Inc
1382

12 / 6

G R

V. Hain
N.° 4570.

marc. Aur. Cassiodorus
Historia Ecclesiastica Tripartita

Paris G Wolf.

3a
L
6
24
~~4886~~

Inc
1382

Caſſiodori ſenatoris viri dei de regimine ecclie primitiue hyſtoria tripartita feliciter icipit.

BIBLIOTHECA NACIONAL DE LISBOA

950

¶ In hoc corpore ꝯtinētur hyſtorie eccleſiaſtice ex Socrate. Sozomeno. ꝛ Theodorico ī vnū collecte ꝛ nuꝑ de greco in latinū tranſlate libri numero duodecī.

¶ Prefatio caſſiodori ſenatoris ſerui dei.

v Tiliter nimis i capite libri ꝑfatio ponit: vbi futuri operi qualitas indicat. Quid eni ꝯmodius ꝙ pri⁹ ꝑ eā aliqd diſcere: ne dictio poſſit inopinata cōfundere. Hec igitur hyſtoria eccleſiaſtica q̄ cūctis chriſtianis valde neceſſaria ꝓbatur: a tribus grecis auctorib⁹ mirabilit̄ ꝯſtat eſſe cōſcripta. Uno ſcilicet theoderico venerabili ep̄o: ꝛ duob⁹ diſertiſſimis viris ſoſomeno ꝛ ſocrate. quos nos per epiphaniū ſcolaſticū latino ꝯdentes eloquio neceſſariū duximus eoꝝ dicta florata in vnius ſtili tractu dn̄o iuuāte perducere: ꝛ d' tribus auctorib⁹ vnā facere dictionē. Sciendum plane ꝙ predicti ſcriptores a tēporib⁹ diue memorie ꝑncipis cōſtātini vſq ad auguſte recordatōnis theodoſij iunioris q̄ ſunt geſta digeſſerint. Nos aūt eoꝝ relictis operib⁹ ꝛ vnūquēq cauta mēte tractātes cognouim⁹ non equalit̄ ōs de vnaquaq re luculent̄ ac ſubtiliter explanaſſe: ſed modo hūc mō alterū aliā ꝑtē melius expediſſe. Et ideo iudicauimus de ſingulis dictatorib⁹ deflorata colligere: ꝛ cū auctoris ſui noīe ī ordinē collocare. Legat ergo intrepid⁹ qui ad hec opuſcula dn̄o donāte ꝑuenerit multum vtilitatis atq noticie lucraturus ſi q̄ poſita ſunt per hos duodeci libros memorie ſue ſollicita mēte condiderit. Preterea ne quēpiā res indiſtincta turbaret ꝑ vniuerſum textū huius operis titulos cognoſcat appoſitos vt ſuis locis exigere poſſit qđ ſub numero cōpetēti ꝑdictū eē cognoſcit. Perlegi ꝓcōtuli.

¶ Caſſiodori ſenatoris iā dn̄o ꝑſtāte conuerſi: explicit prefatio.

¶ Incipiūt tituli Eccl'iaſtice hiſtorie cum ope ſuo ab Epiphanio Scolaſtico dn̄o ꝑſtāte tranſlati.

i Allocutio ſoſomeni ad imperatorē Theodoſium.
ii Cur gētiles facilius ꝙ hebrei fidē chriſti ꝑceperūt
iii Que fuerit intētio ſoſomeni hiſtoriā ꝯſcribēdi: ꝛ ex quibus prioꝝ geſta collegerit.
iiii A quo tēpore hiſtorie fecit initiū. Quō Cōſtantino ſignuȝ ſit crucis oſtēſum. Et qui imꝑatores ꝛ ceſares per idē fuere tēpus.
v Quō Cōſtātin⁹ chriſtianū dogma cognouerit ꝛ de miracul' crucis: et de morte maxentij.
vi De derogatōe paganorum contra Conſtantinum.
vii De Cōſtātio patre ꝯſtātini quō ꝓbauerit qui eſſent ꝯſtātes chriſtiāi.
viii Quō licinius fugatus vel xp̄ianos fuerit ꝑſecutus ꝛ nouiſſime vict⁹.
ix De legib⁹ quas ꝯſtātin⁹ ꝓ xp̄ianis ꝓtulit: ꝛ de mutatōe rituū paganorū xp̄ianoꝝ ꝓfectu: ꝛ de victorijs eius ꝛ veneratōe religionis.
x De diuerſis ꝓfeſſoribus eoꝝ conuerſatione.
xi De diūſis mōachis ꝛ eoꝝ īſtitutōe.
xii Quō cōtra eccl'iam arri⁹ ſit exort⁹
xiii Ep̄la Alexādri pōtificis alexandrini ad vniūſas eccl'ias adūſus arriū.
xiiii Eiuſdē ad alexādrū cōſtātinopoleos epiſcopū.
xv Ep̄la Arrij ad Euſebium.
xvi Ep̄la euſebij ad paulinū ep̄m tyri.
xvii De potētia nicomediēſis euſebij.
xviii De meleciānis: ꝛ quō ſint ab eccl'ia ſegregati: q2 nolēte alexandro Arriū ſuſcipere ꝑ diuerſa loca arriani ꝯcilia celebrant
xix Ep̄la ꝯſtātini ꝑncipis ad alexādrū pontificē alexandrinū ꝛ arriuȝ per quā hortatus eſt vt reuerterentur ad pacem. Quia tā ꝓ arriana q̄ſtione: ꝙ ꝓ paſche definiēda feſtiuitate in nicea fecit cōſtātin⁹ celebrari concilium.
¶ Expliciūt tituli.

¶ Incipit liber primus feliciter.

¶ Oratio allocutoria Soſomeni in Theodoſium imperatorem.

a Iunt ātiquis prīcipib⁹ diligētie ſtudiū fuiſſe vt eis amatores quidē ornamētoꝝ purpurā atq coronā ꝛ his ſimilia ꝑpatent librorū vero habētes intētionē circa q̄ſdā fabulas occupati ꝯſcriptōnes agerēt q̄ audiētiū corda mulcerēt por

ro bella ſectātes vt ſagittā oportunā diri-
gerēt beſtiā ꝓſternerēt lanceā bene iacu
larent aut equū decēter aſcēderēt. Preſē
tabant enī ſinguli regalib⁹ coꝝ ſtudentes
rebus illis q̄ forent gratiſſima dominanti
Ali⁹ itaq̄ lapides ꝓcioſos difficile cōptos
offerebat. Alter tincturā purpureā: clario
ra plurimi poemata: aut diuerſas ꝯſcripti-
ones inſinuabāt. Alius bona cingula: aut
optimū armoꝝ pādebat vſum. Maxime ve
ro ⁊ impiatis putabāt huius popularis vir
tutis ꝑs illa: ad quā tūc amātis intentō de
clinabat. De pietate aūt q̄ ē ver⁹ ornatus
imperij nulli ſtudioſe quodāmō ſermo fuit
Sed tu potētiſſime Theodoſi vt ꝯplexue
dicā cūctā ſupaſti (deo iuuante) virtutem.
Purpura ſiq̄dē ⁊ corona qua videris ꝓpt̄
inſpicientes q: eſt maieſtatis ſignū circun
dari: pietatē tibi ⁊ clemētiā intrinſecus ſp
enutriūt. Vn̄ cōſcriptores ⁊ ꝑfecti ac reliq̄
ſubiectoꝝ circa te tuoſq̄ laborāt act⁹. De-
certator aūt poſit⁹ iudex q̄ libroꝝ non ca-
merato eloquio caperis aut qualibet figu
gura furtū pateris veritatis. ſ3 ꝑfecte me
tiris vtrūq̄ ſmonē ꝓpriū aptās cauſe. figu
rā quoq̄ dictionis. ⁊ ptes. ⁊ ordinē. ⁊ con-
gruentiā. ⁊ eloquiū. ⁊ cōpoſitionē. ⁊ collec-
tionea. ⁊ ſenſum. ⁊ hiſtoriā ꝓfunde diſcuti
ens. Cōpēſas aūt recitātib⁹: ⁊ tuo iudicio
⁊ fauorib⁹ oportunis. necnon aureis ima-
ginib⁹ ⁊ poſitiōe ſimulacroꝝ ⁊ donis ⁊ ho-
norib⁹ vniuerſis. Qualē vero te circa B
recitātes ꝓbes: tales oludū fuerūt iudices
circa dulciloquū homerū3. aut aleuas cir-
ca ſimonidē. aut dionyſius ſicilie tyrānus
circa platonē ſocratis diſcipulū. aut philip
pus macedo circa theopompū hiſtoriogra
phū. aut ſeuerus ceſar circa oppianū q̄ me
tris piſciū genera ⁊ naturas captionemq̄
narrauit. Crete ſiquidē3 mille numiſmata
carmini compenſantes homerico: ⁊ tāquā
de excellētiſſima largitate gloriantes ī pu
blica ſtatua munera ꝯſcripſerūt. Aleuas au
tē ⁊ dionyſius ⁊ philipp⁹ nequaquā animo
parciores fuere cretēſib⁹ de ſupba ſe re pu
blica philoſophia q̄ iactantib⁹: qui veloci-
ter illoꝝ ſtatuā imitari potuerāt niſi opere
fuiſſent minores in munere. Seuerus autē
pro metrico poemate: ꝑ verſum vno aureo
donās appianū: tātū ꝓbuit de largitate mi
raculū vt aurea carmina appiani / ⁊ hacte-
n⁹ apud plurimos nominentur. Hec dona
fuerūt olim amātiū litteras et doctrinam.
Tu vero potētiſſime principū nullo ꝑ C
orū excellētia minor īuenit̄ largitatib⁹ tu-
is circa dictiones exhibitis. Sz mihi viderī
nō incōgrue talia facere. Nā cū oēs virtu-
tibus eulceris ſtudioſe ad cremētū ſemp q̄
tua ſunt euehis. Oīm hiſtoriā regꝝ olim ge-
ſtaꝝ apud romāos ⁊ grecos ītegerrime co
gnouiſti. Audiūt etenī te ꝑ diē q̄dē exerceri ar
mis ⁊ corpe. ſubiectoꝝq̄ negocia diſcepta
re. iudicare ſimul ⁊ agere: nō ſeorſum / nō
cōmunit̄: que ſunt agēda ꝯſiderare: nocti-
bus libris incūbere. Fertur aūt tibi ad eo-
rū ſciētiā miniſtrare cādelabꝝ arte mecha
nica factū. ⁊ ſponte fundēs oleū in lucernā
vt null⁹ circa regalia ꝯſtitutus ī laboribus
tuis cogatur affligi: ⁊ nature vi faciat ſom
no repugnās. Sic equidē clemēs ⁊ māſue-
tus circa ꝓximos ⁊ circa oēs exiſtis: e cele-
ſtē regē tuū imitādo patronū cui gratū eſt
ſup iuſtos ⁊ iniuſtos pluere ⁊ ſolē facere ori
ri ⁊ alia ſimil̄ īuidia recedēte largiri. Per
multā vero doctrinā audio te etiā lapidu3
ſcire naturas: poteſtateſq̄ radicū: effectus
q̄ curaꝝ nō min⁹ ſalomōe dauid filio magiſ
aūt potior e virtutib⁹. Ille ſiquidē factus
libidīs ſeruus pietatē nō cuſtodiuit ad ter
minū que illi cauſa fuerat bonoꝝ ⁊ ſapiētie
Tu vero o potētiſſime negligētie obijciēs
rōnē: videris nō ſolū hoīb⁹ iuſte: ſ3 etiā cor
poris ⁊ aīe paſſionib⁹ īperare. Si aūt opor
tet ⁊ hoc dici: audio te etiā toti⁹ cibi vel po
culi deſideria ſupare. ⁊ neq̄ pōa dulcia ne-
q̄ aliud quicq̄ ſpecioſū appetere: niſi q̄tū
ad tactū ꝯuenit: et ſolūmō ſapori ꝯgruerit
Primo tn̄ bn̄dicere oīm creatorē. Sitim
vero / eſtū / ⁊ frigus / ferre ꝯſnet⁹: quotidia
nis exercitationib⁹ iā ipam ꝯtinētie puta-
ris hr̄e naturā. Dudū ſiquidē ī pōto ciuita
tē eracliā ab hercule nomiātā videre feſti-
nās ⁊ laborātē lōgo tpe ſubleuare: in eſta-
tia ardore ꝑ bitiniā faciebas iter. Sole ve
ro circa diē mediū vehemēter vrente vidēſ
te quidā iter agentiū ſudore multo ſimul ⁊
puluere ſqualentem: quaſi ꝑſtatur⁹ occur-
rens: obtulit tibi poculū valde ꝑſpicuū: et
velut radijs emicātē. ſuauiſſimū quēdā po
tū in eū mittēs / ⁊ aquā frigidā ſupfundēs
Tu vero o potētiſſime ſumēs laudaſti qui-
dē pro ſua magnanimitate virū: ⁊ largitu-
te p̄icipali poſt paululū cumulaſti / ſed cū-
ctis mitib⁹ ad illi⁹ poculi claritatē nimis
inhiantib⁹ ⁊ brīficātib⁹ qui eſſ3 bibiturus
eum: rurſus ei poculū reddidiſti: precipiēs
vt quo vellet vteret̄ eo. Unde mihi iuſte vi
det̄ tuis virtutib⁹ ſupatū etiā alexandrū:

ꝺe quo narraꝛ ab eis qui opa illius ãmirẽ-
tur:q2 ei dũ p inaquoſos locos ꝓperaret cuȝ
macedonib⁹:diligẽs quidã miles aquã īue
niẽs hauſit ⁊ obtulit. Ille vero nõ bibit/ ſȝ
corpus infudit. Ut ergo abſolute dicaꝛ olȝ
priorũ pricipũ principiorẽ ſi dici fas eſt re
vocare debem⁹ ſcðm homeꝝ. alios eteni re
ges nihil dignũ habuiſſe comperim⁹:alios
autẽ ornaſſe vna aut duobus rebus īperiũ.
Tu auteȝ o ſereniſſime oẽs ſimul virtutes
ãplectẽs:vniuerſos dinoſceris euiciſſe:pi-
etate:clemẽtia:fortitudie:caſtitate:iuſtitia:
largitate:atq3 magnanimitate dignitati i-
periali ꝯueniente. ſine ſanguine aũt ⁊ purũ
a cede ſup oim priſcoꝝ tuũ cuncti gloriant
imperiũ. Res ſtudioſas cũ delectatiõe ſub
iectos precipis edoceri fauorẽq3 ⁊ reuerẽ-
tiam circa tuũ amorẽ ⁊ comunẽ vtilitatem
cunctis oſtendere. Quapropter oim horũ
cauſa:neceſſariũ videtur mihi eccleſiaſticã
hyſtoriã conſcribenti te primitus alloqui.
Cui nãq3 potius hoc aſcribã multoꝝ ac ve-
nerabiliũ virtutes vtiq3 narratur⁹. et ea q̃
circa catholicã eccleſiã ꝓuenerunt vel per
q̃ntas ipſa trãſiens tẽpeſtates ad tuos pa
rentũq3 tuoꝝ portus acceſſerit: Age nunc
oĩa ſciens:omnẽq3 virtutẽ habẽs:⁊ p̃cipue
pietatẽ quã principeȝ eſſe ſapientie ſermo
diuin⁹ docet. Suſcipe a me hanc ſcripturã
⁊ libenť examina tueq3 ĩtegritatis adiecti
ones ⁊ detractiões adhibẽs tuis laborib⁹
eã purga. Indubitenť eni quodcunq3 tibi
placuerit vtile legentib⁹ claꝝq3 videbitur
nec quiſlibet rep̄hendet qð tu quoq3 ꝓba-
ueris. Procedit aũt mea conſcriptio a ter
tio conſulatu criſpi et cõſtãtini ceſarũ vſq3
ad ſeptimũdecimũ tuũ. Uiſumq3 mihi ẽ be
ne ſe habere ĩ nouẽ deciſiones opus omne
diuidere. Cõtinebit autẽ prim⁹ ⁊ ſcðus to-
mus ea que ſub pr̄icipe ꝯſtãtino eccl̄ie pro
uenerũt. Tertius aũt ⁊ q̃rtus que ſub eius
filijs. Quintus ⁊ ſextus q̃ ſub iuliano cõſo-
brino filioꝝ maximi conſtãtini ⁊ iouiniano
necnõ valentiniano ⁊ valẽte geſta noſcunť.
Septim⁹ et octau⁹ nobis aperiet tomus q̃
ſub gratiano ⁊ valẽtiniano fratrib⁹ acta ſẽ
vſq3 ad tẽpora imperij iocundiſſimi aui tui
theodoſij quãdo ſeȝ vr̄ clemẽtiſſime pr̄ici-
pum ſacratiſſim⁹ pater Archadius paťno
ſuccedẽs imperiũ cũ pijſſimo patruo tuo
honorio romanũ orbem gubernare ſortit⁹
eſt. Notũ vero librum xp̄iano ac venerabi
li veſtro apici dedicaui quẽ deus ſempiťne
cuſtodiat magnanimitate inconuũtibili ho-
ſtibus ꝑualentẽ ⁊ habentẽ ſub pedibus vni
uerſos:⁊ ad filioꝝ filios piũ imperiũ dirigẽ
gentẽ. ãnuẽte xp̄o cũ q̃ deo et patri gloria
vna cum ſpiritu ſancto in ſecula ſeculoruȝ
Amen.

Capitulum ſecundum.

Cogitatio aliquãdo mihi
ꝓuenit cur putas alijs q̃deȝ A
hoib⁹ velocior fuit circa dñi ver-
bum fides. hebreis aũt incredibilis. cuȝ ab
initio diuina mãdata pceperint: et iam de
xp̄i preſentia:⁊ q̃modo hec forent anteq̃ fi
erent didicerint per ꝓphetas. Abrahã etc
nim pr̄iceps eoꝝ generis ⁊ circũciſionis ex
iſtens. inſpector ⁊ cõuiua filij dei eſſe ꝓme-
ruit. Yſaac eius fili⁹ imitatõne ſacrificij ho
norãtus eſt typo crucis a patre vinct⁹ ⁊ ob
latus altari: ſicuti cõtigit ⁊ in xp̄i fieri paſſi
one vt aiunt qui ſcripturas ſacras ĩteger-
rime collegerũt. Iacob autẽ expectationẽ
gentiũ in eo nũc exiſtentẽ necnõ et tempus
quo venit. ꝑnunciauit vbi ait. tunc deficere
duces hebreoꝝ ex genere iude pr̄icipia tri
bus eius: ſignificabat aũt principatũ hero
dis. Qui cũ ydumeus eſſet genere paťno.
araba autem matre. cõmiſſa ei eſt gens iu-
deorũ a ſenatu romano: et ceſare ſimul au-
guſto. ſed etiaȝ quidã alioꝝ ꝓphetaꝝ clare
xp̄i generationẽ p̄dicauerũt. ⁊ illũ ſacrũ in
effabilemq3 ꝯceptũ:⁊ matrẽ poſt partũ vir
ginem ꝑmanentẽ. ⁊ genus ⁊ patriam. Alij
vero paſſionẽ ⁊ reſurrectionẽ a mortuis:⁊
aſcenſionẽ in celos. ⁊ euentũ ſingulaꝝ p̄ſi-
gnauerunt rerum. Sed hec quidẽ eos non
ignoraſſe ſcire poterit qui ſacris litteris ĩ
cumbit. Joſephus autem mathathie B
filius atq3 ſacerdos. vir apud iudeos nobi
liſſimus: necnõ ⁊ apud romãos digniſſim⁹.
erit teſtis de veritate xp̄i. Uocare nãq3 euȝ
virũ non audet. tã q̃ factorẽ inſigniũ opeꝝ
magiſtrũq3 ſermonũ veraciũ. xp̄m vero ap
te nominat:⁊ pene crucis adiudicatũ. ⁊ ter
tia die apparuiſſe viuũ. ⁊ alia de eo ĩfinita mi
racula a ꝓphis ſctis nõ ignorat eſſe p̄dicta.
ſȝ etiã mĩros tũc extitiſſe q̃s elegit grecoſ
atq3 iudeos:⁊ ꝑmanẽ in eius dilectõe: atq3
gẽtẽ ab eo nõiatã nequaq̃ defeciſſe reſtať.
Et mihi videť qm̄ hec referẽs. q̃ſi clamare
videť operibus deũ eſſe xp̄m rerũ q̃ppe mira
culis obſtupeſcens. Cũ aũt hoc dixiſſet. ẽt
ip̄e medius trãſcurrit. in nullo tamẽ cõtra
dicens credentib⁹ in eũ potius ꝯſentiẽs
Hec igiť cogitãti mihi. digne mirabile viſũ
ẽ hebreos etiã añ alios hoĩes ad xp̄ianita-

tē nō potuiſſe ↄ̃uti. Nā licʒ ſibilla: aut
alij vates / alia ⁊ alia reſpōſa apud gētiles
ea q̃ in xp̄o erāt ventura p̄dixerint nō tñ ob
hoc oēs greci de īcredulitate culpādi ſunt
Pauci nāq̃ q̃ videbāt̃ eruditiores. p̄cipue
huiuſmōi ꝓphetias ītellexer̃t plerſiq̃ʒ me
tricas exñtea. ⁊ diſtiorib' v̄bis ꝓlatas ad
ppl̃m. Erat itaqʒ ſicuti mihi videt̃ ſupne ꝓ
uidentie: vt adꝯcordiā ſutoꝝ. nō ſolū ꝓpis
ꝓphetie venta ꝯmitterent. ſed etiā ex pre
gentiibꝰ veluti ſi q̄s melodie ꝯpoſitor pro
pter vtilitatē ꝑegrini ſoni alias cordas ple
ctro diſcurrat. aut ſuꝑ eas q̄ ſūt adijciat ali
as. Hebrei ſiq̄dē pluribꝰ ⁊ māifeſtioribꝰ ꝓ=
phetijs vtentes. in p̄ntia xp̄i mīores ſūt in
uenti quā greci. Sʒ neqʒ hoc extra rōnē vi
debit̃ cur ex alijs gentibꝰ tñ eccl'ia credi=
derit. p̄mū q̄dē qm̄ deo g̃tū eſt ex miraclis
naſci mutatiōes ī diuīs maximaqʒ nego=
cijs. Deīde qꝛ nō fortuitis v̄tutibꝰ p̄ſulū eiꝰ
ab īitio diſꝑata reperit̃ eſſe religio. Nā li
cet linguā ad elocutōeʒ aut pulchritudinē
ſmōis diſertā nō habuerit. neqʒ v̄bis aut
ꝓbatiōibꝰ philoſophicis vterent̃. ad ſuadē
dū tñ nō ob hoc minꝰ ſtudiū fuit eis. ſʒ ex=
uti ſubſtātijs / ⁊ bona ꝓpria ꝯtēnentes atʒ
nudati. et veluti ī alijs corꝑibꝰ pluria peſſi=
maqʒ tormēta ſuſcipiētes / ⁊ neq̃ ciuitatū
ꝓplis ſubmiſſi neq̃ iudiciū blādimēt' illiciti
neqʒ t̃roribꝰ forte deſtituti claꝝ fecer̃ tviu=
ſis. qm̄ ꝓ mariſ p̄mijs. huiuſmōi certamia
ſuſtierēt. q̄ ꝑꝑ neq̃ ſuaſiōe v̄boꝝ opꝰ erat dū
ꝑ domos ⁊ ciuitates ad credēdū ſ's ipe ꝯpel
lerēt q̄ neq̄ q̄ p̄ntiꝰ viōbāt̃ audire. ¶ Ca. 3

t ANta ergo diuina atq̃
mirabili mutatōe in orbe terra=
ruʒ facta: ita vt ⁊ prior religio: ⁊
leges patrie ſpnerent̃. crudele nimis erit
calidoniū q̄dē aprū / ⁊ marathomū tauruʒ
⁊ alia ſimilia: ꝑ ꝓuīcias ⁊ ciuitates ſcā / aut
fabulis deuulgata tanto nobilitari ſtudio
vt multi grecoꝝ ⁊ ꝓbatiſſimi cōſcriptores
circa talia laboraſſēt: ſcribēdi hñtes īgeni
um. Me vero vim mee non īferre nature et
hyſtorie eccleſiaſtice geſta narrar̃. Reor eī
qm̄ argumēto rei huiꝰ ñ ab hoīb' īſtituto cō
ſcriptor q̄ʒ īopſabilit̃ appebit nō īops deo
Viſus etenī ſū p̄mo q̄dē hoc opus ab origi
ne mūdi digerē: ſʒ ꝯſiderās qm̄ ⁊ alij talia
fecer̃t vſq̃ ad tp̄s ſuū. id eſt clemēs ⁊ egeſip
pus viri ſapiētiſſimi ſucceſſionē ſeq̄ntes a=
poſtoloꝝ. africanꝰ q̃ cōſcriptor ⁊ euſebius
cognomīe phāphili vir in diuinis ſcriptur'
⁊ grecoꝝ poetis atq̃ rethoribꝰ ꝑſcrutator

eruditiſſimꝰ. Tūc ego q̄cūq̃ in eccleſijs cō
tiger̃t poſt xp̄i aſcenſionē ad celos vſqʒ ad
licinij deiectionē colligens / in duobꝰ rede=
gi libris. Nūc aūt fauēte deo q̄ poſtea ꝓue
nerūt aplre tentabo. q̄ circa mēorabo cau=
ſas q̄bꝰ interfui ⁊ a ſcientibꝰ aut ꝯtēplāti=
bus eas audiui tam in nr̃aʒ q̄ añ nr̃aʒ ge=
neratiōeʒ geſtas. Ceteroꝝ vero explanabo
noticiā ex legibꝰ poſitis / cauſa religōis: et
ex ꝯcilijs ꝑ tp̄a ꝯſtitutis / ac nouitatibꝰ fa=
ctis / ⁊ īperialibus atqʒ ſacerdotū epiſtol'.
Quaꝝ alie quidē hactenꝰ in palacijs eccle
ſijs q̃ cuſtodiunt̃. Alie vero paſſim apō di=
ligentes īueniunt̃. Quorūdā ratōe potius
ꝯplecti in hoc opere meliꝰ approbaui ꝓpt̃
magnitudinē lectōis vt ſenſus eaꝝ breuit̃
iudicet̃: niſi forte q̄dā venire p̄nt in dubiuʒ
ꝓ q̄bꝰ apud m̃ltos eſt diūſa ſententia. Tūc
enī ſi quālibʒ ſcripturā īuenire potuero ꝓ
pter ꝓbationē v̄itatis eā ponē non omitto
Vt aūt nullꝰ igratōe reꝝ accuſet mendacē
eē ꝯſcriptionē ꝯ̃rias legēdo forſitā ep'las
Sciēdū eſt qm̄ occaſione dogmat' arriani
et eoꝝ q̄ poſtea ſunt oborti diſcordātes int̃
alterutros p̄ſules eccleſiaꝝ / ſinguli de qui
bus ſtudebāt / ſuis ꝯſectatoribꝰ ſcribebāt /
⁊ per cōcilia cōgregati decernebāt que vel
lent. ⁊ ſibi cōtraria ſapiētes ⁊ per abſentiā
ſe ſepe damnabāt. Et per tēpora p̄cipes
ac ꝓceres eoꝝ qua poterant virtute flecte
bant. ⁊ ſibimet vnanimes faciebāt vt eorū
cōſenſu recte colere putarent̃. Alij ſiquidē
iſtis / alij vero fauentes illis: collectionē fe
cerūt ep'laꝝ ꝓ hereſi ꝓpria directaꝝ ⁊ eas
ſibi ꝯ̃rias reliquer̃t. Porro nobis difficile
valde fuit vt inuenīremꝰ oīa que de talibꝰ
ꝓuenerūt. ¶ Quia vero p̄cipua cura veri
tatis habenda eſt ꝓpter hyſtorie puritatē:
neceſſariū mihi viſū eſt etiā litteras huiuſ=
mōi vt fuit poſſibile ꝑſcrutari. Si igit̃ etiā
ſeditiōes eccleſiaſticas int̃ alterutros ge=
ſtas de p̄ſulatu vel de honore p̄matus pro=
prie hereſeos explanauero / non graue aut
male volūtatis eſſe videat̃. Primo nanqʒ
ſicuti dictū eſt ꝯſcriptorē decet oīa veritati
poſtponē. Deinde dogma eccleſie catholi=
ce veraciſſime declarare. q̄d ſcilicet īuenit̃
ſepe q̄dem aduerſarioꝝ inſidijs īpetitū / et
tñ tanq̄ diuinitꝰ roboratū in ꝓpria māſiſſe
virtute ⁊ vniuerſas eccleſias atq̃ populos
ad ſuā traxiſſe veritatē. Cum itaqʒ vellem
ſi tamen deceret ea ſola cōſcribere que ad
meam videbant̃ notitiā ꝑueniſſe de eccl'ia
romano imperio cōſtituta. Placuit tamē
quantū valuero vt etiā apud ꝑſas ⁊ barba=

ros que ſunt geſta de religione cõſcribam.
Non antē abſurdū erit ab hyſtoria eccleſi=
aſtica/ ſi in hoc opere etiã illi referant̄ qui
quondã patres et p̄ceptores fuere mona=
chorū:aut qui poſt eos per ſucceſſiões vti=
les viſi ſunt/ ſicut audiuim⁹ atq; ꝓbauim⁹
Non enī aut nos ingrati eſſe videbimur ta
citurnitati tradentes virtutē eorū/ aut illi
expertes erūt huius hyſtorie:qui tãte philo
ſophie exempla reliquerunt.q̄bus vtentes
poſteri:beatiſſimo ꝛ feliciſſimo fine pocien
tur.Sed hec quidē ſermo ꝓcedēs vt potue
rit obſeruabit. Conãtar nūc ad narratõez
rerū coopatorē īuocans deū.Hunc enī ha=
bebit p̄ſens ſcriptura p̄ncipiū. ¶Ca.iiij.

C Riſpo et cõſtantino ce=
ſaribus atq; ꝯſulib⁹:romãe A
q̄dem eccleſie ſilueſter p̄ſidebat.
Alexandrine aūt alexander.ꝛ hieroſolimo
rū macharius.Anthiochie vero que ē apd̄
orientez poſt romanū nondū quiſq̄ fuerat
ordinat⁹ ꝑſecutionib⁹ ſcilicet ꝓhibentib⁹.
Non longo poſt tempore hi qui nicea colle
cti ſunt.ſapiētia ꝛ eloquiūs ãmirãtes euſta
cium dignū approbauerūt ſede ap̄lica pre
ſidere.Et cuz eſſet epiſcop⁹ vicine beroee=
eū in anthiochiã tranſtulerūt. Tunc ergo
xp̄iani orientales quidē vſq; ad terminos
egypti circa libiã cõm·rantes: nõ p̄ſume=
bant aperte in eccleſias cõuenire.cuz lici=
nius fauorē quē in eos habuerat ꝑmutaſ=
ſet.Sz neq; per occidentē helladici vel ma
cedones et yllirij licent̄ in regiõe durabãt
ꝓpter ꝯſtantinū qui priceps erat in his ꝑ
tibus romanoꝝ.Hinc enī vero ꝛ alia q̄dem
plurima poſtea ꝓueniſſe ꝑcepim⁹.quibus
inflexus eſt xp̄ianoꝝ dogma venerari preci
pue tū ſignū quod ei diuinit⁹ eſt oſtenſū.
¶Socrates. ¶Et qm̄ ad hec veni= B
mus paulo latius aliq̄d referam⁹ cū diocle
cianus ꝛ maximian⁹/ hercuti⁹/ priuatã ele
giſſent vitaz ꝛ maximin⁹ galerius qui cum
eis īperauerat tenens ytaliã duos feciſſet
ceſares maximinum in oriente et in ytalia
ſeuerū. Tunc ꝯſtantin⁹ in brittannia patre
mortuo ordinat̄ impator primo ãno ducen
teſime ſeptuageſime prime olīpiadis vice=
ſima ſeptima die iulij menſis.Rome C
vero a p̄torianis militib⁹ maxenti⁹ maximi
ani herculij fili⁹ īſtituit̄ impator. Hic eius
pater īperandi cupidine voluit filiū regno
p̄uare:qd̄ facere nequit. Poſt hec autem
tharſo cilicie mortuus eſt. Porro ſeuerus
rome cõtra maxentiū veniens militū ꝓditi
one perempt⁹ eſt. Maximin⁹ aūt galerius
īſtituēs liciniū auguſtū moritur. Proinde
maxēti⁹ rome velut tyrãn⁹ habebat̄:adulte
ria īpudent̄ excercens/ ꝛ eaꝝ viros occidēſ
quē volens ꝯſtãtin⁹ opprimē ꝛ romanos a
cladib⁹ liberare cogitabat quē in bello deū
haberet auxilio:ſciēs nihil ꝓdeſſe deos q̄s
dioclecian⁹ venerabat̄:ꝛ qr potius eius pa
ter paganoꝝ ꝯtempta religione felicit̄ ad=
uixiſſet. ¶Soſomen⁹. ¶In his D
igitur ſollicitudinib⁹ ꝯſtitut⁹ in ſomno vi=
dit ſignū cruc꞉ celo ſplēdide collocatū:mi=
rantiq; viſionē aſtiterunt angeli dicentes.
O conſtãtine in hoc vince. Fert̄ aūt ꝛ ip̄m
xp̄m apparuiſſe ei ꝛ ſignū mõſtraſſe crucis
ac precepiſſe vt figurã ſimliez faceret et in
prelijs auxiliū hoc haberet q̄ victorie iura
cõquireret. Euſebi⁹ itaq; pãphili cuz iure
iurãdo ip̄m īperatorē dicentē audiſſe ſe re
fert.qr circa meridiē declinãte iã ſole cru=
cis ſignū ex lumīe factū ꝛ ſcripturã ꝯſertã
ei dicentē ī hoc vince vidiſſz ip̄e ꝛ milites q̄
cū eo tūc eſſent. Pergēti nãq; aliq̄ cuz ex=
ercitu ꝑ iter hoc indi ei miraculū eſt oſten
ſum. Dūq; cogitaret quid eſſet noxſ ſupue=
nit ꝛ dormiēti xp̄s appuit cū ſigno qd̄ vidit
in celo iuſſitq; vt fieret ei ſigni figuratio q̄
foret auxiliū ī ꝯgreſſiõib⁹ p̄lioꝝ. ¶Ca.v.

C Unq; iam opus nõ eſſz
int̄prete/ ſz apte mõſtratū A
īpatori fuiſſet.ꝛ q̄d de deo credē
ꝯueniret mox die facta ſacerdotes xp̄i ꝯuo
cãs de dogmate ꝯſulebat. At illi ſacros li=
bros offerentes de xp̄o loquebant̄ ſuaq; di
cta ex ꝓphericis cõprobabãt. Signū vero
qd̄ appuerat ei/ dicebãt tropheū eſſe victo
rie aduſus īfernū quã victoriã aſcendēs in
celos egit xp̄s crucifix⁹ ꝛ mortu⁹ et tertia
die reſurgēs ſcd̄m qd̄ ſperandū eſſe dixer̄t
qr poſt hui⁹ vite terminū circa finē ſeculi p̄
ſentis:oēs hoīes reſurgãt ꝛ īmortales ex=
iſtant. Alij q̄dem ad p̄mia rerū q̄bus bene
vixerūt. Alij ad ſupplicia eo q͛ ab eis mala
ſint geſta.eē tū etiã ī delict꞉ q̄ ꝯmittūtur.H
occaſionē ſalut꞉ purificatõez q͛ pctã nõdū
initiat꞉ q̄dē baptiſmat꞉ adeptionē ſ̄z eccleſi
aſticã legē.īitiat꞉ aūt cuſtodiã ne deliquãt
ſz qr hoc agē oīno paucoꝝ ſctõꝝ q͛ viroꝝ ē.
docebãt purificationē q̄z ſcd̄az ex p̄nia ꝯſti
tutã.clemētē ei eē deū:ꝛ veniã tribuē deli=
quētibus:ſi penitētiã agētes ſtudeãt eam
operibus roborare. Hec ſacerdotibus ex=
planantib⁹ ãm ratur īperator prophetias
de xp̄o ita ꝓmiſſas. Juſſit viros eruditos

ex auro et lapidibus precioſis in vexillum ſancte crucis transformare ſignū qḋ labarum vocatur. Hoc enī ſignū bellicū īter alia precioſius erat. eoq̄ imperatorē p̄cedere et adorari eū a militib⁹ moris eēt. vn̄ p̄cipue cōſtantinum reor nobiliſſimū dec⁹ imperij romani in ſignū mutaſſe crucis. vt frequenti viſione atq̄ cura deſueſcerent a p̄ori more ſubiecti. et eū ſolū arbitrarentur deū quem coleret imperator. vel quo duce et q̄ auxiliatore vteretur aduerſus hoſtes. ſemper enī hoc ſignū p̄ponebatur an̄ ordines vniuerſos: qḋ maxime laborantib⁹ acieb⁹ in p̄liis adeē p̄cipiebat. Conſtituit itaq̄ certos ſigniferos qui in eo laborarēt quorū opus erat vt vicib⁹ humeris veherēt. et omnis acies ita luſtrarent. Fertur ei ¶ eo q̄ aliqn̄ quidā ferens hoc ſignū repente hoſtib⁹ inuadētibus expaniſſet dediſſet q̄ illud alteri deuehēdū: cunq̄ ſe de p̄lio ſubtraxiſſet ⁊ iacula declinaſſet ſubito p̄cuſſ⁹ īterijt. ille vero qui iſtatrū ſuſcepit tropheū multis ſe iaculātib⁹ p̄māſit illeſus. Mirabiliter enī diuina regētē v̄tute ſagitte hoſtium figebant̄ in ſigno: a ſignifero autē inter p̄icula p̄tin⁹ euolabāt. Dicit aūt neq̄ aliū vnq̄ huius ſigni miniſtrum vt ſolet in bello vulnē mortuū aut cladē captiuitatis p̄peſſum. ¶ Socrates. ¶ Congreſſ⁹ igitur circa pontē molbiū vicit ī flumīe necato maxentio. Erat enī ān̄us ſeptim⁹ īperij cōſtantini. Inter hec diocleciān⁹ ſalone defunct⁹ eſt. ¶ Sozomen⁹. ¶ Ca. vi.

Non autem ignoro quia greci ferūt cōſtantinū eo q̄ aliquos genere p̄ximos occidiſſet: ⁊ cooperator extitiſſ3 in nece filij ſui criſpi: penitentia ductū de purificatiōe cōſuluiſſe philoſophū ſopatrū. qui t̄p̄e illo p̄erat in ſede plotini. illūq̄ rn̄diſſe nullā eſſe in huiuſmodi delictis purgationē. cōſtantinū vero hac ītroductiōe turbatū: īueniſſe epiſcopoſ qui penitētia ſeu baptiſmate p̄mitterēt eū ab vniuerſo poſſe purgari delicto. Tūc gauiſum in illis qui dixerāt quod volebat ammiratūq̄ dogma factū deinde x̄p̄ianū ⁊ ad ſui ſimilitudinē deduxiſſe ſubiectos mihi aūt videt̄ hec ficta ab his qui ſtudēt religioni x̄p̄iane detrahere. Criſpus etenī p̄pter quē dicūt ꝯſtantinū eguiſſe purgatione vicesſimo anno īperij paterni defūct⁹ ē. Qui cū adhuc viueret m̄ltas cū eo p̄ x̄p̄ianis poſuit leges. ſcḋo q̄ppe loco honor: at⁹ īperij ⁊ ceſar exiſtens: ſicut etiā nūc p̄ncipū noīa ⁊ t̄p̄a legib⁹ ſubiecta teſtant̄. Sopatrū vero nō eſt credibile ad colloquiū ꝯſtātini veīre potuiſſe: ī ſola occeani circa renū parte regnantis: p̄p̄ꝫ ꝯtentionē vero ꝯtra maxētiū habitā degebat. In ytalia tūc romana respublica turbabat̄: ⁊ n̄ erat facile vt britāni ⁊ galli ꝯuenirēt cū illis. tūc ap̄ḋ q̄ſdā ꝯſtat x̄p̄iana religione ꝯſtātinū p̄ticipaſſe niſi dū ꝯtra maxentiū caſtrametaret̄ ⁊ trāſiret ad romā. Teſtes aūt ſunt rurſus hor t̄p̄a nec nō ⁊ leges q̄s pro religione ſanxit. Ut aūt p̄cedam⁹ facile potuiſſe p̄ncipem loq̄ ſopatro aut per epiſtolā ſuā cōſuluiſſe p̄ q̄buſ velet. n̄ ē t̄n veriſimile ignoraſſe philoſophū: q̄ herculis almene purgatus athenis eſt: poſt filij necē in cereris ſacris. ⁊ q̄ poſt yphiti necem: peregrinū ⁊ amicū iiuſte peremit. Cū igit̄ greci in huiuſmodi delictis purgatōes annūcient ſufficiāt q̄ dicta ſūt: ⁊ accuſent de mēdacio eos q̄ ſopatrū ꝯtra cōſtantino rn̄diſſe finxerunt. Nō enī credo hec ignoraſſe tunc nobiliſſimū ap̄ḋ grecos litteratum. ¶ Capitulum. vij.

Igitur eccleſie ſub regimine conſtantini alacriter ¶ agebāt: ⁊ q̄tidianis diebus augebantur fauente ⁊ vnanime p̄ncipe multis eius beneficijs eleuate. quas etiā prius inconcuſſas dn̄s a p̄iculis turbiſq̄ ſeruauit. Nā cū p̄ſecutiōes diuerſas eccleſie in alio terrarū orbe paterent̄ ſolus cōſtanti⁹ conſtantini pater licenter x̄p̄ianis in ſua conſiſtere religione conceſſit. Deniq̄ tale ¶ aliquid eū miraculū ⁊ memoria dignū egiſſe cognoui. Is enī p̄bare volens q̄ſdā ī ſuo palatio x̄p̄ianos ſi boni ⁊ ſolidi eſſēt viri euocans vniuerſos p̄cepit dicens: vt ſi deꝫ venirent ad ſacrificandū ⁊ eius colerēt deos: circa eū eſſent ⁊ in ſuo cingulo p̄manerent. Si vero refugerent egrederent̄ de palatio gr̄as agētes q̄ minie punirent̄. Cūq̄ in vtroq̄ appuiſſet alij q̄dē religōis defftores: alij vō diuīs p̄ūtib⁹ p̄ponentes: delibauit eos amicos ⁊ ꝯſiliarios vti q̄ ī meliorib⁹ fideles ꝯſtātesq̄ p̄māſerāt: alios aūt velut effeminatos aūſat⁹ expulit a ſuo colloq̄o: credens nūq̄ eos circa p̄ncipē deuotos fore q̄ fuerit dei ſui ſic patiſſimi p̄ditores. ⁊ ideo adhuc ſuꝑſtite ꝯſtātio nō videbat̄ ꝯ legem quēpiā eſſe x̄p̄ianū ap̄ḋ eos q̄ vltra ytaliā gallias q̄ ⁊ britāniā ⁊ q̄ circa pyreneū habitabāt mōtē vſq̄ ad occeanū heſperium.

Cũ vero cõſtãtin⁹ i ei⁹ ſucceſſiſſet iperiũ ¶ poti⁹ ſe eccle floruerũt. Maxẽtio eĩ herculiſ filio pẽpto / cũ ei⁹ p cõſtãtio ceſſiſſet / iã licenter in religiõe vigebãt q̃ circa tyberĩ fluuiũ ⁊ heridanũ quẽ padũ puĩciales appellãt cõmorabant / ⁊ q̃ circa aqlem pmanebãt / i quẽ ſmo fert aduectã nauigio argo ⁊ ad tyrrenũ pelag⁹ fuiſſe pductã. Argonaute enim ventum validum declinantes non eodem nauigio in regreſſione ſunt vſi ſed tranſeũtes mare qd̃ ſup ſcytas eſt per hec flumia venerũt ad ſmios ytalo⁊: ⁊ ſb hic mãtes cõdiderũt ciuitatẽ q̃ nũcupat emona Eſtate eĩ ſupueniẽte coopãtib⁹ eis puĩcialib⁹ ſere q̃dringẽta ſtadia arte mechanica trahẽtes argo p terrã ad fluuiũ aqlẽ deduxerũt q̃ pmiſcet heridião. Heridan⁹ autẽ fauces hʒ in ytalicũ mare. ¶ Poſt plurium itaqʒ cibale dardanũ ⁊ macedones ⁊ q̃ circa hiſtrũ tũc morabant necnon ⁊ helias et hillirio⁊ gens omĩs ſub coſtãtino redacta eſt. ¶ Capitulum octauum.

Porro licinius hic fugatus: cũ pus ſectator fuiſſet ¶ dogmatis xpiani / mutata voluntate plurimos ſacerdotũ in ſue ptis afflixit iperio: multos q̃dẽ ⁊ allo⁊ pcipue tñ d̃ collegio militari. Nimis eĩ xpianis erat ĩfenſus ppt cõſtãtini bellũ / eſtimãs eũ poſſe cõtriſtari ppter calamitatẽ ſue religiõis. Simul etiã arbitrat⁹ q: orarẽt ⁊ ſtuderẽt redigi ſub illi⁹ ſoli⁹ iperio. Sup hec aũt ¶ pugnatur⁹ denuo cõtra cõſtãtinũ: ſpẽ victorĩ hẽbat p diuĩatõres / ⁊ ſacrficia ⁊ ſeductus ab aliqb⁹ pmittẽtib⁹ q: bello vĩcẽt cõſtãtinũ ĩ paganitatẽ cõuſus ẽ. Dẽiqʒ ẽt greci dicũt tũc eũ exptũ diuĩatõeʒ milẽtiũ / gemiqʒ appollinis / eiqʒ cõſulẽti de bello reſpõdiſſe dmoniũ p hos homeri vſus. O ſenex: valde te iuuenes pugtores obſuãt: tuaqʒ vita ſoluta eſt / ſeuaqʒ te ſenect⁹ excipiet. Ex pluribus g̃ reb⁹ viſũ mihi eſt dogma xpiano⁊ũ diuina puidentia cõſtitiſſe: tãtoqʒ pceſſiſſe cremento. maxĩe tñ ex pſecutõe gentiliuʒ. ¶ Furo nãqʒ licinio pſeq̃ ecclias i ſuo ¶ iperio cõſtitutas: bellũ ĩ bithinia factũ eſt / q̃ nouiſſime pugnauerũt int alterutros ipſe ⁊ cõſtãtin⁹. Tãtoqʒ diuino ſuffragio adiut⁹ eſt cõſtãtin⁹ / vt p terrã ⁊ per mare vĩceret ĩimicos. Et amiſſis licini⁹ pedeſtrib⁹ ⁊ naualib⁹ ſemetipm in nicomedia tradẽt / pua tus qʒ theſſalonice aliquãto tpe pmanerʒ ibiqʒ pimerẽt. Uir g̃ primordiis iperii ſui preliis aliiſqʒ reb⁹ valde puect⁹: ⁊ ſororis cõſtãtini nuptiis honorat⁹ huiuſmõi fine defunctus eſt. ¶ Socrates. ¶ Ca. ix.

Conſtãtinus igitur dum ad eũ ſoluʒ omne romanum ¶ puenſſʒ iperiũ: edictis publicis vſus eſt vt orientales ſubiecti ĩpauide religionẽ colerent xpi / ⁊ diligẽt diuĩtati miniſtrarent. Diuĩtatẽ q̃ppe ſolã eã crederẽt q̃ ⁊ reuerea eſſet: et ſufficient haberet oĩm tpe poteſtateʒ. Et qm̃ qui talib⁹ ſtuderent oĩa bona vberrime eis accederẽt: ⁊ queccũqʒ adũſa putarent / cuʒ meliori potius ſpe ſruerent. q̃ vero circa deũ delinq̃rẽt: cõiter ⁊ ſeorſũ ĩ bellis ⁊ in pace oĩa eis difficilia puenirent. Sr̃ as qʒ refereus nõ ſibimet arrogans adiecit in eã legẽ dicens / q: miſt⁊ oportunũ eũ habere dignatus fuerit deus ſui conſilii: et a britãnico mari vſqʒ ad loca orientis adduxerit eũ / quaten⁹ augeretur xpiana religio. Et qui ppt dei culturã ¶ durabiliter pmãſerũt in cõfeſſionib⁹ martyrũ clariores eius honorib⁹ apparerent. Hec igit cõcionatus ⁊ alia multa dicẽs per que credebat ſubiectos ad cultũ religiõis adducere ĩfirma eſſe ſanciuit que cõtra religionem fuerãt cogitata vel geſta ſub pſecutorib⁹ eccleſia⁊ remiſſionẽqʒ cũctis habere decreuit: q̃ pter cõfeſſionẽ xpi migre in inſulis / aut alibi preter volũtatẽ ppriaʒ cõmorari iuſſi ſũt: aut in metallis affigi: ãt publicis opertb⁹ aut mulierib⁹ aut lãificis miniſtrare / aut dari curiis / cũ curiales ſpi mit⁹ ñ fuiſſent. Eos aũt q̃s ĩfames illi ¶ fecerant: ab infamia relaxauit. Militia vo priuatos in ſua volũtate reliq̃t vtrũ eſſe in ſchemate quo fuerant: an certe cũ honore bili quiete liberã vellent habere vacationẽ Cunqʒ omnes ad priorẽ libertatẽ ⁊ ¶ cõſuetos honores reuocaſſet: etiã ſubſtãtiã reformauit vniuſis. Si q̃ vo morte dãnati: ſubſtãʒ nudati ſunt: pcepit, pris generi eorũ deferendas hẽditates. Nullo aũt hore exiſtẽte: vnãquãqʒ puĩcialem ecclam ad ius hẽditatis accedere: ⁊ ſiue apud priuatũ ſiue apud publicũ de tali ſubſtãtia eſſet aliq̃d reſtitueret. Eis aũt q̃ ex erario publico aliq̃d cõpauerãt / aut donatiões accepe rant: ſcd̃m poſſibilem decentẽqʒ moduʒ ſe puidẽ pmiſit. Hec igit ſicuti dictũ eſt ĩpꝫratori placuerũt et lege firmata ſũt: ĩſignit qʒ oĩa decenti fine cõpleta. Xpiãi vero ¶ tũc oẽs romano⁊ dignitates admĩſtrabãt:

et de cetero cũctis ſacrificare negabatur
ĩmolationibuſq; aut diuinationib⁹ nõ erat
locus ſ; nec ydola dedicare aut celebrita=
tes paganas agẽ iam licebat. Plura vero
etiã p ciuitates gẽtiũ / de antiqua conſue=
tudine mutabant. Ab illo deniq; tpe F
apud egyptios nequaq̃ ſcdm priores ſolẽ
nitates in paganoꝝ templa cubitus: ſ; in
eccliãs magis offertur q̃ ſignificatur cre=
mentũ aque niliace. Apud romanos autẽ
tũc primũ monachoꝝ; ſpectacula ſunt re
mota. Apud poenas vel phenices vo qui
in libano ⁊ heliopoli cõmorant̃ fas viteri⁹
nõ fuit virgines fornicari: aſiq̃ latinis iun
gerentur viris. nempe poſt turpitudinez
expimẽti primi nefande pmixtionis. Sctẽ
vero domus q̃ quidẽ magnitudinẽ videbã
tur habere ſufficiẽtem corrigebãtur. Alie
vero cremẽto altitudinis ⁊ latitudinis au
gebantur. Alibi aũt cũ nõ eſſent a fũdamẽ
tis edificate fulgebant. Pecunias vo ex
regijs theſauris impator affluenti⁹ ipend
bat ſcribẽs per ſingulas ciuitates epis at
q; preſidib⁹ populorũ: vt ſacerdotes ſicuti
vellent iuberẽt. iſti autem iubentibus obe
dirent quatenus cito perficeretur opus.
R etanti ſtquidẽ ei⁹ ĩperio etiã religio val=
de florebat. ⁊ in tantũ etiã poſt bellũ cõtra
licinium geſtum feliciſſimus fuit ĩ p̃lijs ad
uerſus alienigenas p̃parat⁹: vt etiam ſar=
matas vinceret / ⁊ q̃ vocant̃ gothi tũc nouiſ
ſime cauſa gratie apd̃ eu; federa celebra=
rent. Hec autẽ gẽs habitabat q̃dem tunc
trãs flumẽ hiſtrum. Cuq; eſſent in bellis
pnat multitudine atq; magnitudine corpo
rũ armis ſp exercitata / alijs quidẽ barba=
ris p̃ualebat ſolos aũt romãos hẽbat ſibi=
met repugnãtes. Fert̃ ei etiam ⁊ hoc p̃lio
monſtratũ cõſtãtino p ſigna vl̃ ſomnia D
quãta dei pujdẽtia regẽtur: q̃ cũ ſupaſſet
oĩa bella q̃ ſub eo ſũt geſta veluti repẽſans
xp̃o ĩ ei⁹ religiõis ſtudio magi magiſq; fer
uebat hãc ſolam verã fatẽdã ⁊ ſalutarẽ exi
ſtimare ſubiectos iubẽs. Ex terra vo ſubdi
ta ſibi ex vnaquaq; ciuitate d̃trahẽs publi
co certũ vectigal eccleſijs pujcialib⁹ cle=
roq; diſtribuit ⁊ donationẽ validã imppe=
tuũ eẽ ſãciuit. Aſſueſcẽs ãt milites vt I
ſic ipe deũ colerẽt ſigno crucis eoꝝ arma
ſignabat. In regalibus quoq; oratoriu; fa
bricatus etiam tabernaculum ad inſtar ec
ccleſie circunferebat dum aduerſus ho=
ſtes caſtrametaret̃: q̃ten⁹ nec ĩ itinẽ d̃gẽs
ipe vl̃ exercit⁹ ſacro lumie p̃uarẽt̃ q̃ d̃cer;
laudari deũ et orõnes offerri. Sequebant̃
aũt paril̃ ſacerdotes et diaconi taberna=
culo ſeruientes q̃ ſcdm legẽ eccleſiaſticam
ſacrorũ ordines adimplebant. Ex illo aũt
romanorũ cohortes que nũc numeri nũcu
patur. Singule fecerunt tabernaclm̃ pro=
p̃ũ ⁊ ſacerdotes at; diaconos diſtributos
habebãt. Die vo qui dñicus vocat̃ quẽ R
hebrei primũ vocãt: greci aũt ſoli diſtribu=
unt et qui ante ſeptimũ eſt ſanciuit a iudi=
cijs alijs q; cauſis vniuerſos habere vaca
tionem ⁊ in eo tantũ orõnib⁹ occupari. Ho
norabat aũt dñicũ diem q; in eo xp̃s reſur
rexiſſet a mortuis aliũ vero quia in eũ fue=
rat crucifix⁹. Maximã nanq; culturã ſac=
tiſſime crucis habebat ta; pro hijs que ei
pſpere prouenerant eius auxilio in p̃lijs
contra aduerſarios inſtitutis: q̃ pro iudi=
cio quod ei diuinitus pro ea videbat̃ oñſu;
Deniq; ſuppliciũ crucis qd̃ primitus apd̃
romanos erat in vſu lege prohibuit in figu
rationibus autem nũmoꝝ ſolidoru; ⁊ R
in ymaginibus hoc ſignũ iuſſit inſcribi ſp
et figurari: vt teſtant̃ hactenus eius yma=
gines hoc ſcemate decorate. In oĩbus ſiq̃
dem rebus precipue tamen in legis latiõi
bus ſtudebat placare diuinitatẽ. Apparet
enĩ luxurioſas ⁊ valde fatuas pmixtiones
ante eũ non phibitas tunc fuiſſe correctas
ſicut ex ipis quas poſuit legibus ĩuenitur
Sed nũc que ad honore; ⁊ ſtatu; religio=
nis ab eo ſancita ſunt / pandere neceſſariũ
eſt cũ partes eẽ eccleſiaſtice videant̃ M
hiſtorie. Apud romanos dudum lex fuit a
viceſimoquĩto anno non habentes vxores
phibens a priuilegijs habentiu; cõiuges
ſed ⁊ alia multa iubens vt nihil de teſtamẽ=
to lucrarentur / licet generis proximita=
te cõſiſterent. qui vero filios ñ habuiſſent
medietate; relictoꝝ ſibimet amittebant.
Poſuerũt aũt has leges antiq̃ volentes
romã eſſe populoſam omnemq; ſubiecta;
t̃rã. Et quia nõ mltũ ante has leges plu=
rimos ĩ ciuilibus bellis amiſerãt. Videns
igit̃ impator idcirco male tractari eos q̃
ppt̃ deum virginitati ⁊ ſine liberi; eſſe ſtu=
debãt: fatuũ iudicauit diligẽtia ⁊ ſtudio ho
minũ videri eoꝝ augeri gen⁹ cũ natura ſẽ
ſupna diſtributiõe diminutioẽ; ſuſcipiat et
augmẽtũ. Et legẽ pplo ppoſuit vniũſo N
quatin⁹ equalibus p̃uilegijs fruerent̃ qui
ſine cõiugib⁹ ⁊ liberis erant: quib⁹ illi qui
hec ſe habere gaudebant ſ; etia; amplius
hr̃e ſanciuit eos q̃ ĩ cõtinentie v̄gĩtate de
gebãt. licẽtiã eis p̃bens maſculis femiſq;

licet etate mīoribus testamētū facere con
ra cōem legē. Oēa enī bene cogitare iudi=
cauit/ q̄rū opus eſſet deū placare ſēper et
phiioſophie veraci vacare. Huius enī rei
cauſa ⁊ antiqui romanoꝝ licēter teſtari vir
giesveſtaies etiā ſexto etatis curriculo de
creuerūt. Judiciū itaq̧ maximū re= O
uerētie piꝫ ꝑncipis circa religionē fuit/ qꝛ
vbiq̧ āminiſtrātiū ſentētias iperfectas eē
voluit ⁊ ad ep̄os per appeilatōem refugiē
dū eſſe ſācīuit ſi qui veliēt ciuiles iudices
refutare: firmā vero illoꝝ iudicans ſenten
ciā potius ꝙ iudiciū alioꝝ/ et tanꝙ ab im=
peratore ꝓlatā ab oībus obſeruandā ⁊ in=
cōuertibiles eē terminos ſynodales. P
Jllud q̄ꝫ nos relinq̄re dignū nō eſt quod ꝓ
vtilitate ſācitū eſt eoꝝ qui in eccl'ijs manu
mittūtur. cū ꝓpter ſubtilitatē legū etiā in
niti poſſeſſores difficultatē paterentur cir
ca dationē melioris libertatis/ quā ciuili=
tatē romanā vocāt. Tres poſuit leges de
cernēs om̄s in eccl'ijs manumiſſiones ſub
teſtionio ſacerdotū/ per hāc piā adinuētio
nē romana ciuilitate frui cuiꝰ iudiciū pn̄s
etiam tempus ſeruat. nam moris erat de=
libertate leges ſcriptas i manumiſſionibꝰ
anteponi. Conſtātinꝰ igit hec ſane ſtudēs
in oībus honorabat religionē. Erat quip=
pe ⁊ per ſemetip̄am glīoſa ꝓpter virtuteꝫ
plīmoꝝ tūc in ea pollentiū. ¶ Ca.x.

Taqꝫ perſecutōibus iā
i cesſantibus adhuc multi cōfeſſo
rū ſupſtites eccl'as exornabāt vt
fuit oſius cordube pōtifex/ ⁊ anphion epi=
phanie cilicie/ ⁊ maximꝰ qui poſt machari
uꝫ hieroſolimoꝝ tenuit p̄ſulatū/ ⁊ paſnutiꝰ
egyptius per quē aiūt plīma miracula opē
ratū deū demoneſq̧ ſubiecīſſe variaꝝq̧ paſ
ſionum cōdonaſſe ei ſanitates. Ferunt aūt
ꝙ paſnucius ⁊ maximꝰ ex illis cōfeſſoribꝰ
q̄s maximinꝰ īꝑator i metallis opa exerce=
re damnauit: ocl'os eoꝝ dexteros euelīēs ⁊
ſiniſtras ſuras icidēs. Secundū eos B
aūt fuiſſe ꝑcepimꝰ ſpiridonē tremithun=
dis ciprioꝝ ep̄m/ ad cuiꝰ v͛tutē demōſtran
dā ſufficere puto q̄ hactenꝰ de eo ſeruat o=
pio: ꝙ ta ꝑ eū diuino p̄ſidio geſta ſūt. pl'a q̄=
dē nouere ꝓuinciales. Ego aūt q̄ ad nos va
luerit ꝑuenire nō taceā. Fuit eī iſte ruſticꝰ.
hn̄s vxorē ⁊ filios: ſed nō ꝓpl'ea ī rebꝰ di=
uinis mīor. Aiūt aūt aliq̄n ꝑ noctē veniſſe
malignos viros ad caulas ouiū eiꝰ. ⁊ cū ra
pere niterēt ſubito victos nullo ligāte fu=
res. Tūc illīs die facta veniētē iueniſſe liga
tos eos: ⁊ ſoluiſſe q̄dē ab īuiſibilibꝰ vicl'is:
culpaſſe tn̄ et dixiſſe. Cur ſi res dū licuiſſet
q̄ deſiderabatis accipe: elegiſtis potiꝰ eas
rapere ⁊ noctem ducere iugiter īſelicem?
Tum miſeratus eorum/ magis autem ad
meliora eos erudiens ait. Abite hunc ſu
mentes arietem iaboraſtis quippe vigilijs
⁊ decet vos ſn̄ querimonijs recedē ab oui
bus meis qd̄ quidē q̄libet iuſte poterit ā=
mirari. Nihilominꝰ etiā illud mirandū qd̄
apud filiam eiꝰ hyrenem virginē nomine
quidā notus eius ſpem̄ aliquā depoſuerat
q̄ ſumēs depoſitū ſub terra recondidit vbi
caute credidit cuſtodiri. Contigit interea
mori puellam nil confeſſaꝫ patri venit ho=
mo depoſitū repetēs: ignorātie ſpiridone
q̄d loq̄ret. Cunq̧ i tota domo requiſiſſet
nec inueniret: flebat capillosq̧ vellebat: et
morti viciunus eē videbat ille q̄ depoſuerat.
hec ſpirido fieri vidēs ⁊ curſi veniens ad ſe
pl'crū vocauit ex noīe puellā. q̄ rn̄dēte d̄ cā
depoſiti req̄ſiuit. Et dū ab ea didiciſſet: re
uerſus ⁊ īueniēs vbi puella ſignificauerat
reddidit hoī qd̄ petebat. Oīm q̄dē ad C
hūc venit ſermonē: nō eſt icōgruū etiā iſtud
adducē. Mos erat ſpiridoni iſti ex fructi=
bus q̄ naſcebant ei: alios q̄dem pauperibꝰ
erogare: alios aūt gratis mutuari volenti
bus ſꝫ neq̧ per ſe dabat/ neq̧ ꝑ ſe recipie=
bat ſed ſolū cubiculū demōſtrabat. iuitās
petētes vt quātū opus habebant tollerēt
⁊ denuo reuocarēt quātū ſe nouerāt abſtu
liſſe. Quidā vero dū mutuū ꝑcepiſſet: reuꝰ=
ſus eſt poſt aliquātū qd̄ tulerat reddituꝰ=
rus. Quē dū ſcd̄m cōſuetudinē iuſſiſſet re=
ponere ī cubiculo quod ſuerat exinde mu=
tuatꝰ: ad iuſticiā ille ꝯuerſꝰ ⁊ credēs latē
ſpiridonē n̄ r̄ddidit qd̄ debebat ſꝫ aufferēs
d̄bitū q̄ſi reddidiſſet abceſſit. Qd̄ tn̄ lōgo
tp̄e nō erat ignorādū. Pꝰ certū nāq̧ tp̄s
venit rurſuꝫ petēs ab eo mutuū At ille mi
ſit eū ad horreū data p̄tāte vt ip̄e ſibi meti
ret ꝙtū opꝰ hr̄et. vacuū v͛o eūdē locū iue
niēs hoc oculata fide cognoſcēs ſpiridoni
nūciauit. Jlle rn̄dit ei mirꝫ ē o hō qd̄ loq̄rꝭ
quō tibi ſoli viſū ē horreū nc̄cīijs deſeciſſe?
Sꝫ cōſidera potius apd̄ temetip̄ꝫ ne forte
mutuatꝰ alia vice qd̄ d̄bueras ꝑmiꝰ non
ſoluiſti. ſi ei hoc n̄ ē i dubitāt n̄ ꝑuaberꝭ q̄bꝰ
eges ſꝫ rurſū accedēs inuenies: ſic igr̄ ille
captꝰ ē: ⁊ qd̄ d̄liq̄rat indicauit. Dignū eſt
igr̄ hꝰ ſāctiſſi viri mirari puritatē ⁊ eccl'ia
ſtici ordīs valde cuſtodiā. Dr̄ itaqꝫ q̄ D

dam tpe pro aliqua vtilitate in vnū cypri-
os epiſcopos ↄuenisse: ⁊ iter eos fuiſſe hūc
ſpiridonē/ ⁊ tryphilliū ledrenſem epm/ vi-
rū eloquio ⁊ ſapia necnō beryto legib⁹ eru
ditū. Cū itaqꝫ collecta celebraret: iniūctuꝫ
eſt tryphillio vt faceret ſermonē in populo
Cumqꝫ ille loc⁹ veniſſet ad mediū: tolle le-
ctū tuū ⁊ ambula cubile dixit pro lecto mu
tās nomē. Spiridon aūt indignatus i eum
et exiliens de cathedra ſacerdotali: tu me-
lior es inqt eo qui lectū dixit quia eius ver
bis vti cōfunderis. Hoc aut fecit populo cō
ſpiciente mediocritatē docens eū qui eloq
ſupcilio pretumebat. Erat enī ydoneus ad
pudorē incutiēdū. Cum eſſet venerandus
et operib⁹ glorioſus ſimulqꝫ ſenex euo atqꝫ
ſacerdotis officio. ¶ Qual' aūt circa E
pegrinoꝝ ſuſceptōem fuerit hinc apparet
Inſtāte iā quadrageſima quidā ex itinere
venit ad eū quib⁹ dieb⁹ cōſueuerat cū ſuis
cōtinuare ieiunia: ⁊ die certo cōedere me-
dios dies ſine cibo ↄſiſtēs. videns itaqꝫ pe
grinū valde defectū: pge inquit ſue filie la
na pegrini pedes ⁊ cibos appone. Cūqꝫ vir-
go dixiſſet nec panem eſſe nec alphita qua
rū rex ſolebant nihil hre recōditū propter
ieiuniū. orās primū veniāqꝫ petēs/ filie iuſ
ſit vt porcinas carnes qs domi ſalitas ha-
bebat coqret: quib⁹ coctis ſedēs cū pegri
no poſitis carnibus comedebat ⁊ rogabat
vt vna cū eo ederet pegrin⁹: quo refutan-
te chriſtianūqꝫ ſe ↄfitente ppterea magis
inquit refutare nō debes. omnia enim mū-
da mundis ſicut ſermo diuin⁹ edocuit. Hec
qdē de ſpiridone dicta ſufficiāt. ¶ Ca. xi

Recipue uero inſigniſ-
ſimā eccleſiā demōſtrauert N
et dogma dilatauert vite virtuti
b⁹ qui cōuerſatōe mōchica illo tpe fruebā
tur. vtiliſſima nāqꝫ res ad hoīes venit adeo
iſta philoſophia: q multaꝝ doctrinaꝝ et di-
alectice artis ſtudia deſpicit: tāquam ſit mi
nuta ⁊ melioris opis temp⁹ impediat/ at-
qꝫ ad recte viuēdū nihil oſtēdat. Hec ergo
phia ↄuerſatōe miranda: naturali ſimplici
qꝫ prudentia docet oīno q neqcia pimāt ⁊
opent vtilia. Nō eni pdicat vtutē ſed ma-
gis exercet nihilopēdens hūanā gloriam/
virilitqꝫ reſiſtēs paſſionib⁹ aīe/ ⁊ neqꝫ na-
ture neceſſitatib⁹ ſe ſubdit nec corporis i-
firmitate ſuccūbit. Diuine mentis virtutē
habens ſemper contemplatur omniū crea
torē: et eū nocte dieqꝫ colens orōnibus et
letanijs placat indubitanter. Anime vero
puritate/ et bonoꝝ actuū cōuerſatōe ad mi
niſteria ſe diuina componens: purgationeſ
aſperſioneſqꝫ contemnens: ſolas vero pol
lutiones pctā putans extrinſecus irruen-
tes caſus exuperat et omniuꝫ abſolute hu-
iuſmodi dominat. Non p ſtabilitatē neceſſi-
tatemqꝫ vite qualibet voluntate mutatur
nō mala patiens vlciſcit: nō lāguore aut in
digentia neceſſarioꝝ ↄpſſa mordetur: ſꝫ po
tius gloriat in talib⁹ patientiā māſuetudi
nem/ mediocritateꝫ in oī vita meditat. Et
quātū nate hūane poſſibile eſt deo eſſe vici
nū: velut i trāſitu vtens pſentib⁹/ neqꝫ cir
ca poſſeſſionē rerū occupata ↄſtrigit: neqꝫ
vltra qꝫ op⁹ eſt in pñti puidere forſā vrget
Sēp aūt ſimplicitatē ⁊ exerciciū huius in
ſtructōis laudās: btitudinē ↄtemplat eter
nā: ⁊ ad felicē tminū omni viuacitate feſti-
nat. Tiore diuino ſine itermiſſiōe ſuſpirās
turpiloqa reſpuēs: ⁊ nec vſqꝫ ad vocē emit
tere patiens/ qrū actōes a ſuis actib⁹ noſcit
exſolutē: in breui comphendens neceſſaria
nature/ ⁊ cogens corp⁹ mediocrib⁹ idigē.
Caſtitati luxuriā ſubdit iuſticia punit iniu
ſticiā: ⁊ veritate mendaciū: diſciplina rerū
oīm menſuras pcipat. cū primis in vna-
nimitate ⁊ ↄmuniōe ↄſiſtit. amicoꝝ puida
eſt atqꝫ peregrinoꝝ. q ppris ſunt cōmuia
facit egentiū: et tuet vtilia ſinguloꝝ/ neqꝫ
gaudentib⁹ ipoꝛtuna ⁊ tribulātib⁹ remedi
um ↄſolatōis apportans. ad verꝫ bonū dili-
gentiā ſuā ſemp extendens: ſmōib⁹ caſtis
ſapientib⁹qꝫ ↄſilijs: ornatu ac vano eloqo
remotis erudiens atqꝫ curās veluti qbuſ-
dam medicamib⁹: audientes cū honore et
reuerētia diſpōnes ſuas celebrās/ ↄtētōe
certamib⁹ iraqꝫ puata. Nā cū ſit rationa-
lis/ oēm motū irrationalē fugit gñalit paſ
ſiones corpis deuicit aīe. Hui⁹ itaqꝫ H
elegātiſſime philoſophie pricepa qdē fuit
ſicuti qdā dicūt helyas ppha ⁊ baptiſta io-
hānes. Philo aūt pitagoric⁹ ſuis tēporib⁹
refert vndiqꝫ egregios hebreoꝝ in qdā p-
dio circa ſtagnū mariā i colle poſitū philo
ſophatos. habitaculū vero eoꝝ ⁊ cibos ⁊ cō
uerſationē talem itroducit qlem ⁊ nos nūc
apud egyptioꝝ monachos eſſe ↄſpicimus.
Scribit eī inchoātes eos ad phiaꝫ cedere
oib⁹ ſibi ↄpetētib⁹ reb⁹/ cūctiſqꝫ abrenūcia
re pmixtiōib⁹ ⁊ ex muros i ſolitarijs agris
⁊ ortis ihabitare. Domos aūt eis eſſe ſacra
q apd nos mōaſteria nūcupant ⁊ i eis ↄuer
ſatione ſolitaria: honeſta celebrare myſte-
ria/ diligentes qꝫ pſalmis et hymnis pla-
care diuinitatem. et ante ſolis occaſū non

guſtare cibū: alios aūt ꝑ tres dies ⁊ ampli
us: certiſqꝫ diebꝰ ī pauimēto hr̄e cubilia: vi
no ſemꝑ vt ſanguinē habētibꝰ abſtinere. ci
bū eis eē panis/ ⁊ ſalis/ ⁊ hiſopi/ ⁊ potū aq̄
Mulieres eis cohabitare: ſeniores virgīeſ
propter amorē philoſophie ſpōtanea volū=
tate nuptijs abſtinētes. Et philo q̄dē hoc
mō referēs videt̄ aperire q: hi q̄ ex hebre=
is ſcđm eū chriſtiani ſunt facti adhuc iuda
ice viuerent eoꝝqꝫ cōſtituta ſeruarēt. Apō
alios enī nō īuenit̄ huiꝰ vite ꝯuerſatio. Vn
de ꝯiicio ex illo apud egyptios hāc philoſo
phiā habuiſſe ꝑncipia. Alij vero dicūt C
huic cām fuiſſe cōuerſatōis: ꝑſecutōes q̄ re=
ligionis cā ꝑ tpa ꝓuenerūt. Et qm̄ fugien
tes in mōtibꝰ et vallibus deſertiſqꝫ mora=
bantur ad modū ſe vite huius aſſueuerūt.
Sed ſiue egyptij ſiue alij quidā huic ab ini
tio philoſophie p̄fuerūt: illud tn̄ apud oēs
cōſtat q: ad ſummā reuerētiā atqꝫ ꝑfectio
nē moribꝰ exercitatōibuſqꝫ decētibꝰ ⁊ hāc
ꝯuerſationē vſqꝫ tunc ꝑduxit antonꝰ D
maximꝰ monachoꝝ quē tūc ī deſertis egy
ti morātē: ꝓpt̄ gloriā virtutis eius impera
tor cōſtātinꝰ amicū fecerat: litteris hono=
rabat: et vt ꝓ quibꝰ vellet ei reſcriberet ex
petebat. Fuit iſte vir egyptiꝰ genere ortus
inſigni vico in loco heraclie apud egyptioſ
ꝯſtituto. Js puer relictꝰ orphanꝰ paternoſ
donauit agros cōuicaneis ſuis. Aliā vero
ſubſtātiā diſponēs p̄ciū paupibꝰ erogauit:
ſtudioſi eſtimās eē phi non ſolū ſemetipm
ſpoliare pecunijs: ſed eas diſpēſare ꝓficue
Junctus aūt ſtudioſis ſecundū ſe viris vir
tutes zelabatur vniuerſoꝝ: probās bonā vi
tā ſuauē fieri ipa ꝯſuetudīe: licet fuerit p̄=
mo difficilis. modos adinueniebat abſtinē=
tie potioris et quotidie exercitatōe creſce
bat: tāquā ſꝑ incipiēs aliqđ innouabat. Af
flictionibꝰ corporis puniendo libidinē: ſa=
cre vero ſapiētie volūtate paſſionibꝰ anīe
repugnando. Erat eī eius eſca ſolus panis
et ſal: potus aqua: prādiſqꝫ tēpus ſolis oc=
caſus. frequēter enī duos et amplius dies
ſine cibo manebat. Vigilabat vt ita dicatur
ſemꝑ quidem iugi nocte: et orōnibꝰ ꝯtige
bat quidē diē: ſi vero ſomnus incūberet ſtā
do paululū dormiebat. Plerūqꝫ pauimēto
iacēs/ ſolāqꝫ terrā ſtratū refectōis hn̄s. O
lei ſiquidē vnctionē lauachroꝝ atqꝫ ſimili=
um vſum modis oībꝰ euitabat: ne humecta
tione ſua in mollicīē robur corporis īmuta
ret. Viſū enī neqꝫ nudū eū aliqn̄ viſum. Lit
teras vero neqꝫ ſciēs/ neqꝫ mirabat̄: ſed po
tius mentē bonā tanꝙ ſeniorē litterarū: q̄
rū tn̄ inuētorē iure laudabat. Fuit autē p̄=
cipue clemētiſſimꝰ: caſtus: fortis: gratꝰ col
loquētibꝰ: ſine vlla triſtitia. et licet q̄ cū eo
diſputarēt certatiue queſtiones inferrent:
tamē more ſolito ſapient̄ ⁊ diſciplīabiliter
creſcētē ſedabat ſepe cōtētionē: ⁊ ad men=
ſurā debitā ꝓtinus transferebat. Loquēti
umqꝫ ſibi ſtrepitū tēperabat: eoꝝqꝫ mores
veluti q̄dā r̄gula cōponebat. Tātiſqꝫ itaqꝫ
virtutibꝰ diuina ꝓuidētia redūdās/ eū fu=
tura preſcire nō eſtimabat eē virtutē. et ꝓ
pterea nec laborādū manet̄ circa talia ſua=
debat: qm̄ nec ignorātē futura pene ſuccū=
bere: nec ſciētē propterea ſctm̄ eē declara=
bat. Verū nāqꝫ btītudinē ī cultura dei ⁊ le
gū eiꝰ obſuatōe dicebat. Si cui aūt hec eēt
cura/ docebat vt purgaret animā quo poſ=
ſet īſpicere: ⁊ futuroꝝ noticiā poſſidere deo
videlicet preſcientiā declarāte. Vacare au
tē nec ipe patiebat̄/ ⁊ beneuictuꝝ ſꝑ opera
ri p̄cipiebat: ac ſemetipm diſcutere ⁊ ſecū
ponere rationē eorū q̄ geſſit die noctuqꝫ: ſi
quid aūt indecēs ageret cōſcriberet: vt de
cetero parceret in delicto ſemetipm ſcꝫ e=
rubeſcēs ſi plurima ſui delicta cōperiſſꝫ. ſil'
etiā metuēs ne ꝑ ꝯſcriptionis indicium fie
ret alijs manifeſtus. Erat enī laborioſus ⁊
maxime ꝓ ſolacijs oppreſſoꝝ. quis etenim
alter ſic feruētiſſime fuit ſtudioſus? quorū
gratia ſepe veniebat ad ciuitates. Plurimi
nāqꝫ vi cōpellēte cogebāt eū legatōe fungi
apud iudices ⁊ magiſtratꝰ: q̄rū ſinguli vel
videre eū iudicabāt nimis egregiū loq̄ntē
audire: et p̄cipienti parere glioſum. qui cū
talis eēt ſtudebat tamē ignorari ⁊ latere ꝑ
heremū. Si xo neceſſitate faciēte veniſſꝫ ī
ciuitatē: diſpoſito negocio ꝓ q̄ venerat ad de
ſtū ꝯtinuo reuūtebat̄. Piſces nāqꝫ di E
cebat ꝑ humectā nutriri ſubſtātiā. Mona=
chis aūt ornatū fore ſolitariā vitā. Et ſicut
illi terre tactu tabefiunt ſic gloria mōacho
rū ad vrbes accedendo fedat̄. Obediētem
vero ſe gratūqꝫ ꝯſpiciētibꝰ exhibebat. Stu
debat nāqꝫ vt neqꝫ haberet tumētē ſuꝑbiā
qꝫ naturā nec putaret̄ huiuſmodi. Sed hec
quidē pauca virtutū antonij dicere ſum cō
pulſus: vt tāti viri per hec exēpla cōſidere
mꝰ philoſophiā. Plurimos autē atqꝫ pro
batiſſimos auditores habuit. quorū alij q̄=
dē in egypto et libia. alij vero ī paleſtina ⁊
ſyria ⁊ arabia claruerūt. ⁊ vnuſquiſqꝫ eorū nō
minus ſe ꝙ doctor apud quos eſt cōmora=
tus exercuit. Multoſqꝫ docuit: ⁊ ad ſimilē

virtutē philoſophiāq3 pduxit: ita vt quoꝝ
dā hic labor eſſet circuire p ciuitates ⁊ ꝓ=
uincias vel p agros: ⁊ diligēter antonij diſ=
cipulos eoꝝq3 requirere ſucceſſores. Sz q̄
mō poterāt inueniri facile quib⁹ erat ſtudi
um diligētiſſimū ſuā vitā latere: et non ſicē
plurimi nūc hoīm elati p gloriā ſemetipſos
exponāt ⁊ cūctis inſinuant. ¶Fuerūt F
itaq3 ꝓbatiſſimi diſcipuli q̄s pcepim⁹ anto
nij aiij quidē multi: necnō ⁊ paul⁹ appella=
tōe ſimplex. Hūc aiunt cū ruſticus eſſz bōa
ſpecie cōiugē habuiſſe: ⁊ eā in ipo facinore
adulterij dep̄henſam tacite ſubriſiſſe: ⁊ iu=
reiurādo firmaſſe nūq̄ ſe cū ea eē miſcēdū.
Tum ad adulterū habe inq̄t eam. Et repē
te diſceſſit ad heremum apud antoniū. Di
cunt eum eni māſuetiſſimū ⁊ patiētē valde
fuiſſe. Deniq3 cū iā ſenex eſſz ⁊ ad vitā mo=
nachice pduratōnis inſuet⁹: oib⁹ cum an=
tonius expimētis exercēs: in nullo inuenit
īferiorē: pfecteq3 eū philoſophie eē teſtat⁹
ſeorſum p̄cepit habitare tanq̄ non egentē
doctore. Cōfirmabat aūt de⁹ antonij teſti=
moniū ⁊ opibus oñdebat virū eē glorioſiuz
ipoq3 doctore ſupiorē/ atq3 ad affugendos
et expellēdos demones pparatū. ¶Circa
hoc itaq3 temp⁹ philoſophabat̄ ⁊ amo H
ni⁹ egypti⁹ de quo ſermo fert̄ q2 cogētib⁹
pentib⁹ duxiſſet vxorē: nec tñ eam fuiſſz ex
pertus. In principio nāq3 nuptiaꝝ ſponſā
tanq̄ ſponſus in thalamo pcipiēs: et ſolus
cū ea remanens ait. Nuptie quidē o muli
er nr̄e vſq3 ad hoc celebrate ſunt temp⁹. et
q̄le bonū ſit poſſe v̄ginē pmanere: ⁊ ſacris
edocebat litteris ac ſeorſum ſolus manere
tentabat. Sed qm̄ de virginitate quidē ſer
mones virgo laudauerat: diuidi aūt ab eo
graue iudicabat: in alio cubiculo dormiēs
annis decē et octo cum ea māſit: neq3 tunc
a monachica abſtinētia ſe ſuſpendēs. Inte
rea mulier viri zelata virtutem: eſtimauit
non eſſe iuſtum tantū vicū domi celari pro
pter ſe: ſed oportere potius ſeorſum vtrum
q3 philoſophari et ob hoc ſupplicauit viro.
At ille gratias agēs deo pro huiuſmodi co
gitatōe mulieris: tu īquit hanc habe domū
ego mihi aliā fabricabo. Et in meridianaz
partem deſerti ſtagni marie veniens: circa
locū ſcithi ad montē qui dicit̄ nitrie duob⁹
et viginti annis ibi philoſophatus eſt: ānīſ
ſingulis viſitans ſecūdo mulierē. Hu= H
ius itaq3 ſacratiſſimi principis tempore ho
rum monaſterioꝝ multi fuerūt digniq3 di
ſcipuli ſicut ſucceſſiones oñdūt: plurimaq3
⁊ veneranda p eū prouenerūt que p̄cipue
apud egyptios mōachos pfecteq3 ſeruant̄
Nā cū maxima diligentia per ſucceſſionez
traditionis alterutre curant virtutes an=
tiquoꝝ memorie tradere monachoꝝ: ſed a
me illi memorandi ſunt qui ad nos vſq3 p=
uenerunt. Contigit igitur huic viro et the
odoro eius diſcipulo eūtib⁹ aliquod trāſi=
re flumē qd̄ dicunt lycum. ne vero ſe alteru
ter nudū videret: iuſſit amonius vt recede
ret theodorus. Cūq3 etiā ſemetipm̄ erubeſ
ceret nudū intueri: repente diuina virtute
tranſlatus eſt ad ulteriorē ripā. Trāſiens
vero theodorus aquā ⁊ videns nec veſtem
eius nec pedes infuſos ſupplicabat ſeni vt
ei cauſam rei depromeret. Cūq3 ille dicere
refutaret ille vero nō aliter ſe ꝓperaturuz
niſi cognoſceret: promittēte theodoro nul
li ſe eo viuo rem fore dicturū/ confeſſus eſt
qd̄ euenit. Proximū vero miraculū huic q̄
q3 rei ɔtigit qd̄ narrabo. Iniuſti gētes I
alicui⁹ a cane rabido pcuſſū filiū ⁊ pene mo
rituꝝ obtulerūt ei: ⁊ eiulantes depcabant̄
vt curaretur. Tum ille ad eos. Non eget ī
quit mea curatōe: ſed vos ſi vultis redde=
re bouez quem rapuiſtis dñis ſuis/ egrot⁹
repente ſanabitur: qd̄ etiā ɔtigit. Nā vt re
ſtitutus eſt bos paſſio mox receſſit a puero.
Quādo aūt amonius iſte moriebat̄ di R
citur antoniū vidiſſe animā eius in celum
ferri: diuinis poteſtatib⁹ cū pſalmodia pre
cedentibus eam: ɔſulētibuſq3 eis qui circa
eū erant cāni huius miraculi nō abſcondit.
Sciebant eni qm̄ aerē intēto obtutu reſpi
ciens: cū ſtupore miraculi cuiuſpiā reſpice
ret viſionē. Cūq3 venientes poſtea quidam
de ſcithi nūciaſſēt horā viſionis antonij: et
cōueniſſet cū tranſitu illi⁹ viri/ btificauerūt
ambos: illū q̄dē q2 ad manifeſta bona tran
ſiſſet: iſtū vero q2 tātā a longe meruiſſz cer
nere viſionē. Multoꝝ ei dierꝝ iter eſt locoꝝ
medio poſitoꝝ q̄ degebat alteruter. Et hec
quidē ita relata ſunt. In hoc itaq3 pſulatu
audiui probatiſſime philoſophatū euthici
anū qui i bythinia circa olympū morabat̄.
¶Erat q̄ppe grā diuina repletus: ad L
curationes paſſionū ⁊ miracula rex ⁊ open
ita vt ipi cōſtātino ꝓpt̄ virtutē vite amic⁹
eſſet. Illo ſiq̄dē tpe vinct⁹ q̄dā ſpatari⁹ q̄
in ſuſpitionē venerat: qſi aſſumpta tyrāni=
de fugiſſet: ⁊ req̄ſit⁹ circa olympū ɔp̄henſus
eſt: rogantib⁹ neceſſarijs eius euthicianū
vt ꝓ eo apud principē legatōe fungeretur
Prius inq̄t ꝓuidendū eſt vt is homo libe

ret a vinculis ne crudelit cōſtrictus intereat. Tūc dicit ad vinculoꝝ direxiſſe custodes rogās vt eū ab huiuſmodi neceſſitate releuarent. Qui cū hoc facere noluiſſent: ſponte ianue clauſe reſerate ⁊ vincti cathene ſunt repente diſrupte. Poſtea vero ad principē veniēs bizantio tūc degentē: paratiſſime beneficiū ꝓmeruit qđ popoſcit. Nō eni poterat cōſtātin⁹ ei⁹ petitōib⁹ denegare: cū ei ſummi honoris cumulū exhiberet. Hec itaq̃ breuiter a nobis dicta de monachis qui tunc clare ſunt philoſophati ſufficiāt. Cui vero de his ſubtilior cura fuerit: querēs inueniet plurimoꝝ vitas hic nō eſſe ſcriptas. ¶Theodoric⁹. Ca.xij.

e Licet ita per omia floreret eccleſia: nō tñ ptulit īimicus eleuatā ſimul atq̃ ſplēdētem valde reſpiciens: ſed maliuola cepit mouere cōcilia: cōtendēs gubernatā a dño ⁊ vniuerſoꝝ creatore ſubmergere. Videbat itaq̃ paganoꝝ errore ſe fuiſſe nudatū: captaq̃ varia demonū machinamēta ⁊ creaturā a plurimis iā nō adorari: ſed creatori hymnos decent offerri. Ea gratia iā nō apte cōtra deū ⁊ ſaluatorē nr̄m excitabat bellū: ſz viros inueniens chriſtianos qđē ſe vocabulo ꝓſitentes: ſz amore honoris ⁊ vane glorie ſeductos ad ſeruitutis organū: eos ſue machinatōnis habuit p quos plurimos ad priſtinū reduxit errorē. nō quidē creaturā rurſus adorari pcipiens: ſed xp̄m creatorē et mūdi opificē coequatū aſtruēs creature Vbi aūt hoc principiū ⁊ queadmodū hec īimic⁹ zizania ſemiauerit enarrabo. ¶Alexandria ciuitas ē maxia: ⁊ hoīm multitudine copioſa: nō egyptioꝝ ſolūmō: ſed etiam thebeoꝝ ⁊ lybicoꝝ: circa egyptū obtinens pncipatū. In hui⁹ itaq̃ ciuitatis pſulatu: poſt petrū illū inclytū ꝓpugnatorē q̃ ſub ipſis tyrannis diocletiano ⁊ maximiano nouiſſime imperiū ſpōte deponētibus martyrij coronā ſuſceperat ſucceſſit achillas. Is eni ſub illo egregio petro arriū ordinatum diaconū: captūq̃ ī melecij nouitatibus: et ab eccl'ia pulſum: rogat⁹ a fidelib⁹ ⁊ denuo ſuſcipiens miſtrare pcepit. Poſt achillam vero alexāder fortiſſim⁹ euāgelici dogmatis pdicator ordinat epūs. Hoc tpe arrius in ordine pſbyteroꝝ erat: ⁊ expōnē diuinarū ſcripturaꝝ videbat hr̄e ꝯmiſſam. Vidēs aūt alexādrū pōtificat⁹ gubernacula ſuſcepiſſe: euētū tpis nō portauit: ſz ⁊ mordacitate ꝓpulſus litis q̃rebat initiū. Porro laudabilē vidēs viri ꝯuerſatiōez neq̃ꝗ calumniao ꝯtexere pualebat. Verūtamē deſcet eillū ꝓhibebat inidia. Hūc igit inueniēs inimic⁹ veritatis p eū niſus ē excitare i eccl'ia tēpeſtatē. Apl'icis eni alexādri doctrinis inſtabat apte reſiſtere. Et ille q̃dē diuina ſeq̃ns eloq̃a eq̃ honoris cū pr̄e ⁊ eādē ſubſtātiā hr̄e cū deo genitore filiū pdicabat. Arrius aūt e diuerſo veritati repugnās: creaturā filiū facturāq̃ dicebat. Adijciēs. Erat aliq̃ñ q̃ñ nō erat. et alia q̃ ex illi⁹ lr̄is iudicātur īſana. Hec g̃ non ſolū in eccl'ia pſiſtebat docēs: ſz etiā i extraneis ꝯuētib⁹ atq̃ concilijs: et domos circuiens q̃buſcūq̃ poterat/ ſuadebat. ¶Sozomen⁹. ¶Rephendēs aūt quidā huiuſmōi viros: alexā- A drū quoq̃ culpabāt tāquā nō vtilit ſileret dū ꝯ dogma fierēt nouitates. At ille arbitrat⁹ meli⁹ eē de dubijs ſmonē ex vtraq̃ pte proponendū: vt nō videret ex neceſſitate ſz poti⁹ ex ſatiſfactōe certamē ablatū: iudex cū clero reſidēs ad altercatōez deduxit vtrāq̃ ptē. At aūt euenire ſolet circa certamia verboꝝ vtriq̃ ſupare nitebant. Arrius aūt nullaten⁹ acq̃eſcere volebat: quia cōſubſtantialis filius ⁊ coeternus eſt patri. ¶Theodoricus. ¶Alexāder aūt apl'icoꝝ dogmatū pdicator: pus q̃dē eū reuocare ōmonitionib⁹ ⁊ ꝯſilijs nitebat. Cū vero eū ſupbire vidiſſet ⁊ apte īpietatꝭ facinora pdicare ex ordīe ſacerdotali remouit. Audierat enī clamātē diuinā legē. Si oculus tuus dexter ſcādalizat te abſcide eū ⁊ proijce abs te. Hoc itaq̃ tpe romane q̃dē C eccl'ie ſilueſter retlacuis gubernabat: melchiadi ſuccedēs qui poſt marcellinū clarificatū in pſecutōe gentiliū ſuſcepat iura pōtificat⁹. Antiochie vero poſt tyrānū eccl'ie īchoāte pace vitalꝭ pſul extabat. Qui etiaz antiquā ⁊ ex multis tpib⁹ deſtructā a tyrānis edificauit eccl'iam. Poſt quē philogonius pōtificatū ſumēs ⁊ reliq̄ edificij ſuperaddidit ⁊ zelū pietatis licinij tpib⁹ demōſtrauit. In hieroſolymis aūt poſt hermonē macharius ordinat⁹ ē. vir noīe ſuo dignus ⁊ omnib⁹ bonis ornat⁹. Eodēq̃ tpe ꝯſtātinopoli alexāder pōtificatū ſacri miniſterij poſſidebat: aplicꝭ donatōibus valde clarus Tūc igit alexander alexādrin⁹ vidēs arrium amoris iudiciarij aculeo ſtimulari ⁊ mł̄tos ad blaſphemias deceptos erigere: conciliaq̃ ꝓpria celebrare eccl'iaꝝ pſulib⁹ ei⁹ blaſphemiā ſuis litteris indicauit.

¶ Socrates. Capitulum .xiij.

D Ilectiſſimis atqȝ cariſſi-
mis vbiqȝ catholice eccl'ie cõmini
ſtris Alexander in dño S. Cũ vnũ
catholice ſit corp⁹ eccleſie mãdato exiſte ĩ
ſacris ſcripturis: vt ſeruet vĩculũ vnanimi
tatis ⁊ pacis: ꝯſequẽs ẽ debere noſtris ſcri
bere ⁊ alterutris que apud ſingulos agun-
tur inſinuare: vt ſiue patit ſiue gaudet vnũ
membrũ ꝯpatiamur aut ꝯgaudeam⁹ adin
uicẽ. In nr̃a igit̃ prochia nunc egreſſi ſunt
viri iniqui: ⁊ xp̃o rebelles: docẽtes apoſtaſiã
quã recte q̃libet p̃currere ſuſpicet̃ antixp̃o
Et volui hoc quidẽ taciturnitati ꝯtradere
ſi quõ int̃ ſolos apoſtatas ꝯſumeretur hoc
malũ: ⁊ nõ loca alia penetrãdo ſimplicium
ſordidaret audit⁹. Sȝ q̃m euſebi⁹ nũc nico
medie putãs in ſe cõſiſtere cauſas eccleſie
q: cũ reliquiſſȝ beritioꝝ ciuitatẽ: ⁊ cõcupiſ
ſet nicomediẽſem eccleſiã: non ẽ in eo vltio
ſubſecuta. prõcinat̃ etiam his apoſtatis et
ſcribere vbiqȝ molit⁹ eſt / cõmẽdãs eos ſi q̃
mõ trahat aliq̃s ignorãtes ad hãc peſſimã
hereſim ⁊ xp̃o rebellẽ. Ideoqȝ neceſſariuȝ
iudicaui ſciens q̃d ĩ lege ꝯſcriptũ ẽ vlteri⁹
nõ tacere: ſed vobis oĩb⁹ ĩdicare: quatinuſ
etiã vos ſciatis apoſtatas ⁊ eoꝝ hereſis ver-
ba nequiſſima caueatis. Si g̃ ſcripſerit vo-
bis euſebi⁹ nec recipiatis eũ nec ei⁹ ſcrip-
ta ſuſcipiatis. Antiquã ei calliditatẽ tp̃e cõ-
preſſam: nũc p iſtos renouare volẽs. Fingit
quidẽ ſe q̃ſi p iſtis ſcribere: ope vero demõ
ſtrat q: p ſemetip̃o talib⁹ ſtudere feſtinat.
Apoſtate vero ſunt iſti. Arrius ⁊ achillas
Cũ eis aũt apoſtatauer̃t hi aithales. carpo
nius. alter arrius. ſarmacius. euzoius. luci
us. iulius. menas. et helladi⁹. gaius. ſermi-
dus: ⁊ theonas qui ep̃i aliq̃n ſunt dicti. Ea
vero q̃ opinãtes loquũtur huiuſmõi ſunt.
Non ſemp inquiũt de⁹ pater fuit: nõ ſemp
fuit dei verbũ: ſed fuit q̃n deus pater nõ fu
it. Dei aũt verbũ ex nõ exiſtentib⁹ fctm̃ eſt
Exñs eni de⁹ nõ exñtẽ ex nõ exiſtente fecit
Quapropt̃ ⁊ fuit aliq̃n: q̃n nõ fuit. Creatu
ra eſt eni ⁊ factura filius: neqȝ ſilis pr̃i ſm
ſubſtãtiã: neqȝ verus eſt neqȝ vera ſapien
tia eius eſt: neqȝ verũ naturale patris ver
bum eſt: ſed vnus quidẽ creaturaꝝ et factu
rarũ eſt. Abuſiue aũt dicit̃ verbũ ⁊ ſapien-
tia factus: ⁊ ip̃e exñs in ꝓprio dei v̓bo ⁊ in
dei ſap̃ia in qua ⁊ omĩa: ⁊ ip̃m fecit deus.
Vñ et ꝯuertibilis ẽ et mutabilis p naturã:
ſicut ⁊ vniuerſa rationalia. Peregrinũ ei

et extraneũ ⁊ remotũ eſt verbũ a pr̃is ſub-
ſtãtia: et inuiſibilis eſt filio pater. Nõ enim
pfecte et integre nouit fili⁹ patrẽ: neqȝ eũ
pfecte videre poteſt. Nam nec ſuã ſubſtan
tiã nouit fili⁹ ſicut ẽ. Propter nos eni fa-
ctus eſt vt nos p eſt tãquã p inſtrumentuȝ
crearet de⁹: ⁊ neq̃quã ſubſtitiſſet: niſi nos
deus facere voluiſſȝ. Req̃ſiuit ergo q̃dam
eos ſi põt dei verbũ ꝯuerti ſicut diabol⁹ eſt
cõuerſus: ⁊ nequaq̃ dicere timuerũt vtiqȝ
põt tãquã natura ꝯuertibilis exñs. factus
aiunt ⁊ ꝯuertibilis eſt. Hec itaqȝ dicentes
ideſt arrius ⁊ qui cũ eo ſunt: ⁊ in his impu
denter inſtãtes ipſos ⁊ ſeq̃ces eoꝝ. Nos q̃
dẽ cũ ep̃is egypti ⁊ libiaꝝ pene cẽtũ ꝯueni
entes: anathematizauimus. qui vero circa
euſebiũ ſuſceperũt miſcere ſtudẽtes veri-
tati mẽdaciũ: ⁊ ĩpietatẽ cũ pietate ſociare:
ſed nõ p̃ualebũt. vincet enĩ veritas nec vl-
la cõmunio eſt luci cũ tenebris: neqȝ cõcor-
dia xp̃i cũ belial. Quis etenĩ talia audiuit
aliq̃n? Aut q̃s nũc hec audiens verba non
metuet: aut aures ꝯtinuo nõ obturabit: ne
ſordibus taliũ verboꝝ eius polluatur audi
tus? Quis audiẽs dicente ioãne. In p̃nci-
pio erat verbũ nõ rep̃hendat iſtos dicẽtes
fuit aliq̃n q̃n nõ fuit? Aut quis audiens in
euangelio vnigenitus filius: et p ip̃m om-
nia facta ſunt: nõ odio habebit dicẽtes: q:
vnus creaturaꝝ ẽ fili⁹? Quõ igitur poteſt
vnus eſſe hoꝝ q̃ per eũ facta noſcunt̃? Aut
quõ vnigenit⁹ q̃ omnib⁹ ſecũdũ illos ꝯnu-
meratur? Quõ etiã ex nõ exiſtentibus erit
pr̃e dicẽte. Eructauit cor meũ v̓bũ bonũ?
Et iteꝝ. Ex vtero añ luciferũ genui te. Aut
q̃mõ diſſimilis pr̃i ſub̃a: cũ ẽ imago pfecta et
ſplẽdor pr̃is qui dicit. qui me videt: videt ⁊
patrẽ? Quõ ſi verbũ et ſap̃ia dei eſt filius:
fuit aliq̃n q̃n nõ fuit? Simile eſt eni ac ſi di
cant ſine verbo ⁊ ſine ſap̃ia aliq̃n fuiſſe deũ
Vel quõ cõuertibilis ⁊ mutabilis q̃ dicit p
ſe: ego in patre et pr̃ in me eſt? Et iterum.
Ego ⁊ pater vnũ ſumus. Per ꝓphetã ve-
ro videte inquit me: videte q: ego ſum ⁊ ñ
mutabor. Nã licet ĩ eo verbo ſit dictũ illud
apoſtoli q: factus homo: tamẽ mutatus ñ
eſt: ſed ſicuti dixit ap̃ls: Jeſus chriſtus he-
ri ⁊ hodie ip̃e et in ſecula. Que putas cau-
ſa ſuaſit eis vt dicerẽt: quapropter nõ ẽ fa-
ctus eſt paul⁹ dicat. Propt̃ quẽ oĩa et per
quẽ oĩa? Unde vero blaſphemẽt: q: neſcie
pfecte filius prẽȝ mirandũ nõ eſt. nã ſemel
hñtes propoſita rebellãdi chriſto repcuti-
unt etiã voces eius dicentes. Sicut nouit

me pater ⁊ ego agnoſco patrē. Si ergo ex
parte pater nouit filiū / palā eſt q̄ ⁊ filiꝰ nō
ꝑfecte nouit prēm. Si aūt hoc dicē impiū
eſt nouit enī ꝑfecte filiū pater: palā eſt q̄
ſicut nouit pater ſuū verbū / ſic ⁊ verbū no-
uit ꝓpriū patrē ⁊ aliē nō eſt. Hec dicētes ⁊
reuoluentes ſcripturas ſctās freq̄nter cō
uincimꝰ eos: et rurſus tanq̄ cameleuntes
mutabanť: ſtudentes ad ſemetipſos trahe-
re qd̄ eſt. Cū venerit ipius in ꝓfundū malo
rum ſpnit. Multe ſiq̄dem hereſes ante eos
fuerūt / que pluſq̄ decet p̄ſumentes corru
erūt in īprudentiā ſuā. Iſti vero per omīa
verba ſua nitentes erigi ad īteremptionē
diuīnitatis verbi per hec illas hereſes potiꝰ
firmare conati ſunt: antixp̄o facti ꝓpinqui
ores: quapropť ⁊ abdicati ⁊ anathematiza
ti ſunt ab eccl̄ia. Cōtriſtamur itaq̄ ꝓ eorū
ꝑditione ⁊ maxime q̄ et ipſi aliqū q̄ eccl̄ie
ſunt audierūt: ⁊ nūc ab ea penitus exilīūt. nō
tn̄ āmiramur: hoc enī ⁊ hymeneꝰ ⁊ philetꝰ
paſſi ſunt / ⁊ ante eos iudas qui cū eſſet ſe-
cutus ſaluatorē poſtea ꝓditor factus ⁊ apo
ſtata. ſed de his quidē ipſis nō ſumꝰ igna-
ri. Dn̄s enī p̄dixit. Videte ne q̄s vos ſedu-
cat. Multi enī venient in nōīe meo dicētes /
q̄ ego ſū ⁊ tempꝰ ꝓpe eſt ⁊ multos errare
facient / ne ḡeatis poſt eos. Diſcens enim
hec a ſaluatore paulꝰ: dixit. Quia nouiſſis
tēporibꝰ apoſtatabūt quidā a fide ſana: at
tendentes ad ſpūs erroris / demoniūqꝫ do-
ctrinas / que veritatē auerſanť. Dn̄o ſiqui-
dem ⁊ ſaluatore nr̄o ieſu xp̄o per ſemetip̄m
ꝓnunctiāte / ⁊ per apl̄m deſignāte de talibꝰ
ꝯſeq̄nter nos per nos ipſos audientes ipie
tatem eoꝝ anathematizauimꝰ eos ſicut p̄-
diximꝰ oſtendentes eos extraneos a fide
eccleſiaqꝫ catholica. Indicauimꝰ aūt hec
vobis dilectiſſimi atq̄ cariſſimi ꝯminiſtri:
ne q̄s eoꝝ ſi forte temptauerīt etiā ad vos
venire ſuſcipiatis: neqꝫ euſebio vel cuilibꝫ
alioꝝ ſcribenti ꝓ eis obediatis. Decet enī
nos tanq̄ xp̄ianos vt oēs cōtra xp̄m loquē
tes ⁊ ſapientes q̄ſi deo rebelles et aīarum
corruptores totis viribꝰ auerſemur: ⁊ neq̄
aue huiuſmōi dicamꝰ hoībꝰ / ne forte etiā
pctis eoꝝ ꝯmunicare videamur. Sicut be
atus iohēnes ait. Salutate fratres q̄ apd̄
vos ſunt ſalutāt vos qui nobiſcum ſunt.

¶ Theodoricus. ¶ Non ſolū aūt hanc
ſed etiā ad alexandrū ꝯſtātinopoleos ep̄m
miſſā eius epiſtolam huic operi inſerē non
omittā / que clare oīa eius oſtendat: ne q̄s
ſuſpiceť hec me ficte cōſcribē / et poſt eam
ipſius arrij ⁊ ceteras quoq̄ epiſtolas q̄bus
vtiq̄ narratio eget hyſtorie q̄tinus de ſcri
pture veritate teſtenť: ⁊ apte que geſta ſūt
perdoceant. Scripſit ei alexādrinꝰ hec cō
ſtantinopoleos alexandro. ¶ Ca. xiij

Cariſſimo fratri ⁊ unani
mo alexādro. Alexander in dn̄o
ſalutem. Appetitꝰ potentie hoīm
peſſimoꝝ auaricie q̄ ꝓpoſitus veritati que
credit̄ eſſe precipua: ſolet inſidiari per vari
as ſcilicet occaſiōes / reſiſtentes eccleſiaſti
ce pietati. Impulſi nāqꝫ malinoli a dyabo
lo in eis operante ad ꝓpoſitā ſibi libidinē
⁊ ab omī reuerentia reſilientes: cōculcant
iudiciū dei timorē. De q̄bus neceſſariū mi-
hi fuit potētie ac reuerētie vr̄e ſignificare
vt ab huiuſmōi caueatis / ne qui forte p̄ſu-
mant eorū in prochias vr̄as accedere vel
per ſe vel per alios. Valent enī magis ad ſe
ducendū figmentis vti / vel litteris falſita-
te cōpoſitis: que p̄nt facere p̄ſtigiū / ſimpli
cem fidem / puramqꝫ reſpicientibus. Arrius
igitur ⁊ achillas cōiuratiōe nuꝑ facta col-
lothi ſuperbiā ⁊ multo deterius illo ſecuti
ſunt. Ille nāqꝫ hos ipſos culpās / peſſime
volūtatis ſue inuenit occaſionē. Iſti vero di
gnam illius negotiationē reſpicientes: ne
quaq̄ ſubiacere iuri eccleſie ꝑtulerūt: ſed
ſpelūcas ſibimet latronū edificātes: inceſ-
ſabilia in eis ꝯciliabula celebrāt noctibus
⁊ diebus ꝯtra xp̄m agentes: et contra nos
prauisqꝫ libidinibꝰ exerceť. qui omnē pi
am ⁊ apoſtolicā accuſantes gloriā / iudaico
ſchemate xp̄o rebellare īſtituerūt ſibimet
officinā. Diuinitatē ⁊ eq̄litatē cū patre ſal
uatoris noſtri ieſu xp̄i negantes oēs q̄ eiꝰ
ſalutaris diſpenſatiōis ⁊ hūilitatis ꝓpter
nos habite vocem decerpētes: platōe haꝝ
ipietatis ſue p̄dicationē exercē nituntur
quippe diuinitatis eius rationē ⁊ ineffabilis
glorie quā in p̄ncipio habuit apud patrem
penitus euitantes: paganoꝝ ⁊ iudeoꝝ ipiā
ꝯfirmant de xp̄o ſentētiā: et laudē propriā
vt aſſolet aucupātes. oīa quidē que cōtra
nos p̄nt deriſiones afferre negociant̄: ſedi
tiones qꝫ nobis q̄tidie ac ꝑſecutōes īſtitu
unt / tam iurgia ꝓponētes per editōes mu
lierū īpudentiū quas ſeducūt: q̄ ipi cōmūi
xp̄ianitati derogātes: dum eorū iuuencule
oēs circūeunt vicos / inſuꝑ inerumpibilem
xp̄i tunicā quā milites diuidere noluerūt:
iſti ſcindere nunc p̄ſumūt. Et nos q̄dē vite
ipoꝝ ⁊ nefāda cōamīa eo qđ laterēt tardiꝰ

agnoſcentes: nūc generali decreto ab ec=
cleſia adorāte xp̄i diuinitatē eos expulim⁹.
Conati tñ ſūt illi diſcurſionib⁹ vti ⁊ aduer
ſum nos machinari q̄ apud vnanimes con
miniſtros nr̄os figurā pacis ⁊ vnitatis dig
nitatē ſe exercē fingūt. qđ aūt vex eſt abri
pere q̄ſđ coꝝ ad peſtē ꝓpꝛiā ꝑ boniloq̄a fi=
cta feſtināt ⁊ lr̄as ab eis manifeſtas ⁊ idu
bitatas exigunt vt relegētes eas ſeductis
a ſe ꝑſonis ſine penitētia eos i ꝯlictis ſuis
faciāt remanē tanq̄ vnanimes hr̄ites eaſđ
ſecū ꝺcernētes ep̄os. Nō ei q̄ apđ nos ma
le docuerāt ⁊ egerūt ea fatent̄ ꝓpt̄ q̄ etiaꝫ
ſunt expl'ſi. Sꝫ hec aut taciturnitati cōtra
dunt aut fictis eos rōnib⁹ ⁊ q̄buſdā obum
bratōibus ſepiūt: veriſimilibus vero ⁊ cō=
poſitis coꝛruptibilē ſuā doctrinā velātes e=
loquiis attrahūt i ꝺceptōeꝫ quēlibꝫ icau
tū / nō abſtinētes etiā apđ oēs nr̄e pietati
calūpniari. Vñ contigit q̄ſdā eoꝝ lr̄is ſub=
ſcribētes i eccl'iaꝫ ſuſcipi. maximo ſicuti re
oꝛ iminēte ꝑiculo ꝑſumētib⁹ talia ꝯmini=
ſtris: co q̄ neq̄ apoſtolica hoc regula patia
tur ⁊ effundūt ſuꝑ eos diabolicā efficaciaꝫ
ꝯ xp̄m. Quapꝛopt̄ i nullo ſegnes o cariſſi=
mi ad inſinuādū vobis ꝑfidiā eoꝝ memet=
ip̄m erexi. Dicūt ei q̄a fuit aliq̄ñ tēpus q̄ñ
nō fuit filius dei ⁊ poſtea factus ē q̄ pꝛius
nō fuerat talis fact⁹. quia ⁊ aliquādo fact⁹
eſt qualē ⁊ oēm hoīem eſſe cōtingit. Cūcta
eni inq̄unt de⁹ ex nō exñtib⁹ fecit: oīm rō=
naliū ⁊ irratōnaliū creaturis miſcē nolen=
tes: ⁊ filiū dei. Quibus verbis conſequent̄
aſſunt eū mutabilis eē nature. virtutis mali
cieq̄ capabilē cū ex nō exiſtētib⁹ eē dicat̄.
Diuinas quippe ſcripturas q̄b⁹ oſtēdit̄ eū
ſꝑ eē perimētes: q̄bus palā deſignat̄ incō=
uertibilitas verbi ⁊ ſapiētia atꝫ diuinitas
q̄ ſunt xp̄s. Poſſum⁹ ergo inq̄unt iſti po=
tuti: ⁊ nos filij fieri ꝺi ſicut ⁊ ille. Scriptū ē
ei filios genui ⁊ exaltaui. Cūqꝫ ſlatū fuerit
eis qđ ſeq̄t̄. Ideſt ip̄i aūt ſp̄ueſt me: qđ na
turale nō eſt ſaluatoꝛis cū nat̄e ſit imutabi=
lis: oī reuerētia ſemetip̄os ſpoliātes aiūt
nec aliquā hꝫ ꝓꝑetatē ad deū. ſꝫ cū ſit ip̄e
natura mutabilis ſciuit de illo de⁹ ꝑſcien=
tia ⁊ ꝯtēplatōe q̄ cū nō eēt ſpꝛetur⁹: elegē
gēd⁹ foꝛet ex oīb⁹. Nō ei inquunt natura q̄ſi
ꝑcipuū int̄ alios filios aliq̄đ hꝫ. Nā nec na
turalr̄ dei fili⁹ eſt: nec aliquā hꝫ ad deū ꝓ=
pꝛietatē: quādo etiā ip̄ꝫ nat̄e mutabil̄r exi=
ſtētē: ꝓpt̄ moderatōeꝫ diligētiā ⁊ v̄tutē ſi
mutatū ad dete⁹ elegit ꝺs. cū ⁊ ſi paul⁹ vel
petrus ad hoc ꝑueniſſent nihil poſt̄a ieſus
ab hoꝝ filiatione differre. Propt̄ repꝛoba
tionem igit̄ hui⁹ veſane doctrine etiā diui=
nas lr̄as reuoluentes ꝓpoſuim⁹ illud qđ i
pſalmis de xp̄o dictū ē. Dilexiſti iuſticiaꝫ ⁊
odiſti iniq̄tatē / ꝓpt̄ea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹
oleo letitie pꝛe cōſoꝛtib⁹ tuis. Quia vero fi
lius dei neqꝫ ex non exiſtentib⁹ factus eſt:
neqꝫ fuit aliq̄ñ q̄ñ non fuit ſufficit nos eru
diri. Johannes euāgeliſta ſcribens de eo.
Unigenitus filius q̄ eſt in ſinu pr̄is. Pro=
uidente q̄ppe deo vt oñderet alteruiris in
diuiſas res noīauit pr̄em ⁊ filiū exñtem in
ſinu patris. Sed q̄ inter hec q̄ ex nō exñti
bus facta ſunt / v̄bū dei nequaq̄ ꝯnūerat̄
Oīa inq̄t per ip̄m facta ſūt. Pꝛopꝛiā nāq̄
eius ſubſtantiā deſignauit dicēs. In pͥncipio
erat verbū et verbū erat apud deuꝫ ⁊ deus
erat verbū. Oīa per ip̄m facta ſunt et ſine
ip̄o factū eſt nihil qđ factū eſt Si enī omīa
per ip̄m facta ſunt Quō q̄ creaturis vt eſ=
ſent donauit ip̄e aliq̄ñ nō fuit? Nō eni vlla
ratio eſt / vt qui facit eius nature ſit cuius
illa que fiūt. Si ip̄e quidē erat in pꝛincipio
oīa vero ꝑ ip̄ꝫ facta ſūt: ex nō exñtib⁹ fecit.
⁊ ꝯtriū videt̄ his q̄ ex nō ſubſtātib⁹ facta ſūt
hoc qđ extat ⁊ valde diſcretū. Inter pr̄em
fiq̄dem et filiū nullū demōſtrat̄ eſſe ſpaciū:
nec vſq̄ aliq̄ cogitationē hoc aīe phātaſia
ꝑcipiente. Ex nō exñtib⁹ aūt creat⁹ mūđ⁹ /
⁊ nouellā hꝫ ſubſtātie recentēqꝫ natiuita=
tem / a patre ꝑ filiū huiuſmōi vtriqꝫ ſubſtan
tialitatē cunctis accipientib⁹. Alti⁹ igitur
adhuc contēplatus verbi diuinitatē / ⁊ cre
aturaꝝ vniuerſā intelligentiā trāſcendētē
reuerendiſſim⁹ iohānes geniturā eius nec
facturā dicere voluit nec per elementa ſil=
labaꝝ factoreꝫ ingenitū. Un⁹ eni eſt inge=
nitus pater. ſed quia excedit euangeliſtaꝝ
puto quia et angeloꝝ perceptionem et trā
ſcendit vniuerſa vnigeniti filij ineffabilis
ſubſtantia Nō ergo reoꝛ quis de pietate co
gitantes de hac aliquid interrogare ꝑſu=
māt propter quod dcm̄ eſt. Altioꝛa te ne
queſieris et difficiliora te noli examinare.
Nam ſicut aliaꝝ plurimaꝝ et hui⁹ notitia
humane ꝑceptioni celata eſt: quale ē apud
paulum que ocul⁹ nō vidit nec auris audi=
uit nec in coꝛ hominis aſcendit que ꝑpara
uit deus diligentib⁹ ſe Sed etiam ſtellas i
quit deus ad abrahā non potes enumera=
re neqꝫ arenam maris et guttas pluuie q̄s
dinumerauit? quis ergo audeat exteri⁹ ꝑ=
ſcrutari ſubſiſtentiā dei v̄bi niſi forte veſa
nus ſit? de qua ꝓpheticus ſp̄us dicit. genera

tionē ei⁹ quis enarrabit?nā et ipſe ſaluator
nr̄ pſtare volens oīb⁹ in hoc mūdo colūtis:
hui⁹ notitiam ab eis exonerare feſtinauit:
ſignificans vltra naturā eſſe ōniū rex hāc
aiaduerſionem: ſoli vero patri adiacere
tantū hui⁹ ſcientie ſacramentū. Null⁹ in-
quit nouit qs eſt fili⁹ niſi pater et patrē ne
mo nouit niſi filius. Nō reor ignorare ſapi-
entes quia veſanum eſt ſapere ex nō exiſtē-
tib⁹ fetū filiū cū vtiqȝ habeat tpale prin-
cipiū/ qḋ oñditur ex nō exiſtentib⁹ factum
Nā ſi tpib⁹ ineſſe oportēt hoc quod aiunt
erat qñ nō erat: aut ſpacio ſeculi cumſeūqȝ
et ſi vex eſt qꝛ omnia p ipm facta ſunt/ pa-
lā eſt qꝛ et omne ſeculū/ ꝛ temp⁹/ ꝛ ſpacia/
ꝛ aliqñ inter que reperitur qḋ aiunt fuit qñ
non fuit per ipm facta ſunt: ꝛ quō non eſt ī
credibile cum qui ꝛ tpa fecit et ſecula ꝛ mo
menta inter que ē illud fuit qñ non fuit di-
cere aliqñ nō fuiſſe? Stultū enī ē ꝛ oī pctō
plenū eū: q̄ cauſa eſt alicui⁹ eūdē poſteriorē
dicē: illi⁹ genitū cui⁹ cā ē. Precedit ei ſm
eos ſapīa di q̄ creauit vniūſa: illḋ ſpaciū i q̄
dicūt nōdū ſcm̄ filiū a pr̄e/ mētiētē ſm eos
ꝛ ſcripta q̄ dic̄ pmogenitū eū eē vniūſe crea
ture. Cōſona ſiqdē iſtis clamat ꝛ magnilo
quus paul⁹ dicēs de eo/ quē poſuit heredē
omniū per quē ꝛ ſecl'a fecit. ſed etiā in ipſo
creata ſunt oīa que in celis ꝛ que in terra vi
ſibilia ꝛ inuiſibilia: ſiue pncipia: ſiue ptātes:
ſiue dñatiōes: ſiue ſedes: oīa per ipm et in
ipo creata ſūt ꝛ ipe eſt āte oīa. Cū g̃ impia
mōſtret eſſe argumētatio q̄ dicūt ex nō ex
iſtentib⁹ factū neceſſe ē pr̄em eſſe ſemper
pr̄em. Eſt enim pater ſemp filio pñte/ ppt
quē appellat pr̄ ſemp ſibi filio pñte: ſemp ē
pater pfect⁹ ꝛ ſine defectiōe ꝯſiſtēs: nō tpa
liter neqȝ ex ſpacio neqȝ ex nō exñtib⁹ gene
rans vnigenitū filiū. Quid enī āpli⁹ ſit ſce
leſtū ꝙ dicē nō fuiſſe aliqñ ſapientiā dei q̄
dicit ego erā apḋ eū cohabitās ego erā cui
adgaudebat? aut dicē virtutē dei aliqñ nō
exitiſſe? aut v̄bū di aliqñ accepiſſe pncipi-
um: aut alia ex qb⁹ fili⁹ agſcit ꝛ figurat pr̄?
Nā q̄ ſplēdorē glīe nō dic̄ extare vna ꝑimit
ꝛ pncipale lumē cuius ſplendor ē. Si aūt ꝛ
ymago dei nō fuit ſp pr̄: qꝛ nec hui⁹ ymago
ē: ſȝ etiā cū nō ē figura ſubſtātie dei: vna pl
init: ꝛ ille q̄ in oīb⁹ ab eo figurat. Ex q̄ oppa
ret filietas ſaluatoris nr̄i: nullā hñs cōionē
ad ceterorꝝ filietatē. Quēadmodū ei ineffa-
bilis ei⁹ ſubſiſtentia incōpabili excellentia
trāſcendē pbat vniūſa/ qb⁹ ipe donauit vt
ſint ita et filietas ei⁹ naturalis exñs paterne

diuinitatis/ ineffabili ſublimitate differt ab
eis q̄ per eū in adoptōez adoptati ſunt filij
Js enī incōuertibilis exñs/ natura pfect⁹
eſt/ in oīb⁹ nihil egens. Hi vero in vtroqȝ mu
tabilitati ſubditi egent ei⁹ auxilio. Jn quo
enī pficere potuit ſapiētia dei: aut in q̄ ei⁹
veritas augeat? Aut de⁹ verbū quō poteſt
meliorari/ cū ſit vita vexqȝ lumē? Si autē
hoc eſt qñto magis vecors eſt dicē ſapiam
aliqñ aut dei virtutē fuiſſe īfirmitate capa
bilē/ aut irrōnalitate verbū ꝛ p hoc rōnez
obſcuratā/ aut vero lumini tenebras eſſe p
mixtas/ aplo dicente. Que cōio luci ad te-
nebras aut q̄ ꝯcordia xp̄i ad belial? Necnō
ꝛ ſalomōe clamāte īpoſſibile eſt vel vſqȝ ad
opinionē īuenire vias ſerpētis ſup petram: q̄
ſcḋm paulū xp̄s eſt. Porro creature eius
hoīes ꝛ āgeli bñdictōes eius acceperūt: vir
tutib⁹ pficē ꝯtendētes/ mādatiſqȝ legiti-
mis qten⁹ nō peccarēt. Deus vero nr̄ natu
ralis filius pr̄is exñs: ab oīb⁹ adorat. Illi de
ponentes ſpiritū ſuitutis ex bonis opib⁹/ ꝛ
puectu ſpūſ filiatōis accipiētes: per natu-
ralē filiū iuſti fiūt/ ꝛ ipi adoptiōe filij. Jſti⁹
aūt ppriā ꝛ naturalē pcipuā qȝ filiationē
paul⁹ etiā manifeſtauit de deo dicēs Qui
pprio filio nō pepcit ſed p nobis idest q̄ na
tura non ſum⁹ filij: tradidit eū. ad diſtincti
onē nāqȝ nō ppriorꝝ illū ppriū filiū eē dixit.
Jn euāgelio aūt Hic eſt fili⁹ inqt me⁹ dile-
ctus i q̄ mihi bene ꝯplacui. Jn pſalmis v̄o
ſaluator ait. Dñs dixit ad me fili⁹ me⁹ es tu
germanitatē nature declarās: ſignificat ñ
eſſe eius naturales q̄ſibȝ alios filios pter
iſtū Quid etiā ꝙ ait Ex vtero ante luciferꝝ
genui te? Nōne clare naturalē demōſtrat
paterne generatōis filiatōez/ quā nō morꝝ
diligentia ꝛ exercitatōe puect⁹/ ſed ppri-
etate nature ſortit⁹ ē? Vñ ꝛ ītrāſgreſſibilē
hȝ filiationē vnigenit⁹ pr̄is. Rōnabiliū v̄o fi-
liatōez nō eis natalitē exñtē/ ſȝ oportunita
te morꝝ ꝛ dono dei ēt mutabilē ratio nouit.
Videtes eī inqt filij dei filias hoīȝ accepe-
rūt ſibi vxores ex ipis. Et iterꝝ filios genūi ꝛ
exaltaui ipi v̄o me ſpreuerūt Per yſaiā deū
dixiſſe didicim⁹. Multa dictur⁹ dilectiſſimi
trāſeo/ onerosū eē putās plurib⁹ v̄bis vna
nimes āmonē doctores. Vos ipi eī eſtis diui
nis eruditi: nō igrātes qꝛ doctrīa q̄ nup ꝯ
pietatē ſurrexit eccl'iaſticā: hebionis ē/ ꝛ ar
temonis/ ꝛ zel⁹ pauli ſamoſateni: de āthio
chia ſynodali ꝯuētu oīȝ epōꝝ ab eccl'ia pul
ſi. Cui ſuccedens lucian⁹ extra ſynagogas
manſit triuȝ epiſcoporꝝ plurimo tpe. quorꝝ

ĩpietatis fecẽ ſorbẽtes iſti/ nũc nobis ⁊ nõ
extitib⁹ illoꝝ plãtationes abſcõſas pullula
re fecerũt arri⁹ et achillas/ ⁊ cũ illis cõciliũ
malignantiũ/ ⁊ neſcio quõ in ſyria tres or=
dinati epĩ eo ꝙ cõſenſerũt eis ⁊ ad peiora
flãmati ſint. De qbus ſentẽtia ĩ vr̃a ſit ꝓba
tione repoſita / qui ſalutaris paſſionis hu=
militatẽ ⁊ exinanitionẽ volũtariã pauꝑta=
tẽ ⁊ voces q̃s ꝓpter nos ſaluator ſuſcepit
meõria retinens. Igit̃ ad oñſionẽ ſuꝑne ⁊
antiq̃ diuinitatis ei⁹ hec cõgruũt: ſignifi=
catiuiſqꝫ ſermonib⁹ naturalis ei⁹ gl̃ia ⁊ ĩ=
periũ ⁊ apđ pr̃em mãſio clarius explicatur
Quale ẽ illud. Ego ⁊ pater vnũ ſum⁹. non
patrẽ ſemetipm̃ appellans/ neqꝫ ſubſtãtia
liter duas naturas/ que ẽ vna declarãs: ſꝫ
q꞉ paternã ſeruandi plenitudinẽ filius hẽt
ꝑfecte naturã/ ꝑ oĩa ⁊ ſimilitudinẽ patris
gerẽs/ ⁊ ĩmutabilis ei⁹ ymago exñs/ atqꝫ
pr̃icipalis cãe expꝛ̃ſſa figuratio. Unde etiaꝫ
tunc phillipo cupienti vidẽ patrẽ dñs ſine
ĩuidia ſe demõſtrat Nã cũ diceret oñde no
bis patrẽ ait. Qui videt me vidit ⁊ patreꝫ
tãq̃ per ſpeculũ ſine macula/ ⁊ aiatũ per di
uinã ei⁹ ymaginẽ contẽplaret̃ pr̃em/ queꝫ
ſimiliter in pſalmis ſcĩſſimi viri canũt dicẽ
tes in luĩe tuo videbim⁹ lumẽ. Quapꝛopt̃
⁊ qui honoꝛat pr̃em hõꝛat ⁊ filiũ/ ⁊ q̇ hono
rat filiũ honorar ⁊ pr̃em: et recte. oĩs nãqꝫ
vox ĩpia q̃ in filio dici preſumit̃ ad pr̃em q̃=
qꝫ refertur. ſed mirũ nõ ẽ qđ ſcriptur⁹ ſum
o cariſſimi/ ſi falſas aduerſũ me derogatio
nes ⁊ cõtra piĩſſimũ nr̃m ꝓpꝫm delatas in=
ſinuo. Qui eni q̇ cõtra deitatẽ filij dei caſtra
cõſtituũt: neqꝫ cõtra nos ingratas calũpni
as exercẽ formidãt. qm̃ nec priſcoꝝ quẽpi=
am dignãtur ſibimet cõꝑare: neqꝫ p̃cepto=
rib⁹ ſe e qbus nos ab ĩfantia eruditi ſum⁹
eq̃re patiũtur: neqꝫ cõmiſtroꝝ quẽpiã nũc
vbicũqꝫ cõſiſtentiũ ĩ mẽſura ſapĩe reputãt:
quaſi ſoli ſapiẽtes ⁊ nihil hñtes: atqꝫ nouo
rũ dogmatũ ĩuẽtores/ ⁊ qbus ſolis reuela=
ta ſũt q̃ a nullo altero ſub ſole ĩtellecra no=
ſcũtur. O ſceleſta ſuꝑbia/ ĩmẽſa veſania va
ne gl̃ie furore: ſapia ſathane/ in aĩas eoꝝ
neq̇ſſimas vehemẽter ĩſiliens / nõ deterruit
eos antiquaꝝ ſcripturaꝝ deo amabiliũ ex=
planatio/ non cõminiſtroꝝ cõſoꝛs reueren
tia de xp̃o ferocitatẽ eoꝝ manſuefecit: qꝝ
ſceleſta opera nec demones ferre patiunt̃
qñ vocẽ blaſphemã ꝯtra filiũ dei ꝓmere nõ
p̃ſumũt. Hec igit̃ iacula ſcđm pñtem virtu
tẽ dirigant̃ aduerſus eos q̇ ĩerudira mate
ria cõtra xp̃m exacuũtur ad bellũ ⁊ adũſus

pietatẽ eius calũpnias ĩferre contẽdunt.
Aiũt ei nos aduerſantes fabulas/ ex qbus
iuẽrũ eſt dici: ex nõ extãtib⁹ impiã ⁊ nõ ſcri
ptã ꝯtra xp̃ꝫ blaſphemiã p̃dicare. id ẽ duo
ĩgenita iṗi pori⁹ duoꝝ alterũ necio eẽ opoꝛ
tere dicẽtes inerudĩti/ aut ex nõ extãtib⁹ fi
liũ eſſe ſapiẽdũ/ aut ĩdubitãter dicere ĩge=
nita duo. Ignoꝛãtes iꝑiti q꞉ multũ eſt ĩ
ter pr̃em ĩgenitũ ⁊ ea q̃ ab eo ex nõ extãti
bus ſũt creata rationalia ⁊ irrõnalia q̃ꝝ
media exñs natura vnigenita: ꝑ quã vniũ=
ſa ex nõ extãtib⁹ fecit pater dei ꝟbi. ex iṗo
vero patre natiuitatẽ hẽt ſicut ⁊ iṗe dñs a
licubi teſtat⁹ eſt dicẽs. qui diligit pr̃em di=
ligit filiũ q꞉ ex eo nat⁹ eſt. De quibus nos
ita credim⁹ ſicut apl̃ice placet eccl̃ie. ĩ vnũ
ĩgenitũ patrẽ nullã hñtẽ cãm vt eẽt ĩcõuer
tibilis ⁊ ĩmurabilis ſemꝑ idẽ/ ⁊ ſimiliter ſe
hñtẽ nec ꝓuectũ nec iminutiõeꝫ recipiẽtẽ
legis ꝓphãꝝ euãgelioꝝqꝫ datoꝛem/ pr̃iar=
chaꝝ ⁊ apl̃oꝝ dñm/ oĩmqꝫ ſanctoꝝ: et ĩ vnũ
dñꝫ ihm̃ xp̃ꝫ filiũ dei vnigeitũ: natũ nõ ex nõ
extãte ſed extãte pr̃e/ nõ ſcđm coꝛpoꝝ ſimi
litudĩes/ ⁊ ĩciſionib⁹/ aut diuiſionũ effluxi
onib⁹/ ſicuti ſabellio ⁊ valentino placet: ſꝫ
ĩeffabilirer ⁊ ĩenarrabilit̃ ſcđm eũ q̇ dixit ſi
cuti ſupra poſuim⁹. gñationẽ eius q̇s enar
rabit. Subſiſtẽtia videlꝫ ei⁹ oĩ create natu
re ĩpſcrutabili exñte/ ſicut ⁊ iṗe pater ĩꝑ
ſcrutabils eſt eo ꝙ nõ capiat rõnaliũ natu
ra ſciãm/ q꞉ pater genuit deũ. qđ quidẽ nõ
a me cõuenit dicere viris ſp̃u veritatis im
pletis. Erudiẽte q̇ppe nos xp̃i voce qua di
cit nullus nouit q̇s eſt pater niſi fili⁹/ ⁊ nul
lus nouit q̇s eſt fili⁹ niſi pr̃/ ⁊ aſſerẽre eum
ĩcõuertibilẽ et ĩmutabilẽ ſe ſicut pr̃em ni=
hil egẽtem ꝑfectũ filiũ equalẽqꝫ patri ſoli ĩ
genito. ymago eni eſt integerrima et ĩmu=
tabilis pr̃is: ⁊ oĩno ymaginẽ ꝯuenit eẽ ple
nã: per quã nõ deſit aliquid ab eq̃litate ei⁹
cui⁹ ymago eſt. ſicut iṗe dñs docuit dicẽs.
Pater me⁹ maioꝛ me eſt. ſcđm ꝙ ſemper
etiã filiũ ex patre credim⁹. Splẽdoꝛ ei eſt
gloꝛie ⁊ figura paterne ſubſiſtẽtie. Sꝫ nul
lus hoc ſẽper ad ſuſpicionẽ ĩgeniti ſumat/
ſicuti putãt qui ſẽſus aĩe cecaros hñt. Nã
neqꝫ erat neqꝫ ſẽper neqꝫ ante ſecula idem
eſt ꝙ ĩgenitũ. ſed nec q̇libꝫ hũanus intelle
ct⁹ ab homib⁹ noĩatus indicare valet hoc
qđ dicim⁹ ĩgenitũ: ſicut ⁊ vos eſtimare cre
do/ ⁊ de oĩm vr̃oꝝ ꝯfido ꝓpoſito/ nullo mõ
q̇buſlibꝫ noĩb⁹ ingenitũ declarãdũ. Videt̃
eni hec noĩa veluti tempoꝝ eẽ ꝓductiua:
digne tñ ipſius vnigeniti diuinitatẽ/ et ve

luti olcā ātiquitatē nequaꝙ̄ ſignificare va
lentia. Cū ſācti videlicȝ viri ſcd̄m ſuā vnuſ
quiſqꝫ virtutē ſacmentū hoc apire conati
ſunt: veniā poſcentes ab auditoꝛib⁹ ꝑ ſatiſ
factōnes rationabiles dicendo de ſe: ꝓtuli
m⁹ quod ꝯtingere ꝑualuim⁹. Si quid aūt
vltra hoīem expectāt. q̄cūqȝ viri ⁊ ad ma=
ius īnitūtur clodum illō qd̄ ait aplūs ex ꝑ
te cognoſcim⁹: iā putantes eſſe deſtructuȝ
Palā eſt quia multū ſpe ſua deficiūt. Igit̄
erat ⁊ ſemꝑ ⁊ ante ſecula qd̄cunqȝ ſit. Nō
tamen eſt id qd̄ ingenitū. Ergo īgenito q̄=
dem pr̄i ꝓpria dignitas eſt ſuāda/ nullam
dicenteo cām ei fuiſſe vt eſſȝ. Filio do ꝯgru
us diſtribuat̄ honoꝛ. Sine ꝑncipio eni a pa
tre ſciam⁹ ei⁹ eſſe natiuitatē/ culturā ei ſi=
cuti ꝑdixim⁹ tribuentes pie atqȝ cū bona
opinione ſuꝑ eo erat ⁊ ſꝑ ⁊ ante ſecula ꝑdi=
cātes. Diuinitatē quippe ei⁹ ꝑſcrutantes
ſed imagini ⁊ ꝑſcrutatoi pr̄is ꝑfectā eq̄li=
tatē ꝑ oīa deuouētes. Propriū vero ⁊ ſo=
liū dicētes pr̄is ꝙ ingenit⁹ ē: cū ⁊ ip̄e ſalua
toꝛ dixerit. Pater me⁹ maioꝛ me ē. In hac
itaqꝫ pia de pr̄e filioqꝫ ſentētia ſicut nos di
uinine ſcripture docēt/ vnū ſctm̄ ſpm̄ cōfi=
temur: qui repleuit ⁊ veteris teſtamēti ſā=
ctos homīes/ ⁊ noui ſactatiſſimos ꝑceptoꝛ
res ī vnā ⁊ ſolā catholicā aplicāqꝫ ſꝑ eccle
ſiā: que ⁊ inuicibilis eſt/ licet oīs mūd⁹ ad
uerſus eā pugnet: ⁊ victrix toti⁹ aduerſe ī
pietatis exiſtit: ſecuros nos faciēte pr̄e fa=
milias ei⁹ cū clamat. Habete fiduciaȝ ego
vici mūdū. hoc nouim⁹ actū poſt reſurrecti
onē a moꝛtuis: quoꝝ ꝑmicie fact⁹ ē dn̄s nr̄
ieſus chꝛiſtus/ carne vera indut⁹: et nō pu
tatiue ex dī genitrice maria/ q̄ ī nouiſſimis
tꝑib⁹ ꝓ damnatōe pctī ad humanū genus
adueniēs/ crucifixus ⁊ moꝛtu⁹ ē. ſed nō ꝓ=
pterea diuinitate ſua mīoꝛ factus: reſurrexit
ei a moꝛtuis: aſſumptus in celo ē: ſedet ad
dexterā maieſtatꝭ. Hec igit̄ ex ꝑte ī hac e=
piſtola figuraui: oneroſum credēs ſingula
ſub ſcrupuloſitate ꝯſcribē eoꝙ ſciā ſanctū
ſtudiū vr̄m talia nō latē. Hec docem⁹: hec
etiā ꝑdicam⁹: hec ſunt eccīe catholice ſen
aplīce dogmata: ꝓ q̄b⁹ etiā moꝛimur: ⁊ de
ſtruē ea volētes nullaten⁹ foꝛmidā⁹. Qui
lȝ diuerſib⁹ nob extoꝛq̄ant: nos tn̄ ſpē nō a=
uerſamur nr̄aȝ. Hoꝝ igit̄ aduſariꝭ ideſt Ar
ri⁹ ⁊ achillas et qui cū eis ſunt diuitatꝭ īimi
ci: ab eccīa ſunt ꝓcul expulſi. alieni facti a
pia doctrina nr̄a ſm̄ btm̄ paulū dicētē q̄cū
qꝫ vob adnūciauerit ꝑter qd̄ accepiſtis a=
nathema ſit lȝ angel⁹ de celo eſſe ſe fingat

Sed etiam ſi q̄s aliꝭs ſmonib⁹ dn̄i nr̄i ieſu
xp̄i ⁊ doctrina q̄ ſm̄ pietatē inflat̄ nihil ſci=
ens ⁊ r̄liqua. Hos igit̄ anathematiſatos a
fraternitate nullus vr̄m ſuſcipiat: aut hr̄e
patiat̄ ea q̄ ab eis vel dicūtur vel cōſcribū=
tur. cūcta ei velut magi hoīes mētiūt̄: q̄s
veritatē loq̄ non pn̄t. Circūeunt deniqꝫ ci=
uitates nihil ſtudētes aliud ꝙ̄ vt amicicia
rū ſchemate ⁊ nomē pacꝭ ꝑ figmēta vel blā
dimēta lr̄es dent ⁊ accipiāt: vt errare faci
ant ꝑ hec deceptas a ſe mulierculas. Hos
ḡ q̄ ꝯtra xp̄m tāta ꝑſumūt: q̄qꝫ xp̄ianitati
tā publice derogarūt/ q̄ int̄ iudicia ꝑſecu=
tōes nob ꝙ̄tū in ip̄is eſt excitare nō ceſſāt
⁊ ineffabile ſacramētū xp̄ianitatis enerua
re moliūtur. Auerſamī dilectiſſimi ⁊ vnani
mes atqꝫ ꝯcertatoꝛes nobiſcū: ꝯtra eoꝝ ve
ſanā eſtote ꝑſumptionē/ ad ſimilitudinē cō
miniſtroꝝ nr̄oꝝ q̄ īdignati ſunt ⁊ aduerſus
eos mihi ſcripſerūt ⁊ in thomo quē etiā vo
bis direxi ꝑ filiū meū archidiaconū ſbſcri
pſerūt: tā toti⁹ egypti ⁊ thebaidis ꝙ̄ libie
⁊ pēthapolis/ ſyrie/ licie/ pāphilie/ aſye/ ca
padocie/ ſacerdotes/ aliaꝝqꝫ ꝓuinciaꝝ ad
quoꝝ inſtar etiā vos eū cōfido ſuſcipe. Mł
tis itaqꝫ mihi ꝯtra nocētes remediꝭs exiſti
b⁹ etiā hoc īuētū ē vtile medicamē: q2 con
uertūtur ſeducti ab eis populi nūc noſtris
ſacerdotib⁹ obediētes et ad penitētiā per
eos accedere feſtinātes. Salutate adīuicē
fr̄nitatē que apud vos eſt valete vos ī do=
dn̄o opto cariſſimi. Sunt aūt q̄ anathema
tiſati ſūt ex pbr̄is quidē arri⁹: ex diaconib⁹
aūt achillas. euzoius. athalis. luti⁹. ſarma
cius. iuli⁹. menas. alter arrius ⁊ helladius.
❡ Theoderic⁹. ❡ Cōſona his direxit ⁊
philogonio āthiochene preſuli ciuitatꝭ/ et
euſtacio q̄ tūc beroem gubernabat eccliaȝ
⁊ aliꝭs aplōꝝ dogītū defenſoꝛib⁹: ſȝ neqꝫ ar
tius q̄ſcere paſſus ē. Scripſit eni ⁊ ip̄e cō
coꝛdib⁹ ſuis. Quia vero nihil falſi cōtra eū
ſcripſit ſactatiſſim⁹ alexāder: Ip̄e arri⁹ lit
teris ſuis ſcriptis ad nicomediēſem euſe=
biū pꝛoteſtat⁹ ē. quā ep̄lam inſerere ū omit
to: vt cōmunicatoꝛes īpietatis ei⁹ ignorā
tib⁹ poſſim facere manifeſtos. ❡ Ca. xv.

Omino deſiderabiliſſi=
mo hoī dei fideli oꝛthodoxo euſe
bio. Arri⁹ q̄ ꝑſecutionē ab alex=
andro papa patit̄ iniuſte: propter vincenteȝ
oīa veritatē/ quā tu q̄ȝ defendis/ ī dn̄o. S.
Patre meo armonio veniēte ad nicomedi
am/ rationabile iudicaui te ſalutare ꝑ eum

sciēs dilectōēz piā et affectū quē circa frēs
xpī deū hr̄e dinoscerī. Uehemēter nos va
stat atq̄ ꝑsequitur/et oēm benignū aīm mo
uet aduersum nos epūs alexander: ita vt e
tiā de ciuitate nos expulisset velut hoīes si-
ne deo: qm̄ nō ꝯcordam⁹ ei publice dicēti.
semp de⁹/sp filius/simul pr̄ simul filius co
existit ingenito deo. fili⁹ sp genit⁹ ē ab ige
nito genit⁹ ē: neq̄ cogitatōe neq̄ athomo
quodā p̄cedit de⁹. sp filius ex ipo deo ē. Et
qm̄ eusebi⁹ frat̄ tu⁹ cesariēsis ꝛ theodot⁹
ꝛ paulin⁹ ꝛ athanasi⁹ ꝛ gregori⁹ ꝛ eci⁹ et
oēs per oriētē dicūt qz p̄existit de⁹ filio si-
ne p̄ncipio: anathema facti sūt p̄ter solum
philogoniū ꝛ helladicū ꝛ machariū hoīes
hēticos ineruditos: quoꝝ alij qdē dicūt fi-
liū eructuationē: alij vero ꝓpositionē alij
coingēitū q̄si ipierates nec audire possum⁹
licet innūeras mortes nobis minent̄ here
tici. Nos aūt qm̄ dicim⁹ ꝛ sapi⁹ ꝛ docuim⁹
et docem⁹ qz fili⁹ nō ē ingenit⁹ nec igeni-
ti pars vllo modo: neq̄ ex aliq̄ subiecto: sed
qm̄ volūtate ꝛ cōsilio substitit ante tēpora
ꝛ aū secula plen⁹ de⁹ vnigenitus cōuerti-
bilis et anteq̄ generaretur aut crearetur
aut p̄destinaret̄ aut fūdaret̄ nō erat. īgeni
t⁹ eī nō erat: ꝑsecutionem patimur qz dixi
m⁹ p̄ncipiū habz fili⁹: De⁹ aūt sine p̄ncipio
ē ꝛ qa dixi⁹ ex nō extātib⁹ ē. Sic aūt dixi⁹
scdm̄ q̄ nec pars dei ē nec ex aliq̄ subiecto
ꝓpterea ꝑsecutionē patimur. De cetero tu
nosti valere te ī dn̄o opto mēorē tribulatōnū
nr̄aꝝ ꝯlucianista vere eusebie idest pie. Eu
sebius itaq̄ cesarie erat ep̄s: theodot⁹ lao
dicie: tyri paulinus: athanasius anazarbi
ꝛ gregori⁹ beriti: eci⁹ āt lidde Lidda xō ē
que nūc diospolis appellat̄ Nos ergo arri⁹
cōcordes se habē gloriabat̄. Postea aūt vo
cauit philogonium p̄sulē vrbis ātiochene
helladicū tripolcos ꝛ machariū hierosolio
rū addās⁹ eos sarciēdo calumnias qm̄ et̄nū
et āte secl'a filiū ꝛ cū patre equi honoris e-
iusdēq̄ substātie p̄dicabāt Hāc igit̄ eusebi
us dū suscepisset ep̄laz ꝛ ipe venenū sue im
pietatis euomuit scripsitq̄ hoc mō paulio
episcopo tyri. ❡Capitulū. xvi.

Domino meo paulino euse
bi⁹ in dn̄o salutē. Neq̄ dn̄i mei eu-
sebij studium ꝓ veritate ābi tacitū est: sed
vsq̄ ad nos ꝑuenit: neq̄ tuū dn̄e super hac
cā silētiū Et vt cōseqn̄s erat de dn̄o qdem
meo eusebio letati sum⁹: de te vero trista-
mur arbitrātes taciturnitatē tāti viri nr̄am
eē deuotionē. Qua ꝓpt̄ rogo te sciētē qm̄ i
decēs ē virū sapiētē alia sape ꝛ tacē verita-
tē: vt spāali rōe cōmot⁹ ad cōscribēdum de
huiusmōi reb⁹ icipias cū et tibi sit vtile et
audiētib⁹ te. maxie dū et ꝑ cōseqn̄tiā scri-
pture ꝛ vestigia s̄monū ei⁹ ꝛ volūtatī scri-
bē cūcta noluerī Qm̄ neq̄ duos īgenitos
audiuim⁹ aliqn̄ neq̄ vnū ī duos diuisū Ne
qz corpale aliqd passū eē didici⁹ aut credi
di⁹ dn̄e me⁹ sz vnū qdē īgēitū vnū xō ab eo
xē ꝛ nō ex ei⁹ suba factū ꝛ vniūsalit̄ dicēdū
nequaq̄ cū īgēita natura ꝑticipātē āt ex-
stētē ex ei⁹ sbā: sz factū ꝑfecte aliō nat̄a at
qz virtute quātū attiet ad itegrā similitu-
dinē affectū ꝑtāteqz factorī factū scz ienar
rabilit̄ qd etiā cogitatōi nō solū hūane sed
etiā q̄ vltra oēs hoīes ē icōprehēsibile iu-
dicam⁹ et credim⁹ Et hec qdē non rōibus
nr̄is obstricti: sed ex scriptura scā discētes
dicim⁹ creatū eē ꝛ fūdatū et gēitū sbā: et
icōuertibili ꝛ ī effabili nat̄a similitudie fa-
ctorī sicut ipe dn̄s ait De⁹ creauit me iītio
viaꝝ suaꝝ ī opa sua et āte seculū fundauit
me aū oms colles genuit me. Si aūt ex eo
hoc ē ab eo erat q̄si ꝑs ei⁹ vel ex fluxu sbē
nequaq̄ creat⁹ aut fūdat⁹ eē diceret̄ Neq̄
tu ignoras hoc dn̄e xē qz qd ex īgēito ex-
istit creatū iā ab alio aut ab eo aut fūdatū
nō erit ab initio. īgenitū euz dicē ōsionez
quādā p̄bz q̄si ex sbā pr̄na sit nat⁹ ꝛ habe
at ex eo eq̄litatē nat̄e. Sci⁹ eī qz nō d̄ eo so
lo gēitū dicit scriptura sz ēt d̄ dissimilibus
ei nat̄a ꝑ oīa. Nā ꝛ de hoīb⁹ ait Filios ge-
nui ꝛ exaltaui ipi vero me spreuert̄ Et ite
rū Deū q̄ te gēuit dereliqsti. Et ī alijs qdē ait
Qui peperit guttas rorīs nō naturā ex nat̄a
narrās: sz vniuscui⁹q̄ creature ex ei⁹ volū
tate natiuitatē nō eī ex ei⁹ sbā sūt sed oīa
volūtate ei⁹ fcā sicuti fcā sūt Ille siqdē de-
us est Hec aūt ad similitudinē ei⁹ verba si-
milia futura secundum spontaneum motū
facta et omnia quidē ꝑ euz adeo facta cun
cta tamē ex deo que ꝑcipiēs et exponēs se-
cūdū datā tibi diuit⁹ grāz scribē dn̄o meo
Alexādro festia Cōfido eī qz si scripseris
illi cōuertit̄ Saluta oēs q̄ ī dn̄o sūt Ualētē
te et ꝓ nob orantē gratia dei custodiat dn̄e.
❡Socrates. ❡Capitulum. xvij.

Alia et isti alterutris
t scribebāt ꝯ veritatē se armātes
ad ꝑliū Et peius fiebat malū ad
cōtētōis icēdiū ꝑ eos q̄ hec scp̄ta suscipie-
bāt Cōsētiētes igit̄ alexādro ꝛ ī ei⁹ thomo
ꝯscribebāt: alij xō cōtraria faciebāt Pre
cipue tamē ex adūso mouebat̄ nicōediēsis
eusebi⁹: qm̄ i ep̄la sua ꝑuit̄ ei⁹ mēoriā fece
rat alexander Poterat aūt illo tp̄e nimis

euſebi⁹ q: tũc iperator nicõediã morabat̃
Nã ibi añ pauluũ tp̃a diocleciã⁹ ⁊ q̃ circa
eũ regalia conſtituerãt. Propt̃ea ꝙ multi
ep̃oꝝ obediebãt euſebio et ille freq̃nt̃ ſcri=
bebat alexãdro q̃dẽ vt deſerẽs q̃ſtionẽ que
mouebat tumultũ ſuſciperet arriũ et ſeq̃cca
ei⁹. Per ciuitates aũt diuerſis ep̃is nec cõ
ſẽtirẽt ſcp̃turis et ſcriptis alexãdri. vnde
oĩa erant valde t̃bata. Nõ ei ſolũmõ eccl̃ie
p̃ſules ratiociatioib⁹ it̃ ſe certare videbãt̃
ſʒ ẽt pp̃ls diuiſ⁹ erat. Alij nãq₃ iſtī alij xͦo
ↄſẽtiebãt illi: ⁊ ad tm̃ cã veit icẽdiũ vt i pu
blico et in ipis theatris xp̃ianitati deroga
ret. Hij q̃dẽ i ip̃a alexãdria poſiti tãq̃ iã vi
ctores de ſup̃iorib⁹ p̃ſecutionib⁹ facti po=
ti⁹ armabãt̃ legatiõe aq₃ mittebãt ad pro=
uinciales ep̃os. hij xͦo i alteram diuiſi p̃tem
illoꝝ ſibi ſeditiõi cõmũicabãt. ❡Cap. xviij.

Mſcebãtur igit̃ arrianis
melicianĩ q̃ dudũ fuerãt ab eccl̃ia
ſegregati: q̃ vero ſint iſti dicẽdũ
ẽ. Sub petro alexãdrine ciuitati ep̃o q̃ ſuſ=
cepit diocleciano ĩperãte martyriũ: melici
us q̃dẽ ep̃us vni⁹ ciuitati egyptioꝝ depoſi=
t⁹ ẽ. Et p̃pt̃ alias multas cauſas ⁊ maxime
q: in p̃ſecutiõe fide negata ſacrificauerat
Ergo dãnat⁹ habuit mltos a ſeq̃cea ⁊ hẽſi=
arches fact⁹ ẽ eoꝝ q̃ hacten⁹ ab eo i egypto
meliciani vocãtur nullã iuſticie ſatiſfacti=
onẽ habẽs cur remãſerit ab eccl̃a ſep̃atus
Dicebat q̃dẽ iniuſticiã ſe paſſũ ⁊ obloq̃ba=
tur ſepi⁹ derogabatq₃ petro. Sed petrus
in p̃ſecutiõe percepta matyrij palma defun
ctus ẽ Iſte vero retulit detractiões i ach=
illã q̃ ẽ p⁹ petꝝ ſuſcepit ep̃atũ et rurſ⁹ i alex
ãdrũ q̃ poſt achillã noſcit̃ ordiat⁹. Int̃ hec
igit̃ ſup̃uenit q̃ſtio arriana: ⁊ melici⁹ vna cũ
ſuis ↄ̃ſẽdebat arriũ ↄſpiratiõe fc̃ã cũ eo ad
uerſus ep̃m. Quibuſcũq₃ ei p̃: aua videbat̃
arrij ſecta ſuſcipiebãt ſup̃ arrio alexandri
ſententiã: tãq̃ iuſtũ ↄ̃ ↄſentaneos arrij eiuſ
videret̃ eẽ decretũ. Scribebãt aũt ⁊ q̃ cir=
ca euſebiũ nicomedie: et alij q̃b⁹ arrij opio
ↄplacebat/ q̃ten⁹ ſolueret̃ q̃dẽ p̃miſſa dãna
tio et i eccl̃iã dãnati reducẽnt̃ quaſi nihil
mali p̃ſiterẽtur Sic itaq₃ adũſis ep̃lis ad
alexãdrinũ ep̃ʒ deſtinati: fecer̃t hãꝝ ep̃laꝝ
collcões. Arri⁹ q̃dẽ capꝝ ⁊ q̃ p̃ ſe erãt alexã
der aũt ↄ̃riũ. Et hĩc occaſio cõtẽtionis ob
orta ẽ hereſib⁹ q̃ nũc vbiq₃ circũuolãt hoc
ẽ arriãoꝝ ẽnomianoꝝ et q̃cũq₃ a macedõio
nomẽ habẽt Singuli nanq₃ ip̃is epiſtolis
teſtibus vſi ſũt in defen ſionem hereſis ſue
❡Sozomenus Capitulum. xix.

Cum vero ſepe ſupplicã
tes alexãdro q̃ circa euſebiũ nõ i
clinaſſẽt cũ tanq̃ iniuriam paſſi
malignabãt̃ et acriores ad roborãdũ A
arrij dogma ſũt facti: cõciliũq₃ in bythinia
colligẽtes ſcripſerũt ep̃la vniũſis vt tanq̃
recte credẽtib⁹ ↄ̃icarẽt arriãis ⁊ agerẽt vt
alexãder quoq₃ ↄmũicaret eis Dũq₃ eorũ
ſtudiũ defeciſſet alexãdro neq̃q̃ cõſẽtiẽte
legatiõe fũgit̃ arrius apͦd paulinũ tiri ep̃ʒ
⁊ euſebiũ pãphili põtificẽ ceſarie paleſtie ⁊
patrophilũ ſcytopholeos petẽs vna cũ ſu
is vt iuberet̃ cũ pp̃lo q̃ cũ eo erat ſolẽnia ſa
cramẽta eccl̃ie celebrare tanq̃ ip̃e prius
p̃broꝝ habuiſſʒ officiũ/ eẽ dicẽs ↄſuetudi=
i alexãdria ſic̃ etiã nc̃/ vt vno exñte ſup̃ oẽs
ep̃o p̃bri ſeo: ſuʒ eccleſias obtinerẽt ⁊ po=
pul⁹ i eis collectãs ſolẽnit̃ celebraret. Tũc
illi vna cũ alijs ep̃is i paleſtia ↄgregati ta
le decretũ ſup̃ petitiõe arrij p̃tulerũt: iuben
tes colictãs eos exercẽ ſicuti p̃⁹: eẽ tñ ſub
ditos alexãdro põtifici ⁊ dep̃cari ſp̃ vt ei⁹
pace ⁊ ↄione fruerẽt̃. Cũq₃ ẽt i egyp= B
to mlti ↄcilijs celebrati hẽſis pullularet:
ita vt vſq₃ ad regalia p̃ueiret ñ mediocrit̃
ↄſtãtin⁹ ĩp̃ator affligebat̃ eo ꝙ r̃ligiõe nu
p̃ inchoãte creſcẽ mltos a xp̃ianitate dog̃
tũ diſcordia r̃uocaret. Et p̃pt̃ea c̃lp̃abat ⁊
arriũ et alexãdꝝ eiſq₃ ſcribẽs arguebat q:
cũ latere potuiſſʒ hec q̃o eã deduxiſſẽt ad
mediũ ⁊ vehemẽti ſtudio ↄtẽtõia mouiſſẽt
q̃ nec q̃rẽda erãt nec ab ĩitio cogitãda aut
cogitata poti⁹ taciturnitati iure tradẽda: cũ
vtriq₃ ab alt̃utri ñ ſeiũgi potuiſſẽt / lʒ ex ali
q̃ p̃te dog̃ti diſſonarẽt. Alexãdro ſiq̃dẽ et
arrio aliq̃ñ culpãs aliq̃ñ ſuadẽs talia ſcri=
pſit. Quaꝝ lr̃aꝝ p̃tẽ h̃ põi ſi ẽ icõgruũ. To
ta ei ep̃la i librī euſebij poſita ẽ i vita cõſtã
tini. ❡Socrates. ❡Capi. xx.

Victor cõſtãtinus maxi=
m⁹ pi⁹ Alex. et arrio. didici tũc
natã p̃ñti q̃onis originẽ/ q̃ñ tu o
alexãder a p̃bris req̃rebas/ q̃d vnuſq̃ſq₃ eo
rũ ꝺ q̃dã loco i lege ſcp̃to: magī aũt p̃uane
cuiuſdã q̃onis p̃te ſẽtiret: tu q̃q₃ o arri qꝺ
neq₃ p̃ncipio cogitari ꝺbuerat: aut cogita
tũ taciturnitati tradi poti⁹ ↄpetebat. Illꝺ i=
p̃ulde p̃tin⁹ obieciſti: vñ diſcordia īter voſ
emergẽte myſteria ↄtẽnũt̃. Scĩſis xͦo po=
pul⁹ i vtraq₃ diuiſus ẽ: ↄis corp̃is ↄgruẽ=
tia ſep̃at̃. Ergo vt̃q₃ vr̃ʒ ex eq̃ volũtatẽ p̃=
bẽs/ i q̃ vos ↄſamul⁹ vr̃ iuſte mouet obedi
at. h⁹ itaq₃ nec req̃rẽ dignũ ẽ nec ꝺ tm̃b⁹ rñ

dere q̄rentib⁹. Huiuſmōi enī queſtiones q̄
non cuiuſdā legis neceſſitate ꝓponunt̄/ in
utilis vocatōis tempus exquirunt. Et licꝫ
cauſa cuiuſpiā naturalis excercitiꝫ fiāt: ta
men debem⁹ eas intra ſenſū claudere: ꝛ nō
prompte in publica cōciliabula deportare
nec oīm aurib⁹ incōſulte cōmittere. Quā-
tus enī eſt vnuſquiſqꝫ hoīꝫ vt poſſit ita ma
gnarū rerū ꝛ valde difficiliū virtutē aut ad
ꝑfectū inſpicere aut interp̄tari digne? At
ſi quis hoc facere difficile: tñ poſſit quante
parte populi ſua debit? aut q̄s tātaꝝ queſti
onū ſubtilitates extra lapſus ſui ꝑiculū ſu
ſtinebit? Ergo fugienda ſunt in talib⁹ mul
tiloquia: ne forte dū īfirmati noſtre nature
minime q̄d ꝓponit̄ explicat̄ mente diſcen-
tiū auditoꝝ ꝓ tardiore ītellectu ad ꝑfectā
q̄onis ꝑceptionē ꝑuenire nō valente: ad ne
ceſſitatē blaſphemie aut ſciſmatis popul⁹
adducat̄. Quapropt̄ ꝛ int̄rogatōes īcaute
ꝛ rñſiones īprouide equā alterutrꝭ veniaꝫ
tribuāt ex vtroqꝫ. Nō enī ꝓ ſūmo legis mā
dato apud vos occaſio certamis inflāmata
eſt: neqꝫ noua q̄dam ꝓ dei religione here-
ſis ītroducta: ſed vnā eādemqꝫ rationē ha
betꝭ ſicut etiā vnū cōionis ſignū. Uob etiā
inter alterutros pro puuſis ꝛ valde modicꝭ
cōtendentib⁹ cauſſis: tātū dei populū quē
veſtris orōnibus ꝛ prudentia ꝯuenit gub-
nari diſcordare nec decet nec oīno fas eſſe
credibile eſt. Ut aūt ꝑuo q̄dam exemplo ſa
pientiā veſtrā cōmoueā: noſtis etiam ipos
philoſophos qꝫ in vno quidā dogmate cun
cti conſentiunt. Cū vero in quadā ſentētie
parte diſcordāt: licet diſcipline virtute ſe-
parētur tñ ad inuicē corporis vnitate ꝯſpi
rant. Cū hec ita ſint tāto potius iuſtuꝫ eſt
vos magni dei miſtros in volūtate religio
nis alterutrꝭ eē ꝯcordes. Cōſiderem⁹ itaqꝫ
ratione maiori. et āpliori ītelligētia cogi-
temus: ſi recte ſe habeat ꝓpter ꝑua ꝛ vana
ſermonū certamia. fratres fratrib⁹ īſulta
re ꝛ honorē ꝯciliū ꝑ vos ipſa ꝯtentōe diſcer
pere: dū ad inuicem ꝓ ſic ꝑuis ꝛ nequaq̄ ne
ceſſariis litigatꝭ: vulgaria ſūt hec et īfantū
magis fatuitatib⁹ ꝯmodāda: quā ſacerdotū vi
rorū ꝛ prudentiū ītelligentie cōſona. Re-
cedam⁹ ḡ volentes a tēptatōib⁹ diabolicis
magn⁹ nr̄ de⁹ ſaluator vniūſoꝝ cōmune oī
bus lumē effulſit: cui⁹ ꝓuidentia hoc meuꝫ
miſtri dei ſtudiū ad ꝑfectionē venire per
mittite: vt vos illi⁹ populū mea allocutōne
ꝛ miſterio: ꝛ monitiōis īſtātia: ad ſynodalē
poſſim reuocare cōmunionem qꝫ ſicuti dixi
vna q̄dā in vobis eſt fides ꝛ vnus ſcōm vos

hereſeos ītellect⁹: legꝭ qꝫ p̄ceptū ſuis par
tib⁹ in vni⁹ volūtatis ꝓpoſitū tendit. Hoc
ergo q̄d vobis int̄ alia ꝯtentōeꝫ excitauit:
qm̄ ñ attinet ad toti⁹ legꝭ v̄tutē ſeparatōneꝫ
q̄dā ꝛ ſeditōeꝫ īter vos ñ debꝫ efficē. Di-
co aūt hec nō tanq̄ cogēs vos oīb⁹ modis
huic ſatꝭ optīe ꝛ q̄liſcūqꝫ ſit ꝯſentire q̄ſtiōi.
Poteſt enī ꝛ honor cōciliꝭ a vobis integer
cuſtodiri ꝛ vna atqꝫ eadē oīb⁹ cōio ꝯſeruari
Licet aliq̄ in nobis ꝑticulari t̄ ad inuiceꝫ ꝓ
ꝑuo q̄dā ꝯtentio generet̄: qm̄ non oēs in
oīb⁹ idē volum⁹ neqꝫ vna in nobis nat̄a ver-
ſatur aut volūtas vna cognoſcit̄. De diuina
ſiq̄deꝫ ꝓuidentia vna q̄dā in vobis ſit fides
vna ꝓuidentia: vn⁹ in deo ꝯſenſus: q̄ vero ꝓ
his friuolis q̄ſtionib⁹ int̄ alterutros diſpu
tata ſunt: licet nō in vnā ſententiā colligā-
tur: manē tñ intra ſenſū debent mentis in
effabilitate fuſta. Cōmunis aūt caritatis
p̄cipuū ſacramentū: ꝛ veritatis fides: ꝛ ho
nor circa deū atqꝫ religioneꝫ legꝭ apd̄ vos
īconcuſſe ꝑmaneat. Reū timini ḡ ad alteru
tras amicicias: atqꝫ grām reddite vniūſo
ppl̄o: vr̄os āplexus vos qꝫ ipos velut ꝓ p̄aſ
aīas explantes alterutros rurſus agñſcite.
Suauiores enī crebro ſūt amicicie poſt in-
imiciaꝝ cauſas ad ꝯcordiā reſtitute. Red-
dite ḡ mihi trāquillos dies noctes qꝫ ſecu
ras vt quedā iocūditas puri luminis et vite
iā q̄ete apud me leticia cōſeruet̄. Si nō fue
rit neceſſitas īgemendi ꝛ ſꝑ lachrymas in
grauari ꝛ neqꝫ ſeculiū libent̄ ferre viuendi.
Dei nāqꝫ populos ideſt cōſeruulos meos
ſic īiuſte ꝛ noxia veſtri contentione diuiſos
ꝯgregari iā tpūs eſt. Ut aūt huiuſmodi tri
ſtitie mee magītudinē ſentiatꝭ audite. Du
dū veniens ad nicomedieñ ciuitateꝫ repen
te ad orienteꝫ ꝑgere feſtinabam. Cūqꝫ ad
vos tenderem ꝛ plurima iā parte vobis cū
eſſem huius rei nuncio ſū retent⁹: ne ocul̄
vidē cōpellerer que īpoſſibile iudicabā ad
ſenſū poſſe aut iū ꝑuenire. Quapropt̄ ape-
rite iā mihi per vr̄aꝫ ꝯcordiā orientꝭ vias q̄s
ꝯtētōne claſiſtꝭ alterutra velocit̄qꝫ mihi cō
cedite voſqꝫ ipos ꝛ alios vniūſos ppl̄os vi
dē letos ꝛ ꝓ cōi oīꝫ ꝯcordia ac libtate debi
tā grāꝝ actionē. fauorabilib⁹ eloq̄is deo ꝑ
ſoluere. ¶ Sozomen⁹. ¶ Ca. xxi.

A Lexandro ſiquidem et
arrio nūc culpādo nūc am- B
monendo hec ſcripſiſſe dinoſcit̄.
Grauit̄ aūt ferebāt: audiens aliq̄s contra
omniū ſtatutuꝫ agere paſche feſtiuitatem
Tūc etenī in vrbib⁹ orientꝭ diſcordātes q̄-

dā ob hoc alkutra q̄dem ſocietate diuiſi nō erāt. Indalce: tñ feſtiuitatē dñicā celebrabāt. Et vt aſſolet ſplēdorē collecte tali diſcretōe fedabāt. Propt̄ vtra& igr̄ q̄etā eē eccliam feſtinabat pnceps ſe& putās hoc malū poſſe ꝑoccupare: ante ꝙ ad plurimoſ ꝑueniret: miſit virū circa ſe fide ⁊ vita ſimr̄ iſignē: ⁊ ꝯfeſſionib9 prioꝝ tēpoꝝ dogmate ꝯprobatū: qui cū pacaret egyptios ꝓpter dogma tumultuantes ⁊ orientales ꝓpt̄ paſcha diſcordes Fuit aūt cordube oſius ciuitatꝭ epūs. Cū& ꝑter ſpē cauſa ꝓcederet ⁊ hereſis poti9 ꝙ pax ſꝑata valuiſſet / nihil ſꝑetrans remeauit q̄ fuerat ꝓ pace direct9 eccleſiaꝝ. Tūc illō famoſiſſimū in nicea cōcilium feruor pncipis excitauit publicꝭ aſiniſ at& mulis: ⁊ curracib9 equis epōs ⁊ q̄ cuꝫ eis erant ad ſynodū venire precipiens.

Explicit hyſtorie eccleſiaſtice ſozomeni liber primus. Incipit liber ſecundus.

Incipiunt tituli libri ſecundi.

i De ꝑſulibus eccleſiarum qui interferunt niceno concilio.
ij De libellis oblatꝭ impatori ⁊ ab eo iuſſis ſcendi ⁊ de diſputatione dogmatis arrani.
iij De laico ſimplici confeſſore virū dialeticum ſupante ⁊ de ſene ſimplici philoſopho xp̄ianū dogma pādēte.
iiij Quō in conflictu Alexander ꝯſtātinopoleos fecit philoſophū obmuteſcere paganorum.
v De prima ſeſſiōe epiſcoporū in nice palatio ⁊ de abdicatione arrij.
vi Relatio euſtacij anthioceni de niceno concilio.
vij Relatio athanaſij ad afros.
viij De ſabbino machidonianoꝝ epōꝝ.
ix De fide niceni concilij.
x Quō euſebius ⁊ theogeni9 dato penitentie libello recepti ſunt.
xi Epl̄a euſebij pāphili de fide niceni concilij ad paleſtinos.
xij Epiſtola niceni concilij ad alexandriam ⁊ egyptum deſtinata.
xiij Quia nouatianoꝝ epm acceſſū euocauit ad concilium conſtantinus.
xiiij Epl̄a ꝯſtātini de arrio ⁊ ſcriptꝭ ei9.
xv Qr canones eccleſiaſtici nicea conſcripti ſunt ⁊ de vicēnalib9 ꝯſtātini.
xvi Epl̄a ad euſebiū paleſtie de ꝯfectōe ſacrorum librorum et de repurgio ſepulchri dominici.
xvij Libellus penitentie datus ab euſebio et theogenio.
xviij De dedicatōe ⁊ ornamētꝭ ciuitatꝭ ⁊ d̄ cultu hieroſolymoꝝ ⁊ ligno crucꝭ at& clauis q̄bus trāſfixus eſt dn̄s.
xix De loco vbi veſta olim colebat̄ ⁊ archāgeli baſilice ſtat de miraculis q̄ ibi pro xp̄i nomine celebrantur.
xx De templorum deſtructione.
xxi De cōuerſatione gentis nugadoꝝ.
xxij Quia euſebi9 nicomedienſis cōſtātinopoleos inuaſit epatū et de litteris conſtantini aduerſus eum.
xxiij Qr rurſus euſebi9 apud ꝯſtantinū ſꝑetrata venia ꝓ arrianis agebat.
xxiiij Quia fraude euſtachius anthiocenus ſit epatu depoſitus ⁊ exilio deportatus ⁊ poſt eū fuerit ordinati.
xxv De diuiſione anthioceni populi propter euſtachium.

Incipit liber ſcd̄s felicit̄ Moīa Epōruꝫ niceni ꝯcilij. Sozomen9. Ca. i.

Communicabant igit̄ niceno Concilio ex apl̄icia q̄dē ſedib9 machari9 hieroſolymitan9: euſtachi9 iā ꝑſidens āthiocene apd̄ orientē ecclie: ⁊ Alexāder alexādrie q̄ ē ap d̄ ſtagnū mariā. Iuli9 aūt roman9 epūs ꝓpt̄ ſenectutē defuit. Erāt& ꝓ eo p̄ntes / vit9 ⁊ vicēti9 pb̄ri eiuſdē ecclie. Sup hos aūt ⁊ alij plurimi bōi ⁊ optimi ex diuerſis gentib9 ꝯuenerūt. Alij q̄dem ad ītelligendū ⁊ dicendū nimis ydonei: ſcientia& ſacroꝝ libroꝝ ⁊ alia eruditōe diſciplinati: vtri& xtute ꝑclari. Alij vero in vtro& ꝓbatiſſimi viri q̄s vtile iudico etiaꝫ nomina memorare. Theodoricus.

Tanꝙ ſtigmata dn̄i ieſu in corpe circūferentiū ſcōꝫ ſacꝝ apl̄m. Erat eī iacobus āthiocie migodonie quā ſiri et aſſirrij niſibin appellāt: q̄ mortuos ſuſcitauit viuoſ curauit. ⁊ alia īnumera ꝓbat̄ o pat9 eſſe miracula. Sꝫ hec ſupfluū arbitror huic operi rurſ9 iſerē: q̄ ī d̄o amabili rurſus hyſtoria lati9 enarraui. Paul9 neoceſarie qd̄ eſt caſtrū poſitū iux̄ ripas eufrate. Is eni licinij rabie demolit9 ē. Ambas ei man9 ligatas habuerat: ignito& ferro ꝯbuſtas: q̄ fuerāt nerui articuloꝝ ei9 a ſua mobilitate ſiccati atꝫ mortificati. Alij xo dextros oclos effoſſos habuerūt: alij dextras furas abſciſas. An9 hoꝝ erat paſnuci9 egypti9: ⁊ abſolute videbat̄ ibi popul9 athletaꝝ xp̄i et martyꝝ

in vno loco cōgregatoꝝ. de qbꝰ ⁊ euſebius
pāphili tercio libro ī ꝯſtantini vita hec ita
dicit. ¶ Socra. ¶ Cūctaꝝ igr̄ E
eccleſiaꝝ q̄ totā europā libiāqꝫ ⁊ aſyam re
plebāt/ ſimul erāt miniſtroꝝ dei ꝯgeſta ca
cumina vnacꝫ orōnis domꝰ tāq̄ a deo dila
ta intrinſecus ferebat. omēs in idē ſyros ſi
mul ⁊ cilicas/ phenicaſqꝫ: et arabos: atꝫ pa
leſtinos. Int̄ hos ⁊ egyptios/ thebeos/ ly-
bias: necnō ⁊ q̄ ex meſopotamia oriūtur ſꝫ
etiā pſa ad ꝯciliū venit epūs. Nec nec ſci-
ta defuit ex coꝝ choro: pōtuſqꝫ ⁊ aſia/ phry
gia/ et pāphilia viros ꝓbatiſſimos p̄buer̄t
Aderant traces ⁊ macedones chiui ⁊ epy
rote ⁊ hoꝝ qꝫ interiꝰ habitātes. Ipe autē
hiſpanoꝝ valde famoſus oſꝰ vnꝰ erat ⁊ ſit̄
plurimis aſſidebat. De regia vero ciuita-
te p̄ſul alexāder ꝓpt̄ ſenectutē defuit: pre
ſbyteri v̄o p̄ſentes locū eius iplebāt. Talē
itaqꝫ ſolꝰ a ſcl̄o vnꝰ ipator ꝯſtātinꝰ chriſto
coronā vīculo pacis exornās: ſuo ſaluatori
de victoria iimicorū ⁊ hoſtiū deo docibilez
dedicauit. Gratiaꝝ actionis imaginē ſcōꝫ
nos apl̄ica plauſtone ꝯſtituēs. ¶ Tunc igi
tur ille ſmo ꝯpletus ē: collectos ex omibꝰ
gētibꝰ q̄ ſub celo ſunt viros religioſos: int̄
quos erāt parthi ⁊ medi ⁊ helamite ⁊ q̄ ha
bitāt meſopotamiā/ iudeā/ et capadociam
pōtū ⁊ aſiā/ phrigiā/ et pāphiliā egyptū ⁊
ꝑtes libie ſecus ſyrenē/ et aduene rōani iu
dei ⁊ ꝓſeliti/ cretes ⁊ arabes. Verūtñ illis
hoc deerat qꝫ nō ſicut iſti omēs ex dei mini
ſtris vndiqꝫ ꝯſiſtebāt. In preſenti ſcō D
dē choro multitudo erat epōꝝ numeꝝ tre-
cētoꝝ excedēs. ſeq̄ntibꝰ eos pbr̄is ac dia-
conibꝰ et accolitis quoꝝ numerꝰ nō poterat
ꝯp̄hēdi. Miſtroꝝ v̄o d̄i alii ſapie ſmōe ful
gebāt/ alii ꝯtinētia vite ⁊ patiētie coruſca
bāt: Alii vero medio mō hoꝝ v̄tutibꝰ orna
bant̄. Erant igit̄ int̄ eos alii tpis honorati
lōginq̄tate: alii iuuētute et ai robore p̄mi-
cātes: q̄ nuꝑ venerāt ad huiꝰ miſteriū cur-
ſum. Quibꝰ videlꝫ ⁊ oibꝰ impator diebus
quotidianis cibaria largiſſime ordinarat
expēdi. Hec itaqꝫ de his q̄ ibi collecti ſunt:
pāphili recitauit euſebiꝰ. Cūqꝫ celebraſſet
ipator victricē cōtra liciniū feſtiuitatē: et
ipe occurrit ad niceā. Clarebāt aūt int̄ epi
ſcopos pāfuciꝰ ex ſupiori thebaida/ ⁊ ſpi
rido ciprius. Cuiꝰ aūt rei eā hoꝝ memī po
ſtea ſum dicturꝰ. ¶ Sozomenꝰ. ¶ Ca. ii.

Derant itaqꝫ cū epīs ui-
ri diſputatōi exꝑti v̄b: ſtudētes ꝓ-
deſſe ꝯcilio. Ut aūt aſſolꝫ fieri plurimi ſac-
dotū tāq̄ ꝓ cauſis ꝓꝑis decertare collecti
tp̄s ſe īueiſſe putauer̄t/ q̄ corrigeret̄ A
qō ꝯtriſtabat eos: ⁊ d̄ qbꝰ aliū vnuſqſqꝫ ſor
te culpabat: libellū offerēs p̄ncipi que ī eo
fuerāt ꝯmiſſa narrabat. Cūqꝫ hoc q̄tidie
facile ꝓueniret: p̄cepit iperator certo die
ſingulos de qbꝰ aliū culparēt ſacē māiſe-
ſtū. Cūqꝫ dies ꝯſtituta veniſſet libellos ob
latos ſuſcipiēs. He qdē accuſationes indi
tp̄s hēbūt ꝓꝑium / id eſt diē magni iudicii:
iudicē v̄o illū q̄ tūc futurꝰ ē oibꝰ iudicare.
Mihi ḡ hoi ꝯſtituto de huiuſmodi rebꝰ nō
licet hr̄e auditoriū/ ſacerdotūqꝫ ſcꝫ accu-
ſantiū ⁊ ſimul accuſatoꝝ q̄s mīme cōuenit
tales debē mōſtrari q̄ iudicēt̄ ab aliis. A-
ge nūc imitātes diuinā clemētiā ī alt̄utroꝝ
veniā ꝯdonātes accuſatōes aboleamꝰ al-
terutras/ ⁊ d̄ his q̄ ad fidē ꝑtinēt agē ſtu-
deamꝰ cuiꝰ ħ gr̄a ꝯuenimꝰ. Hec ſtq̄ dē ipa
tor dicēs/ vniuſcuiuſqꝫ ſcp̄turā vacare: et
libellos iuſſit ardē / diēqꝫ diffiniuit q̄ ſolui
q̄ erāt dubia cōuenirēt. Ante cōſtitutū v̄o
ꝯuenītes apō ſemetipos epi: euocauerūt
arrii ⁊ ꝓpoſitis in ꝯmune ſuis opionibus
diſputabāt Cūqꝫ vt aſſolet ad diūſas q̄ſtio
nes cā traheret̄ Alii ſiq̄dē ſuadebāt nihil
innouandū circa antiq̄ fidei traditionē: ⁊
maxime quādo moꝝ ſimplicitas ſine ꝑſcru
tatōne tradebat̄ accedētibꝰ ad fidei ſacra
mentū. Alii vero reſpōdebāt nō oportere
ſine examiatione ſequi ſententias ātiquo-
rū. Plurimi v̄o tūc ꝯuenīētiū epoꝝ ⁊ ſeq̄n
tiū eos clericoꝝ ſcientes diſputare huiuſ-
modi elocutionū arte exercitati claruerūt
et ipatori atqꝫ his q̄ circa eū erāt noti ſūt
facti. Ex illo eni ⁊ athanaſiꝰ tunc diaconꝰ
exñs: dū cū alexādro eſſet epō/ huiꝰ ſtudii
ꝑs eē maxia videbat̄: necnō ⁊ qdā grecorū
phoꝝ oportūe hax diſputatōnū q̄ſtiōe ꝑti-
cipati ſunt. Alii qdē q̄le eſſꝫ hoc dog̃ ſtudē
tes agſcē. Alii v̄o nuꝑ inchoāte religione
grecoꝝ depire xp̄ianis īſenſi dog̃ti ſacra-
mēta ad v̄boꝝ certamia ꝓtrahebāt: ita v̄e
ꝯ ſe ſeditōnes exercerēt/ certamiaqꝫ ſibi-
met īferrēt ⁊ ſeplꝰ ex aduerſo ꝯtēderēt.
¶ Socrates. ¶ Capitulū. iii.

Umqꝫ plurimi diſputa
tōis dei cātōe traherēt/ vnꝰ A
qdā ex ꝯfeſſoribꝰ laicis ſimplicē
hñs ſenſū dialetici obuiauit dicēs. Audite
igitur chriſtus et apoſtoli nō nob̄ artē dia
leticā tradider̄t vanāqꝫ v̄boꝝ fallaciā/ ſed
purā ſciāꝫ fide ⁊ bōis opibꝰ obſeruādam.
Hec dicēte iuuene ⁊ aio ſene ph̄tes qdē mi

ratiſſ ꝺcſiqꝫ ꝓbauerit Dialetici ꝟo ſatiſfa
ctōe ſuſcepta ceſſarūt: rōeꝫ q̄ppe ſimplicē
ꝟitatiſ audiētes. ¶Sozo. ¶Fer B
tur ei ⁊ aliud dū q̄dā eoꝝ magnificētia ſ-
monū extolleret et illuderet ſacerdotibꝰ:
nō ꝑtulit eiꝰ faſtū q̄dā ſenex ſimplex ⁊ ino-
cēs ac ꝓbatiſſimꝰ ꝯfeſſoꝝ ſꝫ acceſſit adūſꝰ
eū ꝓferre ſmoēꝫ. Hoc itaqꝫ fc̄m petulātī-
bꝰ q̄dē ⁊ ſimplicē ſciētibꝰ ꝯfeſſorē riſū mo
uit: maturioꝛibꝰ ꝟo formidinē ꝓuidētibꝰ
ne a viro ꝟū artifice deducēt ad riſuꝫ. veꝝ
tn̄ cedētibꝰ vt qđ vellet edicēt: reſiſtē nan
qꝫ ei cū tal' eēt nimiū ꝟebātur. In noīe in-
q̄t ieſu xp̄i o philoſophe audi dog̃ta ꝟitatiſ
Vnꝰ ē deꝰ celi ⁊ t̃re oīꝫ viſibiliū ⁊ inuiſibiliū
creatoꝛ q̄ hec oīa ꝟbi ſui ꝟtute fecit: et ſpi
ritus ſui ſc̄itate firmauit. Hoc itaqꝫ ꝟbuꝫ
qđ nos inq̄t filiū dei noīamꝰ hita mīa ſup
hoīes ab erroꝛe eos ⁊ ferali religiōe libe-
rauit. paſſus/ ex mł̄iere naſci: et cū hoībus
ꝯuerſari: ⁊ moꝛi ꝓ eis: veietqꝫ denuo iudi
caturꝰ ſingulorꝝ vitā. Hec ita ſe hr̄e ſine ꝑ-
ſcrutatōe credimꝰ. Noli igr̄ ianit' labora-
re q̄rēs deſtruē ea q̄ fide ꝑcepimꝰ. Noli in
ueſtigare modū q̄ fieri hec aut nō fieri po-
tuerīt. Si eī credis ꝯſulēti mihi ad iſta rn̄-
de. Obſtupefactus ꝟo ph̄us credo inquit.
Tūc grās ꝓ deuictōe ꝑſoluēs eadēqꝫ ſent
oꝛeq̄ ſectatꝰ ē ⁊ p̄oribꝰ ꝯſectatoribꝰ vt v-
nanimes ſibimet eēnt ꝑſuadebat. Nō im-
p:ouide mutatū ſe iurās: ſꝫ ieffabili q̄dam
ꝟtute ad xp̄ianitatē ꝓtinꝰ inuitatum.

¶Capitulū quartum.

Icitur aūt proximū hu
ic miraclo q̄ddā geſtū ꝑ alexan-
drū Cōſtātinopolitane ciuitatiſ
ep̄ꝫ. Cū eī veniſſꝫ ipatoꝛ Cōſtātiꝰ bizātiū
adeūtes eū q̄dā p̄bi q̄rebāt' q̄ſi nō deū cole
ret vt deceret: ⁊ circa ſacra nouitates exer
ceret: nouā in re publica itroducēdo cultu
rā: p̄ter q̄ eiꝰ maioꝛibꝰ viſa ſit ⁊ grecoꝝ rōa
norꝫqꝫ pricipibꝰ q̄s habuerīt trāſacta ſecu
la placuerīt. Volebātqꝫ cum alexādro ep̄o
diſputare de dogmate. Ille ꝟo huiuſmodi
exercitatōe ꝟboꝝ iexpꝛtꝰ erat: de vite q̄lita
te ꝯſidēs. Fuit eī vir magnꝰ ⁊ ꝯūſatōe mirā
dꝰ. Cūqꝫ certamē ipatore p̄cipiēte ſuſce-
piſſꝫ: ꝯueiſſētqꝫ p̄bi oībꝰ loq̄ volētibꝰ vt v-
nū ex ſe quē vellēt eligerēt poſtulauit ſctē
mēoꝛie pr̄ nr̄ alexāder: ceťos ꝟo q̄cūqꝫ eſ-
ſent ſilētiū tenere: p̄cepitqꝫ vt tm̄mō his
q̄ ab vtroqꝫ dicerēt' itēderēt. Suſcipiēte
ſiq̄dē vno eoꝝ diſputatōis vniūſe negociū
ad p̄bm ſctūs alexander In noīe inq̄t ieſu
xp̄i iꝑo tibi i p̄mis ne loq̄riſ: Et vna cū eius
ſmōe opꝰ ipletū ē. Repēte nāqꝫ ille hō vt
ſmonē audiuit obligato oꝛe ꝯticuit. Pu-
tas ne iniuſtū fuit ꝯſiderare vtrū maius hoc
miraculū videret' vt hō et hoc p̄bs ſic faci
le officiū locutōis amittēt: an certe vt lapis
violentia ꝟbi māu diuideret'? qđ q̄dē aiūt
iulianū feciſſe chaldeū. Et hec q̄dē ſic acta
ſunt vt referunt. ¶Theode. ¶Ca.v.

Iterea ſacerdotes ſe-
pe conuenientes Arrium A
ad medium deducebant: ſubtilē
qꝫ examinatōneꝫ de eius propoſitionibus
agitabāt. Petulāter eī i q̄libꝫ ꝑte meme
bāt ꝓferre ſn̄iaꝫ. Hec itaqꝫ ſacra ⁊ venera
bil' turba ꝑmixtiōe adūſarioꝝ ſi videbat' ali
ena. Erāt eī int' eos q̄dā: pauci q̄dē ſed cal
lidi: ⁊ breuia imitātes: celātesqꝫ calliditа-
tē: ⁊ arrij blaſphemiā non defēdētes apte.
Cōuenietibꝰ igr̄ vniūſis maxiaꝫ domū B
p̄ ꝑauit i r̄galibꝰ ipatoꝛ: ſedes ⁊ ſubſellia t
ea poni p̄cipiēs q̄ ſufficerēt oꝛdini ſacerdo
tū: ita decētē p̄ꝑās eis hōrē: iuitauit igre
di ⁊ ꝺ p̄ntibꝰ hr̄e ꝯſiliū. Introiuit aūt C
⁊ ip̄e p̄nceps vltimꝰ cū paucis: laude dignā
ſui magnitudinē hn̄s: ⁊ mirabilē ſpēꝫ: mira
bilioꝛēqꝫ gerēs dignitatē pudoꝛiſ in frōte:
mīoꝛe ꝟo ſede q̄ aliis poſito i medio eoꝝ ſe
dit. Pꝛio tn̄ petēs ſibi hoc ep̄oꝝ iuſſiōe cō
cedi. Tū cū eo r̄ſedit ſāctiſſimꝰ ille choꝝ D
rus. Primꝰ itaqꝫ magnꝰ euſtachiꝰ anthio
chene ſoꝛtitꝰ eccl'ie p̄ſulatū: nā philogoniꝰ
cuiꝰ dudū meminꝰ ad melioꝛē iā trāſierat
vitā. Et hūc mirabilē viꝝ etiā nolētē ad re
gimē eiꝰ eccl'ie: decreto ꝯi pōtifices ac ſac
dotes ⁊ oīs ꝑplūs xp̄ianꝰ veire ꝯpulerat.
Is ḡ p̄ conioꝝ floꝛibꝰ caput p̄ncipis exoꝛ-
nauit: ⁊ ſtudio eiꝰ qđ hēbat circa ſacra bn̄-
dictōes exhibuit. Poſt hūc aūt euſebiꝰ co
gnomie pāphili. Quibꝰ iā reticētibꝰ E
famoſiſſimꝰ ipatoꝛ ꝓtulit de vnanimitate
ꝯcoꝛdiaq̄: ſmōes tyrānoꝝ eis crudelitatē
r̄memoꝛās: ⁊ hōoꝛabilē pacē q̄ ſub eo ē colla
ta diuinitꝰ ſic ⁊ q̄ꝛ peſſimū ⁊ valde crudele vi
deret': vt deſtructis hoſtibꝰ nll'oq̄ p̄ſumēte
reſiſtē ſacdotes alťutros laceſſerent' atꝫ cō-
fūderēt: ⁊ ipūs atq̄ ſine deo ꝑſoīs delcāti
onē riſūq̄ p̄berēt. Cūq̄ ꝺ diuinis tractarēt
rebꝰ ⁊ ſciſpūs doct'nā i ſcp̄tis hr̄ent Euāge
lici eī libri ſūt iquit ⁊ ap̄lici āriq̄rꝝq̄ ꝓpha-
rū ſāctiōes q̄ nos erudiūt q̄d de ſac lege ſa-
piamꝰ. Expellētes igit' hoſtile certamē ex
ꝟū diuinitꝰ iſpiratis ſolutioneꝫ queſtionū me
te perciplamꝰ. Hec ⁊ his ſimilia tanq̄ fili-

ns amatoꝛ pr̄is ſacerdotib⁹ veluti patrib⁹
offerebat: apſtoꝝ dogmatū ſtudens ꝓli-
gare ↄcoꝛdiā. Cōcilij vero plurima ꝑs his
q̄ dicebant obediebat: ⁊ int alterutros vna
nimitatē ⁊ dogmatū ſalubꝛitatē libēt ăple
etebāt Pauci vo q̄dā q̄ꝝ iā meīnim⁹ F
⁊ ſuꝑ illos minophātꝫ epheſius: ⁊ ſcitopoli
tis patrofilus: theogeni⁹ nicenus epus: et
narciſſus Meroniadis q̄ eſt ſcđe cilicie q̄m
nūc herinopolim vocāt Et cū his theonas
marmaricenus: ptolomaidis egypti ſcđs:
ſpſlcis reſiſtentes dogmatib⁹ arriū defen
debāt. Dictātes ei fidei petitōez cetui cōt
dederūt Que cū lecta fuiſſet ab vniūſis re
pente diſrupta eſt ⁊ adultera fraudulenta
ꝙ ꝓnūciata. Turba ſiq̄dem ⁊ tumultu cō-
tra eos ab oibus habito cūctis qꝫ ꝓditōez
ab eis factā accuſantib⁹: pietati formidan
tes ſurrexerūt: ⁊ primi arriū abdicarūt ex
cepto ſecūdo ⁊ theona Cū ḡ fuiſſet impius
ille deſtruct⁹ ↄcoꝛditer vniūſi fidem gloriā
qꝫ dictātes q̄ hacten⁹ in eccleſijs ꝑmanet
⁊ ſubſcriptōib⁹ roboꝛātes ſoluere cōciliū.
Doloſe tñ et nō ſalubꝛit̄ p̄dicti viri in fidei
t̄mino ↄſenſerūt: ⁊ teſtant tam q̄ poſtea ab
eis machinata ſūt ↄtra pietatꝫ ꝓpugn̄tores:
q̄ ab ipſis ↄſcripta noſcunt. ¶ Ca. vi.

Euſtachius itaqꝫ ātioce
nus epus: cui⁹ primit⁹ memini/
hec de eis retulit: docens q̄ fctā
ſūt eoꝛū ꝙ redarguēs blaſphemiā: vbi illō
etiā ꝓuerbiale inťpretat eloquiū Dñs cre
auit me p̄ncipiū viaꝝ ſuaꝝ in oꝑa ſua Per
go itaqꝫ iā hinc ⁊ ad ea que geſta ſūt Cuꝫ
igitur ꝓpter hec ſynod⁹ maxima ī niceam
veniſſet vrbē ⁊ q̄reretur fidei modus: aptꝰ q̄
dem ipudētia euſebi⁹ ſcripturā ꝓtulit blaſ
phemie: que coꝛā oīb⁹ lecta: repente cladē
īpoꝛtabilē cauſā diuiſiōis audientib⁹ irro-
gauit. Cōfuſionē tñ incurabilē ſuo ꝓtulit
auctori. Cūqꝫ officina capta fuiſſet: īdubi
tāter euſebij diſrupta iniq̄tatis ſcriptura
in cōſpectu oīm q̄dam ex tractatu nomen
exponentes pacis ↄpeſcuerūt/ om̄s iuſtaꝫ
q̄rimoniā faciētes. Arriani aūt metuētes
ne ↄgregato in idem tāto ↄcilio pellerent
exiliētes anathēatizauerūt iterdictū errō
dogma/ ↄcoꝛdit ſūſcribētes lr̄is ſuaqꝫ ma
nu ↄſentiētes: ⁊ ſimilit ſe ſic ois ſynod⁹ ſa-
pere ꝓfitentes Cūqꝫ p̄ſulib⁹ vt ita dicam
mala calliditatꝫ arte p̄naluiſſꝫ: q̄ magis ōbu
erāt agē penitētiā. Tūc q̄dē latent poſtea
vero clare dānatas ceperūt allegare ſentē
tias: ſepe ponentes īſidias eis a q̄b⁹ vide-
bant eſſe ↄuicti: volentes qꝫ zizanioꝝ ger
mina radicare Et tūc tuntes ǒclinātes ꝙ
tanti cōcilij cognitores occulte poſtea pie
tatis p̄dicatores debellare tentabāt. Sꝫ ñ
credim⁹ hoīes ſine deo poſſe p̄ualere ↄtra
ſacrā adoꝛandāqꝫ legē euāgelicāꝙ doctri
naꝫ Nā licet admodū roboꝛent rurſus foꝛ
titer ⁊ magnifice deuīcunt ſm ꝓpħam glo
rioſe vocis yſaiam. Hec itaqꝫ magnus eu-
ſtachius. ¶ Capitulum. vij.

Huius autē concertator
⁊ veritatꝫ ꝓpugnaculi turrꝫ A
Athanaſi⁹: ſucceſſoꝛ alexādri fa
moſiſſimi p̄ſulis qñ ſcripſit ad afros etiaꝫ
hec adiecit. Cōuenientes ei epi ſtuduerūt
verba q̄dē īpietatꝫ ab arrianis īuenta peri
mere: hoc ē ex nō exñtib⁹ ⁊ qđ dicebāt cre
aturā et facturā filiū ⁊ fuit aliqñ qñ nō fu-
it ⁊ qꝛ mutabilis eſt nate. Scripturaꝝ vero
maīfeſtas poſuē dictiōes qꝛ ex deo fili⁹ na
turalit vnigeīt⁹ eſt verbū: virt⁹: ſapīa ſola
pr̄is: deus verus: ſicut iohes ait Et ſic ſcri
pſit paul⁹ Splendoꝛē gl̄ie ⁊ figurā ſubē do
cens eſſe filiū pr̄is. Qui vo circa euſebiū ꝓ
pria tracti veſania/ loquebat: alterutris ⁊
dicebāt. ↄſentiam⁹ Nā ⁊ nos ex deo ſum⁹.
Un⁹ ei deus ex q̄ oīa ⁊ vetera tranſierūt: ecce
oīa noua ex deo ſūt facta Cogitabāt aūt ⁊
illud qđ in paſtoꝛe ↄſcriptū eſt Primū oīꝫ
crede qꝛ vn⁹ eſt deus q̄ creauit vniūſa atqꝫ
ꝑfecit et conſtituit ex nō extātibus vt ſint.
Poꝛro alij epi malitiā vidētes illoꝝ: ⁊ peſ
ſimā īpietatis artē: apertius ⁊ vt ita dicatur
maīfeſtius dixerūt ex deo id eſt ↄſcripſerūt ex
ſubā pr̄is eē filiū: ⁊ vt creature q̄dēꝫ eo ꝙ
nō habeāt a ſemetipſis vt ſint: ſꝫ habeāt p̄n
cipiū exñdi dicant ex deo Fili⁹ aūt ſol⁹ ꝓp⁹
ex ſubā credat pr̄is Hoc ei ꝓpꝛiū vnigeīti
eſt ⁊ veri vbi pr̄is. Hec itaqꝫ fuit occaſio vt
ex ſubā dicerent pr̄is Rurſ⁹ aūt reqrentib⁹
epis paucos eoꝝ q̄ arriani eē putabāt: ſi di
cerēt filiū nō eē creaturā ſꝫ vtutē: ⁊ ſapiaꝫ
ſolā pr̄is: ⁊ ymaginē ſēpitnā: ⁊ indiſſimilē ꝑ
oīa pr̄i ac deū veꝝ capti ſt̄ q̄ circa Euſebiū
īnuētres alt̄utrꝫ qꝛ hec veniūt ēt ad nos: Nā
⁊ nos inquiunt imago ⁊ gl̄ia dicimur dei. De
nob ei ⁊ dr̄ ⁊ dcm̄ ē. Sꝑ ei nos q̄ viuim⁹ et
vtutes multe ſunt ⁊ egreſſa q̄dem eſt om-
nis virtus dei ex terra egypti. Campa q̄ꝙ
⁊ locuſta dr̄ virtus magna. et rurſus domi
nus virtutum nobiſcum ſed etiam propꝛiū
nos dei ſumus. Habem⁹ hoc nō ſimplr̄ qñ

⁊ fratres vocauit nos. Si aũt et vex deũ vi
cũt filiũ nõ nos cõtriſtat. Factꝰ enĩ verꝰ ẽ
Hec eſt arrianoꝝ corrupta mens. Sʒ etiã
hic ephiidẽtes eoꝝ volũ collegerũt ex ſcrip
turis ſplẽdorẽ fontẽ ⁊ fluuiũ ⁊ figuraʒ ad
ſubſtãtiam ptinẽ. Et illõ in lumĩe tuo vide
bimꝰ lumẽ. Et ego ⁊ pr̃ vnũ ſumꝰ. Et cla=
rius iã ac breuiť cõſcripſerũt cõſubſtãtia=
lẽ patri filiũ. Oĩa nãqʒ p̃dicta hanc ſignifi
catõnẽ habẽt. Murmuratõ ſiqdeʒ eoꝝ q̃ſi
x̃ba hec nõ fuiſſẽt ex ſcripturaꝝ auctorita
te ꝓlata. per eos q̃qʒ inanis eẽ ↄuinciť. Ex
non ſcripto nãqʒ ipĩ ĩpie proferẽtes: quip=
pe quod nuſq̃ penitꝰ ĩueniť ex nõ extanti
bꝰ ⁊ fuit aliquãdo quãdo nõ fuit. Alios cľ
pãt ꝓpťea ex nõ ſcriptĳ ſermõibꝰ pie tamẽ
ĩtellectis damnati ſunt. Ipĩ nãqʒ veluti de
ſtercore reperiẽtes / hec vere de ťra locuti
ſunt. verũ epĩ nõ ſibimet adĩuenĩẽtes ver
ba ſʒ habẽtes hec a patribꝰ: teſtimõia con
ſcripſerũt. veťes ei ſacdotes ante eos pene
centũ trigĩta magne rome ciuitatiſqʒ nr̃e
accuſauerũt oẽs q̃ dicũt facturã aut crea=
turã eẽ filiũ ⁊ non cõſubſtantialẽ patri. Et
hoc ſciebat euſebius ceſarieñſis epũs: q̃ pri
mũ defendebat arrianoꝝ ſectã. Nouiſſime
vero ſcripſit niceno cõcilio. Scripſit aũt ⁊
ciuibus ſuis cõfirmãs qr ⁊ antiq̃ꝝ aliquos
doctos ⁊ illos tres epõs ⁊ cõſcriptores ag
nouiſſet: nomĩe ↄſubſtantialitatĳ vſos ĩ pa
tris ⁊ filĳ deitare. Iſti ergo conciliũ metu
entes expoſite fidei cõſenſerũt ſcdm ꝓphe
ĩcrepationẽ dicẽtis. Populꝰ hic labĳs me
honorat cor aũt eoꝝ lõge ẽ a me. Theonas
aũt ⁊ ſecũdꝰ nolẽtes acqeſcẽ ↄdẽnati
ſunt. Poſtea vero ĩ cõciliũ veniẽtes vigin
ti cõſcripſerũt de cõuerſatione eccľiaſtica
ſanctiones. ¶ Socrates. Cap. viĳ.

S

Abino itaqʒ non creda
mus qui eos idiotas voca=
uit imperitos. Sabinus enĩʒ he
raclie tracẽſi macedonianoꝝ epiſcopus.
habita cõgeſtione eorum que per diuerſa
cõcilia ſacerdotum ex ſcripto prolata ſunt
eis q̃ nicea cõuenerũt velut ydiotis ⁊ ſim=
plicibꝰ derogauit. nõ ſentiẽs q̃m ⁊ ipĩ euſe
bio cũ multa probatione cõfitenti fideʒ ve
lut ydiote noſciť derogare. Et aliqua quiđ
volẽs p̃terĳt: aliqua vero mitigauit. Cun=
cta tñ ſcdm ꝓpriã ſumpſit intẽtioneʒ ⁊ lau
dat quidẽ tanq̃ fide dignũ teſtem Euſebi
um pãphili: laudat ſimul ⁊ p̃ncipem tanq̃
ea que ſunt xp̃ianoꝝ dogmatizanteʒ. Cul=
pat aũt expoſitã ĩ nicea fideʒ tanq̃ ab ydio
tis ⁊ nihil ſcientibꝰ traditã: ⁊ quẽ velut ſa
pientẽ ⁊ ſine mẽdacio teſtẽ vocare ↄſueuit
eiꝰ voces ſpõte cõtẽmpſit. Vir enĩ Euſebi=
us qr ex viris dei nicea cõueniẽtibꝰ alĳ qui
dem ſapĩe ſermõe ĩcluerũt: alĳ cõtinẽtia
vite laudati ſũt. Et q̃m ĩpator p̃ñs oẽs ad
vnitatẽ ſuã cõcordes ⁊ cõſectatores eẽ ꝓ=
ſtruxit. Sic ergo ↄ̃ria dicta ſabini necnõ eu
ſebĳ atqʒ conſortũ eoꝝ ſibimet agnoſcuñť
Et ſiqdẽ alicubi opꝰ fuerit de ſabino mẽo=
rabimꝰ. Cõcordia ergo fidei a magno ni=
cea probata concilio: ab euſebio clara voce
laudata hec eſt. ¶ Capitulum. ix.

C

Redimus in unũ deum
prẽʒ oĩpotẽtẽ: oĩm viſibiliũ
ĩuiſibiliũ qʒ factorẽ. Et ĩ vnũ dñʒ
ihm xp̃m filiũ dei natũ ex patre vnigenitũ
hoc eſt ex ſubſtãtia pr̃is: deũ ex deo: lumen
ex lumĩe. deũ verũ ex deo vero: natũ nõ fa=
ctũ. cõſubſtãtialẽ pr̃i: p quẽ oĩa facta ſunt
⁊ q̃ ĩ celo ⁊ q̃ in ťra. Qui ꝓpť nos hoĩes et
ꝓpť nr̃aʒ ſalutẽ deſcendit: ⁊ ĩcarnatꝰ ⁊ hõ
factꝰ eſt. paſſus ⁊ ř ſurrexit ť cia die: ⁊ aſcẽ
dit ĩ celos ⁊ venturꝰ eſt iudicare viuos et
mortuos. Et ĩ ſp̃m ſctm̃. Dicentes aũt. E=
rat quãdo nõ erat: aut nõ erat anteq̃ fiereʒ
aut qr nõ extãtibꝰ factus ẽ: aut ex alťa ſub
ſtãtia vel eſſentia dicentes eſſe aut creatũ
aut cõuertibilem filiũ dei. Hos tales ana=
thematizat catholica ⁊ ap̃lica eccľia. Hãc
venerabilem fideʒ trecenti q̃deʒ deceʒ et
octo ⁊ agnouerunt et ãplexi ſunt. Et ſicut
ait euſebius cõſonãtes ⁊ vnanimes ĩ ſcrip
tis explanauerũt. Quiqʒ vero ſolũmõ non
ſceperũt: verbũ cõſubſtãtialitatĳ repꝛhen=
dẽtes: euſebiꝰ nichomedie p̃ſul: theogniꝰ
niceꝰ: marĳ calchedonenſis: theonas mar=
maricenꝰ: ſcdũs ptolomaidis. Dicẽtes cõ
ſubãlẽ eẽ qđ ex aliq̃ ẽ: aut ex pticiõe aut ex
đcurſiõe aut ex plãtatiõe. Ex plãtatiõe q̃dẽ
ſic ex radice germeʒ. Ex decurſiõe vero ſicẽ
paťni filĳ. Ex pticiõe ãt ſic ex maſſa aurea
anuli duo vľ tres. Scđʒ nullũ eũt hoꝝ inq̃=
unt eẽ filiꝰ dei. Propťea ĝ dicebant ĩ fide
nõ eẽ cõſentiẽdũ. Plurimũ ſiq̃dẽ verbo cõ
ſubſtãtialitatĳ đrogãtes: p̃dicti viri ĩ arria
na depoſitiõe ſubſcribẽ noluerũt. Iđqʒ ſy=
nodꝰ arriũ ⁊ cõſectatores eiꝰ anathemati
ʒauit oẽs adĳciẽtes neqʒ accedẽ eũ ĩ ale=
xandriã: p̃ceptũqʒ p̃ncipis repẽte eũđ ar=
riũ ⁊ q̃ circa Euſebiũ et theogniũ ⁊ q̃ cum
eis exilio deportauit ¶ Capitulũ. x.

e Uſebius igitur ⁊ theog
niꝰ poſt paululū tp̄s exiliꝫ:li= A
bellū pn̄ie porrigētes: i fide con
ſubſtātialitatꝫ ꝯſēſerūt:qđ declarabimꝰ ꝓce
dētes. Tūc aūt i ſynodo euſebiꝰ cogno B
mine pāphili ⁊ ceſarie paleſtie ſortitꝰ ep̄a=
tū:paululū aiadūtēs atꝫ ꝯſiderās vtꝝ opor
teret ſuſcipi t̄minū fidei vna cū aliis oībus
hoc ē vniūſa mltitudie ꝯſēſit atꝫ ſbſcripſit
necnō ⁊ pplo ſb ſua dyoceſi ꝯſtituto ſcripſit
t̄minū fidei ⁊ vbiqꝫ d̄ſtiant ſmonē ſbtilit̄ cō
ſbal' nomē iterp̄tatꝰ: vt neq̄ꝗ p̄etꝰ ſuſpitō
nē aduſā d̄ eo q̄libꝫ hr̄e potuiſſꝫ Sūt āt q̄ ab
ip̄o euſebio ꝯſcripta ſūt huiꝰ mōi v̄ba. Ca.xi

a Rbitramur ⁊ uos dile=
ctiſſimi etiā aliūde didiciſſe fa=
ma ꝯſueta p̄currē ꝑfectū. de his
q̄ ſūt geſta ſmonē. Sꝫ ne ex huiꝰ mōi audi=
tu v̄itas vob̄ alit̄ nūciet̄: neccīo direximꝰ vo
bis p̄mū q̄dē ſcripturā a nob̄ de fide ꝓpoſi
tā. Nā ⁊ dn̄s nr̄ ad p̄dicādū diſcipl'os ſuos
mittēs ait. Eūtes docete oēs gētes bapti
zātes eos In noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſcti.
De q̄bꝰ ⁊ affirmauimꝰ ita hr̄e ⁊ ita ſapē. ſꝫ
etiā dudū ſic habuiſſe ⁊ ita ſapuiſſe: ſꝫ ⁊ vſqꝫ
ad mortē ꝓ hac iſtare fide anathematizan
tes oēꝫ ſine deo hēſim. hec oia ex corde ſa=
puiſſe ⁊ aīa: ex q̄ nouimꝰ noſmetipoſ: ⁊ nūc
ſapē ⁊ dicē corā oipotēti dō ⁊ dn̄o ieſu xp̄o
cū v̄itate teſtamur oſtēſuri ꝓbatōibꝰ ⁊ ſatiſ=
facturi vob̄ q2 ⁊ p̄teritꝫ t̄poribꝰ ita credidi
mꝰ ⁊ p̄dicauīꝰ Hac a nob̄ expoſita fide nulli
flictꝰ ē reſiſtēdi locꝰ Sꝫ ip̄e p̄mꝰ dō amabi
lis īꝑator nr̄ rectiſſie eā hr̄e teſtatꝰ ē: ⁊ ſic
etiā ſe ꝓfeſſꝰ ē ſapē/ ⁊ i hac oēs ꝯſentire/ ⁊
ſubſcribē/ ⁊ i his dogmatibꝰ ꝯcordare p̄ce
pit. vno ſolūmō ſcripto ⁊ iſerto ꝯſubſtātial'
v̄bo. Qđ etiā ip̄e iterp̄tabat̄ dicēs q2 ñ ſꝫ
corꝑeas paſſiōes ꝯſbal' dr̄ neqꝫ ſꝫ diuiſiōeꝫ.
neqꝫ ſꝫ q̄ꝗdā deciſiōeꝫ ex pr̄e ſbſiſtē Nō ei
poſſe natāꝫ ſīmatēia itelligibilē icorꝑeāqꝫ
corꝑalē q̄ꝗdā ſbſiſtē paſſōeꝫ: ſꝫ ſacrꝫ q̄bꝰ dā
ī ceſſabilibꝰ ꝯronibꝰ magꝫ itelligēdū. Et ſa=
piētiſſimꝰ q̄dē ⁊ pijſſimꝰ īꝑator ita philoſo.
phabat̄. Fidi ḡ explanatōe dictata queād
modū ab eis dictū ſit ex ſuba pr̄is: ⁊ pr̄i cō.
ſubſtātialē nō ē ſīe examiatōe d̄elictū. Cō=
ſultatōes ei ⁊ r̄nſiōes deīn mouebāt: ⁊ mēſ
ꝑſcrutabat̄ dctōꝝ ſēſū. Et hoc ḡ qđ aiebāt
de ſuba ꝯſtabat apđ nos ſignificatiuū qui=
dē eē ex pr̄e: nō tñ tāꝗ ꝑteꝫ eē pr̄is. Pro=
pt̄ea nob̄ q̄ꝫ videbat̄ bñ ſe hr̄e vt mēte ꝯſē=
tiremꝰ pie doctrie dictāti ex pr̄e filiū eſſe ſi
tñ ꝑteꝫ eiꝰ eē ſube. Quapropt̄ ⁊ nos mēte
ꝯſēſimꝰ neqꝫ vocē ꝯſubal' refutātes: poſita
p̄ oclis nr̄is pacꝫ itēdōe: ⁊ ab itellctū rectiſ.
ſimo nō cadētes. Scđꝫ hoc etiā natū ⁊ nō
factū ſuſcepimꝰ. Qm̄ ſcm̄ cōe eſſe dicebāt
opꝰ reliq̄ꝝ creatāꝝ factaꝝ ꝑ filiū Quaꝝ ni
hil ſilē hr̄e filiū ꝯfitemur ⁊ p̄dicamꝰ. Uñ ñ
eū eſſe facturā dicimꝰ qđ ꝯgruit his q̄ ꝑ eū
fctā noſcūt̄: ſꝫ ſupiꝰ q̄m facte totiꝰ eſſe ſub=
ſtātie quā ex pr̄e natā diuia docē vidēt̄ elo
q̄a. Modo q̄ppe ḡnatōis ienarrabili ⁊ ico=
gitabili extite vniūſe nat̄e factorē Sic aūt
⁊ ꝯſubſtātialē eē pr̄i filiū rō examiata co=
gnoſcit. nō ſcđꝫ corꝑoꝝ modū neqꝫ mortali
bꝰ aialibꝰ ꝓrimū. Nā neqꝫ ꝑ diuiſiōeꝫ ſube.
neqꝫ ꝑſectionē aut mutationē pat̄ne ſub=
ſtātie vel v̄tutꝫ Hꝭ ei oībꝰ igenita nat̄a pr̄is
extranea ē. Sꝫ p̄dicādū ē eē ꝯſubalē pr̄i fi
liū: eo ꝗ nullā eq̄litateꝫ ad creat̄as factas
dei filꝰ habeat: ſed ſoli patri genitori ꝑ oēm.
modū ſit ſilis ⁊ nō ſit ex alia q̄libꝫ ſubſtātia.
vel eſſētia ſꝫ ex pr̄is. Qđ etiā ip̄m hoc mō
iterp̄tatū bñ ſe hr̄e viſū ē ad ꝯſentiēdū: qm̄.
⁊ priſcoꝝ ep̄os aliq̄s ⁊ ꝯſcriptores eloq̄ntes.
⁊ nobiles agnimꝰ i pr̄is ⁊ filij theologia idē
diuia rōtinatōe noīe ꝯſubſtātial' vſos. Hec
itaqꝫ de expoſita fide ſint dicta in q̄ vniūſi
ꝯſenſimꝰ: nō ſine aiaddiſione ſꝫ ſm ſēſus ex
poſitos corā ip̄o dn̄o amabili examiatore ī
ꝑatore: ⁊ p̄dictꝫ rōnibꝰ ꝯcordātes anathe=
matiſmū poſt fidē i eis ꝓlatū: ſine triſticia
v̄o eſſe credidimꝰ eo ꝗ nō ſcripiꝫ vti vocibꝰ
ꝓhiberēt. Uñ pene oīs facta ē ꝯfuſio ⁊ idi
ſciplīatio cūctꝫ eccl'ijs. Nulla ſiq̄dē ſcriptu
ra diuiīꝰ iſpirata dicēte ex nō extātibꝰ: aut
fuit aliqñ qñ nō fuit ⁊ reliq̄s q̄ ꝓferebāt ir
rōnabile nob̄ viſū ē hec dicē vel docē Qm̄
neqꝫ p̄ori t̄pe huiꝰ mōi ꝯſueuimꝰ vti ſmoni
bus. Hec vob̄ necīo ꝯſcripſimꝰ dilectiſſimi
iudiciū nr̄e examiatōis ac ꝯſenſū vob̄ inote
ſcētes. Et q2 rōnabilit̄ tūc q̄dē qñ nos ſcri
pta q̄dā modis aliis offēdebāt. Poſtea v̄o
idubitate ea q̄ erāt ſīe ꝯtriſtatōe ſuſcepimꝰ
Quapropt̄ magnimit̄ nob̄ ſēſū v̄boꝝ diſcu
tiētibꝰ placuit ꝯcordar̄ i his q̄ a nobis ip̄is
in fidei expoſitōe ꝯfeſſa ſūt Hec itaqꝫ Euſe
biꝰ pāphili i ceſareā paleſtie l'r̄is explana=
uit. Alexādrie v̄o eccl'ie egyptiacꝫ ⁊ libye ⁊
pētapoleos ⁊ q̄ vicine ſūt. Hec ſcripſit cōi de=
creto Cōciliū. ¶ Theodoricꝰ. ¶ Ca.xij.

s Ancte magneqꝫ dei gr̄a
Alexandrine eccl'ie ⁊ dilec= A

tiſſimis fratribus per Egyptum / et liby=
am/ et pēthapolim ꝯſtitutis cōgregati/ et
magnā ſcāꝫq̄ ſynodū nicea celebrātes epi
in dn̄o ſalutē. Qm̄ dei grā et dn̄o amātiſſi=
mi pͥncipis nr̄i Conſtātini ꝯgregatis nos
in vrbe p̄dicta ex ꝓuīcijs diuerſis ⁊ ciuita
tib⁹ magna ſcāq̄ ſynod⁹ celebrata eſt/ omi
modis neccio viſū eſt ab hoc ſacro et ſancto
cōcilio etiā ad vos lr̄as deſtinari: vt noueri
tis q̄ quidē mota et examiata q̄ vero placu
erūt atq̄ firmata ſūt. Ante oīa ſiquidē ex
quiſita ſūt ipia ⁊ iiqua ⁊ ſine deo dogmata
arrij atq̄ conſentientiū ſub p̄ntia deo amā
tiſſimi imperatoris nr̄i Cōſtātini/ et oī de=
creto cōplacuit anathematizari ipiū ei⁹ ſe
ctā ⁊ iiqua: et ſine deo v̄ba: ſimul et noīa q̄
bus vtebat̄ filiū dei blaphemās ⁊ dicens ex
nō extātib⁹ eſſe. Et iterū. fuit aliq̄n q̄n non
fuit Quō enī fuit: aut quō iterū nō fuit? et
ꝓ libero arbitrio malicie atq̄ virtutis ca=
pabilē filiū dei dicentis ⁊ creaturā noiant
eū atq̄ facturā. Hec igr̄ oīa fatua et anilia:
et blaphemia: anathematizauit ſcm̄ et vni=
uerſale cōciliū: et nec vſq̄ ad auditū īpie ſe
cte atq̄ rumoris hui⁹ aut intellectuū intq̄=
rū ſenſū accōmodauit. Ea q̄dē que de illis
geſta ſūt q̄lē terminū habuerint oīa iā aut
audiſtis aut audiet̄ ne nos forte videamur
viro obloqui ꝓpter delictū ſuū ꝓpria di=
gna portanti. Tm̄ eniꝫ valuit ipietas vt ēt
theonas marmaricen⁹: et ſcd̄us ptolomai
dis ea putarēt. Ideꝫ enī et illi dānati ſūt:
Sed qm̄ īeffabilis grā dei illas q̄dē malas
ſectas et blaſphemias et diſcordiā ⁊ auda
ciā ꝑſonarū: ⁊ diſſonē: p̄dicta cōmotōe de=
ſtruens liberauit egyptū. Reliquebāt aūt
que ꝑ petulantiā melicij geſta ſunt et eorū
que ab eo ſūt ordinati: etiā ex hac pte que
placuerīt ſynodo vobis īſinuam⁹ cariſſimi
fr̄es. Placuit ergo meliciū q̄dē clementi
cōcilio dū ſubtili veraq̄ rōe nullā veniā me
reret̄ manere q̄deꝫ in ꝓpria ciuitate: nullā
vero oīmodis hr̄e ptātez. neq̄ eligendi ne
q̄ ordinādi neci ꝓuīcia nec in q̄libꝫ ciuita
te videri puriq̄ nomē tm̄modo poſſidere.
Eos aūt q̄ ab ipo ſūt ꝯſtituti miſtica ordi=
natōe firmatos habere honorē ⁊ miſteriū:
vt tn̄ ſequētes ſint modis oībus vniūſoꝝ in
ſingulis prochijs et eccījs K̄mo ⁊ ꝯmiſtro
nr̄o Alexādro cōſectoꝝ: ⁊ vt his nulla pote
ſtas ſit placitos ſibi eligē: aut noīa eoꝝ pre
ferre/ aut oīno aliq̄d agē pret̄ volūtatē ec=
cleſie catholice p̄ſulis alexādri. Hr̄a nāq̄ꝫ
dei ⁊ orōnib⁹ vr̄is in nullo ſciſmate reptos
ſed ſine macula in catholica ⁊ apl̄ica eccl̄ia
ꝑmanentes/ dignū eſt ptātē habere et eli=
gēdi quēlibet: ⁊ noīa eoꝝ dandi q̄ clero ſūt
digni: ⁊ abſolute facē oīa ſcd̄m legē ⁊ ſanxt
ones eccleſie. Si quem vero ꝯtigerit
redeſcere in eccl̄ia tunc ꝓuehi in honorem
defūcti/ eos q̄ nuꝑ aſſūpti ſūt. ſolūmodo ſi
videant̄ digni ⁊ popul⁹ eos elegerit cōde=
cernente ſimul ⁊ ꝯſignāte maxie alexādrie
ciuitatis epo. Hoc itaq̄ alijs q̄dem ꝯceſſū
eſt oīb⁹. ī ꝑſona vero melicij nequaq̄ eadē
placuerīt ꝓpt̄ priorē īdiſciplinatōeꝫ eius/
⁊ ꝓcacitates eius/ ac petulantie volūtateꝫ
ne vlla daret̄ auctoritas vel ptās hōi q̄ poſ
ſet rurſus eaſdē īdiſciplinatiōes inſtruere
Hec ſūt p̄cipua ⁊ ꝯpetentia egyptoꝝ ſāctiſ
ſime alexādrinoꝝ eccl̄ie Si q̄d aūt aliud or
dinatū eſt aut dogmatizatū/ p̄nte dn̄o atꝫ
k̄mo cōminiſtro ⁊ fratre nr̄o alexādro. ipe
p̄ns vobis porit ſubtili⁹ apꝑire tanq̄ auctor
geſtoꝝ ⁊ ꝯmunicator exn̄s. Euāgeli= C
ꝫam⁹ aūt vobis ⁊ de ꝯſonātia ſctiſſimi pa=
ſche: q: vr̄is orōnib⁹ eſt correctū etiaꝫ hoc
opus: ita vt oēs orientales fratres q̄ cū iu=
deis p̄mit⁹ celebrabāt: cōſone cū romenis:
⁊ vobiſcū: ⁊ cū oīb⁹ ab initio paſcha cuſtodiē
tib⁹ ex hoc tp̄e debeāt cuſtodire. Exultan=
tes itaq̄ in his que geſta ſūt et in cōmuni
pace atq̄ ꝯcordia: et in eo q̄ oīs radicitus
hereſis eſt auulſa: cū maiori hōre ⁊ āpliori
caritate ſuſcipite ꝯmiſtꝝ nr̄ꝫ vr̄ꝫ pontificē
alexandrū: q: nos p̄ntia ſua letificauit tan
tūq̄ laborē ꝓ pace vr̄a etiā in hac etate ſu=
ſtinuit. Orate ſimul ⁊ ꝓ oīb⁹ nobis vt q̄ be=
ne placuerīt firma ꝑmaneāt per dn̄m nr̄m
ieſum xp̄m ſcd̄m bonā volūtatē facta ſicuti
credim⁹ dei ⁊ pr̄is in ſpū ſctō cui eſt gloria
in ſecula. Amen. Trinitas conſubſtātialis
et̄na eſt: ieſus. ¶ Socrates. ¶ Ca. xiij.

Ex hac igitur epiſtola ſy
nodi manifeſtū eſt q: nō ſolū ar=
rium ⁊ ꝯſortes eius anathemati
zauerūt ſed etiā verba ſecte ipius. Et quia
de paſcha cōcordātes hereſiarchā meliciū
ſuſceperūt. ¶ Mouet aūt me feruor A
īꝑatoris: ēt ex alia re e⁹ volūtatis hr̄e mēoriā
⁊ quēadmodū ꝓ ꝯcordia cogitabat. Dn̄s eī
ꝓuidētiā pacis eccl̄iaꝝ: vocauit ad ſynodū ⁊
acceſiū nouacianoꝝ religōis ep̄m Poſtq̄ ḡ
ſcripta ⁊ ſubſcripta ē a ꝯcilio fidei diffinitio
requiſiuit īꝑator aceſiū ſi ⁊ ipe ꝯſentiret ī fi=
de et paſchalis definitione feſtiuitatis. At
ille. Nihil īquit noui o imperator ſynodus

deſiniuit. Sic enī olim ⁊ a temporib⁹ apo-
ſtoloꝝ ipe percepi ⁊ terminū fidei ⁊ temp⁹
paſchalis feſtiuitatis. Porro denuo impe
ratore requirente/ cur ergo te a cōmunione
ſepas? ille ea que ſub decio geſta ſunt pſe-
cutionis tpe replicauit: et ſubtilitatē acer
biſſime regule deduxit ad mediū/ quia nō
oporteat eos q̄ poſt baptiſma peccāt pctō
qd ad mortē eſſe ſcripture diuīe pnūciant
cōmūicationē ſacramentoꝝ fieri dignos ſꝫ in
uitandos q̄dem ad penitentiā. Spem vero
remiſſiōis nō a ſacerdotib⁹ ſed a deo ſolū-
modo ſuſtinē qui ptātem hꝫ pctā remittē.
Hec cū dixiſſet acceſſus/ īperator ait. O aceſi
pone ſcalā et ſi potes aſcende ſolus in celū
Hec nec Euſebius pāphili nec aliū dixerūt
Ego vero audiui a viro nequaq̄ mentiēte
qui ⁊ valde ſenex erat et tāq̄ q̄ viderat ea q̄
fuerāt ī ꝯcilio geſta referebat. ¶ Ca. xiiij

Synodus autē corrigere
s volens hominū vitam et in A
eccleſiis ꝯmorantiū poſuit leges
quas canones appellam⁹. In quoꝝ tracta
tu videbaẜ aliquib⁹ introducē legē vt Epi:
pbri: diaconi: ⁊ ſubdiaconi cū ꝯiugib⁹ quas
ante ꝯſecratōez duxerāt nō dormirēt. Sur
gens aūt in medio paſnuci⁹ ꝯfeſſor contra
dixit. Honorabiles ꝯfeſſus nuptias ⁊ caſti
tatem eſſe dicens cōcubitū cū pprüs coniu
ge/ ſuaſit qꝫ concilio ne talem poneret le-
gem: grauem aſſerens eſſe cauſā que aut
ipis aut ꝯiugalib⁹ occaſio fornicatiōis ex-
iſteret. Et hec q̄dem paſnuci⁹ licet nuptia
rū eſſet inexptus expoſuit. Synod⁹ qꝫ lau
dauit ſententiā ei⁹ ⁊ nihil ex hac pte ſanxi-
uit ſed hoc in vni⁹ cuiuſqꝫ volūtate/ non in
neceſſitate dimiſit. His a concilio ita B
diſpoſitis cōtigit vicēnalia Cōſtātini pnci
pis puenire. Et erat ꝯſuetudo romanoꝝ vnū
quodq̄ decēniū imparoꝝ publica deuotōe
celebrare. Oportunū ergo iudicās Cōſtā
tinus iuitauit tūc ad cōuiuia ſynodū/ ⁊ do
nis ꝯperentib⁹ honorauit. Ammonitos q̄
de ꝯcordia fidei ⁊ cōi inter alterutros pace
petita ab eis orōne valedixit ⁊ miſſis ī nicea
ſcribens abſentib⁹ que fuerūt in ꝯcilio cele
brata: ⁊ iuitans vt ab omni diſcordia rece-
dentes cōcordarent in expoſita conciliū fi-
de: que nihil aliō niſi ſnīa dei videretur ex
cōſonātia tantoꝝ ⁊ taliū ſacerdotū ſctō ſpū
ꝯſtituta: ⁊ poſt inq̄ſitionem ſubtiliſſimam ⁊
aladuerſionē dubitationum omniū cōpro-
bata. ¶ Socrates. ¶ Capitulum. xv.

Ictor cōſtātinus maxi-
v mus auguſtus. Epis et populo
Malignos ⁊ īpios Arrius imi-
tatus: dignū eſt vt illoꝝ quoqꝫ ſuſcipiat vl-
tionē. Sicut ergo porphiri⁹ diuine pietatiſ
inimicus iniq̄ volumīa contra religionē p-
ferens dignā pmeruit inuenire mercedē/ ⁊
talem per quā in poſterū eſſet obprobrio ⁊
plurima cōpleret infamia. Et nūc placuit
Arriū ⁊ ꝯſectatores eius vocari porphiri-
anos/ vt q̄rū mores imitati ſunt eoꝝ voca-
bulo pfruanẜ. Sup hec aūt ſi qua ꝯſcriptio
ab arrio facta reppitur/ igni tradaẜ: vt nō
ſolū praua ei⁹ doctrina depeat ſed neqꝫ vl
la eius poſſint remanē cōmenta. Hoc etiā
precipio ſi quis conſcriptiōes arriī celaſſe
ꝯperitur ⁊ non repente pferens igne cōſū
pſerit/ mortis ſupplicio ſubiacebit. Mox
enī vt in hoc fuerit captus capitalem ſu-
ſcipiet vltionem. Deus vos cuſtodiat.
¶ Theodorcius. ¶ Capitulum. xvi.

Ictor cōſtātinus maxi-
v mus pi⁹ Euſebio. Ut in nſi A
nominis ciuitate cogmine ſalua
toris dei nſi pſpiciēte ſolatio maxima hoīꝫ
multitudo ſeſſime ſe dicauit eccliē: vt hoc
cremento valde pficiente dignū eſſe videa
tur etiam eccleſias in ea plures edificari.
Quapropter quod viſū eſt noſtre volunta-
ti decuit nos tue notū facere ſapientie: q̄ti
nus q̄nquaginta mēbranarios codices be
ne confectos et ad vſuꝫ habiles ab artifici
bus antiquariis ⁊ pfecte artem ſcientibuſ
ſcribi precipias / diuinaꝝ q̄ppe ſcripturaꝝ
quarū maxīe confectionē et vſū neceſſariū
eccleſiis eſſe noſti. Directe ſunt enī litte-
ras noſtra tranq̄llitate ad pūtie iudicē/ q̄
tinus oīa cōfectiōi eoꝝ neceſſaria prebere
curet. Ut enī citius codices cōſcripti cōſi-
tiantur erit opus diligentie tue. Nā ⁊ duo
publica vehicula ad deferendos ex auctori
tate reſcripti nſi te pcipe ꝯuenit. Sic eī et
maxīe bene conſcripti vſq̄ ad nrm perdu-
cenẜ aſpectū/ vno q̄ppe tue eccleſie hoc ex
equente diacono: qui dū ad nos venerit/ ex
pertetur nre munificentiā pietatis. Deus
te cuſtodiat frater cariſſime. ¶ Theode
ric⁹. ¶ Sufficiūt q̄dē hec ad ꝯtīē B
dum magis aūt apte noſcendū queadmo-
dū famoſiſſim⁹ īperator ſuū ſtudiū circa ſa
cra conſtituit. Attamē adūtiā que etiā cir
ca ſalutare ſepulchrū geſſit. Agnoſcēs enī

qm̄ elati et circa culturā bachātes ydolo=
rū ſepulchꝛū dn̄i ſoꝛdibus operuerant:ob=
liuione tradē ꝯtēdētes memoꝛiā ſalutarē
deſuper tēplū edificauerāt luxurioſiſſime
demonis id eſt veneris vt illic virginū can
tibus inſultarēt p̄cepit deſtrui ſceleratiſſi
mū tēplū Jp̄mqꝫ puluerē funeſtis ſacri=
ficijs eijciviolatū et ꝑcul a ciuitate diſper
gi. Deinde ſacrariū edificari deo maximū
atqꝫ pulchꝛ ſicut deſignat ex ei⁹ epiſtola
ad machariū ip̄i⁹ ciuitatis ep̄m deſtinata.

Socrates Capitulum.xvij.

Euſebius igr̄ ⁊ theognius
penitētie libellū ſūmis ep̄is dirigē
tes ab exilio reuocati ſunt impiali p̄cepto
et ſuas eccl'ias receperunt expellētes q̄ in
eoꝝ locis fuerāt oꝛdīati. Jd eſt euſebi⁹ am
phionē/ chꝛiſtū vero theoginus. Cui⁹ libel
li exēplar hoc eſt. Dudū quidē ante iudiciū
cōdēnati a reuerētia veſtra patient ferre q̄
decreta ſūt a ſcrō vr̄o ꝯcilio debuim⁹. Sed
qꝛ nimis abſurdū ē cōtra noſmetip̄os dare
calūniatoꝛib⁹ de taciturnitate ꝓbationem
ꝓpterea referim⁹ qm̄ nos ⁊ ī fide vna cu=
currim⁹/ ⁊ ſenſū examināntes de cōſubſtan
tialitatis ſmone cūcti pacificati ſum⁹ neq̄
q̄ ſequētes hereſim:ſꝫ cōmemoꝛātes ad cau
telā eccl'iaꝝ q̄ nr̄e ſubueniebāt menti Et ſa
tiſfacientes eis a q̄bus ꝓ nobis ſuaderi de
buerat in fide ſubſcripſim⁹. Anathematiſ=
mo aūt nō ſubnotauim⁹ nō tanq̄ fidē accu
ſantes:ſed vt velut nō credētes talē eſſe eū
qui fuerat accuſat⁹/ certi de ei⁹ directis ad
nos ep'lis ⁊ int nos diſputatōib⁹ habitꝭ. Si
igit ſatiſfactū ē ſcrō vr̄o cōcilio/ nō reluctā
tes:ſꝫ cōſentiētes decretis veſtris/ etiam
hac cōſcriptōe ſatiſfacim⁹ vobis nō exiliuꝫ
grauit ferentes ſꝫ ſuſpitionē abiciētes he
reſeos. Si eni dignamī nūc in vultu nos ve
ſtro recip̄e habebitꝭ in oībus cōſonātes et
veſtra ſequētes parit cōſtituta/ qm̄ etiā eū
q̄ in his accuſatus eſt placuit vr̄e reuerentie
tie clemētiā ꝓmoueri atqꝫ reuocari. Abſur
dū nāqꝫ eſt ſi is q̄ putat eē reus reuocat ad
ſatiſfaciendū in q̄bus ei derogabat:vt nos
cōtra noſmetip̄os p̄beamus ꝑ taciturnita
tē increpatiōis iudiciū. Dignamini ḡ ſicut
cōuenit veſtre venerationi ⁊ deo/ amātiſſimū
p̄ncipē cōmouē⁊ p̄ces tractare nr̄as ⁊ velo
cit de nob̄ q̄ vob̄ cōuenit ſtr̄ cogitare. Hic q̄
dē libell⁹ eſt reuerſiōis euſebij et theognij
Ex verbis aūt ei⁹ conicio qꝛ iſti q̄dē dictate
fidei ſubſcripſerūt/ dānationi xo arrij con
ſentire noluerūt:ex q̄ ⁊ arrius ante iſtos re
uocat⁹ agnoſcit/ ſed lꝫ hoc ita ſe hr̄e videa
tur:tn̄ alexandriā accedere ꝓhibitus eſt.
Hoc aūt oſtēdit ex eius cogitatiōib⁹ quas
poſtea molitus inuenitur figmēto penitētie
ſue ſicut opoꝛtune patefiet.

Socrates. Capitulū.xviij.

Jmpatoꝛ iterea poſt cō
ciliū degebat let⁹. Celebra= A
ta ḡ feſtiuitate publica vicēnaliū
ſuoꝝ/ mox ad erigēdas eccl'ias feſtinus ac
ceſſit. Hoc faciebat ꝑ ſingulas ciuitates et
ī vrbe cognomīs ſui. Soſomen⁹ B
Nam cū ei oīa ꝓſp̄e cederent ꝓpriā vo=
luit hitare ciuitatē. Veniēſqꝫ ad campū an
iliū poſtrū iuxta helleſpontū ſup̄ eantis tu
mulū:vbi achiui cōtra troiā pugnātes ha=
buerūt caſtra/ ciuitatē deſignauit:poꝛtaſ=
qꝫ fecit q̄ hacten⁹ vident a nauigantibus.
Hec agenti ꝑ noctē de⁹ apparuit mo C
nens vt aliū q̄reret locū eūqꝫ monēs ad bi
zanciū trachie/ illic eū habitare iuſſit.

Socrates Que cū p̄minus bizā
tiū vocaret eb auxit ⁊ maximo eā muro circū
dedit. Et diuerſis oꝛnatā fabꝛicis equam
impiali rome cōſtituit Et denoīatā Cōſtā
tinopolim appellari ſcd̄am romā lege fir=
mauit ſicuti lex ip̄a in marmoꝛea platona
noſcit eſſe ꝯſcripta/ et in Strategio iuxta
equeſtrem:ſtatua eius eſt ꝯſtituta. Jn hac
quoqꝫ ciuitate duas quīd edificauit eccle
ſias quaꝝ vnā noīauit hirenē:aliā vero ap=
pellauit apoſtoloꝝ. Non ſolū aūt ſicut dixi
auxit Cōſtantin⁹ xp̄ianoꝛū dogmata D
ſed etiā paganoꝝ templa deſtruxit. Simu
lacra nanqꝫ oꝛnata publice in cōſtantino=
politana vrbe ꝓpoſuit. Et tripodas delphi
cos in circo ad ſpectaculū dedit. Que cuꝫ
ip̄ſo videantur aſpectu ſuperfluē ſcruntur

Socrates. Jnterea mater E
impatoꝛis helena cui⁹ cognomie vicū dre=
pani p̄nceps ciuitatꝭ dicauit helenopolim
ammonita per ſōnū ad hieroſolimā ꝓpera
uit:et quondā hi'rl'm deſertā ſicut pomoꝛū
cuſtodiariū īueniēs requiſiuit ſepulchꝛuꝫ
xp̄i. Quod licet difficillime tn̄ īuenit. Jta
repente remplū illud ſceleſtiſſimū deici iuſ
ſit. Et palā facto dn̄i monumento: apparu
erūt circa eū ſuffoſſe tres cruces ⁊ claui ſi
mul et titulus litteris hebꝛaicis grecꝭ la=
tiniſqꝫ cōſcriptus Jeſus nazaren⁹ rex iu=
deoꝝ. Soſomen⁹. Dicitur F
aūt quia iā moꝛtuus crucis tactu ſurrexit

De hoc ligno ſibilla dixit apđ paganos. O
ter btũ lignũ ĩ q̊ de⁹ extẽſus ē. Tũc ğ que
crux eēt dñi: que latronũ dubitare ceperũt
Proĩde machari⁹ ciuitatis p̄ſul huiuſmo
di tractatu dubitatõez ſoluit. Mulieri nã-
qꝫ nobilitate clare lõga egritudine fatiga-
te: vnã illaꝝ crucisũ cum orõne ꝓmptiſſima
adhibẽs virtutẽ ſaluatoris agnouit. Mox
eni vt mulierẽ crux attigit paſſionẽ ſeuiſſi-
me egritudis effugauit ⁊ femie ſalutẽ reſti
tuit. ¶ Theoderic⁹. Sic itaqꝫ S
nuẽ ĩpatoris qđ cupiebat agnoſcẽs/ de cla
uis quidẽ quib⁹ man⁹ chriſti fuerãt ꝑforate
alios ĩ galea miſit ĩpatoris filij capitis ꝓ-
uidentiã gerẽs vt iacula bellica ſubmouẽt
Alios freno equo ꝑmiſcuit: ⁊ cautelã ĩpe-
ratoris agens ⁊ veterẽ ꝓphetiã adimplẽs
Olim eni zacharias clamauerat ꝓpha di-
cens. Et erit quod in freno ē ſanctũ domi
no oĩpotenti. Salutaris xp̄o crucis ꝑtẽ qui
dẽ aliquã regalib⁹ diſtribuit. ¶ Socra.
¶ Quã ꝯſtantin⁹ ſuſciptẽs ⁊ credẽs D
ſaluatori ciuitatẽ vbi hec ꝑticla ſuarẽt ĩ ſua
ſtatua ſicut ferũt ĩ foro ꝯſtãtini poſita ſuper
columnã porphireticã deuote condidit.
¶ Theodo. ¶ Reliquã xp̄o partẽ ĩ I
argentea theca clauſam ciuitatis tradidit
ſacẽdoti. Et vndiqꝫ ꝯgregãs artifices max
imas illic ornataſqꝫ edificauit eccl'ias. His
itaqꝫ geſtis ꝯuiuio exhibito virginib⁹ ſacris
et ipa miniſteriũ ancille gerẽs: vltra octo-
geſimũ ãnũ etatis agẽs ⁊ his ſimilia faciẽs
redit ad ſitũ. Et cum leticia trãſiuit e ſecu
lo: multa filio pietatis mãdata ꝯmittẽs no
uiſſimis benedictõib⁹ adimpleto. ¶ So
crates. ¶ Poſt hec impator igit̃ R
corã maximã xp̄ianoꝝ hñs: paganoꝝ ſupſti
tões auerſabat̃. Remouitqꝫ monomachias
et ſuas imagies in templis poni p̄cepit et
cubitũ quo menſuratur nilus non iam ĩ tẽ
plum ſerapidis annis ſingulis ſed in eccle
ſias portari ſanciuit. ¶ Sozomen⁹. L
¶ In omnibus itaqꝫ volens ſimilem mon-
ſtrare rome conſtantinopolim fruſtrat⁹ nõ
eſt. Nam et corporibus ⁊ diuitijs maior ef
fecta eſt. Quod ideo proueniſſe credo pro
pter amorẽ dei: quem ciuitas gerit et habi
tatorũ circa indigentes auxilium. In tan-
tum nanqꝫ fides creuit vt multi quidem in
deorum ciuium pagani vero pene oẽs chri
ſtianã illic ꝯuerterentur ad fidem. In qua
vrbe creſcente quo tempore religio noſcit̃
ampliata. Nam neqꝫ are neqꝫ pagana tem
pla: aut ſacrificia facta ſunt niſi ſub iuliano
breui tempore. quod mox probatur extin-
ctum. Hanc igitur tanꝙ̃ nuper conditam
xp̄i ciuitatem Conſtantinus ſuo noĩe dedi
cauit multis eam et magnis exornans ec-
cleſijs. Iuuabatqꝫ diuinitas ĩperatoris vo
ta et apparitõibus multis iudicabat̃ qꝫ ſan
cte ſalutareſqꝫ eſſẽt q̃ illic edificabantur
eccleſie. ¶ Capitulum. xix. A

Nſignis itaqꝫ locus ex
illo tp̄e claruit ꝑegrinis et vrbicis
vbi oliꝫ ꝗdeꝫ veſta colebat̃ poſtea
xp̄o eccl'ia fctã ē. Qui loc⁹ nũc michaeliũ nũ
cupatur: in dextera poſitus parte nauigan
tium a ponto ad conſtantinopolim diſtans
ab ea nauigio quidem ſtadijs fere triginta
et quinqꝫ. Per terram vero circumeunti-
bus omnem ſinum vſqꝫ ad ſeptuaginta et
ampli⁹ tenditur. Sortitus eſt igitur is lo
cus appellationem nunc vſqꝫ ſeruatam eo
ꝙ illic manifeſte cernitur apparere mich-
ael archangel⁹ quod etiaꝫ ego int⁹ eximie
verum eſſe confirmo. Oſtendit igitur hoc
ita eſſe etiam multis alijs virtus diuina ꝑ
ipſarum rerum experimenta. Quidam enĩ
in cauſis crudelibus aut ineuitabilibus pe
riculis alij vero in languoribus aut igno-
tis paſſionibus incidentes hic orantes ad
deum liberari promeruerunt. ſed q̃ ſingu-
et quomodo illic miracula contigerĩt nar-
rare longũ eſt. Que vero prouenerint aqli
no nobis noto ⁊ ĩ cauſis forẽſibus ſocio ꝑ-
tim ab eo audiens: partim ipſe cognoſcẽs
neceſſario pandam. Cum eũ ardentiſſima
febris rubeis coleribus mota cõprehẽdiſ-
ſet eſtuanti: poculuꝫ dederũt medici quod
euomuit: moxqꝫ cum vomitu diffuſa colera
ſuperficiẽ vultus eius ſimili ſui colore tinx
erunt. Quãobrẽ quicquid comederet ⁊ bi
beret euomebat. Cũqꝫ hoc diu pateretur:
nec eſca ad nutrimẽta ꝓficeret heſitabat
ars medicorũ: et duꝫ morti vicinus eſſꝫ iuſ
ſit ſuos vt eum ad locum hunc ducerẽt cre
dens aut illic ſe mori aut languore priuari
Iacentiqꝫ per noctem diuina virtus appa
rens: precepit vt quicquid comederet ĩ hu
iuſmodi potionem tingeret que eſſet ex pi
pere et vino et melle confecta. Quo facto
ab egritudine liberatus eſt. Quippe cum
medicis ratione medicine videatur eſſe cõ
trarium calida pocula colericis exhibere.
¶ Audiui enim et Probianuꝫ vi- B
rum in palacio habentem miliciam medi-
corum crudeli podagre paſſione detentuꝫ

ibi doloribus liberatum eiq3 apparuiſſe ſā ctam mirabiliter viſionē. Cum enim dudū pagan⁹ eſſet factus poſtea chriſtianus: aliquatenus dogma ſequebatur. Totius vero ſalutis cauſam id eſt ſacratiſſimam crucem nolebat adorare. Hanc habenti ſententiam diuina virtus apparens ſignum monſtrauit crucis quod erat poſitum ī altario eius eccleſie Et aperte palā fecit quia ex q̄ crucifixus eſt chriſtus omnia que ad vtilitatē humani generis facta ſunt q̄libet modo preter virtutē adorande crucis geſta ñ eſſent neq3 ab angelis ſanctis neq3 a pijs hominibus. ¶ Capitulum.xx.

Cum itaq3 populi et ciuitates ad cultum chriſtianitatiſ accederent: et ceteri pro filijs et vxorib⁹ metuentes ne quid mali paterent ſi cōtradicerent: quieti vacarent: nudati ſolacio multitudinis templorum cultores et ſacerdotes et ſimulacra apud ſe repoſita p̄cioſiſſima tradiderunt: et que iouis fulmina vocabantur et per ſemetipſos hec educebant ex aditis et tēplorū latentib⁹ locis q̄ q3 prius inuiſibilia apud ceteros erant/ et ſolis ſacerdotib⁹ māifeſta facta ſunt: omnibus valde viliſſima. Alie v̄o imagīes ⁊ ſtatue ex precioſa confecte materia: igne cremate ſunt et pecunie publice ſociate. Que vero ex ere mirabiliter facta videbātur: ad conſtantinopolim ſunt aduecta ornat⁹ cauſa et hacten⁹ in publico collocata et ꝑ plateas et in circo atq3 regalib⁹ id eſt phycij diuinatoris appollinis ⁊ muſe heliconideſ et delphici tripodes. Spoliata q3 ſunt ianuis templa ⁊ alia laquearibus ſunt nudata: alia vero neglecta ad ſordeavſq3: ad ruinamq3 perducta ſunt. Tunc itaq3 perierunt et penitus ſunt euerſa id eſt in egeas cilicie templum aſclepij et in aphicis iuxta montem libanū: et adonem fluuiū: veneris domus: vtraq3 apud illos inſignia: eo q̧ egeate gloriarentur quaſi languentes corpore curarentur apud eos demone noctibus apparente atq3 curante. In aphicis autem quia per inuocatōnem quandam certo die de ſummitate libani mōtis: ignis fulgens veluti ſydus in proximū flumen velociter occumbebat quod dicebant venerem eē. ¶ Soſome. ¶ Cap.xxi.

Preterea cum multitudo nimis gentiū migadorum ex tra chia tranſiſſet in aſiam: et aliū aliunde barbari hoc egiſſent contra romanos: multi ſacerdotum chriſti captiuati cum eis erant. Cumq3 languentes curarēt et demonea effugarent: chriſtū ſolummō noiantes et filiū inuocantes dei: inſup et cōuerſationē philoſophantes inculpabilem et oēm maculam virtutibus euīcentes ammirati barbari viroꝝ vitam et opera ſimī egregia bene ſe ſapere crediderūt et deum hoc propiciū ſi meliores imitarentur hoīnes et ſicut ipſi placarent deum. Et conſtituentes ſibimet ex eis bene agendi preceptores edocebantur et baptizabantur: et conſequenter in eccleſias occurrebant. ¶ Theoderi. ¶ Capitulum.xxvi.

Autores igitur arrij nequiſſima nō reliq̄re ꝯcilia. Qui⁹ eī cā ī cōfeſſione fidei etiā manibus cōſenſerunt qui poſtea imitati ſunt geſta inporuz. Nam cum ſanctiſſimus alexander qui ſuis orōnib⁹ arriū fuerat iaculatus: id eſt bizātij pōtifex ſic enī tunc vocabatur. Conſtantinopolis ad meliorem trāſlatus fuiſſet vitam: euſebius defenſor īpietatis paruipēdens regulas quas āte paululū cū alijs pōtificibus ipſe conſcripſerat: repente nicomediā deſerens ꝯſtantinopolitanā arripuit ſedem: regulis e diuerſo clamitātib⁹ epiſcopos et preſbyteros nō licere ex alia trāſire ad aliā ciuitatem. Sed mirum non eſt vt qui ſic inſaniunt aduerſus vnigeniti deitatē: licenter etiā alias tranſgrediātur leges. Non enī tunc ſolūmō hanc nouitatē fecit ſed etiā olim aliud ſimile perpetrauit Qui dum in berito eſſet epūs tranſiliuit ī nicomediā: et ex ea denuo poſt cōciliū inſania apte impietatis exactus eſt: et cum eo theognius nicenus. Quod imperator conſtātiu⁹ lrīs manifeſtū fecit. Ego v̄o huic opi fine epſe inſerere iudicaui. Scripſit eī hec nicomedienſib⁹. ¶ Quis ē qui hec ita ppl'z docuit innocēte? Euſebi⁹ vīq3 tyrannice crudelitatis excultor. Nā eī vbiq3 tyrāni noſcit eē cliēs ex mltꝭ reb⁹ appet Hoc nāq3 veraciū epoꝝ teſtat̄ ītcrit⁹: hoc etiā xp̄ianoꝝ crudeliſſima ꝑſecutio clamat aperte. Nihil eī de iniurijs mihi factꝭ nūc ayo ꝑ q̄s qn̄ mariſe aduerſaꝝ ptiū īſidie diſcurrebāt: iſte etiā oculos cōtra me habebat ītētos. Cui hoc defuit ſolū q̧ nō ⁊ armatū miniſteriū tyrāno licēter exhibuit. Neq3 me quiſpiam putet ad horū probationē min⁹

inſtructū. Judiciū nāqꝫ manifeſtū eſt/ quia
p̄ſbyteros ⁊ dyaconos ſequētes euſebium
apte cōſtat a me dep̄henſos. Sed hec quidē
tranſeo q̄ nūc nō indignatōis gr̄a: ſꝫ ad illo
rū cōfuſionē a me ꝓbata noſcūtur. Hoc ſo-
lū formido: hoc cogito q: nos ad cōionem
criminis vocari cōſpicio. Propt̄ euſebij nan
qꝫ ſeductionē ⁊ ſubuerſionē cōſciam ꝑcepi
ſtis a veritate ſepatā. Sed erit hui⁹ rei nō
tarda ſalubritas: ſi ep̄m fidelē ⁊ integrum
nūc ſumētes reſpiciat ad deū. Qđ vtiqꝫ ad
pn̄s in vobis eſt ſtudiū dudū oportuerat in
veſtro pendere iudicio: niſi predict⁹ euſebi
us peſſima cōſcioꝝ ſuoꝝ tultiōe veniſſet hic
⁊ ordinē rectitudīs impudētiſſime cōfudiſ
ſet. Sed q̄m de nicomedato euſebio apđ vr̄am
caritatē nos breuit̄ loqui decꝫ. audite. Me
minit vr̄a patiētia factū ī nicea ciuitate cō
ciliū. Cui ⁊ ego ip̄e cōſciētie mee cultū de-
cent̄ exhibui/ nihil aliud volēs q̄ cōcordiā
oīb⁹ fabricari: ⁊ pre cūctis arguere ⁊ remo-
uere hanc cām q̄ principiū quidē habuit ꝑ
arrij alexādrini ſuꝑbiā. corroborata vō per
euſebij prauū peſtiferūqꝫ votū. Sed ip̄e eu
ſebi⁹ o amabiles atꝫ cariſſimi cū quāta pu
tatis diſcuſſiōe q̄ppe cōſcia ſua victus/ cuꝫ
quāta cōfuſione mēdacio vndiqꝫ declarato
degebat! Jmmittēs quidē michi diuſos q̄
ꝓ eo depoſcerēt Petēs vero a me quoddā
ſolaciū ne tāto malo cōuict⁹ ſuo honore pri
uaret̄. Teſtis ē michi dn̄s hui⁹ rei q̄ ⁊ ī me
⁊ in vobis benigno amore cōſiſtat. Nā etiā
me ille diuertit ⁊ indecēter arripuit qđ vos
quoqꝫ noſtis. Tunc eni oīa geſta ſūt ſic ip̄e
deſiderabat: q: oē malū in ſua cōſciā recon
debat. Sed vt cetera ꝑuerſitatis ei⁹ omittaꝫ
q̄d nuper cum theognio nequicie ſue ꝑtici
pe egerit audite depoſco. Alexādrios q̄ſ-
dā a nr̄a fide recedētes/ hic deſtinari prece
perā: q̄m horū miſterio mentis flāma vrge
bat Sed iſti benigni ⁊ optimi nimis ep̄i q̄s
ſimul cōcilij veritas ad pn̄iam reſeruabat
nō ſolū receꝑunt eos et apud ſe ſeruauer̄t
ſed etiā malis eoꝝ voluntatib⁹ cōicare decre
uerūt. Quapropter hoc circa iſtos ingra-
tos decreui ꝑagere vt abrepti ꝓcul depor-
tarent̄ exilio. Nūc itaqꝫ veſtrū eſt ad deum
illa fide reſpicere qua ſꝑ ⁊ fieri cōuenit ⁊ eē
decet ⁊ agere. Ep̄os enim purificatos ⁊ or
thodoxos atqꝫ clemētes nos gaudem⁹ hr̄e
Si quis aūt ad memoriam illorum peſtilen
tiū/ aut ad laudē improuide preſumit forſi
tan excitari repente in ſua preſumptiōe mi
niſtri dei: hoc eſt in eo opere comprimetur.

Dominus vos cuſtodiat fr̄es cariſſimi.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulū. xxiij.

Unc igit̄ iſti ⁊ dānati et
ciuitatib⁹ ſunt expulſi Et ī come
dia quidē appion ep̄s ordiat⁹ eſt
in nicea aūt xp̄s. Sed rurſus cōſuetas ma-
chinatōes exercentes ⁊ impatoris clemē-
tiā acceſſibilē ſuis fallacijs inuenientes/ re
ſtituti ſunt prioreſqꝫ patētiā receperūt. Eu
ſebi⁹ etenī ſicuti iam dixi etiā cōſtantinopo-
litanū tenuit tyrānice p̄ſulatū: ⁊ potiorem
ꝑcepit p̄ſumptionē frequent̄ ad impatorē
veniēs: ⁊ fiduciā ex crebra collocutōe mer
catus cōtra veritatis ꝓpugnatores ſeuas
cōtentōes inſtituit. Et pmū quidē cupere
ſe hieroſolymoꝝ loca ꝓfeſſus eſt: ⁊ impato
rē tanq̄ famoſiſſimū viſur⁹ edificatōis op⁹
ꝓuida cogitatōe captauit. Quapropt̄ cuꝫ
multo honore dimiſſus eſt/ impatore vehi
cula ⁊ alia ei diſtribuēte ſolacia. Profect⁹
igitur ē cū eo theogni⁹ nicenus particeps
malignoꝝ conſilioꝝ ei⁹ ſicuti iam diximus.

Capitulum. xxiiij.

Enientes enim ī anthi-
V ochia ⁊ amicicias induti vultum
maxia mulctatiōe potiti ſūt Ve-
ritatis ꝓpugnator magn⁹ Euſtaci⁹: largā
eis hoſpitalitatē fraternitatis exhibuit. Cū
qꝫ ad ſacratiſſima loca ꝑueniſſent ⁊ concor
des vidiſſent ſuos: hoc eſt euſebiū ceſarieñ
ſcytopolitani patrofilū/ et etiā lidde/ laodi
cie theodotū/ ⁊ alios q̄ lepra arrij ſuſceper̄t
nūciauerūt eis qđ cogitauerāt et cū ei ſve
ner̄t ad āthiochiā. Et ſchema quidē ſub ho
nore p̄mittebat̄ aduent⁹ eoꝝ: qđ vero ꝓpi-
nabat̄ erat pietatis belliī. Mulierē nāqꝫ ꝓ
ſtantē mercede negociātes ⁊ linguā eius
ſibi impēdi ꝑſuadētes ad ꝯſiliū venerunt.
Proinde alios om̄s foras ire p̄cipientes
ter miſerimā introduxere mulierē. At illa
infantulū ſub mānilla demōſtrans aiebat
ex cōcubitu Euſtachij illū ſe ⁊ cōcepiſſe et
generaſſe: eūqꝫ clamabat ſepi⁹ impudentē
Js aūt q̄ calūnie ei⁹ tam manifeſte cōſciua
erat: iuſſit vt hāc rem ſi q̄ ſcirēt deducerēn
tur ad mediū. Jlla vero dicēte nullū ſe hr̄e
accuſatōis teſtē: iuſiurandū ei iuſtiſſimi iu
dices intulerūt lege ſcilicet apte clamante
Jn duobus aūt tribus teſtib⁹ credi eē ve-
racia q̄ dicūtur. Nec nō ⁊ ap̄lo p̄cipiente vt
nullus aduerſus preſbyterū inſcriptionē
factam extra duos aut tres teſtes accipiat

Sed iſti ſacras cōtēnētes leges ꝯ talē virū accuſationē ſine teſtimonio receperūt. Cū ergo illa mulier iuſiurandū pbuiſſet adle=cit affirmās qꝛ ille infans ex cōcubitu eſſet euſtachij. Tūc itaqꝫ tanꝙ aduerſus adul=terū iſti amatores veritatis ꝓtulē decretuꝫ Alij quippe de pontificib⁹ cuꝫ vtriqꝫ multi adeſſent et ꝓ aplicis dogmatib⁹ repugnārēt et oīmodis que ſuerāt cōtinuata neſcirēt aperte reclamātib⁹ et magnū euſtachium collaudātib⁹ decretūqꝫ illoꝝ iniquū ſuſcipi ꝓhibentib⁹. Hoc itaqꝫ facto velocit' huius note cōtinuatores ad impatorē ꝓfecti ſūt eiqꝫ pſuaſerunt qꝛ vera fuiſſet iſcriptio et depōnis euſtachij: iuxͣ ſententiaꝫ quē tanꝙ adulterū atqꝫ tyrannū expelli fecerūt exer citatorē pietatis ſimul ꝛ caſtitatis egregi um: et ille quidē ꝑ thracias ad hillirici de=ductus ē ciuitatē. Iſti vero ꝓpi⁹ quidē pro eo ordinauerūt eulaliū. Quo tpē pau co vl=uēte euſebiū paleſtinēſē illic migrare volu erūt. Eoqꝫ fugiēte mutationē ꝛ ſimul ipa=tore ꝓhibente fecerūt eufroniū. Quo etiā anno ꝛ paucis mēſib⁹ i epātu defūcto: fiact to illi⁹ eccl'ie tradidē pōtificatū. Iſti vō ōs peſtem arrij habuere celatā. Propterea nā qꝫ multi pie viuētiū et ſacerdotū ꝛ reliqꝝ eccliaſtica relinquētes collegia apd ſemet ipos cōueniebāt. Quos vniuerſi euſtachia nos appellabāt/ qꝛ poſt egreſſū illius ſeor ſum cōgregabant. Porro mulier illa miſe ram paſſionē crudeliſſimi lāguoris incur=rens manifeſtauit iſidias. Et illā trague=die cōpōnē parit' enudauit: nō duob⁹ vel tri bus ſed multis valde ſacerdotib⁹ que ꝯci=nata videbant' iſinuans. Ait eni ꝓ pecuni=is illā ſe facere pſumpſiſſe colūnā. Iuſiurā dum tn̄ nō oīno fuiſſe falſū qꝛ ille infans ō quo iurauerat fili⁹ erat cuiuſdā euſtachij no mine fabri ferrarij. ¶ Socra. C. xxv.

Tunc igit' in anthiochia gnis ſeditio i euſtachij dpōe ſurre xit: ꝛ poſtea de epātus electiōe tant⁹ ignis accēſus eſt vt pene ciuitās vniuerſa depireꝫ populo i duas partes diſſidēte. Et alijs qͥ=dem euſebiū palaſtine transferri cōtēdēti bus i anthiochiā: alijs ſtudētib⁹ vt reuer=terent' euſtachi⁹. Erat eni in vtraqꝫ pte ꝓpo pulus ciuitatis ꝛ militaris manus: et tāꝙ aduerſus hoſtes ita eſtcti mouebant' vt pe ne vſqꝫ ad gladios ꝑuenirent niſi de⁹ et ti=mor principis cohiberet. Nā imperator ſu is epl'is ſeditionē cōpeſcuit. Euſebius aūt paleſtine repudiauit quod āmiratus impe rator ſcripſit ei ꝓpoſitū laudans: euqꝫ bea tum vocans ꝛ quis nō vnius ciuitatis ſꝫ to tius orbis potius digne decernēt' epiſco=pus. De cetero aūt per ānos octo dicit' an thiochene eccleſie vacaſſe ſedem. Tandeꝫ vero ſtudio inimicoꝝ nicene fidei ordinat' eufronius. His igitur in hoc volumīe rite cōtextis tempus ē vt ſequētis libri ordia=mur initiū.

¶ Hyſtorie eccl'iaſtice liber. ij. explicit.

¶ Incipit liber tertius.

¶ Incipiūt tituli libri tertij.

i De cōuāſiōe gētiū doꝝ atqꝫ pſarū

ij Quō iudei xp̄ianos accuſauerit apud perſas ꝗ vel quāti vel qui=bus modis paſſi ſūt apud pſas.

iij Ep'la cōſtantini apud perſaꝝ re=gem pro xp̄ianis.

iiij De alexandri pontificis alexan=drini fine et initio pſul' athanaſij

v Que cōtra athanaſiū geſta ſint et quō refugit ad pncipē.

vi Quō ſit arrius ab exilio reuoca=tus ꝛ qualē libellū dederit ꝯſtā=tino ꝛ de fraudibus arrianoꝝ

vij Ep'la cōſtātini euocantis epōs vt athanaſij cauſas ipē cognoſcēt.

viij Quia veniētes epī arrio fauētes athanaſio detraxerūt ita vt exi=lio mitteretur.

ix Quō marcellus ancIran⁹ depoſi tus ſit ꝛ aſterio ſophiſta.

x Quō arrius dū ſtudet ab alexā=dro cōſtātinopoleos i cōione ſu=ſcipi ſit extinctus.

xi Quia prius arriani cū orthodo=xis conueniebant atqꝫ cōicabant et dē lege conſtantini qui iuſſit hereticoꝝ oratoria eccl'ias appellari.

Quomodo ꝛ vbi cōſtantin⁹ ipatores tres filios ſuos ordinauit ꝛ percepto baptiſma te ſit defunctus.

¶ Soſomenus. A

A temporibus reli gioſi principis cōſtātini/ ꝛ in doꝝ gētes ꝛ hiberoꝝ xp̄i ani dogmatis rudimēta ſu ſceperūt. Sed etiā arme=nios tūc primū audiui xp̄i anos effectos. Aiunt eniꝫ tyridatē regē tunc gentis illius ex quodā

mirabili ſigno dei qḋ circa eius domū eue=
nit chriſtianū fuiſſe factū: ⁊ oēs ſimul eius
ditiōi ſubiectos vna p̄ceptōe iuſſiſſe: vt ſi=
militer deo colla ſubmitterēt. Unde ⁊ apḋ
ceteros cōfines chriſtianū dogma trāſiuit
et multitudine dilatatū ē. Apḋ per= B
ſas autem initium chriſtianitatis eſtimo
celebratum. Dum quidam eorum occaſio=
ne cōmerciū ad aſtroinos et armenios vēi=
entes vt aſſolet ſanctis illis colloquerētur
viris et eoꝝ v̄tutes experirent. Capi. ij.

Cumqꝫ tempore proce
dēte creſcerent et eccleſias et ſa
cerdotes pariter ceteroſqꝫ mini
ſtros hr̄e ceperūt: Hoc aūt factū nō medio
criter cōſtriſtabat magos: qui religionē p=
ſaꝝ veluti quadā ſacerdotalis tribus p ſuc
ceſſionē generis ab inicio cōmiſſā habē no
ſcunt. Afficiebat eniꝫ etiaꝫ iudeos natura=
lit̄ quodāmō xp̄iani dogmati īimicos A
Qua ꝑpter accuſauerūt apud ſaporē tunc
regē ſymeonē archiep̄m ſeleūtie et theſifō=
tis ciuitatū in pſida regatiū tanq̄ amic⁹ eēt
ceſari rōanoꝝ eiqꝫ pſaꝝ negocia ꝺpalaret.
Credēs aūt derogātib⁹ hijs ſapor p̄mum
quidē tributis īmēſis xp̄iāos afficiebat eo
q̄ pluimos eoꝝ agnoſceret quia pauptateꝫ
magis eligerēt crudelibuſqꝫ viris huiuſ=
mōi exactōes īſiūrit q̄tin⁹ ex egeſtate pecu
niaꝝ ⁊ iniuietate exactoꝝ vi paſſi: ꝑprie re
ligiōis iura ꝯtēnerēt. P⁹ hec aūt ſacerdo
tes miſtroſqꝫ di gladijs mīacib⁹ īteremit.
Eccl̄ias ſubuertit et vaſa eoꝝ oīa publica=
uit. Symeonē v̄o iuſſit deduci ad ſe tanq̄
proditorē perſarum regni atqꝫ religionis
¶ Magi ſiquidē auxiliātib⁹ ſibi iudeis cū
feſtinatione ſāctas eccl̄ias deſtruebāt. Sy=
meon aūt cōp̄henſus ferroqꝫ vinctus ad=
regem vſqꝫ deducitur Quo vir effect⁹ ma
gnus ⁊ omī fortitudine precioſus Nam cū
eū torquēdū ſapor iuſſiſſꝫ: ītroduci neqꝫ ti
muit neqꝫ adorauit Pro q̄ revehemēti⁹ ef
ferat⁹ rex inq̄ſiuit cur nō adoraſſet. Quip=
quod prius facere conſueuerat. Ad quē ſy
meon. Prius quidē non vinctus adduce=
bar: vt negarē vere dei culturam: et nihil ī
dubibitās que ſunt ſolēnia regis implebaꝫ
Nunc aūt fas mihi nō eſt hoc agere. Ueni
namqꝫ pro nr̄o dogmate et pietate decer=
taturus. Hec dicēteꝫ precepit rex adorare
ſolē: et facienti plurima ſe datuꝝ et cū max
imo honore munera cōpromiſit. Reluctan
tē vero intermīatus eſt eſſe morituꝝ ⁊ oīꝫ

chriſtianorū gentē. Cūqꝫ nec terrorib⁹ po
tuiſſet mouere ſymeonē nec mulcere ꝓmiſ
ſionib⁹: ſed fortit̄ permaneret nunquamqꝫ
adoraret ſolem: nec proditor ſue religionis
exiſteret: p̄cepit eū in vinculis retineri: cre
dens eū poſſe lōgo t̄pe declinare. Cū B
qꝫ duceretur ad carcerem vidit euꝫ vſtaꝫa
dis ſenior quidā eunuchus: nutritor ſapo=
ris et maior regie dom⁹. Et ꝯſurgens ado
rauit eū: ſedebatqꝫ nāqꝫ ante ianuas regiꝫ:
quē ſymeō īcrepauit iniurioſe et cū furore
clamauit: auerſatuſqꝫ deſpexit. Is enī duꝫ
chriſtian⁹ eſſet/ non ante multū tēpus vim
paſſus adorauerat ſolē. Quo facto repēte
flēs eunuch⁹ cū gēitu q̄dē veſtē clarā qua
indutus erat exutus eſt: et lugubrē accipi=
piens amictum: ante domū regiaꝫ ſedebat
flens atqꝫ gemens. Heu īquit: qualē credā
eſſe circa me deum: quē ego negaui dū pro
hac cauſa dudū amiciſſim⁹ ſymeon neqꝫ v̄=
bū mihi reddiderit: et ſic auerſatus cū fu=
rore trāſiuit. Dūqꝫ hec ſapor audiuit: euo=
cans cum cauſam luctus īquiſiuit: aut ſi q̄
ei circa domū erumna contigerit. Reſpon
dens vſtaꝫadis ait. O rex nihil ī hui⁹ ſecu=
li domo infortunij paſſus ſum. Utinā ꝓ hiſ
q̄ mihi nūc euenerūt: vniuerſas calamita=
tes alias incidiſſem. Lugeo nāqꝫ cur viuo:
qui dudū mori debuerā. Uideo ſolem queꝫ
tibi parere volens nō voto mee voluntatis
adoraui. Quapropter pro vtroqꝫ me mori
iuſtiſſimū eſt: quia et proditor ſum chriſti ⁊
te quoqꝫ decepi. Et ille quidē hoc dicēs iu=
rauit celi et terre creatorem et ſuam viteri
us non ſe mutare ſententiam. Sapor autē
āmiratus eunuchi conſtantiam: ampli⁹ ſe=
uiebat aduerſus chriſtianos: tanq̄ malefi=
cijs hoc agere preualerent. Parcens aūt
ſeniori nunc lenitate: nunc minis omni v̄=
tute cum ſe ſubuertere indicabat. Cumqꝫ
nil ageret vſtaꝫade profitente nunquaꝫ ſe
fore ſic fatuū vti pro deo creatore cunctoꝝ
illa coleret potius que a deo creata ſunt.
Tunc ira commotus iuſſit gladio caput e=
ius abſcindi. Cumqꝫ duceretur ad necē: ro=
gauit ſpiculatorem vt paululum ſuſtineret
tanq̄ aliquid regi mādaturus. Et vocans
quendam fidelium eunuchoruꝫ iuſſit vt di
ceret hec ſapori. Pro fauore queꝫ hacte=
nus a iuuentute habui circa veſtrā domuꝫ
o rex patri tuo et tibi miniſtrans ſtudio cō
petenti. teſtibus non indigeo. Tu nāqꝫ be=
ne noſti pro omnibus: ergo que aliquando
vobis impendi redde mihi compenſationē

huiuſmodi:ne quis ignorantium putet me
ſuppliciū ſuſtinere tanquam infidelem re=
gni:aut male cuiuſp iam voluntatis:ſed vt
potius manifeſtuȝ fiet quod agitur: preco
clamans denunciet vniuerſis:q: vſtazadiſ
capite truncaē non regis inimic⁹ ſed chri=
ſtianum ſe eſſe profeſſum et deum propriū
apud regem negare contemnens. Hec qui
dem eunuchus regi nunciauit. Porro ſa=
por ſecundum petitionem vſtazadis preco
nem clamare precepit. Eſtimabat enim ali
os poſſe a chriſtianitate reuocare chriſtia=
nos ſi mente perciperent:quia nulli parce
ret chriſtiano: qui ſenem nutritorem et de
uotuȝ ſue familiaritatis occideret. Uſtaza
dio autē ſtuduit clamare cauſam ſue necis
credens quia cum per terrorem adoraſſet
ſolem multos chriſtianorum deduxerit ad
timorem. Nunc autē cognoſcentes pro re
ligione mortuuȝ: imitatores miltos ſue v=
tutis efficeret. Hoc itaqȝ mō vſtazadio glo
rioſiſſima morte trāſlatus eſt. ¶ Sy= E
mō autem cognoſcens ī carcere gratificoſ
pro eo hymnos obtulit deo. Altera vo die
que erat ſexta feria ſeptimane maioris ī q̄
ante reſurrectionis feſtiuitatem annua ſa=
lutaris paſſionis memoria celebratur:etiā
symeonem decreuit rex ferro ꝑimere. De=
ductus enim rurſus e carcere ad palacium
regis: nimis intrepide loquebaē ſapori de
dogmate et nec illum:nec ſolem paſſus eſt
adorare. Eadēqȝ die ſimiliter interimi iuſſi
ſunt:et aliꝫ centum in carcere cōſtituti. No
uiſſime vero ſymeonem occidi preceptum
eſt:ita vt mortē videret vniuerſorū. Erant
eteni ī hoꝝ aliꝫ q̄dē epiſcopi:aliꝫ preſbyteri:
aliꝫ diuerſorū ordinum clerici. Cunqȝ oēs
ducerentur ad mortem adueniens summ⁹
princeps magorum īterrogabat eos ſi vel
lent viuere:et regio religionem colere ⁊ ſo
lem pariter adorare. Cunqȝ hāc nullus eli
geret vitam:ſpiculatores circa necē mar=
tyrum laborabant. Symeon autē aſſiſtēs
confortabat vniuerſos / et de reſurrectiōe
ac pietate loquebatur atqȝ de ſacris ſcrip=
turis adhibens fidem: dicebat vitam quidē
veram eſſe ſic mori:mortē vero manifeſtaȝ
negare deum adiiciens quia poſt paululuȝ
etiam nullo perimente ſpōte mors accidit
Hic eſt enim omnibus natis finis īeuitabi
lis. Poſt hec autem perpetuitas non om=
nibus ſimiliter accidit:ſed velut ex quodā
pondere oēm rationem reddent homines
huius vite:et eoꝝ que bene geſſerīt retri=
butionē et penas malorū ſine dubitatione
recipient. Maius autē bonorū omniuȝ ni=
hil eſt ac beatiſſimum: q̄ eligere mori pro
deo. Hec dicente ſymeone:⁊ tanq̄ filios e=
docente:in certaminib⁹ ſacris mō que de=
cebat vnuſquiſqȝ exercitatus alacriter cur
rebat ad necem. Cumqȝ omēs centū ſpicu
lator tranſiſſet:nouiſſime venit ad ſymeo=
nem ⁊ abedecaliā et ananiam/ ambo nan=
qȝ ſenes:erant ſub eccliā ꝯſtituti : cū eo fue=
rāt cōprehenſi et erant in vinculis. D
¶ Tunc itaqȝ puſicius qui ſuper omēs ar=
tifices regis erat ibi cōſiſtens: et vidēs a=
naniā trementē cum prepararet ad necem
ait. Paululū o ſenex claude oculos et ſecu
rus eſto:mox enim chriſti videbis aſpectū.
Cunqȝ dixiſſet hoc repēte comprehenſus/
ductus ad regem et xp̄ianus eē manifeſta
tur:eo q̄ pro dogmate fuiſſet locutus libe
ra intētōe martyribus. Tunc rex extraneo
quodam et crudeli mō eum mori precepit
ita vt perforata ceruice exinde linguā ei⁹
eiceret. Hoc itaqȝ facto q̄buſdā accuſātib⁹
etiā filiā ei⁹ vgo ſacra tūc ꝯp̄hēſa perem=
pta ē. Sequēti vero āno die q̄ paſſiōis E
xp̄i mēoria celebrabaē et expectabaē reſur
rectōis feſtiuitas crudeliſſima ſaporis pre
ceptio ꝑ oēm pſarū cucurrit terraȝ:morte
ꝯdēnās eos q̄ ſe p̄fiterēē eē xp̄ianos. Quo
tp̄e fertur vltra numerū multitudinē xp̄i=
anoꝝ gladio cecidiſſe. Alios nanqȝ per ci=
uitates ⁊ vicos diligenter magi requiren=
tes celatos īueniebant Aliꝫ vero ſpōte nul
lo dicēte ſemetip̄os offerebāt:ne taciturni
tate chriſtū negare viderētur. Igiē dū oēs
chriſtiani ſine pietate ꝑimerenē etiā multi
in ipſis regalib⁹ ſunt occiſi:cū quib⁹ ⁊ azo=
ius eunuch⁹ regi maxime grat⁹. Qd dū ſa
ſapor audiſſȝ:triſtꝫ fact⁹:hāc generalē ꝑē=
ptionē remouit: et ſolūmō p̄ceptores rligi
onis iuſſit occidi. Illo ſiquidē tp̄e ī egritu
dine incurrente regina ſymeonis epi F
ſoror nole tharbus cōprehenſa eſt cū famu
la:ſuā ſequente vitā. Quas cōtigit teneri
ꝑ inſidias iudeoꝝ accuſantiū : quaſi malefi
cia regine feciſſēt:propter ſymeonis mor=
tem. Regina vero cū ſoleāt languētes hu=
iuſmōi ſpe aures accōmodare ſuſpicata eſt
verā eē detractionē ⁊ maxime a iudeis fa=
ctā:⁊ cū ip̄a ſilia ſaper eoſqȝ ſine mendacio
⁊ ſibi fauētes arbitrareē. Sumētes autem
magi tharbuā ⁊ alias mortꝫ acerbe ꝑcule=
re ſupplicio. Stipitib⁹ eī alligatas:ſerraqȝ
ſcidētes per mediū eas crudeli nece lace=
rauerē. Et q̄ſi expiātes reginā per medios
ſtipites tranſire fecerunt. Ferunt aūt iſtā

tharbuā ſpecioſam valde fuiſſe ⁊ a magis
quibuſdā adamatā: ⁊ latenter ad cōcubitū
petitā ꝓmiſſa mercede ſalutis ſue ⁊ alioꝝ
ſi conſentiret ad viciū. Que nec auditū lu-
xurie paſſa eſt ſuſtinere: ſꝫ iniuriis ꝓ turpi
petitiōe relatis/ alacrit̄ acceſſit ad morteꝫ
ne traderet ſanctā virginitatē. Cūqꝫ S
circuirent magi ⁊ ꝑncipes eoꝝ vniuerſam
ꝓuinciā ſcḋꝫ ſaporis p̄cepta: vt ſacerdotes
⁊ doctores dogmatis apph̄enderēt xp̄iani
puniebant ep̄os ⁊ pb̄r̄os: ⁊ maxie per regi
onē abiabemioꝝ. Hic nanqꝫ loc⁹ ē ꝑſic⁹
⁊ plerūqꝫ xp̄ianoꝝ. Hoc ei tp̄e ⁊ acepſiman
ep̄m apph̄enderūt: ⁊ multos clericoꝝ eius
tenēteſqꝫ p̄ſulē ſufficere ſibi crediderūt: a-
liis nudatis ſubſtātiis dimittētes. Jacob⁹
aūt qdā pb̄r̄ ponti ſcq̄bat̄ acepſeman ⁊ ſup
plicās magis idētidē meruit irretiri. Tūc
eni ⁊ ſem alacrit̄ ſeruiebat ⁊ ei⁹ cladē aliq̄-
tenus leuigabat: plagaſq; vt poterat cura-
re nō deſinebat. Poſt pauluiū v̄o p̄eis cru
delib⁹ vt magi torſerūt: cogētes vt adora-
ret ſolē. Quo reſpuēte miſerūt eū rurſus i
vincula. Sed ⁊ multos alios pb̄r̄os ⁊ dyaco
nos habebāt in carcere poſt flagella Pau
co tp̄e pretereūte ꝑnceps magoꝝ de eis cō
ſuluit regē. Accepta q; ptāte q̄ vellet vt a-
geret ſi ſolē non adorarent. Mandauit eis
in carcere regiā volūtatē. Quib⁹ apte rn̄-
dentib⁹ nūq̄ ſe fore ꝓditores xp̄i: nec ado
rare ſolem ſine vlla ꝑcitate eos v̄berib⁹ la-
niauit Cū quib⁹ accepſimas ꝓfeſſione dog
matis viriliter eſt defunct⁹. Quidā v̄o ar-
menioꝝ cū eēnt obſides apud ꝑſas/ corpus
ei⁹ auferētes latent̄ ſepulture debite tradi
derūt. Alii vero lꝫ nō minus flagellati/ pre
ter ſpem vixerunt: ⁊ nō mutantes volun-
tatē denuo ad vincula ſunt reducti: cū qui-
bus erat athalias. Qui dū nimis tenſus
cederetur/ humeri ſunt diſiūcti: ita vt mor
tuas p⁹ ea mā⁹ portare videret̄ aliiq; ei⁹ ori
cibos offerrent. Sub hoc itaq; regno teſti-
mōio bone vite tranſlati ſunt pb̄ri/ dyacōi/
monachi/ ⁊ ſacre virgines ⁊ in aliis officiis
eccl̄ie cōſtituti: ac ꝓ dogmate laborātes in
numere multitudis. Eodemq; tempe M
paſſus eſt vna cū marea bichor ep̄s atq; cle
rici circa ducenti et q̄nquagīta q̄ cū eo cap
ti a perſis fuerant cōprehenſi. Tunc J
etiā mileſius noīe martirio coronatus eſt.
qui primū quidē militabat apȯ ꝑſas. Poſt
ea vero relicta militia cōuerſationem zela-
tus apℓicam. Dicitur eni qꝛ dum in ciuita-
te perſica ep̄s fuerit ordinatus: multa ſepe
ſit paſſus ⁊ plagat⁹ atq; tractus virili mēte
ſuſtinuit. Cūq; nulli potuiſſꝫ illic ſuadē vt
xp̄ianus eēt: grauit̄ ferens maledixit ciui-
tati ⁊ exinde deceſſit Poſt paucū vero tp̄s
primatibus ei⁹ loci in regē peccantib⁹ ſuꝑ
uenīēs exercitus cū trecētis elephantis ci
uitatē ſubuertit: ⁊ velut deſolatā regioneꝫ
arantes ſemibus tradiderūt. Mileſius au
tē ep̄s ſolūmodo perā circūferens q̄ ſacrū
codicē euangelioꝝ habebat ꝑrexit orōnem
factur⁹ ad hieroſolymā ⁊ inde in egyptuꝫ
vt videret monachos ibidem ꝯuerſantes.
Qualis igit̄ iſte ſanct⁹ ⁊ miraculoꝝ fuerit
opator ſyri ſunt teſtes: q̄ eius actus vitāq;
ſcripſerūt. Fertur itaqꝫ eoꝝ q̄ tunc marty
rio coronati ſūt ſub regno ſaporis virorum
ac mulieꝝ fuiſſe milia quaſi ſedecim.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulū. iii.

Jn perſida vero fautori-
bus pietatis conſtantinus augu
ſtus ſponte ꝓſperit. Agnoſcens
eni eos ab impiis vehement̄ affligi: eorūqꝫ
regem erroꝛib⁹ ſeuientē diuerſa eis īferre
pericula: ſcripſit eis ꝑ legatos qui tūc ade
rant monita pietatis: rogans vt cultores
dei apud eū digno honore potirent̄. Sꝫ me
lius ſtudiū pii principis per ei⁹ litteras va-
lebit agnoſci. ¶ Sacratiſſimā cuſtodiens
fidē veritatis luce participat⁹ ſū lumīs ve-
ritate gubernatus ſacrā cognoſco fidem.
Deniqꝫ ꝑ hec ſicuti res ipē cōfirmāt vene
rabilē religionem eſſe ꝯſpicio: ⁊ doctrinaꝫ
agnitiōis ſctiſſimi dei oībus offerentē hu-
iuſmodi cultū me hr̄e ꝓfiteor: qꝛ huius dei
virtutē in auxilio hn̄s/ inchoās a finib⁹ oc
ceani oēm terraꝝ orbē firmiſſima ſpe ſalute
obtinui: ita vt vniūſi qui ꝑ tot tyrānos cla-
dibus q̄tidianis fuerant ſubiugati: ⁊ ad ob
ſcuritatē vſq; perducti: reſumentes cōtum
rerū vindictam: rediuiua quodāmō curati
one reſurgerēt. Hūc deū colo cui⁹ ſignū do
dicatus me⁹ exercitus portat in humeros:
⁊ a quo dū iuſto ſermone aliq̄d poſcit̄ impe
trat̄. Ex ipīs aūt tropheis inſignib⁹ benefi
cia repēte ſuſcipio. Hūc itaq; deū īmortali
meōria me honorare ꝓfiteor: eūq; ſumma
pura q; mente ſuper omnia eſſe credo. Hūc
inclinatus genib⁹ inuocabo fugiens cūctū
abominabilem ſanguinē ⁊ odores horribi-
les ac fugiendos: oēmqꝫ terrenā flāmam
nimis euito. Quibus omībus nefandus et
ineffabilis error multos gentiū ac genera
vniūſa ꝓſtrauit: ⁊ inferno cōtradidit Que

enim deus oĩum propter hoium prouidentiam ſua clemētia vtilitatis cauſa ꝑduxit ĩ mundum. hec adueniu ſcuiuſcꝫ deſideriũ traþi nõ patitur: ſed purã tm̄modo mētē ⁊ immaculatam aĩam: ob oĩbus exigit virtutis ⁊ pietatis actus exquirit: manſuetudinis ⁊ clemētie delectat̄ operib⁹. mites amat: habet odio turbulentos: diligit fidē: punit ꝑfidiam: oēmqꝫ potentiaꝫ tum faſtu deſpicit. ſuperboꝝ punit aſperitatem: ad faſtũ eleuatos interimit: humilibus aũt ac patientibus digna retribuit. Sic itaqꝫ etiam regnũ iuſtum magnipendēs adiutorio ſue virtutis extēdit: ſapientiãqꝫ regiam pacis tranquillitate cuſtodit. Non ergo videor michi errare frater mi hũc eſſe confitendo deũ omniũ principem atqꝫ patrē: quē multi regnãtes apud nos veſanis erroribus ſeducti: denegare tentarũt. Sed illos oĩs finis compꝛehendit exicioſus: ita vt oĩne genus hominũ poſt eos exurgēs, clades eoꝝ pro maledictionis exemplo ꝓponere videatur. Horũ igr̃ vnũ eſſe reor valerianũ / qnẽꝫ velut quedaꝫ virga iracundie diuĩe de nr̃is terris expellens: veſtris partib⁹ tradidit puniendum. Qui ſcilicet verecundie ſue famoſiſſimus / apud nos tropheũ demõſtraſſe cognoſcit̄. Sed hoc quidē in bonam partem conuerſum eſt: vt in noſtro ſeculo huiuſmodi ſuppliciũ fieret manifeſtũ. Vidi nãqꝫ ⁊ ego illorum finē qui nuper nefandis ꝑceptõibus deo deuotũ populũ turbauerũt. Quapropt̄ multas deo refero gratias: qm̄ integra ꝓuidētia oĩne genus humanũ colens legem diuinã reddita ſibi pace decenter exultat. Unde etiã nobis ſpis credo qm̄ optime cauteqꝫ vniuerſa proueniũt: quando ꝑ illorum puram ꝓbabilemqꝫ religionē / diuinamqꝫ concordiam: vniuerſa in ſe dignatur erigere. Igitur de tali hominũ collegio / id ē xp̄ianoꝝ pro quibus eſt michi ſermo quã me libenter credis audire: qñ etiaꝫ eminētia loca perſide per eos amplius ꝙ̃ cupio decorãtur. Tu ergo optime gubernaueris ſi fueris ſicut illi: ⁊ habueris cõmune quod illi. Sic enim habebis oĩm dñm mitem / placidũqꝫ atqꝫ propicium. Hos igitur qm̄ tant⁹ ac talis exiſtis / cõmendo tibi qm̄ ⁊ pietate probaris inſignis. Hos dilige cõpetenter ⁊ facito clementie tue participes / tibi ſimꝉ ⁊ nobis prebiturus gratie immenſa iura ꝑ fidem. Hec igitur optimus impator pietate decoratus egit curam nõ ſoluꝫ ſubiectorum habens: ſed etiam eoꝝ qui ſub aliena gubernacula regebantur. Quapropter et ipſe diuina protectione potitus eſt ⁊ europam vniuerſam atqꝫ libiã: ſup has enĩ maxime aſie parteꝫ tenens / ſubiectos habuit vbiqꝫ deuotos. ſed etiã barbaroꝝ alij quidē ſponte ſeruiebant / alij deuicti vbiqꝫ triumphi videbantur: ⁊ victor cernebatur in omnibus imperator.

Theodoricus. Capitulũ. iiij.

Nterea alexãdro mirabili ſene qui arrij ꝓſtrauerat blaſphemias defuncto / poſt menſes quinqꝫ niceni concilij. Alexãdrinoꝝ eccleſie ſuſcepit athanaſius preſulatũ. Cuius ꝑſecutiones / fugas / contumelias / crebraqꝫ ꝑicula transferre diſtuli que rufin⁹ ſuo nobilitauit eloquio.

Soſomenus. Capitulũ. v.

Oſt plurima vero conſilia turbis ſeditionibuſqꝫ cõpleta ⁊ clamores accuſatorũ poſcētiũ vt athanaſius tanꝙ̃ magus violentus ⁊ indign⁹ ſacerdotio damnaretur: directi ab impatore metuentes ne eũ aliqua inuaſione perimerent: latenter eum de concilio ſubtraxerunt. At ille ſciens nõ ſibi fore tutum / contra tot accuſatores agere iudicibus eis inimicis ſynodũ relinquens venire feſtinauit ad imperatorē

Theodoric⁹

Igitur athanaſius ad principē veniens oēm preſumptionē cõtra ſe factam epiſcoporũ edocuit. At illi ad mareotē conueniētes / quoſdã concordantiũ ſibimet ſacerdotũ miſerunt ad principē / id eſt theognium nicenũ / atqꝫ theodoruꝫ perinthiũ: et marĩ chalcedonenſem / narciſſuꝫ cilicē: ⁊ ſimiles hoꝝ mendacia texentes: et quedã commēta fingentes: ⁊ nudas valde calũnias quaſi veras accuſatiões ſibimet componentes. Quo facto venerũt ad eliã ciuitatē. Preceperat enĩ impator vt omne cõciliũ a tyro veniret ad eliam: necnõ ⁊ alios vndiqꝫ cõgregari ꝑceperat quatin⁹ templa edificata dedicarēt. Miſit itaqꝫ parit̄ deuotos viros pietate ac fide deuotiſſimos clariſſĩos omĩa largiſſime expēdi ꝑcipiens. nõ ſolum pontificib⁹ ac ſacerdotib⁹: ſed etiam egētibus vniuerſis q̄ vndiqꝫ concurrebãt. Porro ſũat exornatũ etiã ſacꝝ altare pallijs regalibus atqꝫ vaſis / auro ⁊ lapidib⁹ precioſis decoratum.

Sozomen⁹ Capitulum. vi

I

Mperator iterea arriū
de exilio reuocauit: iuſſitqꝫ A
vt quod de deo crederet/ ſcriptu
ra currente ꝓferret. Tunc ille nouitatem
noīm quā prius adinuenerat declinās: ali
am explanationē cōtexuit: ſimplicib⁹ verb
eam et diuina lectione cōfirmans. iuſiuran
dū quoqꝫ prebuit ita ſe credere: ⁊ hec etiā
mente ſape nihilqꝫ aliter intelligere. Ter-
tus enī eius expoſitionis hmōi eſt. Piiſſi-
mo et dn̄o amantiſſimo dn̄o nr̄o impatori
conſtātino. Arri⁹ ⁊ euzoius pb̄ri. Sicut p̄-
cepit dō amabilis pietas tua dn̄e impator
exponim⁹ nr̄am fidem ⁊ ſcriptis ꝓfitemur
corā deo ſic credere ⁊ nos et om̄s qui no-
biſcū ſunt ſicuti ſubiectū eſt. Credimus in
vnū deū patrē oīpotētē ⁊ dn̄m ieſum xp̄m
filiū eius qui ex eo ante oīa ſecula natus ē:
deus verbū per quē oīa facta ſunt que i ce
lis et que in terra: qui venit ⁊ carnē aſſum
pſit et paſſus eſt ⁊ reſurrexit ⁊ aſcendit in
celos ⁊ iterū venturꝰ ē iudicare viuos ⁊ mor
tuos. Et in ſpm̄ ſctm̄: et carnis reſurrectio
nē: ⁊ vitā futuri ſeculi: ⁊ in regnū celoꝝ: ⁊ i
vnā ſanctā catholicā dei eccliam q̄ a fini-
bus vſqꝫ ad fines eſt. Hanc aūt fidē perce-
pimus ex ſctis euāgelijs: dicēte dn̄o diſci-
pulis ſuis. Euntes docete oēs gētes ba-
ptizantes eos in noīe patris ⁊ filij et ſpūs
ſancti. Si aūt nō hec ita credim⁹ atqꝫ ſuſci
pimus: vere patrē et filiū ⁊ ſpm̄ ſctm̄ ſicut
oīs catholica ecclia et ſancte edocēt ſcri-
pture quas p omīa ſequimur iudex nr̄ erit
deus ⁊ nūc et in futuro die. Quaprop̄t tu-
am pietatē rogamus deo amabilis īpator
vt dū eccliaſtici ſum⁹ et fidē ⁊ ſenſū eccle
ſctārūqꝫ ſcripturaꝝ habem⁹ vniri nos per
pacificā et dei cultricē pietatē tuā mr̄i no
ſtre eccle iubeatis. quippe queſtionib⁹ et
ſupfluitatib⁹ inq̄ſitionū ſublatis: vt et nos
et ſancta ecclia adinicē pacificati ſolēnes
orōes ꝓ pacifico pioqꝫ imperio ⁊ oī tuo ge
nere om̄s cōiter celebrem⁹. ¶ Hanc fi-
dei expoſitionē alij quidē dicebāt ar B
tificioſe cōpoſitā: vt videret princeps pla-
cari ſermonib⁹ et ita arrij dogmatib⁹ cir-
cūferri: q̄tinus p expoſitionē oīm ei fiducia pre
bēt: ⁊ vtrūqꝫ haberet itellectū. Arbitra
trat⁹ aūt īpator arriū ⁊ euzoiū ſimilia cre-
dere his qui nicea cōuenerant valde gaui
ſus eſt. Nō tamē ſibimet perſuaſit/ vt eos
in eccle cōmunione ſuſciperet ante iudici
um atqꝫ ꝓbationē cōgruarū perſonarū ſm

eccle legem: ſed deſtinauit eos ad ep̄os tē
hieroſolimis cōgregatos ſcribens vt fidē
eoꝝ expoſitionis examinarent: ⁊ clemētꝫ
ſup eis deberēt ꝓferre ſentētiā ſi recte cre
dentes inidie gratia eēnt iniuſticiꝫ poſſi
ſeu dū nō haberent vnde iudices ſuos cul-
pare peterent: p penitētiā reuocari. Por-
ro ſumpta occaſione fautores arrij p ſcri-
pta impatoris eos in cōionē ſuſceperunt.
Et hoc cū feciſſent ipī impatori reſcripſe-
rūt ⁊ eccle alexādrine: et in egyptū: ⁊ the
baidam et libyā ep̄is vniuerſis et clericis:
p̄cipientes vt eos alacriter ſuſciperēt im-
peratore teſtante rectā eoꝝ eē fidem: quā
etiam ꝓp̄e ep̄le ſubiecerūt. Hec quidē in
hieroſolimis geſta noſcūtur. Athanaſius
aūt fugiens de tyro conſtantinopolim ve
nit: et que paſſus ē adito impatore narra-
uit: petens vt que tyro fuerāt geſta exami
narent ſub eius quoqꝫ preſētia. Porro cō
ſtantin⁹ impator rationabilē eius petitio-
nē iudicans: hec ſcripſit ep̄is qui i tyro cō
uenerāt. ¶ Socrates. ¶ Capitu. viij.

Gitur īpator directa
i ſacra conciliū euocauit: vt ſui
p̄ntia athanaſij examiāret cau
ſam cuius verba ſūt hec. Victor cōſtātinus
pius: ep̄is in tyrioꝝ vrbe collectis. Ego q̄-
dem ignoro que veſtro cōcilio turbilenter
atqꝫ cū tempeſtate decreta ſūt. Apparet
enī qm̄ quadā tumultuoſa indiſciplinatio
ne veritas eſt oppreſſa. Vobis quippe nō cō
ſiderantib⁹ que placēt deo: propter iurgia
que cōtra ꝓximos veſtros habetis: ⁊ vota
veſtra incuicibilis eſſe ꝯtendit. Sed erit
opus diuine ꝓuidentie quatin⁹ ⁊ hec con
tentio aperte deprehenſa poſſit euacuari:
atqꝫ nobis palam fieri: ſi quid illic cōueni-
entes ſiue q̄libet gratia: aut inimiciciaꝝ cau
ſa geſſiſtis. Quapropter cū oī feſtinatione
vos oēs ad meā reuerentiā volo ꝯcurrere
quatin⁹ geſtoꝝ apud vos integritatē p voſ
ipſos poſſitis oſtēdere. Sed ex qua gratia hec
ſcripſerim vobis: voſqꝫ ad me litteris euo-
cauerim: per ea que ſequūtur agnoſcetis.
Pergenti iam mihi ad cognomis nr̄i fe-
liciſſime patrie ciuitatē: dū eſſem ꝯſcēſur⁹
in equū repente athanaſius ep̄us i media
platea cū quibuſdā ſacerdotibus quos cir
ca ſe habebat: ſic inopinate nos adijt vt no
bis daretur ſubito cuiuſdā cauſa formidi-
nis. Teſtis enī mihi inſpector oīm deus ē
quoniam nec cognoſcere eū quis eſſet pri-

ma fronte preualui niſi quidã noſtrorum/
⁊ quis eſſet: et quã ꝑtuliſſet iniuſticiã tunc
narraſſet. Et ego quidẽ neq̃ confabulatus
cum eo ſum illo tempore: nec qualibet locu
tione participat⁹. Dũq̃ ille ſe audiri depo=
ſceret: ego vero refutarẽ: ⁊ pene repelli eū
preciperem/ cũ maiori fiducia nichil aliud
a nobis ꝙ̃ veſtrũ poſtulauit aduentũ: vt vo=
bis preſentib⁹ que paſſus eſt neceſſario poſ
ſet ſuis genitibus explanare. Unde qr mi=
chi rationabile videtur ⁊ temporibus opor
tunum ſcribi vobis libentius hec precepi:
vt oẽs quicũq̃ apud tyrum concilium cele
braſtis: indeſinẽter ad expeditũ noſtre mã
ſuetudinis concurrere feſtinetis: ipſis o=
peribus oſtenſuri puritatem ⁊ rectitudinẽ
veſtri iudicij coram me videlꝫ quẽ dei mini
ſtrum ꝓprium: neqꝫ vos abnegabitis. Igit
vbiqꝫ pacificatur dei nomẽ: ⁊ integre bene
dicitur per meã in deo culturam: etiã apud
ipſos barbaros qui veritatẽ hacten⁹ igno
rabant. Certum namqꝫ eſt qr qui veritatẽ
ignorat: neqꝫ deũ ſcire poteſt. Veruntamen
ſicut predictum eſt etiã barbari per me fi=
delem miniſtrũ recognouerunt: et deũ me=
tuere didicerunt: quẽ vtiq̃ ꝓtectorem meũ
vbiqꝫ ac prouiſorem ipſis opibus eſt oſten
ſum. Unde precipue etiam deũ ſciunt. et il=
li quidem propter noſtrum timorem reue=
rentur deũ. Vos autem qui ſancta miſteria
eius clementie proferre videmini/ non di=
cam cuſtodire: ſed nichil agere niſi que ad
contentionem noſcuntur ⁊ odia pertinere
⁊ vt abſolute dicam que ad humani generi
tendere videntur interitum. Sed feſtinate
ſicut dixi ad nos venire continuo/ ſcientes
quoniam omni virtute agere conabor qua=
tinus que in lege dei ſunt ea precipue ſine
aliqua titubatione ſeruentur. Quibus vti
qꝫ neqꝫ vituperatio/ neqꝫ mala ſuperſticio
poterit implicari/ diſpſis vtiqꝫ ac palã cõtri
tis ⁊ penitus examinatis ſacratiſſime legi
inimicis qui ſub ſchemate ſancti nominis
blaſphemias varias ⁊ diuerſas iniciũt.

¶ Capitulum octauum.

Eſiquidẽ littere ad eſtu
ationẽ ꝑduxerũt eos qui fuerãt
in ſynodo congregati: qm̃ plures
quidẽ ad ꝓprias redierant ciuitates. Qui
vero circa euſebiũ et theognium ⁊ mari pa
troſiliũ: vrſatiũ: ⁊ valentẽ: ad conſtantino
politanã venientes vrbem nequaq̃ de callec

fracto aut altari ſubuerſo: aut arſenio ꝑem
pto qđ in ſynodo cõcinnauerãt queſtionẽ
fieri ꝓmiſerunt. ſed aliam inuenire detracti
onẽ ſuggerẽtes imperatori qm̃ athanaſi⁹ mĩ
minaretur nõ ſe miſſurũ ab alexandria fru
menta ſolẽniter ad conſtantinopolitanam
vrbẽ. Et hec audiſſe dicebant athanaſio di
cente ad amantiũ/ anubionẽ/ arbathionẽ
et petrũ epos. Multũ itaq̃ derogatio ꝑua
let qñ derogator creditur fidedign⁹. Hac
ſubreptione ad furorẽ perductus imperator
athanaſiũ relegauit exilio: ⁊ habitare eum
ꝑcepit in gallijs. Aiunt enĩ quidã imperato=
rem propterea feciſſe vt vnirentur eccleſie
qm̃ athanaſi⁹ cõicare arrianis euitabat. Et
ille quidẽ degebat in triberis galliarum.
¶ Theoderic⁹. ¶ Sed nemo miretur ſi
tantus vir deceptus exceſſit ſacerdotibus
falſa loquẽtibus cũ diuin⁹ quoq̃ dauid ꝓ=
pheta nõ a pontifice: ſed a ſeruo ſiba cõtra
miphiboſeth alloquente deceptus ſit.

¶ Capitulũ nonum.

Gitur epi in conſtantino
politana vrbe congregati/ A
marcellũ ancyre galacie depoſu
erunt pro huiuſmõi cauſa. Aſterius quidã
in capodocia exercens artẽ ſophiſticam eã
relinquẽs/ xp̃ianitatẽ ſe ꝓmittebat aſciſce
re. Tẽtauitqꝫ libros conſcribere q̃ ferũtur
hactenus: ⁊ ꝑ quos arrij dogma firmatũ ẽ.
Dicebat eñ xp̃m ſic eẽ vtutẽ dĩ ſicuti dictũ
eſt apud moyſen locuſtã ⁊ campas virtutẽ
dei/ ⁊ his multa ſimilia. Conueniebat enim
is aſterius frequentẽ apud epos q̃ arrianã
ꝑcipue non euitabãt ſectam. Nã ⁊ ad cõci=
lia concurrebat epatum in aliqua ciuitate
querẽs. Sed ſacerdotio quidẽ fruſtratus ẽ
eo ꝙ ꝑſecutionis tꝑe ſacrificaſſe ꝓbaretur
Cũq̃ circuiret ſyrie ciuitates libros B
quos ꝯſueuerat oſtendebat. Hec agnoſcẽs
marcellus cõtra eum ſcribere volens men=
ſuram contrarietatis exceſſit. Purũ nanq̃
hoĩem ſicut ſamoſatenus paulus preſũpſit
dicere dñm xp̃m. Hec agnoſcentes qui tūc
hieroſolymis cõuenerant: de aſterio quidẽ
nullũ habuere ſermonẽ: qm̃ neq̃ erat in or
dine ſacerdotũ. Marcellũ vero tanq̃ ſacer
dotio functũ rõem exigentes libri ſui: cũq̃
comperientes ſamoſateni dogmate macu=
latum iuſſerunt vt a tali ſecta recederet.
Qui reprehenſus librum ſe promiſit exu=
rere. Cumq̃ hoc ſtudium fuiſſet lentatum

epoꝝ collegiū euocāte imꝑatore veīt ad re
giā citatē ꝑſtibꝰ ꝙ euſebio ⁊ q̄ cū eo erāt
ep̄is in vrbe cōſtā tinopolitana rurſus ſtu=
diū de marcello ſiebat. Et dū marcellꝰ ſic
ꝓmiſerat illicitā cōſcriptionē nollet incē=
dere: eū ab ep̄atu depoſuerūt. Jn cuiꝰ locū
baſiliū in ancyra direxerūt. Sed hanc ſic=
dem cōſcriptionē euſebiꝰ tribus deſtruxit
libris ſupſtitionē ciꝰ valde redarguēs. Poꝰ
ea vero marcellꝰ in ſardicēſi cōcilio recepit
ep̄atum dicēs nō intellectū ſuum libꝛuꝫ et
ꝓpterea q̄ſi paulianū fuiſſe depoſitum.

¶ Capitulum decimū. A

Gīt dū poſt cōciliū hiero
ſolimitanū arriꝰ veniſſet in egy=
ptum alexādrina eccl̄ia eiꝰ euitāte cōionē
rurſus venit ad cōſtātinopolitanā vrbē: cō
currentibꝰ illic cōſectatoribꝰ eiꝰ et obedīt
tibus euſebio nicomedie ep̄o et cōciliū ce=
lebrari volentibꝰ. Horū ſtudiū ſentiēs ale=
xander tūc cōſtātinopolitanus ep̄us niſus
eſt ſoluere tale conamē. Dūq; hoc nō valu=
iſſet implere/ aperte arrij niſibꝰ īterdixit:
non licere eū eccl̄iaſticū eſſe dicēs ad īfir=
mandā ſententiā epoꝝ pene totiꝰ terre ſe=
cum cōuenientiū ī nicena vrbe. Euſebiꝰ aūt
et qui circa euꝫ erant dū primo ſermonibꝰ
flectere nequiuiſſēt alexādrū poſtea cū ter
rore minabant̄: q: niſi ſuſciperet arriū cer
ta die ipſe quidē deportaret̄ exilio: arriꝰ āt
in cōionē ſuſciperet̄ vniuerſoꝝ. Et poſt hec
ab alterutris receſſerūt. Jlli quidē defini=
tam diem expectātes vt ſuas minas imple
rent. ¶ Alexander aūt orabat ne B
ad perfectū verba euſebij ꝑuenirent. Ma=
xime aūt ei terror ingerebatur eo q᷑ impe
ratori iā pene ſuaſerāt vt faceret quod ipſi
volebāt. Ante vnū x̄o conſtituti diē ꝓſter=
nens ſemetipſū ſub altari tota nocte iacu=
it pronus rogans deū vt īpediret fminum
īimicoꝝ eius. ¶ Socra. Dec igr̄ C
alexander ꝓnꝰ orabat. imꝑator aūt de ar=
rio experiri volēs eū ad palaciū euocauit:
ꝑcūctatuſq; eſt ſi niceni cōcilij decreta ꝑ=
uaret. Jlle vero nihil moratus repente ſub
ſcripſit decreta fidei ꝑ ſubſcriptioneꝫ arte
callida circūueniēs. Et imꝑator quidē mi
ratus ei ītulit iuſiurādū. Qui etiā hoc frau
dulent̄ egit: quodāmō iuſiurādū arte ēlu=
dens. Quod aūt audiui de hac machinati
one conſcribo. Fert̄ enī cōſcripſiſſe arriuꝫ
ſectā ſuā in charta quā ſub ala ferebat/ vñ
vere ſe iurare credidit dicēs ſic ſe ſapere ſi
cut ſcripſiſſet. Hoc ei ita factū audiēs ego
cōſcripſi: quia vero et iuſiurādū prebuit ex
ep̄is imꝑatoris agnoui. Credens igit̄ im=
perator ſuſcipi eū ab ep̄o cōſtātinopolita=
ne vrbis alexandro in cōionē ꝑ cepit. Erat
enī tunc ſabbatum. Et ſequēti die eos cōt=
care expectabat alterutris. Sed ꝑ ſūptio=
nes arrij iudicia dei ſecuta ſunt. D
¶ Nā dū egreſſus ex imꝑiali fuiſſet aula/
obſequijs honorabat̄ ſatellitū euſebij: et ꝑ
mediaꝫ tunc ciuitatē perſpicuus appare=
bat. Cūq; veniſſet iuxta locū cui eſt vocabu
lum cōſtantini forū vbi colūna porphireti=
ca collocata eſt: terror eū ſubito ex quodaꝫ
cōſciētie ſecreto cōſtrinxit: ⁊ cū formidine
ſecuta eſt ventris effuſio. Percūctatuſq;
ſi ſeceſſum eſſet in proximo: et agnoſcēs eē
poſt cōſtantini forum prexit illuc. Quo fa
cto. defectus eū quidaꝫ cū effuſione corri=
puit ⁊ vna cū ſtercoribus meatꝰ quoq; ꝓla=
pſus eſt. Tunc ergo cōcidit ⁊ ſanguīs mul
titudo cū ſubtilibꝰ inteſtinis ſubſequēter
effluxit. Decurrebātq; pariter cū ſplene et
tiā interna iecoris. Et ita factū eſt vt repē=
te ſequeretur ⁊ mors. Seceſſum x̄o vbi ta
lia geſta ſunt in ꝯſtantinopolitana vrbe mō
ſtrabatur ſicuti diri poſt cōſtantini forum
atq; marcelli in porticu conſtitutum. Om
neſq; tranſeūtes digito notabāt locū dete
ſtabilem arrij recordantes interitum.
¶ Soſomenꝰ. ¶ Poſt aliquod tempus q̄=
dam fautoꝝ arrian eueſanie diues ac potēs
ſtudiū habuit eūdē locū a publico cō E
parare. Et deſtruens quod erat primitus
domū ibi conſtituit/ quatinꝰ obliuio facti ꝓ
cederet: ⁊ per ſucceſſiones huiuſmodi mēo
ria deperiret. Fama tamē per cunctam cu
currit ciuitatem ⁊ orbi terraꝝ mortem ar=
rij declarauit.

¶ Capitulū vndecimum.

Rrij vero dogma licꝫ a=
pud multos diſputatiōibꝰ extol
leretur/ nondū tamē in ꝓprium
diſcernebatur populū/ aut in nomine con=
ſtabat autoris: ſed omnes ſimul in eccleſia
veniebant atq; cōmunicabāt preter noua
cianos ⁊ qui vocabātur fryges ⁊ valentini
anos: et marcianiſtas: ⁊ paulianiſtas: et q̄
alias hereſes colebant. Contra quos om=
nes imperator poſita lege ſanciuit auferri
eoꝝ oratoria/ et eccl̄ijs applicari: et neq; ī
domibꝰ ꝑuatoꝝ eos ꝯgregatōes nec publi
ce celebrare. Nelliꝰ ei iudicabat ī eccl̄ia ca

tholica cōicandū et in eam cūctis cōuenire suadebat: ꝓpter quā legē arbitror hereſiū memoriā fuiſſe deſtructā. Nā porū pncipū tēporibus xp̄i cultores licet ſectaruꝫ diuerſitate differrent/ apud paganos tam xp̄iani eſſe putabant: et ſimiliter paſſionibus ſubiacebāt/ ac ſemetipſos propt communes ꝑſecutiones examiare nō poterāt: et ꝓpterea facile inter ſe cōuenientes miſſas celebrabant. Et licet eſſent pauci non tū videbant eſſe diuiſi. Poſt hanc vero legem neqꝫ publice in eccliās poterāt cōuenire neqꝫ latent dū ep̄i ciuitatuꝫ ⁊ clerici obſeruantes talia ꝓhiberent. Hinc ergo plurimi metuentes ad ecclīam ſe catholicam cōtulerunt. Alij vero māſerunt in ſua ſententia: nō tamē ſucceſſores hereſis reliquerunt.

Socrates Capitulum. xij. B

Umqꝫ glorioſiſſimus imꝑator potius xp̄ianitate gauderet ⁊ vere dei teſtimonio fidē nicenam roborari cognoſceret: in his que fuerāt de Arrio geſta letabat. Qui cū B tres habuiſſet filios eos ceſareos nuncupauit: et ſingulos eoꝝ per decennos ānos imperij ſui pricipes eſſe cōſtituit. Ideſt p̄mū quidē filiū ſui nomīs conſtātinū heſperiaꝝ partiū in decēnali ſuo fecit habere principatū. ſecūdū vero aui noīe cōſtantiū in vicēnalibus ſuis ceſarē in oriente cōſtituit. minorē vero cōſtātem in ſuis tricēnalib⁹ ordinauit. Anno vero poſt hec trāſacto ingreſſus ſexageſimū quītū etatis annū: egritudine captus ex vrbe cōſtātinopolitana q̄ſi ad calidas aquas egreſſus eſt. Theodoricus. Qui cū nicomedia degēt C languore grauatus nec ignorans vite huius incertū: grām ſacri baptiſmatis ē adeptus. Diſtulerat enī vſqꝫ ad illud temp⁹: ī iordāe fluuio hoc ꝓmereri deſiderās. Porro aūt tres filios impij reliqt heredes ⁊ athanaſiū magnū reuerti ꝑcepit in alexandriā licet euſebius p̄ſs eēt: et aliter contraria ſuadere. Soſomen⁹ Nicomedia in ſuburbano ſacri baptiſmatis donis iniciatus eſt. Socrates. D

Ita facto teſtamento trib⁹ filijs cōſtitutis heredib⁹ eſt defunct⁹. Corpus aūt imꝑatoris in aureo loco collocatū: ad cōſtantinopolim eſt deuectū ⁊ ī palaciū celſo loco repoſitum. Quod in multis honorib⁹ atqꝫ veneratōe q̄ſi viueret habebatur: donec aliquis filioꝝ eius aſſiſteret. Poſtea xp̄o ab oriente Conſtātio veniente cū īperialibus exequijs fun⁹ eius ſepultū eſt ī apl̄oꝝ eccleſia. Quā ꝓpterea fecerat ne imꝑatores et ſacerdotes reliquijs ꝑuarent apoſtoloruꝫ. Vixit aūt Cōſtantin⁹ īperator annis ſexaginta et quinqꝫ. Regnauit aūt triginta et vno. Defunct⁹ eſt conſulatu feliciani et taciani: viceſima ſecunda menſis maij q̄ erat annus ſecundus ducenteſime octaue olimpiadis.

Explicit liber. iij.

Incipiūt tituli libri q̄rti.

i Quō per quendā pbr̄m dogma arrij pullulauerit.

ij Quomodo athanaſi⁹ fauore conſtantini minoris alexandriā remeauit et eiuſdē ep̄la cōſtantini

iij De inſidijs Arrianorū aduerſus athanaſium.

iiij De morte cōſtantini minoris.

v Quia athanaſius Arrianis bella ſibi denuo ſuſcitantib⁹ ad partes deceſſit italie.

vi Quid de athanaſio iulius decreuit ep̄us.

vij Quia cōſtās īꝑator partes foueuerit athanaſij.

viij De morte alexādri ꝯſtantinopolitani ep̄i ⁊ ordinatiōe apud orthodoxos pauli apud arrianos macedonij.

ix Quia remoto paulo euſebi⁹ nicomedienſis conſtātinopoleos inuaſit ep̄atuꝫ ⁊ de anthioceno cōcilio et ordinatione euſebij ī alexādriā ⁊ p⁹ eū gregorij ⁊ de trāſformatione niceni cōſilij.

x Ep̄la anthioceni cōcilij et de fidē et de bello francico et de anthiochie terremotu.

xi Quomō gregori⁹ alexādriā venerit et fugerit athanaſius et q̄ mala per gregoriū geſta ſint.

xij Quia mortuo euſebio paulus in ecclīam rurſus introductus eſt et ab arrianis macedoni⁹ conſtitutus.

xiij Quō hermogenis magr̄ militū volens paulū eccl̄ia pellē a populo ſit peremptus et que vindicta ꝓceſſerit.

xiiij Qr gregori⁹ ab alexādria remotus: gregori⁹ arrianus ibi fuerit euocatus.
xv Athanaſio paulus ⁊ alijs orthodoxis ep̄is rome poſitis. quid orientalibus iulius rōn⁹ ſcripſit.
xvi Quid orientales iulio reſcripſerit.
xvij Quid athanaſio alexādria remeante prouenerit.
xviij Quō paul⁹ denuo cōſtātinopolī ſit expulſus et que neces ītroducto ī ecclīaʒ macedōio ſint facte.
xix Denuo de calūnijs ꝯ athanaſiū
xx De legatꝫ orientaliū ep̄oꝝ apud ꝯſtātē directis ꝓ his q̄ geſſerīt.
xxi Qr ꝯſtans fratrē ꝓ fide mouerit et quia cōſtantius ſardice cōcilium cōuocari precepit.
xxij Athanaſii relatio de nece pauli conſtantinopolitani pōtificis.
xxiij De ꝯuētu ep̄oꝝ ī ſerdicen̄. concilium.
xxiiij Lr̄e ſerdicen̄. cōcilij ad vniūſos epiſcopos.
xxv De legatis ſerdicen̄. ad ꝯſtātiuʒ deſtinatis ⁊ de nephanda machinatione contra eos ab ſtephano anthioceno preſule cōcinnata.
xxvi Ep̄la cōſtātij ad athanaſium vt ad eum veniret.
xxvij Alia ep̄la eiuſdē ꝓ eadē re.
xxviij. Tertia eiuſdem
xxix Ep̄la iulij ad alexādrinos pro athanaſio.
xxx Quid ꝯſtāti⁹ petierit athanaſiū et q̄d athanaſius a cōſtantio. Et quō orthodoxis pontificibus recipiētib⁹ ſuas ecclīas hetici ſint expulſi.
xxxi Ep̄la cōſtātij ꝑ quā oīa geſta cōtra athanaſiū habita ſūt caſſata
xxxij Ep̄la cōſtātij ad alexādrinos vt ſuſciperent athanaſiū.
xxxiij Ep̄la ꝯſtātij ꝓ athanaſio vt aboleret q̄dq̄d ꝓ athanaſio geſtū eſt
xxxiiij Quō athanaſi⁹ alexādriā ſit redditus.
xxxv Quibus occaſionib⁹ tūc res publica turbabat̄ et diuiſione āthiocheni ppl̄i ꝓpter fidem.
xxxvi Ep̄la hieroſolimitani concilij ad egyptiacos ep̄os.
xxxvij De magnentio ⁊ de bertrāmōe atqʒ nepotiano.
xxxviij De inſidiis cōtra athanaſiū geſtis ⁊ de leuitate cōſtantii.
xxxix De macedōio ei⁹ qꝫ crudelitate.

Incipit liber quartus.

Soſomenus.

i Gitur ſub impio cōſtantini ꝑ ecclīas talia ꝓuenerūt. Quo moriēte rurſus ad querimoniam venit dogma niceni ꝯcilij. Nā licet viuēte cōſtātino nō euʒ oēs ſuſciperent: tn̄ apte rēnuere nō audebant. Quo moriente plurimi ab eo ſe indubitant̄ abſtinuere ꝯcilio. Erāt ei iſti q̄ etiā ꝑmitus videbant̄ eē ſuſpecti. Precipue ꝟo arrii ſectatores euſebi⁹ ⁊ theogni⁹ cuius dogma ſe firmare credebant: ſi reuerti athanaſiū prohiberent ⁊ cōſectatori ſuo egiptiace dioceſis iura contraderēt. Et illi quidē hec agebant miniſtrante ſibi pbr̄o ꝑ quē tp̄ibus cōſtātini arrius fuerat reuocatus. Erāt ei is pbr ꝯſtantio q̄ʒ ḡtus eo q͛ pr̄nū ei ſeruauerat teſtamētū: ita vt vſʒ ad ꝑncipē palaciꝗꝫ potentes haberet acceſſū. Euſebius aūt ī aula ī perialī videbat̄ ita ꝑſpicuus: vt ſuos ꝯſectatores faceret auguſtos ac ꝓceres. Quāobrē de dogmate rurſus priuati et publice diſputatiōes crebro ꝓferebant̄. Et ſimul iiurie: īimicitie ⁊ plurima q̄ ex talib⁹ ſolēt ſepius euenire.

Capm̄. ſecundum.

Pterea ab occidentali parte athanaſi⁹ ī alexādriā ē reuerſus quē etiā cōſtātin⁹ viuēs redire maluerat. Dicit̄ aūt q: quia etiā teſtamēto voluit hoc cōſcribere ſed qm̄ ita defunct⁹ eſt eius maior fili⁹ cōſtātin⁹ heſperiaꝝ ꝑtium pricepe hoc egit litteraſqꝫ hmōi ad ppl̄m deſtinauit alexādrinū. Cōſtātin⁹ ceſar populo eccl̄ie catholice alexādrie conſtituto. Neqꝫ vr̄am ſacratiſſimā mentē arbitror ignorare ꝓpterea athanaſiū adorā de legiſ ꝑdicatorē ad tp̄us gallis fuiſſe directuʒ: qm̄ ferocitas crudeliū īimicoꝝ eius: in periculo ſacri eius capitis īminebat: ne forſā per malignoꝝ calliditatē aliq̄d incōgruuʒ ſuſtineret. Ut ḡ hoc euitaret ab īminētib⁹ ſibi neceſſitatib⁹ eſt ablatus. Et ita me iubente habitare ꝑceptus eſt vt in hac ciuitate ī qua degebat bona ei neceſſaria non deeſſent. Talis eni eſt ei⁹ venerabilis ꝟt⁹ diuinis freta ſolatiis vt etiā moleſtias aſpi

oris fortune deſpiciat. Quapropṫ licet ad
cariſſimã reuerentiã veſtrã dñs nr̄ beate
memorie cõſtantin⁹ pius meus pr̄ eũdem
ep̄m in ſuo loco reſtituere ꝓpoſuerat: tamẽ
qm̄ humana ſorte p̄uent⁹ anteq̄ȝ hoc cõple
ret vota requieuit cõſequens arbitrat⁹ ſũ
volũtatẽ diue memorie impatoris implere.
Qui dũ ad vos remeauerit qualẽ a me ve=
nerationẽ habuerit agnoſcetiſ. Nõ enĩ mi=
rabile ſit quid in eo geſſim⁹ qđ laudeṫ. Meã
nãqȝ aĩam imago deſiderij veſtri ⁊ ſchema
tanti viri ad hoc mouit ⁊ inuitauit. Diuina
ꝓuidẽtia vos cuſtodiat fr̄s dilectiſſimi.

Capitulum.iij.

Js litteris fretus atha-

h nasius alexandriã venit: li= A
benterqȝ eũ plebs alexandria ſu
ſcepit. Arriani v̄o cõiuratiõe facta adũſus
eum frequẽtes ſeditiões ſubĩde ſuſcitabãt
ꝑ quas occaſio p̄bebatur euſebio vt dero=
garet ei apud impatorez: qm̄ nõ decernẽte
cõi cõcilio ep̄oꝝ auctoritate ſua arripuiſſet
eccliam. Tantũqȝ his derogationib⁹ actũ
eſt vt indignãte impatore de alexandria vr
be ꝓſcereṫ. Eodẽ tẽpe euſebio moriente
ep̄o ceſarie paleſtine cognomento pam= B
phili agapius diſcipul⁹ ei⁹ ſuſcepit ep̄atum
q̄ ⁊ alios pluriſos edidit libros ⁊ de vita do
ctoris ſui multa cõſcripſit.

Soſomenus. Capitulũ.iiij.

On multo poſt tempore

n ⁊ ꝯſtantinus impator cõſtantini
maioris fili⁹: dũ nititṙ inuadere ꝑ
tes iunioris fratris cõſtãtis circa aquileiã
congreſſione facta ꝑimitur ꝯſulatu acinni
di/ ⁊ ꝓcli. Quãobrẽ romani impij princi=
patus occidẽtaliũ quidẽ ꝑtiũ peruenit ad
ꝯſtantẽ/ orientalis aũt ad conſtantiũ.

Theodoricus. Cap̄.v.

Situr tp̄e quo conſtan-

t tinus ad ꝑenne tranſijt impiuȝ
teſtamento filiis tꝑale diſtribu=
ens regnũ: nullus enĩ eoꝝ erat p̄ñs p̄bro a
ſorore ꝓpria ſibimet cõmendato ſuũ credi
dit teſtamentũ/ p̄cipiens eũ conſtãtio dari
q̄ inter alios videbaṫ eſſe vicinior ⁊ pri⁹ ve
nire poſſe credebatur. Hinc iſte conſtantio
fact⁹ not⁹: tradito teſtamẽto accepit ad eũ
ĩgrediẽdi fiduciã. Qui videñs facile cõſtãtij
volũtatẽ ⁊ velut calamũ vẽtis accedẽtibus
agitari: p̄ſũpſit ꝯ euãgelica dog̃ta bellũ aſ=
ſumẽ: ⁊ adũſus eccliãs aſprimã erigẽ tẽpe
ſtatẽ. Dicebat ei eẽ culpabiles q̄ ꝯſubſtãtia
lis vocẽ q̄ ſcp̄ta nõ iueireṫ i fidei doctria po
ſuiſſẽt: qđ iter ſacerdotes ⁊ eos diſcordiaȝ
gñaret. Hic ḡ athanaſiuȝ ⁊ ei⁹ ſectatores
accuſãs iſidias iſtruebat. Hui⁹ coopatores
erãt euſebi⁹/ ⁊ theogni⁹ ⁊ theodor⁹ perin=
thi⁹/ q̄ eloquẽtior videbaṫ: ⁊ ſcripſit expla=
natiões euãgelioꝝ quẽ p̄ſimil heracliotẽ vo
cant. Jſti nãqȝ ſepi⁹ veniẽtes ad ĩpatorem
reũſionẽ athanaſij niſtoꝝ cauſã aſſerebant
eẽ maloꝝ: ⁊ nõ ſolũ egiptũ ſȝ etiã paleſtinã
et fenicẽ: vicinaſqȝ gẽtes eius gr̄a dicebãt
eẽ ꝑbatas. Proĩde hmõi v̄bis leuiſſimã ob
ſidẽtes ĩpatoris ĩtẽtionẽ ſuaſerũt vt atha
naſiũ ab ecclia ruri⁹ expellẽt q̄ agñſcẽs eoꝝ
cõſiliũ ad ꝑtes heſꝑias abijt. Ca.vi.

Erũ euſebius eiuſqȝ cõ-

ſortes calũnias ĩ athanaſium fa
ctas iulio romão põtifici deſtina
uerũt. Qui eccliaſticã ſeq̄ns legẽ etiã ipis
rome venire p̄cepit ⁊ venerabilẽ athanaſiũ
ad iudiciũ regulariṫ euocauit. Jlle ꝯtinuo
euocatiõe ſuſcepta venit: calũniatores v̄o ſatel
natores rome quidẽ ꝓfecti nõ ſũt: ſcientes
facile ſuũ poſſe capi mẽdaciũ. Sed videntes
oues paſtore deſolatas: lupũ ſuꝑ eas ꝓ pa=
ſtore cõſtituerũt id eſt gregoriũ q̄ ſex ãnis
beſtijs ferocibus crudelius vſus penã ma=
licie ſue ſoluit ab omnibus amariſſime lani
niatus. Capitulum ſeptimũ.

Thanaſius aũt veniens

a ad cõſtantẽ poſtq̄ȝ ꝯſtãtin⁹ minor
fuerat bello defunct⁹: arriane co
hortis cũ gemitu referebat inſidias: ⁊ bel=
lũ cõtra ap̄licã fidẽ geſtum patriſqȝ ei⁹ no
men maximuqȝ cõciliũ ab illo celebrati mẽo
rabãt: et qm̄ cõi lege ſynodus roborata vi
deretur. hec inſinuãdo cũ lachrymis ad pa
ternũ zelũ excitauit impatorẽ. Mox nãqȝ
vt hec audiuit/ mandauit fratri: monens
vt paterne pietatis inuiolabilem ſeruaret
hereditatẽ: cũ et ille pietate gubernando
regnum et romanorum eiiciſſet tyrannos
et gentes poſitas ĩ circuitu ſubiugaſſet.

Socrates Capitulum.viij.

A ſiquidẽ tẽpeſtate cõ-

e ſtãtinopoli altera p̄ore ſupior ṫ=
ba ex hmõi cauſa ꝓceſſit. Alexã=
der ꝯſtãtinopolitane p̄ſul eccle p⁹ decẽtati
onẽ cũ arrio ṫminatã ex hac vita ṫ ceſſit: ep̄a
t⁹ ṫceſſimo ṫtio vite ãno nõageſio et octauo

nullūqꝫ in ſuū conſtituit locū: ſed mādauit
vt vnū ex duobꝰ quos ipſe noīaret eligerēt
Et ſiquidē vellēt docibilē ſimul ⁊ vite opti
me teſtimōio decoratū: paulū a ſe pſbyterū
ordinatū: virū quidē etate iuuenē ſed ſapiē
tia ſenē: epm ſibimet ordīarent. Si vero ex
habitu ſolūmō reuerētie eligere vellēt: ma
cedoniū facerēt: tūc dyaconū exiſtentē: q̄a
⁊ etate ſenio: videret̄. Ex hac cā maior con
tentio ꝓ epi ordīatione ſurrexit: eccliāqꝫ
turbauit. cū pplꝰ vtrīqꝫ in duas diuiſus eſſꝫ:
alijs qui defenderēt arrianū dogma: alijs ꝟo
niceni decreta ꝯcilij Igitur dōec alexāder
viueret omouſiani potiores erāt arrianoꝝ
q2 illi quottidie cōuicti minuebātur. Cum
ꝟo alexander obiſſet cōtētio rurſus ex vtra
qꝫ parte cōmota eſt. Quapropt̄ omouſiani
paulū ordinauere pōtificē/ arriani ꝟo ma-
cedonianū: ⁊ in eccliā q̄dē herecie cognoīe
q̄ eſt vicīa iuxta baſilicā ſophiā paulus ē or
dinatꝰ. in quo potius alexandri ſentētia ꝓ
lata videbatur. ¶ Capitulū. ix.

Oſt paululum vero tp̄s
imperator ad conſtantinopo- A
lim veniēs/ indignat̄ ob ordina-
tionē factam arrianoꝝ. Ep̄orum aūt conſti
tuto cōcilio paulū quidē remoueri fecit: eu
ſebiū vero ex nicomedia migrantē conſtan
tinopolim/ ep̄ꝫ eſſe decreuit Quo facto an
thiochiam ꝓfectus eſt imperator. Euſebius
itaqꝫ nullo mō ceſſare patiebat̄: ſꝫ oīa B
cōmouebat dōec ſuū ꝓpoſitū pduceret ad
effectū. Egit ergo vt in anthiochia ſyrie ſy
nodus fieret: ſub occaſiōe quidē dedicatio
nis ecclie quā pater auguſtoꝝ fabricari ce
perat: ⁊ poſt eius obitū conſtantiꝰ decimo
anno eā a tp̄e fundatiōis expleuerat. Pro
veritate aūt ad ſubuerſionē atqꝫ deſtructi-
onem niceni cōcilij Ad quā ſynodū cōuene
runt ex ciuitatibꝰ diuerſis epi nonaginta.
Maximus tū hieroſolymitanus macharij
ſucceſſor nō affuit: cogitās q2 ei poſſet ſub
ripi: vt in dānatōnē ſubſcriberet athanaſij
Sed neqꝫ iulius interfuit maxime ro- C
me rome p: eſul: neqꝫ in locū ſuū aliquē de
ſtinauit: cū vtiqꝫ regula eccliaſtica iubeat ñ
oportere preter ſententiā romani pontifi-
cis conciliū celebrari. Fit ergo ſyno- D
dus in anthiochia ſub pn̄tia Conſtātij pri-
cipis Conſulatu marcellini et probini E-
rat aūt quītus ānus mortis Conſtātini pa
tris auguſtorꝫ. Preſidebatqꝫ tūc ecclie
anthiochene flacillꝰ ſucceſſor Eufrōij. Fau
tores igitur Euſebij ope ꝯcilij indicantes
athanaſio derogare primum q̄dē calūniati
ſunt quaſi extra regulā egiſſet quā tūc ipſi
decreuerant. quoniā non ex ſētentia coīs
ꝯcilij ep̄oꝝ receperat ſacerdotiū: ſed ſibi-
met arrogando in eccliāꝫ fuiſſet ingreſſus
Deinde q̄m eius aduentu turba generata
plurimi ſeditiōe ſint mortui. ⁊ q2 aliqui ab
athanaſio ceſi: iudicibꝰ dicerent̄ eē contra-
diti. Hac derogatiōe tunc habita cōſtitue-
rūt ep̄m in alexandria. pmo quidē euſebiū
cognomēto emeſenū. Quo ordinato ⁊ ī a-
lexandriā ire metuentē: gregoriū fecerunt
ep̄m. His ita geſtis transformauerūt fideꝫ
nichil quidē culpātes niceni cōcilij: ſed pn̄
cipiū prebētes quatinꝰ frequētibꝰ cōciliis
alia ſubinde mutantes ⁊ recitantes termi
nus fidei paulatim in arrianā veſaniā repe
daret. ¶ Capitulum. x.

n Os neqꝫ ſequaces arrii
fuimus/ quō enī epi pbr̄ꝫ ſe A
queremur? neqꝫ aliam quēpiā fi-
dē abſqꝫ expoſita antiq̄tus ſuſcepimꝰ Sed
etiā nos examinatores ⁊ cognitores eiꝰ fi-
dei facti ſumꝰ: ⁊ iudicauimus potiꝰ q̄ ſecu
ti ſumus. Didicimus enī ab initio credere
in vnū deū oīm: deum vniuerſoꝝ intelligibi
liū/ ſenſibiliūqꝫ creatorem ⁊ ꝓuiſoreꝫ: ⁊ in
vnū filiū vnigenitū ante oīa ſcl'a exiſtē/ ⁊ cū
ſuo gēitore manētē per quē ⁊ oīa facta ſūt
viſibilia ⁊ inuiſibilia: ⁊ qui in nouiſſimis tē
poribꝰ per bonā volūtatem patris deſcen-
dit ⁊ ex ſancta virgīe carnē aſſumpſit ⁊ oēꝫ
volūtatē pr̄is ſui īpleuit: paſſus eſt ⁊ reſur
rexit ⁊ in celos aſcēdit: in dextera patris ſe
det venturus iudicare viuos ⁊ mortuos et
rex ꝑmanet in eternū et deꝰ. Credimus ⁊ ī
ſpiritūſanctū. Si aūt adiſciendū eſt credi-
mus ⁊ de carnis reſurrectiōe ⁊ vita perpe
tua. Hec in prima ſcribētes ep̄l'a ciuitatibꝰ
dirigebant. Sed poſt paululū aliaꝫ in B
anthiochia dictauerunt. Eodē tp̄e etiā rē
publicam ꝯtigit valde turbari. Gens nāqꝫ
francoꝝ circa gallias ꝯſtituta: roma- C
nis erat infeſta. Tunc enī etiā terremotus
maximus in oriēte factus eſt: ⁊ p̄cipue ī an
thiochia: q̄ anno iugiter eſt commota
¶ Capitulum. xi.

i Nterea gregoriū dedu-
cebat in alexandriā ſyrianꝰ magi
ſter milicie: ⁊ cum eo armati mili
tes nūero q̄nqꝫ millia: quibus etiā aderant

arrꝭ ſectatores ibi morantes. Sed quomō
athanaſius ecclīa pulſus ne caperet̄ effu-
git arbitror eē dicēdū. Erat enī veſpera et
populꝰ in vigilijs obſeruās. Sperabaturqꝫ
futura collectio. Inter hec venit magiſter
militū ⁊ circa eccl̄iam ꝑ cohortes ſuos mi
lites ordinauit. Athanaſius aūt vidēs que
fiebant cogitauit ne ꝓpter ſe vlla leſio po-
pulo ꝓueniret / et p̄cipiens diacono vt cō-
pleret orationē rurſus pſalmū fecit impo-
ni. Dūqꝫ cōſonāria pſalmodie celebraret̄ ꝑ
vnam ianuā ecclīe egrediebant̄ oēs. Quo
facto milites quidē ſine cōmotione ſteter̄t
Athanaſius aūt inter medios pſallētiū il-
leſus abſceſſit. Et hoc modo fugiēs rome
profectus eſt. Porro gregoriꝰ alexādrine
tunc p̄ſedit ecclīe. Alexandrinoꝝ xo plebſ
non ferēs quod erat geſtū / ecclīam q̄ dyo-
niſij nūcupatur incendit. ¶ Cap̄.xij.

e Uſebius aūt legationē
miſit ad iuliū romane vrbis ep̄m
rogans vt ꝯ athanaſiū iudex eēt
Sed que de athanaſio decreuerat iuliꝰ eu-
ſebius nō occurrit agnoſcere. qr dū paucū
tēpꝰ vixiſſet: poſt cōciliū vita p̄uatꝰ ē. Que
propter cōſtātinopolite rurſus in eccl̄iam
introduxerunt. Idem ⁊ arriani in eccliam
que nūc dicitur pauli ordinauere macedo
niū. Et hoc gerebant fautores Euſebij ſuc
ceſſoreſqꝫ p̄ſūptionis: id eſt theogniꝰ nice-
nus maris calcedoneū. theodorꝰ heraclie
et reliqui. Sed vrſatiꝰ et valēs heretici pꝰ
ea libellū penitētie iulio offerentes ep̄o: et
cōſentientes cōſubſtātialitatis verbo com
municare meruerūt. ¶ Cap̄m.xiij. A

i Nterea ꝓpter macedo-
niū igēs p̄lioꝝ flāma ſurgebat ⁊
īteſtinū bellū xp̄ianoꝝ i ciuitate
multi ſanguīs effuſione pullulabat. Quod
dum audiſſet cōſtātius anthiochie poſitꝰ
imperator hermogeni magiſtro militū tra-
chiarū iniūxit vt paulū ecclīa pelleret. qui
cōſtantinopolim veniens: maximas turbaſ
egit: cogens vt pelleret̄ ep̄us. Sacra aūt ſe
ditione populꝰ erat p̄paratus ad vltionem
Cunqꝫ hermogenes inſiſteret vt militari
manu expelleret paulū: accēſus ꝑplus vt ſi
eri ſolet in talibꝰ rationabiliter ei reſiſte-
bat: eiuſqꝫ domū incēdētes ip̄mqꝫ trahen-
tes interemerūt. Hec geſta ſunt cōſulatu cō
ſtātij tertio: et ſecūdo cōſtantis. ¶ Quo tp̄e
cōſtans quidē frācos romanoꝝ ſub B
iecit īperio. ¶ Cōſtantiꝰ aūt de C
interitu hermogenis agēs: ab anthiochia
veredis cōſtātinopolim venit: et paulū qui
dē expulit ciuitate / vrbi vero dāna cōcuſſit
auferens ei frumēti a ſuo p̄re collati vltra
quadraginta milia modioꝝ q̄ q̄tidie fran-
gebant̄. Nā pene octoginta milia per dies
ſingulos vrbe alexādria mittēte primo mi
niſtrabantur. Hoc itaqꝫ facto macedoniū
diſtulit ſtatuere vrbis ep̄m. Iraſcebatur eī
et aduerſus eū nō ſolū quia ꝓpter eius vo-
luntatē fuerat ordinatus: ſed qr propt̄ ſe-
ditiones inter eū paulūqꝫ factas: plurimi
ſimul et magiſter militū fuerat interēptꝰ.
Dimittens ergo eū miſſas facere in eccl̄a
ſolū in qua fuerat ordinatus denuo ē ꝓfe-
ctus in anthiochiā. ¶ Cap̄.xiiij.

a Rriani p̄terea gregori-
uꝫ remouētes ab alexādria tāq̄
odibilem: ⁊ quia ꝓpter eū factū
fuiſſet incendiū necnō ⁊ quia minꝰ eorū fo
uebat errorē: euocauerūt georgiū cappa-
docem arriane veſanie. ¶ Soſomenus.
¶ Capitulum quīdecimū. A

i Gitur athanaſius relin
quens alexādriā romā ꝓfectꝰ ē.
Cōtigit aūt eodē tp̄e etiā pau-
lū cōſtantinopolitanū pontificem illic vna
cōcurrere: et marcellū ancyre aſclepiūqꝫ
gaze. Qui dū arrianis eēt aduerſus inſcri
ptionē paſſus ab his quaſi ſubuertiſſet al-
tare dānatus eſt. Pro quo gazeoꝝ eccl̄ia
quiciano cōmittitur. Lucianꝰ aūt hadrio-
politis ep̄us: ob aliā accuſationē eccl̄a ſua
priuatus: degebat in vrbe romana. B
Cognoſcens ergo romanꝰ ep̄us crimīa ſin
guloꝝ: et oīs niceno cōcilio cōcordare cō
periens: eos in cōionē ſuſcepit tanq̄ omni
uꝫ curā gerens propter ſedis ꝓprie digni
tatem ſinguliſqꝫ reddidit ſuas eccl̄ias ⁊ o-
rientalibus ſcripſit ep̄is: culpans qr nō re
cte tractaſſent viros inculpabiles de ſuis
eccl̄ijs eos expellentes: ⁊ q̄ cōſtituta nice
ni cōcilij minime cōſeruarēt. ¶ Quoꝝ
paucos ad certā diē ſibimet adeē C
p̄cepit vt corā eis oſtēderet iuſtū ſe ſup eis
ꝓtuliſſe decretū ⁊ de cetero nō ſe paſſurū
inſimiatus ē niſi ab hmōi turbis ⁊ nouita-
te ceſſarēt. Et ille quidē hec ſcripſit. Atha
naſius aūt et paulus ep̄las iulij orientali-
bus ep̄is direxerūt. ⁊ ſinguli eorū ſuas ſe
des adepti ſūt. ¶ Capitulū.xvi.

Erum pontifices oriētis

d

grauiꝰ hoc ferentes:et in anthiochiā con=
gregati iulio reſcripſerūt epl'az ornato qdē
ſtilo cōpoſitā:hyronia vero maxime plenā
et nō ſine intermina tōis qualitate ꝑfectam.
Fatebātur ei circa oēs romenoꝝ eccliam
eſſe munificā:veluti q̄ aplicā haberet curā
et antiqtus mr̄ pietatꝭ exiſteret:licȝ ab ori
ente ad eā p̄dicatores dogmatis aduenif=
ſent. Se xō nō ꝓpterea ſecūdo loco haben
dos exiſtimabant: eo ꝙ non magnitudine
aut multitudine abūdarent ecclīaꝝ cū vite
q̄litate nō cederēt crimēq iulio iportabāt
eo ꝙ athanaſij ſectatoribꝰ cōicaſſe videret
et tāquā eoꝝ cōcilio ꝯtumelias irrogaſſet
eorūq ſententiā deſtruxiſſet et veluti iniu
ſtū eius factū eccliaſticꝭ ſanctionibꝰ diſſo=
nans arguebat. His itaq cōſcriptis addi=
derūt q: ſi ſuſcipet iuliꝰ dānatōez ab eis fa
ctā:⁊ ordinatos ep̄os i dānatoꝝ loco firma
ret:pacē cū eo et cōionē haberēt. Si vero
placidis eoꝝ reſiſteret:cōtraria celebrarēt
quippe cū orientales epi nō reſtitiſſent dū
nouatus a romana pelleret ecclia. De his
aūt que p̄ter ꝯē placitū de concilio niceno
geſſerant nihil ei reſcribere maluerūt.

Socrates. Cap. xvij.

Ec itaqȝ orientales epi
Julio romano pōtifici reſcripſe
runt. Cum vero athanaſiꝰ alexādriā fuiſſȝ
ingreſſus:ꝯpreſſio ppl'i ptis georgij qui il
lic fuerat ordinatꝰ epūs vehemēs facta ē.
Et ex hoc dicebāt turbas ⁊ neces h^iȝ ꝓ=
ueniſſe:⁊ huiuſmōi crimīa in athanaſiū ve
lut auctorē ſceleris referebāt dū hec ī cer
taminibꝰ frequenter eueniāt. Ob quā cau
ſam ſabinꝰ macedonie p̄ſul hereſeos atha=
naſiū frequēter accuſat. Qui ſi cogitaret
q̄ta mala ꝯtra athanaſiū ⁊ omouſianos ar
riani geſſerūt:aut q̄ta ꝯcilia propꝫ eū cele
brata ſunt:aut q̄ta cōtra oēs ecclias ma=
cedonius hereſiarcus geſſit:erubeſcēs for
te tacuiſſet. Capitulū. xviij. A

Onſtancius igitur ipe=
rator in anthiochia degēs/ cum
audiſſet rurſus paulū cōſtātino=
politanā recepiſſe ſedem: iratus ſacra ſua
miſit ad philippū q̄ tunc hēbat maximā in
ter alios iudices ptātē:et poſt principē ſe=
cundꝰ appellabat vt paulū ecclia pelleret
⁊ macedoniū introduceret. Prefectus au
tem philippꝰ ſeditionē ppl'i metuēs:arte ē
vſus adūſus paulū: ⁊ iuſſionē q̄dē pncipis
celauit. Simulās aūt publicū ſe habiturē
tractatū ꝓceſſit ad termas vocabulo zeu=
ſippas:vbi etiā cū honore quaſi neceſſario
vocauit paulū. Cūq veniſſet repēte p̄fectꝰ
ſacra mōſtrauit iperatoris: ⁊ epūs quidē
illic iniuſtā ſentētiā patiēter tulit. Porro
p̄fectus metuēs multitudīs q̄ ibi ꝯuenerat
ꝓpter timoris famā vnā feneſtrā termarū
iuſſit apiri:p quā ad palaciū ductꝰ paulꝰ ⁊
miſſꝰ ī nauē ad talia patā velociꝰ ductꝰ ē ī
exiliū. Juſſitq p̄fectꝰ vt theſalonice ſerua
retꝰ:ex q̄ paulꝰ fuerat oriūdꝰ q̄tinꝰ illic lice
ter viueret:⁊ ī alijs illirici ciuitatibꝰ nō tn̄
vt ad ptes orīetꝭ accederet. Hoc itaq mo=
do paulus inopinabiliꝰ de ecclia pulſus eſt
Philippꝰ aūt a termis ad eccliaz ꝓ= B
perabat:cū q̄ macedoniꝰ reſidēs in vehicu
lo cū p̄fecto ſil'⁊ militibꝰ armis īdutꝭ. Hoc
facto terror ppl'm app̄hendit et ad eccliaz
ꝯcurrerē t vniuerſi omouſiani ſimꝰ ⁊ arriāi.
Cūq p̄fectꝰ cū macedonio ad eccliam ꝑue
niſſȝ:et ppl'm ⁊ milites irrōnabilis timor ī
uaſit. Cūqȝ eſſet nimia multitudo nec poſ=
ſet introire p̄fectꝰ milites ceperūt pplȝ vi
olēter impellē. et cū ꝓpꝫ anguſtiā loci ꝯce=
cedere nō valerēt:putātes eos milites ſibi
velle reſiſtere:euaginatis gladijs i eoꝝ ne=
cibus graſſabanꝰ. Tūc q̄ ſicuti ferꝰ ꝑemp=
ti ſunt circa tria milia centū ⁊ quinquagin
ta. Alij a militibꝰ interfecti. Alij xō ꝯpreſ
ſiōe ſunt mortui. His actis macedoniꝰ tan
q̄ nihil mali gerēs:ſed veluti mūdꝰ ⁊ īno=
cēs a p̄fecto magis q̄ eccliaſticꝭ regul'/ tra
ditū ſibi ſcepit epiſcopatū. Tātiſq necibꝰ
īpe ⁊ arriāi ecclie iura tenuerūt. Hoc C
tpe īꝑator maiorē eccliaz fabricabat:q̄ nc̄
ſophia vocitatꝰ:et ē copulata ecclie q̄ dr̄ hi=
rene. quā pr̄ imꝑatoris cū eſſȝ p̄us modica
ad pl'chritudinē magnitudinēq ꝑduxerat
q̄ nō velut ſub vno circuitu ꝯtineri noſcūꝰ

Capitulū. xix. A

Pterea contra athana
ſiū alia machinatio fabricata eſt
Ecclie nāq alexādrioꝝ/ auguſtorū pr̄ ero=
gāda paupibꝰ frumēta dōata erat q̄ dixerūt
athanaſiū vēdere:⁊ ſuis vtilitatibꝰ applica
re. Qđ īꝑator credēs eū iuſſit occidi. Hoc
ſciēs athanaſiꝰ/ latenꝰ fugit. Tūc igi C
tur iulius romāe vrbis ep̄s: cognoſcēs ar=
rianoꝝ īſidias aduerſus athanaſiū machi=
nataſ:poſtq̄ euſebij ſuſcepat lr̄aſ euocauit
athanaſiū cū audiſſȝ locū vbi erat abſcōſuſ
Jnꝰ hec ſuſcepit lr̄as egyptioꝝ ep̄oꝝ: aſſe
rētiū falſa eē q̄ ꝯ athanaſiū dicebāꝰ. Quo
facto iuliꝰ reſcripſit eis q̄ fuerāt āthiochia
ꝯgregati:culpās eos p̄mū de iurijs lr̄aꝝ:

deinde cur eū ad ſynodū ſuā nō vocaſſēt ca
nonibꝰ q̄ppe iubētibꝰ eꝝ romanū nihil de=
cerni pōtificē:inſuꝑ qꝛ latenꝫ corrūꝑent ſi
dē.Et qꝛ tyri geſta ꝑ ſubreptiōe3 fuerit et
arte ꝯpoſita:⁊ qꝛ ꝯ ius ex vna ꝑte ꝯfecerīt
monimēta geſtoꝝ:referēs ad falſitatē ꝺ ar
ſenio ꝯcinnatā epl̄as ip̄as ponē ꝓpꝫ faſti=
diū lōge lcōnis omiſi. ¶Soſo. C.xx.

Mꝑerator autez fratri
ſuo ꝯſtātio ſcpſit vt aliq̄s
orīētaliū ep̄oꝝ ſatiſfacturos ꝺ q̄
rūdā dānatiōe dirigēt. Quapropꝫ eligūt
tres/narciſſus hermipolita cilix ep̄ūs: the
odorꝰ heraclie tracie:et marcꝰ arethuſe ci
ryace. Qui veniētes italiā:fcā ꝓꝑa vidica
bāt:nitētes ip̄atori ꝑſuadere orīētalꝫ ꝯcīliū
iuſtā eē ſniaz. Cūcꝗ ſidei ſue ꝯfeſſiōez exi
gerētur:anthiochia q̄dē ſidē expoſitā cela
uerūt. Aliā ꝟo ꝯſcribētes ꝯfeſſionē obtu=
lerūt:mīxto tn̄ a niceno ꝯcilio diſſonātē. Ui
dens aūt ꝯſtās iīuſte ꝗuatos hoīes:nec cri
mīa fuiſſe ꝟa ꝓ q̄bꝰ dicebāꝫ a ꝯiōne ſuſpen
ſi:ſ3 geſtū ꝓpꝫ diſſonātiā ſidei:cū ſatiſface=
re nequiſſēt ꝓ q̄ venerāt: remiſit eos ad ꝓ
pria. Poſt tres aūt ānos rurſus orīē B
tales ep̄i occidētalibꝰ aliā ep̄l̄az direxerꝫ.
Quā mltorū verſuū noīauere ꝯſcriptiōez/
eo ꝙ vltra ꝑores ꝓlixo eloquio ꝯfecta vide
reꝫ. In q̄ ꝺ ſubā q̄dē dei nullā fecere mēo=
riā. Eos aūt q̄ dicūt et nō exn̄tibꝰ dei filiū/
aut ex alia eēntia ⁊ nō ex deo: ⁊ qꝛ fuerit a=
liq̄n tp̄s aut ſeculū q̄n nō erat abdicarunt.
Porro eudoxiū germanicie ep̄3 martyriū
atꝗ macedoniū portitores ep̄l̄a ꝯ occidēta
les noluerūt ſuſcipe ſacdotes:dicētes dog̃
ta nicena ſufficē et nihil vlteriꝰ oportē tra
ctari. Cūꝗ ꝯſtās a frē ꝑetēs vt athanaſiuſ
ſuā reciꝑet eccl̄iā3: reſiſtētibꝰ hereticiſ ni=
hil ip̄etrare valuiſſ3:tūc athanaſꝰ ⁊ paulꝰ
adeūtes popoſcerꝫ ſieri ſynodū eo ꝙ ꝓ de=
fenſiōe rectoꝝ dogm̄ū expulſi ꝓbarētur.

¶Theodo. ¶Cap.xxi. B

Uod audiens conſtans
ſcripſit frī monēs vt pꝫne pieta=
tis inuiolatā ſuaret hēditatē:cū ⁊ ille imp
iū gubernādo ⁊ rōanoꝝ tyrānos eiiciſſ3 ⁊ i
circuitu gētes barbaras ſubiugaſſet. His
ꝟris motꝰ ꝯſtātiꝰ ꝑcepit ſardice q̄ eſt citas
illirici:⁊ orīētales ⁊ occidentales ꝯuenire
pōtifices. Multe ſiq̄dē etiā3 alie paſſiones
medicinā ſinodicā reꝗrebāt. Nam ⁊ B
paulū ꝯſtātiopolitāe vrb ep̄3: ꝓ rectiſ dog̃
tibꝰ arriani ad ꝑicl̄m mortiſ vſꝗ ꝑduxerāt
tāꝗ ſeditōis auctorē: ⁊ alia q̄dā adiecerāt

q̄ calūniatoribꝰ ſūt amica. Que tn̄ tūc po=
pulꝰ ſardice propꝫ īimicoꝝ īſidias duci nō
paſſus eſt. Paulopoſt aūt defūcto cōſtan=
te flectētes arriani leuiſſimā principis vo=
lūtatē:⁊ a regia cīitate pellētes paulū: eu3
ad ciuitatulā cucuſſenā q̄ tūc erat capado
cie:nūc vero ſcḋe armenie miguerūt. S3 ſi
ſufficit i hoc cūcta turbātibꝰ vita pauli mi
rabilis l3 in ſolitudīe ꝯſtituti. Mittētes ei
miſtros necis eū morti violētiſſime tradi=
derūt. Et hoc btūs athanaſꝰ refert i ſatiſ=
factiōe ꝓꝑe fuge ita dicēs. ¶Ca.xxij.

Piſcopū nāq3 cōſtātino=
poleos paulū ꝑſeq̄ntes atꝗ ꝯpl
ētes: palā ſuffocādū eē cēſuerūt
i cucuſſa capadocie:auctorē hn̄tes philip=
pū ꝑfectū. Erat ei eoꝝ hereſeos tūc patrōꝰ
⁊ ꝯſilioꝝ miniſter iniq̄ꝝ. Huiuſmōi ei cru=
delitatē blaſphemia arrij germiauit. Con
tra vnigenitū nāꝗ veſaniūt miſtri ꝑſump=
tōnū eiꝰ. Hoc itaꝗ mō paulo defūcto: ma=
gis ad celeſtia reg̃ ꝑducto: macedoniū ſta
tuerꝫ ep̄m q̄ſi cōſectatorē ſuū q̄m ꝓꝑie ſcō
ſpūi blaſphemabat. Sed paulopoſt expule
rūt et eū:dū creaturā nō cōſiterek eū que3
filiū ſcꝫ ꝑtre dicūt. Quapropꝫ rn̄dēdo illis
hereſis ꝓꝑe auctor appuit. Cōſubalē quiꝺ
nec iſte pr̄i filiū eē dicēs ſilr̄3 tn̄ ꝑ oīa gei=
tori docēs:creatū vero ſp̄m apte denoīanſ
Hec itaꝗ nō multo pꝰ ſicuti dixiꝰ acta ſūt.

¶Socrates. ¶Ca.xxiij. A

Decimus autē annus
erat prīs duoꝝ auguſtoꝝ Conſu
les aūt facre tūc Rufinꝰ et Euſebiꝰ q̄n ce=
lebratū ē ſardicēſe cōciliū. Ex heſperiis er
go ꝑtibꝰ ꝯuenerꝫ ep̄i q̄ſi trecēti ſicut atha
naſꝰ ait. Ex orīētalibꝰ ſex ⁊ ſeptuagita tā
tūmō:ſicut ſabinꝰ dicit. Int q̄s annumera=
bak ⁊ ſchiras tāꝗ morlotiſ ep̄s. quē dānato
res athāaſij i epiſcopio hꝰ ꝓuīcie ꝑdurerꝫ
Excuſauerꝫ ſe etei aliꝫ ꝑ īfirmitatē corꝑis
alij āguſtas iducias accuſātes ⁊ ob hoc iu
liū rōanū cl̄pātes ep̄m:dū vtiꝗ ante ānū ⁊
ſex mēſes ſynodꝰ fuerit ꝑdicata ⁊ athana=
ſiꝰ rome degēr expectās iudiciū ſynodale.
Cū ḡ ſardice orīētales cōueniſſēt ad aſpec=
tū occidētaliū veīre nolebāt dicētes:ſi aliꝫ
ſe ad ꝟba vēturos niſi ſuo collegio athana
ſiacos ⁊ pauliāos expellēnt. Dūꝗ ꝓtoge=
nes ſardicenſis ep̄ūs: et oſius cordube hiſ
panie non paterentur a concilio remoueri
pauli defenſores et athanaſij: illi repente
diſceſſerunt. Et venientes ad philippolim
trachie ſeorſu3 fecere conciliū: ⁊ apte iam

ꝯſubſtantialitatē anathematizauerūt. Et
ſectā inequalis ſubſtātie epiſtolis ſubſcriben-
tes vbiꝙ inſerūt. Qui aūt in ſardice cōue
nerant primū quidē hoꝝ damnauere veſa-
niam/ deinde accuſatores athanaſij digni
tate priuauerunt. Et terminum fidei nicene
corroborantes: et tractatū de diuine ſubē
inequalitate reſpuētes cōſubſtātialitatem
apertius tradiderūt etiam ipſi vbiꝙ ſcripta
ꝓpria dirigentes. Ex vtraꝙ ergo parte arbitra
ti ſunt recte ſe facere orientales quidē eo
quia ſe damnatos illi ſuſciperēt occidētales
quoniam ante cognitionem damnatores effuge
rant: ⁊ quoniam hi quidē nicenā ſeruabant fidē
illi vero eam adulterari preſumpſerant.
Reddiderūt ergo locū paulo et athanaſio
necnon ⁊ marcello ancyre galatie qui dudū
ſicuti iam dictum eſt fuerat ꝯdēnatus.

Theodoricus Capitulum. xxiiij.

Que vero ſardice geſta ſūt
concilij littere clarius edocebūt
Quas ꝓpter modū explanatōis
huic ſcripture interponere nō omiſi. Sā
cta ſynodus dei gratia ſardice congregata
ex vrbe romana: hiſpanis gallijs ytalia: cā-
pania: calabria: affrica: ſardinia: pannonia:
miſia: dachia: dardania: altera: dachia: ma-
cedonia: theſſalia: achaia: hepiria: trachia:
rodope: aſia: caria: bithinia: helleſpōto: ca-
padocia: phrygia: piſſidia: ponto: cilicia: al
tera phrygia: pamphilia: lidia: inſulis cicla
dibus egypto thebaida: lybia: galacia: pale
ſtina: ⁊ arabia: vniuerſis epiſcopis et cōmiſtris
ſctē ⁊ apl'ice eccl'ie dilectiſſimis fratribus
in dño ſalutem. Multa quidē ac ſepius mi-
ſtri arriane veſanie preſumpſerunt aduerſus
dei ſeruos: et rectā fidē cuſtodiētes Adul-
terā nāꝙ doctrinā ꝓponētes: orthodoxos
expellere ſunt conati: et intantū inſurrexe-
runt aduerſus fidē vt neꝙ auditus amabi
liū lateret imperatoꝝ. Igitur gratia dei coo
perante etiā ipſi piiſſimi principes: ex diuer
ſis nos ꝓuincijs et ciuitatibus colligentes:
ſctm̄ hoc conciliū in ſardicēſiū celebrari vr
be preceperunt: quatinus ablata omni diſcor
dia et oī perfidia ꝓcul expulſa: ſola xp̄i pietas
apud oēs inuiolata ſeruetur. Venerūt enī
orientales epiſcopi a piiſſimis imperatoribus inui
tati: precipue propter famā que de carliſſimis
noſtris fratribus ⁊ cōmiſtris fuerat deuulgata
id eſt athanaſio alexādrino: ⁊ marcello ācy
re galatie ⁊ aſcle pagazeo. forſan etiam ad
veſtras aures detractiones huiuſmodi puenerint: quoniam eti

am nr̄as aures ventilare conati ſunt vt ea
que contra innocētes referunt: vera eē credantur
et iniqua hereſeos celet opinio. Sed hec di
utius facere permiſſi nō ſunt. Etenī preſul
eccliaꝝ dñs eſt: qui ꝓ his et ꝓ vniuerſis mor
tem ſuſtinuit ⁊ ꝓpter eas aſcenſum ad ce-
los nobis oībus cōdonauit. Dudū itaꝙ euſebius
⁊ maris ⁊ theodorus atqȝ theognius: vrſatius
⁊ valens: ⁊ minophantis: ⁊ ſtephanus ſcrip
ſerunt iulio ꝯminiſtro nr̄o eccl'ie romāe pō
tifici contra predictos ꝯſacerdotes noſtros: id ē
athanaſium epm̄ alexandrie: ⁊ marcellum
epm̄ ancyre galatie ⁊ aſclepam gaze. Scri
pſerūt quoqȝ ex alijs partibus epiſcopi teſtimoni
um perhibentes puritati athanaſij conſacer
dotis noſtri. Et ea que ab euſebio et ꝯſectato
ribus eius geſta ſunt: nichil aliud quam mēda
cijs et calūnijs plena eſſe firmantes. Cum
vtiqȝ euocati a cariſſimo ⁊ cōſacerdote iu-
lio: ⁊ non occurrētes ſicut ex ſcriptis eiuſdē
epiſcopi iulij cōprobatur: apte videant calūnia-
tores exiſtere. Nam ſi de geſtis contra eos habi
tis preſumpſiſſēt: nō retardarentur occur-
rere. Verūtamē etiā ex his que fecerūt ī hoc
ſancto magnoqȝ cōcilio eoꝝ machīatio eui
denter apparet. Venientes enī in ſardicen
ſiū ciuitatē atqȝ vidētes frēs noſtros: atha
naſiū: marcellū: aſclepam: ⁊ ceteros ad iu-
dictū accedere timuerūt. Et nō ſemel non
ſcdo ſed etiā frequēter citati: vocationibus
obedire noluerūt. Cōgregatis vcȝ in ꝯcilio
Oſio lōgeuo qui ꝓpter etatem atqȝ cōfeſſio
nem tantūqȝ laborē oī honore dignus appa
ruit: ⁊ reliquis ſuſtinētibus ⁊ inuitātibus
eos ingredi iudiciū: vt que contra abſentes
conſacerdotes diffamauerāt atqȝ ꝯſcripſe
rant pn̄tes oſtēderent. Sȝ ſicuti prediximus
euocati nō venerūt: vt etiā in hoc calūniaȝ
ꝓpriam oſtēderent. Et quādamodo reſpuēdo
iudictū: inſidias ſuas ⁊ molimīa ꝓclamarēt
Nam qui de ſuis dictis cōfidūt: etiā ad fa
ciē ꝓbare nō fugiūt. Quia vero non occur
rerūt: nullū veſtrū de eis ignorare cōfidimus
Et ſi forſan rurſus illic quicquam machinari vo
luerint/ ſciant oēs quoniam nichil habētes quo
poſſint conſacerdotes nr̄os arguere: abſē-
tibus detrahunt pn̄tes effugiunt. Fugerūt
enī cariſſimi frēs non ſolum propter calū-
niam aduerſus iſtos inſtructam: verū quia
ſuos pro diuerſis criminibus accuſatores
occurriſſe viderunt. Proferebantur enim
vincula ⁊ cathene. Venerant hoīes ab exi
lio et cōſacerdotes necnō cognati pariter
et amici eoꝝ qui propter eos mortui dino-

ſcuntur. Et quod eſt admirandũ/ aderant
ep̃i quoꝝ vnus quidẽ cathenas geſtabat ⁊
vincula: quib⁹ vict⁹ fuerat ꝓpter eos. Alij
vero eoꝝ inſidijs mortẽ ſibi teſtabant̃ infli
ctã: qm̃ ad tãtã ſupbiam ſunt pducti: vt e=
tiam ep̃m occidere conarent̃ quẽ niſi fuga
liberaſſet obierat. Venit etiã conſacerdos
noſter btũs theodol⁹: fugiẽs eoꝝ molimĩa
quib⁹ fuerat iuſſus occidi. Alij vero gladioꝝ
vulnera demonſtrabãt. Alij famã ſe ab eis
paſſos iuge miſcebãt: ⁊ hec nõ quilibet ho
mines teſtabant̃: ſed oẽs eccl̃ie ꝓ quib⁹ hij
qui occurrerũt et qui legatione fungebãt̃
inſinuabãt violentiaꝝ peſtes: armatos mi=
lites: ppl'os cũ fuſtibus: iudicũ terrores:
falſaꝝ litteraꝝ obiectiones. Lecte ſũt nan
q̧ littere theognij cõtra ꝯſacerdotes no=
ſtros athanaſiũ: marcellũ: et aſclepã: vt eti
am impatores nouiſſe viderent̃. Quas lit=
teras dyacones theognij vulgauerũt. ſup
hec aſit virginũ nuditates: eccl̃iaꝝ incẽdia
carceres cõtra ſacerdotes nr̃os adhibitoſ
Que oĩa ꝑlia non niſi ꝓ deteſtabili arria=
noꝝ hereſi ꝯmiſiſſe noſcunt̃. Quiſq̧s enĩ e=
orũ reſpuiſſꝫ ordinationẽ: atq̧ cõionẽ his
neceſſario ſubdebat̃ iniurijs. Conſpicien=
tes igitur facinoꝝ ſuoꝝ anguſtias ꝯfuſi re
ceſſerunt. Et vlteri⁹ hec nõ valẽtes abſcon
dere in ſardicẽſiũ venerũt vrbẽ: vt ꝑ aduẽ=
tum ſuum quaſi talia ſe nequaq̃ ꝑpetraſſe
mõſtrarẽt. Videntes aũt quib⁹ calũnias ir=
rogarẽt ⁊ oppreſſos a ſe ſimul accuſatores
et increpatiões ꝑ oculis ſuis habẽtes euo
cati ad iudiciũ ingredi nequerũt. Athana
ſio quippe marcello ⁊ aſclepa nr̃is cõſacer
tib⁹ fiducialiter agentib⁹: ⁊ nimis ingemi
ſcẽtib⁹ ⁊ īminentib⁹ atq̧ ꝓuocantib⁹ eos:
et ꝓmittentib⁹ nõ ſolum ſe calũnias euidẽ
ter oſtẽdere: ſed etiã que ī eoꝝ eccl̃ijs deliq̄ſ
ſent: illi vero tanto ꝯſcientie terrore ꝯſtri=
cti ſunt vt fugerẽt: ⁊ per fugã ſuas calũni=
as aperirent: vellet atq̧ ſua iudicij declina=
tione fatereñt. Et licet nõ ſolũ ex priorib⁹
ſed etiam ex iſtis malicia eoꝝ atq̧ calũnie
pateſiant: tñ vt neq̧ per fugã occaſionẽ al=
terius iniq̄tatis accipiãt: curauim⁹ contra
veritatẽ facta eoꝝ examinarẽ molimĩa. Et
hoc ꝓpoſito ex his que geſta ſunt eos calũ
niatores īuenim⁹: ⁊ nihil aliud niſi aduer=
ſus ꝯſacerdotes nr̃os inſidias inſtitutas.
Nam arſenium quẽ dicebãt ab athanaſio
ꝑemptũ hic viuit: ⁊ inter viuẽtes commorari
dinoſcitur: ex q̄ etiaꝫ alia ꝓbant̃ eſſe ꝯficta
Quia vero etiam calicẽ diuulgauerũt fra=
ctum a machario athanaſii ꝑſbitero: teſta
ti ſunt qui de alexãdria ⁊ mareote venerũt
nihil tale fuiſſe geſtum. Sed etiam ep̃i egi
pti iulio ꝯſacerdoti noſtro ſcribẽtes: valde
firmabãt: q2 neq̧ ſuſpicio fuiſſꝫ hmõi. Pro
inde dixerũt monumẽta aduerſus eos fuiſ
ſe ꝯfecta. Que ꝓbatum tñ eſt ex vna parte
celebrata. In quib⁹ geſtis pagani examĩa
bant̃: ⁊ cathecumini: ex quib⁹ vnus cathe=
cumin⁹ inquiſitus ait intus ſe fuiſſe qñ ma
charius venerat ad eundẽ locũ. Alter autẽ
interrogat⁹ dixit illum famoſiſſimũ ſquirã
tunc egrotaſſe: ⁊ in cella iacuiſſe: vt ex hoc
appareat nichil geſtum ex oĩbus ſacramẽ=
tis: eo q̧ et cathecumini intus fuiſſent: et
ſquiras nõ adeſſet ſꝫ iaceret egrotus. Is
nanq̧ maligniſſimus ſquiras mentit⁹ eo q̧
athanaſius quoſdã ſacros incẽdiſſꝫ libros
illo tp̃e egrotaſſe declaratus eſt qñ macha
rius ibi fuit. Unde etiam ex hoc calũniator
apparuit. Deniq̧ ꝓ huiuſmõi calũnie mer
cede: dederunt ſquire nomẽ ep̃i: qui neqꝫ
ꝑſbiter fuerat aliqñ. Duo nanq̧ ꝑſbiteri
qui cũ melicio aliqñdo degebãt et poſtea
a beato alexandro ep̃o ciuitatis alexandri
ne ſuſcepti ſunt: ⁊ cũ athanaſio cõſtituti te
ſtati ſunt nunq̃ ꝓbrm fuiſſe melicij: neqꝫ
habuiſſe meleciũ in mareotẽ eccleſiam vel
miniſtrũ: et qui penitus neq̧ preſbiter fue
erat nũc eũ velut ep̃m ꝓduxerũt: vt eo no=
mie in ſuis calũnijs ferre viderentur audi
tores. Lecte ſũt enĩ ⁊ lr̃e cõſacerdotis nr̃i
marcelli: ⁊ īuenta ẽ euſebij ſimiliſq̧ nequi
cia. Nã ea q̄ veluti querimoniã faciẽs mar
cell⁹ dixit hec tanq̃ ipe ꝯfirmaret accuſa=
uerunt. Hec ergo ſunt lecta ⁊ reliqua ⁊
precedentes pariter queſtiões. Relecta
qꝫ huius viri fides inuẽta ẽ. Nõ enĩ a ſcã
maria ſicut iſti ꝯfirmabant dedit deo ver=
bo ꝑncipiũ: neq̧ finẽ habẽ aſſeruit ei⁹ īpiũ
ſed regnũ eius ⁊ ſine principio ⁊ ſine t̃mi=
no eſſe conſcripſit. Aſclepas aũt cõmini=
ſter obtulit monimenta anthiochie ꝯfecta
ſub accuſatorum ꝑſẽtia et ceſarienſis euſe
bij et ex ſententia iudicantium ep̃orum ſe
oſtẽdit īnoxiũ. Recte ſiquidẽ o kmĩ fratres
euocati frequẽter obedire noluerũt recte
quoqꝫ fugerunt. Conſcientia nanqꝫ ſua ꝑ
territi per fugas ſuas calũnias indicarũt
et que preſentes accuſatores ſuper eis di
xerant etiam probauerunt. Adhuc autem
etiam eos qui dudum accuſati: propter ar
rianã hereſim fuerant ⁊ proiecti nõ ſolum
ſuſceperunt ſed etiam in maiori ordine po

ſuerūt:diaconos ad pſbyteriū ꝓmouētes
pbr̄os ad ep̄atū: n̄ ob aliud niſi vt īpietatē
ſeiare ⁊ dilatare potuiſſent: et fidei corrū-
perē pietatē. Sūt aūt hoꝝ p̄ncipes euſebi-
us. theodorꝰ heraclie. narciſſꝰ nerodiadis
cilicie ſtephanꝰ. anthiochie georgiꝰ. laodi
cie achatius. ceſarie paleſtine/ minophātiſ
epheſiꝰ. vrſatiꝰ ſigiduni. miſſe valens. mir-
ſi pannonie. Iſti nāqꝫ cōuenientes: cū orien
talibꝰ nō ſinebāt eos nec in ſctm̄ ꝯciliū in-
gredi: nec oīno accedē ad eccl̄iam dei. Et
venientes ī ſardicā cōciliabula apud ſemet-
ipſos ꝑ loca ſingula faciebāt: ⁊ acta q̄dā cū
terroribꝰ cōcinnabant: quatinꝰ nihil peni
tus ad iudiciū ꝑueniret neqꝫ ſctm̄ poſſemꝰ
celebrare cōciliū. Hec oīa agnoſcere potui
mus a ꝯſacerdotibꝰ nr̄is machario paleſti
no ⁊ aſterio arabie qui cū eis venerāt: et ab
eoꝝ perfidia receſſerāt. Hi nāqꝫ ad ſctm̄ cō
ciliū venientes/ violentiā quā paſſi ſunt nar-
rauerūt: nihil dicentes apud eos agi rectū
inſuꝑ adiicientes: qꝛ dū eēt recte fidei ꝓhi-
biti fuiſſet ab eis ad hec loca venire/ et ꝓ-
pter intermiatōem: vix ab eis intercedere
potuiſſent. Ob hāc cām ſardice venientes
in vna domo cūcti māſerūt: neqꝫ breui tp̄e
a ſe recedē patientes. At vero tacerere nō
decuit: nec ſine vīdicta relīquē calūnias. vi
ncula neces. vulnera cōcinnatōes falſarū e-
piſtolaꝝ. verbera. nuditates virginū. exilia
deſtuctōes eccl̄aꝝ. incēdia. migrōes a mīo
ribꝰ ciuitatibꝰ ad maiores eccl̄as ⁊ ꝑ oībꝰ
aduerſus rectā fidē nūc arrianā veſaniam
per eos crudeliter īſurgentē. Propterea
chariſſimos quidē frēs nr̄os ⁊ cōminiſtroſ
athanaſiū alexādrīe ciuitatis ep̄m ⁊ mar-
cellū ancyre galacie. et aſclepā gaze: cōmi
niſtrātes chriſto īnoxios ⁊ puros eē decre
uimꝰ: ſcribentes ad vniuſcuiuſqꝫ ꝓrochiā vt
ſingularū eccl̄iaꝝ ppl̄i cognoſcentes ſui ep̄i
puritatē/ eū ſe ep̄m ⁊ hr̄e et ſperare cogno
ſcant. Eos autem qui in eoꝝ eccleſias lu
poꝝ inſtar ingreſſi ſunt: id eſt gregorium
in alexandria. baſiliū in ancyra. quincianū
gaze nec ep̄os nominādos/ nec chriſtiāos
nec q̄libet penitus cū eis hn̄dam eſſe com
munionem nec eorum litteras habendas/
nec ſcribendum eis. Theodorū vero hera
clie europe: et nerodiadis cilicie: ⁊ ceſarie
paleſtine narciſſum: et acatiū ſingidunii: mi
ſſe valentem ex mirſis pannonie: minophā
tem epheſi. et georgium laodicie: licet me-
tuentes ab oriente non venerunt: tamē eo
qꝫ a beate memorie alexandro ciuitatis a-
lexandrine pontifice ſunt damnati: et eo qꝫ
ſecum arrianos habeant: et propter crimi
nata eis illata generali eos decreto ſanctū
concilium epiſcopatu depoſuit: et decreui-
mus non ſolum epiſcopos eos non eſſe: ſed
neqꝫ communionē cum fidelibꝰ promereri
Eos enim qui diuidunt a paterna ſubſtan-
tia et diuinitate: et alienant verbum a pr̄e
diuidi ab eccleſia catholica conuenit ⁊ eſſe
alienos nomine chriſtiano. Sint igit̄ a no-
bis et omnibus anathema: eo qꝫ verbū ve
ritatis videantur eſſe cauponati. Apoſtoli
cum nanqꝫ preceptū eſt. Si quis vobis an
nūciauerit preter quod accepiſtis anathe
ma ſit. His ergo nullum cōmunicare denū
ciate. Nulla enim communio lucis ad tene
bras. Hos pellite procul ab omnibus. Nul
la enim concordia chriſto ad belial. Serua
te vos fratres chariſſimi vt neqꝫ ſcribatis
eis neqꝫ eorum ſcripta ſuſcipiatis. Stude-
te ſimul vos chariſſimi fratres et cōmini-
niſtri tanq̄ ſpiritu preſentes nr̄o concilio
conſentire: atqꝫ ſubſcriptione noſtra decer
nere que ab omnibus vbiqꝫ cōminiſtris no
ſtris conſonantia vna ſeruentur. Abdica-
mus autem illos et extra terminos eccleſie
catholice procul abiicimus: qui non affir-
mant quia deus eſt chriſtus. Sed aiunt ve
rus deus non eſt quia filius eſt: ſi verus fili
us non eſt nec genitus ſimul ſic ſimul et in
genitus. Sic enim ſe intelligere natum ꝓ
fitentur/ quia ſic dixerunt. Quod natum ē
factum eſt: Et quia cum chriſtus ante ſecu
la ſit: dederunt ei principium atqꝫ finē qđ
non in tēpore ſed habet ante ſecula. Proī
de due vipere ex aſpide arriana progreſſe
ſunt: valens/ et vrſatius qui gloriantur et
non dubitant ſe dicere chriſtianos: profitē
tes quoniam verbum et quoniam ſpiritus
et vulneratus et interſectus et mortuꝰ eſt
et reſurrexit. Quodqꝫ cohors ſtudet here
ticorum diuerſas eſſe ſubſtantias patris ⁊
filii et ſpiritus ſancti pronūciant/ et eas eē
diuiſas. Nos autem hāc percepimꝰ: ⁊ eru-
diti ſumus hanc habemus catholicā apo
ſtolicamqꝫ traditionem et fidem atqꝫ con-
feſſionē: vnam eſſe ſubſtantiam patris ⁊ fi-
lii et ſpiritus ſancti. Et ſi querant que ſit fi
lii ſubſtantia profitemur eam eſſe que pa-
tris indubitanter nunq̄ patrem ſine filio/
neqꝫ filium ſine patre fuiſſe credentes: nec
eſſe poſſe quod eſt verbum ſpiritus. Abſur
dum nanqꝫ eſt dicere aliq̄n̄do patrem nō
fuiſſe patrem ſine filio: neqꝫ nominari: nec

eſſe potuiſſe. Eſt enim ipſius filij teſtimoni
um. Ego in patre et pater in me. Et/ ego ⁊
pater vnum ſumus. Nullus noſtrū negat
natum. Sed quibus natum? omnibus que
inuiſibilia et viſibilia nuncupant. Opifex ē
archangelorum et angelorum et mūdi. hu
mani generis quoniam ait. Omnium arti=
fex ſapientia docuit me. Et omnia per ipm̄
facta ſunt. Non enim ſemper eſſe potuerat
ſi ſumpſiſſet exordium: quoniam verbū qđ
ſemper eſt non habet initium. Deus autē
nunquam terminum habet. Nō dicim⁹ pa
trem filiū eſſe/ neqꝫ rurſum filium patrem
eſſe. ſed pater/ pater eſt: et filius patris eſt
filius. Confitemur virtutem eſſe filium pa
tris. Confitemur verbum dei patris eſſe;
preter quod aliud non eſt. et verbū veri dei
et ſapientiam et virtutem: verumqꝫ filium
tradimus. Et non ſicut ceteri filij nominā=
tur/ ita filium dicimus: quoniam illi aut gr̄a=
tis generationis dij erunt: aut eo ꝙ digni
fiant filij nuncupantur: neqꝫ propter vnā
ſubſtantiam que eſt patris et filij. Confite=
mur item et vnigenitum et primogenitū
ſed vnigenitum verbum dicimus quod ſp
fuit et eſt in patre: primogeniti autem ſer=
monem homini. Sed tamen differt per cre
aturam cōmunem: quoniam et primogeni
tum a mortuis confitemur vnum eſſe deū
Confitemur vnā patris filijqꝫ diuinitatē
neqꝫ quiſquam negat aliquando patrē fi=
lio maiorem: ſed propter aliam eſſentiam;
non propter differentiā: ſed quia ipſum no
men patris maius eſt filio. Hec autem illo
rum blaſphemia atqꝫ corruptibilis inter=
pretatio eſt: hac gratia eum dixiſſe conten
dunt. Ego et pater vnum ſumus propť cō
cordiam et vnanimitatem. Sed reprobaui
mus omnes catholici intellectum eorū fa
tuum: et abiectum ſicuti mortalium homi
num. Qui quoniam corrumpi ceperunt of
fendentes diſcordare noſcuntur: et ad per
mutationes aſcendunt hoc modo diſtanti=
am et diſcordiam inter patrem deum omi
potentem et filium eſſe poſſe dicentes/ qđ
abſurdum eſt intelligere et aliquatinus ar
bitrari. Nos aūt ⁊ credimus ⁊ affirmam⁹
et ſic intelligimus qm̄ ſacra ſcriptura locu
ta eſt. Ego et pater vnum ſum⁹ propter eſ
ſentie vnitatem: que eſt vna et eadē patris
et filij: et credimus ſemper ſine principio ⁊
ſine termino hunc generare cum patre: et
non habere nec tempus nec defectum eiuſ
imperium: quia ſemper eſt. nunquam enim
eſſe cēpit: ideoqꝫ nec deficere poterit. Cre
dimus et percipimus paraclitum ſanctum
ſpiritum quem nobis ipſe dominus promi
ſit et deſtinauit et eum credimus miſſum.
Sed is paſſus non eſt: ſed homo quo indu=
tus eſt quem aſſumpſit ex maria virgine: ꝙ
pati potuit ſicut mortalis. Deus autem im
mortalis ē. Credim⁹ quia tercia die reſur=
rexit/ non deus in homine; ſed homo ī deo
reſurrexit: quem et obtulit patri ſuo donū
quem vtiqꝫ liberauit. Credimus autē qm̄
oportuno tempore atqꝫ definito omnes et
de omnibus ipſe iudicabit. Tanta ſiquidē
eorum ſtulticia/ ⁊ ita craſſitudine tenebra
rum eorum mens excecata eſt; vt nequeāt
lumen cernere veritatis; nec intelligere ꝙ
ratione dictum eſt; vt et ipſi in nobis vnū
ſint. Palam vero eſt cur dixit vnum. quo=
niam apoſtoli ſpiritum ſctm̄ dei acceperūt
ſed tamen ipſi non erant ſpiritus nec aliqs
eorum aut verbum: aut ſapientia: aut virt⁹
aut vnigenitus erat. Sicut et ego et tu in=
quit vnum ſum⁹: ſic et iſti in nobis vnū ſint
Certiſſime igitur ſcriptura diuina hoc di=
ſtinxit. In nobis inquit vnum ſint: non ait
ſicut nos vnum ſumus ego et pater/ ſed diſ
cipuli i ſemetipſis cōiuncti et copulati vnū
ſint: ⁊ fidei ꝯfeſſione i gr̄a ⁊ pietate dei pa
tris/ et dn̄i ⁊ ſaluatoris nr̄i ꝯceſſione: et ca
ritate vnum eſſe poſſint. Ex his litteris ag
noſcit ⁊ accuſatoꝝ calūnia et prioꝝ iniqui=
tas iudicū: ⁊ dogmatū vera ſanitas. Nō
ſolum eni ꝺ diuina nos beati patres docue
re natura: ſed etiā eruditionē diſpenſatio=
nis explanauerunt. ¶ Ca.xxv.

Ec conſtans cognoſcēs
voluit ꝗdē leuitatē frīs iſpiciēs
⁊ infremuit aduerſus inſtigatores malorū
⁊ imperatoris facilitatem ita decipientium.
Duos aūt ep̄os ex ſardicēſi. cōcilio electoſ
cū litteris miſit ad frēm: cū quib⁹ ⁊ magi=
ſtrū militū ſalianū pietate iuſticiaqꝫ fulgē
tem. Littere vero nō ſolū monitōez habue
rūt atqꝫ conſiliū ſed etiā interminatōnem
pio principi condecentē. Primū ꝗdē enū
ciauit frī vt ep̄is p̄beret auditū: ⁊ iniqtates
a ſtephāo/ aliiſqꝫ p̄ſumptas agnoſcēt: nec
nō ⁊ athanaſiū gregi ꝓꝓo reſtitueret. pate
facta ꝗdē calūnia/ p̄ſcoꝝqꝫ iudicū iniquita=
te: et crudelitate reuelata: adiecitqꝫ q2 niſi
ſi vellet qđ iuſtū ē facē ipe ad alexādriā p=
gēt ⁊ athanaſiū oibus deſiderātibus re=
ſtauraret: ⁊ inimicoꝝqꝫ catuas ꝓcul expellēt

Hanc aūt epl̄am cōſtanti⁹ in anthiochia ſu
ſcipiēs: ꝓmiſit ſe facturū q̄ qualitas tēpis
annuebat. Sʒ in his perterriti veritatis ī=
pugnatores: nephandiſſimū machinati ſūt
ſcelus. Applicuerant etenī ſacerdotes a cō=
cilio deſtinatos ī loco remotiore Magiſter
militū alio manſionem acceperat. Porro ſte
phan⁹ tunc anthiocenus ep̄s cū aliȷ̄s tyrā
nicis cooꝑatoribus: naues naufragio ꝑpa
bat cū quibus aſſertores rectoꝝ dogmatū
variȷ̄s nitebaꝶ abſorbere calūnijs. Hoꝝ ita
q̄ erat dux quidā iuuenis onager noīe: cuʒ
aſꝑitate veniēs ꝛ iniq̄ ꝯſūſatōe ꝯgaudēs: q̄
nō ſolū ī plateis diuīſis tormētꝭ afficiebat ꝛ
fuſtib⁹ lacerabat: ſʒ ēt domos īpudenꝶ inua
dens: viros ac mulieres honeſtiſſimas ab=
ſtrahebat. Et vt lōgius ei⁹ extendā callidi
tatē: contra optimos viros ꝑparatā narra
bo ꝑſumptionē. Is enī onager ad quādam
fornicariā veniens: ait nuꝑ quoſdā veniſſe
ꝑegrinos ꝛ noctē habere neceſſariā mere=
tricis. Porro ſumēs quidecim indiſciplīa
toꝝ et eos invicino ep̄oꝝ intētato celans:
ꝑrexit cū meretrice ad ianuā vbi illi viri re
quieſcebāt. Eamq̄ apertā inueniens: ꝓſua
ſit vni pueroꝝ pecunia data vt mulierē in=
troduceret intra ianuā quā ipſe mōſtrabat
vbi quippe vterqʒ ſacerdotuʒ dormire vi=
debanꝶ: eāq̄ mulierē interi⁹ ꝑcepit accedē
Ipſe vero vocatur⁹ ſocios eſt egreſſus. Cō=
tigerat enī vnū ſeniorē ep̄m eufratā nomīe
in loco exteriore dormire. Vincēti⁹ aūt (ſic
enī dicebaꝶ alter) īteriori cubiculo quieſce
bat. Cumqʒ intra oſtiū puella veniſſet: ſonū
pedum eufrata cognoſcēs dū eſſet obſcuꝝ
quis ambularet interrogauit. Illa vo loq̄n
te: ꝯturbatus eufratas demonēqʒ putans
eſſe mulieris imitatū vocē repente ſaluato
rē xp̄m ad ſuū vocauit auxiliū. Onager āt
dux iniquitatis huius hoc facto cum ſoci=
is eſt ingreſſus iniquos clamās eos ꝛ iniq̄
tatꝭ iudices deſtinatos. Multi clamore fa=
cto ꝯcurrerunt ꝛ ſerui. Surrexitq̄ vincēti
us: et claudētes ianuā domus ſeptē quidē
calūniatoꝝ comꝑhendere potuerūt. Ona=
ger vero cum reliquis fugīt. Detēta tn̄ eſt
cū illis ꝛ mulier. Diluculo aūt magiſtrum
militum qui cū illis venerat excitātes: ad
palaciū ꝓceſſerūt. Et ꝑſūptiōes ſtephani
ꝓclamantes dicebāt iam nō egere iudicio
neq̄ verberib⁹ iniq̄tates ei⁹. Magiſter vo
militum ꝑcipue clamitabat: rogans vt iu=
beret imꝑator nō ſynodice ſed iudicialiꝶ
potius iniquā examinari ꝑſumptionē: pro
mittens primū ſe ep̄oꝝ clericos traditurū
et oportere etiā miniſtros ſtephani ita cō=
tradi. Cūqʒ ille impudētet ꝯtēderet: dicēs
clericos nō ſubdendos eē verberib⁹: placu
it ꝛ īꝑatori ꝛ iudicibus: vt intra palacium
cauſe ꝓueniret examinatio. Et ꝑmuʒ qui=
dē interrogare mulierē quis eam ad meta
tum duxiſſet epoꝝ. Que dixit quēdā iuue=
nem ad ſe veniſſe ꝛ aduentū iudicaſſe pere
grinoꝝ ꝛ quid opus haberent. Et qȝ veſꝑe
veniēs duxiſſet eā ad habitaculū quoddā
eamq̄ intra ianuā dom⁹ ꝛ porticū introire
ꝑceperit. Adiecit etiā inq̄ſitionē ep̄i: ꝛ ter
rorē factū ꝛ orōnem ei⁹ ꝛ ſuꝑuenientiū re=
pentinas inuaſiones. Hec iudices agnoſcētes
captū inꝶ alios iuuenē mediū deduxerunt.
Qui nō expectans neceſſitatē verberū: ma
chinatum ꝯſilium patefecit ꝛ onagrū hec
oīa perpetraſſe cōfeſſus eſt. Qui deduct⁹
ad mediū: ſtephanū dixit hec oīa ꝑcepiſſe.
Sic itaqʒ ſtephani cognoſcētes iniq̄tateʒ
pn̄tibus ep̄is ꝓmiſerunt vt eū dānarent et
ab eccl̄ia ꝓcul expulſus eſt. nō tamē ab arri
ana peſte eccl̄ia liberata eſt. Nā leonti⁹ p⁹
eū ordinatur: gn̄e phrygio voluntate neq̄ſ
ſimus. Uerum cōſtanti⁹ ea que ꝯ ep̄os fue=
rāt machinata experimēto cognoſcēs ſcri
pſit athanaſio maximo ꝛ ſemel ꝛ ſecūdo et
tertio inuitās eū vt a partib⁹ remearet he
ſperiȷ̄s ſicut ipſis litteris indicatur.

¶ Socrates. ¶ Capitulū. xxvi.

Conſtātius victor augu=
ſtus athanaſio ep̄o pꝛimū te cir=
cūferri ꝛ fluctuari ferocib⁹ marī
vndis: nr̄e māſuetudīs clemētia nō permi
ſit. Patria quippe terra nudatū ꝛ priuatū
ꝓpriȷ̄s rebus: errantēq̄ per loca inuia be=
ſtiaꝝ indefecta nr̄a pietas nō deſpexit. Iō=
q̄ igitur diu diſtuli ſcribere volūtatis mee
ꝓpoſitū ſperās ſponte te ad nos forte vētu
ruʒ: ꝛ laboꝝ ſatiſfactionē a nobis exigere.
verūtamē qm̄ forte timor īpediuit volūta
tatis tue ꝓpoſitū lr̄as largitatē pleniſſīas
ad tuā beatitudinē deſtinauim⁹: vt ſine me
tu nr̄is aſpectibus velociter tuā pn̄tiā pre
bere feſtines: quatinus deſiderio tuo poti
us expertaris nr̄am clemētiā in ꝓpriȷ̄s re=
ſtitutus. Hac etenī cauſa et dn̄m meuʒ fra
trēq̄ cōſtantem victorē auguſtuʒ pro te ro
gaui: vt tibi poteſtatem ad nos tribuat ve
niendi: quatinus vt ambobus nobis annu
entibus reſtitutus in patria habeas maxi
mum gratie noſtre pignus.

¶ Capitulum. xxvii.

Onſtātius victoꝛ augu
ſtus athanaſio epō. Licet prioꝛi
bus noſtris litteris ſignificaue=
timus: quatinus ſine ſollicitudine ad nr̄m
debeas venire comitatū eo ꝙ maxime veli
mus te ad ꝓpria deſtinare: tamen et nunc
has litteras ad tuā direximꝰ ſanctitatē ꝑ
quas inuitamus vt ſine aliqua īcredulita=
te vel metu aſcendēs publicis vehiculis ad
nos venire feſtines vt que deſideras poſſis
adip iſci. ¶ Capitulum. xxviij.

Onſtātius victoꝛ augu
ſtꝰ athanaſio epō. Dū i ediſſa de
gēmꝰ pñtibꝰ pbr̄is tuis placuit vt ad te de
ſtinatis pbr̄is ad nr̄m debuiſſes feſtinare
comitatū: quatinus vidēs nr̄os aſpectꝰ re=
pente properares ad alexādriā. Sed qm̄ iā
plurimū preteriit tempus ex q̄ ſuſcipiens
a nobis litteras nō occurriſti: ꝓpterea eti
am nūc ꝯmouē te feſtinauimꝰ: vt vel nunc
tuā pñtiam nobis velociter pñtare contē=
das: ⁊ ita poſſis patrie tue reſtitui tuaqꝫ ſe
curus orōne frui. Ad plenā vero cognitio=
nē achitū dyaconū deſtinauimꝰ: a q̄ poſſis
agnoſcere etiam noſtri animi volūtatem et
qm̄ ea que optas poteris impetrare. Has
ep̄las in aquileya ſuſcipiens athanaſiꝰ: il=
lic enī relicta ſardica moꝛabat̄ mox recur=
rit ad romā ⁊ oſtēdens litteras epō iulio in
maxio gaudio eccl̄iam fec̄ eē romanā. Pu
tabat̄ enī etiā oꝛien̄t ipatoꝛ eoꝝ fidei ꝯſēti=
re eo ꝙ ad ſe athanaſiū fiducialr̄ euocaret
Iuliꝰ āt i alexādria cl̄icꝭ atꝫ plebi hec ꝺ a=
thanaſio ſcripta direxit. ¶ Ca. xxix.

Ulius archiepiſcopus
pbr̄is ⁊ dyaconibꝰ ⁊ plebi habi=
tantibꝰ alexandriā dilectiſſimis
fratribꝰ in dn̄o ſalutē. Congaudeo vobis ⁊
ego dilectiſſimi frēs qm̄ fructū vr̄e fidei an̄
oculos iam videtis. Hoc enī vere geſtum
q̄libet inſpiciet in frē ⁊ coepō nr̄o athana=
ſio: quē ꝓpt̄ puritatē vite ſue ⁊ veſtras orō=
nes reſtituit vobis deus. Ex hoc itaqꝫ cre=
ditur puras et caritate plenas orōes vrās
aſcendiſſe ſꝑ ad deū. Meōres enī eſtis pro
miſſionū celeſtiū atqꝫ dilectiōis: quā ex do=
ctrina p̄dicti fr̄is mei athanaſij didiciſtis:
⁊ integrū cognouiſtis ſ̄m iuſtam vobis fi=
dem quā ꝑcepiſtis: qm̄ non vſqꝫ ad finē ia a
vobis poſſit abduci: cuiꝰ orōnes in ſanctiſſi
mis aīabus vrīs tanꝙ pñtes ſemꝑ habuiſti.

Ergo non plurimis michi verbis opus ē vo
bis ſcribere. Quecūqꝫ enī vobis a me po=
tuerint dici: hec etiā fides vr̄a p̄ceſſit: et di
uina gr̄a cōis orōis nr̄e vota cōpleuit. Cō=
gaudeo ſiq̄dē vobis. iterū vobis dico ꝯgau=
deo: qm̄ inexpugnatas aīas in fide ſeruaſti.
Sed etiā ipi fratri meo athanaſio nō minꝰ
ꝯgaudeo: qua lꝫ multam ſit paſſus triſtici
am: nec vna hora vr̄i deſiderij et caritatis
oblitꝰ eſt. Nā lꝫ coꝛꝑe ad tp̄s a vobis ſit ab
ſtractus: tn̄ ſpū vobiſcū ſemꝑ degere vide=
batur. Et ego quidē cariſſimi frēs oēm teu
tationē p̄ eū ſurgentē: reoꝛ ſine glīa nō fuiſ
ſe. Nam ⁊ vr̄a ⁊ eiꝰ fides cognita eſt vniuer
ſis ⁊ comprobata. Si enim nō tanta ⁊ talia
ꝓueniſſent: quis crederet qꝛ aut vos tale
iudiciū / tantāqꝫ caritatē circa talem exhi=
buiſtis ep̄m: aut ille potuiſſet tantis circū=
dari virtutibus: ꝑ quas ſpe celeſti fraudatꝰ
nō eſt. Promeruit igit̄ quolibet mō ⁊ nūc
⁊ in futuro etiam cōfeſſiōis glīoſum marty
riū. Frequent̄ enī terra mariqꝫ plurimum
eſtuatꝰ: oēm prauitatē arriane conculcauit
hereſeos: ⁊ crebro ꝑ inuidiā vſqꝫ ad ꝑiculū
impulſus ꝯtempſit moꝛtē: munitꝰ oīpoten
te deo ⁊ dn̄o ieſu xp̄o ſaluatoꝛe noſtro: ſpe=
rans ⁊ inimicicias declinare: et cōſolatiōi ve
ſtre reſtitui: deferēs vobis maioꝛa trophea
⁊ foꝛtiſſimā ꝯſciam ꝓ quibus ⁊ vſqꝫ ad ter=
minos terre totiꝰ apparuit glīoſus. Fidu=
ciam itaqꝫ hn̄s ſui ꝓpoſiti / celeſtiſqꝫ doctri
ne clarificatus eſt imoꝛtali iudicio: ⁊ ad voſ
reuertit̄. Diligendus igit̄ apud vos clarioꝛ
nūc eſt ꝙ tunc qn̄ ꝓfectus a vobis eſt. Naꝫ
ſi materias p̄cioſas .i. aurū atqꝫ argentum
ad purgandū ignis ꝓbat: quid dignuꝫ dici
poterit de tali tantoqꝫ viro: qui cū tātas tri
bulationes ⁊ ꝑicula deuiciſſet reddit̄ nunc
nob̄ imaculatꝰ. nō a nobis ſolūmō: ſꝫ cōpro
batus ab omni concilio. Suſcipientes ſiq̄=
dem nunc frēs cariſſimi cū omī diuina gr̄a
paſtoꝛem veſtrū ac preſulē tanꝙ vere atha
naſiū cum his qui tantis laboꝛibꝰ eiꝰ ꝑtici=
pes ſunt effecti: et gaudete fruentes orōni
bus q̄ paſtoꝛē veſtrū vt ita dicam eſuritiſ atꝫ
ſitiſtis / qn̄ etiam ipi veſtrā ſanctitatē ſaluta
ribus ſcp̄turis cibaſtis atqꝫ potaſtis. Nam
cū degeret in ꝑegrinis vos ei ꝯſolatio fui=
ſtis: ⁊ in perſecutōe atqꝫ periculis refouiſti
eum fideliſſimis vrīs aīabus ⁊ mentibus.
Ego ſiquidem iam exulto conſiderans ⁊ ra
tionem ꝓſpiciēs in eiꝰ reuerſiōe vniuſcuiuſ
qꝫ veſtrū gaudiū ⁊ plebis votiuas occurſio
nes: ⁊ ꝯcurrētiū glīoſam feſtiuitatē. Et q̄=

lis ille vobis erit dies: et quant⁹ / remeāte ſcʒ fratre meo: ⁊ deſcentibus priſcis malis quoꝝ machinatōes ſarcitis: necnō ꝑcioſa ac votiua reverſiōe: cūctos in quodā pleniſſimi gaudij leticia copulante? Ḋ mōi ſo gaudium vſqꝫ ad nos magnitudie ſua ꝑtingit. Ꝗbus diuinitus hoc etiā ꝓſtat eſſe conceſſū quatin⁹ ⁊ nos debeamus in laudē tanti viri ꝯſurgere Sed melius eſt vt epl̄am orōne claudamus. Deus oꝑs ⁊ eius vnigenitus filius dn̄s ⁊ ſaluator nr̄ ieſus xp̄us hoc gaudium vobis ꝑbeat in eternū: dignū tribuēs premiū ā mirabili veſtre fidei quā circa pontificē veſtrū glioſum teſtimōio demōſtraſtis vt ⁊ vos ⁊ q vobiſcū ſunt hic ⁊ in futuro meliora poſſideatis q ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs aſcendit q preparauit deus diligētibus ſe. Per dn̄m nr̄ʒ ieſū xp̄m per quē et cū quo oīpotēti deo gloria in ſc̄la ſc̄loꝝ Amē. Ualere vos opto cariſſimi fratres. ¶ Capitulū triceſimū

Is itaqꝫ litteris confidens athanaſius ad orientē veit quem conſtanti⁹ impator nō rūc moleſte ſuſcepit: ſʒ eū circūuenire tētabat: molitiōe ſubmiſſus arrianoꝝ et dixit ad eū Sedē equidem tuā decreto cōcilij nobiſqꝫ conſentientibus recepiſti. Sed quia ſūt aliqui in alexandria populi tuā declināntes cōmunionē vnam eos in ciuitate eccliam habere ꝑmitte. Ad hanc ꝓpoſitionē athanaſius mox occurrit ⁊ ait. O impator: p̄tātem habes iubere ſimul ⁊ agere quecunqꝫ volueris. Sed etiam ego beneficiū a te depoſco quod michi cōcedi precor. Principe vō cōtinuo ſe daturum eſſe ꝓnunciante: repente ſubiūxit Athanaſius idē beneficiū ſibi largiri petēs quod querebat impator. accipe Unā eni ⁊ ipē eccliam poſtulabat dari per ſingulas ciuitates: declinantib⁹ arrianorū cōmunionem. Igitur athanaſij ſententiaʒ inutilē ſibi agnoſcentes arriani: hoc quidē differendū eſſe dixerunt: ⁊ agendū qđ placere t imperatori: quia imperator paulo et athanaſio ⁊ marcello ⁊ aſclepa gaze ⁊ lucio adrianopoleos ſcđm ea que in concilio ſardiceno placuerunt: proprias reſtituerat ſedes. Unde pricipalia ſacra par ſingulas ciuitates ad eoꝝ mittebanꝭ eccleſias quibus iubebatur vt eos repente ſuſciperēt. Igiꝭ in acyra expulſo baſilio ⁊ ꝓ eo introducto marcello: nō fortuita turba prouenit que derogationem contraria ſapiētibus irrogauit. Aſclepā vero continuo gazei ſuſcepeꝛꝭ in conſtātinopolitana ciuitate macedoni⁹ ad modicū tp̄s paulo ſucceſſit: apud ſemet ipm in ecclia remota collectiones agens. Pro athanaſio tanꝭ ſolo imperator: epis ⁊ clericis atqꝫ plebi ſcripſit: vt eum libenꝭ ſuſciperent. Inſuper etiā que contra eum in iudicijs acta fuerant: alijs litteris aboleri iuſſit. Que vero de ambabus rebus ſcripta ſūt hec eſſe noſcuntur. ¶ Ca. xxxi.

Ictor cōſtantius maximus pius: epis ⁊ pbr̄is catholice ecclie Reuerēdiſſimus ep̄s athanaſius nō eſt dei gr̄a derelictus. Nā lʒ breui tempe humanas fuerit ꝓbatione ſūmiſſ⁹: tamē debitū ꝓuidentie vniuerſa perſpiciens noſcitur ſuſcepiſſe decretū: recipiēs voluntatē dei noſtroqꝫ iudicio patriā iuſ: pariter ⁊ ecclīam cui⁹ diuino nutu preſul extrabat Huic eni conſequenꝭ oportebat noſtrā adeſſe manſuetudinē quatinus oīa adūſus eum: et eius cōicatores definita: omiſſqꝫ ſuſpicio ⁊ illuſio cōtra eum geſta de cetero ſit inanis ⁊ vacua: ⁊ releuatio quā dudū clerici eius habuerūt: cōpetenter firma ꝑmaneat. Sed etiam hoc eius gratie adiciendum eſſe cenſuim⁹ / quatinus om̄s ordinis ſacri cognoſcant cōceſſum oībus ſibi coniunctis: vt ſiue timore ſint: ſiue epi ſiue ſint clerici. Sufficit eni vnicuiqꝫ circa eū recte voluntatis vnio: quicuqꝫ eni meliori iudicio atqꝫ parte conſtitui: hui⁹ eligūt cōionē: hos oēs ꝑcipimus ad inſtar precedentis ꝓuidentie etiam nūc volūtate dei nr̄e gr̄e largitatib⁹ ad ipiſci. ¶ Capitulum xxxij.

Ictor cōſtantius maximus pius pplo alexādrino ecclie catholice. in omibus ꝓhibentes noſtre equitatis intentionē: ſcientesqꝫ q̄m diu prouidentia veſtri cōtemplatoris eſſis alienati: id eſt pōtificis athanaſij / q propꝭ miſeram rectitudinē ſuorūqꝫ morū ꝓuidiſtatem cunctis innotuit: eum denuo ad vos deſtinare cenſuim⁹. Hūc itaqꝫ ꝯſuete ⁊ cōpetenter ſuſcipientes ⁊ apud clementē deū adiutorē orōnum hn̄tes: vobis cōgruam ſimul ⁊ nobis placitā cōcordiam atqꝫ pacem ſcđm ecclie ſanctionē vbiqꝫ probate ſufficienter feſtinate ſeruare. Nō eni rōnabile eſt aliquā diſcordiā inꝭ vos agitari aut tumultū noſtroꝝ tpm diſcipline cōtrariū ⁊ ob hoc quidem abeſſe a vobis oīno voluimus. Orō

gibus aũt ſufficienť eo ſcilicet preſule ⁊ ad
tuto: e apud deũ vos inſtare ſolēniter ãmo
nemus/ quatinus tali ꝓpoſito ad olim vota
peruenīēte/ etiaꝫ gētiles ydoloꝝ errori ha
ctenus ſeruiētes: ad cognitionē ſacre reli-
giōis ſub alacritate feſtinēt O cariſſimi no
bis alexandrini rurſus igiť ammonem⁹ vt
in his q̄ dicta ſunt ꝑſiſtatis ⁊ omēs epm̄ de
creto ſupno nr̄aq̃ꝫ ſententia deſtīatũ libenť
⁊ pie ſuſcipiatis ⁊ toto aīo totaq̃ꝫ volũtate
amplectendũ exiſtimetis. Hoc enī ⁊ vos de
cet: ⁊ nr̄e mãſuetudini noſcitur conuenire.
At aũt oīs turbe ſeditionis occaſio ꝑimať:
iudicibus apd̄ vos habitis lr̄is noſtris p̄ci-
pimus quatin⁹ oēs quos ſeditioſos agno
uerint legitime vindicte ſubiciant. Utra-
q̄ꝫ igitur ꝓſpiciētes: ⁊ nr̄am cũ deo ſententi
am ⁊ rōem profeſſiōis vr̄e: nec nō ⁊ ſupplici
um cōtra ſedicioſos indictũ: cōpetenť ⁊ cō
grue ſacre religiōis iura ſuate. Predictũ
q̃ꝫ deo amabilē virum oī reuerētia ⁊ hono
re colite Et orōnes vna cũ eo pro vobiſipis
⁊ nr̄e vite fauore oīm ſaluatori deo letanť
offerte. ¶ Capitulum xxxiij.

Ictor cōſtantius augu-
ſtus neſtorio. Eadē vero forma p̄
ſidib⁹ auguſte nicee thebaidis ⁊
lybie ſcriptũ ē. Quécũq̃ꝫ dudũ ad leſionem
⁊ iniuriã athanaſio epo cōicantiũ reperitur
actũ: hoc nũc aboleri p̄cipim⁹. Nã ⁊ miſte-
riũ quo priuati fuerãt ei⁹ clerici: eoſdē rur
ſus volum⁹ obtineri. Hãc itaq̃ꝫ p̄ceptioneꝫ
nr̄am ſeruari cēſemus q̄tin⁹ athanaſio epo
ſue eccl̄ie reſtituto: cōicatores ei⁹ habeant
miſteriũ quod ſꝑ habuerũt qd̄ etiã reliqui
clerici hr̄e noſcũtur: ⁊ ipi gaudio potianť.
¶ Capitulum. xxxiiij. A

Antis et talibus ep̄lis
munitus ſanctiſſimus athanaſi⁹
ꝑ ſyriã aggreſſu aveīt ī paleſtinã
app̄hendēſq̃ꝫ hieroſolymã ⁊ epo marco in-
noteſcēs geſta ſardicenſ cōcilij: ⁊ q: cōſtan
tius imparor illoꝝ decrcto iudicioq̃ꝫ cōſen
ſerat: p̄parauit vt epoꝝ illic habitantiũ ſy-
nod⁹ agereť. Maxim⁹ aũt in nullo ſegnis d̄
ſyria atq̃ꝫ paleſtina vniūſos euocauit epos
Factoq̃ꝫ cōcilio reſtituit ⁊ ipe beato atha
naſio cōionē ⁊ dignitatem. Scripſitq̃ꝫ etiã
ipa ſynod⁹ alexãdrinis ⁊ oib⁹ in egipto ⁊ ly
bijs epis clericis atꝫ plebi ea q̄ de athana-
ſio geſta atq̃ꝫ decreta ſũt. Ob quã rē valde
maximo detraxerũt athanaſij derogatores

ep̄i: q̄ſi primit⁹ deponēs eũ: rurſus ex peni
tentia tanq̃ nichil fuiſſet actũ: ſniam ꝑ a-
thanaſio ꝓtulit q̄ cōionē ei dignitatēq̃ꝫ p̄-
beret. Hec agnoſcētes urſatius ⁊ valens q̄
circa arrianũ dogma ſtudiũ primitus B
ardēter habuerãt/ declinãtes a priori vo-
lũtate rome ꝓfecti ſunt: libellũq̃ꝫ pape Iu
lio offerentes epo: ⁊ incōſubſtantialitatis
cōſenſere ſermone. Et lr̄as athanaſio dire
xerunt ſeq̃ꝫ ea de cetero cōicare profeſſi ſť.
Sic itaq̃ꝫ tũc urſati⁹ ⁊ valēs geſtis athana
ſij ſupati cōuerſi ſunt. Athanaſi⁹ ergo per
peluſium ꝑgebat ad alexandriã. Trãſiens
aũt ꝑ ciuitates edocebat vt arrianos vniũ
ſi declinarēt: ⁊ cōſubſtantialitatis dogma
cōplecterenť. In quibuſdã eccl̄ijs ⁊ ordīa
tiones fecit. Et hoc fuit initiũ alterius q̄re
le aduerſus eum: q: in alioꝝ eccl̄ijs ordina
re p̄ſumpſit. Hec itaq̃ꝫ de athanaſio ꝓuene
runt. ¶ Capitulum. xxxv.

Aterea res publica for
tuitis caſibus vrgebatur. A
vnde q̄ ſũt capitularia nō ē incō-
gruũ breuiť explanare. Igiť q: edificatore
ꝯſtantinopolitane ciuitatis moriēte tres ei⁹
filij impiũ ſuſceperũt in p̄cedētibus ē nar-
ratũ. Sciendũ aũt q: cũ iſtis īperauit con
ſobrin⁹ eoꝝ noīe dalmati⁹ vocabulũ patris
hn̄s. q̄ dũ paululũ imparet: a militibus in-
terempt⁹ ē nō iubēte cōſtantio vt occideretur:
nō tñ ꝓhibēte. Uxo ꝯſtãtinus minor
frīs ꝑtes inuaderet ⁊ ipe a militib⁹ cōgreſ
ſiōe facta ꝑēpt⁹ ē Hoc ãt iã ſepe dictũ B
eſt Poſt mortē ꝯſtãtini mioris ꝑſicuꝫ ꝯ̄
romãos motũ ē bellũ: in q̄ ꝯſtãti⁹ ꝓficē nō
valebat Nã dũ nocte ꝑliũ circa fines roma
noꝝ atꝫ ꝑſaꝝ fuiſſet geſtũ: validiores tũc ꝑ
ſe ad breue tp̄s iuēti ſunt. Quo tpe neq̃ꝫ
xp̄iani ſub q̄ete degebãt: ſꝫ ꝑ athanaſiũ de
ꝯſubſtãtialis vbo circa eccl̄ias erat pugna.
¶ Soſomenus. ¶ Deniq̃ꝫ apd̄ ãthio
chiã nō ꝯcordabant in ꝓfeſſiōe cler⁹ ⁊ po
pul⁹: ſꝫ per choros vt eſt ꝯſuetudo ad hym
nos dicendos deo in fine pſalmoꝝ monſtra
bãt propriam voluntatē. Et hi quidem pr̄i
et filio ſicut eſt equi honoris gloriam dice-
bant. Hi vero patri in filio per interpoſitio-
nē propoſitionis filium ſcd̄m eſſe mōſtran-
tes. His ita geſtis/ herens quid ageret leō
tius q̄ illo tpe ex hereſi aduerſa ſedem an-
thiochie gubernabat. Dũ ꝓhibere nō p̄ſu
meret eos qui ſcd̄m traditionē niceni cōci
lij pſallerent deo: quia metuebat ne ſeditio

naſceret in pplo hoc dixiſſe fertur. Tan-
gēs caput ſuū iā canū hoc inquit niue ſolu
to lutū cōgeret imenſū. Per hoc oſtēdēs
q ſe defūcto ſeditionē pplo gnaret illa diſ-
cordia: q in ymnis fiebat nō paſſētibꝰ ſuis
ſucceſſoribꝰ cū ppli variete ſētire. Atha
naſius igit veniēs ad egiptū inotuit ſyno-
dales eplas iulij romani pōtificis. Inſup
et ſynodalē maximi hieroſolimitani que et
talia cōtinere dinoſcūtur. ❡Ca.xxxvi

ſ Ancta ſynodus hiero-
ſolimis cōgregata per egiptū ly
biam ⁊ alexādriam cōſtitutis pſ-
byteris diaconibꝰ ⁊ plebi fratribꝰ deſide-
ratiſſimis i dño ſalutē. Cūctoꝝ deo digne
gras agere nō valemꝰ fratres kmi: in qbꝰ
enī miracula ſp egit etiā modo cū eccla ve
ſtra fecit: paſtorē veſtrū ⁊ dñm cōſacerdotē
q nrm athanaſiū vobis ſua pietate reſtitu
ens. Quis enī aliqn ſperauit oculis carna
libꝰ intueri: quē nūc ⁊ nos ⁊ vos inſpicitis
reſpicientes quē videre deſideraſtis? Sed
vere orōnes veſtre a deo oīm ſūt audite: q
curā habet eccle ſue: ⁊ vras lacrimas atq
gemitus ſp inſpexit. Quapropter vras au
diuit pces. Eratis eni ſicut oues abiecte ⁊
fatigate: nō habētes quippe paſtorē. Pro
pterea viſitauit vos celitus paſtor verꝰ ⁊ de
ppriis ouibus curā gerens reſtituit vobis
quē noſcimī cōcupiſſe. Ecce enī et nos oīa
p ecclaſtica pace faciētes, veſtreq dilecti
oni conſpirātes ī eius amplexu pceſſimus
Et cōſcātes ei per eū vos alloqmur ſcripta
q pſitis deſtinamꝰ. Itaq km gratifica vo-
ta veſtra: ſcitote nos quoq cū eo vīclo ca-
ritatis obſtrictos. Debetis ergo etiā p pi
etate deo amabiliū nroꝝ impatoꝝ iceſ
ſanter orare: qm et ipi cognoſcētes veſtrū
deſideriū vobis reſtituere deſtinarūt. Om
ni ergo honore tenſis manibꝰ ſuſcipientes
illū: gratificas orōnes offerte deo qui vob
talia cōdonauit. Feſtiuate ſiquidē ſp ī deo
gaudere ⁊ gficare dñm per quē ⁊ cū quo
patri gla in ſecula ſeculoꝝ. Amen. Veniēs
igitur athanaſiꝰ ī egiptū qs qdē agnouit
arrij ſectatores depoſuit. Quibꝰ a ſe depo
ſitis eccſtas coꝝ pcepit fidē tenere niceni
cōcilij: eāq ſūmo ſtudio cuſtodiri.
❡Socrates. ❡Capm.xxxvij.

ſ Ic itaq ſe rebus habē
tibꝰ magnētiꝰ tyrannus circa p-
tes emerſit heſperias. Qui con
ſtātē ipatorē occidētaliū partiū facto do-
lo circa gallias interemit. Quo geſto inteſti
nū iſlāmatū eſt bellū. Magnētiꝰ etenī tyrā
nus cūctā tenebat italiā: affricāq ⁊ libiā
ſimt ⁊ gallias. In illirico vero ⁊ in ſtrinio a-
liud rurſus a militibꝰ excitatū eſt bellū: p
tyrānū noīe britānionē. Sed etiā romani
tumultꝰ nō fortuitꝰ detinebat. Fratrucilis
nāq cōſtātini nepotianꝰ nomīe impiū aſſū
pſerat: monachoꝝ virtute ſuffultus. Et ne-
potianū quidē magnētij milites depoſue-
runt. Magnētiꝰ aūt pcedēs vniuerſas par
tes vaſtabat heſperie. Horū igit oīm malo
rū vniuerſa oſfluxio breui tempe gnata eſt.
Quarto enī anno poſt ſardiceū ocilium hec
acta noſcunt oſulatu ſergij ⁊ nigriani. His
itaq nūcijs apparebat q ad cōſtātiū ſolū
impij iura puenīſſent. Quo pſpectu cōtra
tyrānos ſemetipm quo poterat pparabat

❡Capitulum.xxxviij

a Duerſarij ſiquidē atha
naſij oportunū ſe tempꝰ īueniſſe
iudicātes rurſus adūſus eū ma-
chinabātur. Tunc ipatori cōſtātio ſuggeſ
ſerunt: q oēm egiptū ſubuertiſſet et lybiā
Inuidiā vero maxime auxit eiꝰ eo q ordia
tiones in prochias feciſſet alienas. Atha-
naſius interea dū veniſſet ad alexādriā ſy-
nodū egyptioꝝ congregauit epoꝝ. Qui cō
ſona decreuerunt ſardiceno cōcilio atq hie
roſolimis celebrato. Conſtātiꝰ igitur ipa-
tor dudū ⁊ ipe arrianoꝝ ſecta preoccupa-
tus: omia que pauloante ei placuerāt ī cō
trariū demutauit. Et pmū quidē eccle cō
ſtantinopolitane pontificem paulum dpor
tari iuſſit exilio. Quē deducentes in cucuſ
ſam armenie ſuffocarūt. Marcello aūt de-
nuo proiecto eccleſiam ancyranam baſiliꝰ
rurſus inuaſit. Lucius autē adrianopole-
os ferro vinctus in carcere moritur. Tan-
tum q valuerunt que de athanaſio dicebā-
tur: vt in inmēſum furorem cadens impe
rator eū vbicunq reperiretur iuberet oc
cidi. Cum quo theodolum et olimpiū pre
ſules eccleſiarum tracenſiū. Igitur atha-
naſio voluntas impatoris non latuit ſq pre
ſentiens fuga dilapſus eſt: et minas princi
pis declinauit. Cuius fugā celauerūt arri
ani pcipue narciſſus neroniadis eps geor
gius laodicie: ⁊ leontius tūc anthiochene
preſul eccle. Is enī cū pbr eēt dignitate
priuatus eſt: quia cū muliere cuſtodia noīe

degens ⁊ turpē ſuſpitionē celare volēs genitalia ſibimet noſcit abſcidiſſe: ⁊ de cetero quidē fiducialiter cū muliere viuebat. Poſt ea vero ſtudio impatoris ꝯſtantij in anthiocena eccl'ia ordinatur ep̄s poſt ſtephanum q̄ primitus ſucceſſerat placite. hec igit̄ de his dicta ſufficiant. ¶Capitulū.xxxix

O tempore conſtantinopolim macedonius tenebat eccl'ias: paulo ſcʒ āputato p̄dicto mō. Qui de impatore p̄ſumens xp̄ianis cōmouit bellū ⁊ non minus ꝙ qđ tyranni eo tp̄e faciebant. Suadens enī impatori vt ei eccl'ias vaſtanti ferret auxiliū egit vt lege ſit marentur quecūqȝ peſſime agere nitebat̄. Muniens enī ſemetip̄m monaſterijs plurimis q̄ ip̄e ꝓpria volūtate in conſtantinopolitana vrbe cōſtituit: ⁊ pactis ep̄oꝝ in circuitu poſitoꝝ frequēter vr̄ afflixiſſe pauli dogmata ſapientes. Et primū quidē eos ex eccleſijs expulit: deinde vero cōicare ſibi coegit ita vt plurimi plagaꝝ īmanitate deficerent. Alij vero ſubſtantijs: alij hūana ciuilitate priuarentur: alijs in frontib⁹ caracteres ponerēt̄ur: vt eſſent hmōi ſigno notati Hec itaqȝ faciebant ꝑ oēs orientis vrbes: p̄cipue tamē conſtantinopolim. Quā perſecutionē primo tardantē macedonius auxit ep̄s: helladice vero ciuitates illirici necnō ⁊ heſperie ꝑtes manebant immote.

¶Explicit liber quartus.

¶Incipiūt tituli libri quinti.

i Quia defuncto cōſtante rurſus arriani cōſtantiū aduerſus athanaſium incitauerūt.
ii Quid athanaſius in ſatiſfactiōe ſue fuge retulit.
iii Quid rurſus athanaſi⁹ de geſtis georgij ī li. de fuga ſua retulerit.
iiii Queadmodū britannio ꝯſit ꝑuarata imperio.
v De gallo ceſare ⁊ de ſigno crucis quod tūc in celis apparuit.
vi De fotino hereſiarcha eiuſqȝ dānatione.
vii Fides expoſita ſirinio cum capitulis ſubiectis.
viii Alia fides expoſita ſirinio: et de diſputatione photini.
ix De oſio hiſpano.
x De magnentio tyranno ⁊ de tyrannide ſiluani.
xi De reſultatione iudeoꝝ ⁊ tyranni atqȝ ꝑemptione.
xii De iuliano ceſare ⁊ quia iulio ſucceſſit liberius.
xiii De ethio heretico.
xiiii De inimicis athanaſij
xv De ſynodo apđ mediolanū ſc̄tā.
xvi De exilio ep̄oꝝ orthodoxoꝝ qđ athanaſi⁹ ī fuge ſue ſatiſfactōe cōſcripſit
xvii Dyalog⁹ int̄ lyberiū et cōſtantinū geſtus ⁊ quō liberius exilio fuerit deſtinatus.
xviii Quō liberi⁹ ꝑ aditionē romanarū matrōaꝝ ab exilio ſit reduct⁹.
xix Quō eudoxius āthiochenū vſurpauit epiſcopatum.
xx De ariminenſi concilio ⁊ contentionibus ibi factis.
xxi Ep̄la ꝯcilij ariminenſis orthodoxoꝝ ep̄oꝝ ad impatorē ꝯſtantiuʒ
xxii Ep̄la ꝯſtātij ad ariminēſe ꝯciliū
xxiii Ep̄la arimineſi. ꝯcilij ad imperatorē conſtantiū.
xxiiii Quia diſcedērib⁹ ep̄is fuerit cōſtantius indignatus.
xxv De ſynodo in nicea trachie celebrata.
xxvi Quō athanaſi⁹ furorē denuo ꝯſtantij declinauit.
xxvii Quō paganis inſultantibus futurā triſticiā ꝓphetauit.
xxviii Que mala ꝑ georgiū ī alexādria geſta ſint.
xxix Littere damaſi ⁊ ceteroꝝ ad illiricū ꝯ ꝯciliū ī nicea trachie fc̄m.
xxx Ex litteris athanaſij de ariminēſi cōcilio.
xxxi Que mala macedonius in cōſtantinopolitana vrbe cōmiſit ⁊ quia poſt hec offendit impatorem.
xxxii De leōtio āthiochēo ep̄o ⁊ actio qui magiſter fuit eunomij.
xxxiii De eudoxio q̄ āthiochenū īuaſit ep̄atū ⁊ terremotu ī nicea bithinie geſto.
xxxiiii De ꝯcilio ſelentie celebrato.
xxxv De legatis ꝯcilij ſelentie ⁊ de examinatōe eių ⁊ de geſt' ariminen̄
xxxvi Quō affirmauerūt fidē ariminēſis concilij et eciā depoſuerūt ill' et alios.
xxxvii Pro qua cauſa ſit cyrillus hieroſolymoꝝ depoſitus.
xxxviii Enumeratio expōnū hereticarū

poſt nicenum cōciliū.
xxxix Quia eudoxius arrianus poſt an thiochenū conſtatinopoleos iuaſit ep̄atū ⁊ de praua eiꝰ doctrīa.
xl De crudelitate georgij apud alexandriā ⁊ q̄ poſt cyrillū hieroſolymoꝝ tenuerit ep̄atum.
xli De macedoniano ⁊ macedoniāiſ
xlij De his que rurſum ab arriāis cōtra ipſos arrianos geſta ſunt: et quō euſtaciꝰ nequiciaȝ patefecit eudoxij. Et ep̄la ad conſtantinopolitani cōcilij ad georgiū alexādrinū cōdēnātes eciū cū ſcptīciꝰ
xliij De ennmio ⁊ quō clirico fuerit ordiatus ⁊ inde rurſus expulſus hereſeos aucto: extiterit.
xliiij De appoilinare ſimul ⁊ filio ⁊ eorum hereſe.
xlv Quō iacobi ep̄i orōnibꝰ perſarū rex non potuit preualere romāiſ
xlvi De concilio denuo apud anthiochiā congregato.
xlvij De tranſlatiōe ſancti melecij ad anthiochenū ep̄atū ⁊ de eius expōne de vnitate trinitatis.
xlviij Quia expulſo melecio euzonis. arrianꝰ āthiochie ordīat ep̄s.
xlix De ꝯſtācia euſebij ꝓpt̄ melecium.
l Quō iulianus negata xp̄iana religione bellū contra conſtantiuȝ p̄parabat: ⁊ de morte cōſtantij.

Incipit liber quintus Theodoriciꝰ
Capitulum primum.

Reui ſiquidē tempore p̄tereunte defuncto occidentis impatore con
b ſtante: cōſtantiū fautores arrij cōpulerūt athanaſij ad eū meōriā reuocantes quaſi ip̄e fuiſſet q̄ et frēm fecerit inimicū: ita vt pene diſruptis nature vinculis vſq͡ȝ ad bella deſcēderēt. His incitationibus cōſtantiꝰ motꝰ: nō ſolū expelli ſed etiam ꝑimi ſacratiſſimū athanaſiū īpauit. Et mittēs quendā ſebaſtianū ducez cū maxīa militari manu: velut erroneū iuſſit interimi. Quō aūt ⁊ ille cū exercitu venerit: et ille diffugerit ip̄e q̄ paſſus et mirabiliter liberatus eſt melius enarrabit. Nā in ſatiſfactione ſue fuge ſic ait.

Capitulum ſecundum.

Erūtamē exquirant et modū tam diſceſſiōis ⁊ agnoſcāt a ſuis. Erant enī arriani cū militibus cōcurrentes vt eos accēderent ⁊ ignorantibus nos oſtenderent. Et licet ſine vlla cōpaſſione ſint vel audientes tamē cōfuſi quieſcant. Erat itaq͡ȝ iam nox ⁊ aliq̄ populoꝝ ad vigilias venerant. Expectabatur futura die collectio. Dux aūt repēte aſtitit cū militibus vltra quinq͡ȝ milibus h̄ntibus arma: et gladios enudatos: arcus: ſagittas ⁊ vectes. Et eccliam quidē ip̄e circundedit: ſtatuens milites ſibimet coherētes vt nullus poſſet egredientiū ab ecclia coꝝ manꝰ euadere. Ego xō irrationabile iudicās in tāta ꝯfuſione pplm relinquere ⁊ nos magis ante illos ꝑicula ſuſtinere: reſidēs ī ſede p̄cepi vt dyaconꝰ pſalmū legeret: ppl'i r̄nderēt: qm̄ in ſeculū mīa eiꝰ: ⁊ ſic oēs in domos ſuas abirent. Sed duce poſtea ingrediente ſacrariū ⁊ militibus circūdantibus vt nos capere potuiſſent: clerici quidē qui fūt iuxti ſimul et ppl'i clamabāt: poſcētes vt ⁊ nos diſcederemus vna cū ppl'o. Ego xō magis e diuerſo dicebā nō nos diſcedere niſi oms ſigillatim prius exirent. Surgēs itaq͡ȝ orōne facta ſic p̄cepi vniūſos abſcedere: meliꝰ eē dicens me ꝑiculo ſubiacere: q̄ quēlibet eoꝝ excipe leſionem. Egredientibꝰ igitur plurimis ⁊ reliq̄s ſubſequētibus quidā monachi q̄ ibi nobiſcum fuerant: ⁊ aliq̄ clericorum aſcendētes traxerūt nos. et ita teſtis eſt ip̄a veritas. Militibus alijs ſacrarium circūdantibꝰ: alijs ꝑ eccliam diſcurrētibꝰ: ꝑ mediū coꝝ dn̄o iter dante atq͡ȝ cuſtodiente ꝑicula cūcta trāſiuimꝰ: deum magnifice glificātes qm̄ neq͡ȝ pplm neci tradidimus ſed etiā āteiꝰ ſaluaretur actū eſt ⁊ manꝰ q̄rentiū nos effugere p̄ualuimus.

Capitulum tertium.

ue etiā georgius eodem t̄pe in alexandria geſſerit ip̄ius athanaſij q̄ hec paſſꝰ eſt voce narremus. In libro eni q̄ne de fuga ſua ſcp̄ſit hec ait. Igitur in alexandria ſurrexerunt denuo nos querentes occidere. Et facta ſūt nouiſſima peiora priorib̄ꝰ. Repēte nāq͡ȝ milites circūdantes eccliaȝ ꝓ orōibus b̄lia celebrabant. Ingrediente nāq͡ȝ q̄dragesima georgius ex capadocia ab eis miſſus auxit mala que coꝝ calliditate didicerat. Poſt ſe

ptimanā itaq; paſche virgines mittebant
in carcerem. Epi vincti a militibus ducebā
tur: orphanoꝝ ⁊ viduaꝝ domus abripiebā
tur: ⁊ inuaſiones in domib⁹ agebātur: ⁊ no
ctibus xp̄iani deponebātur. Obſignabant
domus ⁊ fratres clericoꝝ ꝓ fratrib⁹ ꝑicla
ſuſtinebant. Hec quidem peſſima ſed grau
ora poſtea ſunt ꝑſumpta. Septimana eni q̄
fuit poſt ſanctū penthecoſtē/ ppl's ieiunās
eſt egreſſus ad cymiteriū orōis cauſa eo ꝙ
oēs cōionem georgij declinarent. Sed hoc
agnoſcens ille neq̄ſſimus ipe cōcitauit ſe-
baſtianū ducē manichcū qui cū multitudīe
militū arma gladios euaginatos: arcus: ſa
gitaſq; ferentiū facto impetu in ipſo die do
minico ſuꝑ ppl'm irruit: ⁊ paucos orātes ī-
ueniens (cū iam plurimi diſceſſiſſent) talia
geſſit q̄lia ab eis decebant impleri. Incen-
dio nanq; facto ſtatuēs virgīes ſecus ignē:
cogebat eas vt ſe ꝓfiterent arrianas. Cun
q; eas cerneret eē victrices ⁊ de igne nullo
modo cogitare ſic eaꝝ vult⁹ laceranit vt vix
agnoſci poſt tp̄a potuiſſent. Tenēs autem
⁊ q̄dragintaviros tormēto nouiore diſcer-
pſit. Sectis nāq; de palma virgis ⁊ haben-
tibus ſuos aculeos: eoꝝ dorſa ita verberib⁹
lacerauit vt quidā eoꝝ ſepius a medicis in
ciſi ꝓpter ſpinas q̄ eoꝝ dorſibus inherebāt
Alij vero dū nō ferrent tormēta mortui ſūt
Eos aūt q̄ viuere potuerūt et quandā virgi
nē exilio deportauit ī maximā ſtaſim. Cor
pora vero mortuoꝝ primo quidē reddi non
paſſus eſt: ſed celauit inſepulta relinquens
ea vt quaſi tanta crudelitas latere videret.
Hoc aūt agūt qui mentis errore deſipiunt
Nam cū gentes mortuoꝝ gauderent: ⁊ q̄-
dem ꝓpter cōfeſſionē: flerent aūt ꝓpt corpora
defunctoꝝ potius eoꝝ īpietatis iudi-
cia perſonabant. Poſt hec aūt ex egipto at
q; libiis exilio portauert ep̄os āmoniū: mu
nigaiū: filonē: hermē: pleniū: pſenoſirim: ni
lamonē: agathonē: anagamphū: āmonium:
marcū: dracōciū: adhelphiū: athenodorum
Et pbr̄os hieracē et dioſcoꝝ: ⁊ ſic eos acer
biſſime per itinera cōpulerūt vt quidā eoꝝ
in ipis itineribus alij v̄o ꝑ exilia morerent
Fugauerūt aūt ep̄os plusq̄ triginta habē
tes ſtudiū ſcd'm achapa: vt ſi poſſent ampu
tarent penitus veritatē. ¶ Theodoric⁹
¶ Super hec igitur athanaſius etiam con
ſolatorios libros virginib⁹ illis ſcripſit/ q̄
crudeliſſimas pertulerūt paſſiones: dicēs
inter hec. ꝓpterea nemo v̄rm ſit triſtis licz
⁊ ſepulturam vobis denegent impij ⁊ pro-
hibeant vos efferri. Nā vſq; ad hoc neq̄cia
peruenit arrianoꝝ vt ⁊ portas clauderent:
⁊ circa ſepulturaꝝ loca veluti demōes reſi-
derent ne q̄s ſepeliret fidelium dilectorum
Hec ergo ⁊ his ſimilia georgius in alexādria
faciebat. Sanctus aūt athanaſi⁹ nullū lo-
cum munitū cautele ſue putabat: cum vtiq;
aut viuū eū deduci/ aut mortuū decollari ⁊
caput ei⁹ imꝑator ſibi iuſſiſſet afferri. Pro
qua re premiū maximū compromiſit hmōi
aliquid nuncianti.

¶ Socrates. ¶ Capitulum quartum

Mperator interea in il
liricū caſtrametat⁹ eſt: cogebat
eum publica neceſſitas: ⁊ maxie
betramonis q̄ per milites auguſtus fuerat
appellatus. Cūq; veniſſet in ſiriniū mutuo
federibus habitis betramonē vidit. Actuz
q; eſt vt milites qui eū conſtituerant trāſi-
rent ad fauorem conſtantij. Quo facto ſo-
lum conſtantiū imꝑatorē auguſtū voce miſ
ſa clamauerunt. Cūq; de bretāmone nulla
memoria fieret ille repente ſentiēs ſe tradi
tum ad pedes ſe ꝓſtrauit imꝑatoris. Por
ro conſtantius auferens ei⁹ coronam ſimt
⁊ purpurā clemēter ei locutus eſt: monens
vt ſub ſchemate priuato quieſceret. q̄ð vti-
q; eius etati poti⁹ cōueniret q̄ hr̄et nomē
ſollicitudinibus onuſtatum: iuſſitq; ei ſum
ptus vberrimos ex publicis functionib⁹ ex
hiberi. Cunq; in ꝓſa bithinie betramo mo
raretur conſtantius ſcripſit ei dicens quia
multoꝝ bonorum ei cauſa fuiſſet quē a tan
tis cogitationibus ⁊ malis ſibi ꝓuenienti
bus liberaſſz. Nec ſe bene feciſſe: quia que
ſibi preſtare debuerat illi potius impēdiſſz

¶ Capitulum quintum.

Unc igit imperator gal
lum conſobrinū ſuum ceſarem fe
cit. Cui ſuū nomen imponēs in
ſyria anthiochie deſtinauit: vt partes ꝑ eū
cuſtodirentur orientales. Quo ad anthio-
chiam veniente: circa orientē ſignum ſalua
toris apparuit. Colūna nāq; ſub ſpecie cru
cis in celo viſa: maximo miraculo conſpiciē
tibus fuit. Alios autem ſuos duces cū mul
to exercitu contra magnentium deſtinauit
Ipſe v̄o ī ſirinio morabat ⁊ rei ſuſtiebat cuē
tū. Tūc igit ⁊ photinus ecclie ꝑſul aperte

dogma quod ipſe cóperuerat exponebat.

¶ Soſomenus. ¶ Dicebat aūt. deus quidē omp̄s vn⁹: qui i ꝓprio verbo cōdidit vniuerſa ante ſecula vero natiuitatē et exſtiā filij dicere fugiebat: ſed ex maria natum docebat xp̄m. ¶ Socra. ¶ C. vi.

q Uamobrē tumultu ſurgente iuſſit impator cōcilium in ſirinio cōgregari. Cōuenitq; illic ex orietalib⁹ quidē marcus arethuſe/ et georgius alexādrin⁹: quē remoto gregorio ordinauerāt arriani. Uenit etiam baſilius expulſo marcello ancyre pſule: pācracius peluſij: hiſpacian⁹ heraclie. Occidētalium vero valēs murſen⁹ ꝛ tūc ſamoſiſſim⁹ hoīm oſius cordube pontifex pariter iuit⁹ Iſti ſiquidem poſt conſulatū fergij ꝛ nigriani quo anno ꝓpter belloꝝ turbas null⁹ cōſulū fuerat ſolēniter ordinat⁹ cōuenerūt i ſirinio. Et photinū dogma ſabellij libēter et pauli ſamoſateni ſepe cognoſcentes repēte dānauerunt. ¶ Soſome. ¶ C. vij

p Oſt hec de fide ꝓpoſitiones ediderūt vnam grece aliaꝫ multuꝫ ſibimet textu ſenſuq; concordes. ¶ Socrates. ¶ Tunc etei quaſi antiqua fidei dogmata reprehēdentes: alias ꝓpoſitiōes de fide ſanxerunt. Et vnam quidē attico eloquio marcus edidit arethuſe. ſed cū romana lingua cōcordiaꝫ nō habentē neq; ſermone neq; cōpōne ſed nec ipſi grecitati cōuenientē. vnā itaq; latine a marco cōpoſitam hic ſubiſigā: ſecūdā vero quā in arimino poſtea relegerūt loco ꝓprio ponemus dū ea que ibi geſta ſūt dixerimus. vtraq; tū in grecitatē cōuerſa eſt Marcus ergo hoc modo expōnē de fide dictauit. ¶ Credim⁹ in vnū deū patrē omnipotētē creatorē et factorē vniuerſoꝝ ex quo oīs paternitas in celo ꝛ in terra noīat et in vnigenitū filiū dn̄m noſtrū ieſum xp̄m qui ante oīa ſecula ex patre natus eſt: deū ex deo: lumen ex lumine per quē facta ſunt oīa in celis et in terra viſibilia ꝛ īuiſibilia: verbū exiſtēs ꝛ ſapiētia ꝛ lumē verū ꝛ vita qui nouiſſimis dieb⁹ propter nos hūanat⁹ eſt ex ſancta virgine et crucifix⁹ ꝛ mortuus et ſepult⁹ ꝛ reſurrexit a mortuis tertia die et aſcēdit in celū ꝛ ſedet ī dexterā patris ꝛ ventur⁹ eſt ī cōſūmationē ſeculi iudicare viuos ꝛ mortuos ꝛ reddere vnicuiq; ſm̄ opera ſua. Cui⁹ imperium ſine fine exñs in ſecula ꝑmanet īfinita. Erit eni ſedēs ī dextra patri nō ſolum ī hoc ſeculo: ſed etiam ī futuro. Et in ſpm̄ ſctm̄ paraclitū. i. cōſolatorem quē ꝓmittēs apoſtolis poſt aſcenſionē ad celos eē mittēdum vt doceret ꝛ commemoraret eis vniuerſa tranſmiſit. Per quē etiā ſanctificātur aīe credētiū ī eo veracit̄ Eos aūt qui dicūt ex non exñtibus filium: aut ex altera eēntia ꝛ nō ex dei ꝛ quia erat temp⁹ aut ſeculū qn̄ nō erat alienos nouit ſancta catholica eccl̄ia.

i ¶ Rurſus igitur dicimus. Si quis patrē et filiū duos dicit deos anathema ſit

ij Et ſi quis deū xp̄ꝫ ante ſecula filiū dei miniſtrantē patri ad creationē vniuerſoꝝ nō cōfitetur anathema ſit.

iij Si quis ingenitū aut patrē eius ex maria natum dicere preſumit anathema ſit.

iiij Si quis ſm̄ pſciētiā an̄ mariam dixerit filiū eſſe ꝛ nō ante ſecula ex patre natū apud deū eē et per ipm̄ oīa facta anathema ſit.

v Si quis ſubſtātiā di dilatari aut cōtrahi dixerit anathema ſit.

vi Si quis dilatatā ſubſtātiā dei filiū dixerit facere aut dilatationē eius ſubſtātie filiū nomīauerit anathema ſit.

vij Si quis affectiuū aut ꝓlatiuum verbū dixerit dei filiū anath. ſit.

viij Si quis hoīem ſolū dixerit filiuꝫ qui ex maria eſt anathema ſit.

ix Si quis deū et hoīeꝫ ex maria dicens deū ingenitū eūdem intelligit anathema ſit.

x Si quis illud quod ſcriptum eſt ego deus primus ꝛ ego poſtea ꝛ preter me nō eſt de⁹ cum ī deſtructionē ydoloꝝ ꝛ deoꝝ nō exiſtētiū dictū ſit ad deſtructionē magis vnigeniti ante ſecula dei iudaice percipit anathema ſit.

xi Si quis audiens verbū caro factū eſt verbū ī carne mutatū putauerit aut cōuerſione facta ſuſcepiſſe carnē anathema ſit.

xij Si quis vnigenitū filiū dei crucifixū audiēs corruptionē aut paſſionē aut cōuerſionē aut mutationē aut peremptionē ſuſtinuiſſe dicit anathema ſit.

xiij Si quis quod ſcriptum eſt facia
m⁹ hoīem nō patrem ad filiū di-
cere ſed ipm ad ſemetipz aſſerit
dixiſſe deū anathema ſit.
xiiij Si quis ꝯ iacob nō filiū tanq̄ ho
minē luctaſſe ſed ingenitū deuz
aut patrē ei⁹ dixerit anathēa ſit
xv Si quis illud quod ſcriptū ē plu
it dn̄s a dn̄o nō de patre et filio
ꝑceperit ſed ipm a ſemetipo pluere
ere dixerit anathema ſit Pluit
eni dn̄s fili⁹ a dn̄o patre.
xvi Si quis audiens dn̄m patrē aut
filium dn̄m ꝛ dn̄m prēm ꝛ filium
et dn̄s a dn̄o dicēs duos aſſerue-
rit deos anathe.ſit. Nō enī coa-
ptam⁹ filiū patri:ſed ſubditū no
mini⁹. Neqꝫ enī deſcēdit ī corp⁹
ſine voluntate pr̄is neqꝫ pluit a
ſemetipo: ſꝫ dn̄o:auctoritatē dp
pe prebente patre. Neqꝫ ſedit a
dextris a ſemetipo ſꝫ audiuit di
cente patre ſede a dextris meis
xvij Si quis prēm ꝛ filium ꝛ ſpm̄ ſan
ctuꝫ vnam pſonam dicit ana.ſit.
xviij Si quis ſpm̄ ſanctū paraclitū di
cens ingenitū aſſerit deum ana-
thema ſit.
xix Si quis ſicuti docuit nos nō ali-
um dicit paraclitū pter filiuꝫ:ait
enī ꝛ aliū paraclitū mittet vobis
pr̄ quē rogabo ego anathe.ſit.
xx Si quis ſpm̄ dicit ptez patri aut
filij anathema ſit.
xxi Si qs patrē ꝛ filiuꝫ et ſpm̄ ſctm̄
tres dicit deos anathe. ſit.
xxij Si quis ꝯſilio dei tanq̄ vnā crea
turaꝝ factum aſſerit filiū dei a-
nathema ſit.
xxiij Si quis nolēte patre natū filiuꝫ
dixerit anathema ſit. Nō enī iul
tus et vim paſſus pr̄ neceſſitate
naturali q̄ſi nolens genuit filiuꝫ
ſed ſilico vt voluit etiā ſine tpe ꝛ
ſine paſſione ex ſemetipo genuit
eum.
xxiiij Si quis ingenitū ꝛ ſine pncipio
dicit filium tanq̄ duos ſine prin
cipio ꝛ duo īgenita dicens et du
os faciens deos anathema ſit.
Caput enī eſt ꝛ principiū oīm fi
li⁹. Caput aūt xp̄i de⁹. Sic eī ad
vnū oīm principiū quod eſt ſine
pncipio per filiū pie oīa referun
tur. Rurſus aūt ſubtiliter inſpi
cientes xp̄ianum ſenſum dicim⁹
xxv Si quis xp̄m deum filium dei an̄
ſecula miniſtrātē pr̄i ad oēm cre
ationē non dixerit ſed ex quo ex maria na-
tus eſt ex tūc dicit filium ꝛ xp̄m eſſe vocatū
et initiū ꝑcepiſſe vt deus eſſet anathema
ſit:ſicuti ſamoſaten⁹. ¶ Alia fides expoſi-
ta ſirinio latine quā nos ex greco trāſtuli-
mus. ¶ Capitulum.viij.

V
Poniaz de fide placuit
quēdā fieri tractatuꝫ:oīa caute
queſita ſūt ꝛ expoſita ſirinio ſub
pn̄tia valentis ꝛ vrſacij atq; germanij ꝛ ce
teroꝝ. Cōſtitit vnū deū eſſe patrē oīpoten-
tem ſicut etiam in omi orbe terraꝝ ānun-
ciaē. Et vnum vnigenituꝫ filium ei⁹ ieſum
xp̄m dn̄m ꝛ deum ſaluatorēq; nr̄m ex eo an̄
ſecula genitū. Duos aūt deos nō oportere
dici qm̄ et ipe dn̄s ait:ibo ad patrē meū et
ad patrē veſtrū dn̄m meuꝫ ꝛ deū vr̄m. Pro
pterea et oīm de⁹ eſt ſicuti etiā apl's docu
it iudeoꝝ de⁹ non ſolū:nōne ꝛ grecoꝝ ꝛ gē
tiliū:vtiq;. Qm̄ circūciſio ex fide ꝛ ppuciū
per fidē:ꝛ cetera quidē oīa cōſonāt ꝛ nul-
la remanere videē diſcordia. Quia vero mul
tos mouet ſermo latin⁹ ſubſtātie q̄ greca li
gua dicitē OYCYA. vt ſcrupuloſiſſime co
gnoſcaē omouſyon:hoc ē eiuſdē ſubſtantie
aut omoioſion.i.ſimilis ſubſtātie nō opor-
tet hoꝝ ſermonū quādam oīno fieri menti
onē neqꝫ de his exponi apud eccl'iaꝫ. Pro
pter hanc cauſam ac rationē q: in ſanctis
ſcripturis nihil tale cōſcriptum eſt: ꝛ qn̄iā
hec vltra humanā ſciētiā ꝛ intellectū ſūt:ꝛ
nullus poteſt gn̄ationeꝫ filij narrare ſicut
ſcriptū eſt:gn̄ationē eius quis enarrabit?
Hoc enī ſciendū ſolū patrē noſſe:q̄admodū
filium gn̄auit:ꝛ rurſus filiū quō ipe de prē
ſit genitus. Nulli vero dubiū eſt maiorē eē
prēm honore ꝛ dignitate atqꝫ diuinitate:
et ipo nomīe paterno eſſe potiorē teſtifican-
te filio ipo. Qui me inquit miſit pr̄ maior
me eſt. Et hoc eſt catholicū. Null⁹ ignorat
duas pſonas eſſe pr̄is ꝛ filij. Et patrē quidē
maiorē filiū vero ſubiectū cū oībus que ei
pater ſubiecit ei⁹ prēꝫ vero initiū nō habere
et inuiſibilem ꝛ imortalē ꝛ ipaſſibilē eſſe:fi-
lium vero natū ex patre deū ex deo lumen ex
lumine ꝛ hui⁹ natiuitatē ſicuti predictuꝫ ē
nullū noſſe niſi ſolū patrē. ipm vero filiū do
minū ꝛ deū nr̄m:carnē ſeu corpus hoc ē ho
minē aſſumpſiſſe:ſicut ꝛ angelus ānuncia-
uit ꝛ oēs ſcripture docent:ꝛ marie ipe apo
ſtolus doctor gentiū. Hoīem aſſūpſit xp̄us

ex maria virgine per quē paſſus eſt. Aper
aũt totius fidei et firmamētũ ē vt trinitas
ſeruetur semꝑ ſicut in euangelio legimus:
Euntes docete oēs gentes: baptiſātes e=
os in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti
Integer autē atq; perfectus eſt numerus
trinitatis. Paraclytus vero ſpũs ſanctus
ꝑ filium miſſus: venit ſecũdũ ꝓmiſſionē vt
apoſtolos ⁊ oēs credentes ſanctificaret.
¶ His igit̄ explanatõib⁹ etiã poſt dã B
nationē photini cõſentire et ſubſcribē ſua
debant ꝓmittētes ei reddere epãtũ ſi ꝑ pe
nitētiã anathematiſaret dogma quod ipſe
cõpererat et in eorũ ſententia cõſonaret.
Ille vero eorũ quidē propoſitũ non ſuſce=
pit ſed prouocauit eos ad diſputãdũ. Qua
propt̄ definito die impatoris volũtate con
uenerũt pſites epi et ſenatoꝝ nõ pauci q̃s
ꝓceperat adeſſe diſputationi prīceps. In=
ter quos reſtitit photino ſabin⁹ eccle tũc
ancyre preſul. exceptorib⁹ voces eorũ con
ſcribētib⁹. Magnaq; certamina ſermonũ
inter vtranq; partem facta noſcunt̄: vict⁹
q; photinus damnatus eſt. Et in fuga con=
ſiſtens de cetero libros vtraq; lingua cõfi=
ciebat q̃m neq; latio ſermõe videbat̄ igna
rus. Scripſit quoq; cõtra omnes hereſes
ꝓprium ſtudēs dogma firmare. Et de pho
tino quidem hec dicta ſufficiant. ¶ Scien
dum tamen quoniam ſirmio conuenientes
epi penitentia ducti ſunt in expoſitione fi=
dei latina lingua prolate. Poſt editõez nã
q; ſibi eam cõtrariã iudicabãt. Quã ſtudu
erũt ab epis qui eã iam ſubſcripſerant red
di quoniã celabatur a plurimis. Impator
autem edictis queri precepit editõnē ipãz
ſupplicũ minatus ſi quis eam celaſſe cõpe
riret̄. Sed neq; terror deſtruere potuit qđ
ſemel fuerat inſtitutũ eo q᷑ apud multos ha
beret̄. Et de his quidē iſta dixiſſe ſufficiãt.

¶ Capitulũ. ix.

Uia vero et de oſio hiſ=
pano inuito illic venīēte fecim⁹
mentionē breuiter etiã de eo dicēdũ ē. An
te paululũ temp⁹ iſte vir molimie arriano=
rũ fuerat miſſus exilio. Tunc autē ſtudio
eoꝝ qui ſirmio cõuenerũt eũ euocauit imp
ator volēs eum aut ſuaſione aut neceſſita=
te cõcordare pſtrib⁹. Hoc enim facto maxi
mũ fidei eorũ putabat̄ eē teſtimoniũ. Qua
propt̄ ſicuti dixi ex neceſſitate venit. Et dũ
eis ꝯſentire reſpueret tormēta lõgeu⁹ pla
gaſq; ꝑpeſſus eſt. vnde etiã neceſſitate ve=
hementi expoſitõib⁹ tũc editis cõſenſit at
q; ſubſcpſit. Hunc ḡ terminũ habuerunt q̃
tũc ſirmio geſta noſcũtur. Impator aũt cõ
ſtãti⁹ morabat̄ in ſirmio et belli qđ gereba
tur ꝯ magnentiũ expectabat euentũ.

¶ Capitulum decimũ. B

Interea magnētius ad
ſeniorē ꝑueniēs romã multos ꝑ
emit ſenatoꝝ ac ppli. Et agnoſcēs vicinos
eſſe ꝯ ſe Conſtãtij milites abceſſit ad galli
as ꝑtis occidentalis. Cũq; illic bellũ ſepi⁹
int̄ alterutros exercerēt mõ iſti mõ illi vic=
tores eē videbãtur. Nouiſſime aũt deuict⁹
magnenti⁹ fugit in murſam qđ eſt gallie ca
ſtrũ. Videnſq; ſuos milites q̃ſi de ꝑditione
triſtes ſtãs celſiore loco eos nitebat̄ allocu
tionis ꝯſuetudīe ꝯfortare. Tũc illi fauorē
ſolitũ magnentio exhibere p̄pati/ e diuer=
ſo nolētes clamauer̄t oēs Conſtanti augu
ſte tu vincas. Hoc auguriũ magnētius tra
xit ad ſemetipſum tãquã ei nõ diuinit⁹ cõ=
cederet̄ impiũ. Et ꝓpterea relinq̃ns caſtꝛ
ad vlteriora tēdebat. Seq̃ntib⁹ aũt cõſtan
tij militib⁹ circa mõtē ſeleucũ ſetã cõgreſ=
ſione ſolus fugiēs venit in lugdunēſē vrbē
compiēſq; ſuã matrē et fratrē quez ceſa=
rem cõſtituerat inſfectos nouiſſime inter=
fecit et ſemetipm cõſulatu conſtantij ſexto
et cõſtãtij galli ſecũdo auguſti die quito de
cimo Non poſt multũ vero tp̄s etiã decen=
nius ei⁹ frater ſemetip̄ʒ ſtrãgulauit. B
Sʒ neq; ad rēpublicã q̃es venit. Naʒ poſt
paululũ apud gallias occidētales ſiluanus
quidã tyrãn⁹ eſt exortus quē duces cõſtã
tij velociter peremerũt.

¶ Capitulum vndecimũ. A

Porro iudei i dioceſaria
paleſtine reſidentes vicina loca
turbabãt. Et ſumētes arma: tētabãt reſul
tare romanis. Poſt hec itaq; gallus ceſar
cũ antiochie degēt exercitu deſtinato eos
apprehēdit ciuitatēq; vaſtauit. Cũ vi B
deret̄ ſibi ꝓſpe geſſiſſe: felicitatē nõ ferēs:
acceſſit ad tyrãnidē. Et ſi iſinnãs ĩpatori
ſuã ĩtētionē q̃ſtorē vocabulo magnũ ⁊ do=
micianũ p̄fectũ oriētis occidit. Ob quã rē
cõſtãti⁹ ĩdignat⁹ euocauit eũ. Qui cũ con
tēnere nõ valeret ꝑgebat ad p̄ncipē. Cum
q; cõtra inſulã flaconēſem veniſſet eum il=
lic cõſtãtius precepit interimi.

¶ Capitulum duodecimũ. A

Poſt paululum vero tē=

pna iulianũ galli frẽm ceſarẽ cõſtituẽs: cõ-
tra barbaros direxit in gallias. Gallus ve
ro qui et cõſtantius ſeptimo cõſtãtij cõſula
tu et ſuo tercio ita ꝑimiẽ. Julian⁹ ſeq̃nti cõ
ſulatu arbitionis ⁊ iuliani ꝯſtituiẽ ceſar die
ſeptimo mẽſis nouẽbris. ❡Soſomen⁹.
Sublatis itaqȝ tyrãnis redem malo B
rũ videbaẽ habere cõſtãti⁹: et deſerens ſir
miũ veniebat ad ſeniorẽ romã illic volẽs
triũphũ de tyrannicis exercere manubijs.
Credẽs aũt ea occaſione poſſe vtriuſ C
qȝ ptis ep̃os in dogmate ꝯcordare rurſus
ſynodũ in ytalia celebrãdũ eẽ cõſtituit. In
terea iuli⁹ papa cũ q̃ndecĩ ãnis romanã re
xiſſet eccliam moriẽ: cui ſucceſſit liberi⁹.

❡Socrates. ❡Capi. xiij.

Gitur in anthiochia ſy-
rie alter hereſiarch⁹ emerſit eci
us cognomẽto ſine deo. Js eĩ eadẽ q̃ arri⁹
ſapiebat ſed ab arrianis ſe ſegregabat/ eo
ꝙ arriũ in ſua cõmunione recepiſſẽt. Qui
ſicuti p̃dictũ ẽ aliud mente gerẽs aliud vo
ce ꝯfeſſus eſt: dũ ẽminũ ſynodi nicene ſuſci
piẽs ſubſcripſiſſet volens circũuenire tũc
p̃ncipẽ/ propterea ergo arrianos ecius de
clinabat. Erat nãqȝ is ecius pri⁹ heretic⁹
⁊ feruẽtiſſime defendere arrij dogma vide
batur. Erudit⁹ ei aliq̃ꝑ tuliũ alexãdriã fuer
ſus eſt. Et veniẽs in anthiochiã ſyrie vnde
oriundus erat a leõtio tũc ãthiochena pre
ſule diacon⁹ ordinaẽ. Tũc ĝ veniẽtes ad ſe
diſputatõib⁹ ſophiſticis eludebat. Hoc enĩ
faciebat ſeq̃ns cathegorias ariſtotelis diſ
putãs ⁊ q̃dã ꝯcinãs: que ñ ſentiebat neqȝ
ab eruditis ĩtentionẽ ariſtotel' agnouerat
Jlle nãqȝ propẽ ſophiſtas tunc deridẽtes
philoſophiã: hoc op⁹ iuuenib⁹ exercitatio
nis cã ꝯſcribẽs dialeticã ſophiſtĳ ꝑ h⁹mõi
ꝯtẽtõnes oppoſuit. Cõtẽplatiui aũt phi li
bros platõis ⁊ plotini d̾clarãtes ea q̃ arti-
ficioſe ſũt ab ariſtotele ꝯſc̾pta redarguũt.
Sȝ eci⁹ ꝯtẽplatiȝ doctorẽ ñ hñs: ĩ ꝯmẽda
tionib⁹ ſophiſticis ꝑdurauit. Quãobrẽ nõ
ĩtelligẽ potuit quõ ſit ĩgeniti generatio: ⁊
quẽadmodũ qd̾ naſciẽ coeternũ ſit gñanti
Parũ ĝ imbut⁹ erat eci⁹: et diuinar lrar ig
nar⁹: tñmõ in cõtẽtionib⁹ p̃ꝑat⁹: ꝙ etiam
quitibȝ ruſtic⁹ facẽ põt. Et dũ nec veteres
qui eloq̃nia chriſtiana fuerãt interpretati le
giſſet: aſſerebat ſe multũ gaudere librĳ cle
mentis et affricani nec nõ origenis: cũ vel
qȝ fuerint illi viri totius ſapĩe virtutibus
eruditi. Fecit igr̃ is ep̃las ad ĩꝑatorẽ ꝯſtã
tiũ et alios quoſdã contẽtiones inuoluens
et quedã cõmenta conficiẽs. Quãobrẽ eti
am ſine deo vocabaẽ. Et licet eadẽ q̃ arri⁹
vindicauit tamẽ a ſuis non valentib⁹ intel
ligere ꝑplexiones ſillogiſmor eius: cũ ead
que illi ſaꝑet putabaẽ heretic⁹. Et propte
rea eor pulſus ecclia credebaẽ: cũ ip̃e illis
potius cõicare noluiſſet. Hacten⁹ enĩ ex il-
lo ſunt qui tũc quidem etiam nũc aũt euno
miani vocãtur: poſteriore nãqȝ tp̃e Euno-
mius notarius eius eruditus ab eo / edi-
tionẽ eius hereticã diuulgauit. Sed de eu
nomio locis cõuenientib⁹ explanabimus.

❡Soſomenus. ❡Cap. xiiij.

Nimici ſiquidẽ fidei pu
tantes ſe tempus ĩueniſſe cõtra
defenſores eius valde apud principẽ labo-
rabant vt ecclĳs pellerentur omẽs qui ab
eis videbanẽ eſſe depoſiti tãꝙ alteri⁹ fidei
vel q̄ viuo cõſtãte imꝑatori cõſtãtio reſti-
tiſſent ita vt fuiſſet pene ad bella ꝓuentũ.
P̃cipue tñ athanaſium accuſabãt q̄ ĩuidie
nimietate neqȝ cõſtãte viuo et cõſtãtio eũ
ſe diligẽ ꝓfitẽte ab ei⁹ moleſtia recedebãt
Sed anthiochia cõgregati: narciſſus cilex
theodorus trachite: et theognius nicenus:
patrofilus ſcytopoleos: minophãtis ephe-
ſius: ⁊ alĳ circa triginta ſcp̃ſerũt oẽs vniũ
ſis ep̃is q̄ cõtra factiões eccleſiaſticas a-
lexandriã remeaſſet nec ĩ concilio ſine cul
pa fuiſſet inuẽtus: et iubebant vt neqȝ cõi
carent ei neqȝ ſcp̃ta dirigerẽt ſed georgio
q̃ ab eis fuerat ordĩat⁹: verũ athanaſio nul-
lus hinc ſermo fuit. ❡Capi. xv. A

Gitur deuicto magnen
tio cũ ſolus cõſtãtius rõanor te
nuiſſet imperium omni ſtudio la
borabat vt occidẽtales ep̃i cõſentirẽt eis
qui conſubſtantialem eſſe patri filium de-
negabant. Et hoc faciebat nolẽs a primor
dio aperte vim facere: ſed eis callide ſuade
re vt in decreto contra athanaſium ob ori
entalibus epiſcopis habito conſentirent.
Sperabat enim quia ſi communi decreto
damnaretur athanaſius: facilius ſuam vo-
luntatem in regione compleret. B
❡Socrates. ❡Tunc igitur in ytaliam
cõuenerũt ep̃i orientaliũ nõ multi: q̃m plu
rimos eor aut ſenectus aut itineris longi
tudo prohibuit. Occidentalium vero vl-
tra trecẽti vt precepto p̃ncipis concilium

mediolani celebraret. vbi cõuenietes oriẽ
tales ante oĩa ꝯtra athanaſium decretũ fi
eri cõmune poſcebãt:vt hoc facto penitus
ei aditꝰ alexandrie clauderet. Quod dũ ſẽ
ſiſſẽt paulinꝰ gallicane treuerẽus:dyoniſiꝰ
albe metropolis ytaloꝝ ⁊ euſebiꝰ vercellẽ=
ſis epi:qui ad deſtructionez fidei oriẽtales
ꝯtra athanaſiũ agere molirent:ſurgẽtes/
magna voce clamabãt dolum ⁊ circũuẽtio
nẽ ꝑ ea que gerebant xp̃ianitatis dogma=
tibus irrogari. Nõ eni veras ꝯ athanaſiuz
culpas eſſe dicebãt cũ ad retractationẽ fi
dei talia ꝓbarentur ĩuenta. Illis ergo ta=
lia ꝓclamãtibꝰ ꝯciliũ tunc ſoluit epoꝝ.

¶ Theodoricus. Capm. xvi. B

Epoſito ſiquidez atha
naſio aliã heretici fidei expone=
re ſunt niſi doctrinã. Sed neutꝝ
horũ ꝑduci potuit ad effectũ:cum pñte pn
cipe clamaretur qꝫ ĩiuſte agebat ⁊ impie.
Quo facto ⁊ ipi eccliis ſũt expulſi ⁊ in vlti
mis terre finibꝰ habitare p̃cepti. Nõ rur=
ſus mirabilis athanaſius hoc modo in illa
ſatiſfactiõe ꝯſcribit. Quis tñ poterit me=
morare quãtum illi geſſerũt? tũc eni eccle
ſiis pacẽ habentibꝰ ⁊ ppl̃is ꝑ collectas orõ
nibus. põtifex quidẽ romanꝰ liberiꝰ ⁊ pau=
linus galliaꝝ metropolitanꝰ ep̃us:⁊ dyoni
ſius ytalus lucifer metropolitanus inſula
rum ſardinie et euſebiꝰ ex italia: oẽs epi
boni ⁊ predicatores veritatis abripiunt et
tradũtur exilio:nullam habẽtes culpã ni=
ſi quia ĩ arrianã noluerũt conſentire veſa=
niã neqꝫ in calũniis ſubſcripſerũt noſtris.
De maximo aũt ⁊ optimo ſene ⁊ vere B
ꝯfeſſore oſio etiã loqui ſupfluũ oĩbus eniz
notum eſt quia ⁊ iam hũc exilio deportari
fecerũt. Non eni ignobilis ſed oĩbus noſci
tur eẽ notiſſimꝰ. Cui nanqꝫ non p̃fuit ſyno
do:aut recte loq̃s non ſatiſfecit vniuerſis?
Que eccl'a huius patrocinũ memoriã non
habet? Quis aliqñ dolens cũ veniret apud
eum nõ remeauit ſanꝰ? Quis indigẽs cuz
petiſſet nõ meruit quod popoſcit? Et tñ
etiam ꝯtra hunc talia p̃ſumpſerũt qꝫ impi
etas coꝝ moluminia cognoſcens noluit ꝓ=
pria ſubſcriptione firmare. ¶ Socrates
¶ Igitur impator illos quidẽ mittit C
ĩ exilium:gñale vero conciliũ fieri cogita=
bat quatinꝰ oẽs orientales epos venietes
ad occidentem ſi poſſet ꝯcordes efficeret.
Quod cũ ꝓpter itineris ſpacia difficile vi=
deret:duplicẽ tractauit ſynodũ celebrari
vt in arimino quidẽ itali qui tunc aderant
cõuenirent:orientales aũt ĩ nicomedia bi=
thinie ciuitate. Hoc ꝗ imperatore tractãte:
effectus nõ euenit vt voluit. Neutrũ ei cõ=
cilium ſibimet ꝯcordauit ſed vtrũqꝫ diuiſũ
eſt. Nam neqꝫ arimino ꝯuenientes alteru=
tris int ſe ꝯſonare potuerũt: et orientales
in ſeleũcia iſaurie ꝯgregati aliud ſciſma ſũt
paſſi quod ſuo loco narrabitur.

¶ Theodoricꝰ. Capitulum. xvii.

Go quidem liberii per
omĩa famoſiſſimi habitum A
pro veritate dyalogũ cõtra ꝯſtã
tium volo referre:qñ a fidelibus illius tẽ=
poris eſt ꝯſcriptꝰ. Is ei poſt iuliũ ſilueſtri
ſucceſſorẽ romanã gubernauit eccl'iam.
¶ Cõſtantiꝰ ĩpator dixit. Nos et eo quod
xp̃ianus ſis ⁊ ep̃s nr̃e ciuitatis:dignũ hoc
iudicauimꝰ vt euocantes te moneremꝰ q̃=
rinus cõionẽ ſceleſtiſſimi athanaſii ⁊ ineffa
bili ſupbia detenti abnegare non differas.
Hoc eni terrarũ orbis bene fieri ꝯprobã=
uit:⁊ ſynodali ſententia alienũ eccl'aſtica
cõione decreuit. Liberius ep̃s dixit. O im
perator iudicia eccl'aſtica decet cũ maxĩa
proferri iuſticia. Quapꝛoptr ſi videt pieta
ti tue diſceptationem iube ꝯſtitui. ⁊ ſi ap=
paruerit athanaſiꝰ ꝯdẽnatione dignus:tũc
ſm eccl'aſtice conſequẽtie formã: ꝓferat ĩ
eum digna ſententia. Nõ eni poſſibile ẽ cõ
dẽnare virũ de quo nihil examinatũ ẽ. Cõ=
ſtantiꝰ impator dixit:vniuerſus mũdꝰ ad=
iudicauit eiꝰ facinora:ſed ille ſicut ab initio
tempus illudit. Liberius ep̃us dixit. Qui
cũqꝫ ſubſcripſerũt nõ ipi viderũt que geſta
ſunt:ſed ꝓpter gl'iaz ⁊ timorẽ et ne a te cõ
tumelias paterent acquieuerunt. Impera
tor dixit. Quid eſt gl'ia ⁊ timor ⁊ cõtume=
lie? Liberius dixit. Quicũqꝫ gl'iam dei nõ
diligũt:tua magis dona p̃ponunt. Quez ꝗ
iſti non viderunt nõ examinãtes adiudica
uerunt:qḋ ẽ xp̃ianitatis alienũ. Impator
dixit. In facie itaqꝫ cõdẽnatus eſt in ꝯcilio
tyri cõtra ⁊ in ꝯcilio contra eũ parit decre
uerũt omẽs totiꝰ orbis epi. Liberius dixit
Nũq̃ in pñtia ſua homo ille adiudicatꝰ eſt
Quicũqꝫ eni tunc ꝯueniẽtes ꝯdẽnauerũt
eũ:diſcedente athanaſio a iudicio ſentẽtiã
ꝓtulerũt. Euſebius eunuchus dixit. In ni
ceno ꝯcilio alienus catholica fide ꝓbatꝰ ẽ.
Liberius dixit. Quiqꝫ ſoli iudicauerũt ex
his qui cũ eo nauigio venerunt in mareo=
te:quos miſerunt ad accuſationẽ eiꝰ vt cõ
tra eum geſta cõficerent. Hoꝝ itaqꝫ qui de

[A]inati ſunt duo ſunt mortui: theognius et
theodorus. reliqui do tres viuūt:hoc ē ma
ris:valens ⁊ vrſatius:ab his qui miſſi ſunt
ſardice propter hanc cauſam ſynodus cele
brata eſt qui in ſynodo libellos obtulerūt:
veniā poſtulantes.qm̄ in mareote ꝑ calum
niā ex vna parte contra athanaſiū geſta cō
fecerunt.Libellos eoꝝ nunc pre manibus
habem⁹.Cui hoꝝ nos credere ⁊ cōicare cō
uenit imperator:his qui primitus damna-
uerunt ⁊ veniam poſtea popoſcerūt An eis
qui adhuc hec accuſare contendunt?Epi-
ctetus eps̄ dixit. O imperator non fidei cā
hodie neqꝫ iudicioꝝ eccliaſticorum ſermo-
nem facit:ſed vt apud ſenatores in romana
conſtitutos vrbe glorietur quaſi ſuꝑauerit
principē.Impator ad liberium dixit.Quo
ta pars es totius orbis qm̄ tu ſolus hoīem
vindicas nephandiſſimū vt orbis terraruꝫ
pacē eccliaeqꝫ diſſoluas?Liberius dixit Nō
eo ꝙ ego ſum ſolus fidei cā minuetur.nam
⁊ antiquitus tres ſoli reperti ſunt reſiſten-
tes ꝑcepto regis.Euſebius eunuch⁹ dixit.
Impatorē noſtꝝ nabugodonoſor feciſti?Li
berius dixit.Nō.ſed ita irrōabiliter adiu-
dicandus eſt homo qui non eſt examinatus
Hec ergo peto primitus generalē proferri
ſubſcriptionē:confirmantē fidē in nicea ꝓ
latam vt ita reuoceris ab exilio fratribus
nr̄is ⁊ in locis ꝓpriis reſtitutis:ſi hi q̄ tur-
bas pariūt eccliis viſi fuerint apſice fidei cō
ſentire.Tūc apud alexandriā cōuenientes
oēa vbi ⁊ accuſatus ⁊ accuſatores ſunt ⁊ de
fenſor eoꝝ examinata cauſa poſſumus ꝓfer
re ſniaꝫ.Epictic⁹ eps̄ dixit.Sꝫ curſ⁹ publi
c⁹ n̄ ſufficit ſubiectui epoꝝ Liberi⁹ dixit Ec
cliaſtice cāe publico curſu nō egēt.Ecclie
nāqꝫ ſufficiunt vſqꝫ ad mare perducere ſu-
os ep̄os Impator dixit.Que dudū ſuſcepe
runt formam ſolui nō poſſunt.Plurimoꝝ
nanqꝫ epiſcopoꝝ debet valere ſentētia.Tu
ſolus es qui amicicias illi⁹ ſcelerati defen-
dis.Liberius dixit.Impator nūꝙ audiui-
mus abſente accuſatore iudicē ei⁹ ſcelera
ꝓferentem:niſi q2 propria vident hec odia
Impator dixit Omnibus quidem nocuit ī
cōmunione:nulli tamē ita ſicuti michi.Cui
dum non ſufficeret interit⁹ fratris mei ma
ioris:neqꝫ beate memorie conſtanteꝫ ceſſa
uit in meis inimiciciis frequenter impelle
re:niſi nos maiori māſuetudine detenti:im
pelientis momenta temperaſſemus.Nul-
la itaqꝫ michi victoria eſt:neqꝫ contra mag
nentium vel ſiluanū:niſi illū ſceleſtū ab ec-
cleſiaſticis rebus expulero.Liberius dixit
Noli per epiſcopos tuas vindicare inimici
cias.Manus enim eccliaſticoꝝ ad ſanctifi
candū vacare debēt.Quapropter ſi tibi vi-
detur:iube vocari ad loca ꝓpria ſacerdotes
⁊ ſi concordes apparuerint:ei quē nos ī pn̄
ti defendimus ſcd̄m fidem orthodoxam in
nicēa ſynodo conſtitutam:tunc conuenien
tes prouidebunt pro mundi pace ⁊ homo q̄
nō peccauit non reprobet̄ iniuſte.Impera
tor dixit:vnū eſt quod queritur.Volo enim
te amplectentē eccliaſticam cōmunionem
rome denuo deſtinare:⁊ propterea concor
da paci et ſubſcribens rome reuertere.Li-
berius dixit.Rome iam fratribus vale dixi
Maiores enī ſunt eccliaſtice ſanctiones ꝙ
rome habitatio ciuitatis.Impator dixit.Er
go trium dierū ſpaciū ad deliberationē ha-
beas/ſi vis ſubſcribere rome reuertere:aut
certe cogita in quē vis deportari locū.Li-
berius dixit.Spacium triū dierū rationem
nequaꝙ mutare poteſt.Quapropt̄ vbi vis
dirige me. Imperator aūt poſt duos dies
examinato liberio ⁊ nequaꝙ a ſuo propoſi-
to reuocato iuſſit eū ī beria tracie exilio de
portari.Egredienti liberio impator ad ex-
penſas quingētos ſolidos deſtinauit.Tūc
liberius deferenti dixit.Vade da eos impa
tori.Opus enim habet ſuis militibus eroga
re.Silr̄ ⁊ auguſta tātos ei direxit.Liberi⁹
dixit.Redde hec imperatori opus ei habet
hec ad expenſas militū ſuorum.Si autem
imperator hec non habet opus:det eos au
xentio ⁊ epicteto.Illi enī opus hec habent
Dumqꝫ ab eis nihil accepiſſet euſebius eu
nuchus obtulit ei alios ſolidos.Cui liberi
us ait.Totius orbis eccliās deſolaſti et tā
ꝙ damnato mihi hec affers?vade prius di
ſce eſſe xp̄ianus.His itaqꝫ geſtis poſt tres
dies nichil accipiens miſſus exilio eſt.

¶Capitulum decimūoctauum.

[V]Eritatis itaqꝫ propug-
nator ⁊ victor trachiā ſicut iuſſū
fuerit vſqꝫ ꝑduxit.Duobusqꝫ trā
ſactis annis conſtanti⁹ rome venit.Pro-
cerum vero ſenatoꝝqꝫ cōiuges rogabant
viros ſuos vt conſtantio ſupplicarent qua
tinus paſtoreꝫ gregib⁹ reſtitueret.Aiebāt
enim q2 niſi flecterent animū principis eos
ipſe relinquerent ⁊ ad paſtorem illum ma-
ximū properarent.At illi dixerunt Nos fu
rorem principis formidamus:nec forte ali
quā veniā ꝓmeremur.Sed vobis inquiunt

magis rogantibus forſitan parcet. Et vnū alterius fiet aut preces ſuſcipiet / aut ſi fle eti nequiuerit ſine aliqua iniuria vos dimit tet. Hoc conſiliū mulieres ille laudibꝰ max imis proferende percipientes / cum orna= tu ſolito adierunt imperatorem: quatinus ex veſte ſublimi inſignes eas et nobiles ar bitratus: reuerentiam eis haberet et par= ceret. Adeuntes enim principem tali voce clamabant. Miſerere tante ciuitatis paſto ris prouidentiam non habentis que lupo= rū patet inſidijs. At ille reſpondit non ege re paſtore alio ciuitatem. Eſſe nanqȝ pon= tificem qui eorū curam haberet. Poſt ma gnum nanqȝ liberium quidam diaconorū eiꝰ felix noīe fuerat ordinatꝰ. Is expoſitā ī nicea fidem inconcuſſe ſeruauit: ſed corrup toribus eius ſine diſcretione cōmunicabat Nullus tamen rome habitantium in baſili cam ingreſſus eſt cū ille intus aſtaret. Hoc autē etiam matrone ille imperatori dixerūt Qua gratia flexus / precepit illū inter om= nes egregiū reuocari et vtrunqȝ eccleſiam gubernare communiter. His ergo litteris in circenſi ſpectaculo relictis populus cla mabat iuſtam principis eſſe ſententiam vt ſicut dupliciter coloribus diuiſi ſunt ſpec= tatores: ſic oportere alterutrū his alteru= trum / alijs preſidere. Cum ergo primitus principis litteris ſic fauiſſent: poſtea cōmo ti cōmuni voce clamauerunt. Unus deus vnus chriſtus vnus epiſcopus. Ipſas enim voces et ego iuſtū ponere iudicaui. Poſt has vero chriſto amabilis populi pias ⁊ iu ſticia exornatas voces ſanctiſſimus quidē liberius eſt reuerſus. Felix autem recedēs habitauit aliam ciuitatem. ¶ Socrates

¶ Capitulum. xix.

A tēpeſtate leontio mo riente qui hereticum Etium dia conum ordinauerat: eudoxius germanice epiſcopus que eſt ciuitas ſyrie cū eſſet tunc rome preſens: finxit ſibi cām neceſſitatis ī cumbere: et imperatori callide locutus qſi ciuitas germanicioꝝ eius prouidentia atqȝ cuſtodia indigeret: petijt vt remearet ad propria. Quem princeps nihil proſpici ēs abire dimiſit. At ille cubicularios coop antes habens: relicta ciuitate ſua anthio= chenum vſurpauit epiſcopatū. Fouere nāqȝ ſtudebat Etium. Ob quam rem niſus ē concilium facere ſacerdotum: et ordinatio nem ei reſtaurare dyaconatus. Quod neqȝ ꝙ geſtum eſt eo ꝙ magis valeret odiū con tra Etium / ꝙ Eudoxij deſideriū. Et de his quidem tantum noſſe ſufficiat.

¶ Capitulum viceſimum. A

Orum igit qui arimino cōuenerūt orientales ea q̄ de a= thanaſio geſta ſunt taciturnitati tradētes ad concilium ſe occurriſſe dicebant. Quo= rum ſtudio coherebant vrſatius et valens qui ab initio quidem arrianum dogma te= nuerant. In medio autem omouſianis con ſenſerant dato libello romano pontifici ſicē iam dictum eſt. Iſti nanqȝ ſemper ad ptes pro tempore valentium declinabāt. Quo= rum adiutores erant germinius. auxenti= us. dimophilus. ⁊ gayus. Dum ergo in cō cilio preſentium alter aliud proponere co= naretur: tunc vrſatius et valens dicebant oīa q̄ de fide dicta ſunt debere ſuſpēdi: ⁊ ſu ſcipiendā nouellam expoſitionem quā pau lo ante ſyrmio cōuenientes ediderāt. Hec dicentes et cartulam pre manibus haben tes legi fecerunt ſecūdum expoſitionem fi dei ſyrmio prolatam: quam ibi quidem ſicu ti prediximus celauerunt. Arimino autem oſtē ſa eſt Cuius exemplar hoc eſt.

¶ Credimus in vnum et verum deum pa= trem omnipotentem creatorem et opificē omnium. Et in vnum vnigenitum filiū dei ante omnia ſecula: et ante omne principiū et ante omne quod opinari poteſt tempus et ante omnē perceptibilē opinionē natū ī paſſibiliter ex deo per quem et ſecula per= fecta et omnia facta ſunt. Natum āt vni= genitum ſolum ex ſolo patre / deum ex deo ſimilem generanti patri ſcd̄m ſcripturas. cuiꝰ gn̄ationē nulliꝰ nouit niſi ſolꝰ q̄ genuit eū pr̄. Hunc nouimus vnigenitū eius filiū nutu paterno veniſſe de celis ad deſtructi= onem peccati et natum ex maria virgine: ⁊ cum diſcipulis conuerſatum et omnē com pleſſe diſpenſationem ſecundum paternam voluntatem: crucifixum et mortuum et ad inferos deſcendiſſe: et que ibi erant diſpē= ſaſſe. quem ianitores inferni vidētes expa uerunt et die tercia reſurrexiſſe: et cum diſ cipulis cōuerſatum: et quadraginta diebꝰ expletis in celos aſcendiſſe et ſedere a dex tris patris: et venturū nouiſſima die ī glo= ria patris ad reddēdum vnicuiqȝ ſecūdum opera ſua. Et in ſpiritum ſanctum / quē ipſe vnigenitꝰ dei filius ieſus chriſtus mittere ꝯpromiſit gn̄i hoīm ꝯſolatorē ſcd̄m q̄ ſcriptū ē. Uado ad prēm meum ⁊ rogabo eū ⁊ aliū ꝯſolatorē mittet vobis ſpm̄ veritatis / ille

ex meo accipiet ⁊ docebit ⁊ ɔmēorabit vob
oīa. Nomē vero ſubſtātie eo q̄ ſimpliciter
a prib⁹ poſitū a ppl'is ignoꝛet: et ſcandalū
faciat: et q̄ꝛ nec ſcripture hoc ɔtinēt placu
it abrogari et oīno nullā mēoꝛiā ſubſtātie ī
deo eē de ceṫo/ eo q̄ diuine ſcripture nuſq̄
de patris ſubā filijq̄ʒ meminerint. Similez
vero dicim⁹ filiū prī ꝑ oīa ſicut ſctē ſcriptu
re dicūt ac docēt. ¶ His itaq̄ʒ lectis cōſur
gētes quib⁹ hec diſplicebāt aiūt. Non fide
egentes hic venim⁹: Integrā nāq̄ʒ ſerua-
m⁹ quā ꝑcepim⁹ ab initio: ſed magis vt ſi
qua circa hec nouitas ſit oīno ꝓhibeamus
Si ergo hec q̄ lecta ſunt nullā faciūt noui-
taté: aperte iam anathematizate hereſim
arrianā ſicut et alias hereſes regula eccl'ie
tanq̄ blaſphemas abiecit: q̄ꝛ enim blaſphe
mū arrij dogma turbas eccl'ie q̄ etiā nūc ſi
unt excitauit: atq̄ʒ ſeditiōnes toto oꝛbi ter-
raꝝ valde notiſſimū eſt. Hec ḡ ꝓpoſitio dū
ab vrſatio ⁊ valēte ⁊ reliquis ſuſcepta non
fuiſſet ad plenū diuiſit eccl'iam. Alij nanq̄ʒ
his q̄ arimino ſūt lecta ɔſenſerūt. Alij ve
ro nicenā denuo roboꝛauerūt fidē. Deriſe
runt aūt ſubſcriptiōem illi⁹ lectōnis: ⁊ max
ime athanaſius alexādrie ciuitatis ep̄s in
ep̄la quā ſuis familiarib⁹ deſtinauit. Quā q̄
legit inueniet q̄ forti dictōe ſit plena.

¶ Theodoꝛic⁹. ¶ Dicebāt aūt arriani
cōuenientes arimino: volētes heſperijs ſua
dere ſimplicib⁹: q̄ꝛ nō opoꝛtet ꝓpē duo ver
ba q̄ nec īuenirētur ſcripta ſeparari coꝛp⁹ ec
cleſie: ſʒ ſīlez ꝑ oīa ꝓfiteri filiū geītori: ſub
ſtātie vero tacere nomē. Sed fallaciā ſenti
ētes hoꝝ omouſiani pōtifices eos abdica-
uerūt. Ipi vero lrīs inſinuauerūt impatori
ꝓpriā volūtatē/ dicētes filios ſe eē patruʒ
niceni cōcilij parit ⁊ heredes. ¶ Socra.
¶ Hoc tñ ſciēdū q̄m ſynod⁹ quidē vrſatiū
⁊ valentē: auxentiū et germiniū: gaiū et di
noſiū: coꝝq̄ʒ ſocios ɔdēnauit: arrianū dog
ma anathematizare fugiētes. Qui ꝓpter
hanc damnatōnē indignati ad ꝑncipē cele
riter aduenerūt: poꝛtātes lectā in ɔcilio fi
dē. ¶ Theodoꝛic⁹. ¶ Apertius autē
integram fidei regulam eoꝛum epiſtola ad
conſtantium ſcripta monſtrauit. Cui⁹ ver-
ba ſunt hec. ¶ Capitulum.xxi.

Diuīa iuſſiōe ⁊ precepto

pietatis tue olim dogmatizata
cōfidimus. In ariminum nanq̄ʒ ex vniuer-
ſis occidētalib⁹ ciuitatib⁹ omnes cōueni-
mus ſimul ep̄i: vt et fides catholica cogno
ſceretur eccleſie/ ⁊ qui contraria ſapiunt
panderentur. Multum nanq̄ʒ diſceptanti-
bus nobis inuenimus optimū eſſe ſtatutā
fidem antiquitus permanere/ quam etiam
prophete euangelia nec nō apl'i per ieſum
chꝛiſtum dominum noſtrum predicaſſe no
ſcuntur. Qui et tui regni protectoꝛ/ tueq̄ʒ
ſalutis auxiliatoꝛ eſt: quatenus hanc tenē
tes cuſtodiamus et cuſtodientes ad finem
vſq̄ʒ ſeruemus. Incogruū enim nephariuʒ
q̄ʒ videtur ex his que recte iuſteq̄ʒ diffinita
ſunt aliq̄d ꝑmutare id ē hoꝝ q̄ nicea com-
muniter cum gloꝛioſiſſimo conſtātino tuo
patre et īperatoꝛe deliberata atq̄ʒ defixa
ſunt. Quoꝝ doctrina atq̄ʒ ſenſus diſcur-
rit atq̄ʒ predicatus eſt in omnium hominū
auditus atq̄ʒ mentes. Hec fides ſola arria
naʒ hereſim expugnauit ⁊ ꝑdidit: per quā
non illa ſola ſed etiam relique hereſes ſunt
damnate. Cui vero addere quicq̄ incautū
eſt: et auferre periculoſum. Et ſiquidez ho
rum alterum fiat: erit inimicis facultas a-
gendi que volunt. Quapꝛopter vrſatius ⁊
valens quondam participes et concoꝛdes
arriani dogmatis erant/ a noſtra ſunt com
munione ſegregati. Quā vt reciperent co
gnoſcentes delicta quibus peccauerūt pe
nitentiā atq̄ʒ veniam impetrare poſcebāt
et reſcripta eoꝛum hec ita ſe habere teſtan
tur: per que criminum veniā conſecuti ſūt.
Erat enim tempus quo hec geſta noſcun-
tur: quando mediolano ſynodus celebrata
eſt pꝛeſentibus eccleſie romane preſbyteri
cognoſcentes ſimul etiam poſt moꝛtem di
gniſſime memoꝛie nominandi Conſtātini:
cum omni integritate et examinatione cō-
ſcriptam expoſuiſſe fidem. Qui cuʒ ab hac
luce baptiſmate percepto diſceſſerit/ et ad
pꝛemia debite pacis abierit/ incongruum
eſſe iudicamus poſt illum aliquid nouitati
admittere: tantoſq̄ʒ ſanctos confeſſoꝛes et
martyres et huius dogmatis ɔſcriptoꝛes
inuentoꝛeſq̄ʒ deſpicere qui ſecundum anti
quam eccleſie ſanctionem per omnia ſapu
iſſe noſcuntur. Quoꝝ fidem deus in tem-
poꝛa imperij tui tranſmiſit: per dominum
noſtrum ieſum chꝛiſtum per quem tibi im-
perium tale conceſſum eſt vt etiā noſtri oꝛ
bis terminos obtineres. Rurſus ergo infe
lices iſti/ et ſapientia viliſſimi ſcilicet vrſa-
tius et valens pꝛeſumptione nepharia im
pie cogitatōis ꝑdicatoꝛes ſemetipſos ānū
ciarēt: ⁊ veritati ēminū mutare ɔtēdūt. Dū eī
ſcḋm tuū p̄ceptū cōcilij iura celebrarent/ illi

concilii ſue fallacie mutauerunt. Nitebantur enī calliditate quadā atq; ſeditiōe ali-
quid nouitatis inſerere. Huiuſmōi enī malicie captos īuenim⁹ germanū quendā et
auxencia; : ꝛ gayum hereſim cōtētiōeq; faciētes. Quoꝝ doctrina vna quiō exiſtēs
vniuerſā molē blaſphemiarū tranſcēdere cōprobat. Qui cū viderēt nos neq; ſue vo-
luntatis eē: neq; ꝯcordes hoꝝ que male ſapere videbant: a nr̄o ſe cōcilio mutauerunt
vt quaſi aliud ꝯſcribere viderent. Erat ꝯo temp⁹ breue. quod etiam eoꝝ aperuit volū-
tates. Sed vt nō ſp̄ eccl'iaſtice cauſe in eaſdem incurrant cōcuſſiones. Nam turba at-
q; ſeditio repetita vniuerſa cōfundit firmū nobis viſum eſt vt que dudū decreta ſūt le-
galiter īmutabiliterq; ſeruent. Predcōs aūt viros a nr̄a cōione ſecernim⁹. Qua cau-
ſa legatos ad tuā manſuetudinē miſim⁹ cō-
cilii ſententiā per nr̄am denūciaturos epi-
ſtolam. Legatis aūt pre oībus iſta p̄cepim⁹
vt veritatē affirmēt ex priſcis ꝛ iuſtis ratio-
onibus exponētes: qui etia; tuā religionē
inſtruant: qm̄ non ſicut arri⁹ ſatius at; valens: erit pax ſi quid iuſtarū ſanctionū fue-
rit īmutatum. Quō enī pax eſſe credenda eſt apud eos qui pacis iura ſubuertūt: Cō-
tentio enī ꝛ ſeditio per hec inter reliq̄s ciuitates ꝛ eccl'iam romanam potius orient.
Quapropter tue manſuetudini ſupplicamus vt placidis auribus nr̄is legatos ꝛ o-
culo tranquillo reſpicias neq; ad iniuria; defunctoꝝ noui aliquid īmutari permittas
ſed permanere nos ſines in his q̄ a ꝓgenitoribus definita atq; ſancita ſunt: quippe
quos oīa cū deliberatione atq; ſcia et ſpū ſancto celebraſſe cōfidimus. Ea eī que ab
illis nunc innouant: credētib⁹ quidē incredulitatē īferunt: nō credētib⁹ vero credu-
litatē. Supplicam⁹ itaq; vt precipias eos qui ꝑ diuerſa loca detinent: quos ꝛ etatis
grauamē ꝛ anguſtia paupertatis affligit: ad propria remeare ne deſolate ſublatis ep̄is
videant eccl'ie permanere. Super hec etiā hoc rogamus: vt nihil his q̄ iam terminata
ſunt aut addatur aut adimatur: ſed oīa inuiolata ꝑmaneant: que ꝛ a pietate tui pa-
tris ꝛ tuis quoq; ſunt cōſeruata temporibus: neq; de cetero nos fatigari ꝛ a propꝛiis
parochiis alienos eſſe permittas quatinus ep̄i cū ꝓprio populo in pace orare: ꝛ diuīo
cultui vacare poſſint: ſupplicantes deo ꝓ pace tui imperii pariter ꝛ ſalutis quam ti-
bi diuinitas in perpetuum largiatur. Nr̄i
vero legati ep̄oꝝ ſubſcriptiones ꝛ nomīa deferunt: qui etiam lectione diuine ſcrip-
ture religionem tuā poterunt edocere.

¶ Socrates. ¶ Hec itaq; ſy-
nodus ſcripſit ꝑ ep̄os deſtinauit. Arſatius quī et valns eoꝝ ꝑuenientes aduentū
vero ꝓnuerunt cōcilio oſtendentes imperatori expoſitionē fidei quam portabant. Im-
perator arriano dogmati fauens indignatus aduerſus ſynodū ꝛ vrſatiu; atq; valē-
tem potius honorauit. Quamobrē q̄ a cōcilio fuerant deſtinati tardauerunt: non va-
lentes impetrare reſponſum. Sero tamen ad ſynodum cōſtantius ꝑ p̄ſ̄ites ep̄os hui⁹
modi ſcripta direxit. ¶ Cs. xxii.

Conſtātius victor ac triumphator auguſt⁹ vniuerſis epiſcopis arimine cōgregatis. Sē-
per equidem ꝛ pro omibus cogitare nos de ſacra ꝛ adoranda lege non ignorat vr̄a
benignitas. Nunc aūt viginti quos veſtra ſapientia deſtinauit ep̄os: legatōis ſue cau-
ſa interim videre nequiuimus cum ſit nob̄ neceſſariū circa barbaros iter. Et ſicut no-
ſtis decet animo puro ab omī cogitatione vtilitatē diuine legis examinare. Iuſſim⁹
igitur ep̄os in adrianopoli noſtram ſuſtiſere regreſſionē. vt cum vniuerſa res publi-
ca fuerit bene diſpoſita tunc que geſſerūt audire poſſimus. Veſtri aūt ſanctitati nō
videatur oneroſum eoꝝ expectare regreſ-
ſum: vt dum redeunt nr̄m vobis referētes reſponſū perducere poſſitis ad terminum
que eccl'ie catholice vtilia eſſe noſcuntur. Has litteras ſuſcipientes: ep̄i talia denuo
reſcripſerunt. ¶ Capitulum. xxiii.

Litteras clementie tue ſuſcepimus dn̄e: deo amabilis imperator: quibus cōtinet quia ꝓ-
pter neceſſitatem publicam interim n̄ potuiſtis noſtros videre legatos: noſq; iubetis
vt eorum ſuſtineam⁹ aduentu; donec que a nobis decreta ſunt ꝛ a noſtris ꝓgenitoribus
conſonare noſcunt: ab eis pietas vr̄a cognoſcat. Quamobrē ꝛ nūc per has litte-
ras profitemur atq; firmam⁹ nequaq̄ nos a propoſito noſtro recedere. Hoc etiam no-
ſtris legatis iniūximus. Supplicam⁹ igit vt aīo tranquillo ꝛ p̄ſ̄tes noſtre mediocritatis
litteras relegi iubeas: vt illa que per legatos nr̄os mandauim⁹ libenter accipias. Illud
itaq; nobiſcū conſiderari tua

manſuetudine debet quāta ſit mō triſticia
quātaſq3 meror vt beatiſſimis tēporibus
tuis tante eccłie priuate videant̄ epīs. Et
ꝓpterea rurſus tuā clemētiā deprecamur
dn̄e deo amabilis īperator: vt an̄ aſperita-
tē hyemis ſi tn̄ vr̄e placz pietati nos ad no
ſtras eccłias remeare ꝑcipias quatin⁹ eti-
am nūc poſſimus oīpotēti deo et dn̄o ſalua
tori nr̄o xp̄o ei⁹ filio vnigenito pro tuo īpe
rio ſolennes orōnes celebrare cu3 populo

¶ Capitulum. xxiiii.

Dum hec ſcripſiſſent ⁊ mo

dicum ſuſtinuiſſēt tp̄s imꝑatore
nullū donāte reſponſū ad ciuitates ꝓprias
receſſerūt. princeps aūt cū et prī⁹ cōtende
ret arrianā ſectā per eccłias ſemīare occa
ſionē īiurie ſue illoꝝ habuit diſceſſiōem di
cēs ſe ↄtēptū eo ꝙ ꝑter iuſſionē ei⁹ cōciliu3
videretur eſſe ſolutū. Quapropter vrſacio
et hiis qui circa eum ꝑmiſſionē dedit con-
tra eccłias agendi fiducialiter quodcunq3
placuiſſet. Explanationē vero lecte ī arimi
no fidei iuſſit per eccłas ytalias deſtinari: ꝑ
cipiens vt nolentes ī ea ſubſcribere pellerē-
tur eccłiis ⁊ in eoꝝ locis alii ſubrogarētur
epi. ¶ Socrates. ¶ Ca. xxv.

Vrſatius aūt eiuſq3 con

ſentanei ab ytalia diſcedentes
venerūt ad ciuitatē trachie no-
mine nicen. Quo breui tp̄e cōmorantes ali
ud fecere cōciliū. Et lectā in arimino expo
ſitionē fidei greco īterꝑtante ↄ eloquio pu
blicatā ↄfirmauerūt ⁊ poſtea deuulgabāt
eā eſſe fidem que ab vniuerſali ↄcilio ⁊ di-
ctata erat ⁊ edita nice vt ſimilitudine noīs
niceni ſimpliciores hac ſubreptione deci-
perent: putabant eni ī nicea bithinie eē di
ctam fidem ſed nihil ꝓfuit eis tale cōmen-
tum. Poſt paululū nanq3 confuſi atq3 deri
ſi ſunt. ¶ Soſomen⁹. ¶ Ca. xxvi.

Preterea ſentiēs athana

ſius ſibi īſidias preparari neq3 ꝗ
ad imperatorē vēire preſumpſit
neq3 hoc vtile iudicauit: ſed electos ex egi
pto quinq3 ep̄os: īter quos ſerapionē thu
munēſem virum ꝑcipua vita ſanctū ⁊ ad lo-
quendu3 valde copioſū: mittit ad principē
tunc in occidente degentē. Cu3 quib⁹ etiā
tres pbr̄os per quos ſibi placaret imꝑato
rem: ⁊ ꝓ derogationib⁹ ſatiſfacerent īimi-
coꝝ aliaq3 facerent que ei vel eccłiis expe-
dirent. Quibus nauigantibus paulo poſt
littere venerūt imꝑatoris euocātes eum.
Ob quā rem athanaſius ⁊ popul⁹ eſt tba-
cus cū neq3 heretico īꝑatori obedire cau-
tum eſſet: neq3 reluctari ſine periculo. Ve
rūtamē ire diſtulit ⁊ litteraꝝ portitor ſine
effectu reuerſus eſt. Superueniente aute3
eſtate veniēs alius ab imperatore miſſ⁹ cū
prouincie iudicib⁹ cogebant eū. Cleroq3 ni
mis erat infeſtus. Porro pp̄lm paratū vi-
dens ad bellum etiam iſte reuerſus ē. Non
multo poſt tēpe congregant̄ ex egypto ⁊
lybia legiones. Et cum nūciatu3 fuiſſet ce
lari athanaſiū in eccłia que vocat̄ theone:
aſſumens milites dux eoꝝ ⁊ hilariū ab im-
peratore denuo deſtinatū: inopinate fractis
ianuis in eccłiam introiuit. Et vbiq3 requi
rens athanaſiū nō inuenit. Dicit̄ eni qr ſe
pius diuino nūcio pericula multa fugerit
ſicut etiam deo prouidente hoc deſcrimen
euaſit. ¶ Soſomenus. ¶ Ca. xxvii.

Ex his et huiuſmodi fa-

ctis: ei a deo prenūciatis a paga
nis ⁊ hereticis appellabatur ma
gus. Sermo nanq3 fert̄ eo ꝙ aliqn̄ eo ꝓce
dente per ciuitatem cōtigit auolantē cor-
niculā clamitare. Quo facto aſtans multi
tudo paganoꝝ velut mago derogantes: pe
tebant vt eis aperiret quid cornicula illa ſi
gnificaret. Ille vero fertur ſilentio dixiſſe
ſubridens. Cras latina lingua dies ven tu-
ra ſignificat̄. Hoc ergo clamans triſtē vob
craſtino ſignificat diem: per īperatoris ro-
mani iuſſionē. Et ita ↄtigit vt athanaſii ſer-
mo licet deriſus fuerit venerit ad effectū.
Altera nanq3 die principis littere venerūt
ad iudices: iubentes vt pagani ſua ingredi
non ꝑmitterent̄ ad tēpla neq3 ſolēnes ſup
ſtitiones feſtiuitateſq3 celebrarent. Tunc
ergo feſtiuitas eoꝝ venerabilis generalis
q3 deſtructa ē. ¶ Socra. Ca. xxviii. A

Dum igitur frequenter

ſicuti dictū eſt athanaſius peri-
cula declinaſſet: clerus ⁊ pp̄lus
ei fauens tenebat eccłias: donec prefect⁹
vt dictum ē egipti ⁊ dux militum eicienti-
bus eos ⁊ ſuſtinētib⁹ georgiū eas ↄtrade-
rent. Qui nō multo poſt venit ⁊ eccłas ſuo
iure poſſedit. Qui du3 ꝑter ſchema ⁊ mo-
res ſacerdotū violentus exiſteret: ⁊ maxie
circa athanaſii laudatores quib⁹ vtiq3 vin
cula ⁊ plagas viris ⁊ femīs velut tyrann⁹

inſerebat:acceſſus ppl'i pene vẽnerat eũ:
niſi vir erept⁹ fugiſſ ad pncipẽ. Quo facto
rurſus ſequaces athanaſij eccl'as multo tẽ
pore tenuerũt. Quas iterũ veniẽs dux egy
pti georgij noſcitur tradidiſſe fautoribus.
Poſt hec aũt exceptore pricipis veniente
multi alexãdrinorum ſupplicio traditi ſũt.
Poſtꝙ etiã ipſe georgius terribilior ſup=
uenit:et priori tpe magis odibilis tanꝙ ꝗ
mouerit principẽ ad multoꝝ necẽ. Cui
vtiqꝫ derogabãt egyptij mõachi: quoꝝ glo
riam multitudo vniuerſa ſequebatur ⁊ vera
eorum teſtimõia iudicabant:qꝛ ſũme philo
ſophie virtute degebant. ¶ Theodo.

¶ Quia igitur expoſitã fidẽ nice trachie
omnes accuſant milites veritatis:⁊ preci=
pue habitantes heſperiam teſtantur litte=
re ab eis ad illiricũ deſtinate. Quarũ lr̃arũ
auctor fuit ep̃s eccl'ie romãe tũc damaſus
qui poſt liberiũ pontificamus iura ſuſcepat
multis virtutũ ornatus inſignib⁹: habuitqꝫ
in his litteris nonaginta cõſortes ex italia
atqꝫ gallijs in romã vrbe cõuẽiẽtes. Quo
rum nomina ꝓpter multitudinẽ ponere di
ſtuli. Textus aũt epiſtole talis eſt.

Capitulum viceſimũnonũ.

Damaſus et valerianus
et ceteri epiſcopi. Dilectiſſimis
fratrib⁹ in illirico ꝯſtitutis ep̃is
in dn̄o ſalutem. Credimus ſanctã fidẽ vrãꝫ
in apoſtoloꝝ eruditionẽ fundatam hãc te=
nere:⁊ hanc pplis vniuerſis exponere: que
videlicet a conſtitutis patrũ nulla ratione
diſſentit per quos iuſtũ eſt ceteros erudiri
Sed relatõne gallicanoꝝ ⁊ venetorũ fratꝝ
quoſdam hereſibus fauere cognouimus.
Quod malũ non ſolũ cauere debent epiſco
pi:ſed etiam reluctari cõtra ea que geſta ſũt
imperitia aut ſimplicitate:quorũdam pra=
uis interpretationibus deceptoꝝ. Varijs
ergo doctrinis nõ decet labefactari: ſꝫ ma
gis patrũ noſtrorum roborari ſententiam.
Aurenciũ igitur mediolani precipue l hac
cauſa dãnatum eſſe pſcriptum eſt. Unde iu
ſtum eſt oẽs in vniuerſo romanoꝝ orbe do=
ctores legis:ea que legis ſunt ſapere/⁊ nõ
fidem doctrinis varijs maculari. Itaqꝫ dũ
primũ hereticorum cepiſſet nequicia pul=
lulare ſicut etiam nũc blaſphemia nephan
dorum patet arrianoꝝ. Tunc patres noſtri
trecenti decem ⁊ octo electi:habito tracta
tu in vrbe nicena hunc murũ firmiſſimũ cõ
tra arma dyabolica ſtatuerũt:⁊ hoc reme=
dio venena mortifera ſunt expulſa vt pater
et filius vnius diuinitatis: vnius virtutis:
vniuſcuiuſqꝫ magnitudinis debeat credi:
vniuſqꝫ eſſentie ſiue ſubſtãtie ſimul et ſpi=
ritusſanctus. Aliter vero ſapientes alie=
nos eſſe a noſtra cõmunione iudicauerunt.
Quem terminũ ſalutarem adorabilemqꝫ
deliberationẽ corrũpere quidam alijs cogi
tationibus atqꝫ temerare voluerũt. Sed in
ipſo principio ab his ipis qui in arimino re
nouare atqꝫ retractare compellebanẽ vſqꝫ
ad hoc cauſa correpta eſt vt cõfiterenẽ alia
ſibi circũuentione ſubreptum aut certe ꝗa
non intellexerunt patrũ ſententie in nicea
conſtitute hoc eſſe contrarium. Neqꝫ enim
ꝑiudicium aliquod fieri potuit per numeꝝ
arimino cõgregatum:quando conſtat neqꝫ
romanum epiſcopũ cuius ante omnia dece
bat eos expectare decretũ:neqꝫ vincentiuꝫ
qui tantis annis epiſcopatum inuiolabiliẽ
cuſtodiuit:neqꝫ alios talibus prebuiſſe cõ=
ſenſum:maxime dũ ſicut ꝓdiximus iſti ipſi
qui per conuentionẽ declinaſſe videbantur
ipi denuo detentes meliori concilio: hec ſibi
diſplicere teſtati ſunt. Perſpicit itaqꝫ vr̃a
ſalubritas hanc ſolam fidẽ que nicea apl'oꝝ
auctoritate fundata eſt:eſſe ꝑpetua firmi=
tate ſeruandam. et ſimul orientales hoc fa
cere nobiſcũ qui ſe catholicos eſſe cog̃ſcũt
occidentales etiam gloriari. Credimus au
tem languẽtes in iſto conamine: non tarde
nr̃am ſperandos eſſe cõmunioẽm:et ab eis
epiſcopatus nomẽ auferri: quatinus popu
li eoꝝ liberati errore reſpirent. Nullo eniꝫ
modo a deceptione poterũt corrigere po=
pulum:qui deceptõis laqueo detinentur.
Concordet igitur cũ omnibus dei ſacerdo
tibus etiaꝫ caritatis veſtre ſentẽtia in qua
vos ſtabiles ac firmos exiſtere iudicamus.
Sic ergo etiã nos vobiſcum recte credẽ de
bemus veſtre nos caritatis letificate reci=
procis litteris. Valete fratres cariſſimi. ſꝫ
⁊ maximus athanaſius in ep̃la quam ſcp̃ſit
ad afros taliter de ariminẽſi concilio diſpu
tauit.

¶ Soſomen⁹. ¶ Capitulum. xxx.

His itaqꝫ prolatis quis
recipiat eos qui ſ arimineſe aut
aliud conciliũ preter nicenũ no=
minare preſumunt:aut quis non hẽat eos
odioſos qui reſpuunt quidẽ conſtituta pa=
trum:et ea que nuper arimio cõtentioſe at
qꝫ violenter cõpoſita ſũt preponunt: quis

iſtis concordabit hominibus neq; propria recipientib⁹: nam in ſuis decẽ ⁊ ampli⁹ ſicut prediximus cõcilijs alio tẽpe aliud conſcribentes manifeſta ſunt: q: ſingula eoꝝ accuſare noſcuntur. Et hoc patiũtur qḋ tunc iudei proditores ꝑpeſſi ſũt. Nam ſicut illi relinquentes ſolum fontem aque viuẽtis: lacus ſibimet foderunt qui aquã continẽ nõ poſſunt quod ſcriptum eſt apud hieremiã prophetam: ſic ⁊ iſti reluctãtes vniuerſali cõcilio foderunt ſibi multa cõcilia que apḋ eos inania ⁊ virtutem nõ habere manifeſta ſunt. Nõ igitur patiamur eos qui preter nicenũ ariminenſe preſumunt: vel aliud nominare concilium cũ et ipſi qui arimineſe ſuſcipiunt ignoraſſe que in eos geſta ſunt noſcuntur: nã tacere potuerant. Noſtis enim cariſſimi cognoſcentes ⁊ vos a veſtris qui tunc interfuerũt arimino: quoniã vrſatius ⁊ valens: eudoxius ⁊ auxentius ſimulq; aymophilus cõdemnati ſunt: volentes aliḋ q̃ ſtatutum eſt nicea cõſcribere: quando compulſi anathematizare arrianã hereſim reſpuerũt: cui potius patrocinari conati ſũt. Epiſcopi vero vere ĩtegri dñi ſerui recteq; credentes: pene ducenti conſcripſerũt ſufficere nicenã ſolũmodo fidẽ: et nichil ampli⁹ nichilq; min⁹ preter illã querere vel ſe ſeu ſapere. Hec enim etiam conſtãtio ſignificauerunt qui iuſſerat celebrari cõciliũ.

¶ Socrates. ¶ Capitulũ. xxxi. A

Preterea macedonius vicinas cõſtantinopolitane vrbi prouincias ciuitateſq; turbabat: excitans miniſtros proprij languoris aduerſus eccleſias: et in cirzico quidẽ eleuſium fecit epiſcopũ: in nicomedia maratoniũ: qui primũ dyaconus fuerat/ habens ſtudiũ cõſtituendi monaſteria virorum ac feminarũ. Js itaq; macedonius epiſcopatu potit⁹ affligebat eos qui illi ꝯſentire fugiebãt: ⁊ nõ ſolum orthodoxos ſed etiã nouacianos: ſciens eos quoq; ſubſtantialitatis nomẽ ſuſcipere. Quoꝝ epiſcopus agelius perſecutõe faciente fugijt. Plurimi vero inſignes viri detenti/ nolẽteſq; ei cõmunicare puniti ſũt. Qui poſt tormẽta violenter cõmunionem ore ſuo ſuſcipere ⁊ tenere compellebantur. Ligno nanq; ora hominũ aperiẽtes: eis ſacramenta deponebant. Porro mulieres ⁊ paruulos arripiẽtes cõmunicare cogebãt. Si quis vero contradiceret mox plage: vincula: ⁊ tormenta ſequebantur: ita vt etiam feiarũ ꝯmunicare nolentiũ mãmillas in arca ꝯprimẽtes abſciderẽt. Aliaꝝ vero aut ferro aut ouis ardentib⁹ eadem membra ꝯburerent. Quod ego ab auxono ſene qui eadem ſupplicia eſt paſſus audiui. ¶ Socrates

¶ Hec igitur macedonij pro xpianitate orte ſunt actiones: cedes: pugne: ſollicitationes: inteſtina bella. Que res non ſolũ apḋ eos q̃ ledebantur: ſed etiã apud familiares ei odium vehementer excitauerunt. Offendit autem etiã ipſum imperatorem/ B ⁊ pro hoc ⁊ pro alia huiuſmodi cauſa. Domus in qua erat arca Conſtãtini principis corpus habẽs: ruinam minabatur. Ideoq; cuſtodes eius et q̃ ad orationem intrabãt: erant poſiti ſub timore. Macedonius ergo cogitauit imperatoris oſſa trãſferre ne arcam ruine caſus comprimeret. Hoc agnoſcentes populi prohibebãt dicentes: nõ oportere principis oſſa migrari ne quaſi ex ſobrii oſſa viderentur. Ob quã rem in duas partes populus eſt diuiſus: alijs dicẽtibus nullam eſſe migrato mortuo leſionem alijs aſſerentib⁹ eſſe nefas. Cum quib⁹ etiam erant omouſij defenſores. Macedoni⁹ autem ꝑuipendens verba contradicentiũ tranſtulit corpus imperatoris in eccleſiã vbi corpus iacet martyris acatij. Quo facto cõcurſus diſcordantium populoꝝ ad illam venit eccleſiã: et ad man⁹ vſq; peruẽtũ eſt: ita vt multi hominum morerẽtur ⁊ veſtibulum eccleſie ac vicina porticus ſanguine cõpleretur. Hoc agnoſcens imperator iraſcitur contra macedonium ⁊ propter eos q̃ mortui ſunt ⁊ q: corpus patris eius abſq; illius cõſilio migrare preſumpſerit. Relinquens ergo gubernatorẽ heſperiarum ꝑtiũ ceſarem iulianum: ipſe pergebat ad orientem.

¶ Theodoricus ¶ Capitulum. xxxij.

Leontius igit̃ ãthiochenus epiſcopus cũ eſſet arrianus languorẽ ſuũ celare nitebatur. A Videnſq; diuiſos ſacerdotes ⁊ populũ ⁊ alios dicentes/ gloria patri ⁊ filio: alios gloria patri per filiũ ⁊ ſpiritui ſancto/ ipſe ſub ſilentio dicebat orationem: ⁊ nichil aliud audiebant aſtantes niſi cũ diceret in ſecula ſeculorum. Et ſi quidem hoc nõ maligne feciſſet diceretur quia pro ꝯcordia ppli fieret. Sed q: ⁊ cõtra milites veritatis acuebat/ ⁊ nõ niſi hereticos ꝓuehebat/ oſten-

debat celare peſtem nō amore populi mo-
do formidine preſſus imperatoris qui fili
um diſſimilem prohibuerat dici. Ea ſiqui-
dem tempeſtate eccius magiſter eunomij q̄
arrij blaſphemiam ſuis opinionibus ſupe
rat: in dyaconatus ordine miniſtrabat.
Sed flauianus et diodorus monachicam
quidē amplectentes vitā: clare āt ꝓ apl̄icis
dogmatibus laborantes epi anthioceni le
oncij redarguerūt quao contra pietatē ge
rebat inſidias dicētes: q2 elegiſſet virū ſtu
dijs malignis imbutū: qui ipietatis cauſa
culmē ſumpſiſſet potētie atqꝫ ad eccl̄ie cla
dem dyaconat⁹ haberet nomē. Mirabant̄
aūt etiam ab apl̄ica cōione ſuſpendi: ⁊ he-
ſperiā venientes ea q̄ callide gerebant̄ a=
perire. Hoc metuens leonti⁹ ab officio ſu=
ſpendit eciū. Alijs tamē rebus fouebat eū
Porro mirabilis illa ſocietas: id eſt B
flauianus ⁊ diodorus ſacerdotali miniſte-
rio nondū potiti: populis tn̄ nimium cōpla
centes: noctib⁹ ac diebus cūctos ad zeluꝫ
pietatis armabant. Iſti nanqꝫ pmi ī duas
partes choros pſallentiū diuidētes: ex ſuc
ceſſione dauiticā melodiam cātare docue-
runt. Et hoc in anthiochia pmitus fieri ce
pit. Et diſperſum ad termīos totius orbis
vſqꝫ peruenit. Iſti diuinos amatores ad ſe
pulchra martyrū ꝓuocantes: vigilias cele
brabant cum illis laudantes deum. Hec le
oncius intuens ꝓhibere quidē iudica C
uit incautū cū videret multitudinē valde vi
ris illis optimis adherere. Sed vtens mā
ſuetudine ſermonū poſcebat ab eis vt has
feſtiuitates in eccl̄ijs poti⁹ celebrarēt. Eu
ius quidē calliditatē integre cognoſcētes
quod iubebatur egerūt. et amatores ſuos
ad eccl̄ias cōgregarūt: vt alacriter deū cō
cordi voce laudarent. Sed leonti⁹ flex⁹ nō
eſt: vt a ſua malicia temperaret. Multū nā-
qꝫ manſuetudinis gerens ſtephani ⁊ flaci-
te celauit iniq̄tatē. Nos ei aduerſarios do
gmatis recti ſuſcipiēs: licet turpē habētes
vitam ad pr̄bratus tamē ordinē et dyaco-
natus euexit. Eos aūt q̄ vniuerſis virtuti-
b⁹ ornabant̄: ⁊ apl̄ica dogmata defēdebāt
abſqꝫ honore deſeruit hac gratia. Clerus
quidē multos habebat hereticos. popul⁹
vero maxime pro dogmatū rectitudine de
certabat: ita vt neqꝫ doctores illoꝝ blaſ
phemiaꝫ ſuaꝫ nudare preſumerent. Quid
autem flacitas ⁊ ſtephanus atqꝫ leonti⁹ i-
pietatis et iniuſticie anthiochia geſſerint
opus ꝓprie ꝯſcriptionis exquirit. Nos āt
ad reliqua veniamus.

Capitulum. xxxiij.

Ermanicia ciuitas ē in
termino cilicie ſyrie ⁊ capadocie
conſtituta. Huius vrbis eccleſie
preſidebat eudoxius. qui moriente leontio
abripuit anthiochie ſedem: ⁊ cepit ſua fe-
rocitate vineam vaſtare dn̄icam. Neqꝫ iaꝫ
celabat ſicut leontius maliciā ſuam: ſꝫ ap-
te apoſtolicis dogmatibus repugnabat: ⁊
orthodoxos multis cladib⁹ affligebat. Eo
tempe ācirane eccleſie poſt marcellum ba
ſilius preſidebat. Euſtachius vero ſebaſtie
armenie: qui iniq̄tatem eudoxij ⁊ rabiē co
gnoſcētes: conſtātio in occidēte poſito lit
teris ſuis indicauerunt. Erāt enim impa-
tori noti: ⁊ propter claritatem vite eius fa
uore potiebantur. Quod duꝫ cognouiſſet
conſtātius anthiocenis ſcripſit: quia B
non ipſe eudoxio eccleſie conceſſerit preſu
latum ſicut ille vulgabat: ipſūqꝫ eudoxiuꝫ
expelli ⁊ penas geſtorū ſuoꝝ in nicea bi-
thinie dare p̄cepit: iubens ibi celebrari cō
cilium. Ipe eni eudoxius egerat apud pō-
tes palaciū vt in nicea ſynodus ageret̄. Sꝫ
oīꝫ preſcius deus cognoſcens futura ac ſi
iam fuerint geſta: quodā terre motu terri-
bili prohibuit concilium celebrari. Pluri
mam nanqꝫ ciuitatis partē terremotus il-
le deſtruxit ⁊ multos habitantiū interemit
Hoc agnoſcentes q̄ conuenerāt ad ſuas re
uertūtur eccl̄ias. Arbitror eni hoc dei ſa-
piētia geſtū: in illa nanqꝫ ciuitate aduerſ⁹
arriū a ſanctis patrib⁹ apoſtolice fidei do-
ctrina prolata eſt. Et forte ſecunda cōgre-
gatio potuit illic ſentire cōtraria: vt arria
nis accuſatio eo nomīe preberet̄ quo ma-
gis ſimpliciores capere poſſent tanq̄ illaꝫ
veterem ſynodū proferentes. Sed eccleſi
arū proſpector citius ſoluit tale conciliuꝫ.

Soſomenus. In momento ſi
quidem temporis ciuitate concuſſa: neqꝫ
fugere potuerunt ſed primo experimento
periculi ſunt perempti. Vicit aūt an C
teq̄ fieret iſtam cladem quendam vr ſatiū
militem preuidiſſe genere perſam: qui ſub
licinio confeſſor effectus: relictaqꝫ milicia
in turre ciuitatis diuinam philoſophiam
exercebat. Cui ſuperna viſitatio aperte
precepit exire de ciuitate paſſura que poſt
paululū fierēt manifeſta. quo facto cū velo
citate ad eccl̄aꝫ currēs nūciauit cl̄icis vt dn̄o
ſupplicarēt: q̄ eos ab iminēti p̄iclo libarēt

Quibus cum videret eſſe ridiculū reuerſ⁹
ad turrim pronus lacrimas cepit effūdere
Interea tremotu ſuperueniēte plurimi peri
erūt: reliqui vero per agros et montana di-
ſperſi ſūt. Urſati⁹ aūt in illa turre repert⁹
eſt mortuus: pron⁹ iacēs ſicut ſolebat ora-
re. Sermo tn̄ ē quia ātequā morētur rogaue
rit deū vt prius eius finiret vitā q̄ cladem
īſpicēt ciuitatis ī qua pri⁹ xp̄m agnouerat
et ecleſiaſticā videbatur p̄ncipat⁹ eſſe phi
loſophiā. Is ei cōuſatōe digna etiā dēmōes
effugabat. Quodā nāq₃ tempore dū aliq̄s
demonio vexaret̄ euaginato gladio cepit p̄
totam diſcurrere ciuitatē. Cūctiſq₃ fugiē-
tib⁹ occurrens ei ſol⁹ ꝛ noīans xp̄z: ſermo
ne mādauit virū ꝛ fecit ab illo furore quie-
ſcere. Inter cui⁹ diuerſa virtutū ornamen
ta etiā hoc memiſſe ꝯueniet. Erat draco ap̄
nicomediam q̄ trāſeuntes ſuo flatu p̄ime-
bat. Habebatq₃ cubile circa quādam vallē
Quo veniens vrſatius orauit. Tūc ſpōte e-
grediens ille ſerpens ac ſecūdo caput p̄cu
tiens interempt⁹ eſt. Hij mihi retulerūt qui
eundem vrſatiū viderunt. ¶ Socrates.

¶ Capitulum. xxxiiij

Unc igitur de alio ſy-
nodo quā velut ad inſtar arrimi-
neū. cōcilij ī oriente Cōſtāti⁹ im
p̄ator fieri iuſſerat pauca narrabo Egerat
eni p̄mit⁹ vt ī nicea bithinie cōgregarent̄
ep̄i. Quoꝝ cōuentū ꝓhibuit maxim⁹ tre-
motus. Hoc ei ꝯtigit cōſulatu taciani ꝛ ce
realis: octaua die menſis auguſti. Tracta
bāt ergo tranſponere ſynodū in vicinā ni-
cee ciuitatem. Quod cū diſplicuiſſet rur-
ſus volebāt in tharſo cilicie cōuenire. Dei
de placuit apud ſeleuciā iſaurie que vocat̄
aſpera celebrare cōciliū. Quod actum eſt
conſulatu euſebij ꝛ ypacij. Fuerūtq₃ q̄ con
uenerūt nūo cētum ſexagīta. Cum quibus
aderat vn⁹ ī palacio clarus nomīe leonas.
Quo p̄ñte: queſtionē fidei ꝓponendā im-
peratoris iubebat oraculū: ſimulq₃ p̄ceptū
fuerat adeſſe lauritiū militem iſaurie ducē
vt in quo opus eſſet ep̄is miniſtraret. Con
uenerunt ergo vigeſima ſeptima die ſeptē
bris mēſis ꝛ ſubgeſtoꝝ confectione diſpu-
tabāt. Aderāt etiā exceptores vtriuſq₃ p̄-
tis verba ſignantes: q̄ ſub vno apud ſabinū
collecta reperiūtur. Nos aūt capitulatim
iſta deſcribi⁹. Prima ſiquidez die leonas
iuſſit vt que viderent̄ vnicuiq₃ ꝓponerent.
Porro qui p̄ñtes erāt nō prius dixerunt
quālibet mouendā eſſe q̄ſtionem: niſi reliq̄
ꝯuenirent. Erant eni abſētes ep̄i macedo
ni⁹ cōſtātinopolitan⁹: baſili⁹ ancyre: ꝛ alij
quidē accuſari timētes. Et macedoni⁹ qui
dem languorē finxit / patrophil⁹ oculorum
dolorē ꝛ alij ſimiles adinuenerūt occaſio-
nes abſentie. Hūcq₃ leonas etiā illis abſenti
b⁹ ꝓponendā diceret q̄ſtionez rurſus ale-
bant ep̄i non aliter quicq̄ fieri niſi imperi
toꝝ vita diſcuteret̄. Accuſati nanq₃ iā fue-
rant Cirillus hieroſolimoꝝ: euſtachi⁹ ſe-
baſtie armenie: et alij quidā. Ob quā rem
contētio inter p̄ñtes exorta eſt. Alij nāq₃
dicebāt vitas accuſatoꝝ diſcutiendas: alij
vero ante fidem nihil eē querēdū. Moue-
batq₃ q̄ſtionez imp̄atoris diuerſa ſentētia.
Cui⁹ litteris nūc de fide prius agēdū: nūc
de accuſatoꝝ ꝯuerſatione legebat̄. Hec cau
ſa p̄ñtes ad ſciſma p̄duxit: et in duas p̄tes
ſynodi multitudo diuiſa eſt. Uni⁹ eni parti
dux erat acatius ceſarie paleſtine: georgi⁹
alexandrie: vrſati⁹ tyri: eudoxi⁹ āthiochie.
quos alij triginta duo ſecuti ſūt. In alia p̄-
te fuit georgius laodicie ſyrie: ſofroni⁹ p̄o
peiopoleos paflagonie: eleuſius ſicirei q̄s
plurimi ſequebātur. Cūq₃ placuiſſet vt p̄⁹
de fide queſtio moueret̄: hi quidē qui erāt
partis acatij nicenā fidem aperte negaue
rūt. Aliamq₃ fidem dictare nitebant̄ Alte
rius vero partis nūo pluriores omīa quidē
niceni ꝯcilij receperūt. De ſermone cōſub
ſtantialitatis tm̄modo querebant̄. Multi
igitur int̄ alterutros cōtentionib⁹ vſq₃ ad
veſperā ḡnatis nouiſſime ſiluan⁹ tarſenſis
preſul eccl̄e: voce magna clamauit dicens
nō oportere nouā dictari fidem ſed dudu₃
in anthiochia expoſitā tēp̄e dedicatiōis
debere ſeruari. Quo dicto ſequaces ſunt
egreſſi. Alterius vero partis ꝓtulerūt fi-
dem anthiochie recitatam: quā relegētes
ſoluerūt illa die Cōciliū. Alīa vero die cō-
uenientes in oratorium ſeleucie: ianuaſq₃
claudentes relecte fidei ſubſcripſerūt. Sb
ſcribebant aūt etiā pro abſentib⁹ p̄ñtes le
ctores atq₃ dyaconi per quos rate ſe ferre
hanc diffinitionem abſentes profitebātur.
Acatius aūt ꝛ alij partis ei⁹ querebant̄: eo
q̄ eccl̄ia clauſa ſubſcriberetur dicentes ea
que occulte geruntur improbitatis ſuſpi-
tione pleniſſima ſunt. Hec aūt faciebāt vo-
lentes aliam fidei explanationē. Ipſe q̄q₃
eam quam p̄paratam habens legit: ibi qui
dem iudicibus lauricio et leone ſtudens ei
robur acquirere. Hec ergo die ſecunda ſūt

geſta. Tertia vero die leonas rurſus ꝯgre-
gare partes feſtinabat epoꝝ. Quo die nec
macedonius defuit conſtātinopolitanꝰ nec
baſilius ācyre. Cūqꝫ ambo in vna parte cō
uenissent denuo qui circa acatiū occurrere
noluerunt: dicētes opoꝛtere pꝛius de cōci-
lio eici eos qui pꝛidē fuerāt condēnati ꝛ q̄
accuſabant in pn̄ti. Cūqꝫ ꝯtentio creſceret
egreſſi ſunt eis qui poſiti in accuſatione vide-
bant ꝛ qui circa acatiuꝫ ſunt ingreſſi. Tūc
itaqꝫ leonas ait/ libellum ſibi datuꝫ ab eis
q̄ cū acatio erāt/ celans dogmatis eē dicta
tionē. Et cuꝫ pn̄tea epi tacuiſſent aliud q̄d
dam nō expōnem fidei libellum cōtinere iu
dicantes mox fidei acatij cōſcriptio cum ꝓ
hemio hoc modo relecta eſt. ¶ Nos qui
ꝯgregati ſumus ſeleucia iſaurie ſm̄ impa-
toris volūtatem heſterna die. v. kal' octobri
um/ omne ſtudiū habuimus cū diſciplia ec
cliaſticam ſeruare pacem ꝛ de fide cogita-
re conſtanter: ſicuti pꝛecepit deo amabilis
imperatoꝛ nr̄ Conſtantius ſm̄ ꝓpheticas
euangelicaſqꝫ voces: ꝛ nichil preter ſcrip-
turas ſuperinducere in eccleſiaſtica fide.
Sz q̄ aliqui in cōcilio alios noſtrū iniurijs
affecerūt: alios loqui ꝓhibuerunt: alios re-
clauſerunt inuitos: ꝛ damnatos ſecū ex di
uerſis prouincijs habuerūt/ necnō ꝛ eos q̄
contra regulas oꝛdinati ſunt: introduxerūt
ſecum: ita vt vndiqꝫ tumultu ſynodꝰ imple-
retur: ſicuti ꝛ vir clariſſimus comes leonas
ꝛ vir clariſſimus dux ꝓuīcie lauricius īſpe
xerant. Propterea hec īterloquimur q̄m
nō declinamus expoſitā cū auctoꝛitate fi-
dem in anthiochena dedicatione ꝓferētes
eam: licet patres noſtri illo tēpoꝛe ad ſubie
ctam ꝯcurrerint queſtionē: q̄m multos tur
bauit conſubſtantialitatis nomē preterito
tempoꝛe ꝛ vſqꝫ ad pn̄s. Nunc vero quia di-
citur innouari ab aliquibꝰ de diſſimilitudi
ne filij apō pr̄eꝫ: hac ergo gratia omouſiō
et omoeuſion. i. eiuſdem ſubſtantie ꝛ ſimilis
ſubſtātie nomen abicimus/ tanq̄ ſcriptura
rū extraneū anomocon. i. diſſimilitudinis
verbū anathematizamus. Et omnes huius
modi exiſtentes ab eccliā alienos exiſtima
mus. Similem vero filium apud patrem a-
perte pꝛofitemur/ ſcd̄m apoſtolū dicentem
de filio qui eſt ymago dei inuiſibilis. Confi
temur autem ꝛ credimus in vnum deū pa-
trem oīpotentē factoꝛem celi ꝛ terre/ viſi-
bilium omniū ꝛ inuiſibilium. Credimus au
tem ꝛ in vnum ieſum xp̄m filiū eius ex eo na
tum impaſſibiliter ante oīa ſecula/ deū verū
ex deo vnigenitum: lumē: vitam: veritatem
ſapientiā: voluntatem: per quem omnia fa
cta ſunt in celis ꝛ in terra ſiue viſibilia ſiue
inuiſibilia. Hunc credimus in cōſummatio
ne ſeculoꝝ pro deſtructione peccati aſſum
pſiſſe carnem ex ſancta virgine maria: ꝛ ho
minem factū: paſſum pꝛo peccatis noſtris:
ac reſurrexiſſe ꝛ aſſumptū in celis: ſedere ī
dexteram patris: ꝛ iterum venturū in glo-
ria iudicare viuos ꝛ moꝛtuos. Credimus ꝛ
in ſpiritūſanctum quem paraclitum/ id eſt
ꝯſolatoꝛem nominauit ſaluatoꝛ dn̄s noſter
promittens poſtq̄ iret diſcipulis eum eſſe
mittendum. quē etiam deſtinauit per queꝫ
ꝛ ſanctificat credētes in eccliā: et baptiſa-
tos in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpiritusſancti
Eos autem qui preter iſtā fidem aliud q̄d-
q̄ p̄dicant a catholica eccleſia decernimꝰ
alienos exiſtere. Hec eſt acatij de eius fide
pꝛolatio. Cui ſubſcripſit ꝛ ipſe ꝛ conſentiē
tes ei numero quē paulo antea p̄diximus.
¶ Hac fide lecta ſophronius pompeiopo-
leos pafragonie hec verba clamauit. Si ꝑ
ſingulos dies pꝛopꝛiam edere licuerit fidē
veritatis integritas non manēbit. Hec qui-
dem ſophronius ait. Ego autē dico quia ſi
ab initio hec verba de nicena fide dixiſſent:
qui ante eos ꝛ poſt illos fuerunt omnis po-
tuit ceſſare contentio. Tunc ergo plurima
inter alterutros ob hoc ꝛ propter eos qui
fuerant accuſati verba dicentes ꝛ audiētes
abierunt. Quarta vero die conuenientes
oēs rurſus mouebant cum cōtentione ſer-
mones. Inter quos acatius his verbis ſuā
ſententiā patefecit. Si ſemel nicena fides
mutata eſt nichil pꝛohibet etiam nūc aliaꝫ
dictare fidē. Ad hec eleuſius cizici hec ver
ba reſpōdit. Preſens cōcilium celebratuꝫ
eſt nō vt anathema diſcat: neqꝫ vt fidei ex-
planatiōem ſuſcipiat tanq̄ nō habens eaꝫ:
ſed poſſidens patrum fidē: hanc vſqꝫ ad vi-
tam moꝛtemqꝫ cuſtodiet. His ergo verbis
eleuſius ſententie occurrit acatij fidem pa
trum vocans anthiochia declaratam. Cui
recte quilibet poterit obuiare dicēs. Quo
modo patres hos nominas o Eleuſie dum
illoꝝ nō recipis patres? hi nanqꝫ qui ni-
cea conuenerunt concoꝛdantes in conſub-
ſtātialitatis verbo pꝛo fide ſancita pꝛopꝛie
dicuntur patres eo q̄ ꝛ tempoꝛe preceſſe-
runt: ꝛ qui poſtea anthiochia conuenerunt
ab illis ſacerdotij iura ſuſceperunt. Si aūt
hi qui anthiochia congregati ſunt patres
pꝛopꝛios negauerūt: conſequenter iſtoꝛuꝫ

poſteri patrum deſtructores ſecuti ſunt.
Quō ergo ꝛ quorum illi fidem velut ꝓro-
bam reſpuerunt iſti quaſi probabilez ſuſce
perunt? Si autem illi non habuerunt ſpm̄
ſanctum qui per officium manus impoſitio
nis accipitur: neqꝫ iſti ſacerdotium perce-
perūt. Quomodo enim acciperent a nō ha
bentibus quod dabatur? Hec obicere ergo
reſponſis poterit quilibet eicuſio. ¶ Cum
hec itaqꝫ gererentur ad aliam venere q̄ſtio
nem. Quod enī acatius in fide que lecta ē
ſimilem dixit filiū patri conſulebāt alteru-
tros ſm̄ quid eſſet ſimilis filius patri. Et q̄
circa acatiū erāt dicebant ſm̄ voluntatē ſolū
modo non ſm̄ ſubſtantiā patri ſimilem filiū
eſſe. Alij vero omnes etiam ſm̄ ſubſtantiaz
declarabant. In hac ergo contentione to-
ta manſerunt die. Et acatium arguerunt q̄
in ſuis ſermonibus quos cōſcripſit ſimilez
per omnia patri filium dixit. nunc aūt ſcdz
ſubſtantiam ſimilē denegauit. Quibus mł
tum contendētibus ꝛ ad nullā concordiaz
venientibus ſurgēs leonas cōcilium ſoluit
Et iſte fuit terminus ſynodi ſeleucia ꝯgre
gati. Altera nanqꝫ die rogatus vt interēēt
noluit: dicēs dixeꝛ ſū ad concordiam con
cilij: vobis diſtantibus adeſſe non poſſum.
Quo facto / nec qui circa acatiū ad ſynodū
concurrere voluerunt. ¶ Altera vero
pars in eccliam veniens acatium ꝛ q̄ erant
cum eo vocauit: vt de cyrillo hieroſolymoꝝ
epiſcopo haberetur examinatio. Sciendū
itaqꝫ quoniā cyrillus iam fuerat accuſatus
atqꝫ damnatus: qm̄ ſepe euocatus ad iudi-
cium duobus annis iugiter declinauit: me
tuens accuſantes. Condēnatus autem ap
pellationis libellum condēnatoribus deſti
nauit: iudicium malus appellās: cui appel-
lationi conſenſit etiam conſtantius impe-
rator. Hoc itaqꝫ ſolus et primus preter ec-
clesiaſticam conſuetudinem atqꝫ regulam
Cyrillus fecit epiſcopus: vt ſicut in publi-
cis iudicijs libellis vteretur appellatorijs
Tūc ḡ i ſeleūtia ꝑnt̄fuit iudicād⁹. Et ob hoc
epiſcopi acatium eiuſqꝫ conſentaneos euo
cabant: vt de accuſationibus agnoſcentes
decretū commune proferrent. Euocabant
igitur etiam alios quoſdam qui fuerant ac
cuſati: ꝛ ſemetipſos contulerant ad acatiū
Quibus poſt crebrā citationem nolentib⁹
occurrere damnauerunt. Et acatium: ge-
orgium: alexandrinum: vraniū tyri: theodo
lum: cherapenū phrygie: theodoxium phi-
ladelphie: lidie euagriū: inſule mitilene le-
ontium: tripoleos lydie: et eudoxium: q̄ pri
mo quidem germanice fuit: poſtea vero an
thiochie ſyrie inuaſit epiſcopatum. Dam-
nauerunt pariter ꝛ patrophilum quia ꝛ ip
ſe a dorotheo presbytero accuſatus: euoca
tus noluit obedire. Hos itaqꝫ dānauerunt.
Excommunicauerunt autē aſterium. euſe-
bium. augarum. baſiliū. phebum. fidelez. eu
ticium magnum. et euſtachium ſic eos ma-
nere decernentes: donec habita ſatiſfactio
ne accuſationibus ſemetipſos exuerent.
His actis damnationē celebratam eorum
parrochijs innotuerūt. Inqꝫ loco eudoxij
anianum conſtituerunt epiſcopum. Quem
comprehendentes qui circa acatiū erant:
leone et lauritio tradiderunt: a quibus exi
lio deſtinatus Quo facto epiſcopi qui ordi
nauerant anianum conteſtationem obtule
runt leone ꝛ lauritio contra acatium et cō-
ſentaneos eius dicentes ſynodi iudiciū fu-
iſſe violatum. Cumqꝫ nichil agerent conſtā
tinopolim ſūt profecti vt que geſta fuerāt
panderentur impatori.

¶ Soſomenus. ¶ Capitulum. xxxv.

Hunc terminū habuit ſynodus in ſeleucia cōſtituta. Qui
vero voluerit ſubtiliter vniuerſa
cognoſcere exceptorum debet acta relege
re. Poſt hec ergo talia geſta ſunt. Conſen
tientes quidez acatio ad imperatorem ꝓ-
propere puenerūt Alterius vero partis e-
piſcopi ſinguli ad propria ſunt reuerſi: decē
tātūmodo eoꝝ communi decreto miſſi: veni
entes ad principem īuenerunt ducētos de
cē ab ariminenſi cōcilio. Porro ſequaces
acatij iam agebant vt potētes palatij eorū
fierē tur partes: et per eos fauor illis arri
debat imperatoris Dicebant enī alios qui
dē ſibimet conſentire: alios autē eccleſiaſti
cis pecunijs eſſe corruptos: alios incōgru
is ſalli ſeditionibus. Hec agebat acatius
natura verſutus: ꝛ preparatus ad intelligē
dum atqꝫ dicendum: cum etiam inſignē ha
beret eccleſiā: id eſt euſebij pamphili / poſt
quem eius tenebat epiſcopatum ꝛ gloria-
batur eum ſe habuiſſe doctorem Et cum ta
lis eſſet / perſuadebat facile quod volebat.
Cum igitur conſtātinopolim ex vtroqꝫ cō-
cilio eſſent epiſcopi viginti: et aliqui q̄ caſu
pſites erāt ꝓmo q̄dē iubeē vt de ecij q̄ſtiōe
iudicaret presentibus maximis ꝓceribus

honoratus/ quē non ante multū tp̄s impa
tor ab vrbe roma reuertens primū p̄fectū
vrbis conſtantinopolitane ↄſtituit. Poſt
ea vero etiam ip̄o conſtantio cū iudicibus
audiēte: capit circa fidē ecius egrotare ita
vt etiā imperator ⁊ alij quaſi circa blaſphe
mias eius v̄ba cōmouerent. Dicit aūt acatiū
eiq̄ȝ cōſentientes primū ſe hanc hereſim ig̃
rare finxiſſe: ⁊ ſub velamīto quodā egiſſe cū
principe: vt ip̄e cū ſuis ↄceribus iudicaret
credēs eciū nō poſſe vinci ſermonibus ⁊ ma
gis neceſſario capi iudicātis audit⁹/ ac ſi=
ne contentiōe ꝑualere conamē hereſeos.
Cunq̄ȝ hoc perfici nequiſſet/ proferri ſcrip
turam ꝓlatam ab arimino ⁊ ſeleucie ſyno=
do miſſi hanc ſuſcipe depoſcebāt. Et cū q̄=
ſtio eſſet de ſub̄e noīe iureiurādo firmabāt
q̄ꝛ nullaten⁹ diſſilem ƀm ſubām filiū fatere
tur: ſeq̄ȝ patos hāc hereſim abdicare dice=
bant. Et qūi inopinate occidentales nomē
ſub̄e in arimino reliquerant/ neceſſariā hu
iuſmodi ſcripturam eſſe fatebant. Dicebāt
aūt q̄ꝛ ſi nomen ſub̄e taceatur cū noīe ſub̄e
etiā illud qđ de conſubſtātialitate decretū
eſt ſine dubitatōe tacebitur: qđ plurimi oc
cidentaliū ſacerdotū pro reuerētia niceni
cōcilij nimis ā̄plectebant. Hanc āt etiā im
pator flexus eſt laudare cōſcriptionē conſi
derans multitudinē arimino congregatā.
Et q̄ꝛ nō peccaret qui ſilem patri filiū dice
ret idē eſſe virtute credens ↄſubālē: ⁊ ſilis
ſubſtātie ꝓfeſſionē nichilq̄ȝ intellectu diffe
rens niſi noībus que ſcriptura diuīa neſci
ret Hanc ꝙ ſentētiā hn̄s ep̄os ↄcordare p̄=
cepit in ariminēſi fide cōcilij. Cūq̄ȝ ſe in al=
tera die pararet ad cōſulatū qđ prima die
mēſis ianuarij romanoꝝ more celebrat to=
tam diē ⁊ maximā noctis partem expendit
inter ep̄os certamē hn̄s: donec ſcripture ex
arimino delate ſubſcriberēt ep̄i a ſeleucia ve
nientes. Capitulum. xxxvi.

Catius aūt et qui eo ali
quātū tp̄s cōſtantinopolim com
morantes euocauerunt ep̄os ex
bithinia inter quos erat ⁊ macharius ma=
cedonenſis ⁊ vlfilas gothoꝝ ep̄s. Qui oēs
numero quinq̄ginta ↄuenientes cōfirmaue
runt arimino lectā cōſcriptionē/ adiciētes
vt de cetero nequāꝙ ſubſtātia vel eſſentia
noīaretur in deo. Et pꝛet hāc ſcripturā oēs
alias aut factas aut faciendas penit⁹ abdi
cari Quo facto eciū dyaconatus ordine de
poſuerunt tanꝙ heretice ſapientē: ⁊ qui cō
tra eccliaſticam cōſuetudinē: quedā huma
ne ſapiētie facta ↄſcriberet: ⁊ dyalogos ple
nos blaſphemia dictaret: atq̄ȝ turbaꝝ eccli
aſticaꝝ et ſeditionis auctor exitaret. Dicit
aūt ab aliquibus q̄ꝛ nō eū integro corde de
poſuerūt: ſed volētes ſe principi cōmenda
re eo ꝙ dicerent ſiuilia ſape. Videntes
aūt imparatoris indignationē quā circa ma=
cedoniū tunc habebat: etiā eū depoſuerūt
Et eleuſiū cizici ⁊ baſiliū ancyre/ ⁊ otraſiū
ſardicoꝝ: dracontiū ꝑgami. Et dū i dogma
te viderent hr̄e diſcordiā tū tp̄e depoſitio
nis meōriā eoꝝ nō fecerūt ſed culpas eis oi
bus inferebant ſingularit̄ ꝑ quas eos aſſe
rebāt in eccliaſticis regulis deliquiſſe.
Soſomenus. Capitulū. xxxvij.

Inter quos cyrillū quo=
q̄ȝ hieroſolymoꝝ depoſuerūt tā
ꝙ euſtachio helpidioq̄ȝ cōicantē
hi enī ↄ̄ria ſapuerant eis qui in mitilene fu
erant congregari. Inter quos etiā ipſe cō
uenerat: ⁊ tanꝙ poſt depoſitionē in paleſti
nam factā cōione ꝑticipatus fuerat cū ba=
ſilio ⁊ georgio laodicie ciuitatis ep̄is. Cū
enī cyrillus hieroſolymoꝝ ſuſcepiſſet ep̄a=
tum/ de iure metropolitē contēdebat cum
acatio ceſarie paleſtine tanꝙ ſedis ap̄lice
pontifex. Hinc ergo in anthiochia conſtitu
ti derogabant alterutris tanꝙ nō ſaperēt
recte de deo. Nam ⁊ pri⁹ vterq̄ȝ ſibimet in
ſuſpitione eē videbat. Alt quidē arrij dog=
ma laudabat: cyrillus aūt predicātes con=
ſubālem patri filiū ſequebatur Inueniens
ergo tp̄s acati⁹ cū ↄſentientib⁹ ſibimet epi
ſcopis cyrillum pro hmōi cā depoſuit.
Cum fames hieroſolymoꝝ prouinciam
occupaſſet/ tanꝙ in ep̄atū neceſſitate cibo
rum turba reſpiciebat egentiū. Cūq̄ȝ pecu
nie ad ↄſulendū non eſſent: vaſa ſacra taq̄ȝ
vela diſtraxit: et ppl̄i neceſſitati ſubuenit.
Theodoricus Imparatoris igi
tur aīm hoc cōmouit: ⁊ maxime ꝙ acacius
ↄ̄ cyrillū noſcitur machinat⁹. Sacrā nanq̄ȝ
veſtem quā famoſiſſim⁹ impator conſtanti
n⁹ ad honorē hieroſolymoꝝ ecclīe dederat
machario illius pōtifici ciuitatis: vt ea circū
amictus ī miniſteriū ſacri baptiſmatis ad=
impleret qm̄ erat auro ſericoq̄ȝ ↄtexta Cy
rillū aſſeruntvendidiſſe: eāq̄ȝ veſtē emiſſe
quendā thimelicū ſaltatorē Et dū ea fuiſſ
indut⁹ in ip̄a ſaltatione cecidiſſe atq̄ȝ cōtri
tum morti ↄtraditum. Soſomen⁹.
Hāc ergo cauſationē acati⁹ hn̄s/ cyrillū

epatu deposuit. Dānatos igit̄ ep̄os ex vr-
be constantinopolitana fugauerūt sectato
res acacij. Sibi aūt cōsentientes in deposi
tōib⁹ tn̄ illoꝝ nolētes subscribere cū essēt
numero decē apud semetipos interim ha-
bitare pceperūt: ⁊ neqꝫ ministerio fūgi ne-
qꝫ ecclias gubernare q̄diu subscriberent.
Et si non agerēt penitētiā intra mēses sex
et omibus placitis atqꝫ gestis in illo cōci-
lio preberent scripto cōsensum ⁊ ipi depo
nerent. Quo facto consentiētes eis epi p
singulas puincias alios ordinarunt. Cūqꝫ
talia cogitassent cūctis epis atqꝫ clericis
scripserunt vt hec obseruarēt atqꝫ perfice
rent. Ex hoc ergo nō post multū tēpus ma
cedonio successit eudoxius basilio athana
siuo: eulensio eunomi⁹ qui postea eunomi-
niane princeps fuit hereseos. Porro p eu
stachio meleccius eccle sebastene suscepit
epatum. ¶ Socrates. ¶ Lecta est etiaꝫ
in constantinopolitana vrbe cū adiectiōe
expositio fidei. Sed nos labyrinthū exposi
tionis vir aliqn̄ repperiētes eoꝝ numerum
quoqꝫ degerimus. ¶ Capitulū. xxxviij.

Est nicenū nanqꝫ conci
liū in dedicatōe anthiochenā: ex
pōnē geminā dictauerūt Tertia
vero est que a narcisso apud gallias constā
tio imperatori oblata dinoscitur. Quarta
eudoxij que in ytalia destinata est. In sir-
mio tres dictate sunt quaꝝ vna in arimino
cū psulatu relicta est. Porro octaua in se-
lentia ab acatij socijs edita est. vltima con
stantinopolim cū adiectione recitata est.
Erat enī additū vt neqꝫ substantia neqꝫ sub
sistētia diceret̄ in deo. In hac et vlfilas go-
thoꝝ ep̄s tunc primo cōsensit: Nam tem-
pore pcedenti nicenā amplectebat̄ fidem:
sequēs theophilum gothoꝝ epꝫ: q pn̄s i cō
cilio niceno subscripserat. Acatius igit̄ et
eudoxius cum suis cōstātinopoli de qbus-
dam alterius partis ep̄is cōdēnandis cer
tamen habebāt: vidētes indignari contra
macedoniū principē primū cōdēnauerunt
eum tanq̄ plurime necis auctorē ⁊ qꝛ dya
conū in fornicatione captū in cōione susce
perat. ¶ Socrates. ¶ Ca. xxxix. A

Xpulso siquidē macedo
nio eudoxius spernens anthio-
chie sedem: cōstantinopolitanā
inuasit ecclam studio fultus acatij. q obli-
ti suoꝝ suis iudicijs cōtraria sanciuerunt
Nam cū prius diaconū deposuissēt eo q
ex galatia transisset in pgamū nō cogitan
tes quod actū fuerat: eudoxiū ad sedē aliā
migrauerunt. Quo facto lectam fidem ari
mino cū augmento quod ipi i cstantinopo
litana vrbe adiecerāt vbiqꝫ direxerūt: mā-
dantes vt qui nō subscriberēt iussioni ipa-
toris exilio mitterent. Innotuer̄tqꝫ sua ge
sta et alijs orientalib⁹ sibi pcordibus: ⁊ pa
trophilo scitopoleos ep̄o: qui d scientia ad
propriam mox redierat ciuitatem. Eudo-
xio siquidē cōstituto cōstantinopoli B
tunc etiam maior eccla que dicitur sophia
dedicatur consulatu cōstantij decimo ⁊ iu-
liani cesaris tertio quītadecima die febru
arij mensis. Eudoxius enī cum sedisset in
sedem illam prius vocē que vbiqꝫ vulgata ē
protulit dicens. Pater asebis fili⁹ eusebis
Ista duo greca verba diuersos habent apd
grecos intellectus. Asebis enī dicit̄ ⁊ ipi⁹
et sine cultu. Eusebis vo ⁊ plus et bene co
lens. Cumqꝫ dixisset hec verba turba gene-
rat̄ i populo q̄si patrē dixisset impiū: filium
vo piū. Quo facto nolite īquit turbari ad
ea que dixi. Pater enī asebis est quia nul-
lum colit. fili⁹ aūt eusebis est qꝛ colit prēm
Hec cū dixisset eudoxi⁹ turba quidē seda-
ta est ninitus vo risus cōpleuit ecclam. Ha
ctenus illud dictū cū derisione permansit
His enī heresiarche seductionib⁹ sermoni
busqꝫ vacantes ecclam lacerarūt. Huius-
modi ergo termino etiam synodus cōstan
tinopolitana conclusa est. ¶ Sosomenus
¶ Igitur acacius et ei⁹ socij non C
cessabant: sed cōgregati anthiochiā q̄ eis
dudum placuerāt destruebant: ⁊ ex cōscri-
ptione que arimino ⁊ cstantinopoli fuerat
lecta nomē similitudinis abscidere niteba
tur ⁊ per oīa substātiā atqꝫ voluntatē dissi
milem esse patri apud filium: ⁊ ex nō existē
tibus factā introducebant sicut arrio pri-
mo placuerat: quibus etiam cōsentiebat.
Is enī ecius post arrianū: primus apte his
noib⁹ vti psumpsit. Quapropter ⁊ sine do
vocabatur: eiusqꝫ sequaces ppterea dissi-
miles ⁊ nō existētiales sunt dicti: ab his q
anthiochia consubstantialitati consentie-
bant. Nos ergo dū requirerēt cultores ni-
ceni cōcilij cur in expōne fidei sue deum ex
deo filium dicētes dissimilem: ⁊ ex nō extā
tibus noīare presumerent: his sermonib⁹
respondebant. Sic dictum est deū ex deo si
cut habetur apud aplꝫ. Oīa āt ex deo. vn⁹
ergo oīm etiam filius dei. et propterea po-

ſitū ē iexpōib⁹ ſ₃ ſcripturas ¶Socra.

¶Huius verbi pnceps fuit gregori⁹ laodiceen⁹ epūs: qui cu₃ talia doceret ignorauit quēadmodū apli proprietates ſupiori tpe origenes latius examiatus atq₃ iterpretatus ſit. ¶Soſomenus. ¶Ca.xl. A

Aterea dū adhuc athanaſius celaret / georgius alexandria crudeliter paganos afficiebat et aduerſantes ſibimet chriſtianos. vtroſq₃ eni cogebat ad ſuam venire ſentētiam / et reſpuentes afficiebat. Erat ei apud ſapientes odibilis quaſi deſpiciēs eos ⁊ iudicibus imperans. Apud ppl̄m vero quaſi tyrannus et vltra potentes elatus: pcipue tamē paganos opprimebat quos ſacrificare et paternas feſtiuitates agere prohibebat. Tunc eni milites ⁊ egypti ducē armatos in ciuitatē introduxit / imagines ⁊ ornamenta tēplo₂ abſtulit / qd̄ ei poſtea cām necis adduxit. Cirillo ſiquidē depoſi B to ſicuti pdictū ē: apprehēdit hieroſolymorū eccleſiam herennius: et poſt illum heraclius: poſt quem hilarius. Hos eni tunc illā eccl̄iam gubernaſſe pcepim⁹ vſq₃ ad imperiū theodoſij principis: qn̄ rurſus cirill⁹ ad ppriū remeauit epiſcopatū.

¶Socrates. ¶Capitulū.xli.

Gitur macedonius conſtātinopolitana pulſus eccl̄a / dānationē nō ferens quieſcere reſpuebat. Declinauit eni ad eo₂ partē qui apd̄ ſeleūtiā acaciū cū ſuis ſocijs depoſuerant. Miſitq₃ legationē ad ſofroniū et eleuſiū quatin⁹ defenderent expoſitā prius in anthiochia fidem: et poſtea ſeleutia roboratā et ſimilis ſubſtātie fidē deuulgādā eē commouit: ad quē cōcurrūt multi familia₂: qui nūc ab eo macedoniani vocant. Quicūq₃ ei in ſeleuceno concilio acaciū declinauerūt apte verbum ſimil' ſubſtātie ſanciuerūt cū pri⁹ hoc ñ māifeſto iudicio declaraſſent. Eſt ei opinio apd̄ multos q₂ ñ iuētū ſit macedonij ſed magi maratonij nicomedieñ. epi. vñ etiam maratonij vocitātur: ad qs̄ euſtachi⁹ expl'ſus de ſebaſtia ꝯfugit. Cūq₃ macedōi⁹ ſcm̄ ſpm̄ ꝯphēdē i tractatu diuie trinitatiſ declinaret: tūc ⁊ euſtachi⁹. Ego iquit neq₃ deū noīare ſpm̄ ſcm̄ patior: neq₃ creaturā vocare pſumo. Propt' hāc ḡ cām ſpūi repugnātes appellāt huiuſmōi pſonas hi q̄ i conſubalitatiſ expōne ꝯcordāt. ¶Soſomē⁹.

¶Cū itaq₃ macedoni⁹ eccl̄a cōſtātinopolitana fuiſſ₃ expulſus / nō ea q̄ acaci⁹ atq₃ eudori⁹ ſapiebat: ſ₃ credebat magis filiu₃ dei deū p oīa: ⁊ ſ₃ ſubā₃ ſilē₃ eē prī. Scm̄ū vero ſpm̄ nō ea₂ re₂ eē pticipē ſ₃ miſtrū: ⁊ ꝓhibētē officiū ⁊ q̄cūq₃ de ſctis angel' dici pñt. ¶Socra. ¶Cap.xlij. A

Gitur ſequaces acacii i anthiochiā magno ſtudio ꝯuenerūt: acti pnīa q₂ ſilem dixerūt filiū prī. Et ꝯſulatu ſeqnti. i. thauri ⁊ florentij cū euzoius eā gubernaret eccl̄iam / impatore ibidē ꝯſtituto pauci qdē rurſus mouebant ea q̄ dudū placuerāt dicētes oportere ſmonē ſimil' ſube auferri ab expoſitōe fidei tradite: et eā i arimino quā ꝯſtātinopolitani nō celātes ſed apte dicētes q₂ per oia diſſimilis fili⁹ ē prī: nō ſolū ſm ſuba₃ ſ₃ etiā ſm volūtatē et ex nō extātib⁹ eēt ſicuti pdicauerat arri⁹: cū qb⁹ erāt ſectatores ecij. ¶Theodoric⁹. ¶Ea ſtidē tēpeſtate dū ꝯfidia accuſaret eudoxij: int' alios euſtachi⁹ qm̄ de fide iquit examīatōe₃ vis fieri o ipator eudoxij ꝯſidera blaſphemias Obtulitq₃ ei⁹ expoſitōem int' alia ſic hñte₃ Que diſſimil' pferunt diſſilia ſ₃ ſuba₃ ſūt Vn⁹ de⁹ pr̄ ex q̄ oia / vn⁹ dñs ieſus xp̄s p quē oīa. Diſſimile aūt eſt ex q̄ ⁊ p quē. Diſſilis igr̄ fili⁹ deo eſt ⁊ prī. Hac lcōne cōmot⁹ ipator reqſiuit eudoxiū ſi fateret ſua₃ At ille negauit dicēs q₂ eēt ecij. Quē du₃ iuſſiſſet ipator adduci reqſit⁹ l₃ ei⁹ nō fuerit: ſuā eē pfeſſus ē: ⁊ iō exilio deſtinatus. Euſtachi⁹ tñ etiā eudoxiū ita ſape pclamabat exigēs vt ſcpturā anathēatizaret ecij. Qd̄ l₃ tarde: fecit tñ ⁊ dānauit qd̄ p⁹ ⁊ poſtea pdicabat. Deīde etiā ipe exigebat vt ille omouſiō anathematizaret qd̄ ſcpture ñ haberēt. Tūc ſiluan⁹ / et ex nō exñtib⁹ inqt ⁊ creatura ⁊ alteri⁹ ſubē ſcpta nuſq̄ ſunt. Iuſtū ergo ē hec abdicari / qd̄ ⁊ ipator q̄q₃ decreuit vt fieret: qd̄ lic₃ cū difficultate feceri. Quo geſto: exigebāt vt ⁊ ipi omouſion abdicarēt. Tūc diſputatie at₃ veracie ſiluanus ait. Si ex nō exñtib⁹ ñ ē neq₃ creatura nec ex alia ſuba de⁹. Verbū igr̄ cōſubſtātial' ē gēitori prī: ſtē de⁹ ex deo ⁊ lumē ex lumīe eāq₃ h₃ cū geītore naturā. Tūc ipator irat⁹ exiliū inimiat⁹ ē eis. At illi ptātē iquiūt hēs puniēdi nō tñ nos patrū ſtatuta deſtruim⁹. Tunc ipator illos pelli iuſſit eccl̄ijs: ⁊ p eis alios ordīari. Tūc eudoxi⁹ cū tyrānice cōſtātiopoleos teneret eccl̄a₃

pulſo cleuſio cizici eunomiū ordinauit epꝫ
Et ecīū ī ſcriptꝭ abdicauerāt cuiꝰ videbant
eē ꝯſortes:ſcripſerūtqꝫ georgio qđ fuerat
geſtū. ❡Sancta ſynodꝰ cōſtātino= B
poli ꝯgregata/ dn̄o honorabili alexādrine
ciuitatis ep̄o georgio ſalutē. Synodo rep
hēdēte eclū ꝓpt nefādas eiꝰ ⁊ plenas ſcā=
dalꝭ ſcripturas: ſm̄ ꝯſeq̄ntiā eccleſiaſticaꝝ
ſanctionū ſup eo ab ep̄is actū eſt qđ dece=
bat. Dyaconatu nāqꝫ depoſitꝰ ē ⁊ ab eccl̄ia
factus extraneꝰ:⁊ a nob̄ hec monita ꝓceſſe=
rūt:vt neqꝫ ad lcōez cuiuſpiā veniāt nefan
de eiꝰ ep̄le:ſed abijciātur eo qđ vehemēter
inutiles ſunt. Dis eī abiecimꝰ et iā anathe=
matizādū eū ſi ꝑmanet ī eo ꝓpoſito cū ſeq̄
cibus ſuis. Cōſeq̄ns enī erat vt omēs ī ſy=
nodo cōuenientes ep̄i: deponerēt auctorē
ſcandalorū et ſciſmatū ī omni ferax orbe fa
ctorū inē eccl̄ias: et cōcordarēt ī ſn̄ia con=
tra eum iuſte ꝓlata ſed extra vota ſpēqꝫ no
ſtrā. ſeras ⁊ ſtephanus: heliodorus: et the=
ophilus: in nr̄a ſentētia ꝯcordare noluerūt
neqꝫ ī eius depoſitōe ſubſcribere cum ſcilꝫ
ſaras etiam aliā veſanā arrogantiā eiuſdē
accuſaret ecij. Dicebat enī eū aſperiora p̄=
ſumere atqꝫ dixiſſe qm̄ ea que deꝰ hactenꝰ
celaſſet apoſtolis:reuelata ſibimet affirma
ret. Poſt huiuſmōi veſanos ſupboſqꝫ ſer=
mones a memorato ſera de ecio ꝓteſtatos
flecti p̄cibꝰ neq̄ ueruſt:ur in nr̄a fierent def
minatione concordes. Verſitu nos lōgani
mitate detētl: mīto tp̄e ſuſtinuimꝰ eos nūc
indignantes:nunc rogantes:nunc ītermi
nantes:nunc iterum ſupplicantes vt cōue
nirent nobiſcū et conſona omni conſilio de
finirent. Suſtinebamꝰ ergo ſi forſitan au=
dirent ſi forſitā intelligerent ſi forte ꝓſpl=
cerent. Cūqꝫ multo tp̄e nobis ꝑdurātibus
non flecterentur ſequi ſententiā ſup predi
dicto viro prolatam eſſe eccleſie honorabi
liorē q̄ viroꝝ amicicias iudicantes: finiui=
mus contra eos excōmunicatōe tempꝰ ſex
mēſium ad agendam penitentiā: eis dātes
inducias vt ſi in hoc tempus conuerteren
tur et conſentirent: definitionibus fratruꝫ
ſuorum ſuſciperentur in eccl̄ia: et propriā
fiduciā caritatemqꝫ repararent. Si vero ſi
ne p̄nia ꝑmanerēt: amiciciaſqꝫ hoīꝫ regu=
lis eccl̄ie et concordie noſtre preponerent
tunc eos epiſcopatu dignitate eſſe indica=
mus extraneos. Omnibus depoſitis: neceſ=
ſariū erit: vt in eorū locis alij cōſtituantur
epiſcopi quatinus legalis eccl̄ia competē=
tem ſumens ordinē ſibi: et cōcordet ep̄is vi
delicet vniuerſis ſeruantibꝰ vinculum cha
ritatis: eadēqꝫ cum perfectione dicendo in
vno ītellectu vnaqꝫ eſſentia. ❡Vt ergo co
gnoſcas que cōcilio placuerunt hec tue re
uerentie ſcripta traſmiſimus: orantes vt
gratia chriſti iſta cuſtodiens pacifice et le
gitime regas ſub te conſtitutas eccleſias.

❡Capitulum.xliij

Tunc enim ecium euno
mius ſuis libris exaltat et ho=
minem dei vocat: multiſqꝫ fauoribꝰ hono=
rat. Sed tunc ⁊ abdicantibus eum interfu
it et ab is epiſcopalez ordinatōnē ſuſcepit
ipſe. Eudoxius igitur et acacius cum ſuis
prebentes conſenſum his que in nicea tra
chie geſta ſunt: ꝓ baſilio ⁊ cleuſio alios cō
ſtituerunt epiſcopos: de quibus ſuperuaca
neum loqui nunc cenſeo. de Eunomio ſolū
habito ſermone narrabo. ❡Igitur cuꝫ
eleuſio viuo cizicenam eccleſiam percepiſ=
ſet Eunomius/ et populi ſalubritatē vide=
ret Eudoxius: atqꝫ imꝑatorem cōſpiceret
ſenientem contra eos qui creatum cōfite=
bantur vnigenitum dei filium: eum cōpulit
vt celaret hunc ſenſum. nec eū aperiret in=
ueſtigantibꝰ accuſatoribus: dicens Euno
mio quoqꝫ quoniam oportuno tempore p̄=
dicabimus que modo celamus et ignoran
tes docebimus et contradicentes aut flec
timꝰ aut cogimus aut punimus. Dis pro=
miſſionibus perſuaſus Eunomius obum=
bratam proferebat impietatē. Sed qui di=
uinis ſunt educati ſermonibus vidētes di=
ctorum calliditatē moleſte quidez ferebāt
Aperte vero contradicere preſumptionis
opus et non ſapientie iudicabant. Circum
ponentes ergo ſpeciē ſibimet heretice pra
uitatis/ et hoc ſe eē fingentes: acceſſerunt
ad domū eius rogātes vt eis exponeret a=
perte dogmatis veritatē: nec pateref huc
et illuc eos diuerſiſqꝫ ferri doctrinis. Tūc
ille accepta p̄ſumtione ſenſuꝫ quē celabat
aperuit. quibus dicētibꝰ nimis eē nefariū.
vt nō omnes ſub eo cōſtituti veritate frue=
renf. Dis ⁊ huiuſmōi ſeductꝰ vbis ī ꝯuētu
eccl̄ie ſuā blaſphemiā reuelauit. At illi ze=
lo ſuas aīas accēdētes: ad ꝯſtātiopoli ꝑre
xerūt: ⁊ p̄mū q̄dē apđ eudoxiū īſcripſerūt euno
miū. q̄ eos ſi ſuſcipiēte adeūtes p̄ncipē pe=
ſtē illiꝰ cū geitu pādiderūt. Dicebāt ei poti
us iſtiꝰ ocā ipſa eē q̄ arrij. Pro his īdigñꝰ
īꝑator p̄cepit eudoxio vt educēt eunomiꝰ
⁊ ꝯuictꝰ ſacerdotio nudaret. Cūqꝫ freq̄nt

ab accuſato:ibus importūnitatē paſſ⁹ eu-
doxius declinaret: adierunt rurſū iperato
rē ingemiſcentes: q: nihil quod pceperat
feciſſet eudoxius: ſed tantā deſpiceret ciui
tatē: blaſphemiis eunomii pereuntē. Tūc
conſtāti⁹ expulſurū ſe inſinuat⁹ eudoxiu;
eſt niſi eunomiū iudicandū deduceret: ⁊ cō
uictū in accuſatione puniret. Hoc metuēs
eudoxius ſcripſit eunomio vt de cizico fu-
geret: ſibiq; reputaret qui nequaq̄ ei⁹ mo
nitionib⁹ obediſſet. Uerū eunomi⁹ metuēs
abſceſſit quidē: ſed cōtumeliā nō ferens ꝓ
ditionis quidē accuſabat eudoxiū: ieſumq;
ſe et eciū aſſerebat ac deinde gregē ꝓpe
cohortis inſtituit. Quicūq; eī ei⁹ dogma-
tis cōcordiā ſequebant ab eudoxio receſſe
runt: ꝓditionē accuſātes eius ſociātes ſe-
metipſos eunomio qui hactenus ab illo no
men habere noſcunt. Hinc ergo hereticus
factus eunomi⁹ ipietatis cumulo auxit ar-
rii blaſphemias. Quia vero arrogātie ſer-
uiens paſſioni propriū ꝓbatur feciſſe colle
gium: ipſa que ſunt geſta cōclamant. Nam
cū addicat⁹ ecius fuiſſet ⁊ expulſus cu; eo
egreſſus nō eſt licet doctorē eū ⁊ dei hoīe;
nominaret: ſed manſit cōiunct⁹ eudoxio.
Cum aūt impietatis penas exigeretur ra-
tum non habuit concilii decretum ſed or-
dinauit epōs atq; pſbyteros epiſcopali di
gnitate priuatus. ¶ Socrates.

¶ Capitulum. xliiii.

Er idem tempus in lao
dicia ſyrie duo erant viri vno no-
mine nūcupati. Pater atq; na-
tus. vterq; dicebatur appollinaris. Pater
pb̄ri dignitate funct⁹: filius aūt habēs le-
ctoris officiū: grecoꝝ ambo doctores eloq̄
oꝝ. Pater gramatic⁹: fili⁹ erat rethor.
Pater nāq; cū fuiſſet alexandrin⁹ gēe et
prius docuiſſet in beryto: poſtea venit lao-
diciam: et veniens duxit vxorē. ⁊ filiū habu
it appollinarē. Tunc igitur ambo exerce
bant cū epiphanio ſophiſta: ⁊ cū eēnt eius
amici valde fouebant eū. Hoc metuēs theo
dotus laodicenſis epūs ne freqūti confa
bulatione ſophiſte declinarent ad pagani-
tatem: ꝓhibuit ne ad ei⁹ ſcolas accederēt.
Qui paruipēdentes epm epiphanii amici
tias magis amplectebant. Poſtea geor-
gius theodoti ſucceſſor cum eos ꝓhibere
non potuiſſet: ābos cōione priuauit. Tunc
appollinaris filius arbitrat⁹ iniuriā: ⁊ fre-
tus eloquii tumore ſophiſtici: nouitate; et
ipſe introduxit hereſeos. Que nūc fert no
men ab inuentore gerens. Aiūt eni quidā
excitatos eos aduerſus georgiū nō tantū
propter pdictam cauſa;: ſed q: videbāt eū
varia dogmata proferentē: et nūc quidem
ꝓfitentē ſilem patri filium ſicut erat ſelen
tia cōſtitutū: nūc aūt in arrianā declinare
ſententiā. Quapropter velut oportunā ſu
mentes occaſionē abſcedūt. Cūq; nullus
eis intenderet / ſub ſcemate religionis pe-
ſtem hereſeos introducūt. Et primū quidē
dicebant aīam a deo verbo in diſpenſatiōe
incarnationis non aſſumptā. Deinde qua-
ſi penitentia ducti corrigentes ſemetipſos
adiecerunt. Aīam quidem aſſumptā q̄ ta-
men nō haberet mētem: ſed deū verbū eſſe
pro mente in hoīe aſſumptū. Circa hoc ita
q; ſolum dicūtur eē corrupti qui nūc illoꝝ
nomīe vocitantur. Na; trinitatē cōſubſtā
tialem eſſe profitentur. ¶ Theodoric⁹.

¶ Capitulum. xlv.

Um inter hec ſaporis
rex perſarum cōtra romanos ca
ſtrametaret. Conſtanti⁹ cū mag
exercitu veniēs ad āthiochia; fugauit ho
ſtes. Quod nō milicia romanoꝝ egit: ſ; de
us qui colitur a romanis. Tropheū q̄ nūc
ſtudio narrare victorie. Miſibus quā q̄da;
anthiochiā migdoniā vocant in termīo po
ſita eſt perſicarū romanarūq; terraꝝ. Hu-
ius erat epūs atq; rector ⁊ dux iacobus a-
poſtolice grē radiis illuſtrat⁹. Cui⁹ digna
laudandaq; miracula in hac hiſtoria ꝯſcri
bē aut enūerare ſuꝑuacaneū iudicaui. S;
vnum tm̄ modo eius op⁹: cauſa narratiōis
exponā. Huius igitur ciuitatē romāis ſub
ditam perſaꝝ excercit⁹ obſidebat. ⁊ cū ſe-
ptuaginta dies iugiter obſeruaret ⁊ mul-
tas quidem cepiſſet ciuitates plurimaq;
circa hanc molimīa poſuiſſet: ⁊ vallos atq;
foſſata pro capienda vrbe feciſſet: eam ne-
quaq̄ valuit obtinere. Poſt ea vero perſe
impetū migdonii flumīs per ciuitate; me-
diam ꝓperantis: a longe retinētes ⁊ vtraſ
q; ripas ei⁹ facientes celſiores vt aqua in
ſe collecta concreſceret quo vi maiori poſ-
ſet irruere. Cū vidiſſet iam etiā illas quas
fecerant ſublimes ripas ipleri ſubito au-
ferentes quas fecerāt cataractas: dimiſe-
runt impetū flumīs cōtra murū qui vehe-
mentis aque pondus nō ferēs eſt inclīat⁹
et cecidit. Quo facto ingrediens aqua cū
magno impetu etiā alia; partē muri vnde

fluuius ſolebat exire:cum magna ruina de
poſuit. Hoc ſaporis iſpiciens credidit ſe ſi
ne pugna capere ciuitatē Et illa quidē die
quieuit vt et fundus fluminis purgaret:et
poſſʒ ambulari per fluuiū. Altera vero die
cum oī milicia credens ꝑ loca ruinoſa mu=
rorum ciuitatē intrare:vidit murū ex vtra
ꝗ parte fabricatuʒ. Ille nāqʒ ſacratiſſim⁹
homo orōnibus milites coarmauit ⁊ alios
vrbis habitatores. Quo facto ⁊ murū re=
ſtituit ⁊ ꝓpugnacula fecit quibus repelle=
ret accedētes. Et hoc non ad murū veniēs
egit:ſed intra templū ſacratū dn̄o ſuppli=
cans adimpleuit. Porro ſaporē nō ſolum
muri fabrica terruit:ſed etiam altera viſio
perturbauit. Vidit enī ſtantem ſupra muꝝ
quēdam imꝑiali ſchemate circūamictū:et
tam purpurea ꝗ dyademate reſplendere.
Arbitratus aūt eſſe romanoꝝ impatorem
mortē minat⁹ eſt eis qui nūciauerant non
illuc eū eē p̄ntē. Quibus affirmantib⁹ ſe a
dixiſſe ⁊ cōſtantiū anthiochia cōmorari ex
vultu quē videbat agnouit eoꝝ verba eē ve
racia:et ait deū bella gerere pro romanis.
Cunꝗ hoc grauiter haberet infelix ſagit=
tam dimiſit in aerem. Et cum vidiſſet q2 in
corpore eū iaculari non potuit tamen a ve=
ſanie ſue impetu nō receſſit. Tūc igit̄ eſrē
vir mirabilis et cōſcriptor egregius apud
ſyros ſacratiſſimo iacobo ſupplicabat vt ve
niret ad murū:⁊ videns barbaros maledi
ctionis iacula cōtra eos emitteret. Flex⁹
ergo venerabilis homo aſcendit in quādā
turrim ⁊ cum milia miliuʒ videret exerci=
tus aliaʒ maledictionē eis nō petijt: niſi ci
niſes ⁊ culices vt ꝑ parua aīalia ſupnā vir
tutē potuiſſet agnoſcere. Orōneʒ vero ſe=
cute ſunt nebule ſciniſoꝝ ⁊ culicū:⁊ elephā
toꝝ quidem ꝓmuſcidas cū ſint cōcaue eq=
rum vero alioꝝꝗ iumentoꝝ aures ſimul ⁊
nares impleuērūt. At illi ferre vim quoꝝ aīa
liū nō valētes:ſeſſores ſuos doctoreſꝗ ex=
enſſos dorſo ꝓiecer̄t:⁊ diſruptas acies cō
fuderunt:exercitumqʒ relinquentes ſum
mo impetu fugiebant. Hoc mō ter miſerri
mus impator paruā clementēꝗ correptio
nem in ſe cognoſcēs factam a deo habente
ꝓuidentiam aīarū eū pie colentiū: ſuū ex=
inde reduxit exercituʒ confuſionē non vi=
ctoriā ex illa obſidiōe percipiēs. ¶ C.xlvi.

Hoc itaqʒ tempore con=
ſtantius āthiochia morabat̄. Et
ꝑtico prelio deſcente rurſus col
ligebat ep̄os cogens omnes denegare ver
bum ⁊ vnius ſubſtantie ⁊ alterius ſubſtan=
tie. Uerum cum eudoxius poſtꝗ leontium
anthiochēam abripuiſſet ſedē. Deinde pul
ſus poſt multa concilia cum cōſtantinopo=
litanū inique tenuiſſet ep̄atum:anthioche
na eccl̄ia paſtore ꝓuata videbatur. Tunc ꝗ
conuenientes ep̄i cum eēnt plurimi ⁊ vndi
ꝗ congregati dicebant imperatori oporte
re primitus paſtorē conſtitui ⁊ ita cū illo d̄
dogmatibus cogitari. ¶ Capi.xlvij.

Illo tempore ſacratiſſi=
mus melecius ciuitatem quādā
armenie regens: ⁊ barbaros e=
docēs quietem habere videbat̄. Quē putā
tes arriani ſibi conſentire:petierunt a con
ſtantio vt anthiocene ꝯſtitueret̄ p̄ſul eccle
ſie. Cum quibus etiam orthodoxi ꝓpt̄ cla
ritatem eius vite ⁊ ſalubritatē rectoꝝ dog
matū:in ei⁹ ſubſcripſere decreto ipſiꝗ de=
cretum vtraqʒ pars: euſebio ſamaſateno
cōmendauit ep̄o. Ueniente ſiquidem mag̃
melecio occurrit ei populus vtriuſqʒ partiſ
Cum quibus iudei pariter ⁊ pagani deſide
rantes famoſiſſimū videre melecium. Tūc
imperator ⁊ ei ⁊ alijs qui exponere pote=
rant/ iuſſit vt populis explanarent locum
illum. dn̄s creauit me in inicio viarū ſuarū
in opera ſua/ precipiēs vt exceptores eorū
verba conſcriberēt. Et primū quidē geor
gius laodicie fetorem heretice peſtis euo=
muit. Poſt quē acatius ceſarie quādā ni=
ſus mediam ꝓferre doctrinā:multū ab il=
lorum blaſphemia receſſit nō tn̄ ſūmū apo
ſtolice integritatis dogma ſeruauit. Terti
us aūt magn⁹ ſurrexit melecī⁹ ⁊ rectitudi
nem regule in ſacra diſputatione mōſtra=
uit. Nam veluti quod pondere veritatis v=
tens:⁊ quod plus ⁊ quod min⁹ erat euita=
uit. Cunꝗ turba vniuerſa faueret rogāſ vt
breuem eis doctrine daret ymagineʒ tres
oſtendens digitos deinde colligens duos et
vnum tendens. Illā laudabilē protulit vo
cem. Tria ſunt que intelligunt̄ ſed tanꝗ d̄
vno diſputamus. ¶ Soſomenus.

Capitulum.xlviij.

Eo tempe fertur archi=
diaconē eius eccl̄ie ad hec eo lo=
quente extenſa manu eius os ob
ſtruxiſſe. At ille ſuaʒ ſententiā manu clari⁹
ꝗ voce ſignauit. Tribus enī apertis digi=
tis ⁊ denuo clauſis:et vno tātū digito rur=

ſus extenſo policis ſcemate deuulgabat q: tres vnum ſint. Deinde archidiacono eius manū ore demiſſo tenēte / libera voce clamabat nicenū ſuare debē ɔciliū. ❡Theo.

❡Cōtra hāc doctrinā arriani calūnie linguas exacuerūt ſabellianū aſſerentes ſanctū eſſe meleciū. Ob quā rē pricipi ſuaſert vt in ꝓpriā ꝓuīciā exilio mitteret. Et factus euzoius aperte arrianū dogma laudauit. Hūc cum arrio magnꝰ alexander diaconatu ꝑuauerat. Hoc itaq; facto chriſtianus populꝰ ab hereticis diuiſus i apſicā eccl'iaz poſitā: loco q̄ dicit vetꝰ cōueniebat. Annis nāq; trigita poſtq̄ magnꝰ euſtachius fuerat expuiſus: orthodoxi arrianoꝝ onera ſūt ꝑpeſſi: rerū mutatōem vtilē ſuſtinētes.

❡Soſomenus. ❡Sequacibꝰ enim meleciȷ ɔicare noluerūt: hi q̄ ab inicio nicenū dogma ſeruauerāt dicētes: q: ex arriano decreto melecius fuerit ordinatꝰ ⁊ ſequaces eius ab illis ſint baptiſati: ob quā rē anthiochena eccl'ia in aliā diuidit partē.

❡Theodoricꝰ. ❡Cūq; videret orthodoxi hereticoꝝ creſcere magis impietatē ⁊ apoſtolici dogmatis defenſores apte debellari: ſcēm q; m zleciū pulſum ⁊ euzoiū hereticū ordinatū: verboꝝ mēorati ſūt q̄ dicta ſunt loth. Salua inquit ſalua animam tuā. Ad hec etiā euāgelici ɤbi dicentȷ. Si oculus tuꝰ dexter ſcādaliz at te aufer eū et ꝓiice abs te. Idē ⁊ de māu ⁊ pede dn̄o ſanciente q̄ etiaz adiecit dicēs. Meliꝰ ē ei tibi vt ꝑeat vnū mēbrū tuū q̄ totū corpꝰ i gehēnā mittat. ❡Ca.xlix.

Oꝛro mirabilis Euſebius cuius dudū meniī decretū fuiſſe cōmēdatū: vidēs ꝑuaricatōnem pctōꝝ circa meleciū meditatā: ad ſuā reuerſus ē ciuitatē. Arriani vero ſcriptū teſtimoniuz metuētes cōſtātio ſuaſerūt vt mittēt q̄ decretū i melecio factū ab euſebio reuocaret Tūc miſſus ē veredariꝰ q̄ hec velocit adipleret. Cūq; veniſſet ⁊ iꝑatorȷ ɤba nūciaſſet: tūc euſebiꝰ āmirādꝰ: cōmunē iquit depoſitū nō reſtituā niſi oēs q̄ tradiderūt dicāt. Qd̄ dū q̄ fuerat miſſus renūctaſſz: idignatꝰ iꝑator denuo miſit vt reddēt qd̄ acceperat: adiſciēs ſcripto vt ſi reddē nollet dexterā manū eiꝰ abſcideret verbo tn̄ iubēs illi quē miſit ne faceret qd̄ habebat ī lr̄is. Cūq; epl'az legiſſz euſebiꝰ ⁊ īueniſſz penaz ab īꝑatore dictatā cū dextera māu obtulit et ſiniſtrā ābas icidi petēs. Nā decretū in q̄t nō dabo claꝝ arriane peſtȷ iudiciū. Hanc eius firmitatē Cōſtātiꝰ vidēs: laudauit egregie. Mirātur eni ⁊ impij reſiſtētiū ſibi laudes cū geſtoꝝ magnitudie ſupantur.

❡Soſomenus. ❡Ca.l. A

Ec igitur apud orīetales agebātur eccl'as. Interea iulianꝰ ceſar bello deuīcēs barbaros apd̄ renū fluuiū reſidētes alios q̄dē pemit: alios cepit: claraq; victoria decoratꝰ: dū mediocritate vite atq; māſuetudine militibꝰ gratꝰ eſſz ab eis appellat auguſtꝰ. Hoc facto nihil de cōſtātio cogitās: iudices ab illo factos honoribꝰ mulctabat: ⁊ ad illius iuidiā lr̄as ꝓferebat qbꝰ oñderet eū ꝓpt̄ bellū cōtra magnētiū geſtū ī italiā barbaros iduxiſſe Repēte ɤo religiōe mutata cū pꝰ xp̄ianꝰ eēt putaret ſemetipm pōtificē nōlauit. et veniens ad tēpla paganoꝝ ſacrificabat ſubiectiſq; talia colere ſuadebat. Cūq; cōſtātiꝰ ꝓpt̄ bellū pſicū anthiochiā moraret: ſperās ille q: ſine bello poſſz illiricū ōtinere ad eos agebat iter dicēs ſe velle ɔſtātio ſatiſfacē tā q̄ nō ſpōte ſz volūtate militū īſulas iꝑiū ſuſcepiſſz. Dr̄ itaq; q: dū ad hos termīos acceſſiſſz videmia iā collecta: circa occaſum pliadaꝝ vuas denuo fuiſſe prolatas. Inſup etiā imbrē ex aere deſcēdētē ī eiꝰ veſte ſimul ⁊ ceteroꝝ guttas ſingulas crucis formaſſe ſignacl'a. Hoc facto. videbat ⁊ ipi ⁊ alijs q: botris ex̄ tēpꝰ illatis bonū rei pādere indiciū. Imber aūt cadens veſtē ſupra quā ceciderat roboraret. Alij vero dicebant vuarū ſignū qd̄ ꝑter tēpꝰ ſit ſignificare pditōez īꝑatoris ad inſtar huiꝰmodi botroꝝ: ⁊ ꝑui tpis fore eiꝰ iꝑiū. Porro de cruce dicebāt ꝑnūctare hoc ſignū q: ſit celeſte dogma xp̄ianoꝝ ⁊ oporteat ſignari cūctos crucȷ iudicio vn̄ cognoſcit q: diuſa iterꝑtati quā dixerat imperator: ɤitate fraudati nō ſunt: vtrūq; ei oportune dictū ſeqn̄s tēpus oſtendit. Cū audiret itaq; cōſtātius ɔ̄ ſe venire iulianū īſtructōe belli ꝑſici derelicta: cōſtātinopolī veniebat.

❡Socra. ❡Et mox ſoꝑ inis int B cilicas atq; capadocas nimia cogitatōe appoplexie paſſiōe defūctꝰ ē ɔſulatu Thauri ⁊ florētij tercia die nouēbris mēſis: ānovite ſue q̄drageſimoq̄nto ex qbꝰ tredecī cū pr̄e regnit: vigitiq̄nq; pꝰ illū. ❡Soſo.

❡Mno defūcto iulianꝰ q̄dē iā trachas obtinebat. Et nō poſt multū cōſtātinopolī veniēs appellatꝰ ē iꝑator. ❡Explicit liber. v

 44

¶Incipiũt tituli libri ſexti.

i De iuliani gñe ac diſciplinis ⁊ quõ puenerit ad impiũ.
ij Quõ iulian⁹ ad ritũ ðcuenerit pa- nox et de ſacrificiꝭs idolox
iij Quõ etiã ante impiũ latenẽ fuiſſet paganus.
iiij Quã fuiſſet chriſtianis infenſus.
v Ex initio iperij ſui magis pepcit xp̄ianis.
vi Quõ maris ep̄s calcedonie ĩ facie redarguerit iulianum.
vij Quia eos q̃ fuerãt deportati a cõ- ſtio reuocauit.
viij De ſeditõe apð alexandriã orta cõ- era paganos.
ix Quõ alexãdri⁹ georgi⁹ ſit extict⁹.
x Quõ iulian⁹ eccl̃ias clauſit ⁊ eccle ſie ornamẽta diripuit.
xi De euſebio/nectare ⁊ zenone mar tyrib⁹.
xij De hylariõe mõacho ⁊ crudelitate heliopolitanox ⁊ arecuſiox ꝯ xp̄ia- nos.de marco ep̃o ei⁹ꝙ martyrio.
xiij De macedoſo:theodolo: ⁊ daciono martyribus.
xiiij De baſilio martyre ⁊ euſicho.
xv Que ĩ gaza ꝯ xp̄ianos crudeliẽ ſit ꝯiſſa atꝫ ſebaſtia necnõ ⁊ ĩ phenice
xvi De ſimlachro ãdrogino a paganiſ ĩ eccĩa cõſtituto.
xvij De legib⁹ q̃s iulian⁹ contra xp̄ia- nos poſuit.
xviij De reditu athanaſij ad alexãdriã.
xix De lucifero ⁊ euſebio.
xx De cõcilio apud alexãdriã cũ atha naſio celebrato.
xxi De differẽtia ſube et ſubſiſtẽtie.
xxij Pars libri athanaſij de ſatiſfactio ne fuge.
xxiij Quia euſebi⁹ veniẽs an thiochiam ꝓpẽ paulinũ diuiſum vidẽs populũ fuerit ĩdignatus.
xxiiij De hilario pictauienſe.
xxv De macedonianis.
xxvi Quia iulianus quoꝙ perſecut⁹ ſit athanaſium.
xxvij Quomodo iulianus fouerit cizicẽ propter paganitatis cultum.
xxviij De tito boſtrenſi epiſcopo.
xxix Quia iulianus precepit vt ſecũdũ chriſtianorum ritum etiam pagani orationes et elemoſynas facẽnt et decimas tẽplis offerrent ⁊ cetera que chriſtianis moris ẽ adiplerent
xxx Quib⁹ modis locut⁹ ẽ paganitatẽ extollere et milites ydolis iclĩare.
xxxi De corpe martyris babile ⁊ de ſil- achro appollinis fulmĩe ꝯcremato.
xxxij De publicatõe vaſox eccl̃iaſticoꝛũ et quõ iulianus prefect⁹ et felix an nihilantes eccleſiã diuĩt⁹ ſũt puiti
xxxiij Quõ apud ãthiochiã ſacerdotis fi lius ſit cõuerſus.
xxxiiij Quõ iulian⁹ aq̃s ĩmolaticiis vniũ- ſa polluerit eiꝗ reſtituerit viuenti us et maximinus.
xxxv Quõ valentinianus qui poſt eum ĩ perium pro aſperſiõe ĩmolatitie a- que miniſtrũ ꝑcuſſit templi.
xxxvi De artemio martyre ⁊ publia abba
xxxvij De baſilio atꝗ georgio. tiſſa.
xxxviij De his q̃ amore pecude a fide decli nauerunt.
xxxix Quõ pecudas iulian⁹ abſtulit chri ſtianis.
xl Quomodo ab anthiochenis irriſ⁹ ſit.
xli De ſimulachro chriſti quod depo- ſuit iulianus.
xlij De beneficio herbe que naſcebaẽ iuxta ſimulachrum chriſti et de mi raculis que per loca diuerſa pro no mine chriſti fiebãt.
xliij Quomodo iulianus iudeos arma- uerit contra chriſtianos et de tem- plo hieroſolimorum.
xliiij De bello partico et quomõ iulian⁹ illic perrexit.
xlv Quomodo iulianus monach⁹ eiuſ mortẽ anteꝙ̃ audiret prenũciauit.
xlvi De inconſulto iuliani dicato.
xlvij De peremptione iuliani.
xlviij Que magie poſt mortez eius iuẽ- te ſunt.

¶Explicitunt tituli libri ſexti.

¶Incipit liber ſextus.

¶Socrates.

Unc igitur de iulia
no pauca dicēda ſūt ei⁹ B
q̄ genere ac diſciplīa ⁊ quo
a modo venerit ad imperium
Conſtātin⁹ q̄ bizanciū ſuo
ſuo noīe conſtantinopolim
appellauit: duos habuit ex
eodem patre non ex eadē matre germa=
nos. Quorū vnus dalmatius alter cōſtanti
us vocabat̄. Et dalmati⁹ quidē habuit ſui
noīs filiū Cōſtāti⁹ aūt duos habuit natos
gallū et iulianū Poſt mortē cōſtātini cō=
ditoris Cōſtātinopolitane ciuitatis dum
milites iuniorē dalmatiū pemiſſent tunc
et iſti defūcto iā patre pene mortis piculū
cū dalmatio ſuſtinuerāt niſi gallū quidem
egritudo que putabat̄ ineuitabilis liberaſ=
ſet. Julianū vero etas infantis: erat eni ā=
noꝛū octo Cūq̄ ab eis feruoꝛ impatoꝛiſ de
uiſſet gallus circa epheſū apud doctores
erat vbi etiā a pꝛogenitoꝛibus poſſeſſiōes
hēbat Porro iulian⁹ creſcēs ī auditoꝛijs
Cōſtātinopolitane vrbis exercebat̄ in ba
ſilica vbi doctores erāt habitu piuato p=
cedēs habebatq̄ pedagogum eunuchū no
mine mardoniū gramaticū nicodē laco=
nēſem. rethoꝛicā vo legebat apud eubolū
ſophiſtā tunc xp̄ianū. Quod puidētia dp=
pe cōſtantij geſtū ē: ne apud paganū ſophi
ſtam legēs ad eius ſupſtitiōis dogmata de
clinaret. Erat eni iulian⁹ ab initio xp̄ian⁹.
Cumq̄ lectiōe pficeret fama p ppl'm volita
bat q2 poſſet etiā romanā gubernare rem
publicā. Quod dū latius pāderet̄ eſtuatio
nes induxit imperatoꝛi cōſtantio. Quāob
rem abſtinuit eū ab vrbe regia. Et miſit in
nicomedia / pcipiens ne cōueniret apud li=
baniū ſophiſtā ſyrū. Tūc eni libani⁹ a peda
gogis cōſtantinopolitanis expulſus: nico=
media moꝛabat̄. Pꝛohibebat̄ ergo iulia=
nus apud libaniū legere eo q̄ pagan⁹ eſſet
Verūtamē libꝛoꝝ ei⁹ lectionib⁹ vtebatur.
Cūq̄ pficēt in rethoꝛicā ſupuenit in B
nycomediā maxim⁹ philoſophus: nō ille bi
ſanti⁹ pater euclidis: ſed epheſi⁹ quē poſt=
ea quaſi artes magicas exercentē valenti=
nian⁹ impatoꝛ pcepit occidi. Tunc igit̄ nō
ob aliam cauſam nicomediā venerat niſi iu
liani fama pertractus. Apud quē iulianus
cū verba philoſophica pguſtaſſet: cepit eti
am doctoꝛis imitari religionē. Js eni etiā
ſperij cupidinē aīo ei⁹ imiſerat. Cūq̄ hec
nō laterent aurea īperatoꝛia iter ſpē me=
tumq̄ cōſtitut⁹ ſuſpicionē ceſare volēs q2
qui dudū integer fuerat xp̄ian⁹ poſtea pro
ditoꝛ eſt effect⁹ tonſus monachicam ſimu=
labat vitam: ⁊ latenē excercebat̄ in philo=
ſophica ī manifeſto aūt ſacros xp̄ianoꝝ le=
gebat libꝛos. Deniq̄ in eccl'ia nicomedie
lectoꝛ ē cōſtitut⁹: ⁊ ſub hoc habitu furoꝛē
declinauit impatoꝛis. Hec equidē p timo=
re faciebat nequaq̄ ab ſpe recedēs quam
mente ɔceperat. Dicebatq̄ plurimis ami
coꝝ ſuoꝝ felicia foꝛe tempa: quib⁹ ipe rerū
potiretur impio. Dū hec itaq̄ cōtra eū ſic
agerent̄ / gallus german⁹ eius ceſar cōſti=
tutus venit ad nicomediā viſur⁹ cū dū per=
geret orientē. Poſt pauluū vero perēpto
gallo / repente iulianus q̄ ſit ſuſpect⁹ ipa=
toꝛi qui etiā eū cuſtodiri pcepit: ⁊ dū fuga
lapſus fuiſſet diuerſa loca circūeūdo ſalu
tus ē. Vxoꝛq̄ ſero vxoꝛ impatoꝛiſ euſebia ce
latū inueniens / ſupplicauit īperatoꝛi qua=
tinus nichil mali pateretur ſed vt poti⁹ ad
philoſophādum mittēretur athenas C
The. Cepit igit̄ iulianus īperialia
ſceptra deſiderare. Quāobrem diſcurrēs
vniuerſam helladam vates querebat reſpon
ſa reddētes cōſulens ſi ad ſuū īperiū per=
ueniret inuenitq̄ virū qui ei deſiderata ſe
dicē fateret̄. Js eū pducēs ad quēdā ydo
loꝛū locū / et intromittēs in aditū ſeducto
res demones euocauit. Quibus ſolēniter
apparentib⁹ terroꝛe cōpellit̄ iulian⁹ ī frō
te ſua crucis foꝛmare ſignaculū. Tūc de=
mones trophei dn̄ici figurā reſpicientes ⁊
ſue recoꝛdati deuictionis repēte diſparue
runt. Quod agnoſcens magus cepit cul=
pare iulianū. At ille et terroꝛē ſignificauit
et crucis ſe dixit obſtupuiſſe virtutē / eo q̄
videntes hoc ſignū demones euanuerunt.
Poꝛro magus. non hoc ſuſpiceris īquit o
bone vir q2 timuerūt ſicut ais / ſed abhōmi
nati hoc ſignū poti⁹ abſceſſerūt. Et ita ca
plens miſerū odio repleuit xp̄iani ſignacu
li iulianū. Socrates. Poſt D
hec igit̄ īperatoꝛ euocauit iulianū et con=
ſtituit ceſarem. Danſq̄ ei cōiugē conſtan=
ciam ſoroꝛē ſuā contra barbaros eum deſti
nauit ad gallias. Vi namq̄ barbari quoꝝ
imperatoꝛ cōſtancius contra magnenciū
ſolacia petierat / cū nichil pꝛofuiſſent con=
tra tyrānū romāoꝛū vaſtabant vrbes. Cū
eſſet ergo iuuēculus iulianus iuſſit vt pꝛe=
ter conciliū ducū nichil moliri pꝛeſumeret
Cumq̄ illi accepta poteſtate negligerent /
et pptereа barbari ſuperarent / tunc iulia

nus duces quidē vellēſs vacare permiſit.
Sumēs autē milites eiſq; ſpolia perēptoꝝ
hoſtiū cōpromittens / initiū vincendi bar=
baros fecit et amorē ſuū apud milites col=
locauit. Fertur itaq; dum in aliquā ciuita=
tem fuiſſet ingreſſus q2 corona laurea qui
bus ſolent ciuitates ornari inter colum=
nas pendens rupto fune ſuper eius caput
decidit eūq; aptiſſime coronauit. Quo fa=
cto cuncti clamauerūt q2 ei ſignū foret im
perij. Aiunt enī quidā Conſtanciū ppͭea
eum cōtra barbaros direxiſſe vt ibi defice
ret. Sed neſcio vtrū vera ſuſpicio ſit / nam
qui ei germanā dedit vxorē / ſi hoc cogitaſ
ſet contra ſe potius inſidias excitaret. Cū
igitur iulianus apud īperatorē de ducum
negligentia quereret / alter mittitur ma=
giſter armoꝝ / eius alacritati conueniens.
Cuiꝰ miniſterio cū barbaris fiducialiter ē
cōgreſſus / et dū illi per legatos litteras ī
peratoris eos ad prouincias īuitantis oſtē
deret / tūc ille legatos eorū miſit in vinclis
Factaq; congreſſione vicit ita vt etiā ca=
ptū regem Conſtancio dirigeret. Hac feli
citate ꝓuectus a militibꝰ appellat augu=
ſtꝰ. Cūq; corona deeſſet īperialis: vnꝰ E
ſigna portantiū torquē quā habebat ī col
lo ſumēs iuliani capiti circūpoſuit. Hoc er
go modo iulianꝰ īperator eſt factus. Que
vero poſtea geſſerit ille philoſophus / iudi
cent audientes. In ipō namq; pricipio nō
miſſa legatione apud cōſtanciū nec aīm be
nefactoris placās / quecūq; ei videbant a=
gebat modo iudices imitando ꝓuinciales
modo derogando conſtancio / ⁊ per vrbes
ſingulas publice relegendo ab eo barba=
baris definitas epſtas. Quāobrem plurimi
eū ſequebant a conſtancio recedētes. Tūc
igr etiā figmentū xpianitatis quod habe=
bat abiecit. Et dū circuiret diuerſas vrbes
aperiens tēpla ydolis offerebat / et ſemet=
ipſū paganoꝝ pontificē nomiābat. Cumq;
talia gereret inteſtinū bellū contra conſtā
ciū queſita occaſione pparabat / ⁊ quātum
ad eū ꝓficiſci potuit. Non enī ſine multo
ſāguie ſtudiū eiꝰ pble potuerat adipleri ni
ſi deus cōſiliorū iudex alterū ſine alterius
cōcertatione finiſſet. Nam cū veniſſet iuli
anus ad trachias / nūciatū eſt mortuū fuiſ
ſe conſtanciū. Et hoc modo inteſtino bello
romanū liberaret imperiū. ¶ Veniēs F
autē iulianus cōſtantinopolim cogitare ce
pit q̄admodum ſibi populū complacaret
et eorum fauorem decenter acqreret. Q̄ō
hac arte fecit. Bene nanq; ſciebat cōſtanti
um ab oībus pplīs nomē conſubſtantialita
tis amplectētibꝰ odiri. Ob quā rem ab ec=
cleſijs videbātur exclusi et epī cōfiſcati exi
lioq; directi. Sic etiam nouerat ⁊ paganoſ
fuiſſe cōtriſtatos: ꝓhibitiōe ſacrificioꝝ ⁊ de
ſiderare adipiſci tempus quo coꝝ aperirēt
templa ⁊ haberent ydolis imolandi licētiā
Sic igitur vtrūq; pplm merorıbus vulne=
ratum a defūcto cognoſcens: ⁊ cōiter om̄s
eunuchoꝝ violētia ⁊ p̄cipue euſebij rapinis
ingemiſcētes: apud oēs ſemetipſ artificio
ſo velamīe cōmendauit: ⁊ alijs quidē finge
bat: alijs aūt p vanāgloriā largus erat. Oī
bus tamē in cōe qualis eēt religiōe mōſtra
bat. Et primū quidē crudelitati conſtantij
circa ſubiectos derogans et eā coram po=
pulo vniuerſo redarguēs iubet epos exilio
deportatos euocari ⁊ confiſcatas eoꝝ red=
di ſubſtantias. Tēpla quoq; paganoꝝ velo
citer ſuos neceſſarios p̄cepit apire. Eos au
tem q̄ fuerant ab eunuchis oppreſſi recipe
que male ab eis fuerāt abrepta ſanciuit eu
ſebiū vero p̄ſidentem impiali cubiculo mor
te damnauit nō ſolū q2 multos oppreſſerat
ſed q2 gallū quoq; frēm ſuū eiꝰ accuſatione
audierat interemptū. Et corpus quidē cō
ſtātij regio honore ſepeliuit. Expulitq; pa
lacio eunuchos tōſores ⁊ cocos. Eunuchoſ
quidē q2 eius vxor obierat poſt quā non du
xit aliam. Cocos aūt eo q cibis ſimplicibꝰ
vteret. Tonſores aūt vnꝰ inquit ſufficit mul
tis. Scriptoꝝ autem plurimos fortune an
tique reſtituēs: reliquis eoꝝ mercedē ſcrip
ture dari p̄cepit. Abſcidit quoq; etiam pu
blicū curſū mulaꝝ ⁊ caballoꝝ quos publice
iuſſit vtilitatibus miniſtrari. Hec eius opa
laudāt pauci / plurimiq; vituperant. q2 re=
moto faſtu palacij ꝯtemptibile videbat im
periū. Is enī etiā noctibꝰ vigilans ꝯſcribe
bat libros. Et deſcendēs in ſenatu publice
recitabat. Solus enī impatoꝝ a iuliano ce
ſare in curiā ſenatus recitauit orōnes. Ho
norabat quoq; diſciplinaꝝ cultores maxi
me philoſophātes. Quāobrē vndiq; fama
congregabat hmōi viros emanantes circa
palacia: q2 circūamicti pallijs magis habi
tu q̄ magiſterio pandebātur. Erantq; gra
ues vniuerſis xpianis ſeductores viri ⁊ im=
peratoris ſemp religioni fauentes. Habēs
itaq; iulianus plurimū vane glorie vicium:
cunctos ante ſe principes lacerauit in orō
ne quam de ceſaribus ſcripſit. Hac ergo ar
rogantia motus etiā cōtra xpianos cōſcri

pſit libros Vt ergo cocos atq; tonſores expelleret: opus philoſophi nõ tamen imparatoris egit vt aũt detraheret atq; laceraret neq; philoſophi neq; principis fuit.

Soſomenus. Capitulũ. ij. A

Erat itaq; morꝰ ipſo principio iulianũ ſic aperte impudẽter negaſſe xp̃ianam fidem: vt quibuſdam ſacrificijs ⁊ inuocationibus quas expeditiones pagani vocant: ⁊ ſanguinem immolationũ nr̃m baptiſma ſtudent ablui ⁊ abrenunciari eccliaſtice confeſſioni. Ex illo enim tempore tam ſecretim q̃ publice ⁊ in templis licenter pagani ſacrificia celebrabant. Fertur qꝛ dũ aliq̃n ſacrificaret B oſtenſum ſit ei in viſceribus pecoris immolati ſignaculũ crucis corona circũdatum. Quo viſo alios quidẽ ſacrificij miniſtros fuiſſe pterritos: eſtimãtes quippe hmõi religionis virtutẽ ⁊ xp̃iani dogmatis eternitatẽ eo q̃ corona que circũdabat crucem victorie eẽt indiciũ. ⁊ qꝛ ambitꝰ circuli a ſuo principio nuſq̃ terminaretur ſ; magis rurſus reuertẽtur in ſemetipſo. Cũq; ceteri mirarent̃ princeps huiꝰ ſcientie cõfortauit eos dicens pſpera ⁊ vtilia ſibi iudicia fuiſſe mõſtrata: et qꝛ magis ſignũ dogmatis xp̃iani cohercereẽt nec ei quo vellet dilatari liceret circuli termino circũſeptum Theodor. Julianus enim metuẽs conſtantium qa genere primos tyrannidis formidine perimebat: lectorũ ſociatus choro: et diuinos codices in ecclia pplo audiẽte legebat. Nam ⁊ baſilicã martyrũ edificauit quã diuina prouidentia non ſuſcepit.

Soſomẽꝰ. Capitulum. iij.

Um adhuc pueri gallus et iulianus in cappadocia morarẽtur aiũt hũiſſe eos tunc ſtudiũ vt maximam baſilicã ad ſepulturã martyris mame fabricarentur. Et inter ſe diuiſerũt opus. Cũq; ambo certarent in edificio vt alter alterꝫ ſuparet: fertur aliquod pueniſſe miraculum ⁊ niſi hactenꝰ ſupeſſent qui hec ſe audiuiſſe ab inſpicientibꝰ enarrarent videretur forſitan incredibile Galli nãq; ps augebatur ⁊ omno creſcebat: iuliani vero labores / alij quidem fodiebantur / alij terra ipſa vomente ruderibus implebantur. Aliq̃tiens depoſita fundamenta terre copulari nõ poterant / ac ſi quedã violenta virtus ex loco inferiore repcutiẽdo depelleret. Que cauſa cunctis apparebat eſſe pdigioſa. Ex illo nãq; exiſtimabant qꝛ nõ eſſet vir ille in religione xp̃iana ſalubris.

Soſomenus. Capitulũ. iiij. A

Um igitur ſolus tenuiſſet imperiũ templaq; reſeraſſet ⁊ alia reparet: oẽni deuotionem etiã miniſtris temploꝝ affluentius impendebat. Sepevero ciuibus in cõe reſcripſit: vt ad paganos accederent ritus: ⁊ eius donatione fruerẽtur xp̃ianis ſe inimicũ apte deſignans: ita vt neq; venire ad ſe eos vellet neq; legationes eoꝝ ſuſcipere. Denicq; cum p ſe nouiſſent bellum: legationẽ mittẽtibus niſſibinis tanq̃ oĩbus xp̃ianis ⁊ neq; templa reſerantibus neq; ad eorum ſacra volentibus interminatꝰ eſt nõ ſe auxilium prebiturũ nec legationẽ q̃ſi pollute ciuitatis eſſe ſuſcepturũ: neq; ad eos p̃mitus acceſſurum niſi cognoſceret in paganitatem eſſe mutatos. Hoc etiam apud paleſtinã q̃ſtus de cõſtantinienſibus delegauit. Hic eſt locus cum eſſet gazẽ portus ⁊ maiomavocaretur: eẽtq; xp̃ianis plenus a conſtantio dignitatem meruit ciuitatis: ⁊ ex filij eius noĩe conſtantia nũcupata eſt: Iniuſtum eẽ arbitratus eſt cõſtantinꝰ vt paganis ſubdita videretur eſſe gazenſibꝰ Tunc ergo iuliano regnãte: litẽ gazei cõſtantiniẽſibꝰ intulerunt. Quo iudice reſidente cõſtantiã rurſus eis ſubdidit: diſtantẽ quaſi ſtadia viginti. Et ex illo ſublato priori noĩe gaze maritime vocabulo nũcupat̃. Habebat eni cões iudices atq; duces: ſola vero iura ecclie duas videnẽ oſtẽdere ciuitates. vtraq; enim ſuũ epm habet ⁊ clerũ. Et vigilie martyrũ atq; collectarũ apud eos ſeorſum fiũt: ⁊ termini vtriuſq; epatus eccliſeq; ſiſtũt. Quodam tpe defuncto mãmeno pontifice quidam preſulum ecclie gazeoꝝ: ſtuduit vtrũq; clerum ſue ditioni ſubmittere fas non eſſe dicens: vt vni ciuitati duo epi p̃ſiderẽt Reſiſtentibus maiomenis deliberauit prouincie ſynodus: vt eis proprium ordinaret epm: oportere credẽs vt q̃ ſub cõſtantio pprietatis religiõe ciuitatis hr̃e priuilegia meruerũt ⁊ pagani pricipis iudicio hec amiſerunt in ſacerdotũs ⁊ ordine eccliarũ nequaq̃ dato antiquus honore priuarent̃. Ea ſiquidẽ tẽpeſtate ceſariã cappado B cie maximam ac feliciſſimã ciuitatem ita vocari prohibuit eicq; appellationem antiquã ceſaris abrogauit / quã a claudio ceſare p-

meruerat. Nã prius mazaca vocabat̃. De=
bebat enĩ odiũ eius antiquitus eo ꝙ omis
eius eſſet ppl̃s xp̄ianus/ ⁊ templũ apud ſe
iouis et patrũ deſtruxiſſet apollinis. Nam
cum etiã eo regnãte fortune ſacellũ quod
ſolũ remãſerat a xp̄ianis fuiſſet euerſum ci
uitati crudeliter erat infeſtus ⁊ paganorũ
populos hic ⁊ illic habitantes valde culpa
bat qui ſemetipõs vlti nõ eẽnt ⁊ quodlibet
ꝓ fortuna ſuſtinuiſſent. Oẽs vero poſſeſſio
nes atqȝ pecunias ceſarieñ ecclĩaꝝ cũ ver=
beribus exquirens ad mediũ iuſſit afferri.
Moxqȝ ex eis tricentas auri libras in era
rio publico collocauit. Clericos aũt vniuer
ſos aggregari inter milites iuſſit duci/ pro
uĩcie ſeruituros quod eſt nimis graue ⁊ ve
hementer iniurioſum. Populũ vero xp̄ia=
norum cũ vxoribus ac filijs inſcribi p̃cepit
⁊ tanꝗ̃ vicaneos tributa ꝑſoluere: cũ inter
minatõe iurans: qꝛ niſi templũ rurſus feſti
nanter edificarent ⁊ ciuitatem nimis affli=
gẽt ⁊ neqȝ capita ſua galileos hr̃e ꝑmittẽt
Sic enĩ ſolebat euocare xp̄ianos. Qđ forte
venerat niſi ſine celeri defeciſſet

Capitulum. v.

Nicio namqȝ parcens
xp̄ianoꝝ clementior viſus eſt ſci=
ens priores perſecutores nichil
ꝓfuiſſe ad augmentũ paganitatis quotq̃t
punierint xp̄ianos qui magis hinc creue=
rit ⁊ facti ſunt glorioſi ꝓ vero dogmate mo
rientes. Inuidiã ergo habẽs eoꝝ glĩe a tor
mentis abſtinuit iudicãs eſſe neceſſarium
vt ſermone potius ⁊ ãmonitõe ad pagani=
tatem colendã populo ſuaderet: credẽs eti
am hic ſe monſtrare clemẽtẽ.

Capitulũ. vi.

Icitur enĩ quia dñi con=
ſtantinopolim apud fortunam ſa
crificaret: acceſſiſſet ad eum ma=
ris ep̃s calcedonie: et publice impiũ ⁊ ſine
deo apoſtatãqȝ vocitaſſet: illũ vero ſolam ei
improperaſſe cecitatẽ. Erat enĩ ſenex ⁊ im
becillitate oculoꝝ manu alteri⁹ agebatur.
Super hec volens etiã lacerare deũ cõſue=
te dixit Neqȝ galile⁹ de⁹ tuus curare te po
teſt. Reſpondẽs vero maris dixit Ego inq̃t
deo meo pro cecitate gr̃as ago: qꝛ hoc ideo
eſt geſtum ne te videam pietate nudatum.
Imꝑator aũt nihil r̃ndẽs abſceſſit. Sic enĩ
putabat poti⁹ roborari paganitatẽ: ſi ſe pa
tientẽ ac mitẽ xp̄iano ppl̃o demonſtraſſet.

Capitulũ. vij.

ec itaqȝ faciens qui fue=
rãt a conſtãtio fugati pro religi=
one reuocauit: et ꝯfiſcatis patri
monia ſua reſtituit: p̃cipiẽs ppl̃o vt nullũ
lederẽt xp̄ianũ neqȝ nolentẽ ſacrificare cõ
pellerent. ſpõte vero accedẽtes ad aras pri
us expiari apud demões: purgariqȝ ſolitis
eoꝝ ſacrificijs p̃parabat. Clericis autẽ oĩa
p̃uilegia honores ꝯſuetudiesqȝ ſubtraxit:
⁊ leges poſitas ꝓ eis ſoluit: ipoſqȝ curie tra
didit: ſimul ⁊ virgines atqȝ viduas q̃ ꝓ penu
ria inter clericos paſcebant̃ iuſſit exigi ea
q̃ dudũ a publico accepiſſent. Cõſtãtin⁹ enĩ
imꝑator diſponẽs res ecclĩaꝝ vnicuiqȝ ci=
uitati ꝓſpexit: vt cler⁹ ſufficiẽtie molumẽ
ta perciperet: ⁊ hoc lege firmauit qđ hacte=
n⁹ mortuo iuliano ſeruabat. Hãc exactioẽȝ
aiunt nimis fuiſſe crudelem. Auferebat enĩ
ſubinde pecunias ⁊ ornamẽta ſacra: tẽpla=
qȝ ſub conſtãtino ⁊ conſtãtio fũdata deſtru
ebantur. Date ad edificia pecunie rurſus
exigebãt̃. Hac occaſione ſacerdotes ⁊ cleri
ci ⁊ ppl̃s xp̄ianus crudeliter vexabat̃.

Socrates. Capi. viij.

er idem tempus in alexã
drinoꝝ maxĩa ciuitate ꝯtigit ex
hmõi cã ſeditio Erat loc⁹ quidã in ciuitate
antiq̃s tꝑib⁹ deſolatus atqȝ neglect⁹: multa
qȝ ſorde cõpletus. hic pagani olim dee me
thre ſacrificãtes hoĩes ĩmolabant quẽ lo=
cũ conſtãtius quaſi vacãtem ecclĩe alexan=
drine ꝯceſſerat. Hic georgius volẽs orato
rium fabricari repurgiũ faciebat. Qđ dũ
fieret inuentũ eſt illic aditum in multa pro
funditate cõſtructũ in q̃ paganoꝝ miſteria
celebrabãt̃. Erãt enĩ ibi caluarie hoĩm pl̃t
memoratoꝝ pariť ⁊ infantiũ q̃ ꝓhibebãt̃ illic
extincti: vt ex eoꝝ viſcerib⁹ artes magicas
exercerent. Hec igitur xp̄iani repientes in
adito methre ſtuduerũt ad irriſionẽ pagão
rum vniuerſis hec facinora referare: diuul
gabantqȝ capita hoĩm q̃ comꝑerant. Hec
alexandrie pagani reſpicientes ⁊ opprobri
um nõ ferentes: ira ſuccenſi ſunt: ⁊ oĩe qđ
ad preſens inuenerunt arma indicãtes: im
petu contra xp̄ianos facto multos intere=
merũt. Alios gladijs: alios fuſtibus aut la
pidibus: alios funibus ſtrãgulãtes: quoſđ
etiam crucifigentes ad ſacre crucis iniuriam
plurimos diuerſis vulneribus affligentes.

Et ita geſtū ē vt neqȝ ꝓximis ꝑcerēt:ſȝ phi
loſoph⁹ phȝ ꝑcuſſit:⁊ frater fratrē:pr̄ parē
tes ⁊ filios ⁊ inuicē in ſua nece graſſati ſūt
Quãobrē xp̄iani eundē locū purgare quie
uerunt. ¶ Capitulum nonum.

Praeterea cū iudices denū
ciaſſent moꝛtuū fuiſſe conſtantiū
⁊ impare iulianū ſeditionē fecit
in alexandria populus paganoꝝ: ⁊ impetu
facto cōtra georgiū vinculis eū alligauerūt
Quē poſt paululū veniētes ad carcerē per
emerūt:eiuſqȝ cadauer īponētes camelo a
mane vſqȝ ad veſperā ꝑ totā poꝛtauerūt ci-
uitatē ⁊ circa ſero cōcremauerūt. ¶ Multi
ferunt arrianoꝝ ꝗ ab amatoꝛib⁹ athanaſij
factū ſit:ſed ego reoꝛ īdubitanter hoc feciſſe
gentiles:cū vtiqȝ ⁊ quereias haberēt adū-
ſus eū ꝓpter ydola ⁊ temploꝝ iniurias: ꝓhi
bitionēqȝ ſolēnitatū.qḋ etiā iulianus ſic ſe
habuiſſe teſtat̄ per lr̄as ad alexādrios miſ-
ſas:in quibus culpat eos penamqȝ relaxat
quaſi ꝓpter reuerentiā ſerapis quē ciuita
tis cōuerſatoꝛē dicit: ⁊ alexādri cōditoꝛis
ei⁹:necnon iuliani ſui auūculi in paganita-
te deuoti ⁊ xp̄ianos nimis odiētis.
¶ Capitulum decimū.

Fertur enī q̄ ſtudiū ha
buerit vt in theſauros impatori
os plurima ⁊ p̄cioſa eccl̄ie anthio
chene vaſa reconderet.⁊ q̄ clauſiſſet eccle
ſias ⁊ vniuerſos clericos effugaſſet ⁊ ſoluȝ
tunc theodoricū ſtetiſſe pbr̄m Quē dū tan
ꝗ vaſoꝝ cuſtodē cōpꝛehenſū crudeliter ſau
ciaſſȝ:nouiſſime gladio p̄cepit occidi. Qui
foꝛtiter inter vniuerſa toꝛmēta reſpondit.
Et ꝓ dogmatis cōfeſſione deuicit. Cumqȝ
vniuerſa deo dicata vaſa ⁊ pallia collegiſſȝ
ꝓijciens hec in terra cōtumelijs ⁊ iniurijs
vt voluit agēs xp̄m:ſuꝑ ea etiam ſedit:⁊ cu
mulū auxit iniuriarū. Moxqȝ verēda eius ⁊
loca femoꝛibus circūpoſita ferūtur eſſe ꝑ-
cuſſa:⁊ ad tantū ꝑuenit vſqȝ ad putredineȝ
vt vermes crearet:medicis laboꝛātib⁹ nec
valentibus vincere paſſionē. Conficiebant
enī omnīda precioſaqȝ medicamina ex pin
guibus volatilib⁹ vt eoꝝ craſſitudīe coꝛru-
pta ⁊ putrida mēbꝛa itnirent. Hoc facto ver
mes ad ſuꝑficiē ꝓuocabant: q̄ in ꝓfundo
ebullientes viuas ſerpebāt carnes. Et do-
nec moꝛeret̄ nō fuit ab hac paſſione ſecur⁹
Hoc itaqȝ claruit diuina indignatiōe geſtū
dū etiam cuſtodes impialiū theſauroꝝ ⁊ a-
lij plurimi aduerſus eccl̄as inſurgētes:in-
opinata ⁊ miſeranda moꝛte defūcti ſunt q̄ſi
ſupna indignatione damnati. ¶ Ca.xi.

His dictis: tempus ē vt
memoꝛiā faciam⁹ euſebij ⁊ necta
rij ⁊ zenonis fratrū xp̄ianoꝝ con
tra quos odium exercētes populi gazeoꝛū
domi celatos ⁊ cōpꝛehenſos vinculiſqȝ tra
ditos atqȝ flagellatos poſtea cōuenientes in
theatrū aduerſus eos clamare ceperūt:q̄ſi
eoꝝ templa deſtruxiſſent ⁊ in iniurias paga
noꝝ preterito tꝑe multa geſſiſſent. Cumqȝ
alterutros vt vulgi moꝛis eſt excitarēt cō-
currētes ad carcerē ⁊ educētes eos crude
liter occiderūt nunc in terra pꝛonos: nunc
ſupinos trahētes atqȝ percutiētes ⁊ vulne
rantes lignis lapidibus atqȝ fuſtib⁹ Audi
ui nāqȝ etiam mlieres egreſſas:⁊ cū radijs
telaꝝ eoꝛum coꝛpa vulneraſſe:⁊ coquos pu
blicos:alios aquam alios feruētes ollas fu
diſſe ſuꝑ eos:alios ſubulis eoꝝ membꝛa ꝑ-
foꝛaſſe. Cumqȝ eos dilaceraſſent capitaqȝ
fregiſſent ita vt cerebꝛū ī terra iaceret:de-
duxerūt ante vrbem vbi ſolebāt moꝛtua iu-
menta ꝓijcere.ibiqȝ eoꝝ cōcremātes oſſa
q̄ remanſerant inter cadauera camel oꝛum
⁊ aſinoꝝ permiſcuerūt ne poſſent facile re-
periri:quod nō diu latuit. Quedam nanqȝ
mulier xp̄iana nō tñ de gaza diuino p̄cep-
to ꝑ noctē ea colligēs ⁊ in vrnā recondens
zenoni eoꝝ conſobꝛino ſeruenda contradi-
dit. De⁹ ei per viſū mulieris reuelauit hūc
virū:ei nanqȝ erat ignotus ⁊ nuper habita
ꝑſecutione celabat̄ Hoc ꝗ̄ modo ꝑ mulierē
reliq̄as eoꝝ accepit ⁊ interī domi ſeruabat
¶ Cumqȝ is eiuſdē eccl̄ie ſuſcepiſſet ep̄atū
īperante theodoſio fabꝛicata baſilica ante
ciuitatē ⁊ altare ſuo oſſa martyrū colloca-
uit iuxta confeſſoꝛē neſtoꝛē. Qui dū in vita
ſua cū iſtis ſuis ꝓximis habitaret:cū mar-
tyribus cōpꝛehenſus a ꝑplo vinculis eoꝛuȝ
flagelliſqȝ pꝛicipatus eſt. Is enī dū trahe-
retur habēs pulcherrimū coꝛp⁹ ad miſera
tionē ꝑſequētes adduxit. Quē ante poꝛtas
ſemiuiuū moꝛti tñ ꝓximū ꝓiecerūt. Hunc
colligentes quidā zenoni detulerūt Apud
quē dū curaret̄ defunctus eſt. ¶ Capit.xij

Post hec autem dū hila
rionē monachū gazei requirerent
fugiit ī ſiciliā vbi ligā ꝺ mōtib⁹ col
ligēs ⁊ ī ciuitate vēdēs:trāſibat q̄tidianā vi-
tā. Cūqȝ ei⁹ illic vir⁹ fuiſſȝ patefcā ꝑ ōm̄es

venit in dalmatias ibiq3 virtute diuina plurima miracula faciebat: ita vt etiã mare qḋ quedã occupauerat loca sua orõne repelleret. Sȝ etiã hinc rurſus abſceſſit: quia vbi laudabat habitare declinabat: demutãdo loca cunctis eē ſtudebat incertus/ atq3 opinionem ſuã crebra migratione deſtruere. Nouiſſime vero dũ nauigaret cyprũ venit in paſum Inuitatusq3 ab epõ paſi dilexit locũ ⁊ circa predium charypdi nuncupatũ philoſophatus eſt. Que vt martyr nõ eſſet fuga prohibuit. Fugiebat enĩ q2 preceptum diuinũ eſt nõ expectare perſecutores. Naȝ qui in pſecutõne cõprehenduntur fortiter ferre iubentur. Gazei ſiquidẽ ⁊ alexandrini contra xp̄ianos talia geſſiſſe noſcuntur. Sed helíopolitani ⁊ arethuſi ſtriã habitantes ad tantã venere crudelitatē ſicut illoꝝ tp̄m homines explanarunt vt ſacras virgines inſolitas a pplo videre publice nudatas ſtare cogerent in theatro. Quas p̄mitus irriſerunt poſtea totonderũt nouiſſime per mediũ ſectas: porcos vt eas comederent prouocabãt. Ut ꝗ reor heliopolitas ad crudelitatē ſacrarum virginũ res illa ꝑduxit eo ꝙ paterna conſuetudo qua fornicabãtur eoꝝ virgines anteq̄ nuberēt ꝓhibita videret. Conſtantinꝰ enĩ deſtructo in ea ciuitate veneris templo: prius apud eos conſtruxit eccliam et cõſuetas fornicatões lege ꝓhibuit exerceri. Arethuſij vero marcũ ſue ciuitatis ep̄m ſenem vita ⁊ conuerſatione reuerendũ: mirabili morte pemerẽt Hũc enim etiam prius habuerũt odioſum: eo qḋ Conſtantij tp̄ibus vt pagãos ad xp̄ianitatem reduceret templũ eoꝝ ornatiſſimũ precioſumq3 deſtruxerit. Cũq3 iulianus imperaſſet motus in eũ eſt. et p̄cepit vt aut eſtimationē populi redderet aut eum rurſus edificaret. Et dũ vtrũq3 impoſſibile foret xp̄iano ſilr ⁊ ſacerdoti primo fugãt ſcḋȝ euangelicam legē. Poſtea vero cũ multi ꝓpter eum periculis ⁊ neceſſitatibus ſubderent de fuga reuerſus eſt: ⁊ ſponte ſemetipſum pplo quod vellent in eũ exercere cõtradidit. Qui dũ laudare philoſophũ debuiſſēt credentes potiꝰ cõtemptorē irruētes i euȝ ⁊ per ſingulas plateas trahentes eius capillos ⁊ membra dilacerabãt viri ſilr et femine ita vt ſubtilibus reſtibus eius aures abſciderent. Uerum infantes apud magros poſiti deludebãt ei alapis cedētes ⁊ graphijs ſine aliqua parcitate pungentes Quem etiam in cunicula depoſuere fetētia. Cumq3 adhuc reſpiraret eũ ex melle ⁊ liquamine perungentes ⁊ in ſportam mittētes appenderunt in aerem Dicitur ergo q3 tũc veſpis et apibꝰ eum contingētibus: ⁊ carnes eius deſcentibꝰ dixerit arethuſijs q2 ipe quidē eēt excelſus: illos xo videret in humili cõſtitutos ſed poſtea hoc etiam ipos fore paſſuros

¶ Theodoricus. ¶ Hoc igit agētes cogebant eũ vt templũ reedificaret aut daret expenſas. Quod dum non faceret putantes paupēm vel medietatē petebãt pecuniaꝝ/ nouiſſime vel paucũ aliquid exigebant. Quibꝰ ait. Nec vnũ obolum pro omnibus dabo. Sic igitur ſuperati ab eius ſe ſuſpendere ſupplicijs. ¶ Soſomenus.

¶ Sermo fertur q2 tunc prefectus p̄cipue paganꝰ fuerit ãmiratꝰ marci conſtantiã: et ad principē veniens quererē dicēs eſſe verecundũ vt in vno ſene tanta tormēta committerēntur ⁊ xp̄ianos dum talia paterētur fieri glorioſos ſe vero magꝭ eſſe opprobrio. Marcus ꝗ tali eſt fine coronatus.

¶ Capitulum decimũtertium.

Ode3 tempore macedonius quoq3 theodolus/ ⁊ tacianus friges martyrũ pigra conſecuti ſunt. Nã dum I mere ciuitate frigie templũ aperuiſſet ꝓuincie iudex/ ⁊ longo tempore plenum ruderibus emũdaret ingredientes iſti per noctem idola cõtriuerunt. Cũq3 propter hoc multi comprehenſi ad ſupplicium ducerent illi ſemetipos ſnotuerũt. Quos dum iudex quaſi habita ſatiſfactiõe delictoꝝ nollet occidere/ populꝰ clamantibus vario tormentoꝝ genere caſtigauit. Nouiſſime vero in craticula ſuperpoſitos ardere precepit. Cũq3 cremarentur ſi aſſis inquiunt carnibꝰ o amatie delectaris (ſic eni vocabatur iudex) altera latera igni bus obice. ne dũ comedere cepis carnes ſemicrudas inuenias /et iſti ꝗ fortiſſimi certamie deuicerẽt. Aiũt itaq3 buſiri i ancyra galacie/ clariſſimam fortiſſimãq3 habuiſſe confeſſionē cũ fuiſſet in hereſe q̄ vocatur eucratiſtaꝝ. i. abſtinentiũ. Hũc enim dũ iudex comprehendiſſet quaſi contra paganos inſilientem/ torquere volebat in publico iuſſitq3 vt appenderet in ligno. Tunc buſiris extenſis cito manibus ſupra caput nudauit latera dicēs opus nõ eſſe vt miſtri appendentes eum deponētesq3 laborarent cũ eſſet ipe pronus ad penã quã vellēt exercere: et latera ſua tortoribꝰ p̄pararet. mira

tusqꝫ eiꝰ ꝑmissionē iudex rei experimēto ma
gis obstupuit. Nā dū vngule ferree eius la
tera vehemētius exararēt: donec iudici pla=
cuisset sustinuit manus extensas ⁊ plagas
cū alacritate suscepit. Post hec aūt redu=
ctus in vincła quiescebat. Porro post pau
lulū morte nūciata iuliani vsqꝫ ad theodosii
principatū vixit ⁊ in ecclīam catholicam a=
cta penitētia prioris hereseos ꝯuersatꝰ est

¶ Capitulum decimūquartum.

Jn illo siquidem tempo=
re ferūt vitā finisse martyrio ba
silliū ecclie ancyrane pbr̄m et eup
sichiū cesarieñ capadocie ducta nuper vxo
re dū adhuc quasi sponsus eē videret. Eup
sichius eī ꝑemptus est propter fortune tē=
plum qd sicuti iam diximꝰ diruptū fuerat
et in cōe cesarieñ iram principis sūt experti:
et alii quidē morte alii fuga mulctati sunt.
Basilius autem studiosus vir circa dogma
ꝓbatus dū vixit constantius restitit arria=
nis Et propterea eudoxii decreto ab ordīe
est remotus eccłastico. Cū vero julianꝰ te=
nuisset imperiū christianos publice cōmo=
nebat vt propriū dogma seruarent: nec pa
ganoꝝ superstitione macularentur: hono=
resqꝫ collatos a principe ꝓ nichilo iudica=
rent: temporales vtiqꝫ ⁊ ꝑpetue damnatio
nis auctores. Propterea ergo in suspitio=
nem ⁊ odiū veniēs pagāoꝝ qñ publice sa=
crificantes inspiciens stabat ⁊ ingemiscēs
orabat atqꝫ clamabat ne vllus xp̄ianorū hu
iusmodi errore teneret obnoxiꝰ: cōprehen
sus ⁊ traditus ꝓuincie iudici multaqꝫ tor=
menta fortiter sustinēs martyrio coronatꝰ ē
Hec ergo colligens sub vno retuli licet diū
si anni vel dies eoꝝ videantur esse martyrii

¶ Theodoricus. ¶ Capitulū. xv.

Que enim ydoloꝝ sedu=
ctionibus subditi tꝑe illo A
cōmiserint: multa quidē sunt ⁊ ꝑ
ꝓpriis libris egentia. Sed ego ex multis pau=
ca narrabo. Jn ascalonia siquidē ⁊ gaza vi
roꝝ sacerdotio dignoꝝ: ⁊ mulierum virgini
tatis conuersatōe pollentiū diuidētes vte
ros ⁊ ordeo cumulātes opposuerūt come=
stioni porcoꝝ. Jn sebastia v̄o q est eius B
dem ꝓuincie ciuitas: iohānis baptiste sepł
chrū aperuerūt: igniqꝫ tradiderūt: ossa v̄o
ac puluerē dispserūt. Porro scelus quod ī
phenice cōmiserūt qs poterit vel dicere si=
ne lachrimis vel audire. Jn heliopoli C
enī q est circa libanū erat quidā dyaconus
noīe cyrillus. Js imperāte cōstantio succē
sus zelo diuino multa ydola que ibi adora=
bantur contriuit ⁊ igni cremauit. Cuiꝰ acti
onis meōres nec nefandi viri nō solū geme
runt eum: sed etiā secantes ventrē ex eiꝰ ie
core comederūt. Qui tñ oīm inspectatorē
nō potuerūt effugere: sed dignas reddide=
runt sua ꝓsumptōe penas. Quicūqꝫ enī il=
lo scelere ꝑticipati sunt dētibꝰ caruerunt ⁊
facti oēs elingues sūt. Nā et ipe lingue pa
riter defluxerunt consūpte putredie. Per
viderunt etiā visum ⁊ passionibꝰ suis virtu
tem ꝓdicauerūt oibus pietatis.

¶ Capitulum decimūsextum.

Jn emesa vero que est in
cius cōfinio ciuitas dyoniso gū=
dini. i. muliebri ecclīam q deo nu
per fuerat edificata dedicauerūt: et ad de=
risionem simulachrum illic statuētes āāro
ginū id est q virū monstraret ac feminam.
Jn dorosolo vero insigni trachie ciuitate
emilianus inuictissimus decertator a capi
tolino vniuerse trachie iudice igni traditꝰ
est. Porro marci arethusii epī gesta vł pas
sio sosocei contētione nosciť indigere vt di
gne accus illius tragedie ordine reciteť.

¶ Capitulum. xvii.

Jnnumera quoqꝫ alia ī
omi terra et mari ab ipsis ꝯ pios
illo tꝑe sunt cōmissa. Tūc igiť a=
perte deo odibilis impator: ꝯ pietatē pone
bat leges: ⁊ primū quidē interdixit galileo
rum filiis (sic eī saluatoris nr̄i cultores no=
minabat) poetaꝝ ⁊ rethoꝝ atqꝫ pħoꝝ lege=
re disciplinas. Propriis inqt pennis scđꝫ
prouerbium vulneramur Ex nr̄is enī arma
ti conscriptionibus ꝯ nos bella suscipiunt.
Post hanc aliā posuit legē precipiēs gali
leos expelli militiis.

¶ Socrates. Capitulum. xviii

Siť athanasiuz de fuga
remeantē alexandrinoꝝ ppłs li=
benť excepit Expulerūtqꝫ ecclīis
arriāos ⁊ athanasio scepta venerabilia tra
dideřt. Uerū arriani ī domibꝰ ignobilibus
se colligētes in loco georgii luciū habueřt

¶ Capitulū decimūnonum

Ea siquidem tempestate
lucifer caralēsta ⁊ eusebiꝰ vercel

leñ epi impatoris iuſſiõe ab exilio reuocātᷓ Utercz enī vltra thebaidis termīos ab exilio remeātes: tractabāt quēadmodū corruptam eccl'ie regulā reparēt. Placuit igitᷓ vt lucifer quidē ad anthiochiā ſyrie perueniret euſebi⁹ alexandriā vt vna cū athanaſio facto cōcilio eccl'ie dogmata reparēt. Lucifer tñ miſit in locū ſuū dyaconū p quē pfeſſus eſt ratū ſe habiturū qđ eēt cōcilio ordināte cōſtitutū. Ipſe aūt veniēs anthiochiā fluctuantē inuenit eccliam erat eī inter ſe turba diuiſa: et nō tantū hereſis arriana q̄ erat ſub euzoio diuidebat eccliam: ſʒ etiaʒ melecij ſequaces ſtudiū habentes circa ſuum preſulē a ſuis cōſortib⁹ receſſerūt. Tūc ḡ lucifer ordinans eis paulinū epm̄ rurſus abſceſſit. Euſebi⁹ aūt veniēs alexandriā cū athanaſio ꝯciliū celebrauit. ¶ Ca. xx.

Conuenerūtqʒ ex diuerſis ciuitatib⁹ epi ⁊ d' maximis neceſſariiſqʒ reb⁹ habuere tractatū Ubi etiā de ſanctiſpū̄s diuinitate tractantes eū in ꝯſubſtātiali trinitate cōphēderunt. Et verbū inhumanatū nō ſolū carne: ſed etiā aīa declararūt: ſicut olim viris eccl'aſticis cōplacuerat. Nō enī nouā religiōeʒ in eccliaʒ introduxerūt: ſʒ quē ab initio eccliaſtica traditio docuit xp̄ianos. Sic eniʒ oēs antiqui ex hoc habita huius diſputatione ſermōis: ſcripturā nobis pbatiſſimaʒ reliquerūt. Nam hireneus ⁊ clemēs ⁊ apolinari⁹ hierapolites ⁊ ſerapio anthiochene preſul eccl'ie aīatū eum qui inhumanat⁹ eſt in ſuis ſermonib⁹ ſūt profeſſi. Necnō p berillū epm̄ filadelfie in arabia ꝯſtitute facta ſynod⁹: ſcribēs ad eundē berillum hec ipa ꝯtradidit. Sed etiā origenes vbiqʒ in ſuis libris aīatū noīauit eū qui eſt ihūanat⁹: ppter tñ nouus thom⁹ eius in geneſi hoc ſacramentū congruēter exponit. vbi adā quidē xp̄m euam vero eccliam iati⁹ explanauit Hoꝝ itaqʒ dictoꝝ digni ſūt teſtes ſanct⁹ pāphilus ⁊ qui ex eo habebat cognomē euſebius. Ambo nāqʒ ⁊ cōiter origenis vitā cōmendātes: ⁊ eius aduerſariis reſiſtētes iſignibuſqʒ libris ſatiſfactionē pro eo cōponētes nō primū origenē ad hāc diſputatiōem veniſſe dicūt: ſed myſticā eccl'ie intꝑretatū fuiſſe traditionē. At illi ꝗ alexādriā ꝯuenerūt: nō ſine ſubtili iueſtigatōe queſtiōeʒ de ſuba ⁊ ſubſiſtētia reliquerūt. Oſi⁹ nāqʒ cordube hiſpanie pſul de ꝗ iā ſermo piat⁹ ē pmiſſus ab impatore ꝯſtātino vt flāmā tunc ab arrio excitatā extingueret: etiā ſabelli libienſis dogma deſtruxit de ſuba ac ſubſiſtētia habuit queſtionē. ¶ Soſomen⁹.

¶ Interea plurimi epi in alexandria ꝯgregati cū athanaſio ⁊ euſebio niceni cōcilij cōſtituta roborauerūt: ⁊ ꝯſbālē patri ac filio ſpirſctm̄ ſunt cōfeſſi: trinitatēqʒ noīauerūt. Et qm̄ de ſuba ⁊ ſubſiſtētia ꝗđ turbabat eccleſias: ſapienter decretū eſt vt his noībus contra ſabellianos ſolos vtamur ne noīʒ iopia idē putetᷓ eē ſubſiſtētia qđ ſubſtātia.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. xxi.

Ec quideʒ tūc ſynodus noē aūt de ſuba ⁊ ſubſiſtētia ſi qđ nouimus abſurdū ñ eſt breuitᷓ iudicare. Igitᷓ ꝗ helladicā explanauere prudentiā: ſubam quidē diuerſo modo diffiniuerūt. Subſiſtentie xō neqʒ ſermonē fecerᷓ vllū. Heryne⁹ aūt gramatic⁹ i libro vbi verba p lrām colligit: etiam barbaꝝ vocat hoc verbū/ neqʒ apud aliquos antiquoꝝ dictuʒ ⁊ vel ſi alicubi ſit inuentū non hoc indicare qđ nūc intelligitur. Naʒ apud ſophoclē in phenicea locū inſidiaꝝ ſignificare ſubſiſtentiā meminit. Apud menādrū veluti feces q̄ ex vino colligūtur in dolio ſubſiſtentiā deſignare dicit. Sciendū tñ qꝛ lʒ antiqui philoſophi hunc ſmonē reliquerūt: tamē iuniores pboꝝ p ſuba ſubſiſtētie ſmone ſūt vſi. Sub xō diffinitionē diūſis mōis explanauerūt. Si ḡ definitione ſuba circūſcribitur: quō in deo qui nō pōt cōprehēdi pprie hoc vti ſermone poterim⁹. ¶ Uerū euagrius ī monachico libro petulantᷓ quidē et inconſiderate de deo diſputandum eſſe phibuit. Diffiniri vero diuinitatē modis oībus interdicit. Ait enī rerū cōpoſitaꝝ eſſe diffinitiones. Is itaqʒ ſic ait. Oīs inquit propoſitio aut genus habet qđ predicatur aut ſpeciē aut differentiam: aut propriū: aut accidēs aut ex his compoſitam orōnem. Sed nihil in ſancta trinitate hoꝝ que dicta ſunt poterit comprehendi. Igitur quod ineffabile ē ratiōe taciturnitatis adoretur. Nec quidē euagrius. Nos aūt licet facta digreſſione hec dixiſſe videamur tamē tanꝗ̄ vtilem hyſtorie cauſam nos retuliſſe nō penitet

¶ Pars libri athanaſij de ſatiſfactione fuge. Capitulū viceſimuʒ ſecundū.

Eruʒ athanaſius librū de ſatiſfactōe fuge olī a ſe ſcptū tūc eis pñtib⁹ legit. Cui⁹ pre⁹ vtiles: ⁊ ꝗ pſint hic itexēs totū librū miſtoꝝ xſuū q̄rere

et legere ſtudioſos ãmoneo. Ait enī. Ecce
hmõi ſunt ꝑſumptiones impioꝝ: hec agen
tes nec erubeſcẽtes. in quibꝰ primũ cõtra
nos mala ſũt machinati: hactenꝰ accuſant
qm̃ manus eoꝝ preparatas necibꝰ declina
re potuimꝰ: ⁊ amariſſime potiꝰ ingemiſcũt
qm̃ nos penitꝰ amputare nequerũt: ⁊ ipro
perant timoris cauſam ignorãtes qꝛ dum
hoc ſubmurmurãt / in ſemetipſos magis re
torquẽt culpã. Nam ſi fugere malũ eſt: per
ſequi multo deterius. Hic quidem ne mo=
riatur abſcõditur: hic aũt perſeqtur vt oc=
cidat. Et vt fugiatur quidẽ ſcriptũ ẽ. Qui
aũt querit occidere preuaricatur legem: ⁊
magis ipſe fugiendi ꝑbet occaſionẽ. Si er=
go fugam improperãt perſequẽtes erube
ſcant potius ſemetipſos. Quieſcant inſidi
ari ⁊ quieſcũt cõtinuo fugientes. Sꝫ a cal=
liditate nõ deſinũt ſua: ⁊ comꝑhendere oĩ
ꝟtute feſtinant: ſcientes qꝛ fuga perſecuti
onẽ patientiũ: iudiciũ eſt maximũ perſeqn
tium. Nullus enī mitẽ atqꝫ clementẽ fugi=
it aliqñ: ſed magis ferocẽ ſimul ⁊ callidum
Oīs enī qui gemebat ⁊ vexabaꝛ a ſaul fu=
giebat ⁊ veniebat ad dauid. Sed iſti ꝓpter
ea eos qui abſconſi ſunt interimẽ ſtudent.
ne eoꝝ maliciam videanꝛ arguere: qui etiã
in hac parte cecanꝛ. Nam quãto fuga ma=
nifeſtior eſt tanto ampliꝰ eoꝝ inſidijs neceſ
exiliaqꝫ commiſſa omnibus ſunt aperta.
Nam ſiue perimãt: mors cõtra eos ſꝑ ex=
clamat: ſiue rurſus exilia minenꝛ vbiqꝫ ipſi
contra ſe mali memoriã deſtinare noſcunꝛ
Et ſi quidẽ ſanã haberent mentẽ: viderẽt
ſemetipſos in hijs eſſe cõſtrictos: ſeqꝫ ĩ cõ=
cilijs ſuis offendere. Sed qm̃ ſapere ꝑdide
runt propterea perſecutione decipiuntur.
et querentes occidere ſuã non ꝯtemplanꝛ
impietatẽ. Nam ſi derogant eis qui fugiũt
querentes occidere: quid faciant cũ vidẽt
iacob fugientẽ eſau frēm ſuum: ⁊ moyſem ĩ
madian deſcẽdiſſe ꝓpter pharaonis timo=
rem? Quõ ſatiſfacient fugienti dauid ſaul
qui in domũ miſit vt interimeret eũ dũ ab=
ſconſus eſſet in ſpelũca: ⁊ mutaſſet vultum
ſuũ donec d̃clinaret ab abimelech? ob quã
cauſam inimicoꝝ inuaſit inſidias. Quid di
cant iſti qui oĩa ꝓferũt petulanter vidẽtes
maximũ helyam in orõne quidẽ mortuũ ſu
ſcitaſſe: ⁊ tamen abſconſum ꝓpter achab ⁊
fugiſſe propter inſidias hiezabel? Tũc eti
am queſiti filijprophetaꝝ celati ſunt laten
tes in ſpelũcis apud abdiam. Sed ſi hec tã
ꝙ vetera nõ legerunt: ſaltẽ memoriam ha
bent euangelioꝝ. Nam ⁊ diſcipuli propter
metum iudeorũ receſſerunt celãtes ſemet
ipſos: ⁊ paulus in damaſco a principe gen=
tis queſitus de muro in ſporta depoſitꝰ eſt
et manus querẽtis effugijt. Hec igiꝛ d̃ ſan
ctis viris ſcriptura dicente: quã putas ex=
cuſationẽ ſue petulantie poterunt ĩuenire
Siue ergo timorẽ improperẽt ꝯ ſemetipſoſ
veſani loquũꝛ ſiue ꝯtra volũtatẽ dei hoc di
cant fieri ſcripturarũ diuinaꝝ videntur pe
nitus inexꝑti. Nam ĩ lege preceptũ fuit vt
deputarenꝛ etiam ciuitates ad fugã: quati
nus hi qui querebãtur ad mortē quoquõ
liberari poſſent. In nouiſſimo vero tempꝫ
ſeculoꝝ veniẽs: ipſm quod moyſi locutum ẽ
patris verbum rurſus hoc dedit mandatũ
dicẽs. Cũ perſecuti vos fuerint in hac ciui
tate fugite ad aliã. Et poſt pauca dicit. Cũ
ergo videritis abhominationẽ deſolatiõis
que dicta eſt per danielem ꝓphetã ſtantē
in loco ſancto q̃ legit intelligat. Tũc qui ĩ
iudea ſunt fugiant ĩ mõtana q̃ ĩ tecto ẽ nõ
deſcendat tollere aliquid de domo ſua: qui
in agro nõ reũtaꝛ tollere veſtes ſuas. Hec
etiam ſcientes ſancti hmõi habuerũt conũ
ſationis modũ. Que enī nunc ꝑcepit dñs:
hec etiam añ incarnatã ſui preſentiã in ſã
ctis locutus eſt. Et hic eſt hoīm terminus
ad perfectionẽ ducens vt quod deus iubet
hoc faciant. Propterea ⁊ ipſm verbũ pro=
pter nos hũanatũ cũ quereretꝛ ſicuti nos i=
pſe abſcondi dignatuꝫ ẽ: ⁊ iterũ dũ perſecu
tionẽ pateretꝛ fugijt ⁊ inſidias declinauit.
Decebat enī eũ ſicuti famẽ ⁊ ſitim etiã hoc
pati et hoc modo oñdere ſemetipſm huma
natum. Ab initio ſiquidē mox homo factꝰ
eſt: cum eẽt paruulus ipſe per angelũ man=
dauit ioſeph. Surgẽs ſume puerum ⁊ ma=
trem eiꝰ ⁊ fuge in egiptum. Futurꝰ ẽ eĩ he
rodes querere aĩam pueri. ¶ Mortuo qꝫ
herode videtur ꝓpter archelaũ filium eiꝰ ĩ
nazaret fugiſſe quando iam etiam deũ ſe=
metipſm innoteſcebat. ⁊ manũ aridã reſti=
tuerat ſanã: ⁊ pharisei quidem egredien=
tes cõciliũ fecerũt aduerſus eum vt eũ oc=
ciderent. Ieſus autẽ ſciens diſceſſit inde.
Nam ⁊ quando lazarũ ſuſcitauit a mortu=
is: ab illa inquit die cogitauerũt vt occide
rent eum. Ieſus ergo iam nõ palam ambu
labat inter iudeos: ſed abijt inde in regio=
nem iuxta deſertum. Deinde ſaluatore di=
cente. Anteꝙ abraham fieret ego ſum iu=
dei quidem tulerũt lapides vt mitterẽt ſu
per eum. Ieſus autē abſconſus eſt ⁊ exijt

de templo. Et trāſiens per mediū eoꝝ ibat
et ita diſceſſit. Putas hec videntes/ ma=
gis autē audientes cū non videāt quō ſecū
dum quod ſcriptū eſt non debēt igne com=
buri/ qm̄ contraria his que dn̄s facit et do
cet cogitāt et loquūtur? Nam qn̄ iohānes
martyriū ſuſtinuit eiuſqꝫ corpus ſepeliere
diſcipuli/ audiēs ieſus diſceſſit inde ī na=
uem ad deſerti locū ſeorſū. Dn̄s itaqꝫ hec
faciens ita dicebat. Sed vtinam iſti vel ſic
erubeſcerēt/ ⁊ vſqꝫ ad hoīes ſuam petulā=
lantiā declararēt/ et non magis ac magis
inſanientes viderētur etiam ip̄m arguere
ſaluatorē contra eū vtiqꝫ blaphemias me=
ditātes. Sed neqꝫ veſanoꝝ quilibet eos po
terit ſuſtinere cū arguātur nec euangelia
ipſa noſſe. Eſt eñi occaſio noſtre diſceſſiōis
et fuge rationabilis atqꝫ vera/ quā in ſalua
tore quidē euangeliſte poſitam memorāt
Nos autē etiā in ſanctis viris oportet ta=
lia cogitare. Nam ea que de ſaluatore hūa
no modo cōſcripta ſunt eadē cōiter hūano
generi deputantur. Que noſtra ſūt ille ſu=
ſcepit et paſſiones nr̄e infirmitatis oſten=
dit. Quod iohannes ita conſcripſit. Que
rebant ergo eū tenere et nullus miſit in eū
manus/ q2 nondū venerat hora eius. Naꝫ
anteꝙ̄ hec veniret dicebat ip̄e matri/ non
dum venit hora mea. Et eis qui fr̄es eius
appellabantur ait. Meū temp9 nondū ve=
nit. Rurſus aūt tp̄e paſſionis diſcipulis di
cebat. Dormite iam ⁊ requieſcite. Ecce eī
appropinquauit hora et filius hoīs tradet
in manus pctōꝝum. Sed neqꝫ anteꝙ̄ veni=
ret temp9 teneri ſe paſſus eſt/ neqꝫ cum ve
niſſet tp̄us abſconſus eſt ſed etiā ſemetip̄ꝫ
tradidit aduerſariis. Sic et beati marty=
res in perſecutionib9 tēporalib9 cuſtodie=
bant ſemetipſos/ ⁊ dum quererētur per la
tibula fugiebāt. Cum vero īuenirent mar
tyrio ſe ſubdebāt. Hec de athanaſio retu=
liſſe ſufficiat. ¶ Ca. viceſimūtertium.

Euſebius interea vercel

e lenſis ep̄us repente poſtmodum
ab alexādria venit ad anthiochi
am. Et inueniens paulinū a lucifero conſe
cratū/ plebēqꝫ diuiſā/ meleciiqꝫ ſequaces
miſſas faciētes ſeorſū valde cōmot9 ē q2 fa
cte ordinatiōi nō vniuſi ꝯſēſerāt/ reprehē
ditqꝫ apud ſemetip̄m quod geſtum eſt/ et
pro reuerentia luciferi: habita taciturnita
te diſceſſit ꝓmittens in conuētu ep̄oꝝ que
geſta fuerāt emendanda: habēs tñ curam
maximā eos vnire non potuit. ¶ Inter
hec etiā melecius ab exilio remeauit īueni
enſqꝫ ſeorſū celebrare collectas ſocios ſu=
os p̄ſidebat eis: ſꝫ eccl'ias quidē obtinebat
Euzoius arrii dogmatis p̄ſul. Porro pau
linus vnā tm̄modo paruā intra ciuitatem
detinebat eccl'iam: ex qua eū Euzoius pro
ſui reuerentia nō eiecit. Melecius autē ex
tra ciuitatis portas ſolennia celebrabat.
Tūc igit hoc modo de anthiochia diſceſſit
euſebius verū lucifer ſentiens non ſuſcipe
euſebiū eius ordinatiōem: hoc purauit īiu=
riosū ac vehementer iraſcebatur: et coīca=
re declināabat euſebio Sed etiā que ſynodo
placuerant per contentionē reprobare ni=
tebat. Hec duꝫ inter eos triſticie tempore
gererent: multos ab eccl'ia remouent ⁊ de
nuo altera luciferianoꝝ hereſis eſt exorta.
ſed lucifer iram ſuā nequaꝙ̄ cōplere p̄ua=
luit. Erat enī confeſſionib9 ſuis obſtrict9/
dū per ſuū dyaconū ꝓmiſiſſet ratum ſe ha
biturū quod fuiſſet a cōcilio diffinitū. Qua
ꝓpter ip̄e quidē eccl'ie tenēs fidē ſardineā
ad ꝓpriū remeauit thronū. Hi vero qui pri
us cū eo contriſtati fuerant: hactenus ab
eccl'ia ſegregantur. Verū euſebius ad in=
ſtar optimi medici iter faciens per orientē
īfirmos fide recreabat imbuēs atqꝫ docēs
predicationib9 eccl'iaſticis vniuerſos. Hic
tranſiens venit illyricū: et inde rurſus yta
liam peragrans hec ip̄a pronunciabat.

¶ Capitulum viceſimumquartum.

Verū hilarius pictauien

ſis ſecunde aquitanie pontifex:
recte fidei dogmata dudū preſe
minauerat tā ytalis ꝙ̄ gallicanis ep̄is ꝗp=
pe cū prim9 ab exilio remeaſſet: vtꝗꝫ forti
ter in fide laborauerūt. Sed hylarius tanꝙ̄
deſertus ſuis libris ſatiſfactionē de trini=
tatis conſubſtantialitate conſcripſit. Qui
bus hoc ſufficienter expoſuit ⁊ vehemēter
arrianoꝝ dogma deſtruxit. Hec itaqꝫ poſt
breue eoꝝ exilii temp9 celebrata noſcūtur.

¶ Capitulum viceſimumquintum.

Aſiquidē tēpeſtate ma

cedonii ſectatores: et eleuſii: eu=
ſtachii: atqꝫ ſofronii: oēs ab vno
macedonio nūcupati ſūt: conciliaqꝫ frequē
tia faciebant. Et conuocantes qui in ſelen
cia eos ſecuti fuerant: anathematizauerūt
alterius partis ep̄os id eſt conſentientes
acatio fidēqꝫ ariminēſis concilii reſpuētes

ea magis que fuerāt recitata ſeleciā ꝛ an=
thiochiā expoſita firmauerunt. Qui dum
requiſiti fuiſſēt ab aliquib⁹ dicētib⁹: Uos
qui nūc macedoniani vocamini ſi aliud ſapi=
tis ꝙ ſectatores Acacij cur eoꝝ hactenus
tanꝙ eadē ſapiētiū eſtis cōione participa
ti: Ita venenoſe reſpōderūt Per ſofroni=
um pompeiapoleos pafragoneū epm̄. Oc=
cidētales inq̄t in cōſubſtātialitate langue=
bāt. Eci⁹ aūt per oriētē ſcōꝫ ſubſtātiā diſ
ſimilitudinē p̄dicabat ꝛ erāt vtraqꝫ praua
cū hij q̄dē iordinate diuiſas ſubſtātias pa=
tris et filij cōſubſtātialitatis noīe copula=
rent: Ille vero a natura patris naturā filij
aperte diuideret credēs ſemetipſꝫ pie p̄di=
care diſſimilē eſſe patri filiū per ſubſtātiaꝫ
Hijs ergo ita putātib⁹ media via nobis ve
ritatē pietati habere cōplacuit. Hoc itaqꝫ
modo querentibus ſatiſfacere nitebātur

¶ Soſomenus ¶ Capitulum.xxvi.

Situr īperator audiēs

Athanaſiū in Alexādrinoꝝ ec=
cl̄ia cōſtitutū licite populo predi
care multoſqꝫ paganoꝝ ad xp̄ianitatē fuiſ
ſe cōuerſos eū iuſſit exire d̄ ciuitate. Qui ſi
maneret dāna maxima eū ſuſtinere p̄cepit
occaſionē crimīs in eū inueniēs qꝛ dū p̄orꝫ
p̄ncipis tpe fuiſſet fuga mulcat⁹ nō ei⁹ iuſ=
ſione epālē receperat ſedē. Quāobrē ſcōꝫ
imperatoris p̄cepta ſe pparabat ad fugaꝫ.
Uidēs igit̄ circa ſe xp̄ianoꝝ ppl̄m lacrimā=
tē Habetote inq̄t filioli fiduciā Nubes eſt
et cito ptrāſiet. Hoc dicto valefecit Et di=
ligētib⁹ amicis cōmēdauit eccl̄iaꝫ atqꝫ ab
alexādria ciuitate diſceſſit. ¶ Ca.xxvij.

Interea cizicenis legati

one fūgētib⁹ apud p̄ncipē de p=
prijs rebus et paganoꝝ reſtituti
one tēplorū laudās eos propt̄ ſacroꝝ curā
que poſtulauerāt vniūſa cōceſſit. Eleuſiuꝫ
aūt eius ciuitatis remouit epūm: veluti va
ſtatorē tēplorū: et qꝛ viduarū pabula ſacra
rum qꝫ virginū mōaſteria ꝯſtituerat: paga
niſqꝫ ſuaſerat ut paterna relinquentes: ad
chriſtiana dogmata ſe ꝯferrēt. Interdixit
etiā chriſtianis pegrinis: ne venirēt ad ci=
zicū credēs qꝛ religionis cā excitarēt ſedi
tōnes: eoſqꝫ alij eius ciuitatis chriſtiani fo
uerēt et publicos ſimul̄ opifices artificeſqꝫ
monete: qui ī duas diuiſi ptes p̄ncipū p̄ce=
ptōe priſcoꝝ cūvorib⁹ atqꝫ liberis ciziceuꝫ
hītare ſunt iuſſi. Ubi eī ſingulis ānis certaꝫ
oblationē publico ꝯferebāt. Alij quidē mi
litū clamides: alij vo pecunias nouas. Cū
igit̄ modis oīb⁹ placuiſſꝫ iuliano ritū cōſti
tuere paganoꝝ: vī quidē īferre atqꝫ tormē
ta populis ſacrificare nolētib⁹ fatuū iudi=
cauit. Sed hoc tm̄ mō p̄cepit vt p ſingulas
ciuitates numer⁹ eoꝝ cōſcriberet̄: quos tn̄
neq̄ꝙ aut orare ꝓhibuit/ ſciebat eī qꝛ non
poſſꝫ vlla neceſſitas ſuſpēdere qđ volūtas
ſpōtanea ſuggeſſiſſꝫ. Porro clericos ꝛ ec=
cleſiaꝝ p̄ſules: a ciuitatib⁹ ſuſpendere feſti
nabat ſtudēs vt eoꝝ abſentia paulatī ſolue
ret̄ eccl̄ia: neqꝫ ſacroꝝ miſtri: nec qui doce=
cerēt/ vl̄ qui myſterijs pticiparētur exiſte
rēt et p hoc lōgo tpe paterēt ꝓpe religio=
nis obliuionē. ¶ Ca.xxviij. B

Oſtrenſibus itaqꝫ pub

b lica voce p̄cepit: vt titū tūc ciui=
tatis epꝫ ꝓcul expellerēt. Cūqꝫ iuſſiſſꝫ hoc
clericis qꝫ minaret̄ q̄l ipi facerēt turbas ī po
pulo. tūc tit⁹ libellū deſtinauit īpatori/ ꝯte
ſtās eū ac dicēs qꝛ īimica int̄ ſe eſſet turba
paganoꝝ atqꝫ xp̄ianoꝝ: ꝛ ei⁹ ſuaſiōe chriſti
ani magis a ſeditōe q̄eſcēnt Quo facto niſ⁹
ē īpator ex huiuſmōi vbō tito īimicitias po
puli ꝯcitare: ſcribēs boſtreū qꝛ tit⁹ eoꝝ ac
cuſator fuiſſꝫ dicēdo ſuis monitis nō ſua vo
lūtate populū a ſeditōe ceſſaſſe: cūqꝫ velut
hoſtem pplo ſuadebat expellē. Nō eī qđ iu
ſtum erat aut legitimū iubebat agi: ſꝫ odio
religionis vbō q̄dē culpare: opib⁹ aūt mala
pficē ꝯtēdebat. Quapropt̄ p ciuitates ꝛ pro
uīcias xp̄iani diffugiebāt. Hulus pricipes
plurimi meoꝝ fuere ꝓgeitoꝝ. Sil̄ et au⁹ q̄
de p̄re pagāo nat⁹ ipe cū tota domo: ꝛ q̄ e=
rāt ex gn̄e alaphionis xp̄iāi p̄mo ſunt facti
ī bethelea vico gazēſi nimiū ppl̄oſo: hūtiqꝫ
tēpla āciq̄ edificiaqꝫ pulcherria: ꝛ maxime
pātheū ī ciuitat; arce locatū: eminēs ſup oēꝫ
vicū. Quē locū arbitror ex voce ſyra ꝛ grec
ca deoꝝ hītaclꝫ noīatū. Ferūt itaqꝫ his oī=
b⁹ fuiſſe xp̄ianitatis auctorē hilarionē mōa
chū. Cū eī demoīo vexaret̄ alafiō/ diuti⁹ pa
gāi atꝫ iudei icātatōib⁹ ꝛ luſtratōib⁹ apud
eū vſi: nihil illi prodeſſe potuert. Uerꝫ hila=
riō ſolūmō xp̄i nomē īuocāo demoniū effu=
gauit eūqꝫ ī religionē xp̄ianā repēte tranſ=
poſuit. Floruit itaqꝫ me⁹ au⁹ ī expōnib⁹ et
interp̄tationib⁹ ſcp̄turaꝝ nr̄aꝝ: qm̄ erat ī=
genioſus ſciāqꝫ fulcit⁹ ita vt etiā arithme
tice artis eēt expt⁹. Ac ꝓpt̄ea aſcalonitis et
gazēſibus et in circuitu xp̄ianis valde gra
tiſſim⁹ tāꝙ religiōi neceſſarius et ad ſoluē

das dubitatões ſcꝑture diuīe ꝓficuꝰ. Pꝛi
mi ſiqdē iſti ī eo loco eccías ⁊ mōaſteria cō
ſtruxerīt: caſqꝫ hōeſtate atꝫ hoſpitalitate ꝑ
egrinoꝝ ⁊ īdigētiū piꝭ oꝛnauerīt ex q̄ gene
re vſqꝫ ad nos fuerūt viri optimi q̄s grādē
uos iuuēculus ipē cōſpexi.

Capitulum.xxix.

Gitur imperatoꝛ dudū
ſtudēs paganitatē in oī ſua diti
one dilatari: grauiꝭ ferebat vidēs xp̄ianoſ
potiꝰ approbari: ⁊ tēpla quidē erant aper=
ta: ſacrificiaqꝫ paganoꝝ per ciuitates ſecū
dū voluntatē illius ꝓcedebant. Ipē aūt e=
ſtuabat ne feruor eiꝰ chꝛiſtianoꝝ abūdātia
fruſtrareꝭ: et maríe pulſabaꝭ qꝛ multoꝛum
ſacerdotū ſuoꝝ xp̄ianas audiebat vxores ⁊
filios atqꝫ ſeruos. Arbitratꝰ aūt xp̄ianita
tis ſtatū ex vita bōa et cōuerſatōe ꝯſiſtere
ſtuduit vbiqꝫ templa paganoꝝ conſtructōe
et oꝛdine chꝛiſtiane religionis oꝛnare: ſe=
dibus atqꝫ pꝛoceſſionibus paganoꝝ qꝫ do=
gmatibꝰ atqꝫ monitionibꝰ lectores ſue ſu
pſtitōnis īſtituit adinſtar clericoꝝ: vt ⁊ ho
ras certas et dies ⁊ oꝛōnes ſolēniꝭ obſua=
rent: p̄cipiēs pariter hr̄e curaꝫ viroꝝ atqꝫ
mulierū philoſophare ſciētiū: hītaculis ꝑe
grinoꝛū et paupū aliaqꝫ pꝛouidentia circa
egenos exhibita: paganoꝝ religionē cōpo=
nere et pietatis hr̄e nomē. Si q̄s autē ſpon
te vel inuite peccaret ſcd̄m traditōem xp̄i=
anoꝝ inſtituit/ poſt pn̄iam mediocrē ſuſtie
re coꝛrectionē. Precipue vero zelatꝰ dici
tur: notas lr̄aꝝ cp̄aliū q̄bꝰ ſolēt alterutris
ſcribentes cōmendare ꝑegrinos ⁊ vbi ꝓfi=
ciſcūtur ⁊ a q̄bꝰ veniūt modis oībꝰ indica=
re: ⁊ ſolacia pꝛomereri tanquā noti ⁊ amici
ſint teſtimonio directi ſignaculi. Hec cōſi=
derans feſtinabat vt pagani chꝛiſtianoꝛuꝫ
aſſueſcerenꭋ officiis. Sꝫ q̄m multis incre=
dibile eſt eū ſtudia chꝛiſtianoꝝ ſeq̄ voluiſſe
nō aliūde ꝙ ex ipſius imperatoꝛis ſermōi=
bus eſt ꝓbādū. Huiuſmōi eī arſatio pontifi
ci galacie ſcripta dixerit. Pagāoꝝ ritꝰ nō
dū agiꭋ ſcd̄m ītētionē nr̄am: pꝛopter culto
res eiꝰ ī negligentia poſitos. Nā deoꝝ cla
ritas magnitudo atqꝫ ſublimitas oī oꝛati
one oīqꝫ ſpe maioꝛ eſt. Sꝫ ꝓpicii ſint noſtri
mētibꝰ diū/ ꝓpꝭ negligētiā quā habemꝰ cū
illoꝝ ꝓuidentia ī ꝑuo tp̄e tāta mutatio fa=
cta ſit: ꝙ tā neqꝫ oꝛare p̄mitꝰ q̄ſcunqꝫ pre=
ſumpſerat. Cur ergo credimꝰ hoc poſſe ſuf
ficere: neqꝫ reſpicimꝰ queādmodū ſupſti=
tionem chꝛiſtianoꝝ auxit cura ꝑegrinoꝛuꝫ
et circa ſepulturas et moꝛtuos multa ſola
cia: honeſtaqꝫ cōuerſatōis ſtudia: nō vera
ſed ficta: q̄s res arbitroꝛ apud nos debere
ſub veritate geri. Nō itaqꝫ ſatis eſt te talē
eſſe: ſed om̄s abſolute circa galaciā ſacer=
dotes. Quos aut dep̄care aut rōne flecte/
aut certe feſtināter a ſacerdotali miſterio
remoue: niſi diis cū cōiugibꝰ et filiis atqꝫ
ſeruis colla ſubmiſerit: nō ferētes vlteriꝰ
eoꝛum ſeruos aut filios hoc facere cōtēnē=
tes: aut galileos impie cōtra deos agētes
et impietates pietatibꝰ pꝛeponētes. Dein
de cūctos āmoue vt ſacerdos neqꝫ ad ſpe=
ctacula ꝓcedat: neqꝫ ī tabernas bibat: aut
cuilibet arti operibꝰ qꝫ turpibus aut impu
dentibꝰ pꝛeſit. Qui obediunt honoꝛēꭋ. In
obediētes expelle. xenodoꝛia cōſtitue ꝑ ſin
gulas ciuitates: vt noſtra ꝑegrini clemē=
tia perfruanꭋ: nō tātū noſtri ſed etiā extra
nei pecuniis indigentes. Et vt habeas vn
de fiat Interim decreui ſingulis annis tri
ginta milia modios tritici per vniuerſam
dari galaciā et ſexaginta milia vini ſextari
os. Hoꝝ q̄nta ꝑs paupibꝰ templa obſeruā=
tibꝰ debet expendi. Reliqua ꝑegrinis: īdi=
gentibꝰ qꝫ diſtribui. Turpe nāqꝫ ē vt iude
os q̄dē nō abiiciāt: ſꝫ potiꝰ nutriāt ipū ga=
lilei et ſuos pariꭋ necnō etiā nr̄os: noſtri ve
ro noſtroꝝ ſolatio deſcrātur. Quapꝛopter
doce etiā collationes facē paganos ad ta=
lia miniſteria/ paganoꝛum qꝫ vicos offer=
re diis pꝛimicias frugum: eoſqꝫ huiuſmōi
benefactis inſtitue: docens eos hoc opus
olim fuiſſe noſtroꝛū. Homerus enim hoc ꝓ
bat introducens Eumenum talia facientē
Nos ergo neqꝫ bona noſtroꝛū imitamur:
ſed aliis remittimꝰ negligentia non confu
ſi: magis autem deoꝛū reuerentiam reſpuē
tes. Si igitur hec te facientem ego cogno
uero leticia plenus ero. Pꝛeſides pꝛouin=
ciarum rarius domi ſuſcipe: frequēter eis
ſcripta tranſmitte. Ingredientibus eis ci
uitatem ſacerdotum nullus occurrat. Cum
qꝫ ad templa venerint deoꝛum intra ianu=
as eos nemo pꝛecedat militum foꝛte aut p̄
cedentium officioꝛum: ſed qui voluerit ſub
ſequatur. Cum ad ipſum limen templi per
uenerit priuatus exiſtat. Tu enīꝫ ſicuti no
ſti intus es index. Hoc enim etiam ſacra ſā
ctio videtur exigere. Obedientes igiꭋ pro
veritate pii ſunt. Reluctātes vane gl̄e cō=
pꝛobanꭋ. Quid enīꝫ patiaꭋ aut q̄d mereaꭋ

auxiliū qui mſem deoꝝ ꝓpiciā habere no-
luerit? Qui ergo eā neglexerint non ſoluʒ
ſine querela erunt: ſed etiā noſtre indigna
tionis īpetum ſuſtinebūt. Neqꝫ enī fas eſt
vt illi ꝑcatur qui deos habuerit inimicos.
Suade ſiquidē eis vt ſi me avolunt frui tui
tione oēs matri deoꝝ ſtudeant offerre cul-
turam. ¶ Capitulum .xxx. A

Ec itaqʒ faciens impe-
h
rator ad deſtructionē xp̄ianorūʒ
neqʒ ſuadere ſubiectis p̄ualuit ⁊
aperte vim referre palā erubuit Inter hec
vt ad paganitatē milites inſueſcerent: ſtu
duit ad priſcum ſcema reformare ſignū il-
lud ſublimius romanoꝝ: quod conſtantin⁹
ſicuti p̄dictū ē in crucis formā mutauerat
verum in publicis ymaginib⁹ depingebat
iouē quaſi de celo ſibi coronā et purpuram
deferentē. Mercuriū et martē in ſe reſpici
entes: velut ꝓ teſtimonio ſapientie ⁊ for-
tis. Et hoc agebat in ymaginib⁹ vt ſub oc
caſione imperij latenter adorarentur dij: ⁊
hoc modo ſubiecti clanculo fallerēter. Ar
bitrabatur eñ qꝛ ſi hoc ſponte eis impone
ret poſtea que vellet impleret. Si vero re
ſpuentes agnoſceret venia ſublata torque
ret tanq̄ circa romanorū ſolennia reluctā
tes: et in re publica atqʒ ipſo īperio delin-
quētes. Pauci ſiquidē etiā penis ſubditi
cognouerūt dolū. qꝛ ſicut moris erat ado-
rare noluerant. Turba vero vt aſſolet per
ignorantiā ſimplicit̄ ymagines adorabāt:
Quod tñ imperatori nil ꝓfuit. Cunqʒ mł
ta excogitaret quibus paganoꝝ ritus ex-
tolleret īuenit modum qui plurib⁹ militib⁹
xp̄ianis clare virtutis coronā dedit. Cum
veniſſet itaqʒ tp̄us quo imperialia milites
ſolent dona percipere: hoc eſt agit̄ plerūqʒ
die kalendarū ianuariarū: et natale princi
pū: et vrbiū regiarū exquiſiuit: quatin⁹ eos
ſimpliciter et ex priſca conſuetudine falle-
re potuiſſet. Juſſitqꝫ vt vnuſquiſqʒ ad ma-
nū īperatoris accedentiū āmonit⁹ officijs
primo incenſum offerret. Erat eñ ante eū
poſitū thus et ara ſcḋm antiquā romanoꝝ
ſolennitatē. Tūc quidē alij quidē licenter
ter ſuā fortitudinē oſtenderunt: et neqʒ in
cenſū offerre neqʒ donū accipere ab īpera
tore ſunt paſſi. Alij vero occaſione legis ⁊
antiquitatis neqʒ mente perceperūt quod
cōmiſere pctm̄. Uerum alij ꝓpter lucrum
capti aut timore turbati: ſeu iuſſione repē-
tina concluſi: licet intellexerint tamē pa-

ganitatē declinare nequiuerūt. Plurimi
ſiquidē per ignorantiā decepti vt inter ci-
bos vt aſſolet ⁊ pocula īuocarēt inter alter
utros xp̄m: reſpondens quidā dixit Quid
patimini īuocantes xp̄m quē ante paululū
denegaſtis dū donū ab imperatore perci-
piētes thus in igne mitteretis? Cūqʒ hoc
milites audiſſent et qḋ geſſerant agnouiſ
ſent: ſtatim exilientes publice currebāt: at
qʒ īpetu facto clamabāt deūqʒ ſuū: et cun
ctis hoībus teſtabantur ſe eſſe xp̄ianos et
in eo noīe ꝑmanere: atqʒ per ignorantiaʒ
ſe feciſſe ⁊ ſi dici poſſet ſolam manū paga-
nam eſſe: cōſcientia vero nihil ſimul egiſſe
Cunqʒ veniſſent ad pricipē ꝓiecerūt auꝝ
qḋ acceperant et forti voce poſcebāt vt re
ciperet qḋ dediſſet et illos occideret. Se
eni penitentiā agere fatebātur eo q̄ ipro
uide eoꝝ dextera peccaſſet: ⁊ ſtudere ꝓpt̄
xp̄m totū corpus pene contradere. B
¶ Theodoricus. ¶ Hec igitur furoreʒ
mouerunt īperatoris. Et primo qḋē eorūʒ
capita iuſſit auferri: Cunqʒ deducerentur
ad mortem ſeq̄nte populo miratiqʒ virtu
tem coꝝ ꝓ pietate ſuſceptā: venerūt ad lo
cum quo rei puniri ſolēt. Tunc ſpiculato-
rem rogauit ſenior oīm vt ante oēs caput
eiuſdē noīe romani adhuc adoleſcentis ab
ſcideret: ne dū alios reſpiceret frāgeretur
Cunqʒ ille genua fixiſſet in terra et gladi
um ſpiculator euaginaſſet: venit repente
nuncius clamore ꝓhibens necem. Porro
iuuēculus ille ait occiſione priuatus. Non
fuit romanus dignus vt xp̄i martyr appel
laretur: et licet ſanguinē malign⁹ impera
tor fundi ꝓhibuiſſet ductus inuidia verūtñ
non eos in ciuitatib⁹ habitare permiſit ſʒ
ad vltima romanoꝝ loca exilio deſtinauit.
¶ Soſomenus. ¶ Poſtea vero prece-
pit vt qui ſacrificare noluerīt in palacio nō
intrarēt: ⁊ neqʒ collegio neqʒ foro eos ne
qʒ arbitrio: neqʒ vlla dignitate: nec quali
bet amminiſtratione participare iuſſit.
¶ Theodoricus. Ca xxxi.

Um igr̄ iulianus apud
c
pythyum dafneū peteret reſpō-
ſa de parthici belli victoria: et il
le vicinitatē corporis babile martyris ac-
cuſaret iuſſit eius corpus auferri. Ob quā
rem cum xp̄iani feſtiuitatē deducto corpo
re pſallentes agerent ⁊ indignatione prin
cipis quidā theodorus iuuentulus multa
paſſionū tormēta ptuliſſet. Hoc ita geſto

fallax demon martyris q̄dem gl̄iam auxit
ſuū vero mēdaciū clariꝰ enudauit. Fulmē
nāqȝ celitꝰ miſſū oē tēplum accendit ipm
phiticū appollinis ſimulachꝝ redegit ī pꝰ
uerē. Erat ei ligneū ⁊ extriſecꝰ deauratuȝ
Quod noctāter ꝑfectꝰ oriētis tunc nomīe
iulianus iuliani cuius agnoſcēs: feſtināter
venit ad dafnen volēs referre deo ſua ſola
tia: Uidēſqȝ eū redactū in cinerē choros v̄
berībꝰ affligebat: credēs hoc ab aliq̄ xp̄ia-
no fuiſſe cōmiſſū. Qui licet tot q̄rent tū mē
tiri noluerīt clamātes īcendiū nō deorſum
ſed de ſurſū habuiſſe p̄ncipiū. Ad hec etiā
ruſtici vicioꝝ ventētes locoꝝ dixerīt ſe vidiſ
ſe fulmē celitꝰ fuiſſe delatū. ❡ Ca. xxxij.

Pterea iubentur vaſa

i eccliaꝝ ſacra fiſci erario deputa-
rt. Sublatiſqȝ ianuis ecclīe ma-
ioris fit cūctis acceſſibile ſanctuariū. In-
grediente ſiq̄dem iuliano ꝑfecto oriētis ec
clīam felix ꝓpoſitꝰ regaliū theſauroꝝ pari
ter īroiuit ⁊ ſil̄r helpidius comes reꝝ pri-
uatarꝝ. Aiūt enī et felicē ⁊ helpidiū p̄mitꝰ
xp̄ianos tūc a pietate receſſiſſe: īpio p̄nci-
pi parere cupiētes. Julianꝰ itaqȝ ꝑfectus
impudenī cōtra ſacrū altare minxit. Quē
dū euzoius ꝓhibere tētaret: eū ille ꝑcuſſit
in capite. Fert autē dixiſſe qȝ religio xp̄ia-
na eēt diuina ſollicitudine deſolata. Por-
ro felix vidēs vaſoꝝ ornamēta q̄ ꝯſtantinꝰ
et cōſtancius frequēt obtulerāt. Ecce ī q̄-
bus inq̄t vaſis marie filio miſtrat. Sed ꝓ
hüs īpietatibꝰ veſaniſqȝ ꝑſumptionibꝰ nō
poſt multū penas exacti ſūt Nā repente iu
lianꝰ ſeua īfirmitate detentꝰ viſceribꝰ pu
trefactis īteriīt. Et fimū nō ꝑ meatꝰ dige
ſtibiles emittebat: ſed ſceleſtū os qd̄ blaſ-
phemiis miſtrauerat organū hꝰ egeſtiōis
eſt factū. Aiūt ei eiꝰ vxorē fide fuiſſe clariſ
ſimā eamqȝ dixiſſe. Decet te marite lauda
re ſaluatorem xp̄m qm̄ tibi per hanc corre
ctionem magnitudinē ꝓprie virtutis oſtē-
dit. Non enī agnoueras cōtra quē dimica-
re voluiſti: niſi conſueta longanimitate hec
tibi flagella diuinitus intuliſſet. His q̄ ver
bis ⁊ paſſionibus imminentibꝰ cauſam lā-
guoris agnoſcens rogabat impatorē vt ec
cleſia quibus fuerat ſublata redderet. Sȝ
nec illum flexit ⁊ ipe terminū vite ſuſcepit.
Porro felix ⁊ ipe repente flagellum virtu
te diuina ſuſcipiens ſanguine tota die ſimꝰ
⁊ nocte ex ore fuſo: ⁊ vēis corporis vndiqȝ va
cuatis omniqȝ virtute ſimul expenſa ⁊ ipſe
celeriter eſt extinctus eterneqȝ morti con
traditus. ❡ Capitulum. xxxiij.

Js ita geſtis adoleſcēs

quidam ſacerdotis filius in pa-
ganitate nutritus: ea tempeſta
te ad xp̄ianoꝝ tranſlatus eſt choruȝ. Erat
enī tunc quedam inſignis reuerētie muli-
er ⁊ dyaconiſſe honore fulgebat. Hec cum
huiꝰ matre habuit amicicias que ſepiꝰ duȝ
eius mater ad eā veniret/ hunc infantē am
plectebatur ⁊ ad cultum xp̄iani noīs inui-
tabat. Porro mr̄e defuncta veniebat ado
leſcens ad eā: ⁊ doctrina conſueta fruebat
Cūqȝ firmiſſime eiꝰ ꝯſilium ꝑcepiſſet: req̄
ſiuit doctricē quo poſſit argumēto ⁊ patriſ
ſuꝑſtitionē declinare ⁊ ꝑdicationē veritatiſ
adipiſci. Huic dixit vt patrē fugeret ⁊ crea
torem ſuū atqȝ illiꝰ potius ſequeret atȝ ad
aliam iret vrbē in qua latenē impatoris im
piū manus effugeret: ipam ſe eiꝰ curā habe
re ꝓmittens. Ad quā adoleſcēs. Reuertar
inq̄t poſtea ⁊ aīam meā tibi ꝯtradā. Cū v̄o
pauci tranſiſſent dies iulianꝰ venit ad daf-
nen: celebraturꝰ publica ſacrificia. Cū quo
etiam huiꝰ pr̄. Erat enim ſacerdos ⁊ ſequi
cōſuetus impatorē. Cū quo erat ⁊ iſte puer
eiuſqȝ frater habentes officiū vt cibos im-
peratori apponerent. Solebant enī ſepteȝ
diebus in dafne feſta celebrari. Prima ſiq̄
dem die cum ſtaret iſte ante impatorio ac-
cubitū: ⁊ epulas ſolenniter aſperſiſſȝ reple
tus horrore cum celeritate antiochenam
venit ad ciuitatē ad illā mirandā mulierē.
Quo facto, ego inquit veni nequaq̄ tibi de
ꝓmiſſione mētitus. Tu vero vtriuſqȝ ſalu-
ti conſulēs ꝓmiſſa comple. At illa repente
ſurgens apud deivirū meleciū ꝑduxit ado
leſcentem: verū ille in ſuꝑiori habitaclo in
terim eū habitare ꝑcepit. Pat interea filiuȝ
requirens et dafnim circuibat oēm. Et ad
vrbē veniens plateas cūctas ꝑambulabat
⁊ vicos oculis vbiqȝ currentibꝰ ⁊ eū inueſti
gari deſiderantibꝰ. Cūqȝ ꝑueniſſet ad lo-
cū vbi habitaculuȝ ſanctus melecius habe
bat/ ſuſpiciens vidit illū de feneſtra reſpici
entē. Et currens traxit ac depoſuit: atȝ ad
domū vſqȝ ꝑduxit. Primūqȝ eū multis fla
gellis afficiens deinde calefaciēs oboloo/
manibus ac pedibꝰ ⁊ dorſo eius impoſuit.
Poſt hec victū in cubiculo clauſis ianuis
dereliquit ⁊ ita prexit ad dafnen. Hec ego
a viro iam ſene cum narraret audiui. Qui
etiam hec adiecit: qm̄ ſpū diuino gratiaqȝ

cõplet⁹ cõtriuit oĩa patris idola ⁊ eoꝝ ĩfir
mitati cepit irrogare blaſphẽias. Quo fa=
cto mẽte ꝑcipiẽs qđ egiſſet formidauit ꝓ=
ſentiã patris: rogauitq; dñm chriſtuz vt ei
ferret auxiliũ: clauſtraq; cõfringeret et ia=
nuas apiret. Propter te inquit talia dñe ꝑ
tuli et hec agere nõ expaui. Cũ hec inquã
dixiſſet ceciderũt repẽte clauſtra: apteq; ſũt
ianue. At ille rurſus ad magiſtrã veĩt. que
cõtinuo eũ iduẽs ſchemate mulierꝭ: ⁊ in te
cto reſidere cõſtituẽs poſt paululũ obtulit
rurſus ſancto melecio. Qui eũ epo cyrillo
hieroſolimitano cõtradidit: ⁊ ita venerunt
noctãter i paleſtinã. Verũ poſt iuliani mor
tẽ etiã patrẽ iſte duxit ad veritatẽ chriſtia=
nã: qđ inẽ quoq; alia nobis expoſuit.

¶ Capitulum. xxxiiij.

V Aterca iulianus cõtra fidei pietatẽ ĩpudẽtius aemaba
tur: ⁊ vultu quidẽ ſe ſimulat mictẽ: porro la
q̃os ĩſtruebat qb⁹ deciꝑet ĩnocẽtes. Et pri
mũ qdẽ fontes vrbis aq̃ dafneos ſacrificijſ
violauit: vt vnuſqſq; aquã bibẽtiũ ei⁹ hor=
rore potiret. Cũq; etiã ĩ publico venales ci
bos illo ſcelere cõpleuiſſet: aſpergebantur
enĩ ex eis: et panes ⁊ carnes ⁊ poma ſimul
et olera ⁊ cũcta q̃ cõedũtur. Hec videntes
qui nomẽ ſalutare ꝑceperãt ĩgemiſcebant
qdẽ atq; mugiebãt vidẽtes abhomĩationẽ
tãtã. Verũtñ cõedebãt legi obediẽtes apo
ſtoli. Oĩa inqt q̃ ĩ macello vẽdunt cõedite:
nihil iudicãtes ꝓpẽ ꝯſciaz. ¶ Vex B
duo qdã milicia clari: erãt enĩ ſcutarij pn=
cipis ĩ qdã ꝯuiuio hoc horrore feruẽti⁹ ſũt
accẽſi: atq; mirabilium adultoꝝ ĩ babilone
ſplendentiũ ſermõib⁹ vſi ſunt dicẽtes. Tra
didiſti eĩ nos regi iniq̃ q̃ receſſit a te vltra
oẽs gẽtes q̃ ſunt in terra. Hec qdã cõuiua=
rũ nũciauit ĩpatori: qui repente illos ad ſe
fortiſſimos viros adducẽs reqrebat qđ lo
cuti fuiſſent. At illi occaſionẽ fiducie ĩter=
rogatione ſumẽtes ĩperatoris: laudabilez
q; ſui firmãtes zelum: dixerũt hec pietatis
more nutriti. O pnceps laudãdis hacten⁹
legibus ſeruiẽtes q̃s cõſtãtin⁹ et ei⁹ filij po
ſuerũt: ingemiſcim⁹ nũc abhoĩatõe omnia
vidẽtes eſſe cõpleta: et nefandis ſacrificijſ
cibos pot⁹ q; violari. Hec ⁊ domi defleuim⁹
et te pñte nihilomi⁹ eiulam⁹. Hoc eĩ in tuo
diſplicet nobis ĩpio. Hec audiens ille mi=
tis atq; philoſoph⁹ aſtus ſilib⁹ noĩat⁹ man
ſuetudinis qdẽ exhibuit vultũ et ĩpietatis
faciem ꝓtin⁹ enudauit: ꝓcipiẽs amariſſi=
mas eis plagas ĩferri. Quos etiã luce pri=
uauit. Magis aũt vt veri⁹ ẽ illius tẽporis
ĩfelicitate liberauit: victriceſq; eis corõas
ꝓuidit offerri. fingebat eniz ſe in eis quaſi
cãm defendere imperialis iniurie: ⁊ hec di
uulgari iuſſit inuidẽs decertatorib⁹ veri=
tatis in appellatõe martyrij parit et hono
ris. Noĩa fuerũt hoꝝ iuuẽtius ⁊ maximi⁹.
quos anthiochena ciuitas tanq̃ pietatiſ ꝓ
pugnatores venerata: ꝓcioſo monumento
recõdidit et vſq; ad diẽ hunc feſtis annali=
bus honorãt. Sz ⁊ plurimi nobiliũ ⁊ digni
tate fulgẽtiũ vtẽtes tali fiducia corõas eq
les ſunt adepti. ¶ Capitulũ. xxxv.

V Alentinianus etiaz qui poſt paululũ ſumpſit impiũ: tũc
millenari⁹ erat circa palacia cõ
ſtitut⁹ dux lancearioꝝ. Js zelũ quẽ pro pi=
etate habuit nõ celauit. Eo nãq; tempe cũ
fulminãdus ille fortune templũ ingredere
tur in choro: ⁊ ex vtraq; parte ianuarũ aſta
rẽt miniſtri templi: qui aſperſione ſicut ipſi
dicebant purgarẽt ĩgredientes: valẽtinia
nus ꝓcedẽs pncipẽ aſperſionis guttaz ſua
vidit ĩ clamidẽ. Et ĩdignat⁹ pugno ꝑcuſſit
tẽpli miniſtrũ dicens ſe maculatũ poti⁹ q̃
purgatũ. Qđ reſpiciẽs imꝑator iuſſit euz
in cuſtodiã tunc redigi et ad heremũ deſti=
nari. Sed ille cũ ann⁹ et pauci trãſiſſẽt mẽ
ſes: ꝓ mercede ꝯfeſſionis recepit imperium
Nõ ſolũ enĩ in illa vita diligentes ſe de⁹ ho
norat: ſed aliqñ etiã ĩ pñti bonoꝝ opeꝝ re=
tributõnes impendit: et pñtib⁹ premijs il
lic ſperata confirmat. ¶ Theodoricus.

¶ Capitulũ. xxxvi.

A Rthemium uero qui tẽ poribus cõſtancij dux fuit egyp
ti: qm̃ illius tpe ydola multa cõfregerat ñ
ſolũ facultate nudũ reddidit ſed etiã capi=
tis ſectiõe mulctauit. Hec ⁊ huiuſmodi geſ
ſit ille mãſuetus et ab iracũdia remot⁹: ſic
ab impijs vocabatur. ¶ Adijciã ſup B
hec etiam miraculũ femĩe: que zelo diui
nitus cõtempſit impietatẽ. Publia queđ
fuit illo tempore noĩatiſſima ⁊ ꝓcioſis vir=
tutibus exornata. Hec cũ nuptiale iugũ ad
tempus paululũ ſuſcepiſſet: fructũ digniſſi
mũ obtulit creatori. Johãnes enĩ anthio=
chia preſbyter multo tpe cõſtitut⁹ et ſepe
apſtici ꝓſidat⁹ decreta refugiẽs: đ ẽra illi⁹
feĩe mirabilẽ germĩault. Hec habẽs apđ ſe
choꝝ cõuerſatõe dignã virginitatẽ fuãtiũ

ſp cū eis laudabat factō: ē ſaluatorēq; deū Trāſeūte vo īpatore clariꝰ ī ꝯē pſallebāt: cōtēptibilē ⁊ deridēdū iudicātes erroneū illaq; maxīe cātica reſonātes: q̄ ydoloꝝ vidēt̄ pōpare debilitatē. Dicebātq; cū dauid Similachra gētiū argētū ⁊ auꝝ opa manuū hoīz. Et iteꝝ. Siles illꝭ fiāt q̄ faciūt ea ⁊ ōs q̄ ꝯfidūt ī eis. Hec audiēs iulianꝰ ⁊ vehemēter accenſus: eas cū trāſiret tacere p̄cepit Que eius legem ꝑuipēdētes choꝝ maiori ordine cōplēuerūt. Rurſuſq; illo trāſeunte pſallebat. Exurgat deꝰ ⁊ diſſipent̄ inimici eiꝰ. Tūc ille ſeuiens magiſtrā chori p̄cepit adduci. Quā cū videret ſenectute macerarā nec corpis caniciem miſeratus ē: nec aī ſtuduit honorare virtutē ſed q̄buſdā ſpatariorū iuſſit vt eam alapis cederēt. Que veluti ſummū honorē cōtumelias illas excipiens: domū reuerſa eſt eumq; cōſuetis melodiis ſpiritalibꝰ denotabat. Sicē conſcriptor illiꝰ cātici malignū ſpiritū effugauerat a ſaul. Nā ⁊ iulianꝰ erroneꝰ demones ſibimet applicās ꝯ donū pietatis inſaniebat.

¶Soſomenus. ¶Capitulū. xxxvii.

Contriſtabat igit̄ cū nō mediocrit̄ Appollinaris ſyrꝰ: oī ſciā nimis iſtructus: ſimulq; baſilius: et gregoriꝰ capadoces illiꝰ tēporis rhetores xp̄iani: aliiſq; plurimi eloq̄ntes viri. Quoꝝ alii q̄dē zelati ſunt verā gl'iaz: alii arriane hereſis habuere veſaniā. Quāobrē arbitratꝰ hinc armari chriſtianos: ꝓhibuit eos grecoꝝ doctrinis ībui: et eorū lectionibꝰ erudiri. Tūc appollinaris cum eſſet doctus et ſimul īgenioſus: pro homeri poemate verſibꝰ heroicis hebraicā conſcripſit antiq̄tatē vſq; ad impiū ſaul: et vigintiq̄ttuor libris opus oē diuiſit. vnicuiq; libro nomē littere ponēs: ſecūdū homericā lcōnē. Fecit aūt ⁊ aliud opus ſecūdū menādri fabulas: comedie ſilitudīe cōparatas: imitatꝰ etiā euripidis tragedias: ⁊ lirā pindari: et abſolute dicēdū ex diuinis ſcripturis argumēta ſumēs: oēs euidētas lcōnes tpe paruo cōpoſuit: numero virtute moribus cōſcriptōe: caractere: ⁊ diſpōne grecorū valde pares: Et niſi q: vetuſtatē homines honorabāt ⁊ q̄ ſunt in vſu grata credebant: nā vt ego reor: equa veteribꝰ appollinaris opuſcula decreuiſſent. Fecit etiā nō ignobilē ad ipm īpatorē ſiue cōtra pagāos phos librū. Cui titulū poſuit ꝓ veritate. in quo de ſacris teſtimoniis tacēs: ꝓbauit illos q̄dē fuiſſe deceptos ſe aūt ſapere vera deo. Hec aūt cōſiderās imperator clarī tūc epis ſcripſit. Legi ⁊ rep̄hēdi. Cui et reſcripſer̄t. et ſi legiſti ſed nō agnouiſti. Si ei cognouiſſes neq̄q̄ rep̄hēdiſſes. Quidā dicūt hāc eplaz p̄ſul̄ eccie capadocene fuiſſe baſilii qd īcredibile nō ē. Siue aūt eiꝰ ſiue ſit alteriꝰ iuſtū eſt virtutis laudare doctrinā.

¶Socrates. ¶Capitulū. xxxviii.

Lurimi ſiquidem nō recta mente xp̄ianū hn̄tes nomē: quippe pecunias ⁊ honorē p̄ntē felicitati vere fidei p̄ponētes ad ſacrificioꝝ ſcelera deſcēderūt. Quoꝝ vnꝰ fuit ſophiſta cōſtātiopolitanꝰ ethibolꝰ. Is ei mores īpatoꝝ ſeq̄ns: ſub cōſtātio q̄dem feruētiſſimū ſe finxit chriſtianū: ſub iuliano paganꝰ celerit̄ ē effectꝰ. Et rurſus poſt iulianū volebat eē xp̄ianꝰ. Proſternēs eteni ſemetipm añ ianuas eccle ꝓnū magna voce clamabat. Cōculcate me ſal inſenſatum.

¶Capitulum. xix.

Gitur cum iulianus iret ad pſas volēs in eis vlciſci eo q̄ ſub ꝯſtātio rōanoꝝ fīnios iuaſiſſēt: ⁊ ſciēs qm̄ i p̄liis eueniūt freq̄nt̄ adūſa: ⁊ q: pl'imis pecuniis īdigeret adiueīt modū vt auferret pecūias xp̄ianoꝝ. Nolētibꝰ ḡ ſacrificare pecuniā nīmā īpoſuit. exigebātq; vere xp̄iani. Sigli nāq; coꝝ ſꝫ ſui ſubaz offerebant ⁊ īpator ex iniuſta collcōne iniuſte factꝰ ydoneꝰ ē. Ubi ei n̄ erat hāc dirigebat legē: vbi erat vtebat̄ ipe. Tūc ḡ pagāi xp̄ianos ḡuiter opp̄ſſer̄t: īterdū ēt tormētis corꝑalibus affligebāt eos. Qd īpator audiēs xp̄ianis q̄ppe adcūtibꝰ eū: defēdē ꝯtēnebat dicens Ūrm ē vt patiētes mala ſuſtieatis: hoc ei ē p̄ceptū vrī dei.

¶Soſo. ¶Ca. xl.

Gitur impator pugnaturꝰ ꝯ pſas veīt ī āthiochiā. Cūq; ppl's q̄reret̄ q: venalia q̄dē abūdarēt: ſꝫ cariꝰ vēderent̄: volēs magnitudinē ſue largitatis oñdē miora q̄ debuit p̄cia ī foro reꝝ venaliū deputauit Et cū fugiſſēt tabnarii negociatoreſq; diuiſi/ res neceſſarie defecer̄t. Anthiocheī vo ḡuit̄ hoc ferētes ꝯtūelias fecer̄t īpatori.

¶Socra. ¶Querebant̄ ei adūſus eū facecias de eius barba ꝓferētes: erat eni eiꝰ barba valde ꝓlixa. Dicebāt ḡ Tūdat̄ vt ad funes eiꝰ ꝓficiat barba. Et qm̄ ſupſtitōis eiꝰ cā taurum ydolis freq̄ntius imolabat/ aram vel

g. iiii.

taurũ in ſolido ſuo formari pcepit. Ob quã rem lacerãtes eũ dicebant Iſte taur⁹ euertet mundũ. His iiuriis ꝓuocatus ad iracũdiã: intermĩatus eſt ſe anthiochiã affligere ciuitatẽ. Quãobrẽ ad tharſũ cilicie reuerti volẽs iuſſit neceſſaria preparari. Ex qua intentione eũ ſophiſta libani⁹ reuocauit: ſcribẽs ꝓ anthiochenis interceſſionis librũ: et rurſus ad anthiochenos de pricipis iracũdia: quos tñ libros nõ edidit. Uerum imperator reſpuens ſe opibus vindicare: reciprocis iiuriis irã ſue indignationis ãmouit. Librũ enĩ aduerſ⁹ anthiochenos fecit lepidũ ⁊ ſatis vrbanũ quẽ anthiochum noiauit. Uerũ contra xpianos multa mala etiã in ea ciuitate commiſit.

¶ Soſomenus. ¶ Capitulũ. xli.

Illud quoqꝫ quod ſub iuliano ꝓuenit narrare nõ ſileo. Fuit ei ſignũ quidẽ virtutis xpi et indiciũ cõtra pricipẽ iracundie dei. Cũ eñ agnouiſſet in ceſaria philippi ciuitate phenicie: quã paneã vocant inſigne xpi eẽ ſimulachrũ quod mulier ſãguinis liberata p fluuio cõſtituerat: eo depoſito ſuã ibi ſtatuã collocauit. Que violento igne de celo cadente circa ei⁹ pect⁹ diuiſa eſt et caput eũ ceruice vna parte deiectũ atqꝫ in terra fixũ: reliqua vero pars hacten⁹ reſtitit et fulminis indiciũ reſeruauit. Statuã vero xpi tunc quidẽ pagani trahẽtes cõfregerunt. Poſtea vero xpiani colligẽtes in eccliam recondiderũt quo hacten⁹ reſeruatur.

¶ Hoc itaqꝫ ſimulachrũ ſicuti refert euſebius: oĩm paſſionũ et egritudinũ noſcitur eſſe medicamẽtũ. Iuxta quod quedã herba germinauit cui⁹ ſpẽm null⁹ noſtre medicus terre licet expertus agnouit.

¶ Capitulum. xlii.

Michi namqꝫ videt quia aduenieẽte deo nullũ miraculum nullũqꝫ beneficiũ putari debet i credulũ. Nã ⁊ alia plima miracula p ciuitates ⁊ vicos plerũqꝫ apud multos ꝓuinciales: antiquit⁹ tradita ſũt hñtia veritatẽ q̃s repente mõſtrabo. Eſt itaqꝫ ciuitas paleſtine nicopolis nomẽ. Hãc dũ vic⁹ adeẽt emaus ſac euãgelioꝝ liber appellat. Quã romã p⁹ vaſtationẽ hieroſolimoꝝ iudeãqꝫ victoriã: nicopolim ex euẽtu ꝓpter victorie vocauert. Ante hãc vrbẽ in triuio vbi xps cũ cleopha poſt reſurrectionẽ noſcit ambulaſſe tãqꝫ ad aliũ vicũ itur⁹ fons qdã eſt ſalutaris in q̃ paſſiones hoĩm diluunt: ⁊ alia ptẽ aĩalia diũſis detẽta lãguorib⁹ emũdãtur. Quod vt ita cõtigat tradit ex quodã itinẽ apparuiſſe xpm ad fõtẽ cũ diſcipulis ſuis: ⁊ lauiſſe pedes. Ex q̃ aq̃ facta diũſaꝝ medicabilis paſſionũ. ¶ Fertur etiã B⁊ in hermopoli thebayde. Arbor q̃ vocat pſidis: multoꝝ lãguores ſubegerit. ſi fruct⁹ aut foliũ aut ps ei⁹ corticis collo egrotãtiũ ligaret. De hac enĩ arbore ferũt qm dũ apud egiptũ ioſeph cũ xpo ⁊ maria virgine ſancta fugiſſet herodẽ: veniſſetqꝫ ad hermopolim ciuitatẽ mox vt ingrediebat vrbẽ nõ ferẽs hec arbor maximũ xpi ſalutaris aduentũ: iclinata ẽ vſqꝫ ad trã: et eum ſupplicit adorauit. Hec ego de iſta arbore a multis audiẽs enarraui. Reor aũt hoc ſignũ fuiſſe factũ eiuſ⁹ diuine pñtie: aut certe qm ritu pagano hec arbor ꝓpt magnitudinẽ atqꝫ pulchritudinẽ colebat mota ẽ nõ ferẽs xpi diuinitatẽ. Demonib⁹ q̃ppe p̃cremiſcẽtib⁹ cũ viderẽt rex taliũ deſtructorẽ: mecnõ et oib⁹ ſimulacris egiptioꝝ ſecũdũ yſaie ꝓphetiã fugatoqꝫ demõio ꝓ teſtimonio xpi arborẽ vacuã remãſiſſe. Igr apõ egyptios ⁊ paleſtinos geſtoꝝ teſtimonia ꝯfuãt. ¶ Theodo. ¶ Ca. xliii.

Igitur iulianus etiã iudeos ꝯ xpianos armauit. Primũqꝫ cõuocãs reqſiuit: cur eis precipiẽte lege ſacrificare nequaq̃ ĩmolationib⁹ vterẽt. Cunqꝫ reſpõdiſſet vno tñ modo loco ſibi offerẽdi ſacrificiũ fuiſſe permiſſũ: repẽte iuſſit deo odibilis deſtructuꝫ reſuſcitare tẽplũ: credẽs ĩfelix dñicũ verbũ ſe poſſe deſtruere: cui⁹ per hoc veritatẽ magis oñdit. Hec itaqꝫ vba iudei libẽter acciplẽtes cũctis p diũſũ traꝝ orbẽ mãdauere iudeis. Qui vndiqꝫ cõcurrẽtes pecunias ad edificiũ alacrit offerebãt: nõ largitatis grã ſed veritati repugnãs. Miſitqꝫ parit pſidẽ ĩpioꝝ executorẽ digniſſimũ p̃ceptorũ. Aiũt ei qm ad repurgiũ faciẽduꝫ argẽteas hamas ⁊ cophios ⁊ ſchaphas habuert. Cũqꝫ fodẽ iã cepiſſẽt ſtatuto q̃dem die hoc multitudo plima faciebat. Nocte vero ſpontanea trã de valle creſcebat. Solutis itaqꝫ portis etiã fũdamẽti reliquiis noua ola pparabãt. Cũqꝫ gypſi ⁊ calcis multa modioꝝ milia cõgregaſſent: vis magna vẽtoꝝ repẽte reſpirãs tẽpeſtates atqꝫ procelle ſubito facte: q̃cq̃d ꝯgregatũ fuerat di

ſpſe fr. Adhuc aũt veſanientibꝰ eis et neqꝫ
diuina lõganimitate correptis: maximꝰ p̄=
mo t̃re motꝰ ē factꝰ Et q̄ſquis nõ fuerat mi
ſterijs diuinis ĩbutꝰ vehemēter attritus
eſt. Cũ vero neqꝫ hoc terrerētur iudicio ig
nis ex fũdamētis q̄ ſuffodiebant egrediēs:
plurimos fodientiũ cõcremauit: alioꝝ mē=
bra diſſoluit. Nocte q̄qꝫ plurimis ĩ vicina
porticu dormiētibꝰ cadens ſubito cũ tecto
ip̄a porticꝰ dormiētes oppreſſit. Alia vero
die ĩ celo ſignũ ſplēdēs crucis ſalutaris ap
paruit. Sed etiā iudeoꝝ veſtes crucis ſig=
culo ſũt iplete nõ tñ ſplēdenti ſed nigro co
lore ſignate. Hec itaqꝫ rebelles dei conſi=
derantes: et diuina flagella cõtremiſcen=
tes ad ꝓpria ſũt reuerſi cõfitentes eſſe de
um: q̄ ab eoꝝ ꝓgenitoribꝰ ligno ꝓbat ap=
penſꝰ. Qđ audiēs iulianꝰ: dũ vtiqꝫ canere
tur ab oĩbꝰ tāq̄ pharao ĩdurato corde nõ
timuit. ¶ Capitulũ .xliiij.

Gitur dux perſe mortu
i . um cognouiſſēt cõſtanciũ / capta
fiducia venerīt ad termĩos romā=
noꝝ denũciātes bellũ. Ob quā rē collecto
exercitu iulianus miſit in delſum et deluz
et dodonē / ad ꝑcipiēda reſpõſa ſi expedi=
ret ei bella ſuſcipe. Tũc vniuſi vates et pu
gnādi fiduciā dabāt ⁊ victoriā ꝓmittebāt
Unũ vero reſpõſũ ꝓ exemplo mēdacij ac ſe
ductionis ĩſerere nõ pigebit. Eſt em̄ hmõi
Nũc oēs aggredimur diſ victorie trophea
referētes circa fluuiũ thirē. Hoꝝ ego dux
ero belligerator mars. Hoꝝ itaꝫ carminũ
ridiculũ eos cõuenit diuulgare qui rõnalē
oĩm muſaꝝ qꝫ p̄ncipē: pythiũ eſſe vocant.
Ego aũt mēdaciũ ſeductionis eiꝰ ĩueniēs
ĩgemiſco. Thirē nāqꝫ fluuiũ tigrē voluit
appellare: qm̄ thiris eiꝰ nomĩ ſimilis eſt.
Is eĩ fluuiꝰ ex armenie redundās mõtibꝰ
⁊ per aſſirioꝝ arua diſcurrēs / ſinũ deſcen=
dit in ꝑſicũ. Per hec ergo reſpõſa decep=
tus infelix / ⁊ victoriā mente ſomniabat: ⁊
pꝰ ꝑticũ p̄liũ: pugnā galileis ĩferre p̄para
bat. Sic eĩ vocabat xp̄ianos: cõtume B
liā nomĩs ſe eis ĩferre putās: cũ magis de
buiſſet eoꝝ cõſiderare virtutē. Nõ eĩ ſocra
tes licet critias fuerit appellatꝰ: et pitago
ras phalaris ex mutatione noĩs qualibet
ſũt peſte ꝑticipati. Neqꝫ nereꝰ therſites
vocatꝰ / naturalē pulchritudinē quā gere=
bat amiſit. Hoꝝ nichil mēte percipiens: ex
hac appellatiõe aliq̄d mõſtri ſe nobis puta
uit ĩferre fallaci riſu credēs ĩterminabat ꝑ

eccliās demonũ ſe ſtatuē ſimulachra. Poſt
has igr̃ minas: ab vno viro in beroea debel
latꝰ ē. Is eĩ nobilis erat: eiꝰ qꝫ ciuitatis C
curie p̄ſidebat quē zelꝰ xp̄i reddidit clario
rē. Uidēs nāqꝫ filiũ in ĩpietatē q̄ tũc vige=
bat fuiſſe demerſũ: expulit ſua domo ⁊ co=
rā oĩbꝰ abdicauit. Qui in vicine ciuitatis
itinē aggreſſꝰ imꝑatorē: ſuā volũtatem et
abdicationē p̄ris ĩnotuit At ille quieſcere
iuuenē ĩperauit: placādũ ꝓmittēs patrem
Cũqꝫ veniſſet in beroeā nobiles et hono=
ratos cõuocauit ad prādiũ. Int̃ quos erat
⁊ huiꝰ pater quē cũ filio in ſuo prādere iuſ
ſit accubitu. Tũc circa medias epulas di=
xit ad patrē. Nõ michi videt̃ iuſtũ vim fa=
cere volũtati ad aliud declinādi: ⁊ aĩm ad
alia mutare q̄ nõ vult. Noli itaqꝫ eſſe filio
violentus: ſequi tua dogmata reſpuēti Ne
qꝫ eĩ ego tibi vim facio mea ſequi: licet co
gere valde poſſim. Ille cauſā diuine religi
onis mēte ꝑcipiēs: de iſto inquit / o ĩꝑator
erroneo dicis et deo odibili ⁊ veritati p̄po
nēti mēdaciũ: tñ ille rurſꝰ māſuetudinis i
duens vultũ ceſſa inq̄t detrahere. Et decli
nans ab eo vultũ: adoleſcenti dixit. Ego
tui curā hēo q̄m̄ patri tuo vt hoc faciat ſua
dere nõ poſſũ. Hec itaqꝫ nõ fruſtra retuli
ſed volēs oſ̄dere nõ ſolũ illiꝰ mirabilis vi=
ri fiduciā: ſed q̄m̄ cõtēpta iuliani a p̄t̃mis
ſit poteſtas. ¶ In anchiochia nāqꝫ D
vir q̄dā optimꝰ pedagogus adoleſcentiũ
hītabat. Eratqꝫ illic famoſiſſimꝰ ſophiſta
libanius ĩpiꝰ expectanſqꝫ iuliani victoriā
hn̄s pre oculis eius minas. Ergo interro=
gauit pedagogũ quaſi nr̄am deridēdo re=
ligionē. Nũc inquit fabri filius q̄d putas a
git? At ille quod poſt paululũ cõtigit com
pletus gr̄a diuina p̄dixit. Reſpõdit ei o ſo
phiſta: creator oĩm quē tu fabri filiũ noĩa=
ſti: locellũ ſepulture iuliano ꝯponit. Poſt
paucos eĩ dies mors illius nũciat̃ erronei
et in locello poſitꝰ ⁊ aduectꝰ minarũqꝫ ti=
more vacuatꝰ eſt. ¶ Capitulum .xlv.

Oſiquidē tempore re=
e ligioſiſſimus iulianꝰ cognomen
to ſaba / qui angeloꝝ ĩcorporaliũ
vitā corporali conuerſatione videbat̃ imi=
tari cꝰ etiā vitā cõſcripſimꝰ / ꝓlixiores of=
ferebat deo p̄ces cũ illiꝰ ipij minas audiſſꝫ
⁊ ea hora qua ille ꝑcuſſꝰ ē orās / mortē eiꝰ
iſte cognouit licet pluſq̄ vigĩti mutatiões
ab eo loco vſqꝫ ad eiꝰ exercitũ eē viderēt
Uiũt eĩ qꝛ dũ ꝯtinue ĩgemiſceret / ⁊ clemē

ti dn̄o ſupplicaret ſubito lachꝛimaꝝ eiꝰ flu
uius reſtitiſſet: fuiſſetqꝫ alacritate cōpletꝰ
⁊ eiꝰ vultꝰ exhilaratꝰ. Hāc animi ꝑturbati
onē eiꝰ miniſtri reſpiciētes rogauerūt vt eis
cām repētini gaudij patefaceret. Tūc ille
dixit. Ferus ſacre vinee deuaſtatoꝛ: penas
exactus eſt vaſtationis ſue iacetqꝫ moꝛtuꝰ
terroꝛibꝰ miniſqꝫ fruſtratꝰ. Hec agnoſcen
tes exultauerunt oēs: deoqꝫ hymnos gra=
tificos obtulerunt. Poſtea vo a nūcijs eſt
comꝑtum eandē fuiſſe diē ſimul ⁊ horā ne=
cis iuliani: quā ille ſacratiſſimꝰ ſenioꝛ cog=
uit atqꝫ predixit. ¶ Capitulū. xlvi. A

Illum itaqꝫ ſemper incō=
ſulte geſſiſſe mortē demōſtrauit
euentus. Tranſiēs eni cū exerci
tu fluuiū qui perſaꝝ romanoꝝqꝫ regna di=
uidit: repente naues incēdit non ſuadēs re
bus aut verbis: ſed cogēs milites preliari.
Porro duces alacritate completi: aīabāt
milites ⁊ eos ſpe varia cōfoꝛtabāt quā im
peratoꝛ abſciderat: cū eoꝝ reuerſionē incē
ſis nauibus abnegaſſet. Sup hec aūt cū de
buiſſet cibos militibꝰ congregare: neqꝫ de
ꝓprijs finibꝰ ꝓcepit afferri neqꝫ de inimi
coꝝ abundātia iuſſit aliquid depdari. Re=
linquens ergo habitabilem viā: pergebat
ꝑ ſollicitudinis loca vbi ⁊ cibo ⁊ potu mili=
tes defraudati: ⁊ duces itineris nō haben
tes ſed errantes in deſerta ꝓuincia ſapien
tiſſimi principis aguere ꝯſilia. ¶ Socra.
¶ Multos itaqꝫ vicos caſtraqꝫ deti= B
nens: iam etiā ciuitates capiebat. Cūqꝫ ve
niſſet theſiphontē ciuitatē: intātū obſedit
regem vt crebris legationibus vteret̄ offe
rens dare ſue patrie ꝑtem: ſi ſolutus bello
diſcederet. Quod ille noluit neqꝫ ſupplicā
tibus eſt miſertꝰ/ neqꝫ mente ꝑcepit quia
vincere quidē bonū eſt: ſupuincere nimis
inuidioſū. Credēs precipue magicis artibꝰ
quas ei maximꝰ philoſophꝰ exhibebat ⁊ ar
bitratus alexandri macedonis ſe gloriā ꝑ=
cepturum aut certe potioꝛē. Putabat eni
ſm pitagoꝛeā platoniſqꝫ ſententiā ex mu=
tatione coꝛpoꝝ alexandri aīam poſſidere
aut eſſe potiꝰ in altero coꝛꝑe alius alexan=
der. Ob hāc itaqꝫ cāꝫ ꝑſaꝝ regis noluit ꝓ
ces admittere. ¶ Soſomenus. ¶ Cū
igitur i deſerti loca primo captiuoꝝ hūiſſꝫ
ducatū: poſt ea quidā ſenioꝛ ſub ſchemate ꝓ
ditoris ſe ei cōpendioſum iter oſtēdere cō=
promiſit. Cumqꝫ tribus diebꝰ ambulantes
ad maioꝛē ſolitudinē veniſſent illū ſiquidē
fuſtibꝰ occiderūt: ꝯfitentē hoc ſe feciſſe ꝓ
patrie libertate etiā libēter toꝛmēta omīa
ſuſtinere. Exercitus interea perſarū exiti
nere fatigato exercitu romāoꝝ iratꝰ occur
rit: ſeqꝫ ad congreſſionem ꝓliū preꝑauit.
¶ Socrates. ¶ Querebant̄ eni romāi
de pricipe cur noluerit bellū cū lucri ꝓmiſ
ſione finire. Verūtn̄ perſis inſtātibus reſi=
ſtebāt ita vt frequenter verterētur hoſtes
in fugā. Porro iulianus erat pn̄s in equo
⁊ exercitum confoꝛtabat: inermis quidem
ſpe felicitatis ſue ꝓſumens.
¶ Theodoꝛicus. ¶ Capitulum. xlvij

Contra quem iaculū re
pente delatū diſcurrēs per bra=
chiū in eius latus imerſum eſt.
Ex hoc vulnere ſuſcepit terminū vite Qui
vero iuſtiſſimū intulit vulnꝰ hactenꝰ igrat̄
Sed alij quendā inuiſibiliū hoc intuliſſe fe
runt: alij vero vnū paſtoꝝ iſmahelitaꝝ: alij
militē fame ⁊ itinere fatigatū. Sꝫ ſiue hō ſi
ue angelus fuerit: palam eſt qꝛ diuinis iuſſio
nibꝰ miniſtrauit. Aiunt ei qꝛ dū fuiſſet vul=
neratus moꝝ manū ſanguine ſuo cōpleuerit
⁊ in aerem ꝓiecit dicens. Galilee viciſti Et
in eo ipo confeſſus eſt cū blaſphemia victo=
riam. ¶ Socrates. ¶ Caliſcꝰ au
tē qui inter familiares imꝑatoꝛis tunc mili=
tabat: ⁊ heroico verſu eiꝰ cōſcripſit hyſto=
riam. Ait eū a demone vulneratū fuiſſe de=
functū Julianꝰ ergo quarto conſulatu ſuo
quē ediderat cū ſaluſtio: ſexta die iunij mē=
ſis in ꝑſica regione defunctꝰ eſt Anno tertio
impij ſui ſeptio vero ex quo ceſar a ꝯſtātio fue
rat oꝛdiatꝰ vite āno tceſimo pmo. C. xlviij

Poſt cuius moꝛtem eius
magie cōperte ſunt Carra nāqꝫ
ciuitas eſt: hactenꝰ ipietatis reli
quias hn̄s: per hanc iter agēs qm̄ ꝑ ediſſam
ꝓpter pie religiōis cultū trāſire noluerat
in templū qd a paganis colit̄ eſt ingreſſus.
Ubi dū quedā cū ſuis ꝯſoꝛtibꝰ ſacrilegia ce
lebraſſꝫ ianuas ⁊ clauſtra diſpoſuit: ⁊ quoſdā
ibi milites obſuare ꝓcepit vt iter huiꝰ nul=
lus accedēt donec ipe remearet. Cūqꝫ moꝛ
tuus fuiſſet: et ipſo plū ſucceſſiſſet iperium
igredientes in tēplū inuenert mira ꝓncipis
ſimulachꝛa/ eiuſqꝫ ſapiam ⁊ famoſiſſimam
pietatē. Viderūt eni mulierē capillis appē
ſam extēſas hn̄tē manꝰ: cuiꝰ ventꝝ apuerat
vt ꝑſaꝝ victoriā in iecoꝛe eiꝰ inſpicēt. Hoc
quod ſcelꝰ i carris inuentū ē: verū in āthiochia

pluria ſacra ſunt ī palacio hšanis; aiūt ea pitib⁹ plenas fuiſſe: cōptas ⁊ īnūera in puteis demerſa corpa mortuoꝝ. Jn q̄ vrbe dū ei⁹ nūciat⁹ fuiſſet interit⁹: publicā cūcti habuere feſtiuitatē: ⁊ nō ſolū ī eccl'ijs ⁊ ſepulturis martyrū exultabāt: ſꝫ etiā ī theatris victoriā p̄dicabāt cū ſacerdotib⁹ exultātes. Ego aūt etiā clamorē fauoris eoꝝ hic pōere neceſſariū iudicaui: vt etiā apō poſteros hec meōria reſeruet. Cōit ei clamabāt oēs Maxie fatue: vbi ſunt tua vaticinia? Vicit de⁹ ⁊ xp̄s ei⁹. Hic ḡ libri termin⁹ ē habēd⁹ ne pio impio ī pietatis potētia copuletur

¶ Explicit liber ſextus.

¶ Incipiunt tituli libri ſeptimi

i De iouiniani ī patoris auſpiciis ⁊ q̄admodū a pſīdū finib⁹ ſit egreſſ⁹
ij Quid ſophiſta libanius ɔtra xp̄ianos ſcripſit ⁊ quō hyſtoriographus ei⁹ dicta deſtruxerit.
iij De rectitudīe fidei iouiniani: et q̄d athanaſi⁹ alexādrin⁹ ſcρſerit
iiij Quō iouiniāi tp̄ibus orthodori floruerūt ⁊ heretici ſūt oppreſſi.
v Quia athanaſi⁹ veīt ad iouinianū ⁊ ab eo decent̄ eſt honoratus
vi De ɔſulatu ⁊ fine iouiniāi.
vij De ortu p̄ricipis valētiniani: et q̄admodū frēm valētē īpe fec̄ īpa
viij De ambroſij mediolaneſi. (tore ep̄atu atq; fiducia.
ix Edictū valētiniani ⁊ valētis de cōſubſtantiali trinitate.
x Ep̄la illiriciāoꝝ ep̄oꝝ ad orietales ep̄os ꝑſitētiū ɔſbāīē t̄nitatē
xi De hereſe audianioꝝ.
xij De lampſaceno concilio.
xiij Q̄admodū valēs fact⁹ fūit arriā⁹.
xiiij Qua crudelitate valens ſit vſus aduerſus orthodoros
xv De tyrānide ⁊ pditōe ꝓcopij
xvi De exilio ſcti euſebij ſamoſateni pōtificis: ⁊ q: cives eius amore fidei alio ep̄o ſe ſubdere noluer̄t
xvij De exilio barſini ep̄i.
xviij Idē ꝯ crudelitate valētis quā geſſit adūſ⁹ orthodo. extīcto ꝓcopio
xix De eunomio hereſiarche
xx De ſeuicia valētis ꝯ ɔſtantīopolitanos orthodoros.
xxi De deſtructōe muroꝝ calcedoñ.
xxij De natiuitate valētiniāi mīoris ⁊ de immenſitate grandinis ⁊ de ortu p̄incipis gratiani.
xxiij Quō arriani macedonianos fuerīt ꝑſecuti ⁊ illi ſe ɔtulerīt ad liberium.
xxiiij Libell⁹ macedoniāoꝝ liberio romano datu ſcρo.
xxv Ep̄la liberij ⁊ ſiciliēſis cōcilij ad macedonianos ep̄os poſt pniām
xxvi Cur eunomi⁹ ab eudoxio ſegre (gat⁹ ſit.
xxvij De latebris athanaſij
xxviij De ɔcilio tramenſi vbi lr̄e liberij ⁊ occidentaliū ſunt recepte.
xxix De eudoxio arriāo q̄ fuerat ɔſtātinopolitan⁹ ep̄s ⁊ de pſecutōne valētis pp euagriū ortodoxū ep̄z.
xxx Quia octogīta orthodoroꝝ a valēte in naue cremati ſunt.
xxxi Quid valēs geſſerit in cappadocia ⁊ anthiochia.
xxxij Quid in ediſſa vel quō mulier cū ſuo filio currens ad martyriū. et prefectū ad imperatorē ſtupore facti a crudelitate remouerit.
xxxiij De examinatione exilio pluriōꝝ orthodoroꝝ.
xxxiiij De miraculis confeſſoꝝ
xxxv De rūſo demōis qui poſt valētez īpatur⁹ eēt ⁊ q: ob hoc valēs mľtos occiderit.
xxxvi De baſilio ep̄o cappadocie ⁊ quō exilij minas euaſerit.
xxxvij De fine athanaſij alexādrini et ſucceſſione petri ⁊ ſeditione contra eū facta ⁊ q: romā ꝑfect⁹ eſt
xxxviij Qua crudelitate lucius alexandriam fuerit intro ductus.
xxxix Que miracula geſſerīt heremite in exiliū a lucio deſtinati
xl Littere petri alexandrini pōtificis in q̄b⁹ lucij mala referunt.

¶ Incipit liber ſeptimus.

¶ Socrates ¶ Capitulū primum.

Milites igitur ī maxima eſtuatbe venientes omiſſa omni dilatione altera die iouiniāo infulas īperatoris īpoſuīt. Erat enim vir fortis ⁊ nobilis ⁊ illo tp̄e milienarius quo iulianus electionē militib⁹ lege ꝑpoſuit vt aut ſacrificarēt aut militia cederent. Qui cingulum magis elegit amittere / q̄ꝫ imperatoris preceptionib⁹ impijs obedire. Nunc ḡ tūc Julianus

ꝓpter belli neceſſitatem inter viros milita
re ↄ habebat. Qui cū violēter a militibꝰ ad
imperiū traheretur clamabat dicēs non ſe
velle paganis hoībus imparare: cū ipē xp̄ia-
nus exiſteret. Cūqꝫ vox oīm' cōiter ꝓclamaſ
ſet dicētium ſe quoqꝫ eſſe xp̄ianos ſuſcepit
imperium. ❡ Theodoricꝰ ❡ Cogi
tabat itaqꝫ iouinianus de cōmuni ſalute ⁊
quō poſſet de medio hoſtiū illeſuꝫ exercitū
liberare. Nec indiguit grādi conſilio: ſꝫ ſe
minibus pietatis vtiliꝫ vindemiauit fru
ctum. Repente nāqꝫ ſuam ꝓudentiam deꝰ
oſtēdit ⁊ fluctuationē eius ad portū tran-
quillitatis adduxit. Dū enim huius anguſtiā
perſarū rex agnouiſſet miſſa legatiōe peti-
uit pacē deinde cibaria militibꝰ deſtinauit
et fox venaliū eis ꝑparari in deſerto ꝑce-
pit. Celebratiſqꝫ federibus exercituꝫ re-
duxit incolumē. ❡ Socrates ❡ Que
pacta quātū ad gloriam romanoꝝ turpis
ſed tēpori cōgruebāt. Amiſſa nāqꝫ ſyria et
tradita ꝑſis niſibi meſopotamie ciuitate
diſceſſit. Hec itaqꝫ nūciata xp̄ianos cōfor-
tauerūt paganis intulerūt luctū. porro mi
lites incautū iuliani feruoreꝫ valde culpa-
bant cauſamqꝫ damni finiū romanoꝝ ei po
tius inferebant qm̄ ad perſaꝝ quaſi ꝓdi-
tore ſeductꝰ naues que ꝑ fluuiū frumenta
deueherēt incēdit et famē militibꝰ irroga
uit ❡ Capitulum ſecūdum B

Tunc itaqꝫ ſophiſta liba

t niꝰ lamētatiōis librū in iulianuꝫ
cōſcripſit quē iulianū denomina
uit. faſcinatū quippe laudibus illius I quo
etiā meminit libroꝝ quos contra xp̄ianos
ediderat iulianus. Et ſiquidē laudes impa
toris ſophiſta dixiſſet: ego quieſcerē veſti-
gia hyſtorie ſequēs. Sed qm̄ tanꝙ callidꝰ
rethor memoria iuliani libroꝝ xp̄ianam vi
detur lacerare religionē: ꝓpterea cōtra eū
poſitis primū verbis ipſius pauca dicēda ſūt
Hyemis inquit noctes amplꝰ impator ex
tendens incūbēdo libris: paleſtinenū hoīem
deum deiqꝫ filium referētibus ꝓliabat eni-
xius: ⁊ redarguendo ꝑualuit: vt riſū ⁊ quā
dam inanitatem oſtenderet eoꝝ q̄ colunt a
tatibus. In quibus laboribus ſene tyrio ſapi
entior eſt īuentus. Propiciꝰ aūt ſit iſte ty-
riꝰ ⁊ placide verba mea ſuſcipiat tanꝙ a fi
lio victus eſt. Hec quidē ſophiſte libanij ſūt
verū ego ſophiſtam eū optimū fuiſſe noui/
tn̄ ſi nō eius religiōis cuiꝰ impator fuiſſet:
omnia q̄ de iuliano xp̄iani etiā iſte tunc di-
ceret ⁊ forſitan quaſi rethor augeret. Naꝫ
⁊ viuo ↄſtātio laudes: ⁊ eo defuncto iuriaſ
plēas crimibꝰ eius effudit. Et ſi ſenex por-
phiriꝰ fuiſſet: impator libros eiꝰ iuliani ꝑ-
poſuiſſet operibus. Sed ⁊ iulianus ſi ſophi
ſta fuiſſet dixiſſet forſitan etiā ipm̄ malum
ſicut ethinolū. Quia ergo ille tanꝙ eius ſe
cte et tāꝙ ſophiſta ⁊ amicus impatoris: q̄
ei ſunt viſa dixit ei. Nos vt poſſumꝰ obuie-
mus. Primū itaqꝫ dixit q: libris incumbe
ret hyemis noctes extendēs. Incumbere
nāqꝫ ſignificat quia intentionē habuit vt vi
tupationē conſcriberet ſicut cōſuetudo ſo
phiſtis eſt. Nā olim hos libros ſcierat: ſed
tunc ineūbebat ⁊ maxio ꝓlio contēdebat.
Unde palam eſt q: nō ſicuti libanius putat
redarguēdo ꝑualuerat ſed infirmitate ſue
veritatis eſtuabat ea q̄ bene illic cauteqꝫ ſūt
poſita tanꝙ detractor lacerare laborabat
Oīs enī qui reſiſtit alicui: nūc vertēdo: nūc
celando veritatem / mētitur aduerſus cuꝫ
cōtra quē litigat. Et q̄ īfenſus alicui ē: oīa
ſicut hoſtis non ſolū agit ſed etiam iod con
tendit. Quia vero iulianꝰ atqꝫ porphirius
quē tyrium ſenē vocat: detractores B
ambo fuerūt ſuis ſermonibus arguuntur.
Nam porphirius ſummi phōꝝ ſocratis vi
tam dilacerauit ī hyſtoria philoſophie quā
ipē cōſcripſit: ⁊ talia de eo retulit qualia ſo-
liti derogationibꝰ occupari. Et hec de illo
ſocrate qui apud grecos mirabilis caſtita-
te: iuſtitia: aliīſqꝫ virtutibus habebatur.
Quē plato mirabilis eoꝝ phūs ⁊ xenofon
te alter phoꝝ thiaſus nō ſolū tanꝙ deo a-
mabilē honorant: ſed etiam vltra hoīem ſa
puiſſe ꝓnunciant. Porro iulianꝰ zelatus
ꝑtē paſſiōeꝫ ꝓpriā in ceſaribꝰ enudauit: et
oīm ante ſe regnantium vitas carpens: ne
qꝫ philoſopho marco pepercit. Igitur am-
bo detractores fuerunt. Nō opꝰ habeo plu
rimis vti ſermonibꝰ. Ego nāqꝫ ex vero C
rūqꝫ verbis mores coꝝ conīciēs hec ⁊ dixi
Quid aūt de iuliano gregoriꝰ nazanzenꝰ
retulit audiamus. Ait enim in ſecūdo libro
contra pagāos hec verba poſt alia. Nec eq̄
dē d̄ iuliano aliīs ipa expimēta tradiderūt
⁊ aſſūpta ptās impiī. Michi aūt olim eius
mores compti ſunt: dū hunc virū in athēis
clarꝰ aguiſſē. Uenerat eī illic dū fratē eiꝰ im
patori videret īimicꝰ. Fuitqꝫ aduētꝰ eiꝰ rō
duplex: vna qdē q̄ſi decētior q̄ dicebat ſe ve
niſſe vt videret helladam atqꝫ doceretur.
altera vero ſecretior et non nota plurimis
vt immolatores demonum ⁊ viros fallaces

inquireret qꝛ nō dũ habebat ĩpietatis ſue
licentiā. Tũc igitꝰ nō fruſtra cōſideraui vi
rum. Non eñ fortuite iſta conſpexi: ſed fa
ciebat me cautũ ĩconſtantia moꝝ eiꝰ: ⁊ ex=
ceſſus vberioꝛ. Uatis eĩ egregius eſt qui
bene conſiderat. Nullũ eñi ſignũ in eo mi=
chi vtile videbatꝰ. Ceruix inflexibilis: hũe=
ri iactabiles: oculi currẽtes huc illucqꝫ di
recti: et furioſe reſpiciẽtes. Pedes ĩpati
entes: nares ſpirãtes ĩiurias: atqꝫ cōtẽp=
tus: ſcemata riſibilia: ⁊ hoc ipm̃ ſemꝑ ha=
bentis. Riſus incōtinẽs: ⁊ quaſi ſubbuliẽs
Conſenſus et negatio ſimul ratio nulla ra
tione cōſiſtẽs: interrogatio inoꝛdinata atqꝫ
reſponſio nulla cōgruentia ſibi conueniẽs
Sed quid per vniuerſa diſcurꝛoꝛ hunc ãte
opa vidi ⁊ opertbꝰ ipis agnoui. Et ſiquidẽ
eẽnt michi pñtes qui tũc aderant teſtarẽt
qꝛ cũ hec vidiſſẽ repẽte dixi. O quale malũ
nutrit res publica romanoꝝ. Et cũ hec ꝓ=
dixiſſẽ optaui me ĩuenire debẽ mẽdacẽ. Me
lius eñ fuerat hoc / quã vt tantis terra ſce
leribꝰ ĩpleretur. Nunc̄ arbitroꝛ talia fuiſ
ſe ꝓdigia: cũ multa diluuia: multa incẽdia:
multe peſtes: ⁊ hiatus terre ꝓuenerũt: li=
cet hoĩes ĩhumani: ⁊ feroces: ꝯpoſitiqꝫ diſ
ſimilibꝰ naturis fuiſſe referãtur. Ob quã
rẽ digno ſua ſuperbia fine cōcluſꝰ eſt. Hec
gregoꝛius de iuliano narrauit. Quia D
vero cōtra xp̄ianos multa verba ꝓferẽtes
niſi ſunt vim facere veritati: quedaꝫ ex ſa=
cris lr̃is ꝯuertentes: alia ꝯmutantes: oĩa
tñ ſcd̃m ſuam ſumentes ĩtentionem: multi
eis obuiantes iſta patefecerũt deſtruẽtes
et redarguẽtes eoꝝ vana ſophiſmata: et an
te oĩa origenis: licet ante multa fuiſſet tẽ
poꝛa iuliani. Is eñi ea que videbantur tur
bare legentes ſacratiſſimas lectiões obici
ens ſibimet et interpꝛetatꝰ ea / detractoꝝ
ſophiſticas adĩuentiones excluſit. Que ſi
ſepius legiſſẽt iulianꝰ atqꝫ poꝛphiriꝰ ea li
bẽter accipiẽtes / in aliud foꝛte ſua verba
mutauerãt et nō ad blaſphemie ſophiſma=
ta verterẽtur. Quia eĩ lacerare ſtuduit im
peratoꝛ apud ydiotas et ſĩplices verba fa
ciens / et nō apud eos qui ſcripturaꝝ diui=
naꝝ obtinẽt veritatẽ ex his palam eſt. Su
mens eĩ ea verba que diſpenſationẽ cauſa
humaniꝰ poſita ſũt cũ multa hmõi collegiſ
ſet exẽpla: hec nouiſſime dicit. Hoꝝ igitur
ſingula ſi nō aliquã hñt ineffabilẽ cōtẽpla
tionẽ: maxima de deo blaſphemia ſũt plena
Hec ergo iulianꝰ in tertio cōtra xp̄ianos li
bro dixit. In libro autẽ ſuo quẽ de ciniſmo
ſcripſit: docẽs quō ſacras fabulas decet fin
gi dicit opoꝛtere hacꝝ veritatẽ abſcōdi. Sic
enim ait. Amat enim natura celari / et ab=
dita deoꝝ ſubſtãtia: non patitur nudis ver
bis in aures introire pollutas. Apparet er
go per hec impatoꝛẽ ſuſpitõnẽ habuiſſe di
uinis ſcripturis / qm̃ eſſent verba miſtica ĩ
effabilẽ quendã modũ contẽplationis ha=
bẽtia. Sed indignatur cur nō oẽs eandem
ſentẽtiã habuerint / et inſiſtit his qui inter
xp̄ianos diuina ſimpliciꝰ ſuſcipe videntur
eloquia. Non igꝛ opoꝛtebat eũ ꝯtra ſimpli
ces ĩſurgere: nec ꝓpter illos cōtra ſacras
lr̃as intumeſcere / neqꝫ odio habẽ et auer
ſari que bene magis intellexerãt qm̃ non
oẽs tũc ita ſẽtiebãt ſicut ĩpe voluerat. E
Similis ergo poꝛphirio factꝰ ẽ. Ille nãqꝫ
in ceſarea paleſtine / a qͥbuſdã xp̄ianis ceſꝰ
iracũdiã nō ferẽs xp̄ianitatẽ deſeruit ꝑ fu
roꝛẽ: et odio inimicoꝝ ſcribẽdo blaſphemi
as xp̄ianitate priuatꝰ eſt: ſicut eũ euſebius
pamphili redarguit et eiꝰ verba deſtruxit.
Imperatoꝛ aũt apud ydiotas ſuꝑbus ĩter
xp̄ianos extitit ea paſſione in blaſphemias
poꝛphirũ declinauit. Ambo ſiquidẽ ſpōte
deliquerũt: et ſcienter peccando digniſſĩa
pena mulctati ſũt. Cũ igitꝰ ſophiſta libaniꝰ
velut irridens dixiſſet / hoĩem ex paleſtina
deum et dei filiũ faciũt: obiitꝰ ſuoꝝ videtur
eſſe verboꝝ. Ad finẽ namqꝫ eiꝰ libri iulianũ
deificauit ſic inter alia dicens. Primũ nã
qꝫ nũciũ eius moꝛtis pene perimerãt: cur
putaretur de deo mentitus. Deinde paulu
lũ deſcendẽs ait. O demonũ alũne: demo=
nũqꝫ diſcipule: ⁊ demonũ obſeruatoꝛ. Qui
licet hoc aliter ĩtelligeret verũtñ hec eadẽ
de iuliano dixit que xp̄iani exꝓbrãtes af
firmant. Si ergo eum laudare cogitabat:
opoꝛtebat eũ hoc nomẽ effugere nec eũ de
ditũ demonibꝰ iudicare: ſicut ſermonẽ aliũ
declinauit. quẽ dũ repꝛehenderetꝰ de ſuis li
bris abſcidit. Quō eĩ homo xp̄i deificetur
et q̄admodũ in aperto homo fuerit ĩuiſibi
liter aũt deus: et q̄admodũ vtraqꝫ ſint ve=
ra xp̄ianoꝛum ratio ſacra nouit. Pagãi ve
ro anteq̄ credant intelligere nequeũt. Di
cit eñi ſermo diuinus Niſi credideritis nō
intelligetis. Quapꝛopter non erube= F
ſcunt multos homines deificãtes. Et vtinã
bonis moꝛibus inſtitutos / aut iuſtos / aut
caſtos ⁊ nō potius lubꝛicos: iniquos ⁊ ebri
oſos. i. hercules: dyoniſios ⁊ aſclepios ſicu
ti frequenter in ſuis libris iulianus iurare
nō erubeſcit. Quoꝝ maſculos femiaſqꝫ cu

pidines ſi numerare voluero longa digreſ-
ſio generat̄. Sed ſufficit hec ſcire volētibꝰ
ariſtotilis palliū: ⁊ corona dyōiſij ⁊ liber re
gine multe meōrie: turbaqꝫ poetarū q̄ de ta-
libus ſcribētes vere ridiculū ⁊ inanitatem
theologie oſtēdere paganorum. Quia vero ꝓ
prium paganorum eſt hoīes ſumma facilitate
deificare monſtramꝰ Rhodijs quādā cala
mitate detentis reſponſū eſt datū: vt phry
giū attin ſacerdotē veſanie phrigiū celebri
tatis placarent. Tale nāqꝫ reſponſum eſt.
Attin placate deum magnū: purū adonē:
bone vite: diuitiarum datorē: comatūqꝫ dyoni
ſium. Hoc itaqꝫ rūſo attin qui amore veſa-
no ſemetipm̄ occidit: eundē adonē dyoniſi
umqꝫ noīauit. Cūqꝫ alexāder macedonum
rex tranſiſſet in aſiā: amfiriones alexādro
fauentes carmia iſta finxerūt iouē deorum
conſulē: ⁊ mineruā honora: tergenitā q̄ cor
pore mortali ſupnū abſcondis regē: quē iu
piter heroū ſeminauit generibꝰ adiutorem
bone leges leticie alexādrū ſtatuere regē
Hec in parthia ꝓnūciauit demon Qui cū
potētibus adularet̄ deificabat eos. Quid
enī dicamꝰ dū etiam cleomedē adletham
deificauerint ita dicentes. Vltimꝰ heroum
cleomedis ciuitatis athleta quē ſacrificijs
honorate q2 mortalis iam nō eſt Propter
hoc ergo reſponſū dyogenis cynici ⁊ oena
maus phūs: pytiū reprehenderūt appollinē:
cizicem vero tertiū decimū deū adrianum
appellauerūt. Sed etiam ipē adrianꝰ ama
tū ſuū antinū deificauit/ ⁊ hec ridiculum ⁊
inanitatē nō dicit eſſe libaniꝰ. Hec ergo a
nobis propter eiꝰ detractionē ꝑ digreſſio-
nem dicta ſufficiant.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulum. iij. B

Quinianus ergo impa-
tor morvt impiſſ ſui terras igreſ
ſus eſt. primū hoc ſcripſit vt epi-
ſcopi de exilio remearent: ⁊ eccliās eis red
dendas eſſe ꝓfeſſus eſt: q̄ expoſitam ī nicea
fidem inuiolabilit̄ ſeruauerīt. Scripſit etiā
athanaſio qui pncipuus erat horum dogma
tū ꝓpugnator: petens vt ei reſcriberet ꝑ-
fectam diuinorum dogmatū diſciplinā. Qui
eloquentiores epiſcopos congregās reſcp
ſit rogans vt fidem nicee expoſitam cuſto-
diret tanq̄ apoſtolicis dogmatibus ꝯgru
entem. Cuiꝰ epl'e verba ſunt hec. Piiſſimo
atqꝫ clementiſſimo victori auguſto iouinia
no Athanaſius et reliqui epi venīētes ex ꝑ
ſona oīm epōrum egiptiorum: thebaidis: ⁊ li
bie Decet deo amabilē principē diſcēdi ha
bere voluntatē: deſideriūqꝫ celeſtiū/ ſic enī
vere ⁊ cor habēs in manu dei: ⁊ imperium
cū pace multis ānorum curriculis gubernab
Volente igitur te a nobis tua diſcere pieta
te catholice eccl'ie fidē: gratias ob hoc dño
referentes curauimus vt prolatam ab om
nibꝰ patribus in nicea tue pietati īſinuare
mus fidē. Hanc enī repudiātes quidā nobis
equidem frequenter inſidiati ſunt: eo q̄ ar
riane nō cōſentiremꝰ inſanie. Auctores hō
facti ſunt hereſis ⁊ ſciſmatū vniūſal' eccl'ie.
Vera ergo ⁊ pia in dñm noſtrū ieſum xpm
fides eſt oībus manifeſta: ⁊ ex diuinis litte
ris agnita atqꝫ lecta In hac enī etiā ſancti
martyrio conſummati ſunt: ⁊ requieſcētes
in dño nūc cōſiſtūt. Nā ſerat itaqꝫ ſemp fi-
des illeſa: niſi calliditas quorūdam hereti
corum eam violare preſumeret. Arrius enim
quidā eiuſqꝫ ſectatores erumpe ⁊ impieta
tem aduerſus eā introducere tētauerūt di
centes: ex nō extantibus ⁊ creaturā atqꝫ fa
cturā conuertibilēqꝫ eſſe filiū dei. Pluri-
moſqꝫ per talia ſeduxerunt/ ita vt etiam q̄
aliquid eē videbātur blaſphemia hmōi tra
herentur. Verum ſancti patres noſtri olim cō
uenientes ſicuti pdiximꝰ in niceno cōcilio:
arrianam q̄dē ſectā anathematizauerunt.
catholice eccl'e fidē ſcriptura teſte profeſſi
ſūt Eaqꝫ pdicata nec hereſis extincta eſt q̄
vbiqꝫ videbatur accenſa. Hec itaqꝫ fides ꝑ
omēs eccliās legebatur ⁊ pdicabatur: ſed
qm̄ arrianam hereſim quidā renouare vo
lentes: ipam fidem a patribus in nicea pro
latam anathematizare preſumpſerunt. ali
qui vero fingunt ſe eā ꝯfiteri: ſꝫ ipam veri
tatē negare noſcūtur. Aliter interꝑtātes
conſubſtantialitatem ⁊ ſanctoſpiritui blaſ
phemantes eum dicūt eum creaturam eſſe
atqꝫ facturā per filium celebratam: neceſſa
rio cōſiderantes leſionēqꝫ hmōi cauſa con
tra populū generatam: offerre tue pietati
cōfeſſiōem cōcilij niceni curauimus: vt pia
religio tua cognoſcat cum quāta ſcrupulo
ſitate conſcripta eſt: ⁊ quantū errent q̄ ex-
tra eam volūt aliquid edocere. Cognoſce
deo amabilis imꝑator qm̄ hec quidē predi
catur a ſeculo: ⁊ hanc profeſſi ſunt pr̄es ni
cea conuenientes. In hac quoqꝫ fide ꝯcor-
dant omēs eccl'ie hyſpanie ⁊ britānie nec-
non gallijs ytalijs ⁊ dalmatijs ꝯſtitute. In
cappadocia myſia ⁊ macedonia: ⁊ vniuerſa

ſimul helladia:ſed etiam vniuſa affrica:ſar-
dinia:cipro:creta: pamphilia:licia: yſauria
⁊ in omni egipto ⁊ libia ponto:⁊ cappado-
cia:partibuſqȝ vicinis ⁊ orientales eccleſie
preter paucos arrij ſectatores. Oim nāqȝ
predicatorum ſententiā experimento cogno
uimus:⁊ lr̄as habemus:eoſqȝ noluimus deo
amabilis impator:q̄ cum pauci quidā hu-
ic fidei contradicant p̄iudiciū facere nō po
terunt in toto orbe terrarum. Multo enim
tempore ab hereſe arriana pulſati: nūc eti
am pietati contentiōe maxima cōtradicūt
At vero hec pietas tua cognoſcat licet ſci-
at tamen ſtudium⁹ fidem niceno cōcilio ꝓ-
feſſam ab epis trecentis decem ⁊ octo ſub
iungere. Eſt aūt hec nicen: ꝯcilij fides.
¶Credimus in vnū deū patrē oīpotentē
oīm viſibiliū inuiſibiliūqȝ factorem. Et in
vnū dñm ieſum xp̄m filiū dei:natū ex patre
vnigenitū:hoc eſt de ſubſtātia patris/ deū
de deo:lumē de lumie:deū verū de deo vero:na
tum nō factum cōſubſtātialē patri per quē
omnia facta ſunt q̄ in celo ⁊ q̄ ī terra. Qui
propter hoīes ⁊ ꝓpter noſtram ſalutē de
ſcendit:incarnatus:humanatus: paſſus ē:
⁊ die tertia reſurrexit. Aſcēdit in celos:vē
turus iudicare viuos ⁊ mortuos. Et in ſpm̄
ſanctum. Eos autē qui dicūt erat qñ ñ erat
et anteqȝ naſceretur nō erat:⁊ q̄ ex nō ex-
tantibus factus eſt:aut ex altera ſbā vł ſub
ſiſtentia dicentes eſſe aut creatū: aut ꝯuer
tibilem:aut mutabilē filiū dei: hos anathe
matiſat ſancta catholica ⁊ aplica eccl̄a In
hac fide deo amabilis impator nos ꝯſiſtere
neceſſariū eſt tanqȝ ſacra ⁊ apoſtolica: nul-
laqȝ mouere eā ſeductione verboꝝ atqȝ cō-
tentiōe:quod ab initio arriani fecerunt:ex
non extantibus filiū dicentes. Et q̄ erat
quādo nō erat:⁊ creatus ⁊ factus ⁊ conuer
tibilis eſt. Propterea ſicuti p̄diximus:⁊ ni
cena ſynodus hereſim anathematiſauit hu
iuſmōi:fidē vero profeſſa eſt veritatē. Non
enim ſimpliciter ſimilem dixerūt filium pa
tri ne ſimpliciter ſimilis deo deus verus eē
crederetur:ſed etiam cōſubſtantialem ſcp̄
ſerunt: quod propriū eſt geniti veriqȝ filij
ex vero ⁊ naturali patre naſcētis. Sed ne-
qȝ ſpiritū ſanctum alienauerunt a patre ⁊ fi
lio:ſed potius glorificauerunt eum cū p̄re
⁊ filio in vna ſancte trinitatis fide:eo q̄ vna
ſit in ſctā trinitate diuinitas. Has litteras
Impator legens cōfirmauit quā habuerat
de ſacris ſcientiā ⁊ affectum:aliamqȝ B
conſcripſit legē vt frumētorum conſuetu-
do redderetur eccleſijs:quā maxim⁹ diſtri
buerat conſtantin⁹:⁊ dari prohibuerat iu-
lian⁹. Et qm̄ ꝓpter illius impietatem orta
fames nō ſinebat totam tūc ſummā quam
conſtātinus cōſtituerat erogari tertiam ꝑ
tem Iouinianus ad preſens impendi ꝓmi
ſit:ita vt ceſſante fame frumēta integra p̄-
berentur.

¶Socrates ¶Capitulum.iiij. B

Uocauit igitur impator
a conſtātio exilio miſſos epos/ q̄
nō occurrerant iuliani redire tē
porib⁹. Tunc aūt etiam templa paganorū
omnia claudebātur:⁊ ipſi ſacerdotes vbiqȝ
fugiebant Indutiqȝ pallijs ipa pallia repo
nebant ⁊ ad ſchema cōmune reuertebant.
Quieuit etiam pollutio ſanguinis quā pu
blice inſatiabiliter ſub iuliano celebrabāt.
Porro xp̄iani nō quieſcebant:preſules ei
religionum adibāt crebro principem:cre-
dentes eius obtinere ſe voluntatem aduer
ſus proprios inimicos. Et primū quidem
macedoniani libellum principi porrexerūt
poſtulantes vt expellerētur eccleſijs q̄ diſſi
milem filium predicabant:⁊ ipſi introduce
rentur in eas. Erant enim qui libellum ob
tulerāt:Baſilius ancyre:Siluanus tharſi.
ſofronius pompeiopoleos: paſinicus zele-
nus:leontius comanus: callicrates claudi
opoſſitis:theophilus caſtabale⁹. Horum li-
bellum impator accipiens:eos ſine reſpon
ſo dimiſit:hoc tātūmodo dicens. Ego cōtē
tiones odi:eos autē qui ad concordiā feſti
nāt diligo pariter ⁊ honoro. Quod audiētes
q̄ ad contentionem ſe preparabāt quieue-
runt. Hoc ergo prouoto imperatoris eſt fa
ctum. Nam tunc intentio ſectatorum aca-
cij reuelata eſt:⁊ ſicuti ſolebant ad vota ſe
principis contulerunt. Conuenientes eni
in anthiochia ſyrie: habuerunt verba cum
melecio: qui ante paululum diuiſus ab eis
conſubſtantialitatē defendere videbatur.
Hoc itaqȝ fecerunt quoniā eum honorari
conſpiciebant:principe tunc ibi morante.
Communi ergo conſilio libellum componē
tes conſubſtantialitatem profeſſi ſunt:⁊ ni
cenam roborantes fidem obtulerunt impe
ratori. Cuius libelli verba ſunt hec.
¶Piiſſimo et deo amabili domino noſtro
Iouiniano victori auguſto:ſynodus p̄ſen-
tium epiſcoporū ex diuerſis prouincijs in

anthiochena vrbe cōuenientium. Qm̄ eccle
ſiaſticā pacē atq3 cōcordiam tua primū ſtu
duit pietas celebrare: bene nouimus etiā
nos deo amabilis īpator. Quia vo verticē
hmōi vere vnitatis ⁊ orthodoxe fidei bn̄ ſū
pſiſti/ neq3 hoc ignoramus. Sed ne cū his
qui adulterantur veritatis dogma repute
mur: tue pietati ſuggerimus/ qm̄ ſancti cō
cilij nicea olim ⁊ ab initio celebrati fidē ⁊ ſu
ſcepimus ⁊ tenem⁹. Quādo etiā ⁊ conſub
ſtantialitatis nomē quod aliter ſe quibuſdā
habere videtur dicim⁹/ cautam interpreta
tionē a patribus excepiſſe: qppe ſignifican
tibus qm̄ ex ſuba patris nat⁹ eſt fili⁹: ⁊ ſi
ſimis per ſubām pri eſt. Nō enim velut ali=
qua paſſio circa ineffabilē natiuitatem cre
ditur. Neq3 ſcdm̄ aliquē paganoꝝ vſum ꝑ
cipitur a patribus ſubſtātie nomē dictum:
ſed ad deſtructionē arrianoꝝ qui p̄ſumpſe
rūt ex nō extantib⁹ de xp̄o aliquid impie p̄
dicare. Quod etiā iſti q̄ nūc inequalitatem
aſſerūt aſperius ⁊ audact⁹ ad vaſtandā ec=
cleſie concordiā impudētes auſi ſunt ppe
trare. Quāobrē huic nr̄e relationi ſubiun
ximus exemplar fidei niceni cōcilij: quā eti
am decenē amplectimur. Eſt ei hmōi. Cre
dimus in vnū deum patrē oīpotentem: ⁊ re
liqua. Et ſubſcriptio. Meleti⁹ ep̄s anthio=
chie obtuli in ſuprāſcriptis cōſentiēs Euſe
bius ſamoſaten⁹: euagrius ſiculus: vrani⁹
apamie: zoilus lariſenus: acati⁹ ceſarie: an=
tipater roſi: abramius vrimenus: ariſtoni=
cus ſeluco beli: barlabentus ꝑgami: vrani⁹
meletie: magn⁹ calchidis: euthici⁹ eleuthe
ropoleos: ioſacius armēie maioris: tit⁹ bo=
ſtrenſis: pelagius laodicie: arabian⁹ adren
ſis piſo: adaden⁹ ꝑ lamirionē pbr̄m: zabini
anus zeumatis: athanaſi⁹ ancyre ꝑ orſitū
⁊ eatiū pbr̄os: hyreneus gaze piſo auguſte
patrici⁹ palti ꝑ lamirionē pbr̄m. Anatholi
us berothes: theotimus aramen⁹: lucian⁹
arcenus. Nūc itaq3 libellū ī collectōe ſyno
daliū ſabini cōſcriptū inuenim⁹. Uerū impa
tor ꝑpoſitū hunc hēbat: vt blandimētis ⁊ ſua
ſione verboꝝ diſcordantiū contētiones ab=
ſcideret dicēs, nulli quidē ſe quōcūq3 credē
tiū fore moleſtū: eos tn̄ diligere ⁊ nimis ho
norare: q̄ pncipiū eccliaſtice vnitati p̄berēt
Quia vo hoc egerit etiā themiſti⁹ ph̄s ait
in laude quā in eius ꝑtulit cōſulatu: vbi mi
ratur impatorē qđ ꝑmiſerit vnūquēq3 cole
re ſicut vellet/ atq3 deuicerit blādientiū mo
res quos valde deridēs ait māifeſtare pur
puram. ¶Soſomenus. B

¶Igitur impator tunc etiā ſcđo nomie ꝑ
fecturā gubernanti ꝑtorianā legem dedit
vt capitali ſententia plecterent q̄ ſacrā vir
ginē nuptiali thoro violare p̄ſumeret vl' im
pudico aſpectu reſpiceret. nō dicā abripe
forte tētaret. Quā legē ideo poſuit eo qđ
iuliani tempibus quidā hmōi virgīes vxo
res ducere p̄ſumpſerūt.

¶Soſomenus. ¶Capi. v. B

Inter hec athanaſius a=
lexandrine ſedis ep̄s: cū paucis
ſuoꝝ cōuocato cōſilio neceſſarium
iudicauit vt xp̄ianū videret īperatorē. Ue=
nienſq3 anthiochiam pricipē de quib⁹ opor
tebat edocuit. Quidam aiūt q eū ip̄e ma=
gis euocauerit impator: vt q̄ neceſſaria ꝑ
religione ⁊ recta fide videbant exponeret.
diſponēſq3 vt decebat cauſas ecclie de reū=
ſione cogitabat. Uerū euzoi⁹ arriane ſecte
anthiochene ciuitatis ep̄s: ſtudebat vt ꝑ=
batianū quidā eunuchus in alexandria vr
be ordinaretur ep̄s: Cumq3 hoc agerēt: lu=
cius alexandrinus a georgio pbr̄ ordinat⁹
adijt imperatorē: ⁊ maledicēs athanaſio q̄
ſi temporib⁹ ep̄atus ſui fuiſſet inſcript⁹: et
plurima exilia p̄cedentibus ſuſtinuiſſet im
patoribus: eēt q3 circa ſacra per eū cauſa di
ſcordie. ſupplicabat inſup vt alr̄ in alexādri
na ciuitate ordinarer ep̄s. Uerum impera=
tor ſciens quāte athanaſio inimicoꝝ īſidie
ꝑueniſſent: derogatōes hmōi nō reſpexit.
ſed luciū quidē cū multa īcominatōne tace
re iuſſit Probatiū vero eiuſq3 ſequaces eu
nuchos auctores hmōi ſcelerū atq3 turbaꝝ
caſtigādos eſſe p̄cepit. Porro athanaſiū
amicū ſibi maximū factū deſtinauit in egy=
ptū: vt ſic ei videret cauſas ecclīaꝝ ꝑpoſq3
diſponeret. Ferē eni q eū ꝑ maxima virtu
te conuerſationis ſapientieq3 laudauerit.
Aiunt quidā anteq3 ſub conſtantio impato
re arriani tenerent ecclīas/ ſomniū vidiſſe
anthonium mōachum quaſi burdōes alta=
re ſacrū calcibus euertiſſent: expectuz q3
dixiſſe qm̄ ab adulteris ⁊ permixtis hoib⁹
ecclia calcaret. Que nō fuiſſe mēdacia: po
ſterior monſtrauit euentus.

¶Socrates. ¶Capitulum. vi.

Unc igitur imperator ī=
petum retinēs hereticoꝝ: diſceſ=
ſit ab anthiochia ⁊ venit ad thar
ſum cilicie: ubiq3 corpus iuliāi ſepeliuit. Et
dū cūcta ſolēnia funeri ei⁹ exhibuiſſet ꝯſul

eſt deſignatus. Dum〈qꝫ〉 cōſtātinopoli feſti
naret venit ad ꝑdictū noīe dadaſtā ī ter gala
tiā ⁊ bithiniā quo phs themeſtius cū aliis
ſenatorib⁹ occurrēs: ꝯſularem recitauit o-
rationē. Feliciter tūc agi potuerāt res ro
mane publice: ⁊ ſimul eccliaſtice ſb̄ ꝑncipe
benigno diſpoſite: niſi repētina mors mor
talē virū ab hoībus abſtuliſſet. In ꝑdicto
nā〈qꝫ〉 ꝑdio hyemis tp̄e ſtraris lāguore con
ſtrictus eſt mortu⁹: cōſulatu ſuo ⁊ baronia
ni filij: ſeptimadecia die februarij menſis q̄
regnauit mēſib⁹ ſeptem vixit ānis trigita
trib⁹. ❡ Soſomenus. ❡ Capi. vij.

Unqꝫ in niceam bithi
c nie veniſſet exercit⁹: valentini-
anū ordinauit īpatorem: virum
optimum ⁊ apice ꝑncipali digniſſimum.
❡ Socrates. ❡ Ualentinian⁹ igr̄ ordi
naī viceſimaqnta die eiuſdē februarij mē-
ſis: pānoni⁹ genē / de ſcibala ciuitare: Cui
tūc erat militū cura cōmiſſa: qm̄ ꝓbatiſſi
me militarē nouerat diſciplinā. Fuit etiaꝫ
vir magnanim⁹: ⁊ ſemp ꝑn̄ti fortuna meli
or apparebat. ❡ Theodoricus. ❡ Is
ei nō mō fortitudine: ſed etiā prudētia tē-
perentia at〈qꝫ〉 iuſtitia: et corporis magnitu
dine prefulgebat. Sic ei ſuit regalis piē ⁊
vrban⁹ vt dū exercit⁹ tēptaſſet ei aliū ſo-
ciare cōſortē: ille reſpōderit. Qd cantatur
ab oībus vr̄m inq̄t fuit: o milites īpatore
nō exiſtente michi dare regimē īperij. Ue-
rū vbi hoc ego ſuſcepi: meū iā ⁊ nō veſtruꝫ
eſt de rebus cogitare coībus. Cui⁹ verba
mirati milites ei⁹ ſecuti ſūt volūtatē. At il
le frēm de penia vocās qd̄ nō debuit ſociū
fecit īperij. ❡ Socrates. ❡ Poſt tri
ginta dies auſpicij ſui. ❡ Theodoric⁹.
❡ Cui aſie ſceptra cōcradēs ꝑiter ⁊ egip-
ti europam ſibi diſtribuit: Et veniēs ad he
ſperiā oēm illico docuit equitatē a ꝑdicati
onib⁹ pietatis icipiēs. ❡ Capitulū. viij.

Uxentio nam〈qꝫ〉 defun
a cto qui mediolanenſē ꝑſulatum
tenuerat: multiſ〈qꝫ〉 fuerat cōcilijs
abdicat⁹: euocās ep̄os impator hmōi apd̄
eos verba locut⁹ eſt. Noſtis apte erudıti
q̄ppe diuinis eloquijs qualē oporteat eſſe
pōtificē: ⁊ qr̄ non decet eū v̄bo ſolū ſed etiā
cōuerſatione gubernare ſubiectos ⁊ toti⁹
ſemetipm̄ imitatorē virtutis oſtēdere: te-
ſtem〈qꝫ〉 doctrine cōuerſationē bonā habere
Talē ita〈qꝫ〉 in pōtificali cōſtituite ſede: cui

et nos q̄ gubernam⁹ īperiū / ſincere nr̄a ca
pita ſūmittam⁹ / et ei⁹ monita dū tanq̄ ho
mies deliq̄rim⁹ neceſſario veluti curātis
medicamēta ſuſcipiam⁹. Hec cum dixiſſet
īpator: petijt ſynod⁹ vt magis ipe decerne
ret ſapiēs et pi⁹ exiſtēs. At ille: ſup vos ē
inq̄t talis electio: Uos ei gr̄a diuina potiti
et illo ſplēdore fulgētes: meli⁹ poteritis eli-
gere. Tūc ſacerdotes egreſſi de ep̄ali ſede
tractabāt. Uex citatis hitatores vt B
aſſolet tumult⁹ faciebāt: alij hūc: alij illuꝫ
ordinare petēres. Qui eni erāt de arriani
auxencij ſecta ſilēm ſibi fieri cōcertabant.
Rurſū orthodoxi ſui dogmatis nitebātur
hr̄e ep̄m. Hanc ſeditionē ābroſius cui tūc
ꝑſidalis fuerat cura cōmiſſa cognoſcens /
⁊ metuēs ne q̄d turbe cōſurgeret ad eccle
ſiā feſtin⁹ acceſſit. At illi ceſſāte ſeditione
coēm dederūt vocē: petētes vt paſtor gre
gis ordinaret ambroſius q̄ nondū fuerat
baptiſatus. Hoc īpator agnoſcēs: repente
iuſſit et baptiſari et tanq̄ dignū vir ordia
ri pōtificem. Nouerat ei ei⁹ certiorē oim
pōdere volūtatē: ⁊ toti⁹ regule decreta ſb
tiliora arbitrat⁹ etiā diuinū in eo eē decre-
tū dū in ei⁹ electione etiā ps cōtraria cōſo
naret. Is ergo ſacri baptiſmatis dono po-
titus: gr̄am q̄〈qꝫ〉 ſilr̄ ſuſcepit ep̄atus. Quo
facto hūc hymnū optim⁹ īpator ſaluatori ⁊
dn̄o obtuliſſe ferī. His q̄ppe que gerebanī
intererat. Gratias iq̄t ago tibi dn̄e omps
et ſaluator nr̄ qm̄ huic viro ego quidē com
miſi corpora. Tu aūt aīas ⁊ meā electiōeꝫ
oſtēdiſti tue iuſticie cōuenire. Cū〈qꝫ〉 C
poſt paucos dies ſāctus ambroſius cū mul
ta fiducia apud īpatorē q̄rerek: qr̄ male a
iudicib⁹ agebaī: tunc impator ait. Hanc in
quit cōfidentiā tuā dudum noui ⁊ aperte
ꝓbans nō ſolum non reſtiti ſed etiā in ele-
ctionē ordinatiōis tue ſoci⁹ fui. Feſtina ita
〈qꝫ〉 ſanare ſicut diuina lege ꝑcipitī aīas deli
cta nr̄a ap. Hec igr̄ īperator mediolani et di
xit et fecit. Cognoſcēs aūt quoſdā D
in aſia et phrigia de diuinis dubitare dog-
matib⁹: in illirico q̄dem ꝑcepit ſynodū ce-
lebrari et que de illis decreta at〈qꝫ〉 firma-
ita ſunt dubitantib⁹ deſtinauit. Porro qui
illic cōuenerāt decreuerūt fidem expoſitā
in nicena vrbe ſeruandam. Scripſit auteꝫ
et ipſe ſocium adhibens in ſuis litteris fra
trem: quatinus in his que placuerant du-
rarentur. Hunc ergo etiam legem ipſam po
nere neceſſarium eſt: que aperte et ei⁹ pie
tatem predicat: et valentis tunc ſincerita

tem ſine dubitatōne demōſtrat.

¶ Capitulū.ix.

Mperatores maximi pii victores auguſti: valentinianus valens / et gratianus / epiſcopis dioceſeos aſſe phrigie: carophrigie: pagaciane ī dño ſalutē. Tāto ɔcilio in illirico celebrato: et ſubtiliter habita queſtione de ſalutari verbo oñderūt ter beati pōtifices trinitatē cōſubſtātialē patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. Quā nequaꝙ declinantes / iuxta miſteria ɼligiōis magni regis etcetcēt. Hāc ergo predicari decreuit noſtra quoqꝫ potentia: ita tñ vt ñ dicāt alij: ſeqmur religionē impatorꝭ hāc patriā gubernātis et nō illi poti⁹ obedientes qui nobis ſalutis mandata cōtradidit Euāgeliū nāqꝫ chriſti noſtri ſic habꝫ. Reddite que ſunt ceſaris ceſari: ⁊ q̄ ſunt dei deo Quid ergo dicitis vos ēpi et preſules ſalutaris verbi: ſi ita ſe habꝫ veſtra probatō diligentes alterutros impiali abuti dignitate? Quieſcite et nolite pſequi eos qui deo perfecte miniſtrant: quoꝝ orationib⁹ ⁊ terrena bella ſedanē: ⁊ recedentiū a deo angelorum repelluntē incurſus: quiqꝫ omēs demones corruptores pcum aſſiduitate confundūt: tributa ſcdm leges inferre nō reſpuunt: poteſtatiqꝫ regie nō reſiſtūt: ſed ſincera volūtate et superni dei mandata cuſtodiūt: et noſtris legib⁹ ſubiugātur. Vos autem inobedientes eſſe mōſtramī: et nos qdem ſubijcimur ei qui prim⁹ eſt et nouiſſimus: vos autē vobiſmet arrogatis. Nos itaqꝫ puros nosipōs a vobis eſſe deſideramus. Et ſicut pilatus in examinatione noſtri chriſti: cū nollet eum perimere conuerſus qꝫ ad orientē et petens aquā diluit manus ſuas dicēs. Innocēs ego ſum ſanguine huius iuſti: ſic etiam noſtra maieſtas ſp mandauit perſecutionem nō fieri: neqꝫ fluctuationes inferri: nec inuidere laborantibus in agro dominico: neqꝫ diſpenſatores magni regis expellere: vt nō ad preſens ⁊ ſub imperio noſtro creſcere videamī: ⁊ poſtea teſtamentuꝫ domini ſubdere paſſiōi ſicut in ſanguine zacharie. Sed illi poſt aduentum superni regis noſtri chriſti ieſu diſrupti ſunt: contraditi morti cum adiutore ſuo demone corruptore. Hoc precepim⁹ in megecio: et ciceronio: et damaſo: et iampone: et brintiſſo qui auditores fuerūt. Sꝫ etiam ipſa vobis geſta dirximus quatinus agnoſcatis ea que in eximio ſunt cōcilio celebrata. His et go litteris ſubdidit etiā dogma concilij: hec ſummatiꝫ habētia. Profitemur ſequētes magnū orthodoxūqꝫ cōciliū conſubſtantialem eſſe patri filium: et non ſic intelligimus conſubſtantialeꝫ: ſicuti dudum quidam expoſuerunt nō vere ſubſcribentes: et nunc alij illos vocantes patres: virtutē ſermonis reſpuūt et ſequunē eos qui per conſubſtantialitatem ſimilitudinem ſignificatā eſſe conſcripſerunt: eoꝙ nulli reliquarū creaturaꝝ per eū factarum ſīſis ſit filius / niſi tm̄modo patri. Sed qui hec exponunt creaturā precipuaꝫ dei filiū impie dogmatiſant. Nos ītaqꝫ ſapimus: ſicut etiā cōcilia nuper rome et gallijs celebrata: vnam eſſe eandemqꝫ ſubſtantiā patris et filij et ſpūſſcti: in tribus pſonis qꝫ eſt in tribus perfectis ſubſiſtentijs. Confitemur autē ſecunduꝫ nicenā expoſitioneꝫ et incarnatū filiū dei cōſubſtātialē ex virgine ſctā maria: et in hominibus habitaſſe: ⁊ compleſſe diſpenſationē pro nobis omneꝫ in natiuitate et paſſione et reſurrectōne ⁊ in celos aſcēſſone et iteꝝ venturum vt reddat nobis ſimilitudinem diuinam a ſemetipſo deo exiſtentem carnigerum ⁊ hominē deiferum. His ergo q̄ predicta ſunt contraria ſapientes anathematiſam⁹: et eos ſimē qui non vere anathematiſant eū q̄ dixit antequā naſcerek nō fuit filius ſed ſcripſit qꝫ et anteꝙ opere naſcerek virtute erat ī patre Hoc enī et in omnib⁹ creaturis eſt / que nō ſp exiſtūt ſicuti deus. Fili⁹ ei ſp cū patre eſt ſempiterna natiuitate ꝓgenit⁹. Hec igiē ī pator ſummatim ſignificauit: Ego vero etiā ipas cōcilij ſras ponēdas exiſtimo.

¶ Capitulum decimum.

Piſcopi Illyrici. Epiſ ecclīaꝝ di dioceſeos aſiane: phrigie: catophrigie: pagatiane: in dño ſaluteꝫ Cōuenīētib⁹ nob ī vnū ⁊ hita maxīa q̄ſtiōe de ſalutari ꝟbo / ꝓbauim⁹ ɔſubſtātialē eſſe trinitatē patris ⁊ filij et ſpūſſcti. Quāobrem iuſtū fuit vob lr̄as deſtinare: nō qbuſdā argumētatōib⁹ religionē trinitatꝭ ſeribētes: ſꝫ ī hūilitate rogātes. has nr̄as ir̄as deſtinauim⁹ ꝑ dilcīſſimū frēm nr̄ꝫ helpidium pſbyterū. In pn̄tib⁹ itaqꝫ nr̄is ir̄is q̄ſi illud referē quod in ſaluatoris nr̄i ieſu xp̄i libris aſcriptū eſt. Ego quidē ſum pauli ego aūt appollo ego ꝟo cephe. Nunqd pars

tus crucifixus eſt ꝓ vobis/ aut ī noīe pauli
baptiſati eſtis? Et hec quidem ſufficiebāt
humilitati noſtre:etiam ſi non vobis vniu-
ſales litteras mitterem⁹:propter tm̄ timo
rem quem ibi predicatis cūcte veſtre ꝓuī-
cie a patre et filio et ſpiritū ſctm̄ diuiden-
tes. Quāobrez neceſſariū habuim⁹ ad vos
deſtinare dn̄m nr̄m et cōminiſtrū helpidiū
a regio principatu romanorū has litteras
deferentē:vt ſi forte talis ē ꝑdicatō veſtra
cognoſcat:qm̄ qui conſubſtantialē trinita
tem non ꝑdicant anathema ſint. Et ſi quis
his nō cōmunicans inuenitur / anathema
ſit. His aūt qui conſubſtantialē ꝑdicāt tri-
nitatez:ꝑpata ſunt regna celoꝝ. Rogam⁹
ergo vos fratres vt nō aliud doceatis:non
aliud innouetis:ſed cōſubſtātialē ſemꝑ vbi
qꝫ ꝑdicātes trinitatē poſſidebitis regnuz
dei. Ob hoc ſcribētes ⁊ cōmēorantes:has
litteras deſtinauim⁹. De epiſcopis aūt cō-
ſtituendis vel cōminiſtris tam conſtitutis
ſi ꝑmanſerint vſqꝫ ad finē ſanī/ bene: alio-
qn ex ipſo ꝑſbyterio repellantur. Simili-
ter ꝑſbyteros atqꝫ dyaconos in ſacerdota
li ordine diffiniuimus:vt ſint irreprehenſi
biles vndiqꝫ et a curia et ab officio militari
Propterea ergo hoc noluimus pluribus
verbis ſcribere:eo ꝙ dixerim⁹ vnū ex oī
bus dominū noſtrū et comminiſtrū helpi-
dium:ſtudioſe ꝑdicatōnē veſtrā cognituꝝ
ſi ita ſe habet ſicut audiuimus a domīo no
ſtro et conſacerdote euſtachio. De cetero
licet aliqū in errore fueritis deponētes ve
terem hominē induimini nouo. Nā et ipſe
frater et cōminiſter helpidius docebit vos
veram predicare fidem:qꝛ ſancta trinitas
cōſubſtantialis deo et patri et filio cū ſpiri
ritu ſancto ſanctificata:glorificata: mani-
feſtata eſt:pater in filio: filius in patre:cuz
ſancto ſpiritu ī ſecula. Hoc itaqꝫ declarato
aperte poterimus ſanctā trinitatem confi
teri cōſubſtātialem eſſe ſecundum fidez o-
lim in nicea expoſitam: quam patres cōfir
mauerunt. Qua fide predicata poterimus
erroneum demonem declinare. Quo extin
to:pacificos noſmetipſos litteris degētes
in pace ſalutabimus. Scripſimus itaqꝫ vo-
bis vt noueritis arrianos eſſe condemna-
tos:nolentes confiteri ex patris ſubſtātia
filium et ſpiritum ſanctum:quorum nomi-
na ſunt ſubiecta. Polyeronius: telematus
fauſtus:aſclipiadis: amantius: cleopater.
Hec ergo ita ſe habent in gloria patris et
filij et ſpiritus ſancti ī ſecula ſeculoꝝ amē.

Valere vos optamus patri ⁊ filio ſaluato-
ri chriſto cū ſcōſpū multis ānoꝝ curriculis

Capitulum. vndecimū. B

f Amoſiſſimus igitur im
perator tanꝙ apoſtolicꝭ dogma-
tibus ſollicitudinez perhibebat
Interea ſyrus quidam et genere et ligua
pariter audens nomine illo tēpore fuit do
gmata noua reperiens. Qui dudūz quidē
malignos habere conceptus incipiēs: tūc
manifeſtus apparuit. Prius nanqꝫ fatue ī
telligens quod ſcriptum eſt. Faciamus ho
minem ad imaginem et ſimilitudinem no-
ſtram humanam formā putauit habere di-
uinitatem:et corporis partibus eſſe diſtan
tiam: diuine ſcripture nequaꝙ ſenſum re-
ſpiciens: que ſepe diuinis operationibus
humanorum membrorum nomina circum
ponit:quoniam qui facile ſubtilius intelli
gere nequeunt:ꝑ hec dei ꝓuidentiā magis
agnoſcunt. Adiecit autem huic impietati
et alia his vicina. Ex veſania nanqꝫ mane-
tis aſperſus:neqꝫ ignis / neqꝫ tenebraꝝ de
um aſſeruit creatorem. Sed hec quidem vt
quecunqꝫ his ſimilia celant manetis veſa-
nie ꝑricipes: vt iſte predicabat ab eccleſia
ſegregati ſunt:quia quidam maledictū aſ-
ſerūt partum:quidam vero cum mulierib⁹
non longe cohabitantes contra legem vi-
uunt: et propterea dicunt remotius eſſe vi
uendum celantes dogmatū blaſphemiam.
Eſt tamen eis habitatio arrogantie plena
et fariſayce propago doctrine. Naz illi aīa
rū et corporum medicum accuſabant in tē
plo dicentes apoſtolis:vt quid cum publi-
canis et peccatoribus manducat magiſter
veſter? Et per prophetam de talibus dicit
deus. Qui dicūt mundus ſum:noli me tan
gere: iſti fumus erunt in furore meo ignis
ardens tota die. Sed horūz ſtulticiā redar
guere preſentis temporis non eſt:quapro-
pter ad narrationem reliquaz procedam⁹
Ea tempeſtate meſſalianoruz quos orā
tes appellant/ hereſis ē exorta. Vocantur
autem et alia appellatione eutiſyaſte id eſt
ſacrificatores. Iſti enim cuiuſdam demo-
nis operationem expectant:et hanc ſancti
ſpiritus preſentiam arbitrantur. Qui ve-
ro itegro hui⁹ rei lāguore ꝑticipant: auer
ſant operatōez manuū qſi malignā: ſomno
qꝫ ſemetipſos indulgent:et inıqtatū fanta-
ſias prophetias appellant. Huius hereſis

fuerūt pncipes: dadoſius et ſebas: et adelfiius: hermas: et ſymeonis et alij qui ab ecclesiaſtica ꝗdē nequaꝙ coīone receſſerāt dicentes diuinū cibū nichil nec ꝓdeſſe nec ledē. De ꝗ dñs dixit xp̄s. Qui comedit carnē meā et bibit ſanguinē meū viuit in eternū. Cumqꝫ voluerint hūc celare lāguorem etiā ꝯuicti īpudent͛ negāt: et hec alios ſapientes ꝗ ipſa a ſe retinēt ꝑſus abdicant. Litonis itaqꝫ pſul meliciēſis eccle dīuo zelo decent͛ ornatus: videns eo ꝙ hic languor multa monaſteria magis autē latronū vt ita dixerī ſpelūcas ſuaderet: eas incendit et lupos ab ouib⁹ ſegregauit. Similit͛ etiā philocius famoſiſſim⁹ licaonēſis antiſtes: dū hec peſtis illic creſceret: eā valde cōpreſſit ⁊ oues ꝗ tali contagione vexabant͛ eripuit. Porro flauian⁹ vbiqꝫ laudabilis pſul anthiochen⁹ audiēs hos ī ediſſa degere. et venenū proprium vrbib⁹ vicinis aſpgere: turbā dirigēs monachorū deduxit ad anthiochiā: et negantes eā peſtem hoc mō redarguit. Accuſatores itaqꝫ dixit calūnioſos eē: teſtes vero mēdaces. Adelpiū autē valde ſenē cū māſuetudine vocans et iuxta ſe ſedē ꝑcipiēs ait. Nos o ſenior ꝗ iā magnā ꝑtem vite trāſiuim⁹ humanāqꝫ didicim⁹ valde naturā: et adūſarioꝝ demonioꝝ machinamēta cognouim⁹ ipo experimento grē mīſtrationes edocti ſumus. Iſti vero cū ſint iuuenes nichil hoꝝ ꝑfecti⁹ agnoſcentes: ſpiritalia audire ꝟba nō portāt: ꝗpropt͛ dicito michi quō credis ſpm̄ cōtrariū recedere et grām ſancti ſpūs aduenire. His verbis ſenex ille mulcatus: oē venenū qđ celabat euomuit atqꝫ dixit. Nullā quidē vtilitatē ex ſancto baptiſmate baptiſatis accedere: ſed ſolā ſtudioſam orōnem inhabitantem demonē effugare dicebat. Inſup vnūquēqꝫ naſcentiū a progenito: e ſuo ſicuti naturā: etiā ſic demonū trahere famulatū Et his expulſis ꝑ illā orōnem ſtudioſā ſanctū ſpm̄ aduenire et ſenſibiliter ac viſibiliter ſuā deſignare pn̄tiam atqꝫ corp⁹ paſſionib⁹ mot⁹ cuiuſlibet eripe: et aīam a mala volūtate penit⁹ liberare ita vt nequaꝙ de cetero egeat: neqꝫ ieiunio macerante corpus: neqꝫ doctrina refrenāte: et ꝑgredi diſciplina libenter edocēte. Non ſolum autem ꝗ hoc impetrauerit corporis inquit exultationib⁹ liberat͛ ſed apte etiā futura ꝓuidet ⁊ ſanctā trinitatem oculis cernit. Nunc itaqꝫ flauian⁹ fetidiſſimū fodiens fontem: et ei⁹ pocula cūctis examinanda ꝓducēs: infeliciſſimo ait ſeni. Vetuſtiſſime malorū dierum: increpauit te os tuū: ⁊ non ego. labia eī tua teſtantur aduerſū te. Cumqꝫ hic languor cunctis īnotuiſſet: de ſyria quidem expulſi ⁊ ad pāphiliam ſunt ꝑgreſſi eamqꝫ hmōi peſte cōpleuerunt. ¶ Soſomen⁹. ¶ Ca. xij.

Situr valētinianus cū iſta ſaperet ſicut niceni pres A ſimilia ꝓfitentib⁹ ꝓderat. Aliis vero ſapientib⁹ nō erat īportun⁹. Qui dū initio regni de vrbe cōſtantinopolitana ꝑ thracias ꝓperaret ad romam: tūc epī helleſpōti bithinie: et quicūqꝫ conſubſtātialē patrē ac filiū pdicabāt: legatū miſerūt hypatianū heraclie pet inchij pſulem: quatenus dignaret͛ ad emendationē dogmatis intereſſe. Is cū audiſſet impatorē et epoꝝ legationē intimaſſet: reſpondēs valentinianus ait. Michi ꝗdem cum minim⁹ de populo ſim: fas non eſt talia ꝑſcrutari. Verū ſacerdotes ꝗbus hec cura eſt: apd ſemetipſos cōgregent͛ vbi voluerit. Cū hec itaqꝫ reſpōdiſſet pnceps in lampſacū cōuenerūt epi. Cumqꝫ duos tractaſſent mēſes nouiſſime decreuerūt vt ea ꝗ conſtantinopoli geſta fuerant ſtudio eudoxij ⁊ acacij vacuarētur. Similit͛ aūt vt vacaret etiā expoſitio fidei quā velut occidētaliū epoꝝ ꝓferētes quoſdam ſubſcribere in ea ſub ea ꝓmiſſione fecerūt: qr qđ fuerat cōſtitutum de diſſimilis ſubſtantie nomīe penit⁹ abdicarēt quod etiā ſūt mentiti. Similē vero eſſe patri filiū ꝑ ſbām aſſerebant dicentes neceſſariam ſimilis adiectionē ꝓpter ſignificationem ſbārum. Fidem vero illam eē precipiendam per omēs eccliās que ſeleutie fuerat ꝓmulgata: et expoſita in dedicatōe anthiochene ꝓbat͛ eccle. Depoſitis autē ab eis ꝗ diſſimilē patri filium aſſerebāt: ſedes ꝓprias recipi decreuerūt. Si ꝗs autē eos accuſare vellet: e quo hec piculo facere ſanciuerūt: iudices eſſe decernentes epos recte ſapiētes: ⁊ de vicinis ꝓuiciā ī ecclīā cōuenientes vbi teſtes eēnt ſinguloꝝ ꝗ dicerētur oppreſſi. Hec decernentes cū euocaſſent eudoxiū et ꝗ cū eo erāt locū eis penitētie tribuerūt. Quibus obedire nolētibus ꝗ fuerāt placita cūctis eccliīs ītimarūt B

Cumqꝫ crederet ēt ſtudere eudoxium vt vniuerſa regalia ſue partis faceret: et iſtis ſine dubio derogaret. neceſſariū putauert vt ꝑcutteret ēt ⁊ ꝗ fuerāt lāpſaco geſta nun

clarẽt. Remeantẽ itaq valentẽ iperatorẽ de trachia in heraclia adierṫ. Fuerat enĩ eĩ eum fratre ſuo digreſſus vſq ad quendã locum. Tunc eĩ eudoxiꝰ iam apd̄ pncipem atq ꝓceres precipuꝰ habebaṫ. Adeuntibꝰ ergo legatis a lãpſaco miſſis: iuſſit iꝑator ne ſemetipſos ab eudoxio ſepararẽt. Qui dũ reſiſterent et de geſtis cõſtãtinopolitanis apd̄ ſeleuciũ conciliũ habitis aduerſꝰ eudoxium q̄rereṅt: cõmotus ad iram princeps illos quidẽ deputauit exilio: eccl'ias aũt tradi iuſſit eudoxio. ¶ Theodoricꝰ.

¶ Capitulum. xliij.

Tempore quo valens ſuſcepit impiũ apſicis dogmatibꝰ ornabaṫ. Cum ergo gothi tranſiſſent hiſtrũ: et trachiam peragrarẽt collecta milicia pugnare cogitabat aduerſus eos. Cui placuit vt non nudus ſacra gr̄a dimicaret: ſed ſãcti baptiſmatis munitus armis: et hoc q̄dem bene placuit et valde ſapienṫ. Qd̄ vero poſtea geſſit magnũ animi mollicieĩ: et ꝑditionem ſignificat veritatis. Ea namq infelix paſſus eſt: q̄ ꝓgenitor adam. Coniugis enĩ eſt ſeductꝰ alloq̄o et muliebribus v̄bis laqueatus: Illa namq ꝑmitus arriane fallacie captionibꝰ irretita: etiã iſtuq ſecũ corruere in blaſphemie foueã ꝑſuaſit. Cuiꝰ ſeductionis auctor fuit eudoxius. Is enĩ adhuc cõſtantinopolitane gubernacula tenebat eccl'ie: nõ regẽs ſed ſuã potius mergens nauem. Tũc ergo in ipo baptiſmatis tp̄e iureiurando miſerrimum obligauit vt et in ipietate dogmatis ꝑmaneret: et vndiq contraria ſapientes expelleret. Sic igr̄ ille doctrinã apſicã derelinq̄ẽs arrias partes ſũpſit: ꝛ poſt paululum q̄ iurauerat adimpleuit.

¶ Soſomenus. ¶ Capitulum. xliiij.

Interea venit in eurocã metuebat enĩ ne forte pſe pacta ſub iouiniano triginta annoꝝ facta ſoluerent. Qui eum nichil mouerẽt degebat in anthiochia. Quo tp̄e meleciũ quidẽ epm̄ deſtinauit exilio. Paulino vero veritus: eius vitã pepcit. Eos aũt qui eudoxio cõicare nolebant eccl'iis expulit: pecunijs condẽnauit: verberibꝰ et alijs rebꝰ afflixit. ¶ Socrates. ¶ Dicit eĩ q̄z etiã multos in oriente flumine ſuffocaſſet.

¶ Theodoricus. ¶ De ſamoſateno aũt ſanctũ euſebiũ expulit: pelagiũ mirabilem paſtorẽ laodicenſiũ vrbe ꝑuauit: qui cum i iuuẽtute duxiſſet vxorẽ i ipo thalamo ꝑma die nuptiaꝝ ſpõſe ꝑſuaſit vt puritatẽ coĩvo luptati ꝑponeret: caritatẽq fraṫnã adipiſci ꝓ copulis nuptialibꝰ erudiuit.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. xv.

Cum hec autez in ſyria fierent ſurrexit ꝯſtantinopolim tirãnꝰ noĩe procopius. Qui pũo tp̄e multã ſibi militiam coaceruans feſtiabat aduerſꝰ iꝑatorẽ. Qd̄ dũ nunciatũ fuiſſet ꝯturbatus valẽs paululum ſuuz iꝑetũ remoraṫ. Cunq belli euentꝰ inter eos pturiret: terremotꝰ factus multas diruit ciuitates. Sed etiã mare termĩos ꝓprios immutauit et in q̄buſdam locis tanto potius inũxit vt loca q̄ ꝑdem ambulari poṫant rigareṅt. Ab aliis vero locis tantuz receſſit vt arida tellꝰ iueniret. Hoc ergo factũ eſt ꝑmo duoꝝ pncipũ ꝯſulatu. ¶ Socrates ¶ Sequẽti aũt anno graciani et dagalaiſi ꝯſulatu bella parabanṫ. Cunq tirannꝰ procopius de cõſtantinopoli digreſſus: caſtra moueret aduerſꝰ iꝑatorẽ: audiẽs valẽs venit ab anthiochia et cum eo cõgreſſꝰ eſt circa ciuitatẽ phrigie natoliam. Et ꝑma quidem pugna deuictꝰ eſt. Poſt paululũ v̄o procopiũ cepit: tradentibꝰ eũ agelone gomarioq militibꝰ. Quos ẽt poſtea iopinati q̄buſdã ſupplicijs iuſſit expendi. Deſpiciens eĩ iuſiurandũ qd̄ eis ꝑbuerat ſerris diuiſos crudeliṫ interimit. Tirannꝰ vero duabus vicinis arboribꝰ flexis ſingulos i eis pedes eiꝰ ligare fecit: queꝗ demiſſis aerem repetentes: procopiũ diuiſerṫ: Et hoc mõ tyrãnus interijt. ¶ Theodoricus.

¶ Capitulũ. xvi.

Euſebius interea ſamoſatenus ep̄us in thraciam exilio deportatꝰ / apſicis laboribꝰ deſudabat. Is eĩ multas eccl'ias deſolatas paſtoribꝰ eẽ cõſpiciẽs habitu militari ſuſcepto ꝛ calamauco caput operiẽs: ſyriam peragrabat et phenicẽ piẽ et paleſtinã pbr̄os ordinans atq dyaconos: aliaq eccl'ie replebat officia. Sicubi aũt iueniret ſibi cõcordes ep̄os: eos ꝑſules egentibꝰ conſtituebat eccl'ijs. Quãtã v̄o fortitudinẽ ſapientiãq mõſtrauit ſpialẽ ſuſcipiẽs iuſſionẽ q̄ eũ ꝑcipiebat i thracijs habitare necm̄ arbitror neſciẽtes agnoſcẽ. Venerat eĩ gerulus hꝰ ꝑceptiõis circa veſpã. Quẽ euſebi-

nos ſilentiũ hĩc ⁊ aductũ ſui celare iuſſit di
cẽs. Si cog̃uerit hec turba: ſacri zeli amo=
re flãmata te q̃dẽ iterimet. Ego aũt ꝓ tua
morte apud deũ penas cogor exſoluẽ. Cuꝫ
hec dixiſſꝫ veſptino ꝯſuete miniſterio cele
brato circa ipã ſomni p̃mordia vni famulo
rũ ſecretũ pãdẽs ſolꝰ egreſſus ẽ ſenex. Se
q̃baẽ itaqꝫ famulꝰ plumaciũ tñmõ ⁊ codi=
cẽ gerẽs. Cũqꝫ veniſſet ad eufratis flumĩs
ripã iuxta ipos muros ciuitatis expoſitã aſ=
cẽdit ĩ nauẽ/ vt ad zeuma nauigaret: iuſſit
qꝫ nautis vt remigarẽt. Factoqꝫ die ille q̃=
dẽ ꝑuenit ad zeumatis locũ. Samoſate ve=
ro gemitibꝰ ⁊ lamẽtatiõe ꝯpleti ſũt. Nã cũ
ille ſeruis ſuis ꝓximis q̃ iuſſa fuerãt indi=
caſſꝫ: et q̃ cũ eo ꝑgerẽt ⁊ q̃s codices detu=
liſſet: ĩgemiſcebãt vniuerſi ſcꝫ paſtore p̃ua
ti: fluuiuſqꝫ nauigãtibꝰ atqꝫ ſeq̃ntibꝰ ẽ iple
tꝰ. Cũqꝫ veniſſent ⁊ deſideratũ paſtorẽ cer
nerẽt ãplius eiulabãt: ac ſuſpirãtes fũden
teſqꝫ lachrymaꝝ fonteſ: eũ retinere nitebã
tur ne in lupis eiꝰ oues ĩcurrerẽt. Quẽ dũ
flectẽ nõ valuiſſent audierũt eo legẽte apo
ſtolicã legẽ: q̃ apte iubet nos p̃ncipibꝰ ⁊ po
teſtatibꝰ eẽ ſubiectos. Quo facto alij q̃deꝫ
ei obtulerũt auꝝ/ alij argẽtũ/ alij veſtes/ alij
famulos tanq̃ ad ꝑegrinã ⁊ extraneã ꝓpe
rãti terrã. At ille pauca q̃dãs valde notis
accipiẽs/ doctrĩiſqꝫ cunctos ⁊ orõnibꝰ ſuis
armãs: et ꝓ aplicis dogmatibus ꝓpugnare
p̃cipiẽs: ad hiſtrũ ꝓfectꝰ ẽ. Illi vero ad vrbẽ
ꝓpriã remeãtes ⁊ alterutros exhortãtes:
lupoꝝ circũſpiciebãt ſapiẽter ĩſidias. Nũc
q̃ꝫ narrãdꝰ ẽ hoꝝ fidei calor ⁊ puritas. Pu
to eĩ me delinq̃re niſi ꝑ hãc relatõnẽ illi ſp
mẽorabiles habeãtur. Cũ ẽ arrianoꝝ ꝑti=
cipes egregio paſtore nudaſſent gregẽ: ali
umqꝫ pro eo eunomiũ nomĩe feciſſent epm
nullus illic habitantium nõ paupꝰ/ ñ diues
nõ famulꝰ/ nõ opifec/ nõ agricola/ nõ orto
lanus/ nõ vir/ nõ mulier/ nõ iuuenis/ nõ ſe
nex/ ad eccñaſticũ acceſſit ꝯſuete collegiũ:
ſoluſqꝫ degebat epiſcopꝰ. Tũc ille eũ neqꝫ
vidẽte neqꝫ penitus appellante: licet fera=
tur cum multa vixiſſe manſuetudine cuius
rei hoc probatur ĩdiciũ. Cũ eĩ voluiſſꝫ laua
ri et eiꝰ famuli balnei ianuas obſeraſſent/
volẽteſqꝫ ĩgredi ꝓhiberẽt ipe ppꝫ añ ia=
nuas vidẽs/ eas apire p̃cepit et libẽter ſe=
cũ oẽs lauachro ꝑticipari. Hoc idẽ etiaꝫ in
balnei ſolio fecit. Nã dũ lauãti ſibi q̃ſdã vi=
deret aſtare: iuſſit vt cũ eo ꝯiter aq̃ calida
fruerẽtur: q̃ tacẽtes aſtabãt. At ille hono=
ris cauſa hoc fieri putãs velociter aſcẽdẽs
egreſſus ẽ. Illi vero neq̃ſſime hereſis ĩmũ
dicia: etiã aquã iudicãtes eẽ pollutã eã re
pẽte cuniculoꝝ egeſtionibꝰ tradiderunt: et
alterũ fecerũt ſoliũ tempori. Quod ille co=
gnoſcẽs relicta ciuitate diſceſſit: ĩimicã ha
bitare ciuitatẽ: ⁊ horiorẽ hũtẽ adũſuꝫ ſe ꝯẽ
arbitratus obprobiũ. Quo de ſamoſatꝭ ab
eunte: luciũ pro eo apte lupũ ⁊ ouibꝰ ĩimi=
micũ cõſtituerũt. Sꝫ oues iꝫ deſolate paſto
re: tñ q̃ ſunt paſtoris opabanẽ. Permãſe=
rũt eĩ doctrinã aplicã ĩuiolabiliẽ obſuãtes
Quõ eĩ etiã luciũ oẽs habuerunt odio: ali
is narratõibꝰ explanabo. ¶ Adoleſcẽtes
in platea ſperã aſſutrĩs porrigentes/ luſu
delectabãtur. Iſto aũt trãſeũte cõtigit vt
ſpera cadens: ꝑ aſini eiꝰ trãſiret pedes. tũꝫ
pueri vehemẽter eiulauerũt: arbitrati ſpe
rã pollutõe completã. At ille hoc ĩtelligẽs
iuſſit alicui ſeq̃ntiũ vt ſuſtineret: ⁊ quod ge
rebaẽ agnoſceret. Pueri vero accedẽtes
ignẽ: et ſperã iaculantes per mediũ flãmã
hoc mõ eã arbitrati ſunt expiatã. Et hoc q̃
dẽ eſſe noui iuuenile ⁊ cõſuetudĩs antiq̃ re
liq̃as. Verũtamẽ ĩdiciũ ẽ quo poſſit oñdere
q̃le odiũ circa arrianã veſaniã ciuitas ha=
buerit vniuerſa. Verꝰ lucius mãſuetudie ñ
ẽ imitatus eunomiũ: ſed multos q̃dẽ ſacer
dotũ fecit ꝑ iudices exilio deportari: eos p̃
cipue qui viriliẽ pro ſacris dogmatibꝰ dimi
cabãt: vſqꝫ ad nouiſſimos romani fines im
perij euolciũ diaconij miſterio functũ here
mũ oaſi. Anthiocũ vero euſebij maria ge=
neratõe decoratũ. Erat eĩ cõſobrinꝰ eiꝰ et
multis virtutibꝰ choruſcãs/ necnõ ſacerdo
tij dignitate fulgẽtẽ in armenie terminos
deſtinare ſuaſit. Cuius opa ꝓ diuinis dog
matibꝰ celebrata q̃s explanare ſufficiat? cũ
itaqꝫ vir ſctũs euſebius poſt mĩta certami
na/ ĩnumeraſqꝫ victorias etiã coronã mar=
tyrij ſuſcepiſſet/ cõuenit ſolẽni mõ ꝓuincie
ſynodꝰ pariẽ et iouianus ꝑrene tũc ciuita
tis epſ qui pauco tꝑe arrianoꝝ fuerat cõi=
one maculatꝰ. Cũqꝫ vniuerſi anthiochũ e=
legiſſent auſienſo ꝓpo ſucceſſoreꝫ: ⁊ ad ſa=
crũ perduxiſſent altare: et genua ad ordia
tionẽ ordinare compellerent: conuerſus ⁊
videns iouianum ſuo capiti dexteram ĩmꝰ
ponẽtẽ: manũ eiꝰ repulit dicẽs nõ eſſe ferẽ
dam dexterã: que aliq̃ñ ſacramẽta blaſphe
mijs celebrata ſuſceperat Sed hec quideꝫ
nõ poſt multũ tꝑis euenerũt. Tũc eĩ in in=
teriorẽ eſt (vt dixi) ductus armeniã: qua tẽ
peſtate vir ſctũs euſebius morabatur apd
hiſtrũ: celtis trachiã deuaſtãtibꝰ et obſidẽ
tibus ciuitates: ſicut eius ſcripta cõmemo
rant.

¶ Capitulũ. xvij.

Arſini quoqꝫ eiuius eti-
b am nūc maxima gloria eſt/ nō ſo-
lum in ediſſa quā regebat viciſ-
qꝫ prouīcias: ſed etiam in phenice et egy-
pto: necnō thebaida: quas gētes cū maxio
virtutis ſue ſplendore trāſtulerat: primū qui
dē valēs inſulā aradi habitare ꝓcepit. Cū-
qꝫ cognouiſſet innumeros ad eū cōcurrere
populoꝝ: qꝛ dū ꝫ plenus eſſet gratia verbo
egritudines effugabat in oxirinthū egyp-
ti vrbē eū exilio deſtinauit. Cūqꝫ etiam illic
eius gloria oēs accenderet: in qddā caſtrū
nouiſſimū barbaris vicinū cui nomē ē feno
ſenex dign⁹ celeſti vrbe deduct⁹ eſt. Aiunt
quidam in arado hactenus conſtare lectū
eximia celebritate dignū: multi enī īfirmā
tiū dīm ī illo collocant̃ ſalutē fide ꝑcipiūt.

Soſo. Capitulum.xviij.

Situr imperator extin-
cto procopio felicitate ꝓuectus
denuo cōtra chriſtianos prelia cōmouebat
oēm religionē in arriano dogmate cupiēs
concordare. Precipue tñ eū ad furorē ꝓ-
uocabat ſynodus in lampſaco celebrata: nō
ſolum qꝛ arrianoꝝ abdicarat epōs: ſed qm
ꝓmulgationē fidei ariminēſi anathemati-
zauerat. Veniens igit̃ nicomediā bithinie
cōuocauit eleuſiū ciziceñ: is enī ſectā mace-
donij potius ſequebatur ſicut iam dixi ⁊ fa-
ciens concilium arrianorū epiſcopoꝝ coge-
bat eleuſiū vt ī illoꝝ dogmate conſentiret.
Qui primū quidē negauit. Poſtea v̓o cū ꝫ
ei minaret̃ exiliū formidat⁹ in arrianū dog
ma conſenſit. Quo ꝑpetrato mox penitē-
tia tractus veniens ciziceñ corā omni popu
lo de violentia querebat̃ dicēs cōſenſū ꝫ vi-
olentia nō volūtate factū. Et vt q̄rerent ſi-
bimet aliū epm hortabatur: qm ipſe ꝑ ne-
ceſſitatē dogma propriū denegaſſet. Por-
ro ciziceni ꝓpt̃ amicitiā eius alio epiſco-
po ſubdi noluerūt: manſerūtqꝫ ſub eo nō tñ
a propria hereſi ꝑmutati ſunt. Hoc audiēs
cōſtātinopolitan⁹ epūs eunomiū ī cizico or-
dinauit epiſcopū tanꝙ qui poſſet populū ꝫ
calliditate verboꝝ ad ſuum circūuenire cō-
ſenſum. Deſcēdēte ſiquidē eunomio ſacris
preceptionibus expelli iubetur eleuſius: et
in ſede eunomi⁹ collocari. Quo facto ama-
tores eleuſij extra vrbem oratoriū fabricā-
tes: collectas ibi faciebant. Hec ergo de e-
leuſio dicta ſufficiant. Nunc de eunomio re-
ferendum eſt.

Capitulum.xix.

Eunomius notarius fu-
e it ecclē: qui ſine deo vocabatur cu
ius memoriā fecim⁹. Cū quo dū eſſꝫ modū
eius ſophiſticū imitat⁹ ē: et ſermonib⁹ qui-
buſdā vacās: faciens qꝫ ſibi ſophiſmata ſi
ſentiebat: ex his inflatus/ qꝛ in blaſphemi
as incideret: quippe dogma zelatus arrij/
et multis modis repugnās dogmatib⁹ ve-
ritatis. Paucū quidē edoctus et litteris
ſacris ⁊ eas neqꝫ intelligere ꝑualēs: circa
vero frequent̃ occupabatur: eaſqꝫ ꝯuertēſ
ſemꝑ neqꝫ valebat intentionis ſue propoſi-
tum adimplere: ſicut ſeptē eius demōſtrāt
thomi in quibus vaniſſime laborauit: quos
in epiſtola apoſtoli ad romanos fecit. mul-
ta enim illic verba profundens intentionē
epiſtole nō potuit inuenire. Sunt etiaꝫ alij
eius ſimiles libri quos qui legere voluerit
eoruꝫ contemptū experimentis agnoſcet.
Hunc igitur eunomium eudoxius in cizico
fecit epiſcopum: expellere niſus eleuſium.
Cunqꝫ illic veniſſet vtens more ſolito dya-
letica quaſi peregrinum aliquid auditori-
bus inferebat. Quamobrem cizici tumul-
tus exortus eſt: eumqꝫ vrbe pepulerunt: nō
ferentes eius verborum faſtum. Qui con-
ſtantinopolim veniens cum eudoxio mora-
batur epiſcopatu vacans. Sed ne detrahe-
re videamur: audi vocem ipſius eunomij q
preſumit contra deū ſophiſmatibus loqui
Sic enim ait. Deus de ſubſtantia ſua nihil
nouit amplius ꝙ nos: neqꝫ eſt illi poti⁹ no-
bis aūt agnita minus: ſed quodcūqꝫ de illa
nouimus nos hoc modis omnibus etiam
ille nouit. Quod autem rurſus ille hoc in-
uenies immutabiliter in nobis. Hec quidē
aliaqꝫ ſimilia eunomius ſophiſmata id eſt
circunuentiones faciens: non ſentiebat oc-
cumbere. Quomodo autē ab arrianis pau-
lopoſt ſegregat⁹ eſt ꝓprio loco narrabim⁹

Soſomen⁹ Ca.xx.

Exabātur enim etiā cō-
ſtantinpoli hītātes: q niceniū do-
gma ꝓfitebant̃: qs oēs īꝑator expelli ciui-
tate ꝑcepit Nouatianoꝝ v̓o et ecclīas clau-
di: alioꝝ v̓o hēticoꝝ qꝫ claudēr nō iuſſit. Nu-
dū eī ſub cōſtātio principe ꝓbātur ablate.
Sꝫ etiā ageliū nouatianoꝝ epm: eccle con-
ſtātinopolim conſtitute exilij deportatōne
damnauit. Dicebat̃ enī mirabiliter cōuer-
ſari ſcḋm ecclaſticas ſanxiōes cui⁹ vita erat

philoſophica ⁊ pecuniarꝫ poſſeſſione ſegregata. Quo etiam cõuerſatiõis eiꝰ qualitas oſtendebat. Una ei tunica vtebat et ſemꝑ ambulabat excalciatꝰ. Qui nõ lõgo poſt tēpore vocatꝰ eſt eccliaſqꝫ recepit. Cuiꝰ rei fuit auctor qdã martianꝰ: vita/ ſcientiaqꝫ mirabilis dudum qdeꝫ in regalibꝰ militãs Tunc aũt pbr nouatianꝰ artē grãmaticaꝫ īpatoris filias edocebat anaſtaſiã atqꝫ caroſam. Ex quarꝫ nomibꝰ hactenꝰ anaſtaſiane et caroſiane lauachra publica cõſtantinopolim nũcupant. ¶ Socra. ¶ Ca. xxi.

Gitur impator valens

calcedonēſis vrbis cõtra bizantium poſite muros deſtrui iuſſit Iurauerat ei hoc ſe facturꝫ (tyrãno victo) q̄ calcidonenſes fauore tyranni ei turpes cõtumelias itulerãt: et portas clauſere ciuitatis. Murus aũt iuſſione deſtruebat impatoris: et ſaxa ad edificiũ thermarꝫ q̄ cõſtãtiane vocant: cõſtantinopolim vehebãtur Inter q̄ ſaxa vnũ iuentum eſt in quo reſpõſum habebat inſcriptum: olim qdem abſcõſũ tunc qdem manifeſtũ. Significabat enī qꝛ dum ꝓueniret aquarꝫ habundantia ciuitati: tunc murꝰ qdem lauachro ſeruiret. Innumere vero barbarorꝫ nationes romanorum finibꝰ diſcurrētes. dũ crudelia multa cõmitterent nouiſſime aũt etiã ipſe ꝑirent poſt aliqñtum itaqꝫ tp̄us euenit: vt valens aqueductũ edificaret: ⁊ habundãtiã cõſtantinopolim pberet aquarꝫ. Tũc etiam barbare mote ſũt natiões reſpõſũ th̄ etiã alio mõ ꝯtigit adipleri. Cũ enī aqductus in ciuitatē fuiſſet īductus: ꝑfectus vrbis tunc clearchꝰ nimpheũ maximũ edificauit ī platea q̄ theodoſij nũc vocat: vbi aque affluentia eſt emiſſa in q̄ maximam feſtiuitateꝫ ciuitas habuit Sed hoc reſponſum poſt paululũ eſt ipletum. Porro dum ſolueret murus: pri̅cipem ꝯſtantinopolitani rogauerūt vt a muri deſtructiõe ceſſaret. Cum qbus etiam ſupplicabãt poſſeſſores bithinie: nicomedienſes: atqꝫ nicent. Rex impator furore plenꝰ vix qdē ſupplicantiũ ſuſcepit p̄ces. volens th̄ iuſiurandũ īplere muruꝫ deſtruebat eumqꝫ ſubinde minoribꝰ lapidibꝰ rurſus edificabat. Quod nunc etiam in q̄buſdã muri partibꝰ īueni tur vbi maximis mirabilibꝰ qꝫ lapidibꝰ: vilis tũc fabrica ſupꝑoſita demõſtrat. ¶ Socrates

¶ Capitulum. xxij.

Ec itaqꝫ tempore talia

gerebant. Sciēduꝫ th̄ qꝛ belluꝫ contra ꝓcopiũ tirannũ geſtuꝫ ē ꝯſulatu gratiani et dagalaifi circa terminũ maij menſis. ¶ Poſt paululũ vo tēpus eodem cõſulatu valentiniano pn̄cipi ī occidentis partibus ꝯſtituto natꝰ eſt filiꝰ nomē referēs pr̄is. vex gracianꝰ ante eius fuerat natus imperiũ: et ſequenti conſulatu lupicini et iouiniani grandinis multitudo in ꝯſtãtinopolitana vrbe ſcōa maij vel iunij mēſis die ſaxorꝫ gerēs ſimilitudinē vehemēter effundit. Quod multi dicebãt ꝓpter motũ īpatoris accidē q̄ pl̄imos ſacerdotũ exilio deportauerat eudoxio cõicare fugiētes. Poſt paululum vero tp̄us eodē conſulatu valētinianꝰ pn̄ceps filiũ gracianũ īpatorē ꝯſtituit. viceſima q̄rta die menſis auguſti. Sequenti vo ꝯſulatu valentiniani ſcōo: et valentis idē ſcōo: terre motꝰ circa bithiniã maxime niceã ſubuertit vrbē vndecimo die menſis octobris. Agebatur ei annꝰ duodecimꝰ poſt nicomedie caſum: poſt paucũ vo tp̄us alio tre motu multe partis germanie ciuitates in helleſponto ꝯſtitute: deſtructe ſũt. His ergo ita ꝓuenientibꝰ nulla reuerentia ērũt: neqꝫ eudoxium arrianorꝫ ep̄m: neqꝫ valentē īpatorē. Non enim a perſecutione ceſſabãt. Porro terremotꝰ: turbarꝫ eccliaſticarꝫ iudiciuꝫ eē videbat. Cum ergo multi ſacerdotũ exilio portarent: ſoli diuina ꝓuidentia ꝓpt eminentē ſui reuerentiã exiliũ nõ ſũt paſſi baſiliꝰ atqꝫ gregoriꝰ. Quorꝫ alter qdem ceſaree cappadocie fuit ep̄us. Gregoriꝰ autē nazianze ciuitatis oīno viliſſime que ē poſita vicia ceſarie. De baſilio atqꝫ gregorio p̄cedēti ſmõe narrabimꝰ. ¶ Capi. xxiij.

Unqꝫ igit eo tempore

ꝯſubſtãtialitatis dogma ꝯfitentes vehement affligerēt: rurſus ꝑſecutores contra macedonianos inſurrexerūt Qui terrore magis violētiaqꝫ ꝯſtricti per ſingulas ciuitates legationibꝰ fungebant apud alterutros indicãtes vt per neccitatē ꝯfugē deberēt ad frēm īpatoris et ad liberiũ romane vrbis ep̄ꝫ cuiꝰ fidem ãplectebant potiꝰ q̄ cõionē eudoxij. Miſerūt q̄ euſtachiũ ſebaſtie q̄ fuerat ſepe depoſitꝰ: ſiluanũ tharſo cicilie atqꝫ theophilũ mãdantes ne declinarēt fidei cũ liberiũ ſꝫ romane cõicarēt ecclie: et fidē de conſubſtan

tialitate roborarēt. His ſiquidē cū lr̄is in ſelentia depoſitis italiā ꝯuenerīt: ⁊ impatorem quidem videre nō potuerīt. Erat enim occupatus in gallijs ⁊ contra ſauromatas dimicabat. Liberio tū epl̄as obtulerīt qui eos ſuſcipe nullaten⁹ voluit: dicens eos arrianos eſſe: nec ab eccl̄ia ſuſcipi poſſe q̄ nicenā non ſuſciperēt fidem. At illi reſponderīt p penitentiam ſe cognouiſſe veritatē et dudū abnegaſſe diſſimilitudis fidē: et ſimilē ꝓfeſſos p oīa filiū patri: nichilq; differre a ꝯſubſtantiali p oia ſiſtem. Hec dicētes exegit liberi⁹ ſcriptā ſue ſentētie daro ꝓfeſſionē. At illi libellū porrexerīt in quo etiam ꝓpoſuerūt v̄ba fidei niceni concilij. Epl̄as autē ab ſmirna in aſia ꝯſtituta et piſidia yſaurie: atq; pāphilia necnō licia factas: hic ꝓpter multiloquiū non conſcripſi v̄ba vero libelli ab euſtachio et reliq̄s liberio dati hec eſſe noſcūt. ¶Capi.xxiiij.

Domino fratri et conſacerdoti liberio / euſtachi⁹ theophilus et ſiluan⁹ in dn̄o ſalutem

Propt̄ hereticoꝝ veſanas ſuſpitiones qui non ceſſant catholicis eccl̄ijs ſcandala generare / ea gr̄a oēm occaſionē eoꝝ perimētes ꝯfitemur ſynodū lampſaco celebratā et ſmirna alijſq; diuerſis locis orthodoxorum epoꝝ. Pro qua ſynodo legatione fūgentes apd̄ tuā paternitatē: et vniūſos ytalie cūctoſq; occidētis ep̄os litteras deportam⁹. catholicā fidem tenē atq; ſeruare: q̄ in ſancto niceno ꝯcilio ſub beate memorie ꝯſtantino a trecentis decē et octo ep̄is cōfirmatā pfecto et imobili ſtatu hacten⁹ et in ppetuū pmanebit: in qua ꝯſubſtantialitas ſancta pieq; diffinita eſt cōtra arrij prauitatē: Similiſq; nos cū p̄dictis eandē fidem tenuiſſe atq; tenē et vſq; ad terminū cuſtodire manu ꝓpria ꝓfitemur: condēnātēs arriū impiāq; doctrinā ei⁹ cum diſcipl'is ſuis: eiq; ſilia ſapiētib⁹ necnō oēs heſi ſabellianos: patripaſſianos: marcioniſtas: fotinianos: marcellianos: ſimul etiā paulo ſamoſatenos: eoꝝq; doctrinā: oēſq; his ſimilia ſapientes et vniūſas hereſes ſancte fidei p̄dicte cōtrarias q̄ pie catholice q̄ eſt in nicena a ſanctis prib⁹ explanata. Anathematiſātes p̄cipue explanationē lectam in arimineñ ꝯcilio: tanq̄ ꝯtriam p̄dicte fidei ſancti ꝯcilij in nicea vrbe celebrati cui⁹ lectione ꝓbata in vrbe thracie nicee: dolo atq; piurio capti: ꝯſtantinopolim ſubſcripſerūt. Eſt aūt fides noſtra et eoꝝ p quibus legatione fungimur hec. Credim⁹ in vnum deū prēm oīpotentē oim viſibiliū īuiſibiliū q; factorē: et in vnū vnigenitū deum dn̄m ieſū xp̄m filiū dei natū ex prē. hoc eſt ex ſbā pris deū ex deo lumen ex lumie deū veru; ex deo vero natū nō factū ꝯſubſtātialē prī per quē oīa facta ſūt q̄ in celo et que in terra. qui ꝓpter nos hoīes et propt̄ nr̄am ſalutē deſcendit: et incarnat⁹ eſt ⁊ homo factus paſſus: et reſurrexit tercia die aſcendit ad celos et ventur⁹ eſt iudicare viuos et mortuos. Et in ſp̄m ſanctū Eos aūt qui dicunt fuit qn̄ non fuit et anteq̄ naſceretur non fuit. Et q: ex non extitib⁹ factus eſt aut ex altera eſſentia vel ſubſtātia dicētes eē aut conuertibilē aut mutabilē filiu; dei anathematiſat catholica ⁊ ap̄lica eccl̄ia Euſtachi⁹ ep̄us ſebaſtie ciuitatis: et theophil⁹ ⁊ ſiluanus legati ꝯſilioꝝ lāpſaci ſmirne et reliquoꝝ hanc ꝓfeſſionē manib⁹ nr̄is ⁊ ꝓpria voluntate ſubſcripſim⁹. Si quis autē p̄ter expoſitam a nobis fidem contra nos vel eos a quibus directi ſum⁹ aliq̄d crimen inferre voluerit cū lr̄is ad nos tue ſāctitatis ad quos ꝓbaueris orthodoxos epiſcopos dirige: et apud eos nobiſcū cauſā dicant. Et ſi qd criminis fuerit approbatū in auctore ꝓculdubio vindicet. Hoc itaq; libello legatarios obligās liberi⁹ eos in cōmunione ſuſcepit. Quib⁹ dans hmōi lr̄as abire precepit. ¶Capitulum.xxv.

Dilectiſſimis fratribus ⁊ conſacerdotib⁹ euſtachio cyrillo: hepericio: heroni: helpidio: maximo: euſebio: eucarpio: ⁊ ortaſio: neoni eumathio: fauſtino: procliano: paſinico arſenio: ſeuero: dydimioni: britanio: callicrati damabio: edeſio: euſtachio: ambroſio: gelonio: pardalio: macedonio: paulo: marcello: heraclio: alexandro: adonio: martiano: ſchenelo: iobi: maceri: cariſio: ſiluāo: phatio: antho: āthōio: celſo: eufranori: meleſio: patricio ſeueriano: euſebio: cumulpio: athanaſio: dyophanto: minodoro: diocli: chriſāpelo: eugenio: euſtachio. calligrati: arſenio: eugenio: martyrio: ieratio: leontio: philagrio: lucio: et vniūſis oriētalib⁹ orthodoxis: liberi⁹ ep̄us et occidētales ep̄i in dn̄o ſalutē Optabile nobis pacis atq; ꝯcordie gaudium vr̄e lr̄e detulerīt: fidei lumīe reſpl̄edentes. Fr̄es kariſſimi: oblate nobis p kariſſīos fr̄es ⁊ coep̄os euſtachiū: ſiluanū: atq; theo

philiꝰ:et maxime qꝛ nr̄am ſniam vr̄oſqꝫ ſen
ſus ꝯcordare ⁊ ꝯſonare cū mea humilitate:⁊
italis:atꝫ occidētalibus vniuerſis affirma
uerīt atꝫ demōſtrauerūt:⁊ hāc eē cognoſci
mus catholicā ⁊ aplicam fidē q̄ vſqꝫ ad ni=
cenū cōciliū integra īmobiliſqꝫ ſeruata eſt
⁊ hanc ipi retinere ꝓfeſſi ſunt gaudioqꝫ re
pleti et oīs veſtigiū ac nebulas inepte ſuſpi
tionis abicientes:non ſolū ſmōe eam ſꝫ eti
am ſcriptura currente ꝓfeſſi ſunt. Cuiꝰ exē
plar his litteris ſubdere neceſſariū iudica
mus ne vllam occaſionē hereticis ad exer=
cendas inſidias denuo relinquamus. qui=
bꝰ iterꝝ flāmas ꝓprie malicie cōmouentes:
incēdia diſcordiaꝝ ꝯſuete reſuſcitent. Hec
inſuꝑ ſunt ꝓfeſſi cariſſimi frēs noſtri euſta
chius:ſiluanus:atꝫ theophilꝰ vr̄ām carita
tem ſemꝑ hanc fidē habuiſſe:⁊ hanc vſꝫ ad
terminū cuſtodire.i.in nicena vrbe a trecē=
tis decē ⁊ octo epis orthoxis approbatam
q̄ perfectam cōtinet veritatem ⁊ os totius
heretice multitudinis obſtruit atꝫ diſſoluit
Non eni ſpontaneo motu:ſed nutu diuino
tantoꝝ epoꝝ nūerꝰ aggregatꝰ ē ꝯ veſaniaꝫ
arrij quāto nūc beatꝰ ab:ahā tāta milia fi=
de deſtruxit. Que fides dū in ſbā ⁊ nomine
ꝯſubſtātialitatis ꝯtinet velut quoddā munitiſ
ſimū ⁊ inexpugnabile caſtrum oīa iacula ⁊
molitiones arriane incredulitatis decenter
euitat. Cū igitur oēs occidētales epi arimi
no congregati qn̄ eos arrianoꝝ collegit ve
ſania:quadā ſuaſione aut vt verius dicā mū
dana potentia:hoc quod cautiꝰ erat in fide
poſitū auferre:aut oblique denegare cona
ti ſūt. Tamē nihil eoꝝ calliditas ꝓfuit. Nā
pene oēs cōuenientes arimio tūc terrore per
moti atꝫ decepti:nūc reſipiſcētes ⁊ anathe
matiſantes eos q̄ ibi ꝯuenerūt:aut ſcriben
tes catholice fidei q̄ in nicena vrbe ſācita ē
Nobiſqꝫ cōicātes ferueritiꝰ ꝯ arrij dogma
eiuſqꝫ diſcipulos inflāmant. Cuiꝰ rei iudici
um etiā ipi legati veſtre ciuitatiſ agnoſcētes
vos ipos in ſua ſubſcriptiōe iūxerūt:anathe
matiſantes arriū ⁊ q̄ ab eiꝰ ſequacibꝰ arimi
no geſta noſcuntur ꝯ fidē in nicena vrbe ſā
citam. In qbus etiā vos capti periurio ſub
ſcripſiſtis. Unde ꝯſequēs nobis viſū ē ſcri=
bere caritati vr̄e:⁊ adiuuare iuſta poſcētes
maxīe qꝛ per ꝓfeſſionē veſtroꝝ legatoꝝ re=
ſipientes orientales cū orthodoxis occidē
talibus ꝯcordare cognouimus:⁊ ſignifica
mus vt nouerit blaſphemias ariminenſes
q̄ tunc videbātur ꝑ ſurreptionē maculati:
nūc anathematiſatos ⁊ vniuerſos ad nice=
nā reſpiraſſe fidē. Quod oportet ꝑ vos om
nibꝰ indicari:quatenꝰ poſſint q̄ violenter leſi
ſunt aliqn̄ ab hereticis tenebris ad diuinū lu=
mē catholice libertatis accedē. Qui pꝰ hanc
ſynodū niſi voluerint reſpuē venenū ꝑfidie
⁊ blaſphemias arrij vniūſas abicē:eaſqꝫ a=
nathematiſare cogſcant ſe cū arrio eiuſqꝫ
diſcipulis ceteriſqꝫ ſerpentibus ſiue ſabelli=
anis vel patripaſſianis:aut cuiuſlibet alte
rius hereſis ſocios eſſe ⁊ cōione ꝑuatos ab
eccliaſtica ſynodo q̄ ad ſe filios adulterij n̄
amittit. Deꝰ vos incolumes cuſtodiat frēs
cariſſimi. Has litteras euſtachiꝰ ceteriqꝫ
ꝑcipientes rurſus ad ciciliā deuenerūt:ibi
qꝫ facientes ſynodū ſyculoꝝ epoꝝ corā ip=
ſis ꝯſubſtātialitatis fidē ꝓfeſſi ſūt. Cūqꝫ ni
cenā fidē roboraſſent ꝑſonas ab eis quoqꝫ
ꝑcipiētes epl̄as ad eos a qbus fuerāt deſti
nati reuerſi ſunt. ¶ Qui liberij p̄cepta ſu=
ſcipiētes legationes mittebāt ꝑ ciuitates
apud preſules:⁊ cōſubſtātialitatē fidei p̄di
cabāt inuitātes eos vt in tharſū cilicie pa=
riter ꝯueīrēt:quatenꝰ nicenam roborātes
fidē de cetero ſoluerēt oēm contentionem.
Que fieri potuerunt niſi eudoxius arriāe
religionis preſul tunc apud impatorē emi
nens valde ꝓhibuiſſꝫ. Qui ampliꝰ propter
indictuꝫ iter a dorſus ad tharſū accenſuſqꝫ
mala in eis potiora cōmiſit. Quia vero ma
cedoniani ꝑ legatos q̄s miſerat cōicantes
liberio:nicenā cōfirmauerūt fidē ipſe ſabi=
nus in collectione ſynodaliū eſt ꝓfeſſus.

¶ Capitulum.xxvi

Irca hec itaqꝫ tempora
eunomius ab eudoxio ſeꝑatus:ſe
orſum agebat miſſas. Qm̄ dum
per ſe rogaſſet vt ſuſcipetur p̄ceptor eiꝰ e=
tius:eudoxius non audiuit. Hoc aūt n̄ ideo
refutauit qꝛ ſectam declinabat eiū:cū eā ſci
licet p̄dicaret:ſed qm̄ oēs vnanimes illius
eū ſecte alteriꝰ fatebant. Iſta ergo cā fuit
vt ab eudorio ſepararet eunomiꝰ:hec igit cō
ſtantinopolim gerebant. ¶ Ca.xxvij

Einde alexandria p̄cep
tū p̄fectoꝝ ſtudio eudoxij deſtina
tū ꝯturbauit eccliam. Alexatha
naſiꝰ irrōabilē furorem ppl̄i metuēs atqꝫ ti
mēs ne maloꝝ faciendoꝝ ipe cā eē videret
q̄ttuor mēſibus ſemetipm̄ in ſepulchro pa
tris abſcōdit. Cūqꝫ ꝓpt eiꝰ abſentiā ſediti
onē deſiderio ipius ppl̄s excitaſſet:agnoſcēs
impator ꝑꝑ hoc alexandriā eē turbatā:lris

intimauit vt athanaſi⁹ licẽt teneret eccl'as
. Et hec fuit cãvtvſʒ ad athanaſij mortẽ ale
xandria nõ turbaret ecclia. Quia vo poſt
ei⁹ mortẽ rurſus arriani eas eccl'ias īuaſe=
rũt narrabo p⁹ pauca. ¶ Soſo. ¶ C. xxviij

Illo ſiquidẽ tpe celebra
bat cõciliũ in thianis ab euſebio
epo ceſarie cappadocie: anthana
ſio ancyre: pelagio laodicie: zenone tharſi:
paulo emeſeno: oſtreſio meletinenſe: ⁊ gre=
gorio nazanzeno: aliiſqꝫ multis q̇ verbũ cõ
ſubãſtialis fuandũ eẽ apud anthiochiã io
uiniano imꝑante decreuerũt. Relegũt ibi
liberij ⁊ occidentaliũ lr̃e ſacerdotũ. Quã=
obrẽ gaudio repleti: ſcpſer̃t vniuſis eccl'ijs
vt legerẽt decreta epoꝝ apud aſiã celebra
ta liberij ⁊ occidẽtaliũ litteras: ytalorũqꝫ
afroꝝ atqꝫ gallicanoꝝ necnõ ſyculoꝝ. De=
tulerãt eni hoꝝ lr̃as legati de lampſaco de
ſtinati vt cõſiderarẽt oim numerũ ſibi con
cordãtiũ. Pluria nãqꝫ multitudo cõciliuꝫ
ariminẽſe vincebat: partẽqꝫ ſcripſer̃ vt in
tharſũ cilicie ↄueīrent certa die: et illi q̇dẽ
hoc mõ alterutros inuitabãt. Cũqꝫ ſynod⁹
pararet in tharſũ ↄuenĩetes in anthiochia
carie: quaſi. xxxiiij. aſiani põtifices ſtudium
q̇dẽ cõcordie eccl'iaſtice collaudabãt. Con
ſubãtialitatis vo nomẽ reſpuẽtes: fidẽ ī anthio
chia ⁊ ſeleutia ꝓbatã roborare nitebantur
tanq̃ luciani martyris eẽ ⁊ multoꝝ ſu
orib⁹ a ſuis ꝓgenitũ: ib⁹ approbatã. Sꝫ
īꝑator ſtudio eudoxij ſynodũ in cilicia cele
brari ꝓhibuit. ¶ Socra. ¶ Ca. xxxix.

Igitur imꝑator valens
feſtinãs ad anthiochiã de ↄſtãti
nopoli digreſſus veīt ī nicomedi
am: ⁊ illic hmõi cã morat⁹ ẽ. Eudoxi⁹ ei ar
riane religiõis mox poſt egreſſũ īꝑatoris de
funct⁹ ẽ ↄſulatu valẽtiniani ⁊ valẽtij tertio:
cũ vndeci ãnis ſedẽ ↄſtãtinopolitane tenu
iſſet ecclie. Quãobrẽ arriani in locuꝫ eius
ordiauer̃t dimophilũ. Sꝫ ꝑp̃dicatores ↄſub
ſtãtialitatis optunũ iudicãtes fuiſſe ſe tp̃s
euagriũ quendã ſue fidei ↄſtituerunt epm.
Quẽ ordĩauit euſtachi⁹ dudũ anthiochẽ⁹
epo: q̇ pri⁹ q̇dẽ a iouiniãno fuerat exilio reuo
cat⁹: tũc aũt aderat ī vrbe ↄſtãtinopoli latẽ
ter degẽs: vt ↄſbãtialitatis p̃dicatores ſue pñ=
tia roboraret. Hoc fcõ ex alio rurſ⁹ ītio ꝑſe
cutiõeꝫ arriãi mouebãt. Hec geſta dũ ꝑue=
niſſẽt ad p̃ncipẽ metuẽs ne ſeditõe ciuitas
turbaret: militarẽ manũ a nicomedia ↄſtã
tinopolī deſtinauit p̃cipiẽs vt teneret ⁊ ordia
tor ⁊ ordiat⁹: ⁊ alr̃ alibi mitteret exiliũ. Eu
ſtachi⁹ igr̃ ī biſa trachie ciuitate mittit: eua=
gri⁹ ī locũ aliũ deſtiat. His ita geſtij arriani
ãpli⁹ efferati vexabãt vehemẽt orthodoxos
cedẽtes: ↄtũeliis affligẽtes: carcerib⁹ īclu
dẽtes: pecuniiſqꝫ ſepe dãnificantes: ⁊ oia ↄ̃
eos faciẽtes īportabilr̃. Que dũ illi ferre n̄
poſſent ad ſupplicãdũ p̃ncipẽ veīebant ſi q̈
mõ mererent violẽtias euitare. Sed hoc co
gitãtes valde fruſtrati ſũt ab iniuſto ſe arbi
trati iuſtitiã ꝓmereri. Cũqꝫ viri electi ex ec
cl'iaſtico collegio octogita nũo: q̈b⁹ p̃erant
vrbaſ⁹: theodor⁹: ⁊ menedem⁹: in nicome
diã ꝑueniſſẽt p̃ces obtuler̃t īꝑatori violẽtiã
ꝓclamãtes ⁊ ea q̈ videbãt eſſe perpeſſi.
¶ Theodoricus. ¶ Capitulum. xxx.

Indignatus igitur imꝑa
tor ad p̃ns celauit iram: latẽter
aũt modeſto p̃fecto p̃cepit vt eos
cõprehenſos occideret. Mod⁹ aũt mortis
erat quodãmõ ꝑegrinus. Quapropt̃ memõ=
rie ↄtraditus. Metuẽs eni p̃fectus ne ſedi
tio naſceretur in pplõ ſi eos apte perimẽt:
ſimulauit ſe eos viros exilio deſtinare. Illis au
tem ſimpliciter acquieſcẽtib⁹ iuſſit eos pre
fectus mitti ī nauẽ quaſi exilio deuehẽdos
p̃cipiens nautis vt cũ ad mare mediũ ꝑueī
rent eos dimergerent ⁊ hoc modo morerẽ
tur. Quo facto ꝑductis eis in mediũ ſynũ
q̇ vocatur aſtacenus qd̃ iuſſerat p̃fect⁹ ⁊ ī=
perator impletũ eſt: et in alta ſequẽti nauī=
cula naute tranſeuntes cõcremauerunt na
uem. Cõtigit aũt ventũ flare nimie ſubſola
nũ: ⁊ ita nauis velociter eſt accenſa. Cuius
reliquie ꝑuenerũt ad locũ q̇ dacidiza nũcu
patur: vbi ad plenũ cũ viris religioſis abſũ
pte ſunt. Quod tñ aiunt nõ ſine vltione trã
ſiſſe. Fames nanqꝫ repente ſecuta eſt circa
frigias gentes: ita vt neceſſitate haberent
habitatores patriã relinq̃re: ⁊ ad ↄſtantino
polim diuerſaſqꝫ ꝓuincias ꝓperare.
¶ Soſomenus. ¶ Capitulum. xxxi.

Alens itaqꝫ nicomedia
relicta ꝑgebat ad anthiochiam.
Interea dũ veniſſet ad cappado
ciam ſolite ei⁹ loci turbabat eccl'ias: arria=
nis eas trãdere volens. Quod ſe credebat
cito ꝑficere: eo q̧ ꝓ quibuſdã īimicicijs ba
ſilius euſebio q̇ tunc ceſarieñ regebat eccl'i
am videbatur offenſus: ⁊ abſcedẽs in põtũ
cũ monachis habitabat: ibi philoſophanti=
bus. Porro popul⁹ ⁊ maxĩe nobiliũ ac ſapi
entiũ/ euſebium in ſuſpitione hẽbãt q̈ſi ipſe

fuiſſꝫ auctoꝛ fuge viri philoſophi: vita vero perfecti. Volebātq; eum deſerere ⁊ apud ſe metipſos miſſarum celebrare ſolēnia. Sed baſilius quidē ne turba naſceret in ppl'o p ſeditiōes hereticoꝝ: agebat in ponto ſilentiū cū ſuis ep̄is qui ſemꝑ adheſerant illi. Cōtigit etiam vt circa euſebiū odiū ppl'i naſceretur. Dūq; baſilio fuiſſet nūciatum q2 valēs veniret in cappadociā: relicto ponto ceſariā venit ⁊ pactis cū euſebio celebratis: eccleſiam pro t̄pe ſuis adhoꝛtationib9 roboꝛabat. Valens aūt dū ſuā intentōnē nō valuiſſet implere cū ep̄is ſecū ambulantib9 tunc abſceſſit. ¶ Socrates. ¶ Igitur impatoꝛ valens puidens famis inuaſionē venit ad anthiochiā ſyrie. Cūq; ibi moraret nolentes arrianis cōſentire vaſtabat. vehementerq; ꝯſubſtātialis p̄dicatoꝛib9 īminebat/ ⁊ quos dū eccl'iis pene oīm ciuitatū orientaliū expuliſſet/ nō ei ſuffecit: ſed etiā diuerſis eos ſupplicijs ſubdidit. Multoſq; diuerſa moꝛte ꝯtraditos interemit/ plurimos t̄n vexabat in flumine.

¶ Capitulū .xxxij.

Dicendū quoq; eſt quod in ediſſa meſopotamie geſtū eſſe dinoſcitur. In hac vrbe eſt apl'i thome baſilica: clara nimis pariter ⁊ oꝛnata. In qua ꝓpter loci reuerētiam collecte ſepius celebrant. Quā volens impatoꝛ inſpicere ⁊ agnoſcēs ſibi oēs odioſos ibidē cōuenire fertur manu ꝑcuſſiſſe p̄fectū cur exinde oꝛthodoxos nō expulerit vniuerſos. Cūq; p̄fectus iniuriam paſſus: inuit9 idignationi principis miniſtrare cōtenderet: non enī volebat tantis hoīb9 cedes inferre: latent mandauit vt nullus in illa baſilica remāeret. Sed nemo reſpexit/ neq; cōſiliū neq; terroꝛē eius. Oēs enī altera die ad locū oꝛōnis pariter cōfluxerūt. Cūq; p̄fect9 cū multa militū manu ad baſilicā feſtinaret vt impatoꝛis pficeret iuſſionē/ quedā muliercula cū paupꝑtate degēs ſuū filiū manu tractum curſu ad illā baſilicā ꝓperans p̄fecti interrupit officiū. Indignat9 vero p̄fectus mulierem ſibi iuſſit adduci. Dixitq; ad eā. O infelix mulier quo ſic indecēter curris? At illa vbi ⁊ alij inquit ire feſtināt. Tūc ille Nō audiſti q2 p̄fectus ille occiſur9 ē vniuerſos quoſcūq; cōpererit? Et mulier. Audiui inquit. Ideo q; feſtino: vt illic inueniar inter eos. Et vbi hūc puulū trahis infantē? Tūc mulier ait: vt ⁊ iſte martyriū ſuſcipe mereat. Hec cū audiſſet vir ille ꝯſiderauit ꝯcurrentium volūtatē. Et mox recurrens ad principem ſuggeſſit ei eo q2 eſſent oēs moꝛtē pro ſua fide ſuſcipere p̄parati: irrōnabile dicēs breui tempoꝛe tantos occidere. Quo dicto ab ira reuocauit impatoꝛem. Hoc ergo modo ediſſeni furoꝛē impatoꝛis effugiunt.

¶ Theodoꝛicus. ¶ Ca. xxxiij

Et hec quidē cū p̄fectus impatori dixiſſet ppl'm quidē qd ſuſtinebat non ꝑtulit experiri. ¶ Verū igit duces eoꝝ .i. pb'ros atq; dyaconos interrogari p̄ceptū eſt: vt vnū e duob9 eligerēt. aut cōicare lupo/ aut vrbe pelli et in quibuſdam extremis partibus deſtinari. Cūq; ꝯgregaſſet vniuerſos mitib9 vtebatur verbis ꝑſuadere nitēs vt leges ſeq̄rentur impatoꝛis indictū veſanie dicens eē: vt tanto impatori pauci hoīes reſultarēt. Cūq; cūcti tacerent/ ad hoꝝ ducē eulogiū virū valde laudandū p̄fectus ait. Cur nō rn̄des his que dicūtur a nobis? At ille. Non inquit opoꝛtet nihil interrogatū rn̄dere. Tunc p̄fectus. Multa itaq; verba locut9 ſum: monēs vos q̄ ſatis expediūt. Poꝛro eulogius vniuerſis hec dicta fuiſſe rn̄dit: ⁊ incōgruū eē vt ſolus alios deſpiciens rn̄deret. Si vero me ſolū inquit interrogas meā declarabo ſētētiā. Prefect9 ait. Cōica poſſidēti regnū. At ille/ pacifice ⁊ nimis gratanter ait. Et michi regni quoq; ſacerdotiiq; ꝯſoꝛtiū eſt Tunc p̄fect9 irriſionē ſentiēs ſeuiebat: ⁊ iniurijs contra ſenem vſus etiam hec adiecit Non hoc locutus ſū fulminādo: ſed quibus cōicat impatoꝛ cōicare vos monui. Cūq; dixiſſet ſenex paſtoꝛem ſe habere ⁊ illi9 nutibus obedire: octoginta eodē t̄pe compꝛehendens deſtinauit in thraciā. Qui cū ducerētur plurimo parit apparatu fruebant. Ciuitates enī occurrebant ⁊ vici: deuictoꝛes athletas honoꝛantes Sed hoſtes armauit inuidia: vt impatoꝛi dicerent q2 plurimum honoꝛē viris illis q̄ ꝯtumeliā putabāt afferret. Hec agnoſcēs impatoꝛ: iuſſit vt bini ſeparent: ⁊ alios quidē in thracias: alios ī extremū arabiam: alios vero in thebaide diſꝑſit vrbes. Aiūt eī q2 etiā frēs q̄s nat'a iūxit crudeliſſim9 coꝛpe ſepauit. Poꝛro eulogiū ꝓſulē illoꝝ ⁊ ꝓtogenē q̄ p9 eū fuit ī ātinoꝝ trāſmiſit. Quoꝝ vtutē nō patioꝛ obliuiōi ꝯderadē. Cū eī ꝯcoꝛdē videret ciuitatē ep̄m eccl'aſticoq; collegio q̄ cōicarēt viderent paucos eē ad eccl'ias ꝯcurrebāt De q̄ ꝯſulētes

agnouerūt habitatores ciuitatis eē paga-
nos. vnde dolētes de eorū incredulitate la
mentati: nō tamē eſſe diu lugendū arbitra
ti ſunt: ſed oīs virtute de medicina curauerīt

¶ Capitulum. xxxiiij.

Acratiſſimus igitur eu
logius in habitaclo ſuo redact⁹:
tota die cūctaqꝫ nocte oīm dep̄-
cabatur deū Protogenis aūt valde digniſ
ſimus: eunomij litteris erudit⁹ ad ſcriben
dū velocit̄ p̄paratus: inueniēs oportunum
locū eūq̄ſ ſibi ſegregans ad docendū adole
ſcentiū magiſter effectus eſt: quos ⁊ ſcribē
velociter edocebat ⁊ diuina erudiebat elo
q̄a. dictabat eis dauiticas melodias ⁊ apl̄i
ce doctrine congruas lectiōes meditari p̄
cipiebat Cūqꝫ vnus adoleſcētiū incidiſſet
in egritudinē venit ad domū ei⁹ Et tenēs
egroti dexterā lāguorē orōnib⁹ effugauit
Hoc agnoſcētes aliorꝫ parētes infātiū dedu
xerīt eū ad domos ſuas et egrotis auxiliari
dep̄cabātur At ille nō aliā ſe dixit deū vt ex-
pellerentur egritudines rogaturū niſi prius
egroti ſacri baptiſmatis mūere potirentur.
quod illi letanter adimpleuerūt Cogebat
enī eos ſalutis deſideriū et ſub vno aīa cor
puſqꝫ ſanitate fruebātur. Si quādo vero
alicui ſuaſiſſet vt ſacrā grām mererent acci-
pere ducebat eum ad eulogiū et cōtinens
ianuā rogabat vt apiret ac ſignū dn̄icū ei q̄
fuerat renatus imponeret. Cūqꝫ ille diffi-
cilius aperiret ne intercideret orōnē dice-
bat potius eſſe neceſſariā ſalutē errantiū
Mirabātur igit̄ vniuerſi vidētes ꝓtogenē
talia facē. Qui lꝫ tātis lumē diuine cognitō
nis impertiret: tū eulogio p̄maturū p oīa reſer
uaret: vt eos q̄s capiebat illi magis offerret
vn̄ cōſiciebāt multo magis virtutē illi⁹ emi
nere. Cū igitur fluctuatio quieuiſſet tran-
q̄llitate facta remeare p̄ceptos deduxerūt
oēs ingemiſcētes ⁊ lachrimātes maxime
dō p̄ſul eccl̄ie corporaliter affectu. Cūq̄ſ ad
ꝓpria remeaſſent ſanct⁹ quidē eulogi⁹ bar
ſo maximo ad vitā feliciſſimā tranſeūte ei⁹
ſuſcepit regimē eccl̄ie. Porro mirabilis ꝓ
togenis colere iuſſus eſt vrbē carrenſiū de
ſolatā: ⁊ ſpinis gentiliū plenā que vtiq̄ſ plu
ribus laboribus indigebat.

¶ Socrates. ¶ Capitulū. xxxv.

O tp̄e demon quidā er-
rone⁹ crudelitate valētis abuſus
ei pſuaſit vt pſcrutaret̄ qui poſt
eū ſuſceptur⁹ eēt imperiū. Quāobrē nigro
mantiā fecit quib⁹ artib⁹ adimpletis plurī-
mos ille demō non quidē apta ſed obliqua
ſoliter r̄nſa ꝓferens interemit. Nā cū de im
pio ꝯſuleretur quattuor lr̄as demōſtrauit
delta. e. o. teta. dicens hoc nomē poſt valen
tē imp̄ij culmē accipe Quod dū ad aures
perueniſſet impatoris zelo ductus multos
p̄emit q̄s tyrannidē aſſumē iudicauit. Oc
cidebātur itaqꝫ theodori: theodoti: theo-
doli: ⁊ quicūq̄ſ has lr̄as in capite ſui nomīs
habuiſſent. Int̄ quos etiā theodoſiol⁹ qui
dā vir fortis ex hiſpania ꝓuincia gen⁹ du-
cens occiſus eſt. Hoc ergo timore plurimi
ſua noīa mutauerūt: negātes que pri⁹ hūiſ
ſent cū iuramēto vt picula declinarēt.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulum. xxxvi

Alēs igitur imperator
cū vniuerſas vt ita dicam
eccl̄ias paſtore nudaſſet: in ceſa-
reā capadocie veīt. Cui⁹ tunc p̄ſul erat baſi
lius: lumē toti⁹ orbis. p̄miſitq̄ſ prefectū p̄-
cipiēs vt aut flecterꝫ baſiliū: q̄ ten⁹ dogma
ti cōſentiret eudoxij: aut hoc facere nolēs ex
pelleretur. Audiēs enī glām tanti viri: no
luit ei prius inferre certamē ne dū fortiter
baſili⁹ ei⁹ iacula deuitaret fieret ceteris cla
rior ymago virtutis. Cui⁹ machinamenta
velut tela aranee facte ſūt. ſuffecerīt ei cete
ris ſacerdotib⁹ ad vtilitatē ſui antiq̄ patrū
narrationes ⁊ velut quedā turres murorū
fidei inclinabilē fuguerūt. Porro p̄fectus
ceſareā veniēs: ⁊ euocās magnū baſiliū ho
norauit: ⁊ māſuetis apud eū ſermonib⁹ vſ⁹
eſt monens vt ip̄e pareret: ⁊ nō tantas eccl̄i-
as ꝓpt̄ paruā dogmatū ſubtilitatē vexari
pateretur. Promittebat etiā impatorias
amicitias: multaqꝫ bn̄ficia propt̄ hec pluri
mis offerenda Uerū ille vir ſacratiſſim⁹ ait
adoleſcētib⁹ hec verba cōgruere. Filii inq̄t
⁊ illorꝫ ſiſes talia ꝓmiſſa reſpiciūt. Nam q̄
diuinis ſignant̄ eloquijs: corrūpe de diuis
dogmatibus neq̄ſ vnā ſillabā patiūtur: ſed
ꝓ his ſi ꝯtingat etiā oēs mortis ſpēs am
plectūtur. Amicitias aūt impatoris magis
quidē cū pietate iudico: ſine q̄ p̄nicie potius
has appello. Cūq̄ſ prefect⁹ ſeuiret in eum/
ſtultūq̄ſ vociraret: ſanct⁹ baſili⁹ ait. hāc ſtul
titiā hr̄e ſemp exoro Que dū egredi tūc iu
beret: aut q̄d deberet facere cogitaret: ſen
tentiāq̄ſ ſuā alt̄a die ꝓpromeret: fert̄ vir ſa
moſiſſim⁹ hoc dixiſſe Ego q̄dē cilā cras ip̄e
regredior: dūmō tu ſniāꝫ nō p̄mutes ſꝫ vte
re minis tuis. Poſt hec v̄ba p̄fect⁹ occur-

rēs īꝑatori ꝗ̄ dicta fuerāt: ⁊ virtutē viri hꝰ aīeqꝫ fortitudinē ⁊ fiduciā nunciauit. Tūc ergo tacēs imꝑator ingreſſus ē. Poſt hec igitur cōtigit vt diuinitꝰ ſibi plagas ſibi viꝫ deret immiſſas. Filius enī eiꝰ egrotās circa ipſius mortis methas agebatur ꝑiculo Sꝫ etiā cōiugē diuerſe occupauerant paſſiōes Cognoſcēs ꝗ̄ cāꝫ ſue triſticie: virū ſacratiſſimū quē punire minabaꝫ: venire ad palaciū depcatus eſt. Duces aūt p̄ceptū ꝑiali bus miſtrabāt. Tūc itaqꝫ magnꝰ baſilius veniēs ad palaciū: vidēſqꝫ p̄ncipis filiū circa mortē: ad vitā eū remeaturū eſſe ꝓmiſit ſi per pios viros ſacro baptiſmate potireꝫ. Hec cū dixiſſet egreſſus eſt. At ille iuriſiurandi qđ baptiſmatis tpe ꝓmiſerat mēor/ ſꝫm ſtultū errorē p̄ntibꝰ arrianis filiū baptiſare p̄cepit. Quo geſto mox infans ſmiñuꝫ vite ſortitꝰ eſt Penitētia vero ductꝰ valēs ⁊ noxiā iuriſiurandi iudicās veritatē: in ſacrū templū īgreſſus magni baſilij miſterio ſociatus eſt ⁊ altari obtulit dona ſolennia. Quē intra aulas vbi ipſe reſidebat veīre p̄cipiēs: multa apud eū de diuīs dogmatibꝰ verba locutꝰ eſt: ⁊ docentē libēter audiuit. Ubi tūc aderat quidā noīe demoſtenes ſuper īperiales epulas cōſtitutꝰ: ꝗ̄ dū doctorē mūdi culparet barbariſmū fecit. Tūc ſāctus baſiliꝰ ſubridens. Uidimꝰ inq̄t ſine litteris demoſtenē. Cū potius ille minaretur ſāctꝰ ait baſiliꝰ Tuū ē de pulmētarijs cogitare: nō dogmata diuina decoquere. Poſt hec imꝑator ita dilexit virū: vt etiā optima predia ꝗ̄ illic habuit paꝑibus ꝗ̄ ab eo gubernabanꝫ offerret: ex quibꝰ leproſis preciꝑue neceſſaria miniſtrātur. Primū ꝗ̄ valētis impetū hoc mō magnꝰ baſiliꝰ declinauit Cū vero poſtea reuerſus illic fuiſſꝫ: priorū oblitꝰ: qm̄ a ſeductoribꝰ eiꝰ voluntas obſidebatur: rurſus eū monebat vt ad ꝑtes inclinareꝫ hereticas. Cui nō ꝑſuadens legē de eiꝰ ſcribi p̄cepit exilio: quā volēs manꝰ ſue ſubſcriptiōne roborare: nullū apicē cōplere p̄ualuit: calamus enī ꝯtritus ē. Cūqꝫ ſecundꝰ ⁊ tertiꝰ calamꝰ hoc ꝑtuliſſet ⁊ adhuc legē impiā firmare cōtenderet: cōmota ē eiꝰ dextera: eāqꝫ ſubito tremor īuaſit. Tūc eiꝰ aīo terrore īpleto ambabꝰ manibꝰ cartā rupit oſtēditqꝫ ꝓuiſor oīm deꝰ qꝛ ⁊ alios ipſe ꝑmiſit pati: ⁊ hūc ab inſidijs liberauit. et ꝑ ea ꝗ̄ in iſto contigere ſignū proprie virtutꝫ oſtendēs: ⁊ per alia diſpenſationū fortitudinē virorum predicans optimorum. ❡Socra.

❡Sciendū vero qꝛ dū viueret athanaſius alexandrinꝰ ep̄s: diuina quidē ꝓuidentia alexandriā vel egiptū diſtulit cōmouere. Audiēs athanaſiū a cuncta diligi plebe ⁊ metuēs ne forte ſeditiōe facta reſpublica vexaretur. Uerū athanaſius ꝯſulatu gratiani ſecundo ⁊ ꝓbi: poſt crebra ꝓ eccleſie ſtatu certamina hac priuatꝰ eſt vita: cū quadragita ⁊ ſex annis ꝑ multa ꝑicula ſedē rexiſſet epiſcopalem.

❡Theodoricꝰ ❡Capitulum.xxxvij.

Um igiꝫ in alexandria victor athanaſiꝰ poſt multa certa[m]īa: innūeraſqꝫ coronas vite terminū ſuſcepiſſet ⁊ ad laborum ſuorum p̄mia demigraſſet: ſuſcepit petrus vir optimus preſulatū: quē dudū ille beatus elegerat: cunctis vna ꝯſentientibꝰ ⁊ ſacerdotibus ⁊ nobilibus cūctaqꝫ plebe: ⁊ fauore ſuo ꝓpriaꝫ oſtendētibus voluntatē. Is enī athanaſij ſudoribus ꝑticeps fuit. Et dū eſſet in ciuitate: ⁊ dū diuerſa latibula pagraret miriphariaqꝫ ꝑicula cū eo ſuſtinuit. Quaꝓpter cūcti ſacerdotū ꝯcurrentes dignū heredē petrū athanaſij clamauerūt. Cūqꝫ eū in pontificali ſede cōſtituiſſent: repēte iudex ꝓuincie paganorum ppl'm ꝯgregās ⁊ pariter iudeorum ecclie ſecta circūdedit petrū exire p̄cipiēs: nolentēqꝫ intermiatus eſt vt abſtraheret. Faciebat hoc imꝑatori placē volēs: dū ei ꝯria ſapientes calamitati ſubmitterꝫ Quod aūt verū eſt īpietatis ira cōpletur. Idolis potiꝰ placere nitebaꝫ ⁊ tempeſtatē ecclie claram putabat eſſe feſtiuitatē. Petrus itaqꝫ vir mirandus inſpiratū reſpiciens bellū: latenter egreſſus eſt ⁊ ꝯſcendēs nauem profectus eſt rome.

❡Capitulum.xxxviij.

Ranſactis vero diebus paucis: euzoius ab āthiochia venit cū lucio ⁊ ecclias ei ꝯtradidit Cuiꝰ etiā impietatē ſamoſata noſcūtur experta: ppl's aūt doctrinis p̄mitꝰ athanaſij ſatiatꝰ: deinde cibū ſibimet offerri ꝯriū ab eccliaſticis collegijs ſe ſuſpēdit. Porro lucius armigeris vtēs cultoribꝰ ydolorum: alios verberabat: alios ſuſpēdebat: alios cogebat effugere Aliorum x̄o īſtar barbarorum vaſtabat domos. Sed hec meliꝰ vir mirabil'petrꝰ in ſua narrabat epl'a. Ego tū vnū ſcelerum lucij referens: epl'am petri ponam. Uiri quidam in egypto ꝯuerſationē imitantes angelorum ⁊ ciuitates euitātes ⁊ turbas: vitā habere

ī heremū poti⁹ elegerūt: arenoſāq; terraz
ꝛ ſterilē fructiferā reddiderūt. fructū quip=
pe ðo ſuauiſſimū virtutis eoꝝ ꝛ optimū re=
ferentem. Cuius deſerti multi quidē viden
tur eē victores. Sed a puero illic creuit an
thoni⁹ famoſiſſimus monachis virtutē lu=
ctaminis in ſpūali oſtendens.

¶ Capitulū. xxxix.

Huius ergo loci tunc inco
las ſequaces anthonij infelix lu=
cius expulit eorūq; ſanctiſſimos
preſules machariū venerabilē / aliūq; ma=
charium: yſidoꝝ: et ceteros ſpeluncis ſuis
eijciens in quandā inſulā que ab impijs in
habitabatur hominibus deſtinauit: q̄ppe q̄
nunq̄ magr̄m ſuſceperat pietatis. Cumq;
nauis in tutū littus inſule ꝑueniſſet demō
q̄ ab illis honorabat relinquens ydolū vbi
dudū habitare cōſueuerat filiā ſui ſacerdo
tis inuaſit: et bacchātem illuc vſq; ꝑduxit:
vbi nauis aduenerat monachoꝝ. Tūc dēmō
vtens lingua puelle clamabat ſicut in phil
lippis per phitoniſſam. Audiebantq; cūcti
viri ſimul atq; mulieres demōe ꝓclamāte O ꝑ
potētiā veſtrā o miniſtri xp̄i vndiq; a vobis
expellimur a ciuitatib⁹ atq; vicis a mōtibus
ſimul ꝛ collibus ab heremo que priuata ꝓ=
batur hoībus Sperabamus in hac īſula cō
morātes veſtris iaculis liberari qua ſpe no
ſcimur eē fruſtrati. Hic vos ꝑſecutores mi
ſerunt: nō vt vos vexarent ſed vt nos ꝑ vos
magis expellerent. Ecce recedim⁹ ab hac
inſula: virtutis enī veſtre radijs iaculamur
Hec dicētes ꝛ his ſimilia: puellāq; in terra ꝓ
ſternentes ipi quoq; oīno diſparuerunt.
Tūc ille ſacratiſſim⁹ chorus orōe facta ſu=
ſcitauit puellā: ꝛ ſuo patri ſanā valentemq;
reſtituit. verū illi qui miraculū cōſpexerūt
ad ſanctoꝝ ꝓuoluti pedes ſalutis viaticum
ſe ꝑcipere ſupplicabant. Et templū quidē
demonū deſtruxerūt doctrīe vero radijs il=
luminati ſacri baptiſmatis grā ſūt potiti.
His in vrbe nūciatis oēs ppl̄i cōgregati lu
cio detrahebant dicentes irā ſibi īminere
re diuinitus: niſi ſanctoꝝ reuerteret chor⁹
Sic itaq; metuens tumultum luci⁹ ciuita
tis ſacratiſſimos viros ad ſuas ſpelūcas re
meare ꝑcepit. Et hec quidē ſūt digna que
abominationē illius impietatis aperiant

¶ Capitulum. xl.

Verumtamen preſūptio
nis ei⁹ iniq̄tates ī ꝑe petri mira=
bilis edocebant. Quaꝝ ego longinquitatez
fugiēs q̄ in medio poſita ſunt ponē ſi omit
tam. Prouīcie inq̄t iudex pallidi⁹ cū eſſet
religione paganus: ꝛ ydola ſꝑ adoraret cō
tra xp̄m ſepius dimicare conabat: et colli=
gens ꝑdictum ppl̄m impetū fecit aduerſ⁹
eccl̄iam tanq̄ ſi barbaros ſubdere niteret
Tunc itaq; multa crudelia geſta ſūt: q̄ ſo=
lūmō dictare volens ipa rei mēoria dolore
maximo ſū cōmot⁹: ꝛ fluxū ꝓtuli lacrimarū
diuq; hoc potuerā pati niſi diuina rōe ani=
mū releuaſſem In eccl̄ia q̄ theona vocatur
ingreſſa multitudo ꝓ verbis honorabilib⁹
ydolū fauoribus exaltabant. Pro ſacrarū
lectōe ſcripturarū turpes manuū plauſus
agebantur. Refracteq; cū turpitudine vo
ces ī xp̄i virgines cōtumelias dicūt q̄s lin=
gua hoīm ꝓferre nō patit. Audiēs enī qui
libet ſapientiū talia claudebat auditus: et
magis optabat eſſe ſurdus: ne hmōi verba
audire compelleret. Sed vtinā verbis pec=
cando quieuiſſent: et nō acta verboꝝ luxuri
am ſuparent Faciliter nāq; detractio ē hu
iuſmodi apud quos xp̄i ſapīe ꝛ doctrīe cul
tus inhabitat. Hi ſiquidē ire vaſa ad ꝑditio
nē facta ſubſannantes ꝛ horribilē ſonuz de
narib⁹ emittētes: ꝛ vt ita dicā fetorē veluti
de quodā cuniculo ꝓfundētes: veſtes ſctāꝝ
xp̄i virginū diſrūpebāt: quarū continentia
formā ſanctoꝝ imitabat angeloꝝ. Et ſicut
habet natura nudas per totā circūferētes
vrbem / ſicuti volebant eis cum turpitudīe
deludebant. Si quis aūt eos tunc compati
endo prohiberet: vulneribus macerat⁹ a=
gebatur. Ve illis cladibus. Multe ſiquidē
violentam corporis ſuſtinuere corruptiōez
plurime virginum vectibus in capite ceſe /
ſine voce mā ſerunt. Quarum etiam fune=
ra ſolennī ſepulture tradi prohibita ſunt.
Multa deniq; corpora hactenus parētib⁹
ingemiſcentibus inquiſita / reperiri nō poſ
ſunt. Sed cur pua de magnis loquor? Cur
in iſtis moror: ꝛ nō potius ad neceſſaria iā
recurro: in quibus bene noui q2 mirabitur
quilibet nobiſcū obſtupeſcens patientiaz
domini: quia non repente vniuerſa concluſ=
ſit? Que enim nūq̄ facta ſūt: neq; per ſcri
pturas patrum noſtrorum diebus audita.
Hec ſuper ipm altare impij committebant
Sicut enim in ſchema turpi conſiſtentes /
puerum quendam natura maſculi denegā
tem / ꝛ vtentem veſte feminea: iunctis ocu
lis ꝛ vultu ſerico colore depicto / vt apō azi
ſtum eſt ydolum feminei ſchematis ſuper

ip̃m altare vbi aduentũ ſancti ſp̃us inuoca
mus: circuitꝰ huc et illuc agete:et manibꝰ
abhoĩationẽ celebrate fecerũt ridentes ne
phãdas mittẽtes voces. Qui rurſꝰ hoc pa
rũ iudicãtes/⁊ p̃terita decoꝛa q̃ turpia po
tius eſtimantes: quendã ex ſuis turpitudi
ne notiſſimũ veſte genitalibꝰ qꝫ nudatum:
in ſede ponẽtes eccl̃ie concionatoꝛẽ turpẽ
contra xp̃m ĩpudenť elevauerũt. Pꝛo ſa=
cris ei verbis:illic ſcelera ꝓferebat. ꝓ hone
ſtis laudabat luxuriã: ꝓ pietate ĩpietatem
pro cõtinentia foꝛnicationẽ et adulterium
maſculoꝝ concubitũ/furtũ/cibum/potum
vite huiꝰ vtilia ꝓclamabat. His ita geſtis
et me ab eccl̃ia recedente q̃ppe cũ illic ſta
re non poſſem. vbi militũ ĩuaſiones:vbi po
pulus ꝓ ſeditione redẽptus:i argitate pe=
cuniaꝝ et gentiliũ multitudo magnia pro
miſſionibꝰ aderat: noſterqꝫ ſucceſſoꝛ dire=
ctus eſt:aut ꝓ epiſcopatu quaſi mundanã
cõparans dignitatẽ quidã lucïꝰ lupi nequi
ciam et actus hr̃e feſtinans:nõ oꝛthodoro
rũ ep̃oꝛum cõſilio:non decreto veraciũ cle
ricoꝝ: nõ petitione populoꝝ electus ſicuti
concionanť eccl̃iaſtice ſanctiones:non qui
libet ep̃oꝝ non pbr̃oꝛum:non dyaconoꝛum
non ppl̃i multitudo: non p̃cedebant eũ mo
nachi hymnos decãtantes ſcripturarum:
ſed euzoius erat cum eo olim quidẽ dam=
natus cũ arrio in ſancto niceno maximo qꝫ
concilio:nunc autẽ per patrocinia anthio=
chenenſiũ vaſtatoꝛ eccl̃ie:et comes largiti
onũ ac militũ durioꝛum pietate nouiſſimus
nõie magnus qui iuliani tẽpoꝛibꝰ berithi=
oꝛum incendẽs eccl̃iam beate memoꝛie io
uiniani tpibus ex ꝓpꝛiis facultatibꝰ eam
repare coactus eſt:ita vt pene caput tunc
amitteret niſi multoꝛũ laboꝛe imperialem
clemẽtiam meruiſſet. Cõſiderare ſiqdem
hec vr̃m zelũ et ad vindictam excitari de=
poſco. Quanta et q̃lia ſũt cõmiſſa contra
dei eccl̃iam cũ talis aduerſum nos fuerit
tyrãnus excitatus. Is eĩ lucius qui ꝓ vr̃aꝫ
religionẽ et oẽs oꝛthodoros ep̃os freq̃nter
abdicatus eſt ꝓ rationabilibus cauſis:nũc
aſtitit ciuitati et non ſolũ ſicut blaſphemꝰ
et inſipiens vt dicit in pſalmis. Non ẽ deꝰ
verꝰ xp̃us:ſed etiã in opoꝛtunitatibꝰ ẽ coꝛ
ruptus:atꝫ coꝛrupit:gaudens in blaſphe=
miis cõtra eos qui ſaluatoꝛẽ colere cõpꝛo=
bant. Dum ei paganoꝝ ſenſibus eſt vicinꝰ
recentẽ pſumit erronꝰ colere deũ. Nam
alii coꝛã eo laudes hmõi ꝓclamabãt. Bene
veniſti ep̃e qui filium nõ defendis. Alii di=
cebãt. Te ſerapis amat:⁊ hic introduxit ſi
mulachꝛũ vtiqꝫ paganoꝝ nominãtes inter
hec eodẽ monente p̃dictus magnꝰ ĩpieta=
tis eius ſocius ĩdiuiſus:armiger amatiſſi=
et miniſter crudelitatis eiꝰ collecta multi
tudine ppl̃oꝝ: pbr̃os atꝫ dyaconos decem
et nouẽ numero cõp̃hendens: quoꝝ quidã
octogeſimũ tranſcenderãt annũ:tanq̃ ca=
ptos in quodã ſcelere et romanoꝝ ĩimicos
legibus coartabat neſciens virtutẽ xp̃ia=
noꝝ legis et apl̃oꝝ fidem per patres tradi
tam nobis. Hec etiã clementiſſimũ pꝛinci=
pem valentem grata habere ꝓnuncians.
Flectimini ĩqt miſerrimi et arrianoꝝ con
coꝛdate dogmatibꝰ. flectimini. Ignoſcet
eñi vobis diuinitas licet vere religioni cul
tum exhibeatis non ſponte ſed violenter
hoc facientes. Neceſſitati nãqꝫ ſatiſfactio
deeſt. Spontaneã vero voluntatem accuſa
tio digna ſubſequitur. Quapꝛopter hmõi
rões pꝛe oculis habẽtes pꝛõpte ſequimini
⁊ dogmati arriano ſubſcribite:quod nũc p̃
dicat lucius bene ſcientes: qꝛ ſi obediatis
pecunias: queſtus:honoꝛes:ab imꝑatoꝛe ꝑ
cipietis. Reſiſtentes vero carceres ſuppli=
cia toꝛmenta flagella vincula ſuſtinebitis.
Pecuniis poſſeſſionibusqꝫ pꝛiuati ⁊ poſt=
ea puiſi loca crudelia inhabitare damnami
ni. Et iſte foꝛtiſſimus ſeductoꝛ minas ſe=
ductioni contemperans inuitabat atqꝫ co
gebat vt oĩs a pia ſententia deuiarẽt. At
illi nichil amarius eſtimãtes q̃ pietatis ꝓ=
ditionem hmõi rñderent verbis virtute foꝛ
tiqꝫ ſenſu ſeductionẽ minaſqꝫ ſubdentes.
Quieſce iam quieſce his nos terrere hmõi
bus ſermonibus ceſſa verba vana ꝓferre. Nos neqꝫ no
uum neqꝫ recentẽ colimus deũ. Et lꝫ inani
ter furias tuaſqꝫ cõcutias ſicut vehemẽs vẽ
tus in dogmatibꝰ pietatis ad moꝛtem vſqꝫ
conſiſtimus. Non impotentẽ nõ inſipientẽ
non ſine veritate aliqñ fatentes deum. Nõ
aliqñ quidẽ exñtem ſicut impietas arrii tẽ
poꝛalem pꝛedicat filium. Si enĩ creatura ẽ
ſm eius veſaniam filius nõ exñs cum pr̃e:
etiã pr̃ aliquando nõ fuit. Quippe filio nõ
extante ſcd̃m eos aliqñ:ſi vero ſemꝑ eſt pať
exñte quippe ex eo vero filio et nõ ſm gene
rationis fluxũ deꝰ enĩ impaſſibilis eſt: quõ
ñ eſt inſipiẽs atqꝫ veſanꝰ q̃ hoc de filio ꝓfite
tur dicẽs. erat qñ non erat ꝑ quem omnia vt
ſint per grãm cõſtituta ſunt? Noſtri iſtã dẽ
patres a quibꝰ iſti cadẽtes iuſte ſine patre
ſunt facti in niceam veniẽtes:⁊ anathema=
tiſantes arrũ ſectã cuiꝰ nũc iſte iuuẽis pa

tronus exiſtit non alteriꝰ ſubſtantie quod
tunc fateri nos cogis ex natura pr̄is eſſe
dixerit ſed ex eiꝰ eſſentia. Quod bene et cū
pia mente intelligentes ex pr̄ima ſacroꝝ
v̄boꝝ collectione ꝯſubſtantialē eſſe ꝓfeſſi
ſunt. Talia ſiquidē et his ſimilia dicentes
per multos dies exercuit putans a pia ſen
tentia poſſe mutari. Qui magis velut ī ſta
dio fortiores effecti terroreſq; ꝯculcantes
et ſemetipſos patrū rōibꝰ coarmantes va-
lidiorē habuerūt de pietate ſenſū: virtutis
exercitiū ſua pericula iudicantes. Sic igr̄
illis decertantibꝰ et ſpectaculum facti ſic̄
beatus ſcribit aplūs angelis et hominibus
vniūſa ciuitas concurrebat: athletas con-
templatura xp̄i: ſuaq; ꝯſtantia v̄bera iudi
cis et flagella ſupantes: triūphumq; pie cō
tra arrianos per patientiā poſſidentes: q̄s
ille vtiq; credebat ſe vincē et illoꝝ impie-
tati ꝯtradere. Cuꝫ ergo defeciſſet eos tor
mentis afficē: cunctis flentibꝰ atq; lugen-
tibus rurſusꝰ collecta irrōnabili multitudi
ne ad iudiciū eos īmo magis ad p̄iudiciū
circa portam fecit adduci. Et cū illic ꝯſue-
te contra eos clamores emitterentur a pa
ganis atq; iudeis et illi nollent arrianorū
īpietatibꝰ ꝯſentire: ſententiā ꝓtulit vniū
ſis ante tribunal eiꝰ īgemiſcētibꝰ vt ab ale
xandria ſublati in heliopolim fenicē ducē-
rent. Cuiꝰ habitatores neq; nomē xp̄i au-
dire patiūtur. Sunt nāq; pagani. Quo fa
cto iubēs eos nauē cōſcendere ipſe ſtabat
in portu nudum gladiū vibrās. Et hoc mō
illos terreri putās q̄ bis acuto gladio ho-
ſtiles demones crebriꝰ vulnerauerāt. Sic
ergo dimiſit eos abſq; ſumptibꝰ ⁊ abſq; q̄
libet ſolacio nauigare p̄cipiens mare ſpu-
mātē: et vt ita dicā nolente ſuſcipere viros
iniq̄ iuſſione cōicare ꝯpulſos. Ingemuit eī
ciuitas vniūſa et hactenꝰ lamentat. Et alii
q̄dem ſuis manibꝰ pectora ꝑcutiebāt: alii
vero manus et oculos tendebant ad celuꝫ
violentiam ꝓteſtantes et veluti dicentes
Audi celū et auribus ꝑcipe terra q̄m iniu-
ſta ſunt q̄ geruntur. Cunctaq; ſimul gemi
tu complebantur ⁊ veluti cantus quidam
erat in ciuitate luctificꝰ currebatq; fluuiꝰ
lachrimaꝝ. Cum igr̄ iudex ille precepiſſet
vt vela nauis tollerent tunc gemitus igēs
vniuerſoꝝ virginū et mulierꝝ ſenioꝝ ⁊ iuue
nuꝫ pmixtus lachrimis eſt emiſſus. Cum
illi ergo heliopolim nauigarent ibi diabo-
lica ſupſticio celebrabat oīns in media ci-
uitate cōmunit ⁊ ſinguli ingemiſcentes at
q; lugentes augebant. Quibus tamē nec
aperte licebat flere iuſſione vrbis prefecti
palladii: Erat eī et ipē paganꝰ. Multi de
niq; flentiū arrepti: et in carcē ducti: dein-
de caſtigati: lacerati: verberati: nouiſſime
in metallo ſunt traditi. Viri q̄ppe ecclīe et
ꝓpter diuinū zelū valde pugnantes. Erāt
enim plurimi eoꝝ monachi heremū incolē
tes numero .xxiii. Cum quibus poſt pau-
lulū diaconꝰ a dilectiſſimo fratre nr̄o dama
ſo romane cīitatis ep̄o: deferēs nob ꝯſola-
torias cōicatōis ep̄las manibꝰ poſt tergū
vinctis: publice ab ipſis ſpiculatoribꝰ du-
cebatur veluti q̄dā reus inſignis/ et homi
cidaꝝ verberibꝰ coequādus lapidibuſq; ſic̄
et plūbo eius ceruicibꝰ maceratis ad ma-
re ductꝰ ē: et ſicut illi ſine ſūptibꝰ ſine vllo
ſolatio metalico deportatꝰ exilio. Cunq; in
de ex ille multos q̄q; infantiū cruciaſſet q̄-
dam eoꝝ morientes neq; pentū neq; fra-
trū exequiis ſolennibꝰ ſūt potiti. O multa
īhūanitas iudicāti magiſq; p̄iudicāti. Qui
eī ꝓpt pietatē decertati ſūt: nec homici-
dis cōparari potuerūt quoꝝ vtiq; corpora
inſepulta relicta ſūt: pie laborantes eſcis
beſtiaꝝ volatiliūq; ꝓiecta ſūt. Quiq; patri
bus natoꝝ naturaliū conſcīa cōpati volue
runt: velut iniqui capite ſecti ſūt. Que lex
romanoꝝ: que barbaroꝝ ſententia: quoſli-
bet pr̄ibus condolentes puniri: q̄n quiſpiā
veteꝝ hmōi geſſit iniquitatē? Juſſit itaq;
pharao vt maſculi interficerent hebreorū
ſed inuidia et timor tunc ꝓtulit hoc p̄ceptū
Quanto tā illa q̄ tunc geſta ſūt hūaniora
modernis exiſtunt: q̄to deſiderabiliora ad
diſcretionē iniq̄tatis huiꝰ? Et licet malicia
nequaq̄ ſeparent alterutris. ſunt tā incre
dibilia q̄ dicūt inhūana: crudelia: ſeua: bar
bara: amara: ſine miſericordia in q̄bus ex-
ultabant arriani choros agētes cū vniuer
ſa ciuitas ingemiſcēt. Non fuit eni domꝰ
in qua nō erat mortuus ſicut in exodo ſcri-
bit. Et cū hec ita ſint geſta nō eī deuerunt
īiquitatis auctores: ſed ad peiora profecti
vſq; ad ep̄os ꝓuinciaꝝ venena ꝓpria diſp
ſa ſūt: hn̄tes iniq̄tatis ſue ſolaciū comitem
largitionū' quē p̄diximꝰ magnū. Alios et-
eī ep̄oꝝ curie tradiderat: alios diūſis ma-
chinationibꝰ affecerat volentes vniuerſos
īpietatibꝰ obligari. et ſcōm patrem eoruꝫ
diabolū q̄rentes quē ſua rabie deuoraret.
Sup hec aūt vndecim egiptiorum ep̄os vi
ros qui pene ab infantia vſq; ad ſenectutē
heremū incolentes verboq; ſuperātes ac

tu libidinē/ plāqꝫ fidē ſine cōfuſione predi-
cāres: et dogma pietatis edocētes: multaſ
qꝫ victorias de demōibꝰ exercentes et arri
anā ſectā ſapientiſſima ratione denotātes
exilio direxerūt in ciuitatē iudeorū noīe di
oceſareā. Et velut īfernꝰ crudeliſſimꝰ nun
quā morte ſatiati fratrū ſue ſeuicie memo-
riā relinqre voluerūt. Nā ꝑ eī eccīe catholi
ce clericos degētes ī āthiochia cū fidelibꝰ
mōachis/ volenteſqꝫ eorꝫ ſcelera denotare:
aureos impatorias iflāmātes ī neoceſareā
ponti mittēdos eē ꝓꝑauerūt. Qui puto ꝓp
ter ferocitatē locorꝫ etiā vita priuati ſunt.
Tale itaqꝫ tempꝰ illud tragedias exercuit
taciturnitate quidē et obliuione dignas ſꝫ
litteras memorādas ad obiurgatiōnē eorꝫ
qui cōtra vnigenitū linguas ſuas exacue-
rūt. Hi nāqꝫ rabie coarmati blaſphemie nō
ſolū dn̄m oīm iaculari nitūtur: ſed etiā con
tra eius famulos bellū ſine vllo federe ſuſ-
ceperūt. ¶ Explicit liber ſeptimꝰ.

¶ Incipiunt tituli libri octaui.

i De cōuerſatōe miraculꝭ ⁊ traditionibꝰ vel ſcriptis diuerſorū mōachorum necnō et epōꝝ.
ii Qr arriani cōſtātinopoli cōprehē-dētes orthodoxos mltos ī naui cō-cremauerunt.
iii Quia valēs pagan[i]s iudeis ⁊ here ticiſ tribuit licētiā ſuas feſtiuitates agēdi et orthodoxos vbiqꝫ ꝓhibu-buit et de flauiani diodoriqꝫ virtu-tibus.
iiii De laudibꝰ afrate monachi et qua fiducia valenti rn̄derunt.
v De iuliano mōacho.
vi De acepſema et aliis.
vii De malis que ſub valēte in alexan-dria et per egyptū geſta ſunt.
viii De didimo ⁊ ſcriptis eius de gre-gorio pontico eiuſqꝫ miraculis.
ix Quia nouatiani feſtiuitatē paſche mutauerūt et de ſciſmate int̄ corne liū romanū epm̄ et nouatū facto ꝓ recipiendis errantibꝰ.
x De damaſo et vrſitio qui rome epī pariter ordinati ſunt.
xi De fine valētiniani maioris et au-ſpiciis valētiniani minoris et quo-modo iuſtinā matrē eius valētinia nus viua priori cōiuge duxit vxorē.
xii Quia themiſtiꝰ phūs valentē ab or thodoxorū nece tenuit.
xiii Quēadmodū ſe gothi cōtulerūt ad valentē ⁊ quō ad gothos peſtis ar riana peruenerit.
xiiii De reuerſione petri epī alexādriaꝫ et ꝺ eiꝰ morte ⁊ ſucceſſiōe thimothei
xv Quō valēs ꝯ gothos pugnando ſit deuictꝰ ac mortuus.

¶ Incipit liber viii. ¶ Socrates. A

Odem tempore fu
it arſius monaſterii pſul:
Is enī delinquētes iuue
nes nō excōicabat: ſꝫ ma-
gis etate prouectos. dice
bat eī: Iuuenis excōica-
tꝰ ſpnit/ ꝓuectꝰ xo velo-
citer excōicatōis dolore corrigit. Aliꝰ B
noīe pior: āmbulās cōedebat. Cōſultꝰ aūt cur
ita cōederet: nō inqt volo veluti neceſſarie
vti cibo: ſꝫ tāqꝫ extraneū aliqd agē. Pro q̄
re etiā ab alio reqſitꝰ ait. Ut neqꝫ dū co C
medo aīa voluptatē ſentiat corꝑalē. Iſido
rus dicebat q̄dragesimū ſe ānū hr̄e ex ſen-
tiret qd̄ē mēte pctm̄ n̄ tn̄ cōſentiret vl̄ ꝯcu
piſcētie vel furori. Pambo aūt cū ſi D
ne lr̄is eēt acceſſit ad q̄ndā vt doceret pſal
mū. Qui dū audiſſꝫ pmū xſum triceſimi oc
taui pſalmi. Dixi cuſtodiā vias meas vt nō
deliquā ī ligua mea: ſcd̄ꝫ xſuꝫ nō paſſus ē
audire dicēs. Si potuero opē hoc īplere: h
xſus tm̄ nō mihi ſufficiet. Cūqꝫ doctor q̄ ei
tradiderat xſuꝫ eiſparet cur ꝑ ſex mēſes ad
eū minime veniſſꝫ: rn̄dit. Qr xſuꝫ illū adhuc
opē n̄ īpleui. Poſtea xo cū mltos ſupuixiſ
ſet ānos a qdā noto reqſitꝰ an didiciſſꝫ ver
ſuꝫ. q̄dragita ⁊ nouē inqt ānis vix eū īple-
re pualui. Hic itaqꝫ qdā aurꝫ dāte ac ciba-
ria paupū et dicēte: numera. At ille rn̄dit.
Quod dediſti n̄ eget numero ſꝫ ſalubrita-
tiſ effectu. Ia eteni pābo athanaſio epo de-
pcāte: ab heremo deſcēdit ī alexādriā. Cū
qꝫ vidiſſꝫ ibi mlierē theatralē fleuit: ⁊ a pn̄
tibꝰ inqſitꝰ q̄re ploraret. due inquit me reſ
mouerūt: vna q̄ ē illiꝰ ꝑditio: alīa vero qr e-
go n̄ tm̄ ſtudeo placē deo q̄ tū hec vt turpi
bꝰ placē poſſit hoībꝰ. Alī qdā dicebat: mo
nachꝰ niſi orātꝰ fuerit violēto iudicat cq̄-
lia. Piteriꝰ multas expoſitiōn naturales
adhibebat: ⁊ freq̄nter aliis alia reqrenti-

buſenarrabat. Per ſingulas aũt explana
tões orabat. Illo ſiq̃dẽ tpe int mona E
chos fuerũt duo viri deo amabiles noïe vt=
qꝫ machariꝰ: vnꝰ ex egypto ſupiore: alt a=
lexãdrinꝰ. Ambo ꝑ multꝭ rebꝰ iſſignes: pro
pter abſtinẽtiã: ꝯuerſatõeꝫ: moreſ atqꝫ mi
racula q̃ eoꝝ maĩbꝰ agebãtur. Egyptiꝰ ita
qꝫ machariꝰ tãtas curas fecit et tãtos de
mones effugauit vt ex eiꝰ opibꝰ liber ꝓp=
us expleat. Erat aũt reuerẽdꝰ ⁊ circa deli
q̃ntes ſeuerꝰ. Porro machariꝰ alexãdri=
nꝰ: cũ ſimil' eẽt egyptio ꝑ oĩa ĩ hoc mutaba
tur q: circa cõſulẽtes hilarior appebat: et
vultu letifico ad ꝯuerſionẽ iuuenes educa
bat. Horũ diſcipulꝰ euagriꝰ phiam o= F
pe rebuſqꝫ poſſedit: pꝰ ſmõe ſolũmõ philo
ſopharꝰ: et ĩ vrbe cõſtãtinopoli a gregorio
nazãzeno diaconꝰ ordinatꝰ: deĩde cũ eo de
ſcẽdẽs in egyptũ et p̃dictos viros iſpiciẽs
ꝯuerſatõeꝫ ꝫciatꝰ eoꝝ ẽ. Tãtaqꝫ miracula
ĩ eiꝰ maĩbꝰ fctã ſunt q̃ta ĩ p̃ceptoꝝ eiꝰ. Cõ
ſcpſitqꝫ libros valde nec̃ios: q̃rũ vnꝰ q̃deꝫ
mõachus intulat et eſt de actuali: aliꝰ cog=
nitõnalis ſcđm q̃ dſpiã cognitõe fit dignꝰ
Huic capitula ſunt q̃nqnaginta. Aliꝰ vero
ꝯtradictoriꝰ ex diuis ſcpturꝭ collectꝰ con=
tra dẽones tẽtatores ptibꝰ octo diuiſus ẽ:
ſm nũm octo cogitatõnũ. Et ſexcẽte ꝓpõ=
nes ad ꝯtẽplatõeꝫ ptinẽtes q̃s gnoſtica ꝓ=
bleumata ideſt cognitõnales ꝓpões deno=
minauit. Inſup ⁊ v̾ſuũ opa duo: vnũ q̃dẽ ad
mõachos in cenobijs vel itineribꝰ cõſtitu=
tos: ⁊ vnũ ad v̾gines: q̃ q̃ mira q̃qꝫ nec̃ia
ſunt legẽtes itelligũt ſꝫ oportunũ eſt ſicut
arbitror pauca eiꝰ dicta de mõachis ac ſcp
tura referri. Sic eĩ ait. Neceſſariũ eſt eĩ vi
as inq̃rere recte p̃cedẽtiũ mõachoꝝ et ſe=
cũdũ eas exerceri. Mlta eĩ iueniunt ab eiſ
dicta bñ ſil' et acta. Int q̃s et in hoc ait q̃=
dã q̃m ſicca et nõ inequalis dieta caritate
ꝯiũcta: cito ꝑducit mõachũ ad impaſſibilẽ
portũ. Is aũt cũ vidiſſꝫ q̃ndã fratrũ fantã
ſijs nocte turbari hoc mõ curauit eũ p̃cipi
ens vt lãguẽtibꝰ cibos ieiunus miſtraret.
Qñ reqſitꝰ / nihil inq̃t ſicuti mĩa huiuſmo=
di paſſiones extĩguit. Quidã tũc phi G
loſophoꝝ acceſſit ad iuſtũ anthoniũ dicẽs.
Q nõ ſufficis o pr̃ codicũ cõſolatõe p̃uatꝰ /
Ad quẽ anthoniꝰ. O inq̃t philoſophe meꝰ
codex natura creaturarũ eſt: et adeſt cũ vo
luero verba que mihi relegi dei. Reqſiuit
me vas electõis macharius ſenex egyptiꝰ
dicens. Quare mali memoriam aduerſus
homines retinentes / memorabilem virtu
tem anime diſſipamus? Contra demones
autem habentes mali meoriam innoxij ꝑ=
manemus? Cumqꝫ in queſtione huius int=
rogationis heſiſſem / rogaui eum explana=
re ſermonẽ. At ille. Prima ĩquit paſſio fu
roris contra naturã eſt exhibẽs vero ſcđm
naturam. In ipſo feruenti meridie perue=
ni apud ſanctũ patrẽ machariũ: ⁊ ſiti vehe
menter accenſus aquaꝫ vt biberem poſtu=
laui. At ille. vmbra inq̃t tibi ſufficiat. mlti
nãqꝫ nunc iter agẽtiũ aut nauigãtiũ etiaꝫ
hac refectione priuantur. Deinde cũ apud
eum verba de abſtinentia exercerẽ: cõfide
inquit fili per viginti annos neqꝫ pane ne
qꝫ aqua neqꝫ ſomno ſum ſatiatus. Paneꝫ
nãqꝫ meũ in pondere comedebam: aquam
vero bibebam cum menſura: parietibꝰ aũt
reclinatus ſomnũ paululum rapiebam. Cu
idam monachorum nunciata mors patris
eſt. At ille nũcianti / ceſſa ĩquit et blaſphe=
mare noli: meus enim pater immortalis ex
iſtit. Quidam fratrum euangeliũ ſolũmo=
do poſſidebat: quod vendens pauperibus
erogauit: dignum proferens memorandũ
qꝫ ſermonem. Ipſum inquit verbum ven=
didi quod mihi ſp dicit. vende omnia tua
et da pauperibus. ¶ Eſt quedaꝫ inſula cir
ca alexandriam tranſpaludem marie in q̃
habitabat monachus contemplantibꝰ ap=
probatiſſimus qui dixit. Omnia querunt
a monachis agi propter cauſas quinqꝫ id=
eſt propter deum: propter naturam: prop=
ter conſuetudinem: propter neceſſitatem:
propter opus manuum. Ideꝫ ipſe dicebat
vnam quidem nature eſſe virtutem ſed eti
am diuerſas ſpecies ſumere per anime q̃li
tates. Nam et lumen inquit ſolis cum ſine
ſpecie ſit diuerſa feneſtris tamen per quas
ingreditur ſchema quoddam varium face
re videtur. Alius itaqꝫ mõachus: propte=
rea inq̃t abſcido libidĩes / vt auferã furorꝭ
occaſiones. Non eñi furorẽ ſemper pro li=
bidinibus ligare: mentem meam turbare:
ſcientiam perſequentem. ¶ Quidam ſenũ
dicebat. Caritas appoſitum ciborum aut
pecuniarum ſeruare non nouit. Idem ipſe
dicebat. Neſcio me in eadem re a demoni=
bus fuiſſe deceptum. ¶ Hec igitur eua=
grius ĩ libro ſuo actuali cõmemorauit. In
contemplatiuo autem hec dicit. Quatru=
or virtutes et contẽplationes earuꝫ a gre
gorio iuſto eẽ didicimꝰ / prudẽtiã / fortitu=
dinẽ / tẽpãtiã atqꝫ iuſticiã. Prudẽtie q̃dẽ
opꝰ eẽ dicebat ꝯtẽplari ĩtellectuales ſctãſqꝫ

poteſtates abſq ſermonib⁹: qppe quos ſa-
pientia ſignificari contradidit. Fortitudi
nis autem perdurare in veritate. licet quiſ
piam debelletur et non concedere ad ea que
nichil ſunt. Tēperantie vero ꝓpriū hoc eē
rñdit: ſuſcipere pmio agricole ſemīa et ea
plantare cōueniēt. Porro iuſticie opus
vt ꝓ merito ſingula cuiq verba reddantur.
Alia quidē obſcure ꝓnunciata: alia enig-
maribus iudicata. Quedā vero ꝓpter vti
litatem ſimpliciū apte diſpoſita. Colum-
na itaq veritatis cappadox baſilius ait.
Humanā ſcientiam reddit crebra medita
tio: et exercitatio meliorē. Eam vero q̄ gra
tia dei conceditur iuſticia patientia atq
miſericordia: et humanā quidē etiam paſſi
biles ſuſcipere poterunt: diuine īpaſſibileſ
tm̄mō ſunt capaces. Qui etiā orōnis tpe
ꝓprio mentis lumine reſplendētes ſemet
ipſos inſpiciūt. ¶ Egiptiorum vero ſacra-
tiſſima lux athanaſius ait. Precepit moy
ſes menſā ꝯtra aquilonis cōſtitui portem.
Quāobrē cognoſcant cōtēplatiui quis ē q
contra eos ſpirat: et oēm tentationē forti
mente ſuſtineant: et cū alacritate ad ſe acce
dentes enutriant. ¶ Thimuitanorum
eccliē angelus ſerapion dicebat. Mens q-
dem ſpirituali intellectu potita: perfecte
purgatur. Caritas aūt curat membra fu-
rore tumentia: Iniquas ꝯcupiſcentias et
influentias ꝯtinentia retinet. Maximus
cōtemplationū doctor didim⁹ ait. De pro
uidentia atq iudicio apud temetipm̄ ſem
per exerce ſermones: et ſtudiorū materiā
memoria retine. Pene eīn oēs in his pec
camus. Rationēmq iudicij in corporum diſ-
ferentia in qua etiam eſt mundus inuenies.
Prouidentie vero in modis quibus a ma
licia vel ignorantia ad virtutes atq ſcien
tie culmen euchit. Hec autē ex euagrij di-
ctā retulimus. ¶ Fuit autem et ali H
us vir mirabilis inter monachos cui nomē
ammonius qui tanto ſine vlla curioſitate
fuit: vt rome cum athanaſio veniens nul-
lum op⁹ ciuitatis inſpiceret niſi tm̄ vt vi-
derē petri et pauli baſilicas. Is eīn ammo-
nius ad epatum tract⁹ atq diffugiēs dex
terā ſibi amputauit aurē: vt ſemi corpore
ordinationis opus effugēt. Cunq poſte-
riori tpe etiā euagri⁹ a theophilo alexan-
drino pōtifice ad epatum tentus nichil ā-
putans de corpore ſuo fugiſſet: veniēs ad
ammoniū cū ioco dicebat: quaſi male feciſ
ſet vt aurē amputaret et de eo reus exiſteret

Ad quē ammoni⁹. Tu inq̄t euagri igno-
ras te puniendū qm̄ abſcidiſti linguā. Et
ne tibi arrogare videaris nō vteris gratia
dei. Plurimi ſiquidē eo tpe digni fuerunt
viri: quorū ſi quis vult verba miraculaq co-
gnoſcere et q̄admodū illis fuerūt etiā be
ſtie ſubiugate: librū legat palladij mona-
chi qui diſcipl's fuit euagrij. Oia nāq de
iſtis ſubtiliter explanauit: in quo etiam fe
minarum imitationē ꝯuerſationēq memora
uit. Euagrius igr̄ atq palladius mortuo
valente poſt paululum floruerunt. I
¶ Soſomen⁹. Temporis eſt vt q̄rū po
tuero memorari poſſim: qui fūt in illo tpe
inr̄ xp̄ianos philoſophati. Quorum vn⁹ qdē
in egipto iohes cui futuro et aliis incerta
deus non min⁹ q̄ antiqs ꝓphetis reuela-
uit donūq dedit vt curaret īſanabiles paſ
ſiones. Is eni a iuuentute laudās deū de
gebat in ſolitudine comedebatq herbas
et radices: bibebatq aquā ſi ꝯpertiſſet. Cū
q veniſſet ad ſenectutē diuina iuſſione mi
grauit ad thebaidā/ et multorum monaſteri-
orum factus eſt pſul. Qui orōne tm̄modo
languores et demones effugabat. et cū lit
teras non didiciſſet ad remorandum ali-
quid codicib⁹ non egebat qz q̄quid ſemel
mēte ꝯceperat ſub veritate retinebat. In
hac itaq regione philoſophabat am K
mon tabenneſiorum pſul circa tria milia diſci
pulos habēs. Nō minus quoq et theonas
multorum pſides fuere monachorum. Ambo
operatores inopinabiliū rerum et diuina pro
uidentia ꝓpheriaq completi. Dicit nāq
theonē eruditū egiptiarum grecarum latinarum q
lrārū: et triginta annis habuiſſe taciturni
tatē. Porro hoīm a nullo viſū iraſcentē
aut iurantē: aut mentientē: aut vanū aliqd
aut aſperum vel infirmū ꝓtuliſſe ſermonem.
¶ Ea tempeſtate fuerūt copres et L
hellin: necnō helias. Copros quidā vt aiūt
diuinū habuit donū ſalutes efficere paſſio
num/ et demones expellendi. Hellin vero
a paruulo nutritus in monaſterio plurima
inopinabiliter miracula faciebat ita vt etiā
ignē in ſinu portaret: et nequaq̄ ei⁹ veſtis
arderet. Uerum helyas tunc quidē procul
ab antinio ciuitate degebat in heremo agēs
annū etatis circa centeſimū atq decimū.
Antea tā pene ſeptuginta annis ſolus vi-
xit in ſolitudine: et vſq ad hanc etatem ie
iunādo et viriliter conuerſando peruenit.
Fuit etiā appelles ī egipto ex fabro M
ferrario qui dū aliqn̄ per noctē hoc op⁹ ex

erceret/ vmbra demoniaca veluti mulier
ſpecioſa eum de caſtitate tentabat. At ille
ferrum qd̄ operabat̄ ex fornace trahēs eā
ꝑcuſſit in faciem. Tūc ille ſtridens et inge
miſcens ꝓcul effugiſt. ¶ Inter hos A
etiā yſodor⁹ q̄ fuit vndiqꝫ monaſteriū mu=
niens curabat vt null⁹ egrederet̄ ſed oīa
neceſſaria haberet interius. Necnon ſera
pion circa decē milia ſub ſe monachos ha
bens quos oēs ſic educabat: vt ex ꝓpriis
ſudoribus neceſſaria cōpararet et aliis mi
niſtraret egentib⁹. Dioſcorus quoqꝫ non
ā pliꝯ centū monachis p̄ſidebat. O
Qui cū pbr̄ eſſet ſacrificia faciens: omnē
ꝑfectionē adhibebat examinādo et diliḡe
ter diiudicando accedentes ad ſacra miſte
ris/ ita vt expiarent mentē / et mali cuiuſ=
piā conſciam nō haberēt. Eulogius P
pbr̄ fertur p̄ſcientiā habuiſſe cogitationū
quorūlibet ad ſe venientiū/ eorūqꝫ delicta
palam redarguebat: et quecūqꝫ latēter co
gitaſſent ſibi reuelata manifeſtabat. Qui
vero aliq̄d mali geſſiſſēt/ vel prauū cōſiliū
habuiſſēt ab altari ſuſpēdebat: manifeſtās
eis pctm̄ qd̄ egerant et diligentia purga=
tos ſuſcipiebat. His itaqꝫ ſimilis erat ap=
pollo in thebaida q̄ quadragita annis in i
teriore morabat̄ ſolitudine ſpeluncā puulā
in monte vicino hn̄s/ ſed pro multitudine
miraculoꝝ ꝑuo tp̄e inſignis effect⁹ pluri=
moꝝ p̄ſul extitit monachoꝝ. ¶ Eo Q
namqꝫ tp̄e multi et optimi ſtudioſe philo=
ſophabāt̄ in alexandria/ quaſi duo milia vi
ri. Quoꝝ alii in ſolitudine morabant̄ / alii
circa mareote degebāt. Excellenter autē
inter alios emicabat dorotheus genē the
beus: cui⁹ hec fuit vita vt q̄tidie lapides
a mari colligeret: et annis ſingulis hoſpi=
cium edificaret et fabricare ſibi non valen
tib⁹ daret. Noctib⁹ aūt ꝓpter eoꝝ cibum
faciebat ſportas vt venderet. Cui⁹ cibus
erat panis vncie ſex/ et oleꝝ minutoꝝ faſci
culus vn⁹: et ad bibendū aqua hic a iuuen
tute ſic viuēs nec in ſenectute defecit. Nū
q̄ viſus eſt in lectulo ſoporatus vel pedes ꝓ
requie tetendiſſe: aut dormire ꝓ volunta=
te niſi q̄ tm̄ operando aut comedendo natu
ra cōpreſſ⁹ oculos claudere potuiſſet: ita
vt ſepe dum comedendo dormiret cib⁹ ex
eius ore laberetur. Aliqn̄ ergo ſomno val=
de grauatus cum in ſtercore cecidiſſet ob
dormiuit. Expergefact⁹ autē et contriſta
tus dixit. Si āgelis dormire ſuaſeris: mi
chi vlterius ſuadebis. qd̄ forte dicebat ad
ſomnū aut ad demonem qui nitebatur bo=
nis actionibus impedire. Huic laboranti
quidā dixit. Cur ita perimis corpus tuuꝫ.
Ac ille. q: me inquit occidit. ¶ Piamonē
vero preſbyterū ferunt q: dū ſacrificaret:
aliqn̄ ſanctum angeluꝫ circa ſacrū vidiſſet
altare ſtantē: et p̄ſtes monachos in codi=
ce conſcribentē abſentesqꝫ delentes: iohā
ni qꝫ tantā deus noſcit̄ donaſſe virtutem
cōtra paſſiones atqꝫ lāguores: vt plimos
podagricos et articula hn̄tes ſoluta cura
ret. ¶ Inter hos beniamin ſenior A
valde clar⁹ hēbatur dono dei potit⁹ vt ſine
medicamie tactu manuū aut olei facta orō
ne ſanaret egrotos. Hūc ferūt incidiſſe in
ydropicā paſſionē ⁊ tm̄ eius corp⁹ intumuiſ
ſe: vt non poſſet ꝑ ianuas cellule ſue in qua
habitabat efferri: niſi ianue cū tabulis āte
poſiti ſublate fuiſſēt. Is ergo paſſiōis ſue
tp̄e pene octo menſib⁹ ante mortē in ſella
latiſſima ſedēs: curabat ſolenniter egrotā
tes non grauit̄ ferēs q̄m ſue egritudini nō
ꝓdeſſet: ſed etiā ſe videntes ꝯſolabat̄ ⁊ de
p̄cabat̄ vt rogarent deū ꝓ aīa ei⁹ et de cor
pore nō curarēt q: et dū ſanꝰ in deo eſſet ni
chil ꝓfuit michi. ¶ Marcū in ſcy= S
thia degēte fert̄ etiā i iuuētute valde fuiſ
ſe manſuetū et ſapientem memoriaqꝫ ſcri=
pturarum diuinarū ſatis ydoneum: et tan
to deo amabilem vt cū ad dominicum cor=
pus accederet angelus ei ſacramenta pre
beret/ cui⁹ manū vſqꝫ ad iuncturā brachii
tantūmodo dicebat iſpicere. ¶ Macha
rio vero datum eſt vt vltra ſuparet T
demones. Huic occaſio conuerſionis com
miſſū homicidiū fuit. Nā dū puer eſſet et
oues paſceret circa mariā paludē: ludens
quendam coetaneum interemit: et metu=
ens fugit in ſolitudinē. Qui dum tribus ā
nis ſub diuo moraret̄ poſtea paruū hoſpici
um fecit ſibi in quo annis .xxv. morat⁹ eſt.
Plurimi ſiquidē ſe eum audiſſe dicebant:
quia gratias illi calamitati referret et ſa=
lutiferum vocaret illud homicidiū non ſpō
te cōmiſſum quod ei beatitudinis cauſa ꝓ
uenerat. ¶ Appolloni⁹ autē cū per A
omē tempus vite nichil vite monachice di
diciſſet. Sciens quia nec ſcribere nec ar=
tem etiam exercere poſſet: propter etatē
omnia medicamina et cibaria oportuna la
borantib⁹ ex propriis pecuniis ꝯparabat
ſingulaſqꝫ ianuas monaſterioꝝ a matutino
circuibat vſqꝫ ad horam nonam viſitando
languētes/ ⁊ miniſtrando quod indigerēt

Qui moꝛitur' alio tradidit quod habebat
iubens vt talis vota ſeruaret. ¶ Mo X
yſes autē cū ſeruꝰ eſſet ꝓpē culpas expul
ſus e domo eſt: qui latrocinio deditus hoīci
dia multa cōmiſit. Poſtea vero conner-
ſus repēte huiuſmōi philoſophie v̄tute cō
pletus eſt. Cunqꝫ ꝓpꝛiis vite feruoꝛe fan
taſiis adhuc libidinū moueret: multa abſti
nentia domabat coꝛpus ſuum: panē ſolum
mō comedēs ⁊ multū opꝰ efficiēs. Sex aūt
annis per totā noctē ſtans oꝛauit neqꝫ ge-
nibus inclinatis neqꝫ oculis in ſomno clau
ſis. Inſuꝑ etiā noctant̄ circuibat cellulas
monachoꝝ et lagenas ſingulorū aqua im-
plebat / cū longe aut decē aut vigīti aut tri
ginta ſtadiis aq̄ manaret. Qui licet ita do
maret coꝛpus: ꝑoꝛē tamē valitudinē non
amiſit. Fertur ei q2 dū q̄ttuoꝛ latrones e-
ius inuaſiſſent hoſpiciū cōpꝛehēdiſſet oēs
atqꝫ ligaſſet ſuiſqꝫ humeris īpoſitos ad ec
cleſiā ꝑduxiſſe in volūtate mōachoꝛū po-
nens quid de illis facere vellēt. Fuit ergo
in ſumma philoſophia ⁊ terribilis demoni
bus: et pꝛeſbyter in ſcithi ꝯſtitutꝰ vixit an
nis pene lxxv. ¶ Sub hoc igit̄ īperio Y
fuit paulus de libia in ſchiti nō imꝰ quīgē-
tos monachos habēs. Nihil aūt oꝑabatur
neqꝫ ꝑcipiebat niſi quod cōmederet tātū.
Oꝛabat aūt ſolūmodo. Et veluti quoddā
tributū habēs impoſitū trecentas orōnes
deo vnaq̄qꝫ die reddebat. Et ne nūero foꝛ
te delinq̄ret trecentos lapides ponebat ⁊
ſingulis oꝛationibus lapidem mittebat in
ſinum. Expenſis vero lapidibus orationes
ſciebat eſſe completas. ¶ Tunc ete Z
nim pachomius abbas in ſchiti floꝛebat a
iuētute vſqꝫ ad ſeniū optime cōuerſatus
Quē neqꝫ circa coꝛpis ſanitatē neqꝫ cir-
ca aīe paſſiōēs demō aliq̄n decepit. AB
¶ Stephanꝰ aūt circa mareotē habitauit
perfecte degēs et integra cōtinētia. Qui
circa ſexaginta annos pꝛobatiſſimus mo-
nachꝰ fuit: ⁊ ātonio magno notiſſimꝰ. Fu-
it itaqꝫ manſuetus et ſapiēs locutiōe ſua-
uis et vtilis triſtantium conſolabat̄ anios
et alacritatē reuocabat licet neceſſaria tri
bulatio pꝛoueniret. Talis etiā erat ī cla-
dibꝰ ꝓpꝛiis. Deniqꝫ dum infirmitatē īcu
rabilē incurriſſet et medici putrida mem
bꝛa eiꝰ inciſiſſent illic manibꝰ tamē oꝑaba
tur palmaꝝ flectens folia et ꝑſentibꝰ ꝑſua
dens vt de rebus huiuſmōi ſcidi nō dolerēt
neqꝫ aliud cogitarēt niſi ꝺ bono fine. Deꝰ
inqt q̄ fecit cūcta vtilia ſūt. Ego āt noui q2
huiuſmodi paſſiones pꝛo peccatis eueniūt
Et melius eſt hic penas ſoluere: q̄ pꝰ moꝛ
tem perpetua ſupplicia ſuſtinere. ¶ Pioꝛ
autē cum de domo patris ad philo- AC
ſophiā cōuerſionis exiret: pꝛomiſit denuo
nullum ſe pꝛopinquoꝛū de cetero forē viſu
rum. Poſt quinquaginta vero annos dū
eius ſoroꝛ eum videre vellet ⁊ h̄itare in he
remo cognouiſſet: nō ceſſabat donec eū in-
ſpiceret. Quā dū epiſcopus loci iā grande
uā pꝛopterea videret affligi: ſcripſit pꝛeſu-
libus heremi vt pioꝛem dirigerent. Ac il-
le q̄m cōtendere nephas eſt iuſſionibus ſe-
nioꝛum obediēs: et aſſumens quendam ve
nit ad patriam. Cunqꝫ ante ianuas domus
ſue acceſſiſſet et ſuum nunciaſſet aduentū:
veniente germana clauſis oculis dixit. Ec
ce ego ſum pioꝛ quanto vis aſpectu ſatiare
Tūc illa gratificata laudauit deū. At ille
oꝛatione facta remeauit ad heremum: vbi
fodiens aquam inuenit amaram eaqꝫ vſus
eſt vſqꝫ ad vltimū vite diē. Poſt cuius obi
tum nullus illic habitare ꝑualuit. Ego au-
tem reoꝛ q2 per oꝛationem eam ad ſuos v-
ſus fecit dulcē: dū etiam alibi non extantē
oꝛatione meruerit emanare. Nam cū mo
yſes et eius monachi puteū aliq̄n foderēt
et nec venam aliquam reperirent: nec am-
plius iam fodere altitudo permitteret: me
dio die superuenit pioꝛ et oꝛatōne facta de
ſcendit in foueam. Cunqꝫ tercio percuſſiſ-
ſet terram mox emanauit aqua. Cunqꝫ o-
ratione facta diſcederet: illis eum petenti
bus vt vel ex aqua guſtaret: ad hoc inquit
directus ſum: et pꝛopter quod veni perac-
tum eſt. ¶ Ammoniū itaqꝫ ferunt AD
nimis eruditū: oꝛigenis ꝺ dimiqꝫ diſcipu
lum a iuuentute vſqꝫ ad nouiſſimum diem
pꝛeter panem aſſum nihil aliud comediſſe.
Hunc dum voluiſſent quidam ad epiſcopa
tum pꝛotrahere nec ille poſſet eos ſermōi-
bus euitare: abſcidit pꝛopꝛiam aurē dicēs.
Iam modo neqꝫ volente me quiſq̄ patit̄
oꝛdinari: dum eccleſiaſtica regula coꝛpoꝛe
perfectos exquirat. Pꝛoinde diſcedenti-
bus illis et denuo remeantibus atqꝫ dicē-
tibus quia moꝛum perfectionem potiꝰ ec-
cleſia q̄ coꝛpus exquirat: iurauit etiam lin
guam ſuam abſcidere ſi ei vim niterent̄ in-
ferre. Quo audito q̄ venerant receſſerunt.
¶ Eo ſiquidem tempore fuit eua- AE
grius vir eloquentiſſimus atqꝫ mitiſſimꝰ
a gregorio epō nazāzeno decēter eruditꝰ:
cuius etiā fuit archidiaconus. Ferunt eni

eum aſpectu pulcherrimum:et circa cultũ
veſtitus oꝛnatum. Cumqꝫ cum quidã ſena
toꝛ zelotipus vxoꝛis ſue cognouiſſet eẽ no
tiſſimũ:ei moꝛtis parabat īſidias:que ad ꝑ
fectum peruenire potuerunt:niſi ei quedã
terribilis et ſalutaris viſio pꝛedixiſſet. Ui=
dit enim in ſomno quaſi pꝛo crimine fuerit
cõpꝛehenſus:ferroqꝫ vinctus pedib⁹ ma=
nibuſqꝫ ad ſuppliciũ duceretur. Quod dũ
fieret quidã pꝛotulit euangeliuꝫ:et pꝛomi
ſit eum de vinculis eſſe ſoluendũ ſi ab vrbe
conſtantinopolitana diſcederet. idqꝫ com
pulit ſibi iureiurãdo ꝓmitti. At ille tactis
euãgeliȷs hoc ſe complere pꝛomiſit:et vin=
culis ſolutis expergefactus ē: ac ſacre cre
dens viſioni pericula declinauit. Tunc ab
vrbe conſtãtinopolitana venit in hieroſo=
lymã. ¶ Fuerunt etiã in rinocoruna nõ ꝑ=
egrini ſed prouinciales viri philoſo A F
phiaqꝫ floꝛentes: Inter quos fertur me=
las epiſcopus huiuſmodi fuiſſe benignita=
tis. Dũ miſſi fuiſſent qui epiſcopos reſiſtẽ
tes arrio depoꝛtarẽt exilio: venerũt ad hu
ius eccleſiam. Quem dum inueniſſent ve=
luti vltimum miniſtrum candelas eccl'ie ꝑ
parantem:interrogauerunt vbi eſſet epũs
Ait ille. Ego inquit vos epiſcopo nuncia=
bo. Tunc ex itinere fatigatos ad epiſcopũ
duxit:ꝛ appoſita mẽſa pauit vt valuit. Po
ſtea miniſterio completo ciboꝛum dixit ſe
eſſe epiſcopũ. At illi mirati virũ cauſas ap
uerunt et reddita reuerentia ei dederũt fu
gam. Tunc ille. Non īquit declinabo quod
mei ſimiles libentiſſime ſuſceperũt ſed vo=
lens exiliȷ pꝛecepta ſuſcipio. Huius frater
ſalomon ex negociatoꝛe conuerſus ad ma=
gnũ philoſophie culmen euectus ē. A G
¶ Hoc tempoꝛe epyphanius qui poſtea ci
pꝛi fuit epiſcopus: inter heremitas maxi=
mus habebatur. ¶ Fuit etiam in carris ꝓ
togenis epiſcopus poſt vitum:qui vt ferſit
ſibi pꝛofeſſus eſt i domini epyphania rue=
latũ quia vidiſſet imperatoꝛem conſtanti=
num queadmodũ ei deus futura monſtra=
ret et iuberet vt quod ei diceret obediret.
Apud hos itaqꝫ tanta abſtinẽtia vigebat
vt pꝛopter multa ieiunia dentes eoꝛuꝫ ver
mibus ebullirent. Alios vero quoſdam vſ
qꝫ ad octoginta annos panem ferunt pe=
nitus non guſtaſſe. Helyodoꝛum plurimaſ
īſomnes duxiſſe noctes ieiunioqꝫ ſeptenoſ
continuaſſe dies. Multi quoqꝫ apud pale=
ſtinam et ſyriam atqꝫ perſas fuere mona=
choꝛum quoꝛum ſi nomina conſcribere qſ=
piam voluerit multos libꝛos implebit.

¶ Theodoꝛicus. ¶ Capitulum.ij.

Siquidem tempoꝛe in
conſtantinopolitana vrbe compꝛe
hendentes arriani quoſdam re=
ligionis pie pꝛ̃ſbyteros: eoſqꝫ mittentes i
nauem inermẽ et trahentes in pelagus a=
liȷs quippe in alia naue ſequẽtibus:immiſ=
ſo igne cremauerunt. Quo facto ſancti vi=
ri cum igne atqꝫ mari pugnantes nouiſſi=
me ſunt abſoꝛpti et triumpho martyriȷ co=
ronati.

¶ Capitulum.iij. A

In anthiochia uero ua=
lens plurimo tempoꝛe cõmoꝛa=
tus omnibus licentiã dedit gentilib⁹ atqꝫ
iudeis necnon ꝛ hereticis. Nã et gentiles
feſtiuitates agebant demonibus miſtran=
tes:et p⁹ iulianũ a iouiniano ydolatrie vat
tates extinctas floꝛere rurſus iſte ꝑmiſit:et
iouis cultum atqꝫ dionyſiȷ ſacraqꝫ cereris
iã nõ in occulto tanꝗ ſub pio iꝑatoꝛe cele=
bꝛabãt ſꝫ ꝑ mediã plateã bacchãtes vbiqꝫ
currebãt. Illis tm̃mõ tũc pn̄ceps erat ini
mic⁹:q̃ apl'icã doctrinã p̃dicare videbant.
Et pꝛimũ quidẽ a ſacris baſilicis fecit ex=
pelli:quibus iouinianus famoſiſſimus im=
ꝑatoꝛ nouã dedit eccl'iam. Cumqꝫ in mon=
te ſacra celebꝛarent hymnis laudantes de
um:et diuinis illic eloquiȷs perfruẽtes li=
cet aeris aduerſitatẽ ſepi⁹ ſuſtinerẽt / ali=
qñ pluuiȷs:aliqñ niuib⁹ / aliqñ gelu frequẽ
ter ignis ardoꝛe macerati: neqꝫ in huiuſ=
modi locis laudibus diuinis eos frui ꝑmi=
ſit:ſed miſſis militib⁹ effugauit. Tũc B
flauianus atqꝫ dyodoꝛus veluti quedã ꝓ=
pugnacula iaculis imminentib⁹ reſiſtebãt
Nam cum melecius eoꝛum paſtoꝛ ſeoꝛſum
degere cogeretur:iſti curam gregibus ad
hibebant. lupis quidem obiicientes pꝛopꝛi=
am fortitudinẽ ꝛ ſapiam ſuã:ouib⁹ aũt cu=
ram congruã iugit̃ offerentes. De monta=
nis aũt locis expulſi:ↄtra ripas vicini flumi
nis paſcebãt oues. Nõ ei patiebãtur ſꝫ iſ=
raelitas captiuos i babilone oꝛgana ſua ſu
ſpendere:ſed laudabant creatoꝛem et lar=
gitoꝛem deum in omni loco dominationis
eius. Sed neqꝫ in hoc loco concilium pio=
rum quietũ eſſe permiſit hoſtis ſeruoꝝ xp̄i
Uerũtamẽ ↄcoꝛdia illoꝝ mit abiliũ paſtoꝝ.

magni diſcipꝛoꝝ ad exercitiū ſanctas oues enutriens:ſpūalia paſcua miniſtrabat. Et dyodorus quidē ſapientiſſim⁹ atꝫ fortiſſimus velut quidā fluuius perſpicu⁹ atꝫ torrens:oues quidē ꝓprias irrigabat luporū xo blaſphemias penitus diluebat: ⁊ generis ſui nobilitatē ſpernēs libenter ſuſtinebat quālibet ꝓ fide calamitatē. ¶ Flauianus vir optimus ⁊ ipe genere nobiliſſimus honeſtatē solā iudicabat eſſe pietatē ⁊ velut puer exercitat⁹ maximū dyodorum quaſi quendā infinitoꝝ certaminū vrgebat athletam. Illo nāqꝫ tpe nō cōtionabat int ecclaſtica collegia:ſed hoc agentibus multa ſolacia cōferebat conſilioꝝ ⁊ ſcripturaꝝ ⁊ expoſitionum. Et doctores quidē ꝯ arrianas blaſphemias tendebāt arcus. Iſte xo velut ex quibuſdam pharetris ſue mētꝭ ſagittas cōgruas offerebat: ⁊ nō ſolum domi ſed etiā publice hereticis reſiſtens rethiacoꝝ facilius erumpebat: ⁊ labores oſtendebat araneas. ¶ Capitulum.iiij.

Uꝫ his itaqꝫ laborabat afrates:cui⁹ ꝯuerſationē alio loco conſcripſimus. Is enī omniū ſalutē ſue quieti ꝑponens: ⁊ ſpeluncā deſerens ꝓpriam paſtorales ſudores aggreſſ⁹ eſt. Quantas vero virtutis diuitias ꝯgregauit:nunc referre ſupfluū eſt. Unū tm̄modo eius debet dici quod huic hiſtorie valde cōgruit. A boree parte fluui⁹ currit orontes circa palaciū.a meridie vero eſt maxia porticus:vndiqꝫ turres excelſas habens. Int palatiū vero ⁊ flumē platea eſt qua egredientes ex vrbe mittit ad ſuburbanos agros. Per hanc plateā dū tranſiſſet afrates:ad hoſtilia certamina ꝓperabat:vt ſacris ouibus curas neceſſarias exhiberet. Hunc de palacio reſpiciens impator vtiliſſimo pallio vidit indutū: ⁊ i longeua ſenectute celerit properantē. Cūqꝫ dixiſſet quidā qꝛ iſte eēt afrates in quo ciuitas vniuerſa penderet. Dicit ei impator. Dic michi vbi vadis. At ille ſapienter rn̄dit ⁊ ꝯgrue. Pro tuo indt oratur⁹ imꝑio. Tunc impator. Oportebat te domi inquit orare ſm̄ monachicū morē. At ille ſanctiſſimus Optime inquit dicis. Si ſic quoqꝫ ꝑmittēs hoc me facere oportebat Et hoc hactenus egi donec xp̄i oues pace piſtrina fruerent Quia vero tumultu maximo cōmouentur/ ⁊ periculi onus ipe= dit ne captiue teneantur neceſſe eſt vbiqꝫ diſcurrere:eaſqꝫ a neceſſitate ſaluare. Sꝫ dic michi tranquilliſſime impator. Si puella eſſem in cubiculo reſidens et ad lanā vacans viderēqꝫ paternā domū ignibus ꝯcremari quid me facere congruebat: ſedere intus ⁊ ardentem contēnere domum: an certe diſcurrere vbiqꝫ aquā ferre: ⁊ flāmas extinguere? credo qꝛ dicis hoc potius fuiſſe faciendū. Id enī puelle ſapientis eſt opus. Hoc ergo fit nūc igitur impator. Te nanqꝫ in paternā domū nr̄am mittente flāmas diſcurrimus vt eas velociter extinguamus. Hec illo dicente interminatus eſt quidem ſed tacuit impator. Unus enī cubicularius impatoris aſpere rn̄dens viro ſanctiſſimo hmōi cladem noſcitur pertuliſſe. Is enim habebat balnei curā. vbi poſt hec verba deſcendēs vt impatori pararet ingreſſus et mente ꝑcuſſus in aquā feruentē deſcendit ibiqꝫ defunctus eſt Sedebat impator expectans: vt eo renūciante lauaret. Eoqꝫ tardante miſit alios viros cur moraret At illi ingreſſi viderūt eū in ſolio feruente defunctum atꝫ ſolutū. Quod dum nunciatū fuiſſet impatori cognouerūt virtutē orationis afrate:non tamē ab impijs dogmatibus receſſerūt:ſed ſcdm pharaonē induratum eſt cor eorum.

¶ Capitulum.v.

Hac itaqꝫ tēpeſtate iulianus famoſiſſimus ſolitudiē derelicta venit anthiochiam. Naꝫ cū heꝛtici ſoliti facile ſarcire mēdacia:hunc virū ſue dicerent eſſe prauitatis:miſerāt ad eū lumē veritatis flauian⁹ atꝫ dyodor⁹ pariter ⁊ afrates acatium virtute florentem. qui poſtea berſe fuit ep̄s: rogantes vt multis hoīm milibus ſubueniret: ⁊ adūſarioꝝ fallaciam redargueret veritatiſqꝫ dogmata cōfirmaret. Is ergo vir ſanctiſſimus et veniens ⁊ reuertens: ⁊ in ipa maxima ciuitate quāta miracula fecerit in hiſtoria deo amabili a nobis cōſcripta retulim⁹. Quia xo totus populus ciuitatis ad collegia noſtra cōuenit nullū ſeculū dubitare confido. Res enī inopinabiles ad ſe ꝓbātur vniuerſos attrahere. Sed qꝛ maxima miracula ille vir operatus eſt: etiā veritatis hoſtes nequeunt denegare. Hoc enim ⁊ in ale A xandria temꝑibus conſtantij fecit magn⁹ anthoni⁹ Deſerēs enī ſolitudinē: totas circuibat vrbes ſatiſfaciēs vniuerſis: quoniā athanaſius doctrine apl̄ice predicator extaret: et hoſtes eſſent veritatis ꝑticipes ar

rū. Sic igitur ſciebant illi ſacratiſſimi viri quid rēp vnicuiqꜫ congrueret: ꝛ qñ opus erat frui quiete qñ neceſſariū ſolitudini preponere ciuitates.

¶ Capitulum.vi. A

Uit igitur illo tempore in cyrreſtis famoſiſſim⁹ acepſemas in cella recluſus ꝛ lx. annis neqꜫ viſus neqꜫ locutus. Zeumati⁹ quoqꜫ mirabilis qui licet oculoꝝ acie priuaretur omnia circuibat: confortans oues lupiſqꜫ reſiſtens. Propter quā cām monachicam ei⁹ cellulam concremauerūt: ſed traian⁹ magiſter militū fideliſſimus aliā ei fabricat⁹ multo eū fouit auxilio. Hoc itaqꜫ tempore B fuit effrem in ediſſa: in alexādria vero vidimus. Et effrem ſyra vſus lingua ſpiritalis gratie radios emittebat. Qui licet neſciret doctrinā grecam: multos grecoꝝ eruditoſqꜫ redarguit: ꝛ totius heretice prauitatis infirmitatē nudauit. Et qm̄ tunc armoni⁹ bardiſan⁹ quedam cantica componens: et impietatem melodice ſuauitati permiſcēs illiciebat audiētes: ꝛ capiebat ī peſte. Iſte ſumens inde concentus pietatē cantilene ꝯmiſcuit: ꝛ audientib⁹ ſuaue nimis ꝛ vtile medicamen appoſuit. Que cātica triūphatoꝝ martyrū feſtiuitates hacten⁹ efficiunt clariores. ¶ Socrates. ¶ Ca.vij.

Um igitur īperator valens lege ꝑcepiſſet ꝑſequendos eſſe in alexandria ꝛ egipto cunctos orthodoxos/ oīa vaſtabantur. Alij nāqꜫ ad iudicia trahebātur: alij mittebantur in vincula: alij verberib⁹ agebant. Pluriaqꜫ ſupplicia aduerſus quietis amatores ingerebantur. Et dū hec in alexādria fierent ꝑm lucij voluntatem fuiſſeqꜫ in anthiochiā reuerſus euzoius mox ad mōaſteria ꝑ egiptum cōſtituta ꝓceſſerūt. Duo macharij ī exiliū miſſi multis miraculis claruerūt. magiſter militū cū multitudine armatoꝝ: ꝛ lucius arrianus. Cumqꜫ plurima viris ſanctis mala facerent: nec eos vllomō ſuperarent: perſuaſione lucij patres monachoꝝ mittūtur in exilium. Inter quos macharius egiptius: ꝛ alter alexandrinus Cumqꜫ veniſſēt in inſulam quandam arreptam cuiuſdam filiam ſacerdotis a demone/ clamātēqꜫ illis viris cur veniſtis et hic nos expellere: ſuis oronib⁹ liberatā patri reſtituūt: ꝛ ad xp̄ianitatē ſacerdotē ſit ꝛ reliquos habitātes in inſula perduxerūt. Qui mox ſimulachra ꝓſpicientes: formā templi in eccleſiam mutauerūt. Baptiſabāt eī et officia xp̄ianitatis gratiſſime vocebātur. Sic igit ꝓp conſubſtātialitatis fidē viri mirabiles probabiliores effecti ſūt. Alioſqꜫ ſanantes firmiorē operib⁹ oſtenderunt fidē.

¶ Capitulum.viij. B

O ſiquidē tēpore virū alium fidelē ꝓduxit deus vt per eū fidei teſtimoniū ꝓhiberet didimum mirabilē virū: qui oī tunc doctrina florebat. Is cū paru⁹ adhuc ꝑma ſ fatum elemēta doceret paſſione oculoꝝ perdidit viſum. Cui deus ꝓuiſibilib⁹ oculis intelligibiles cōdonauit. Nam quod per oculos doceri nō potuit: auditu vigilāti cognouit qui cū a puero fuiſſet īgenioſ⁹ videbat etiā acute ꝯſpicientes. Facile namqꜫ regulas grammatice atqꜫ rhetorice artis didicit. Cūqꜫ veniſſet ad philoſophiā / mirabiliter dyaleticā/ ariſmeticā/ muſicā/ aliaſqꜫ philoſophie diſciplinas didicit/ aīoqꜫ recondidit/ ita vt celeriter obuiauerit eis q oculis inſpectorib⁹ talia didiciſſent. Sed etiā vetus nouūqꜫ teſtamētū ſic ꝑfecte cognouit vt multos ederet libros. Qui ꝛ de trinitate tres libros fecit et origenis opus de ꝑncipiis id eſt periarchon interpretat⁹/ in eis explanationes reliquit eximias. Fertur eī cū anthoni⁹ valentis tpe ꝓpter arri- B anos veniſſet in alexandriā vidiſſe didimū eiqꜫ dixiſſe. Nō te cōturbet o dydime amiſſio ſenſibiliū oculoꝝ: tales etēī oculi tibi deſūt quibus et muſce et pulices nocere pñt. Sed gaude poti⁹ qm̄ hēs oculos qb⁹ etiā angeli cernunt per quos videt deus et ei⁹ lumē inſpicit. ¶ Theodoric⁹. ¶ Uidimus ab infantia priuat⁹ oculis/ grammaticam/ rhetoricā/ ariſmeticā/ et aſtronomiam/ et ſillogiſmos ariſtotilis et eloquētiā platonis auditu didicit/ non quaſi hec veritatē erudirēt ſed tanq̄ aduerſ⁹ mendacium arma ꝟitatis exiſterēt. ¶ Socrates.

¶ Et qm̄ aliq ex noīs ſimilitudine no- C ſcūtur errare necēm eſt oſtendē qm̄ alter ē gregorius pontic⁹ ortus ex ceſarea ponti nimis antiqu⁹ et diſcipulus origenis. De iſto namqꜫ gregorio mult⁹ eſt ſermo ī athenis: et beritho: necnō et ponto ꝛ vt ita dicatur in vniuerſo orbe terraꝝ. Is eī cū diſceſſiſſet ab athenis venit in beritho ibiqꜫ iura legebat. Cumqꜫ cognouiſſet in ceſarea libros ſacros origenē exponē venit illic explanationes magniloqui illi⁹ auditur⁹. A

quoverā philoſophiā eruditꝰ:euocantibꝰ
parentibꝰ remeauit ad patriā. Ubi pͥmo q̄
dem duꝫ cēt adhuc laicꝰ plima ſigna fecit:
languores curando:demones per epl̄as ex
pellendo:paganoſqꝫ ſermonibꝰ ⁊ operibꝰ
ſibimet ſubiugando. Huiꝰ meminit et pam
philꝰ martyr et euſebiꝰ in libro q̄s de ori=
gene ꝯſcripſit. fuit ergo gregoriꝰ antiquꝰ
iſte diſcipulus origenis et alter nazāzenꝰ
frater qꝫ baſilij. Fuitqꝫ aliꝰ gregoriꝰ alexā
drinus arrianus. ¶ Capitulū.ix.

A tēpeſtate nouatiani
habitantes in phrigia feſtiuita=
tem paſche mutauert. Quō aūt
geſtum ſit dicā. pͥmo tñ referēs cꝰ rei grā
circa phrigiā paflagonioꝝqꝫ gentes ſeue=
rius eccliaſtica regula ꝯſeruet nouatꝰ pͥſ=
byter ſe ab ecclē romane cōione ſuſpendit
qm̄ cornelius ep̄s fideles qui ſacrificaue
rant tp̄e ſacte ꝑſecutionis a decio in cōio
ne recepat. Pro hac itaqꝫ cauſa ſegrega=
tus et ad ep̄atū a cōſortibꝰ ſuis epis euo=
catus ſcribebat eccliis:ne eos qui demoni
bus imolauerant ad ſacramēta ſuſciperēt
ſed inuitarent quidē ad penitentiā remiſſio
neꝫ ꝟo dei relinqrēt ptāti:cuiꝰ ſoluꝰ ē pc̄ta
dimittere. Tales epl̄as ſuſcipiētes:in vna
quaqꝫ ꝓuincia ſcd̄m ꝓprios ſenſus reſpō=
ſa reddebant. Cum ergo ille mandaret vt
non oporteret ſacris īteresse miſterijs:eos
qui poſt baptiſma pc̄m ꝯmiſiſſent qd̄ du=
cit ad mortem quibuſdā quidē videbatur
amara nimis et dura hmōi regula. Alij ve
ro veluti iuſtā rectamqꝫ ſuſcipiebant. Int̄
hec mota q̄ſtio ē venert lr̄e cornelij roma
ni pͥſulis:que remiſſionē peccantibꝰ etiam
poſt baptiſma ꝓmittebant. Sic ergo am=
bobꝰ diuerſa ſcribentibꝰ et ex diuinis elo
quijs ſua ſenſa firmantibꝰ. ſinguli ꝓuincia
liū diuerſas ſunt ſecuti ſententias. Sanan
tes namqꝫ ſanare ꝓmiſſa remiſſione etiaꝫ
reliquo tp̄e deliquerūt. Unde videt̄ qꝛ gen
tes phrigū caſtiores q̄ alie magis eſſe no
ſcuntur. Nouatꝰ itaqꝫ licet ꝓpter conuer
ſationem ſubtiliſſimā ſegregauerit ſemet=
ipſū. tamen nō mutauit paſche feſtiuitateꝫ
Nam ſcd̄m patres heſperios etiā iſte cele
brabat. Agitur enim apud illos paſca poſt
equinoxium olim: et ex quo xp̄iani eſſe ce=
perunt. Sed iſte quidē poſtea ſub perſecu
tione valeriāi pͥncipis martyrio terminauit
vitam. Hi vero qui et eo nomine habuerūt
eiuſqꝫ fuere participes facto cōcilio pauco
rum epiſcopoꝝ in vico pazeno vbi ſunt fon=
tes ſagarū fluminis:regulam protulerunt
vt iudeos obſeruent azima facientes: ⁊ cū
eis agant paſche celebritatem. Poſtea tñ
etiam nouacianoꝝ eccleſia propter illud cō
cilium noſcitur eſſe diuiſa.
¶ Capitulum.x. A

O tempore dum valenti
nianus impator nullā hereſim ꝑ
turbaret:poſt liberium rome da
maſus ordinatur ep̄s:ſimul ⁊ vrſinꝰ ex dya
cono eius eccl̄ie in baſilica ſiciniensi latent̄
Ob quā rem multis ſeditione vel prefectu
maximini aīaduerſione punitis:remoto vr
ſino damaſus remāſit ep̄s. ¶ Theo.
¶ Tūc itaqꝫ apud heſperiam damaſus ro
manus ⁊ ambroſius mediolanus ſpiritali=
bus iaculis ferebant hoſtes. Cum quibus
etiam illi qui ad lōga fuerāt exilia deſtina=
ti:litteris confortabāt ſuos ⁊ aduerſarios
deſtruebant. Quos diuina ꝓuidentia gub
natores influctuatione prepauit ⁊ militūꝫ
ſapientiſſimos duces in prelijs.
¶ Socrates. ¶ Capitulum.xi A

Nter hec igitur valenti
nianus impator heſperie contra
legatos ſauromatarū vehemēti
furore cōmotus:eruptione venarum fluxu
ſanguinis expirauit:poſt cōſulatum gratia
ni tertiū: ⁊ equitij ſeptīadecīa die menſis
nouembris:anno vite quinquageſimo q̄rto
imperij vndecimo. Quo moriēte:yta B
lie milites ſexta die poſt eiꝰ mortē valētini
anū puerū eiꝰ filiū ad impij culmīa ꝓuere=
runt. Cuiꝰ imperiū fratꝛ.ſ.gratianꝰ ⁊ valēs
⁊ patruus lꝫ ingrate qd̄ eis ignorantibꝰ fa
ctum ſit:tñ poſtea ſuſcepert. Hoc itaqꝫ mō
valentinianus minor in patno ſucceſſit im
perio. Is eniꝫ natꝰ eſt de iuſtina quā viuen
te ſeuera priore cōiuge valentinianus hoc
mō duxiſſe probatur vxorē. Iuſtus iu C
ſtine pater cū eſſet piceni iudex:ꝯſtantij tē
poribꝰ vidit in ſomnio q̄m ex dextro femo=
re impialē purpurā genuiſſet. Cūqꝫ viſio ꝑ
multos recitaret ad conſtantij aures vſqꝫ ꝑ
uenit. At ille conſiderans ſomniū tanq̄ im
perator ex eo naſceret:mittēs occidit iuſtū
Cuius filia iuſtina cū orphana remanſiſſet
a patre virgo permāſit. Poſterior ꝟo tp̄e
ꝑuenit ad ſeuere noticiā:ad quā frequētiꝰ
veniebat ⁊ amabat:ita vt etiā cū ea balneis
vteret. Cūqꝫ ſeuera ſecū lauantē iuſtinam:

diutius inſpexiſſet/pulchritudīe virgīs ob
ligata eſt ⁊ dixit imꝑatori: qꝛ ſic eēt ſpecio
ſa virgo iuſtina vt etiam ipa licet eēt muli=
er/ eiꝰ tamē amore ſit capta. Verū imꝑatoꝛ
eius ſermone cōcepto iuſtinam ducere tra
ctabat vxoꝛem nō tū ſeuerā abicere ex qua
gratianꝰ fuerat natus: quē paulo ante fir=
marat imꝑatoꝛē. Legem itaq3 ꝓtulit publi
ce ꝑ ciuitates ꝓpoſitā ſancientē vt liceret
volentibus habere duas vxores. Cūq3 lex
poſita haberet: iuſtine ipe cōiunctus eſt ex
q̄ natus eſt valentinianus iunioꝛ ⁊ filie tres
iuſta: grata: ⁊ galla: quaꝝ due quidē in vir=
ginitate manſerūt: gallā vero poſtea maioꝛ
theodoſius imꝑatoꝛ duxit vxoꝛē. Ex q̄ pla=
cidia filia noſcitur ei eſſe progenita. Nam
arcadiū ⁊ honoriū ex placcilla pꝛioꝛi ꝯiuge
habuiſſe cognoſcitur.

¶ Soſomenus. ¶ Capitulū.xij.

PReterea ualens in āthio
chia ſyrie degens: conſubſtantia
litatis cultores vehementer in=
ſequebatur: niſi eū liber themiſtij philoſo=
phi reuocaſſet: in quo ꝓꝛauerat qꝛ eum eē
non oporteret infeſtū ꝓpter diſcoꝛdiam ec
cleſiaſticoꝝ dogmatū: qū etiam apud paga
nos vltra trecentaꝝ ſectaꝝ differētia vide
retur: ⁊ vnuſquiſq3 pro dogmate ꝓpꝛio ī ſē
tentia diuerſa conſiſteret: et ſi foꝛte hoc d̄o
gratum potiꝰ eſſet dū non facile cognoſcit
⁊ diuerſo modo gloꝛificatur/ quatinꝰ vnuſ=
quiſq3 amplius timeat: dū integritatē eius
ſciētie vel quō aut qualis quātuſq3 ſit ma=
gis ignoꝛat. His ergo themiſtij rōcinatiōi
bus aliquātulū mitioꝛ factus eſt imꝑatoꝛ.

¶ Socrates. ¶ Capitulum xiij. A

NOn tamen omnino ſe ab
indignatione ſuſpendit: ſed pꝛo
moꝛte imponenda ſacratiſſimis
viris decernebat exilia: donec eiꝰ impetum
cā hmōi reipublice remouiſſ3. Barbari trās
hiſtrū cōſtituti qui vocant̄ gothi ciuile bel=
lum inter ſe duabus partibꝰ cōmouerunt.
Vnius ꝑerat fridigernus: alteriꝰ athalari=
cus. Cūq3 pꝛeualuiſſet athalaricus: fridi
gernꝰ cōfugit ad romanos: coꝛūq3 poſtula
uit auxiliū. Quo cognito valēs ꝑcepit tra
chie militibus vt barbaris auxilia cōmoda
rent. Hoc ſolacio victus athalaricus ē etiā
fuga verſus. Ob hanc ergo cām fridigernꝰ
volens aliquod beneficiū repenſare valēti
cū ſuis oībus dogmata eiꝰ religionis āple=
xus eſt. Unde hactenꝰ gothi arriani eē no=
ſcuntur. Tunc etiam vulfilas gothoꝝ epſ
litteras gothicas adinuēit: ⁊ ſcripturas di
uinas in eā cōuertit linguā. Cū igitur non
ſolū fridigerni gothos: ſed etiā athalarici
vulphilas edoceret: tūc athalaricꝰ videns
religionem patriā violari: multos arriano
rū ſupplicijs tradidit: quos arriani marty
res nūc appellāt. Nō dō poſt multū denuo
inter ſe barbaris cōpacatis: a vicinis gētī=
bus hunoꝝ depdabāt̄. Expulſiq3 de ꝓpꝛijs
ad romanoꝝ loca confugiūt ſeruire potius
volentes imꝑatori. Hoc dū cognouiſſet va
lens nichil futuri ꝓuidens: terras eis tri=
buit trachiaꝝ: arbitratus ꝑparatum ſe cō=
tra oēs barbaros habere ſolacium: ac pꝛo=
ptea milites de cetero negligebat: ⁊ eos q̄
dudū ꝯ hoſtes elaboꝛauerant deſpiciēs: eti
am collatoꝛes ꝓuincie per vicos ⁊ ciuitates
ꝓ vno quoq3 milite octoginta ſolidos exige
bat: qui dudū eoꝝ tributa releuarat. Hoc ḡ
fuit initium vt illo tꝑe romanoꝝ reſpublica
calamitatibus ſubderetur. Barbari nanq3
cū trachiam tenuiſſent licenter romanoꝝū
ꝓuinciā deuaſtabāt. Hec audiēs valens cū
ob oꝛthodoxoꝝ exilijs non quieſceret: tunc
tamē hac ſe neceſſitate ſuſpēdit. Turbatꝰ
enī ab anthiochia ad ꝯſtantinopolim veīt.
Unde etiā aliquātū xpianoꝝ pſecutio tūc
ceſſauit.

¶ Theodoꝛicus. B

¶ Interea valens imperatoꝛ dum gothoꝝ
gentem cōmouiſſet ad pꝛelium: apud boſſo
rum tunc fatuus vires ſue infirmitatis ag
ſcenſ: miſit ad fratrem ſolacia petens. At
ille reſcripſit: qꝛ religioſum non eēt talē vi
rum iuuare qui d̄o rebellis exiſteret: ſ3 ma
gis eſſe iuſtum vt eius ſuperbia ſedaretur
Quod dum ille miſerrimꝰ agnouiſſet: lic3
maioꝛi neceſſitate conſtrictus nō tamen a
ſua nimietate ceſſauit: ſed fuit xitati rebel
lis. Terētius igitur inter hec victoꝛ reuer
ſus eſt ab armenia vir optimus ⁊ pietate de
center oꝛnatus. Tunc ei iuſſit valēs poſce
re dōa que vellet. At ille quod decebat piū
virum cogitare reſpondit. Petiit enī3 nō
aurum: non argentum: nō pꝛedium: nō cin
gulum: neq3 donū: ſed vt eis qui pꝛo apoſto
lica doctrina pericula ſuſtinuerant vna pꝛe
beretur eccl̄ia. At ille petitionem ex ſcrip
to ſuſceptam cognoſcēs: que illic tenebāt̄
aſcp̄ta dirupit: eūq3 alia poſtulare ꝑcepit.
Rex ille colligēs verba ꝑcum ſuſcipe inqt

o imꝑatoꝛ et habeto donū. Aliud vero nō poſtulo. Intentionis mee iudex eſt vniuerſorū iudex. Cū ergo valens trāſacta boſſoꝛo veniſſet in thraciā/ primū quidem in conſtātinopolim cōmoꝛat⁹ eſt preparās bellum: deinde traianū cum expeditu contra barbaros deſtinauit. Cunq; remeaſſet ille deuictus/ derogabat valēs ei molliciē et cauſā timoꝛis aſcribēs. At ille vſus fiducia viro foꝛtiſſimo cōgruenti. Non inquit imꝑator ego ſū vict⁹ ſed tu victoriā ꝑdidiſti qui deo reſiſtis: et illi⁹ ſolacia barbaris facis potius oportuna. Qui ei a te expugnat̄ ꝓ illis pugnat. Et neceſſe eſt dei ſequi victoriā. An neſcis quos ab eccleſijs expulſiſti vel quib⁹ eas ꝯtradidiſti? Hec eadē arantheus et victoꝛ magiſtri militū ſunt ꝓfeſſi: et imꝑatoꝛē ne tunc indignaret̄ ammonuert. Aiunt D etei yſaac monachū hn̄tem cellulā illic cū videret eū ingredientē ad pugnā cū clamoꝛe dixiſſe. Quo vadis imꝑatoꝛ qui pugnas aduerſus deū quē non hēs adiutoꝛē? Ipſe ei cōtra te barbaros mouit quoniā et tu aduerſ⁹ eū blaſphemas liguas ꝑſimas incitaſti. Et qui ei pſallūt ſacra: domib⁹ expuliſti Quieſce ergo rebellare: et ille facit bella ceſſare Redde gregib⁹ paſtoꝛes eximios: et victoriam ſine bello ꝑcipies. Si vero nichil hoꝛum ſic agens pugnare cōtendis: experimento cognoſces q̄ durū eſt cōtra ſtimulū calcitrare. Nam neq; reuerteris: et exercitum vehementer amittes. Betranion aūt omī virtute clarus vniuerſe ſcithie ep̄ſul habēs zelo fidei coꝛ accēſū ꝓ coꝛruptione dogmatū et iniquitatib⁹ quas cōtra ſanctos agebat valentem ſepe redarguit clamans cū ſacratiſſimo dauid. Loquebar de teſtimonijs tuis in ꝯſpectu regū et nō cōfūdebar. Qua E tū gr̄a barbari arriano ſint viciati languoꝛe narrabo. Tp̄e quo tranſeūtes hiſtrū pacē cū valente fecerūt tūc p̄ſis eudoxius ſuggeſſit imꝑatoꝛi vt ei gothi cōicarent. Dudum ei diuine ſcientie radijs imbuti apl̄icis dogmatib⁹ paſcebant̄. Cōmunio inquit vni⁹ dogmatis firmioꝛē faciet pacē. Hoc valēs laudans a ducib⁹ gothoꝝ exegit vt dogmatum quoq; concoꝛdiā retinerēt. Illi vero dicebant: paternā ſe mutare nō poſſe doctrinā et illo tp̄e vulfilas erāt eoꝝ ep̄us quē valde ſequebantur/ eiuſq; verba quaſi leges imobiles eſtimabāt: hunc verbis pecunijſq; flectens eudoxius egit vt barbari cōtonem amplecterent̄ imꝑatoꝛis: ſic decipiēs eos ac dicens certamē eſſe verboꝝ non differentiam dogmatū. Quamobrē hacten⁹ gothi maioꝛem quidem patrē filio dicūt/ creaturam vero filiū nequaq̄ dicere patiūtur licet hoc aſſerētib⁹ cōicar evideantur.

Socrates. Capitulum.xiiij.

Hoc itaq; tempoꝛe impe=ratoꝛe ab anthiochia diſcedente confoꝛtati ſunt qui ab eo perſecutionē patiebantur et maxime alexandrini. Petro quippe reuertente de roma cū lr̄is damaſi romane vrbis antiſtitis: confirmantis cōſubſtātialitatis fidē et petri ep̄i roboꝛantis oꝛdinationē. Quo facto populus ſūpta fiducia luciū expulit et reduxit petrum. Sed lucius conſtantinopolī nauigauit: Petrus cum paucū vixiſſet tp̄us reliquit fratrē ſuum thimotheum ſucceſſoꝛem

Capitulum.xv.

Porro valens cum.xxx. die maij mēſis ſexto ꝯſulatu ſuo: et valentiniani iunioꝛis ſcd̄o cōſtantinopolim veniſſet īuenit ppl̄m in meſticia ꝯſtitutū. Barbari nāq; per trachias diſcurrētes: etiam ꝯſtantinopoleos ſub vrbana vaſtabant: nō exiſtente qui eis reſiſtere foꝛtiter p̄ualeret. Qui dū vſq; ad muros veniſſēt vrbis: afflicta ciuitas murmurabat: quaſi eos imꝑatoꝛ illic euocaſſet dū nec reſiſteret et magis bella ꝓtraheret. Circēſes ludi igitur agebāt̄: et illic imꝑatoꝛi clamabant da arma et nos pugnabim⁹. Hinc accenſ⁹ imꝑatoꝛ.xi. die iunij mēſis egreditur intermīatus penas ſe ꝓ iniurijs cū rediret a ꝯſtantinopolitanis ciuib⁹ exacturū Et quoniā p̄mitus videbant̄ procopio prebuiſſe ſolaciū. ita vt ciuitatē aratro vertere minaretur. Deduxit igr̄ ciues vſq; ad vrbē hadrianopolim que eſt in cōfinio macedonie. Theodoꝛicus. Et exercitu quidē p̄miſſo ipſe in quodā vico victoriā ſuſtinebat. Poꝛro milites barbaroꝝ impetum nō ferentes alij fugiebant alij necabātur. Barbari autem venientes ad vicū vbi valens agnita ꝓditione ſe celare nitebantur: immiſſo igne concremauerūt cū vico etiā pictaris inimicum. Socrates.

Qui terminū vite ſoꝛtitus eſt nona die menſis auguſti/ eodem conſulatu id eſt quarto anno ducenteſime octogeſime none olimpiadis. Aiunt aliqui eum igne conſūptū cū in vico fugiſſet/ quē barbari ꝯcremauerūt Alij vo ferūt quoniā mutato imꝑiali hītu ad

pedeſtriū veīt exercitū. Et cū equeſtr̄a ſe ttadidiſſent pugnare nolētes:in ꝯgreſſiōe vniuerſos pedeſtres repente cōfoſſos. Ubi dicūt ipm̄ quoqꝫ ignoto vulnere fuiſſe proſtratum. Defunctus eſt anno vite q̄nquaſimo. Qui cū fratre regnauit annos .xiij. poſt frēm vero tres . taliqꝫ ſorte defunctus eſt.

¶ Explicit liber octauus.

¶ Incipiūt tituli libri noni.

i Quia mortuo valente cōſtantinopolim barbari vaſtabant.

ij De benignitate gratiani ⁊ fidei rectitudine.

iij De contentōe apud anthiochiā inter paulinū ⁊ meleciū facta et apollinare laodiceno eiuſqꝫ ſecta

iiij De theodoſij ducatu vel quomō a gratiano impatore fuerit ordinatꝰ ⁊ ad orientale miſſus iperiū orthodoxis ꝓſuit ⁊ retrudit hereticos.

v Quomō macedoniani denuo ab orthodoxis diuiſi ſint.

vi Quomodo impator theſſalonica baptiſatus ſit.

vij Profeſſio theodoſij de fide.

viij De gregorio nazanzeno cōſtantinopolim tranſmutato.

ix De baſilica ſancte anaſtaſie.

x Quō theodoſiꝰ ab eccliā conſtātinopolitana arrianos repulerit

xi De eunomij calliditate.

xij De ꝯſtātinopolitano cōcilio cōtra macedonianos.

xiij De ordinatōe maximi cynici eiꝰqꝫ depoſitione ⁊ ordinatione recta nectarei ⁊ de canonibꝰ in ea ſynodo cōſtitutis.

xiiij Epl'a ꝯſtantinopolitani concilij ad papam damaſum ⁊ occidentales epiſcopos.

xv Epl'a damaſi de dānatione apollinaris ad thimotheū.

xvi Statuta ſedis apoſtolice cōtra diuerſas hereſes

xvij Quia corpus pauli conſtātinopolitani pontificis de ancyra fecit reuocare theodoſius.

xviij De auſpicijs impatoris archadij.

xix Quō theodoſiꝰ examinatiōe facta hereticoꝝ oēs expulerit ⁊ fouerit ſolos orthodoxos.

xx De ſciſmate facto īter orientales ⁊ egiptios ꝓpter flauianū āthiochenum.

xxi Quō iuſtina ambroſiū fuerit ꝑſecuta ⁊ de gratiani nece ⁊ īuaſione maximi

xxij De morte thimothei alexandrini ⁊ ordinatōe theophili.

xxiij De prelio theodoſij cōtra maximū atqꝫ victoria

xxiiij Quēadmodū latrocinia q̄ rome per piſtrina fiebāt theodoſiꝰ remouerit impator ⁊ de lege cōtra adulteras ꝓlata mulieres.

xxv Quēadmodū amphilocius theodoſio ꝑſuaſerit vt arrianoꝝ conciliabula prohiberet.

xxvi De morte paulini āthiochēi epī ⁊ ordinatōe euagrij ⁊ quō flauianus ſit damaſo recōciliatus.

xxvij Quō apud alexandriā paganoꝝ templa deſtructa ſint.

xxviij De fraudibus quas per templa ſua pagani faciebant.

xxix De caracteribꝰ ſub crucis figura factis qui in templo ſerapidis ſunt inuenti.

xxx De cede que ſub theodoſio theſſalonice facta eſt et de penitētia eiuſdem theodoſij ambroſijqꝫ cōſtantia.

xxxi De virtutibꝰ vxoris theodoſij

xxxij De indignatiōe ⁊ recōciliatione theodoſij ꝓpē anthiochenos ſtatuā eiꝰ ꝯiugis deponentes.

xxxiij Quō theodoſius fuerit paganis infenſus.

xxxiiij Quō marcellus epus appamie tēpla deſtruxerit.

xxxv Ob quā cām pbr̄i ſup penitētes poſiti ſunt remoti.

xxxvi De diuiſiōe hēticoꝝ inter ſemetipos

xxxvij De ſabacio hereſiarche.

xxxviij De paſcha vel diuerſitate inſtitutionū ſeu obſuationū q̄ per diuerſas ecclias celebrantur.

xxxix De paſcha montaniſtaꝝ.

xl De arrianoꝝ diuiſione.

xli De diuiſiōe macedonianoꝝ

xlij De receſſu nili fluminis ⁊ rurſus acceſſu.

xliij Quēadmodū caput iohānis baptiſte conſtātinopolim fuerit de

poꝛtatum.
xliiij Quẽadmodũ flauian⁹ ãthioche
nũ ſolus ꝑcepit ep̃atum.
xlv De eugenio tyrãno ⁊ quẽadmo-
dũ fuerit ſupatus.
xlvi De miraculis donati pontificis
beroee
xlvij De theothinio comitão põtifice
xlviij De epyphanio cyprio
xlix Quõ abacuc ⁊ michee ꝓphetaꝝ
coꝛpa oſtenſa ſint.
l De fine theodoſij pꝛincipis.

BIBLIOTECA NACIONAL DE LISBOA

¶ Incipit liber nonus.

¶ Capitulum pꝛimũ.

Situr defũcto va
lente denuo barbari vſq;
ad muros cõſtãtinopole
os venientes: ei⁹ ſubur-
bana vaſtabãt. quapꝛopt
ciues q̃ inueniſſẽt arma
poꝛtãtes: hoſtibus vt po
terant reſiſtebant. Vxoꝛ eni valentis impa
toꝛis nomine dominica: p̃mia ex erario pu-
blico bene pugnãtib⁹: ſcḋm ꝯſuetudinem
militum miniſtrabat. Quibus etiam ſara-
ceni p̃buere ſolacia: que eoꝝ regina nomie
mania romanoꝝ federata dixerat.
¶ Thٍeodoꝛicus. ¶ Capitulũ. ij.

Vero gratianus valẽti
niani filius: cũ dudũ patre defun
cto europe ſceptra tenuiſſet: de-
functo valẽte ſine ſobole: aſie quoq; libieq;
regna ſuſcepit. Moxq; pietatẽ quã mente
ꝑcepat operib⁹ demonſtrabat initiaq; ſui
regni rerũ oĩm dño dedicauit. Scripſit ita
q; legem pꝛecipiens vt expulſi paſtoꝛes ad
ſua ouilia remearẽt: ſacreq; baſilice eis red
derentur q̃ cõionẽ damaſi ſequebant. Is ei
damaſus romane vꝛbis ep̃s laude dignus:
vir mirabilis ſemꝑ oꝛnat⁹: dicere facere ꝓ
aplicis dogmatib⁹ cũcta feſtin⁹: poſt liberi
um gubernacła ſuſcepit eccłie. Direxit igi
tur impatoꝛ cũ hmõi lege etiã ſaboꝛẽ quen
dã tũc noĩatiſſimũ milicie pꝛincipẽ: ⁊ arria
ne quidẽ blaſphemie p̃dicatoꝛes veluti q̃ſ
dã beſtias diuis ſeptj iuſſit expelli: optimiſ
xͦo paſtoꝛib⁹ ⁊ ſacris ouilib⁹ vniũſa reſtitui
Hoc ꝙ in vniũſis ꝓuinciſ decreuit obſuari
¶ Socra. ¶ Gratian⁹ itaq; cũ iunioꝛe
valẽtiniano regno potit⁹: ab exilio reuoca
tis oĩb⁹ lege ſãciuit vt vnaqueq; religio de
cent ſacra celebꝛaret ſolos xͦo ab eccłiis ꝓ
hibuit eunomianos: fotinianos: ⁊ maniche
os. ¶ Theodo. ¶ Capitulũ. iij. A

Vnc igit in anthiochia
t q̃ p̃ſidet oꝛienti ꝯtentio hmõi cã
ꝓuenit. Pꝛo aplicis dogmatib⁹
laboꝛãtes ſicut iã dictũ eſt erãt diuiſi: ⁊ alij
poſt calũnias irrogatas euſtachio: arrianã
abominati veſaniã: apd̃ ſemetipos ſacra ce
lebꝛãtes paulinũ habebãt antiſtitẽ. Alij ve
ro poſt oꝛdinationẽ euzoij cũ melecio ꝯue-
nientes ei⁹ doctrina fruebant. Ad hec aũt
apollinaris laodicen⁹ alterius ꝑtis ſibimet
p̃ſulatũ aſſũpſit. Qui dũ pietatis indueret
vultũ ⁊ aplica ſe fingeret dogmata ꝯſuare
poſt paululũ manifeſt⁹ hoſtis appuit. De di
uina nãq; natura adulterinis rõib⁹ vtebat
gradus quoſdã generãs dignitatũ: ⁊ ſacra
mẽtũ diſpẽſatiõis impfectũ explanare p̃ſu
mens: aiamq; rõnabilẽ q̃ coꝛp⁹ regit: ꝓua-
tã ſalute confirmãs. Si eni aĩam nõ aſſũpſit
ſm illi⁹ rõnẽ deus verbũ / neq; medicinam
p̃buit / neq; honoꝛẽ dedit: ſed coꝛp⁹ quidẽ
terrenũ ab inuiſibilib⁹ virtutib⁹ adoꝛatur
Aia xͦo ſm diuinã ymaginẽ facta in inferi
oꝛa ꝑmãſit ꝯtumelijs induta pcti qui pluri
ma ſup hec veſan⁹ aſſeruit. Aliqñ eteni pa
rit ꝯfitebat ⁊ ipſe ex ſctã virgine aſſumptã
carnẽ. Aliqñ xͦo eã cũ deo celit⁹ deſcẽdiſſe.
Aliqñ eũ ipm factũ carnẽ ſumpſiſſe nichil
ex nobis / aliaſq; plurimas ⁊ inanes fabu-
las ſacris ꝓmiſſiõib⁹ copulabat / q̃s in p̃nti
dicere ſuperfluũ iudicaui. Talia ſiquidem
ille dicẽs: nõ ſolũ ſuos peſte ꝯpleuit: ſz etiã
quoſdã noſtroꝝ fecit hmõi lepꝛa ꝑticipari
Poſt paucũ xͦo tp̃s cũ ſuũ viderent oppꝛo
briũ ⁊ eccłie claritatẽ pene cũcti reuerſi ſt
⁊ cõionem eccłiaſticã percipere meruerũt
non tamẽ pꝛioꝛẽ depoſuere languoꝛẽ ſz ma
gis plurios ꝯſtantiũ latent ſauciauert. Ex
hac ꝙ radice in eccłijs germiauit radix vnã
carnis deitatiſq; natura: ⁊ vt diuinitati v-
nigeniti paſſio copulet: ⁊ alia quecũq; po-
pulis ⁊ ſacerdotib⁹ certamĩa genuert: ſed
hec quidẽ poſtea facta ſunt. Tunc igit veni
ente ſaboꝛe magiſtro militie ⁊ oſtẽdẽte prin
cipis legẽ paulinus q̃dẽ fatebat ſe damaſi
eẽ ꝑticipem. Pꝛomittebat etiam apollina
ris hoc ipo languoꝛe celato. Sacratiſſim⁹
xͦo melecĩ⁹ ſub quiete degẽs: illoꝝ certami
na deuitabat. Poꝛro flauianus ſapientiſſi
m⁹ tunc in oꝛdie p̃ſbyterij cõſtitut⁹: pꝛimo

quidē veniēte magiſtro militū ita ad pauli
nū locutus eſt. Si cōionem damaſi o amice
ſectaris: oñde nobis dogmatum tuoꝝ apte
cōſortium. Ille nāqꝫ dū vnā trinitatis ſbāꝫ
confiteretē tres ſubſiſtentias ꝑdicabat ī ap
to. Verūtamen e diuerſo ſubſiſtentias peri
mis trinitatis: oſtēde itaqꝫ dogmatū ꝯcor=
diam ⁊ ſuſcipe ſm̄ leges ecclias. Cū ergo il
lum his ſermonibus obiurgaſſet conuerſꝰ
apollinari dixit. Ammiror te amice ſic ipu=
denter veritati reſiſtere: cum apte noueris
qm̄ laudabilis damaſus perfecte naturam
nr̄am a deo verbo dicit aſſumptā: tu v̄o con
traria fatearis. Mentē nāqꝫ noſtrā ſalute
fraudas. Si aūt falſe loquimur te forſitan
accuſantes: vł̄ nūc nouitatē a te natā dene
ga: ⁊ damaſi amplexus doctrinam ſecta ſu=
ſcipe veneranda veritatis. His itaqꝫ rōibꝰ
ſapientiſſimus flauianus: illoꝝ fiduciaꝫ ita
redarguit. Porro meleciꝰ oīm manſuetiſſi
mꝰ: oīꝫ tranquilliſſimꝰ: atꝫ modeſtꝰ pau B
lino dixit. Qm̄ ⁊ michi harꝫ ouiū curā cōmi
ſit dñs: ⁊ tibi ſilr aliaꝝ ſuſcipe hanc ſollici=
tudinē: ⁊ cōica alterutris ſub dogmate pie
tatis. Iungamus amice greges ⁊ ſoluamꝰ
de preſulatu contētionē cōiter paſcētes o=
ues curam eaꝝ cōiter offeramus. Si autē
de ſede certamen eſt: ego etiā hanc ꝯtenti=
onem conabor expellere. In ſede ſacrū po
natur euāgelium: ⁊ ex vtraqꝫ nos pte ſede
amus. Et ſiquidem prius ego terminū vite
ſuſcepero ſolus eris antiſtes: ſi vero hoc ti=
bi prius euenerit ego rurſus gregis habe
bo curaꝫ. Cū hec ergo meleciꝰ cū oī māſue
tudine protuliſſet: paulinus acqueſcere nō
ꝯſenſit. Tunc magiſter milicie iudex vtro=
rūqꝫ v̄boꝝ ecclias melecio tradidit. Pau
linus aūt aliaꝝ ouium permanſit antiſtes.
Verū apollinaris ꝑſulatu nudatus eccleſie
nouitatē doctrine ſue apta impudentia ꝑ=
dicabat: et ducē ſemetipm̄ oñdit hereſeos:
⁊ ipſe quidē in laodicia crebro morabatur
In anthiochia vero iam prius vitalē ordia
uerat: vita quidē optima decoratum ⁊ apłi
cis dogmatibus enutritum: poſtea tñ hoc
lāguore putreſactum. Porro ſacratiſſimꝰ
melecius diodoꝝ illum cuius iam memini=
mus: q ſub tempeſtate nimis aſperrima ec
cleſie nauē ſine ſubmerſione ſeruauerat: pa
ſtorem cōſtituit cilitie gentis eiqꝫ curam
cōmiſit. Apamie vero pontificalem curā io
hanni dedit. Qui licꝫ genere ac nobilitate
fulgebat/ tamē ꝓgenitores ꝓprijs virtuti
bus adornabat. Hunc ergo ⁊ ſermo decora

bat ⁊ vita. Is itaqꝫ tempore tēpeſtatiſ/ cum
fidelium ſuoꝝ numeꝝ gubernauit: coopera
torem hñs laudabilē ſtephanū quem ſacra
tiſſimus meleciꝰ ad alia certamīa deſtina=
uit. Nā dū agnouiſſet germaniciā eudoxij
peſte corruptum: hūc ibi tāqꝫ ſapiētiſſimū
medicū deſtinauit. Erat enī oī grecoꝝ do=
ctrina plenꝰ: ⁊ diuinis dogmatibꝰ faſcina=
tus. Quāobrē ſpe ſua fraudatꝰ nō eſt. Vſus
nāqꝫ dono ſpiritalis doctrine: lupos a muta
uit in oues. Porro magnꝰ euſebius de exi
lio remeans: acatiū ſumme claritatis virū:
in boeria ordinauit epm̄: in ierapoli theo
dotū: cuius mira cōuerſatio hactenus C
decantatur. Euſebium in calchide: in cyro
noſtra yſidoꝝ. Aiunt enī quia etiā eulogiuꝫ
qui ꝓ apłicis dogmatibus fuerat decerta
tus/ et in antino cū ꝓgene miſſus exilio
ediſſa ordinaſſꝫ epm̄. Barſis enim ſacratiſ
ſimus: iam de preſenti luce migrauerat.
ſanctꝰ ergo euſebius vltimum epiſcopū ma
rin in ciuitate dolichia fecit. Hec eniꝫ pua
ciuitas veſaniam tunc obtinuerat arrianā.
Vbi dum acceſſiſſet euſebius vt marin virū
plurimis virtutibus decoratum in ſede col
locaret epiſcopali/ quedaꝫ mulier arriana
peſte completa tegulā ď tecto dimiſit qua
eius caput valde contriuit. Iſqꝫ poſt paulu
lum ad vitaꝫ meliorē de hac luce migrauit
Qui moriens pñtes iureiurando conſtrin
xit: vt ab ea que hoc feciſſet nullomō pēas
exigerent: imitatus dñm ſuū qui de crucifi
gentibꝰ ait. Pater dimitte eis. Non enim
ſciūt quid faciunt. Simul ⁊ conſeruum ſte=
phanum qui poſt multos lapidū tactus cla
mabat. dñe ne eis ſtatuas hoc peccatū. Hoc
ergo modo magnus euſebiꝰ eſt defunctus.
Et qui trachie barbaros inuitauit impioꝝ
hereticoꝝ manus declinare nō potuit: ſed
martyrij coronam illoꝝ ferocitate ſuſcepit
Hec ergo geſta ſunt poſt reuerſionē epoꝝ.

¶ Capitulum. iiij. A

Porro gracianus trachi
am barbaros vaſtare cognoſcēs
ytalia derelicta phenicā veīt. Ea
tēpeſtate theodoſius tā ꝓpter parentū no
bilitatem qꝫ pro fortitudine propria nomi
natiſſimus habebatur/ ⁊ ob hāc cāꝫ inuidia
ſimiliū iudicū fatigatꝰ ī hiſpania morabat̄
vbi ⁊ ortꝰ fuerat ⁊ nutritus. Cūqꝫ īpator
qd faceret heſitaret/ qppe cū barbari ele=
uati victoria īexpugnabiles ee viderent̄: ducatu
theodoſij pugnā credidit ſuiari. Repēte ſ

quidem eſt ab hiſpanijs euocās: ⁊ magiſtrū
militū eſſe denuncians cū expeditu ad bar
baros deſtinauit. At ille fide munit⁹ confi
denter ad trachias eſt ꝓfectus. Quo dum
veniſſet vidiſſetq barbaros: exercitū ordi=
nauit ad pugnā. Congreſſiōe vero facta im
petū barbari non ferentes ſuas acies reli=
querunt. Et illi quidē fugiebant: hi xo for
titer ſequebantur. Immenſaqȝ cedes tūc
facta eſt barbaroꝝ. Plurimis igit̄ interē=
ptis paucisq latent̄ tranſeūtibus hiſtrum:
mox dux optim⁹ exercitu diſperſo: per vici=
nas vrbes ipe velociter remeauit ad princi
pem ita vt ipe triumphoꝝ ſuorum nūci⁹ ex
titiſſet. Quod tamen nec ipi impatori dux
miraretur factum credibile videbat̄. Inui
di ſiquidem etiam fugiſſe eū dicebāt ⁊ exer
citū ꝑdidiſſe. At ille derogantes ſibi petiſt
dirigi qui viderēt hoſtiū multitudinē pem
ptorū. His verbis impator flexus: dixit q
res actas inſpicerēt ciq renūciarēt. Por
ro dux optim⁹ inter hec diuinam viſionē vi
dit: ⁊ ab ipo ſomniū aperte ſibi miniſtratuȝ
Conſpexit eni in ſomnis qȝ ſanctus mele=
cius anthiochene ciuitatis antiſtes: clami
dem ſibi veſtiret impialem: ⁊ corona caput
ornaret. Hec eū nocte vidiſſet cuidā mane
retulit clericoꝝ. At ille claꝝ eē ſōniū dixit.
⁊ nihil enigmaticū nichil dubium ꝯtinere.
Cumq pauci oīno tranſiſſent dies: q ꝓ vi=
ctorie inſpectiōe miſſi fuerant remearunt:
pemptaqȝ hoſtiū multa milia narrauerūt.
Quāobrē letat⁹ ꝑnceps theodoſiū fecit im
peratorē. ❡Socrates. ❡Cōſu=
latu auſonij ⁊ olibrij ſextadecima die ianua
rij menſis. ❡Theodoricus. ❡Tra
ditaq ei ſceptroꝝ parte valentis: ipe rurſ⁹
ad ytaliam rediſt ⁊ illū ad regē collata trāſ=
miſit. Mox igitur vt imperiū ſumpſit ꝑ oī=
bus de concordia ecclie cogitauit: ⁊ vniuſ=
cuiuſq ꝑſulatus epoꝝ conſtantinopolim cō
uenire ꝑcepit. Hec ſola erat arriano plena
ꝯtagio. Nam occidēs liber hmōi lan= B
guore ꝑmanſit. Conſtantius enim ſenior fi
lius conſtantini maioris: ⁊ conſtans iunior
paternam fidē integrā ſeruauerūt. Rurſus
etiam valētinianus impator heſperie: inio
latam cuſtodiuit fidei pietatem. Orientis aūt
tractus: multipharia hmōi labe complet⁹
eſt: arrius enī alexandrine pbr ciuitatis hāc
ibi genuit blaſphemiā. Poſt quā euſebius
patrofil⁹ et ecius paleſtine: ⁊ paulin⁹ atqȝ
gregorius fenicis theodolus. Poſt quos
etiam athanaſius ⁊ narciſſus cilices: ⁊ alij
plurimi male iactata ſemina nutriuerunt.
His igitur nequiſſimis cultorib⁹ fuit coo=
perator conſtātius atqȝ valens. Pro hac ꝗ
ſolūmō cauſa theodoſius ſuo ſubiacētes i=
perio conſtātinopolim ꝯgregari precepit
epos. ❡Socrates. ❡Capi. v.

Nterea macedoniani
poſt legationem ad liberiū deſti=
natā aliquāto tēpore ſine diſcre
tione cōicabant ipi: et qui ab initio definiti
onem fidei nicene ſuſceperant. Cumq lex
principis gratiani licentiā religionib⁹ ſicu
ti vellent cōicare ꝑbuiſſet: denuo ſunt diui
ſi. Congregatiq in anthiochia ſtatuerunt
vocem ꝯſubſtātialitatis āmouendā ⁊ vene
rantib⁹ nicenā fidem nō eſſe cōicandū. Sȝ
plurimi videntes eoꝝ varietatē receſſerūt
ab eis ⁊ cōſubſtātialitatis ſectatorib⁹ ſunt
vniti. ❡Soſomenus. Cap. vi.

Unqȝ theodoſius bel=
lo barbaros ſupaſſet ⁊ illi roma=
nos amicos habere depcarentur
cā federis: accept̄ obſidib⁹ theſſalonicā ve
nit. Ubi dū in egritudinē incurriſſȝ: ab aco
lio eius ciuitatis epo baptiſatus eſt: lȝ a ꝓ
genitorib⁹ xpianū dogma ⁊ fidē niceni ꝯci
lij ſequerent̄. ❡Socrates. ❡Tūc
igitur baptiſari cupiens ꝓpter infirmitatē
theſſalonicenſiū requiſiuit epm cui⁹ fidei eēt
Quo rndente qm arriana peſtis in illiricū
nō valuiſſet accedere: ſed inuiolatam ab ini
tio fidē niceni concilij ſeruarent: ille libent̄
eius verba ſuſcipiens baptiſatus atqȝ egri
tudine liberatus eſt.
❡Soſomenus Capitulum. vij.

Ogitās igitur impator
qȝ melius eēt ꝓnūciare ſubiectis
cuius eēt fidei: ne videretur vim
facere ſi quēquā ſubito inuitū ad cultū reli
gionis impelleret: legem a theſſalonica po
pulo conſtātinopolitano propoſuit. Hoc eſt
viſum eſt vt veluti de quadam ciuitatis ar=
ce oībus ſubiectis aliiſq ciuitatib⁹ indicā
te ſcriptura fieret manifeſta. Cuius legis
verba ſunt hec. Impator gratian⁹: valēti=
nianus: ⁊ theodoſius auguſti: ad populum
vrbis ꝯſtātinopolitane. Cunctos ppſos q̄s
clementie noſtre regit tempamentum i ta
li volum⁹ religione verſari: qꝫ diuinū petrū
apſm tradidiſſe romanis religio vſq nunc
ab ipo inſinuata declarat. Quāq pōtificeȝ

damaſum ſequi claret: et petrū alexandrie epm̄ virum apoſtolice ſanctitatis: hoc ē vt ſcd̄m apl̄icam diſciplinā euangelicāq; doctrinā patris et filij et ſpirit⁹ ſancti vnā deitatem: ſub pari maieſtate et ſub pia trinitate credam⁹. Hanc legem ſequentes xp̄ianoꝝ catholicoꝝ nomē iubem⁹ amplecti. Reliquos vero dementes veſanoſq; iudicantes: heretici dogmatis inſaniā ſuſtinere diuina primū vindicta poſt etiam motus nr̄i quē ex celeſti arbitrio ſūpſerimus vltione plectendos. Data .iij. k̄l. martias theſſalonice graciano .v. valentiniano et theodoſio auguſtis ꝯſulib⁹. Hec ſāctiēs poſt paululū conſtātinopolim venit.

¶ Capitulum. viij.

t Unc igitur gregorius nazanzenus cōmuni decreto mlt̄oꝝ epoꝝ in cōſtātinopolim trāſmutat⁹ intra ciuitatem in paruo oratorio ſacra celebrabat. Cui loco poſtea pn̄cipes baſilicam maximā copulātes eam vocauerūt anaſtaſiā. ¶ Capitulū. ix.

Ue vero non ſoluz pulchritudine et magnitudine veꝝ apertiſſima apparitione dei noſcitur illuſtrari. Illic eī diuina virtus in ſomnis et aperte plīmis ⁊ frequenter multiſq; languētib⁹ et interim in reꝝ ꝑiculis conſtitutis ſubueniſſe dinoſcit̄: ita vt crederet̄ ab aliq̄bus ſanctam mariam xp̄i matrē virginē hanc eſſe. Cuz tali nāq; habitu multꝫ oſtendit̄ quā baſilicam ideo anaſtaſiam vocant ſicuti reor eo ꝙ dogma niceni concilij in conſtantinopolim quaſi iam mortuū eo loco expoſitōib⁹ gregorij r̄ſurrexerit. Ego tñ audiui q̄ſdā xtiloq̄s retuliſſe dū ppl̄s illic ꝯgregaret̄ ad miſſas: mulier ꝑgnās de ſuperiore porticu cadens defuncta eſt. Tūc cōmuni orōne facta ſuꝑ eam reuixit ⁊ cū ꝑtu ſaluata eſt. Quāobrem nimis inopinabile anaſtaſie nomē id eſt reſurrectionis accepit. ¶ Socrates. ¶ Capitulū. x.

Regorius itaqz vir eloquentiſſim⁹ ac venerand⁹ cognoſcens aliquos murmurare eo ꝙ eſſet ex alia ciuitate adueniēte pn̄cipe conſtantinopolim habitare declinabat. Impꝛator tamen dum in tali ſtatu inueniſſet eccleſias: cogitabat q̄admodum pacificaret oēs et cūctas augeret eccl̄ias. Mandauit ergo repente dimoſilo qui tunc arriane religioni p̄ſidebat. ſi vis īqt credere ſcd̄m niceni dogma concilij: vniat̄ popul⁹ ⁊ ſuſcipiat pacē. Cūq; ille ꝓpoſitionem hm̄oi refugiſſet: tūc imperator. Si pacez inquit cōcordiāq; declinas: fugē te etiā a ſacris baſilicis ego te p̄cipio. Hec audiens demofilus et cogitās qꝛ graue eſſet potioꝛib⁹ reſultare: ꝯuocans in eccl̄iaz plebē ⁊ ſurgēs in medio cunctoꝝ hec per ſe ſubiectis verba locutus eſt. Fratres. Scriptū eſt in euāgelio. Si perſecuti vos fuerint ex iſta ciuitate fugite in aliā. Quia igitur imperator eccl̄ijs opus habet: ſcitote craſtina nos collectā foris vrbē celebraturos. Hec cū dixiſſet egreſſus eſt. Nō tñ ſic intelligens euāgelij x̄ba q̄admodum dicta ſūt. Illic eniz p̄cipitur vt fugientes habitationē mūdanam hieruſalem requirant ſupernā. Egreſſus ergo ciuitate ante portas conciliabula celebrabat. Cum quo ſt̄eterit luci⁹ alexandria pulſus: qꝛ tunc cōſtantinopolim morabat̄. Sic itaq; theodoſij ꝯcordiam non ferētes poſt .xl. annos eccl̄ias quas vi tenuerāt reliquerunt. Egreſſi de ciuitate q̄nto cōſulatu graciani et theodoſii pm̄o menſe nouēbrio. Quo facto nicene fidei ſectatores eccleſias receperunt.

¶ Soſomen⁹ Capitulum. xi.

Gitur cū eunomius valentis tpibus a ſuis clericis receſſiſſet: apd̄ ſemetipm̄ in bythinia morabat̄. vir callid⁹ et dicendi peritus multuſq; ppl̄s concurrebat ad eū. alijq; experiri volentes: alij audire q̄ diceret. Horū fama ꝑuenit ad pn̄cipē cuz quo ipſe quoqz voluit h̄re ſermonē. Sed auguſta placcilla p̄cibus eum retinuit. Erat enī fideliſſima: et niceni dogmatis iura ſub integritate ꝯſeruabat. Timuitq; ne vt aſſolet eloquio viri callidi captus īꝑator facile in ſectam eius incurreret. ¶ Theodoricus.

¶ Capitulum duodecimum.

Nterea cum epiſcopi cētū quīq̄gita fuiſſēt ꝯſtātīopolim ꝯgregati p̄cepit īꝑator vt null⁹ ꝓderet quis eēt maxim⁹ ille melecius. Volebat enī ex memoria ſui ſomnij virū illū ſibimet indicari. Cum ergo oīs illa multitudo pontificū regiā introiſſet domū / relictꝫ oībus ad magnū concurrit melecium: et veluti quidē filius pr̄is amator poſt multum

tēpꝰ paṫna viſione potitꝰ amplectabaṫ eūꝫ
et ſimul oſculabatur oculos labia pectus
et caput dextraꝫꝙ qua eū in ſomnio coro=
nauerat īſinuauitꝙ illi quā viderat viſionē
Cūꝙ etiā ceteros cōgrue ſalutaſſet roga=
uit tanquam patres vt de rebus pńſētibꝰ
cogitarent. ¶Socrates ¶Et vt in
vrbe ꝯſtātinopolitana ordinareṫ epūs. Et
eū ſperaret poſſe macedonianos vniri eti
am eoꝝ cōuocauit epos. Cōuenerūt ergo
de cōſubſtantialitatis fide/ thimotheꝰ alex
andrinus/ cirillꝰ hieroſolymitanꝰ/ poſt pe
nitētiā in cōſubſtātialitatis dogma ꝯſenti=
ens: melecius anthiochie/ et acolius theſ=
ſalonice: aliiꝙꝫ plurimi ita vt cētū quīqua=
ginta numerus impleretur. Macedoniāo
rū vero preerat eleuſius cizici: ⁊ lampſaci
marcianus: erantꝙꝫ ſimul .xxxvi/ quoꝝ plu
rimi eē videbanṫ de ciuitatibꝰ helleſponti.
Conuenerunt itaꝙꝫ conſulatu eucharii et
euagrii mēſe maio. Igiṫ imperator et epi
partis eius laborabant vt eleuſius eiuſꝙꝫ
ſequaces vnirentur eccľie: cōmemorātes
eis legatōnē quā miſerant ad liberiū tunc
romane vrbis epm per euſtachiū. Et quia
dudum ſponte eis cōicaſſent: nec eſſet ſine
pudore vt ſubito bene prius placita ꝑmu=
tarēt. At illi eiꝰ monita atꝙ conuitia ꝑ
uipendētes: elegerūt ſequi potius arrianā
peſtē ꝙ cōſubſtātialē dicere trinitatē. Hec
fatentes de cōſtantinopoli ſunt egreſſi: et
ſcribebāt alterutris ne quis eoꝝ in niceni
concilii dogmate conſentiret.

¶Capitulum .xlii.

GRegorius itaꝙꝫ qui tūc
conſtantinopolitanā regebat ec
cleſiā/ ad nazanzenū remeare tē
debat. Pro ꝗ cum epiſcopatus conſtanti
nopolitane vacaret eccľie/ thimoteus alex
andrinus petri ſucceſſor: maximū quendā
cinicū ordinauit epm/ cum nuper totondiſ
ſet eum. Is enim erat etiā appollinaris ve
ſanie faſcinatꝰ. Sed nō pertulerūt hoc ma
lum viri ſanctiſſimi cōſtātinopolim cōgre=
gati. Et dū egyptii maxime ſe pro eiꝰ ordi=
natione ſeparaſſent/ ſacra officia cum grego
rio celebrabant. At ille grauiṫ ferens/ rur
ſus factā diuiſionē exorabat vniuerſos vt
laude dignū virum quererēt quē pontificē
ordinarent. Tunc illi eius verbis acqueſcē
tes/ nectariū generis nobilitate decoratū
conſtituerūt ꝯſtātinopolitane ciuitatis epꝫ
Maxiꝫ xo appollinaris ꝯtagio laborātē
nudatum pōtificali dignitate proiecerunt
Tunc etiā regulā ꝓtulerūt vt conſtantino
politanus epiſcopus haberet honoris pri
uilegia poſt pontificē romanū/ eo ꝙ ſit no=
ua roma. Firmauerūtꝙ rurſus nicenā fidē
et patriarchas cōſtituerūt diſtribuētes pro
uincias: vt epi vniuſcuiuſꝙꝫ dioceſis ad ec
cleſias nō irēt extraneas. Hoc enim primi
tus propṫ ꝑſecutōis tps indifferenṫ ageba
tur. Diſtribuerūt itaꝙ nectario ꝗdē maxi
mā ciuitatē et thraciā. Pōticā vero dioceſi
helladio qui poſt baſiliū fuit. ceſareā capa=
docie gregorio niſeno/ baſiliiꝙ germano
troilo ꝗꝫ meletine armēie ius patriarche de
derūt. Aſianam vero dioceſim amfilocius
eſt ſortitus. Optimꝰ aūt antiochie piſidie
egyptum quoꝙꝫ thimotheo alexandrio di
ſtribuerunt. Porro eccleſiarum orientali
um gubernationē eius preſulibꝰ cōmiſerūt
palagio laodiceno et diodoro tharſi: Anti
ochene eccľie ꝑuilegia reſeruantes: que tūc
melecio pńti ꝯcederūt. Definierūt pariṫ vt ſi
ꝗd in prouincia qualibet emergeret: ꝓuin
cie concilio finiretur. In his oībꝰ ſuū pre=
buit etiā imꝑator aſſenſum ¶Theodo.
¶Paruo ſiquidē tpe tranſeunte ſanctus
ꝗdē melecius eſt defunctus et ab oībꝰ ſapi
ētibus cū ꝑconiis maximis eſt ſepultus.
¶Theo. ¶Eſtate vero ſeꝗnte rurſus
pľes epi ad ꝯſtātinopolī ꝓ cauſis eccľaſti=
cis ſunt reuerſi/ vbi orientaliū epoꝝ ſynodicā
ſuſceperūt epľaꝫ/ incitātē eos ad romā vt
illic maxim celebrareṫ cōciliū. Sꝫ illi ꝗdē
ꝓfectionē ꝗ nihil habiturā lucri refugerūt
verū iſtas direxerūt damoſo ceteriſꝙ ꝓſulibꝰ
ꝗs ꝓ clariori noticia ſubdere neceſſarium
iudicaui. ¶Capitulum .xliii.

DOminis honorabilibus
atꝙ venerādis fribꝰ ⁊ cōmiſtris
damaſo/ ābroſio/ brittonio/ va=
leriano/ acolio/ baſilio: et reliꝗs ſctis epis
i maxia roma collectis: ſctā ſynodꝰ orthodo
xoꝝ epoꝝ ꝯgregatoꝝ maxīa cītate cōſtāti=
nopoli i dño. S. Uelut nūc igrāti nr̄e reue
rētie īſinuare: atꝫ narrare multitudinē paſ=
ſionū ab arriana potētia nobꝭ ſepiꝰ illatarū
forſitā ſupuacuū ē. Nō eī ita negligere ve=
ſtrā credimꝰ ſcītatē: vt adhuc egeatis diſce=
re ꝗs certū ē ꝯdolere. Sꝫ neꝙꝫ nos ꝯſtrin=
gere tempeſtates vt ꝓ ſui ꝑuitate latere po
tuiſſent. Neꝙꝫ tempus ꝑſecutōis ē nouū/
ſed adhuc memoriā ſeruat antiquā: nō ſo=
lum in his ꝗ paſſi ſunt ſed etiā in eis qui ꝑ

ticipes ſunt illorũ quorũ proprias ĩdicãt poſſiones. Heſterno eniz ut ita dicam⁹ aut hodie exiliorũ vinculis reſoluti/ poſt innũeras tribulatiões ad eccĩas ꝓprias ſunt reverſi. Aliorũ vero in exilio defunctorũ funera reuocata ſunt. Quidã vero etiã ab exilio remeantes/ et ferueñti hereticorũ furore detẽti: amariora ꝙ in exilio in ꝓpriis ſunt ꝑpeſſi: lapidib⁹ ab eis obruti: ſicut btũs ſtephan⁹. Alii diũ macerati ſunt ſupplicijs adhuc ſtigmata xp̃i et vulnera ĩ ſuo corꝑe circũferre noſcũtur. Pecuniarũ vo diſpẽdia honoris adẽptões: ſingulorũq; cõfiſcationes: et machinamina/ iniurias atq; vincula/ quis nũerare valebit ad ſingula? Omĩs enĩ tribulatões vere ſuꝑ nos multiplicate ſunt vltra numerũ. Juſte quidem qm̃ valde peccauim⁹. Aut certe clemẽs dñs paſſionũ multitudine nos voluit exercere. Propter hec itaq; gratias deo referim⁹: qr et per tantas tribulatiões ſeruos corripit ſuos/ et ſm multitudinẽ miſerationũ ſuarũ reduxit nos rurſus ad refrigeriũ. Nobis itaq; tempus et labor maxim⁹ neceſſarius fuit: quatin⁹ emendatio prouenirt et eccĩarũ vt tanꝙ pro longa egritudĩe diligẽtia paulatim adhibita priſcã pietatis redderet ſanitatẽ. Hoc etenĩ putabimur nõ ꝑſecutõibus acerrimis liberari: et eccĩas longo tẽpore ab hereticis detentas denuo repare. verũtñ graues adhuc nobis ſunt lupi qui poſtꝙ de caulis expulſi ſunt: ex ipſis paſcuis oues abripiunt: collectas facere cõtendentes: ppĩos cõmouẽtes: et in nullo ſegnes ad eccleſie leſionẽ. Erat itaq; ſicut diximus neceſſariũ huic operi tempus. Quia tamẽ fraternã circa nos caritatẽ miſtrantes/ ſynodũ ĩ romana vrbe dei volũtate feciſtis: et nos illic tanꝙ mẽbra propria: lrĩs deo ãmirabilis principis euocaſtis: vt qm̃ tunc ad tribulationes ſoli ſumus addicti: tunc ſub imperatorũ pia concordia non ſine nob regnaretis: ſed etiã nos vobiſcũ ſecundũ apoſtolicã vocem conregnaremus. Oratio quidem noſtra fuit ſi eſſet poſſibile vt omẽs nr̃as ſimul relinquentes eccleſias deſiderio vtili iungeremur. Quis enĩ nob dabit pennas ſicut columbe vt volemus: ⁊ apud vos requieſcamus? ſed quoniam hoc omnino nudabat eccleſias: requie nuper ĩchoante res que nimis erat plurimis ĩpoſſibilis: qr concurreramus in vrbem conſtãtinopolitanã; cauſa litterarũ ad nos directarũ a veſtra caritate poſt aquilegenſe cõcilium a deo amabilem imperatorem theodoſium propter hanc ſolummõ cauſam vſq; ad conſtantinopolĩ preparati: et de hac tantũmodo ſynodo ferentes conſenſum epiſcoporum qui per prouincias permanſere. Maioris vero profectõnis neq; ſperauimus opus neq; preaudiuimus omnino antequã conſtantinopolim veniremus. ſuper hec autem induciarum anguſto tẽpore faciente: neq; preparare nos valentes ad lõgã profectionẽ: neq; vniuerſos cõicatores noſtros in prouincijs poſitos cõmouere: ⁊ eorum ꝯſenſum ſumere preualuim⁹. Quoniam igitur hec et alia multa plurimorũ aduentũ prohibere videbantur/ quod erat ſecundũ ad effectum rerũ et veſtre circa nos caritatis oſtenſionẽ/ hoc egimus. Reuerẽdiſſimos atq; chariſſimos fratres et comminiſtros noſtros epiſcopos cyriacũ/ euſebium: et priſtianũ: vſq; ad nos laborare alacriter exorantes: per quos et noſtram voluntatem pacificam: et intentionem habẽtem vnitatis oſtendimus: zelumq; noſtrũ quem pro ſaluberrima fide gerimus indicamus. Nos etenim perſecutõnes ſiue tribulationes ſiue minas imperiales ſiue crudelitates iudicũ: ſiue quaſlibet alias tẽtationes hereticorũ libenter ſuſtinuimus ꝓ euãgelica fide que ĩ nicea bithinie a trecẽtis decẽ et octo prib⁹ roborata dinoſcitur. Hanc enim et vobis et nobis et omnibus q̃ non ſubuertunt verbum vere fidei complacere confidimus quam ſcimus antiquiſſimam exiſtere: et ſequacẽ baptiſmatis docentẽq; nos credere In nomine patris et filij et ſpiritus ſcti. Diuinitatem quippe ⁊ virtutem atq; ſubſtantiam vnam patris ⁊ filij et ſpiritus ſancti credimus: et equalez honorem ac dignitatem et imperium coeternum: in tribus perfectiſſimis ſubſiſtentijs: ſeu tribus perfectis perſonis: vt neq; ſabellij languor habeat locum confuſione ſubſiſtentiarum: aut peremptione proprietatum: neq; eunomianorum et arrianorũ et pneumatomachorum: ideſt ſpiritui reſiſtentium blaſphemia preualeat: ſubſtantia videlicet ſm illos: aut natura aut diuinitate diuiſa ⁊ increate conſubſtãtiali et coeterne trinitati poſtrema quedam vel creata vel alterius ſubſtantie natura detur. Jnhumanatõnis vero chriſti ſermonẽ ſine ali q̃ violatõe ſeruam⁹: neq; ſine aĩa neq; ſine

mente aut īꝑfectā carnis diſpenſationē ſuſcipientes: ſed totū ſcientes ꝑfectū quidē ante ſecula exiſtē dn̄i v̄bum: ꝑfectū v̄o hominē in nouiſſimo die ꝓpter noſtram ſalutem factū. Igit̄ q̄ de fide a nobis aperte p̄dicant̄: velut in ſūma hec eſſe noſcuntur: De quib⁹ ampli⁹ inſtrui poteritis ſi et thomum in anthiochia factū a ſynodo ibi conſtituta dignemī legere. Et qd̄ anno in conſtantinopolim ab vniuerſali ſynodo cognoſcitur eſſe ꝓlatum: in quibus latius fidem ꝓfeſſi ſum⁹: ⁊ contra nouitates hereſū nuper exortas anathemata ex ſcripto ꝓtulimus. De diſpenſationib⁹ aūt particularibus eccliaꝝ antiqua ſicuti noſtis ſāctio tenuit: et diffinitio ſanctoꝝ patrū in nicea cōuenientium ſcd̄m vnāquamq̧ prouinciā. Et ſi pontifices voluerint vt cū eis vicini ꝓpter vtilitatē celebrent ordinationes quibus rebus conſequēter et ceteras eccleſias apud nos edificari cognoſcite et ingniū eccliaꝝ hec approbaſſe ſacerdotes Porro conſtantinopolitane vrbis nouellam vt ita dicamus eccliam: velut ex ore leonis hereticis ſubfoſſā blaſphemijs abſtraximus: ⁊ per miſericordias dei reuerendiſſimum et deo amabilē nectariū ep̄m ordinauim⁹ corā vniuerſali ꝯcilio eū cōi ꝯcordia: ſub aſpectu etiam deo amabilis imperatoris theodoſij: vniuerſiq̧ cleri cuncta decernēte parit̄ ciuitate. In ſeniore autē et vera ap̄lica ecclia anthiochie ſyrie in qua primu venerabile xp̄ianoꝝ appellatū eſt nomē: reuerēdiſſimū ⁊ deo amabilē ep̄z flauianū: de vniu̇ſa ꝓuincia et orientali dioceſe concurrētes regularit̄ ordinar̄t omi eccā pariter decernente: et quaſi ſub vna voce hunc honorante virū. Quā ordinationē tanq̄ legalē ſuſcepit cōe conciliū. In matre vero cunctaꝝ eccliaꝝ hieroſolimis cōſtituta: reuerendiſſimum ⁊ deo amabilem cirillum ep̄m eē ſignificam⁹: qui regularit̄ olim a ꝓuincialib⁹ ordinatus plīma ꝓpē arrianos diuerſis tp̄ibus certamia paſſ⁹ ē His igr̄ tam legaliter ⁊ canonice apd̄ nos geſtis: etiam veſtram reuerentiā cōgaudere depoſcim⁹ ſpirituali intcedente dilectōne: et timore dominico ꝑ que humana reō uetur offenſio / et eccliaꝝ edificatio p̄ponit̄ vniuerſis. Sic eteni verbo fidei concordāte: et xp̄iana in nobis caritate firmata: ceſſauimus dicere qd̄ reprehendebat ap̄lus. Ego quidē ſū pauli: ego vero appollo ego autē cephe dum oēs videlicet appaream⁹ xp̄i qui in nobis diuiſ⁹ non eſt. Et ſi ſine ſciſmate corpus ecclie deo adiuuāte ſeruem⁹ cū fiducia ante dn̄i tribunal aſtabim⁹. Hec cōtra arrij: et ecij: eunomijq̧ veſaniā: nec nō contra ſabellij: fotini: marcelli: pauli: ſamoſateni: ⁊ macedonij: conſcripſer̄t. Similiter autē et appollinaris nouitatem: palā abdicauerūt dicētes: inhūanationes vero dn̄i ſiue violationes ſeruam⁹: neq̧ ſine aīa neq̧ ſine mente: aut īperfectā carnis diſpēſationē ſuſcipiētes. Porro damaſus oi lande digniſſimus agnoſcēs hanc hereſim exortā fuiſſe nō ſolū appollinarē ſed etiam thimotheū diſcipulū illi⁹ abdicauit Et hoc orientē gubernantib⁹ ep̄is / litteris ꝓpriſſ indicauit quas curauim⁹ ſubter ānectere.

Capitulum. xv.

Quoniā ap̄lice ſedi reuerētiam debitā caritas veſtra diſtribuit: vobis plurimū cariſſimi filij preſtitiſtis. Nā licet ecclie in q̄ ſāctus ap̄lus reſidēs docuit quodāmodo nos gubernacula que ſuſcipim⁹ teneam⁹: tamē ꝓfitemur nos honore mīores eſſe: et ꝓptea omīmodo feſtinam⁹: vt ad gl̄iam ei⁹ beatitudinis ꝑuenire poſſim⁹. Scitote igit̄ q2 dudū thimotheū ꝓphanū ⁊ eruditū: appollinaris heretici diſcipulū: cū ipſo eius dogmate cōdemnauim⁹: nec vltra cōcedimus ei⁹ reliquias qualibet rōne de cetero ꝑualere. Si autē adhuc ille ſerpēs antiqu⁹ ſemel et ſcd̄o ꝑcuſſus ad penā ꝓpriā reuiuiſcit: quiq̧ extrane⁹ ab ecclia eſt mortiferiſq̧ venenis ſuis quoſdā fideliū tētare nō ceſſat: hūc tāq̄ peſtiferā declinate corruptionē: quaten⁹ vos memores ap̄lice fidei que p̄cipue in vrbe nicena a patrib⁹ ex ſcripto ꝓlata eſt firmo gradu ſtabiles in fide ⁊ īmutabiles ꝑduretis: et non vaniloqa ⁊ exterminabiles q̄ſtiones ab iſto audire patiamini clericos v̄ros: aut plebē. Iā eī ſemel formā didicim⁹ vt qui ſemetp̄m cognouerit xp̄ianū: illd̄ ſeruet qd̄ ab ap̄lis noſcit̄ eē cōtraditū dicēte ſancto paulo. Si quis vobis ānūciauerit p̄ter quod accepiſtis: anathema ſit. Chriſtus enim filius dei dn̄s noſter: humano generi ꝑ propriā paſſionē ſalutē pleniſſimā cōdonauit: vt totū homiēz delictis obnoxiuz peccatis oib⁹ liberaret. Hunc ſi quis in deitate ſiue in humanitate minus aliquid dixerit habuiſſe: plenus ſpiritu dyaboli gehenne ſemetipſū filium demonſtrauit. Cur itaq̧ rurſus a me queritis

damnationē thimothei: qui et hic iudicio
apoſtolice ſedis ꝯphite quoqꝫ petro alexādri
ne ciuitatis ep̄o cum appollinari ſuo docto
re damnat⁹ eſt et in die iudicij tormēta de
bita et ſupplicia ſuſtinebit. Si vero quibuſ
dam leuiorib⁹ ille ſuadet veluti quādā ſpē
hn̄s qui verā ſpem in xp̄i confeſſione muta
uit ſciant ſe cū iſto ſimilit̄ perituros cū quo
eccleſiaſtice regule reſultabāt. Deus vos in
columes cuſtodiat filij cariſſimi.

Capitulum.xv.

Ed etiā alia quedam in
eminentiſſima roma colligētes
ꝯtra diuerſas hereſes cōſcripſe
rūt: q̄ huic opi ncēto ſub dē indicaui

i Quoniā poſt nicenū cōciliū talis er
ror exortus eſt: vt quidā dicere ꝓ
phano ore p̄ſumant per filiū ſctm̄
ſp̄m fuiſſe factū: anathematiſam⁹
eos qui non cū omī p̄dicant liberta
te cū pr̄e ⁊ filio ſctm̄ ſp̄m vni⁹ eiuſ
demqꝫ ſubſtātie atqꝫ ꝑtātis exiſtē.

ij Similit̄ aūt anathematiſam⁹ ⁊ eos
qui errorē ſabellij ſūt ſecuti/ eundē
dicentes pr̄em eē quē filiū.

iij Anathematiſam⁹ arriū/ ⁊ eunomi
um qui ſimili īpietate licet verbis
diſcrepāt/ filiū tn̄ et ſpiritū ſāctum
creaturā eſſe confirmant.

iiij Anathematiſam⁹ macedonianos q̄
ex arriana radice diriuati/ nō īpie
tatem ſed vocabulū mutauerūt.

v Anathematiſam⁹ fotinū qui hebio
nis hereſim renouās/ dn̄z nr̄m ih̄z
xp̄m ſolū ex maria confitetur.

vi Anathematiſam⁹ etiā eos q̄ duos
filios eſſe profitentur: vnū ante ſe
cula: et aliū poſt carnis aſſumptio
nem ex virgine.

vij Anathematiſam⁹ et hos qui ꝓ ra
tionali aīa confirmant: q̄r dei ver
bum in humanā carnē cōuerſū eſt:
ipſe nāqꝫ filius verbū dei: nō pro ra
tionali aīo et intelligibili in ſuo cor
pore fact⁹ eſt: ſed nr̄am hoc eſt ratō
nalē et intelligibilē aīam ſine pec
cato aſſumpſit atqꝫ ſaluauit.

viij Anathematiſam⁹ et eos qui dicūt
verbū dei productione et corruptō
ne a patre ſeparatū/ et ſine ſubſiſtē
tia eē aut terminandū eē blaſphe
māt. Eos aūt q̄ ab eccliſijs ad alias
eccleſias migrauerūt: tādiu a noſtra
cōmuniōe alienos habeam⁹ donec
ad eas redeāt ciuitates i quib⁹ pri
mitus ordinati ſunt.

ix Si quis autem alio de loco ad locū
migrantē viuentis ordinat⁹ ē tam
diu vacet ſacerdotij dignitate qui
propriā deſeruit ciuitatē donec ſuc
ceſſor ei⁹ requieſcat in dn̄o.

x Si quis nō dixerit ſemꝑ patrē ⁊ fi
liū et ſemper ſpiritū ſctm̄ eſſe ana
thema ſit.

xi Si quis non dixerit filium natū ex
patre hoc eſt ex eius diuina ſubſtā
tia anathema ſit.

xij Si quis non dixerit verꝫ deum filiū
dei: ſicut verū patrē ei⁹: et oīa poſſe
et oīa noſſe: et patri equalem eſſe:
anathema ſit.

xiij Si quis dixerit q̄r in carne degens
filius dei cū eſſet in terra in celis ⁊
cū patre non fuit anathema ſit

xiiij Si quis dixerit q̄r in paſſione crucis
dolorē paſſus eſt fili⁹ dei de⁹ et nō
caro cū aīa qua īduta eſt forma ſer
ui quā ſibi aſſūpſit ſicut ſācta ſcri
ptura dixit: anathema ſit.

xv Si quis nō dixerit q̄r in carne quā
aſſūpſit ſedet in dextera patris: in
q̄ etiā ventur⁹ eſt iudicare viuos ⁊
mortuos anathema ſit.

xvi Si quis nō dixerit ſp̄m ſctm̄ ex patre
eſſe vere et proprie ſicut et filiū ex
diuina ſubſtātia et deū dei verbum
anathema ſit.

Si q̄s nō dixerit oīa poſſe ſp̄m ſctm̄
et omīa noſſe: et vbiqꝫ adeſſe ſicut
et filiū ⁊ patrē anathema ſit.

xviij Si quis dixerit ſp̄m ſctm̄ factum aut
per filiū factū anathema ſit.

xix Si quis nō dixerit oīa per filiū et ꝑ
ſp̄m ſctm̄ feciſſe pr̄em hoc eſt viſibi
lia ⁊ inuiſibilia: anathema ſit.

xx Si q̄s nō dixerit pr̄is ⁊ filij ⁊ ſp̄s ſcti
vnā deitatē: ꝑtātē: diuinitatē: v̄tutē
vnā glām: dn̄ationē: īpiū vnā volū
tatē et veritatē anathema ſit.

xxi Si q̄s tres ꝑſonas nō dixerit veras
pr̄is ⁊ filij et ſp̄s ſācti eq̄les ſēꝑ vi
uētes: oīaqꝫ ſaluātes: oīa cōtinen
tes viſibilia ⁊ inuiſibilia: oīa potētes
oīa iudicātes: oīa viuificantes: oīa
creantes anathema ſit

xxij Si q̄s nō dixerit adorandū ſp̄m ſctm̄
ab vniūſa creatura ſicut et filiū atqꝫ

pře ʒ anathēa ſit.

xxiij. Si quis de pře ⁊ filio bň ſapuerit ꝺ ſcō aūt ſpū nō recte crediderit: hereticꝰ ē: qꝛ oēs heretici de filio dei et de ſcō ſpū in ale ſapiētes: ī iudeorū at ʒ gētiū īcredulitate ꝯſiſtē cō

xxiiij Si qs aūt diuiſit deū přeʒ (quicūƙ dicēs ⁊ deū filiū ⁊ deū ſpm̄ ſcm̄ affirmās deos dici/et nō deū ꝑpter vnā deitatē ac ꝑtātē quā eē credimꝰ ⁊ nouimꝰ: patris et filij et ſpūſſcī deū vnū: ſubtrahēs vero filiū et ſpm̄ ſcm̄ tanꝗ̄ ſolum opinatꝰ přeʒ deū anathēa ſit. Nom ei deoꝝ ⁊ angelꝛ ⁊ hominibꝰ ſctis a deo poſitū ē atꝙ donatuʒ. De pře xp̄o ⁊ filio ⁊ ſpūſcō ꝑpƙ vnā eqlitꝙ diuinitatē: nō deoꝝ noia ſʒ dei nr̄i tradiƙ atꝙ ſignificaƙ vt credamꝰ qꝛ ī pře ⁊ filio ⁊ ſpūſcō ſolūmō baptiſamur: et nō in archāgeloꝝ et āgeloꝝ noībꝰ ſicut hētici: aut ſiē iudei gētileſꝙ deſaniūt. Hec igiƙ xp̄lanoꝝ ſatus ē vt credētes trinitati hoc ē pr̄i ⁊ filio ⁊ ſpūiſſcto ⁊ ī ea baptiſati vnā deitatē/⁊ ꝑtātē ⁊ diuinitatē: ⁊ ſubām ī eū eē credimꝰ. Hec itaꝙ gratiano viuente facta ſunt.

¶ Socrates ¶ Capitulum.xvij.

Preterea theodoſius imꝑator corpus epī pauli de ancira tūc fuocare fecit quē philippꝰ ꝑfectꝰ ꝑpter macedoniū exilio deſtinatū in cucuſſo armēie fecerat ſuffocari. Quod funus cū honore maximo atꝙ veneratōe ſuſcipiēs in eccřia recōdidit que nūc ex eiꝰ nomie noſciƙ appellari quā tūc macedoniani tenuerāt ab arrianis diuiſi et expulſi ab iꝑatore qꝛ eius noluerunt ſequi fidem.

¶ Soſomenus. ¶ In qua baſilica plurimi neſcientes veritatē paulum apoſtolum illic iacere credunt et maxime mulieres et ꝑpl̄i. Hoc itaꝙ tpe ēt melecij reliqe ī āthiochiā relate ⁊ iuxᵃ ſepl'chꝝ babile martyris noſcūƙ eē recōdite ferƙ eī qꝛ ꝑ totā viā iuſſu ꝑncipis miſtrātibꝰ cūctis ciuitatibꝰ cuʒ pſalmodia ⁊ honore debito funꝰ eiꝰ vſꝙ ad anthiochiā fuerit reuocatū.

¶ Socrates. ¶ Capitulum.xviij.

Preter hec theodoſius iꝑator filiū ſuū archadiū ꝺſignauit auguſtū. ꝯſulatu merobaudis ſecūdo ⁊ ſaturni ſextadecia iānuarij mēſis die. Nō lōgo pꝰ tpe aderāt vndiꝙ totiꝰ religionis epī eodē ꝯſulatu iunio mēſe.

¶ Capitulum.xix.

Preter hec euocās iꝑator nectariū tractabat cū eo qd fieret: vt nō xp̄ianitas diſcordaret ſʒ tota vndiꝙ eccřia. Dicebat aūt. Oportet examiari q̄ſtionē eccřias ſegregantē: qꝛ dū diſcordia recederet: cōcordia ecclias ꝯgregaret. Hoc audiēs nectariꝰ cogitabat: ⁊ euocās ageliū tūc nouatianoꝝ epm̄ tāꝗ̄ ī fide conſortē: indicauit ei votū iꝑatoꝛ. At ille cum eſſʒ rebus alijs venerādꝰ: de dogte tñ nō valebat reddere rōcīn: ſʒ lectorē ſuū ſiſinniū noīe ſtatuit q̄ ꝓ eo deberet ꝓferre ſmonē: virū eloq̄ntē et rebꝰ exꝑtū: ſūmeqꝫ ſciētē ſacraꝝ ꝓfundiſſima litteraꝝ: ſʒ etiaʒ philoſophica dogia. Js ğ dixit qꝛ diſputatio ñ ſolū ſciſmata ñ vniret: ſʒ etiā hereſes ad cōtētiones potiores adduceret: ⁊ ꝓpterea nectario dedit tale cōſiliū. Bñ nāqʒ ſciebat qꝛ veteres prēs ꝑncipiū ſubſiſtētie filio dei dare vitabāt: q̄m precepiſſēt eum eē pr̄i coeƙnū. Qua ꝑpƙ dedit ꝯſiliū vt diſputatiās fugēt ītētōes: ⁊ teſtioniū ex traditōe veteꝝ adhiberet: atʒ ꝑſules hereſuʒ requireret iꝑator: vtrū ſermonē veliēt facere de antiqs eccle doctoribꝰ q̄ añ diuiſionē floruerƙ. An certe illos velut alienos a xp̄ianitate reſpuerēt. Et ſi quidē eos abnegarēt: obijcereƙ eis. Ergo eos anathēatiſare ꝑſumite. Et ſi hoc ꝑpetrare nō ꝑſumerent a ꝑplo expellerētur. Quo facto aptaʒ fore victoriā xp̄itati. Si xp̄o de ꝑncipibꝰ nō offenderenƙ doctoribꝰ: nr̄m iqt ē ꝑbere veteruʒ libros ꝑ q̄s nr̄ʒ doğ eoꝝ teſtionio roboreƙ. Inƙ hec cū nectariꝰ ſiſinnio dicēte libenƙ audiſſʒ: feſtinꝰ ad pallaciū ꝑperauit. Dixitꝙ ꝑncipi ꝯſiliū datū. At ille ꝯſiderata ſnīa cām ſapienƙ iſtituebat. Deīn ꝯuocatis herceſiarchis requirit ſi ſuſcipēt mgr̄os eccřie q̄ añ tpa diuiſiōis extitiſſēt. Jllī xp̄o nō abnegātibꝰ ſʒ eāꝗ̄ ꝑceptores honorātibꝰ rurſum iꝑator interrogauit: ſi eis hoꝝ teſtionia xp̄iani dogtis ꝯplacerēt. Hec audiētes ꝑſules hereſuʒ atʒ diſputatores eoꝝ: erāt enī plurimi ad diſputatōis certamia ꝑpati: in rñſo vehemēƙ heſerūt. Jrruit et ī ōs magna diſcordia: alijs dicētibꝰ bonū iꝑatoris eſſe ꝓpoſitū: alijſ xp̄o cogitātibꝰ qꝛ nō eoꝝ expediret ītētōi: dū alij aiƙ ꝺ libris veteꝝ ſentire viderētur: ⁊ neꝗ̄ꝗ̄ iter ſe ꝯſpirabāt: ſed erāt diuiſi: nō ſolū aduerſus alias hereſes: ſed etiā inƙ ſemetipos qui dudū vniꝰ hereſis eē videbanƙ. Quāobrē ꝯſors malicia: ſicut lingue gigantū veteꝝ eſt diuiſa: ⁊ turris

eorum funditus eſt ſubuerſa. Cognoſcens igitur imperator eorum confuſionem: et quia in diſputatione ſolummodo et non in antiquis expoſitionibus confidebant: alio properauit itinere: eiſque declarauit vt ex ſcripto vnaqueque religio terminum ſue fidei declararet. Tunc callidi viri ſingularum hereſum ſubtiliter ſua verba tractantes: dogma proprium conſcripſerunt. Erat etiam definitus dies quo ſinguli epiſcoporum ad palacium conuenirent. Aderant ergo nectarius et agelius conſubſtantialitatis fidei preſidentes: arrianorum vero dimofilus. eunomianorum ſiquidem ipſe eunomius: macedonianorum eleuſius cizici. Igitur imperator eorum que conuenerant et vniuſcuiuſque dogmatis ſcripta ſuſcipiens: ſeorſumque recedens orauit intente vt ei cooperaretur deus ad veritatis electionem. Deinde vniuſcuiuſque dogmatis relegens ſcripturam: alia quidem omnia tanquam diuiſionem trinitatis introducentia culpans: repente diſrupit: et ſolum conſubſtantialitatis dogma cum laude ſuſcepit. Hec ei occaſio fuit vt nouatiani bene agentes intra ciuitatem haberent rurſus eccleſias. Amnnitatus namque princeps eorum concordiam circa fidem: lege precepit vt propria oratoria detinerent et priuilegia ſue eccleſie atque fidei poſſiderent. Verum aliarum religionum antiſtites propter diſcordiam ſuam in reprehenſionem ſui populi venientes eſtuabant: triſticiaque confuſi diſcedebant: et litteris conſolabantur alterutros vt non affligerentur: cur eos pluri relinquentes ad fidem conſubſtantialitatis accederent dicentes. Quid enim multos vocatos: paucos autem electos? quod vtique non dicebant quando multum populum per poteſtatem ſibimet aggregabant. ¶ Imperator in ea lege ſanciuit vt heretici neque eccleſias haberent: neque de fide docerent: neque epiſcopos aut alios ordinarent: et alios quidem e ciuitatibus expelli alios ſine honore eſſe: neque frui communi ciuilitate permiſit. Inſuper crudeles penas aduerſus eos in lege conſcripſit: quas tamen executus non eſt. Studebat enim vt per hoc concordes exiſterent: non vero ſupplicio ſubiacerent.

¶ Socra. ¶ Ca. xx. A

Ed neque hi qui tuebantur fidem niceni concilij: penitus a triſticia fuerunt extranei. Nam antiocheni eos qui in concilio preſentes fuerant declinabant. Egyptij et arabes: et ciprij flauianum ab anthiochia expellendum eſſe dicebant. Paleſtini vero et phenices: atque ſyri: pro flauiano laborabant. Quarum rerum terminum proprio loco narrabimus. Eo ſiquidem tempore quo B conſtantinopoli hec ſynodus agebatur: talia circa heſperiam prouenerunt. Maximus de britaniorum partibus contra romanorum ſurrexit imperium: et laboranti gratiano contra alamannos intulit bellum. In italia vero puero ſatis C exiſtente valentiniano: rerum curam probus ex conſule atque prefectus habebat. Iuſtina vero valentiniani mater cum eſſet arriana: viuo quidem marito ledere non preualuit orthodoxos. Eo mortuo et filio valde iuuenculo: mediolanum veniens ambroſio epiſcopo erat infeſta: ita vt eum deſtinare iuberet exilio. ¶ Theo. ¶ Cumque de eccleſia iuberetur exire ambroſius ait. Ego ſponte hoc non ago: ne lupis ouium ſepta contradere videar aut blaſphemantibus deum: hic ſi placet occide. hoc loco mortem prona ſuſcipio voluntate. ¶ Doſo. D ¶ Cumque populus ſingulariter diligens ambroſium reſultaret: et trahentibus eum ad exilium valde reſiſteret: potius indignata iuſtina vocauit beniuolum tunc queſtorem iubens vt velociter preponeret legem que fidem prolatam arimino confirmaret. Cumque ille hoc agere declinaret: erat enim orthodoxus maioribus eum cingulis inuitabat. Beniuolus autem diſcingens ſe balteum ante pedes auguſte proiecit dicens: non illum honorem neque maiorem velle ſe pro impietatis habere mercedem. Cumque ille hoc facere omnimodis refutaſſet: inuenti ſunt alij qui nequicie iuſſionibus miniſtrarent.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. xxi. A

Ater hec nunciatur quia gratianus dolo tyranni maximi fuiſſet occiſus. Andragacius enim dux maximi: in lectica portatus vt occideret gracianum: huiuſmodi opinionem miſit in vulgus quod vxor graciani ſuo viro feſtinaret occurrere in lugduno gallie ciuitate fluuium tranſeunti. Gracianus autem credens coniugem reuera venire quam nuper acceperat: ſi precauit eius inſidias: et veluti cecus in foueam: in manus hoſtis incurrit. Dum ergo veniſſet gracianus qui ad vxorit vehiculum ex improuiſo exiliens andragacius gracianum callidus interemit. Mortuus ergo eſt conſulatu merobaudis: et ſaturnini anno ipſius xxvi ter. et quarto. Hoc itaque facto: ad preſens contra ambroſium ira iuſtine quieuit. Porro valentinianus licet inuitus: tempore neceſſitatis fieruſ in maximi conſenſit imperio. Tunc probus metuens maximi poteſtatem ab ytalia in hillirieum venit: et in theſſalonica macedonie morabatur.

¶ Theodoricus. ¶ Cumq; audiſſet C
maximꝰ que contra ambroſiū rurſꝰ magni
loquiū ꝑdicatorē veritatis agerent ſcrip-
ſit valentiniano vt bellū qđ agebat cōtra
ecclias ſolueretur: monēs vt paternā non
amitteret pietatē. adiecitq; etiā minas bel
li: et niſi quieſceret v̄ba operibꝰ adipleret
Quāobrē ſumēs exercitū venit mediola-
num vbi tūc ille degebat. Porro valenti-
nianꝰ agnoſcens eius ſuaſionē fugit ī hil
liricū experimento cognoſcēs q̄ mala matris
ꝯſilio ſuſtineret. Porro theodoſiꝰ D
audiēs que a iuſticia fuerāt geſta ⁊ a tyran
no ſcripta: fugienti valentiniano reſcripſit
non eē mirandū ſi imꝑatori q̄dem terror/
tyrāno vero ptās accreſceret dū īperatori
pietati rebellis extitiſſet. Tyrannꝰ aūt et
auxilia cōmodaret: et propterea ille quidē
fugeret nudꝰ: ille v̄o armaretur v̄ſus nu-
dum. ¶ Socrates. ¶ Tunc igit̄ the
odoſius īꝑator in maxima ſollicitudine cō
ſtitutus cōtra tyrannū ꝑparabat exercitū
metuens ne quid etiā cōtra iuniorē valen-
tinianū inſidie tyrānice ꝑualerēt. Ea tem
peſtate etiā legatio pſar̄ aderat pacē E
petens. Quo tpe filius quoq; honorius ei
natus eſt: de vxore placcilla ꝯſulatu richo-
meri et clearchi nona die ſeptēbris menſis
quo ꝯſulatu ageliꝰ quoq; nouatianor̄ eps
eſt defunctꝰ. ¶ Capitulum. xxij.

Equenti vero cōſulatu
archadij augusti ꝑmo et baudo-
nis: defuncto thimotheo alexā-
drine ciuitatis epo: theofilus ſuſcepit ꝑſu
latū. Poſt annū vero dimofilo arrianoꝝ
antiſtite moriente: arriani marinū quēdā
epm ſibimet ordinauerūt q̄ tū diu nō vixit.
ſub q̄ diuiſa eſt arriana religio. Quo mortē
te dorotheū ab anthiochia ſyrie deducen-
tes habuerūt pontificē. ¶ Capm. xxiij.

Gitur imperator cōtra
maximū feſtinans cōſtan A
tinopolim imperatorē filiū reli-
quit archadiū. Cumq; theſſalonicā veniſſ;
īuenit valentiniani iudices in maxima tri
ſticia ꝯſtitutos: qꝛ tyrannū velut imꝑatorē
ex neceſſitatis cauſa ſuſceperāt. Theodoſiꝰ
aūt apte q̄dē nec refutabat nec amittebat
legationē maximi. Nō tū patiebat̄ ſub ty-
rāno poſitū īꝑiū romāor̄. Sumēs ḡ cūctū
exercitū/ mediolanū tēdebat vbi erat ⁊ ma
ximꝰ. Interea arriani ꝯſtātinopolī po B

ſiti diuerſas opiniones in ꝑplo ſeminātes
dicebāt ⁊ exercitū imperatorē amiſiſſe: ⁊ ipſ;
tyrāni ducibꝰ ſubiugatū: aliaq; multa q̄ ſo
lent inimici voto nequicie iactare: ita vt cre-
bro hec audiētes nō opinionē ſed vera ta;
crederent. His ſermonibꝰ arrianor̄ ꝑplus
inflāmatꝰ ad irrationabilē quandā exarſit
audaciā: domūq; nectarij epi cōcremauit
ꝯſulatu theodoſij ſcđo et cinegij. Cer C
īꝑator theodoſius dū tyrānū aggrederet̄
cognoſcētes maximi milites ꝑiciam: īſtru
ctionis īꝑialis et ſignor̄ eiꝰ aduentū: nec
fame ipſius īꝑiū ſuſtinē ꝑualuer̄t: ſed ap-
prehendētes tyrānū vinctū ei ꝓtinꝰ obtu
lerūt. Qui eor̄ conſulatu ꝑemptꝰ eſt ſepti
ma et viceſima die auguſti mēſis. Andra-
gatiꝰ aūt qui ꝑemerat gracianū in vicino
flumio: ſemetipſū proiciēs expirauit. Tūc
igit̄ imꝑatores valentinianꝰ et theodoſiꝰ pa
cta victoria: venere romā. Erat eī cum eis
pariter ⁊ honoriꝰ valde puer. Quē poſt vic
toriā ꝯtra maximū geſtam: ab vrbe ꝯſtan-
tinopolitana theodoſius euocauerat D
Dūq; ī romana vrbe morarēt̄ feſtiuitates
pro victoria celebrantes tūc ſuā bonitatē
circa ſymmachū excōſulē theodoſiꝰ īꝑator
oſtēdit. Is eī ſymmacꝰ inter ſenatores ꝑci-
puꝰ habebat̄: eratq; romani eloquij erudi-
tione mirabilis: cuiꝰ multi q̄q; reperiūtur
libri. Scripſit autē maximi laudē eāq; re-
citauit: vnde poſtea reus maieſtatis eſſe vi
debat̄. Quāobrē mortē metuens ꝯfugit ī
eccliam: ver̄ imꝑator cū eēt ꝑfectiſſime xpia
nitatis: et nō ſolū ſue fidei ſacerdotes ho-
noraret: ſed etiā nouatianos q̄ proxime eiꝰ
fidei decreta ſeruarēt: leontio tūc epo ro-
mano ecclie nouatianor̄ rogāte beneficiū
conferens/ ſymmachū abſoluit a crimine.
Cumq; veniā ſymmacꝰ meruiſſet apologe
ticū id eſt ſatiſfactionalē librū ī theodoſio
conſcripſit imꝑatore.
¶ Socrates. ¶ Capitulum. xxiiij. A

Heodoſius igit̄ imꝑa-
tor in romana vrbe poſitꝰ multū
ꝓfuit ciuitati: alia prebēdo: alia
vtiliter auferēdo. Duas tū res dignas cō-
fuſione ꝓhibuit. Erant ab initio in vrbe ro
ma domꝰ ingēti magnitudine fabricate in
quibꝰ panis fiebat q̄ vniuerſe ciuitati mi-
niſtrabat̄. Hor̄ mācipia tpe procedēte pi-
ſtrina publica latrocinia eē fecerūt. Cū eī
eſſēt mole in locis ſubterraneis ꝯſtitute: ꝑ
ſingula latera eor̄ domuū tabernas īſtituē

tes: meretrices in eas proſtare faciebãt: quatenus per eas plrimos deciperent: alios quidem pane vendebãt: alios qui ibi pro luxurie turpitudine feſtinabãt. Arte naqꝫ mechanica in molã de taberna cadebãt: et hoc patiebant maxime peregrini. Et ita fiebat vt multi vſqꝫ ad ſenectutis tempora laborãtes exinde nõ permitterẽtur exire existimãtibus eorum propinquis eos eẽ defunctos. In hmõi laqueo quidam miles theodoſij imperatoris incurrit. Cũ qꝫ fuiſſet clauſus ad molã nec dimitteretur exire euaginato gladio prohibẽtes occidit. At illi terrore detenti militẽ dimiſerũt. Hec agnoſcẽs imperator et mãcipes ſupplicijs interemit: et ipſa piſtrina fũditus eẽ deſtruenda precepit. Aliã rurſus abrogauit hu B iuſmõi cãꝫ. Si quã mulier in adulterio capta fuiſſet: hoc nõ emẽdabatur ſed potius ad augmẽtũ peccandi cõtradebat includẽtes enĩ eã in anguſto proſtibulo: et admittẽtes quẽ cũ ea fornicarẽt hora quã turpitudine miſcebatur tintinabula percutiebãtur vt eius ſono illius iniuria fieret manifeſta. Hec audiẽs imperator permanere nõ paſſus eſt: ſed ipſa proſtibula deſtrui iuſſit aliiſqꝫ penis adulteratã ſanciuit affligi. His actis relicto valentiniano rome: ipſe cũ honorio cõſtantinopoli remeauit cõſulatu datiani et ſymmachi die decima menſis nouembris.

Theodoricus Capitulum.xxv.

Euertẽte ſiquidẽ theodoſio ab heſperijs partibus venit ad eũ amphilocius vir ãmirãdus: cuius ſepe meminimus: ſupplicãs vt arrianorum cõcilia de ſingulis ciuitatibus prohiberet. Sed imperator crudelẽ iudicãs eẽ petitõeꝫ ſpreuit eũ. Porro ſapiẽtiſſimus ãphilocius eo quideꝫ tempore tacuit: ſed cauſe remediũ memorabile preparauit. Poſt aliquot nãqꝫ dies ĩgreſſus palaciũ: vidẽſqꝫ filiũ archadiuꝫ iã imperatorem aſtare patri theodoſiũ ſolẽnit ſalutauit filium vero nõ ei exibita ſalutatione deſeruit. Sed imperator credẽs oblitũ ãphilociuꝫ inuitauit vt eũ oſculari deberet. At ille Sufficit inquit ei proprius honor. Tũc imperator cõtriſtatus: ad ſuã iniuriã filio factã contumeliaꝫ iudicauit. Porro ſapiẽtiſſimus amphilocius cõſiliũ ſue intẽtionis aperuit et cũ clamore dixit. Vides imperator quẽadmodũ filio tuo cõtumeliã nõ pateris irrogari: crede quia et deus oĩꝫ ſic abhoĩari eos qui eius vnigenitũ filium blaſphemare cõtendũt: et velut ĩgratos circa ſaluatorẽ et bñfactorẽ hꝫc ſẽper in odio

Hoc ĩtelligẽs imperator et geſta ſic dolẽs et mirat'us: legẽ repẽte protulit hereticorum cõcilia prohiberi. Socrates. Capꝫ.xxvi.

Irca hec itaqꝫ tẽpora in anthiochia ſyrie paulino epiſcopo moriẽte: plebs eius declinabat oĩmõ flauianũ. Et propter hoc euagriũ ordinauerũt ſue partis epiſcopꝫ. Quo in breui tempore mortuo alter quidẽ in eius loco factus iã nõ eſt. Flauiano quippe retinente. Sed hĩ qui declinabãt flauianũ propter iuſiurãdi preuaricationẽ ſeorſũ ſolẽnia celebrabãt. Porro flauianus oĩ virtute curabat: vt eos ſibimet aggregaret. Nõ poſt paululũ hoc modo cognoſcit eueniſſe. Cũ damaſus romanus põtifex et theophilus alexãdrinus ĩdignarẽt circa flauianũ nõ ſolũ propter periuriũ: ſed etiã quia ipſe fuit occaſio vt populus fideliũ diſcordaret. Poſtea theophilus a flauiano rogatus miſit yſidorum presbyterum vt contriſtatũ damaſũ flauiano mulceret epiſcopo dicẽs vtiliẽ fore populi cõcordiã ſi culpa iã facta flauiano remitteret. Hoc itaqꝫ modo cõione reddita flauiano: anthiochenus populus paulatĩ cõcordiã reparauit. Arriani vero ab eccleſijs pulſi in ſuburbanis ãthiochenis collectas agebant. Inter hec aũt mortuo cyrillo hieroſolimorum epiſcopo iohãnes ĩ eius ſede ſucceſſit. Capitulum.xxvij. A

Eo ſiquidẽ tempore etiam in alexãdria hmõi ſedicio generata eſt. Preceperat imperator vt ſtudio theophili in alexãdria paganorum tẽpla deſtruerent. Theophilus protẽte precepta ſtuduit pagãorum deſtruẽ miſteria: et tẽplũ quidẽ mithri ſi purgauit ſerapis vero ſubũtit. Sed mithrie ſacra vbi homicidia perpetrabãt: publice patefecit. Serapis autem et aliorum riſu plẽa mõſtrauit: iubẽs per mediam plateaꝫ portari verẽda: que pagani cũ maximo honore venerabant. Hec pagani vidẽtes maxie philoſophi iniuriã ferre nequiuerunt. vno nãqꝫ impetu contra chriſtianos facto neces innumeras perpetrarunt: reſiſtentibuſqꝫ xpianis clades hec vſqꝫ ad immenſa bella proceſſit. Mortui deniqꝫ ſunt in ea congreſſione paganorum pauci: xpianorum plurimi: ex vtraqꝫ vero parte innumeri vulnerati. Porro pagani metu principis poſtquã cede fuerant ſaciati: per loca ſingula celabant/ multi quoqꝫ etiam de ciuitate fugerũt In ter quos helladius/ ãmoniuſqꝫ gramatici apud quos ego valde puer conſtantinopo-

lium legi. Et helladius quidem ſacerdos io
uis eſſe dicebatur ãmoni⁹ vero ſymie. His
ita geſtis theophilo in deſtructione tẽplo=
rum ſolacia miniſtrabant p̃fectus alexan=
drie ⁊ dux ordinis militaris. Idola ſiquidẽ
deorum ꝯflabantur ad faciendas olias ale
xandrie eccleſie ad diuerſas vtilitates: cui
ab imperatore donati fuerant dii ad expen
ſas egenrium. Cum igitur theophilus om
nes contriuiſſet deos: vnũ tantũmodo reli
quit ſymie ſimulachrũ: iubens eum publi=
ce proponi atqꝫ ſeruari: ne ſequenti tempo
re pagani negarent tales ſe adoraſſe deos
Quam rem noui ego q̄ grauiter ferebat
ammoni⁹ gramaticus dicens paganos ni=
chil tam graue perpeſſos niſi quia nõ cõſta
tum eſt ⁊ ip̃m: ſed pro deriſione vnum illud
ydolũ ſeruaretur. Helladius autẽ gloriaba
tur dicens quia in congreſſione xp̃ianorum
nouẽ ipſe peremerit. ❡Soſomenus.
❡Igitur imperator audiens que alexan=
drie fuerant ꝑpetrata beatificauit equidẽ
xp̃ianos martyrum eis palmas attribuẽs:
eo ꝙ pro dogmate tanta pericula pertuliſ
ſent. Paganis aũt veniam dedit vt eis xp̃i
anitatem facile ſuaderet. Iuſſitqꝫ vt tem=
pla funditus que fuerant necis cã deſtrue
rentur. Cuius littere dũ publice lecte fuiſ=
ſent: et xp̃iani paganos impeterent terro=
re ducti cuſtodes ſerapis fugerũt: ⁊ ex illo
tempore chriſtiani ea loca tenuiſſe noſcun
tur. Olimpius autẽ philoſophus ſicut au=
diui non ante multum tempus luceſcente
die qua hoc euenit audiuit quendam in tẽ
plo ſerapis alleluya pſallentem. B
Cumqꝫ ianuis clauſis adhuc quietis tem=
pore nullũ ibi conſpiceret: ſed tantũmodo
vocem pſallentis audiret cognouit ſignuꝫ
quod eſſet futurum ⁊ latenter egreſſus in
uenta naue diſceſſit.
❡Theodoricus. ❡Capitu. xxviij. A

Heophilus igitur ale=
xãdrinam vrbem ydoloꝝ errore
purgauit / ⁊ non ſolum a funda=
mentis templa ſubuertit ſed etiaꝫ fallaciã
ſacerdotum his qui ſeducebãtur innotuit.
Erant eniꝫ ſimulachra erea: ligneaqꝫ int⁹
vacua / et dorſum copulatũ ad parietes ha
bentia. vbi quedam foramina relinquebãt
⁊ per abdita aſcendentes ⁊ intrantes in ſi
mulachra que volebãt per eorũ ora loque
bantur / ⁊ hoc mõ ſeducebantur iugiter au
dientes. In ſerapidis aũt aſcendens tem=
plum vidit ſimulachrũ quod magnitudine
ſua terrebat cõſpicientes. Referebat B
etiam ſermo fallax q̄ ſi quis iuxta eum ac=
cederet mox terra commoueretur: ⁊ peſtis
cunctos inuaderet. Sed hec verba fabulis
anilibus plena confidẽs magnitudineꝫ de
ſpexit velut exanimẽ: iuſſitqꝫ alicui habẽtẽ
ſecurim vt ſerapẽ forti percuſſione cõcide
ret. Cũqꝫ cecidiſſet clamauerũt omnes il=
la ſenili fabula formidantes. Porro ſera=
pis neqꝫ doluit (nempe ligneus) neqꝫ voceꝫ
emiſit ſicut exanimis. Cum vero eius abſtu
liſſent caput: greges ſoricum exinde cucur
rerunt. Erat enim habitatio ſoricũ egipti=
orum deus. Tunc cum partibus incidẽtes
igne concremauerũt: caput autem ꝑ totuꝫ
traxerunt vrbem.

❡Socrates. ❡Capitulum. xxix.

Umqꝫ templũ ſerapis
nudaretur: inuente ſunt littere ĩ
lapidibus ſculpte: que apud egi
ptios vocantur ſacre: habebãtqꝫ ipſi cara
cteres figuram crucis. Hoc xp̃iani vidẽtes
atqꝫ pagani / ſinguli eorum hoc ſignum re=
ligioni ꝓprie deputabant. xp̃iani dicebant
ſignũ eſſe ſalutifere paſſiõis xp̃i / pagani ve
ro aliquam cõioneꝫ xp̃o ⁊ ſerapidi per hoc
ſignum aſſerebãt. Interpretes autẽ ſignũ
crucis inſinuare dicebãt vitam ſupuẽturã.
Quã ob cauſam xp̃iani ad ſummũ faſtigiũ
ſunt euecti. Cũqꝫ ⁊ per alias litteras que
apud eos ſacre dicũtur indicaret terminũ
habiturum ſerapidis templũ: qñ caracter
crucis apparuiſſet: qui vitam ſupuenturaꝫ
ſine dubio declararꝫ: multo plurimi ad xp̃i
anitatem feſtinabãt ⁊ peccata confitentes
baptiſabantur. Sed ego nõ arbitror ſacer
dotes egiptiorum aduẽtũ p̃ſciſſe xp̃i: ⁊ cru
cis ſignaculum deſignaſſe. Nã ſi ſacramen
tum aduentus dñi a ſeculis ⁊ a generatiõi
bus fuit abſconditum ſicut dicit apl's: ⁊ la
tuit principem nequicie dyabolũ: mĩtoma
gis famulos eius ſacerdotes egiptioꝝ. Sꝫ
diuina prouidentia hoc preſtruxit: vt in lit
teraꝝ fieret queſtione qđ etiam in apoſtolo
paulo monſtratum eſt. Nã ⁊ ille ſancto ſpũ
ditatus multos athenenſiũ duxit ad fidem
qñ ea que in ara erãt ſcripta ſenſu proprie
narrationis expoſuit / niſi forte quis dicat
q̄ etiam in ſacerdotibus egiptioꝝ operat⁹
fuerit deus ſicut in balaam ⁊ in cayfan ⁊ il
li ꝓphetaſſe referuntur.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulū. xxx. A

Non eſt itaq̄ʒ facile hoi=
bus vniuerſas vitare hoſtis inſi=
dias Nā dum quiſpiam libidinis
effugerit paſſionem/ incurrit in auariciam
Qua declinata inuidie fouea p̄paratʳ. Hāc
ſi tranſcenderit vicium furoris incurrit: ⁊
alios plurimos ponit laqueos inimicꝰ quo
capere poſſit incautos: et corporis quideʒ
paſſiones habet facile miniſtrantes: vt ani
mā poſſit occidere. Sed mens diuino ſola=
tio vigilans: machinationū eius deſtruit ar
gumenta. Humana nāq̄ʒ natura participa
tus theodoſius imp̄ator habuit paſſionuʒ
quoq̄ʒ cōmunionem: iuſto q̄ʒ furori immen
ſam permiſcēs crudelitatem: iniuſtā opatꝰ
eſt paſſiōeʒ. Quā rē narrare neceſſariū eſt
⁊ pro vtilitate legentiū ⁊ pro memorabili
virtutum opinione Theſſalonica ciuitas ē
grandis ⁊ populoſa in qua duʒ fuiſſet orta
ſeditio quidā iudicū lapidati ſunt atq̄ʒ tru
cidati. Hinc indignatus theodoſius iracū
die non refrenauit infirmitatem: ſed iuſſit
iniuſtos gladios ſup̄ oīs euaginari ⁊ vna
cum nocentibꝰ innocentes interimi. Sep=
tem milia eteniʼ hoīm ſicut fertur occiſi ſūt
non precedente iudicio ſed tanq̄ʒ in meſſi=
bus omnes ſimul occiſi ſunt. Huiuſmōi cla
dem plenam valde gemitibus audiens am
broſius: cum princeps mediolanum veniſſʒ
⁊ ſolēniter in ſacrum voluiſſet intrare tem
plum: occurrit foris ad ianuas: ⁊ ingrediē
tem his ſermonibus a ſacri liminis inceſſu
p̄hibuit. Neſcis imp̄ator ꝑpetrate a te ne
cis quanta ſit magnitudo: neq̄ʒ poſt cauſā
tanti furoris mens tua molem preſumptio
nis agnoſcit: ſʒ forte recognitiōeʒ peccati
prohibet poteſtas imperij. Decet tamē vt
vincat ratio poteſtatem. Scienda quippe
natura eſt: eiuſq̄ʒ mortalitas atʒ reſolutio/
⁊ puluis ꝓgenitorum ex quo facti atq̄ʒ re=
digendi ſumus: ⁊ nō flore purpureo cōfidē
tem infirmitates operti corporis ignorare.
Coequalium hoīm princeps es o imp̄ator
⁊ conſeruorum. Unus enim eſt oīʒ dn̄s a rex
oīm et creator. Quibus igitur oculis aſpi
cies cōis dn̄i templum? quibꝰ palpabis pe
dibus ſanctum illiꝰ pauimentum? quomo=
do manus extēdes ē quibꝰ adhuc ſanguis
ſtillat iniuſtus? quō hmōi manibus ſuſcipi
es ſanctum dn̄i corpus? qua preſumptione
ore tuo poculum ſanguinis precioſi ꝑcipi=
es/ dum furore ſermonū tantus iniuſte ſit
ſanguis effuſus? Recede igitur recede: ne
ſecundo peccato priorē nequiciam augere
contendas. Suſcipe vinculū quo te oīm do
minus nunc ligat/ eſt enim medicina maxi
ma ſanitatis. His ſermonibꝰ imp̄ator obe
diens: erat enim diuinis eruditionibꝰ enu=
tritus ⁊ aperte ſciens que ſunt propria ſa=
cerdotum que regū: gemēs ⁊ deflens ad re
galia remeauit. Cūq̄ʒ octo menſium conti
nuoꝝ tranſiſſet tempus: propinquauit na=
tiuitatis ſaluatoris noſtri feſtiuitas Impe
rator autē lamentationibus aſſiduis in pa
lacio reſidens: continuas lachrimas inceſ=
ſabiliter expendebat. Ingreſſus autem ru
finus tunc magiſter ⁊ ſingularē apud prin
cipem habēs fiduciam: ⁊ videns principeʒ
in lamentatione proſtratum acceſſit vt la=
chrimaꝝ cauſas inquireret. At ille amariſ
ſime ingemiſcēs: ⁊ vehemētius lachrimas
fūdens: tu inquit rufine ludis et mea mala
non ſentis? Ego autē lamentor ⁊ gemo cala
mitatem meā: qr̄ ſeruis quidem ⁊ mendicā
tibus aperta ſunt templa dei: ⁊ proprium
dn̄m ingredientes licentʳ exorant: mihi xp̄o
ingreſſus ad eum nō eſt. Inſuper etiā celi
ſunt michi clauſi. hec dicens verba ſingula
ſingultibus irrumpebat. Rufinus xp̄o Cur
ro inquit ſi tibi placet: pontificiq̄ʒ precibꝰ
perſuadeo vt ſoluatur vinculum quod liga
uit. Ait imp̄ator. Non inquit ſuadebis am
broſio. Noui ego decretum illius eſſe iuſtū
neq̄ʒ reuerebitur imperialē potētiam vt le
gem poſſit preuaricari diuinam. Cūq̄ʒ rufi
nus verbis plurimis vteretur ⁊ ꝓmitteret
ambroſium eſſe flectendum/ imp̄ator eum
pergere cum feſtinatione p̄cepit: ipſe vero
ſpe data poſt paululum eſt ſecutus credēs
rufini promiſſionibus. Porro vir mirandꝰ
ambroſius mox vt vidit rufinum ait. Impu
dentiam canū imitatus es o rufine: tāte vi
delicet necis auctor exiſtens/ pudorem ex
fronte detergens nec erubeſcis nec metu=
is contra ymaginem latrare diuinam. Cū=
q̄ʒ rufinus ſupplicaret ⁊ imperatorem di=
ceret eſſe venturū: ſuperno zelo accenſꝰ am
broſius ait. Ego vero eum inquit rufine p̄=
dico: qr̄ eum ingredi ſacra limina prohi=
bebo. Si vero imperium in tyrannidē mu=
tabit necem/ libenter ⁊ ego ſuſcipio. Hec ⁊
alia plurima rufinus audiens nūciauit im=
peratori votum antiſtitis monēs ne de pa
lacio forte procederet. At imperator hec ī
media iam platea cognoſcens pergo inquit
⁊ iuſtas in facie ſuſcipio contumelias.

Cumq; ad ſacra limina perueniſſet in ſan=
ctā quidē baſilicā non pſumpſit intrare: ſ;
veniens ad antiſtitē ⁊ inueniēs eū in ſaluta
torio reſidentē ſupplicabat vt ei⁹ vincla re
ſolueret. At ille tyrannicā dicebat eius p̄=
ſentiam ⁊ contra deū veſanire theodoſium
eiuſq; calcare leges. Verū impator. Nō in
quit inſurgo aduerſus eccilaſticas ſanctio
nes: nec inique ingredi limīa ſacra conten
do: ſed te ſoluere mea vincula depoſco: ⁊ cō
munis dn̄i ꝓ me exorare clemētiā: nec mi=
chi ianuā claudi quā cūctis penitētib᷒ agē
tib⁹ dn̄s nr̄ aperuit. Tunc antiſtes Quā;
inquit penitentiā oſtēdiſti poſt tantas iniq̄
tates? Quib⁹ medicamib⁹ incurabilia vul
nera plagaſq; curaſti? At impator. Tuum
inq̄t op⁹ eſt ⁊ docē: ⁊ medicamina tē ꝑ
perare / meum vero oblata ſuſcipere Tunc
ſanctus ambroſius. Qm̄ furori inquit tuū
iudiciū cōmiſiſti: ⁊ nō ratio ꝓtulit ſentētiā
ſed potius iracūdia ſcribe lege; q̄ decreta
furoris euacuet vt triginta dieb⁹ ſentētia
necis atq; ꝓſcriptōnis in lr̄is tm̄mō mane
at ⁊ iudiciū rōnis expectet. Quibus tran=
factis diebus ira videlicet iam ceſſante / ra
tio cauſam iudicās / apud ſemetipām q̄ co=
gnouerit ſub veritate diſponat. In his enī
diebus agnoſcetur an iuſta ſit quā ꝓtulerī
aut iniuſta ſentētia Et ſiquidē ratio ꝓbaue
rit iniuſta q̄ ſunt ꝓlata diſrumpet. Si vero
iuſta firmabit Dierū vero numerus ad hec
examinanda ſufficiet Hanc āmonitionē im
pator aīo libenti ſuſcipiens ⁊ optimā eē cō
fidens: legem conſcribi repente precepit ⁊
ꝓprie manus litteris confirmauit Quo fa
cto vinculum ei⁹ ſoluit ambroſi⁹. Que lex
hactenus obſeruatur. Eſt enī hmōi. Impa
tor gratianus valentinianus: et theodoſi⁹
augusti: flauiano prefecto pretorij illyrici.
Si vindicari in aliquos ſeuerius ꝯtra nr̄a;
conſuetudinem pro cauſe ītuitu iuſſerim⁹
nolum⁹ ſtatim eos aut ſubire penā aut ex=
cipere ſententiā ſed per dies triginta ſup
ſtatu eoꝝ ſors ⁊ fortuna ſuſpenſa ſit. Reos
ſane accipiat: vinciatq; cuſtodia ⁊ excubijs
ſollertibus vigilant̄ obſeruet. Sic igit̄ ſa=
cratiſſimus impator ingredi limina preſu
mens nō ſtans dn̄o ſupplicauit neq; genua
flexit ſed ꝓnus in pauimento iacēs: dauiti
cam ꝓclamauit vocē. Adheſit pauimento
anima mea viuifica me ſcd̄m verbum tuum
Manibus autem capillos euellens: frontē
q; percutiens ⁊ pauimento lachrimaꝝ gut
tas aſpergens: veniā; impetrare poſcebat

Cumq; tempus accederet quo munus C
ad altare ſolebat offerre: ſurgens cū lachri
mis eſt ingreſſus. Cū vero obtuliſſet ſicuti
ſolitus erat intra cancellos ſtetit. Rurſus
aūt ambroſius non quieuit: ſed differentiā
locorum edocuit. Et primo quidē requiſiuit
q̄d ibidem expectaret: īperatore dicēte ſu=
ſtinere ſe ſacroꝝ perceptionē miſterioꝝ per
archidiaconū remādauit. O impator inte
riora loca tm̄ ſacerdotibus ſunt collata: q̄
ceteri nec ingredi nec contingere ꝑmittūt
Egredere igitur ⁊ hanc expectationem cū
ceteris habe cōmunē: purpura nanq; impe
ratores non ſacerdotes facit. Tunc fideliſ
ſimus impator etiam hāc traditionem ani
mo gratanti ſuſcipiens remādauit: non au
dacie cauſa intra cancellos manſi ſed in cō
ſtātinopolitana vrbe hanc conſuetudinem
eē cognoui. Unde ego gratias ꝓ huiuſmōi
diſciplina. Tali ergo tantaq; ⁊ preſul ⁊ Im=
perator virtute clarebant. Ego nanq; vtri
uſq; opus āmiror: illius fiduciam: hui⁹ aūt
obedientiam. Illi⁹ zeli feruorem: huius fi=
dei puritatem Porro regulas pietatis q̄s
a magno ſacerdote percepit: etiam reuer=
ſus in cōſtantīopolitana vrbe ſeruauit. Nā
dum feſtiuitatis tempore ad eccliām ꝓceſ
ſiſſet oblatis in altare munerib⁹ mox egreſ
ſus eſt. Cumq; nectarius tūc preſul eccleſie
mandaſſet: cur intus ſtare noluiſſet māda=
uit princeps. Uix inquit potui diſcere que
differentia ſit impatoris ⁊ ſacerdotis. vix
enim inueni magr̄m. Ambroſiū nanq; ſolū
noui digne vocari pontificem. Tm̄ itaq; ꝓ
deſt increpatio a viro virtutib⁹ florente ꝓ=
lata.

Capitulum. xxxi.

Abebat igitur impera
rator ⁊ aliam vtilitatis occaſiōe;
per quam de bonis operibus tri
umpharet. Coniunx enim eius diuinis le=
gibus eum ſepius ammonebat / ſeipſam ta
men perfecte prius erudiens. Nō enim re
gni faſtigijs eleuata eſt: ſed potius diuino
amore ſuccenſa. Beneficij nanq; magnitu
do magis ei deſiderium benefactoris adhi
bebat. Repente nanq; vt venit ad purpu=
ram / claudorum atq; debilium maximam
habebat curam: non ſeruis: non alijs mini
ſtris vtens: ſed per ſemetipām agens: ⁊ ad
eorum habitacula veniens: ⁊ vnicuiq; q̄d
op⁹ hr̄et p̄bēs. Sic etiā ⁊ ꝑ eccliāꝝ xenodo
chia diſcurrēs ſuis maīb⁹ miſtrabat īfirmiſ

ollas, coꝝ tergēs.ius guſtās. offerēs cocle
aris.panem frangēs.ciboſqꝫ miniſtrās. ca
licem deluēs ⁊ alia cūcta faciens q̄ ſeruis ⁊
miniſtris mos eſt ſolēniter ꝑgari. Filiis aūt
qui, eam de rebus talibꝰ nitebant̄ ꝓhibere
dicebat. Aurū diſtribuere opus imperij ē.
Ego aūt pro ipo impio hoc opus offero: bo
na michi omnia conferenti. Nā viro ſuo ſe-
pe dicebat. Oportet te ſemper merite co-
gitare quid dudū fuiſti: quid mō ſis. Hec ſi
ſemꝑ cogitaueris: ingratus benefactori n̄
eris. Sed impiuꝫ qđ ſuſcepiſti legaliter gu
bernabis: ⁊ harū rerū placabis auctorem.
His ergo ſermonibus velut optimā quan-
dam vtilitatē: virtutiſqꝫ abundantiā cōiu
gi ſuo ſermonibus offerebat.

Capitulum.xxxij.

Hec itaqꝫ ante mārituꝫ
deſſicta eſt. Poſt aliquātū vero
tempꝰ mortis eius aliquid tale
ꝓuenit: quod maximuꝫ amorē quē habuit
circa eam imꝑator oſtēdit. Coactus itaqꝫ
theodoſius plurimoꝝ cōtinuatione belloꝝ
quandā illationē nouā impoſuit ciuitatibꝰ.
Anthiochena vero ciuitas nouuꝫ vectigal
ferre nō potuit: ſed vidēs ppl'ꝭ ſuſpēdi diū
ſos egit qđ vulgus ſolet occaſionē ſeditio
nis inueniēs. Deponētes enī ymaginē or-
natiſſime placelle: ſic enī auguſta fuerat vo
citata ꝑ oēm trahere ciuitatē. Hec audiens
imꝑator ⁊ indignatꝰ/ abſtulit priuilegia ci
uitatis ⁊ vicine vrbi.i.laodicie tradidit ꝓn
cipatū/ credēs hinc marie anthiochenos
affligere. Poſt hec aūt incendere ⁊ deſtru
ere atqꝫ ad inſtar vicoꝝ anthiochiā redigē
minabat̄. Amminiſtratores aūt locoꝝ etiā
quoſdā cōprehenſos interemerūt: anteq̄
hanc ꝑſumptionē cognoſceret imperator.
Hec igr̄ oīa imꝑator quidē ꝑcipiebat
non tn̄ fiebāt (ꝓhibēte lege) quam ꝓferri
fecit ambroſius. Cū igitur veniſſent q̄ por-
tabāt minas imꝑatoris: hellebichus magi
ſter militum/ ⁊ ceſarius magiſter officiorū
erant oēs ſub formidine cōſtituti. Porro
viri heremū habitantes virtutiꝫ ꝓpugnato
res multi ſancti ⁊ optimi viri pluria moni
ta ſil' et ꝑces eis qui'a principe miſſi fuerāt
offerebāt. Macedoniꝰ aūt vir ſanctꝰ
nichil huius vite ſciens: ſed etiam diuinoꝝ
libroꝝ penitus inexpertus in ſummitatibꝰ
habitans montium noctibꝰ ac diebus ſal-
uatori oīm puras offerens preces: non im
peratoris indignatione permotus/ non iu
dicū ab eo miſſoꝝ/ in media ciuitate vtriuſ
qꝫ clamidē cōprehendens ab equis ſuis vt
deſcenderēt imꝑabat. At illi paruulū ſenē
pannis obſitū viliſſimis intuētes primitus
indignati ſunt. Cum vero quidē obſequia ꝑ-
hibentiū virtutē viri illiꝰ indicaſſent repē-
te ab eq̄s exilientes et genua tenentes eiꝰ
veniā ſimpl'r implorabant. At ille ſapiētia
diuina repletus hec eis verba locutus eſt.
O amici dicite imꝑatori. Nō es imperator
ſolūmō ſed etiā homo. Noli itaqꝫ reſpice-
re ſolū imperiū: ſed cōſidera quoqꝫ naturā.
Nam cū ſis homo eiuſdē nature hoibꝰ cōg
ſceris impare: ⁊ ſecundū ymagineꝫ diuinā
atqꝫ ſimilitudinē hoīm creata natura eſt.
Noli igitur crudelit̄ atqꝫ ſeuiſſime dei ima
ginē necibus ſubiugare. Irritas etenī cre
atorem/ dū illius punis ymaginē. Illđ con
ſideres: qꝛ tu ipſe tm̄ ꝓpter ereā contriſtarꝭ
ymaginē. Quātū enī differat inſēſata res.
animate: viuenti atqꝫ rationali: cunctis ſē
ſum habentibꝰ eſt aptū. Inſuꝑ etiam illđ
conſideret qꝛ nobis quidē facile eſt ꝓ vna
ymagine plurimas ereas preparare. At illi
oīno difficile vel vnū capillū reſtituere per
emptoꝝ. Hec audiētes illi ꝓncipiqꝫ mādā
tes: flāmā iracūdie penitꝰ extinxerūt. Qui
ꝓ terroribꝰ ſatiſfactionē reſcripſit: et cāꝫ
īdignationis īnotuit. Non īquit oportue-
rat me peccāte mulierē omī fauore digniſ
ſimā poſt mortē tantā contumeliā ſuſtine
re. Aduerſū me namqꝫ furore indignātes
decebat armare. Adiecit etiā qꝛ tribulare
tur et ingemiſceret eo qꝙ audiſſet aliquos
a iudicibꝰ īteremptos.

Capm.xxxiij.

Fidelissimus igitur īpe
rator tunc cōtra errorē pagano
noꝝ ſuū trāſtulit ſtudiū: legeſqꝫ
cōſcripſit ꝑcipiens ydoloꝝ tēpla ſubuerti.
Conſtātinꝰ enī maximꝰ omī fauore laudā
dus: qui ꝓmus pietate ornauit imꝑium: de
monibꝰ q̄dem ſacrificare oībus interdixit
nō tamē eorum tēpla deſtruxit: ſed inacceſ
ſibilia eſſe ꝑcepit. Cuius filij paterna veſti
gia ſunt ſecuti. Julianꝰ autē renouauit im
pietatē et flammā veteris ſeductionis ac-
cendit. Porro iouinianꝰ imperio ſumpto
rurſus immolationes prohibuit ydolorum
Ualentinianus autem maior huiuſmodi le
gibus vſus gubernauit europam. Porro
valens omnibus quidem alijs conceſſit vt
religiones ſuas colerent ſicut vellent. Il-
los ſolos impugnās qui ꝓ apoſtolicis dog

matibus decertabāt. Omni ſiquidē tempo
re eius imperij ⁊ ad aras ignis accendeba
tur/ ⁊ libamina atq; ſacrificia ydolis offere
bātur. Sed ⁊ per publicas feſtiuitates: per
plateas agebāt ⁊ orgia dyoniſij celebrabāt
⁊ cū ſacris currebāt/ canes eius cerantes
furentes atq; bacantes: ⁊ agentes omnia
que nequiciā ꝓprij doctoris inſinuāt. Hec
omnia theodoſius inueniēs fideliſſim⁹ im=
perator radicitus euulſit ⁊ obliuioni ↄtra
didit.

Capitulum. xxxiiij

Primus igitur aliorꝫ mar
cell⁹ epūs lege pricipis pro armiſ
uſus ꝓprie ciuitatis templa de=
ſtruxit: De fiducia diuina nō de hominū vir
tute pſumēs. Quod opus dignū memoria
narrare nō ſileam. Defuncto iohanne apa
mie ciuitatis epō marcell⁹ vir ſanctiſſim⁹
ordinatus eſt: feruens ſpū ſcōm aplm. In
ter hec veīt pfectus orientis apamiam du
os millenarios cū ſubiectis habēs. Quo fa=
cto: populus militari timore perterrit⁹ eſt.
Ubi dū eſſet templū iouis valde precipuū
⁊ ornamētis plurimis variatū/ cum prefe=
ctus deſtruere nitebat. Uidēs aūt forte ni=
mis edificiū ac robuſtū/ impoſſibile iudica
uit hoībus lapidum iuncturas ⁊ commiſſi
ones poſſe diſſoluere. Erant enī ingētes ⁊
alterutris inligati/ inſup ⁊ ferro plumboq;
ↄiuncti. Porro marcellus puſillanimitatē
prefecti vidēs: eum quidē miſit ad alias ci
uitates. Ipſe vero ſupplicabat deo vt tem=
pla deſtruendi preberet occaſionē. Inter
hec venit qdā ſponte diluculo non ſtructor
non lapidum ſector neq; alterius cuiuſcū=
q; peritus artis: ſed lapides ferre ⁊ ligna in
humeros conſuetus. Is ergo accedens ꝓ
miſit facile templum eſſe ſoluendū: qui tm̄
modo accipere mercedem poſcebat artifi=
cum. Cūq; hoc ſanctus pontifex promiſiſſ;
hoc ille machinatus eſt. Coherebat enī tē
plo in altitudine conſtituta ex quattuor la
terib⁹ portic⁹: erantq; colūne ingētes ⁊ al
titudinē templo habentes equalem. Sin=
gularꝫ vero circulus colūnarꝫ erat ſexdecī
cubitorum. Porro nature petre fortiſſime
que non facile quibuſlibet ferramentorū
generib⁹ rumperetur. Harꝫ itaq; tres per
circuitum ſuffodiens: ⁊ ſub earꝫ baſib⁹ for=
tia ligna ſupponens immiſit ignē. Quo fa
cto non poterat ligna naturaliter ignis ac
cendere. Demon etenim quidam teterri=
mus apparuit q flāmam vires ſuas prohi=
bebat operari. Cūq; frequēter hoc facerēt
⁊ molitionem ſuā explere non poſſent: nun
ciauerunt hoc pontifici meridie dormiēti.
At ille repente ad ecclīam concurrens et
aquam in vaſculo portari precipiens aquā
poſuit ſub altare. Ipſe vero in pauimento
poſita fronte clementi dño ſupplicabat ne
amplius tyrannidē demonis vllam patere
tur habere fiduciam: ſed vt infirmitatē illi
us enudaret: ⁊ ſignum ꝓprie virtutis oſten
deret ne magis ex hoc infidelibus exultati
onis occaſio naſceretur. Hec cū dixiſſet fa=
cto ſignaculo crucis in aqua quēdā dyaco
nem ſuū equitiū fide ⁊ zelo munitum ſume
re iuſſit aquam/ ⁊ velociter currere ⁊ cum
fide aſpergere: ignēq; ſupponere. Quod dū
fuiſſet factum demō effugit nō ferēs aque
virtutem. Ignis autem velut oleū habuit
illius aque naturam: comprehenſaq; ſunt
ligna ⁊ repente conſumpta. Colūne vero ſuf
fulture ſolacio nudate: ⁊ ipē ceciderunt et
alias duodecim vna traxerunt. Tum latus
quod coherebat templo violentia ruine de
poſitum eſt. Sonus aūt totam ↄcutiēs ci=
uitatem cūctos fecit ibi concurrere. Et dū
inimici demonis apte cognouiſſent fugam
in diuinis laudibus ora ſoluebant. Sic enī
⁊ alia templa ſacratiſſimus pontifex ille de
ſtruxit. Qui ⁊ victoribus ſcribebat marty=
rib⁹ ⁊ reſcripta ſuſcipiebat: ⁊ nouiſſime eti
am ipē martyrio coronatus eſt.

Socrates. Capitulum. xxxv.

Hoc itaq; tempore pla=
cuit vt presbyteri qui erant ſup
penitentes conſtituti remouerē
tur ꝓpter huiuſmōi cauſam. Ex quo nouatiani
ab eccleſia ſunt diuiſi ⁊ cū his qui delique
rant ſub perſecutōibus imperatoris decij cō
municare nolentes/ ex illo epiſcopi ꝑ eccle
ſiaſtica regula pbr̄m ſuper penitentes eſſe
conſtituerunt.

Sozomenus.

Niſi omnino non peccare diuinū ⁊ vltra
humanam naturam eſſe cognoſcitur. Dee
cantibus aūt ⁊ penitentiam agentibus veniā de⁹
dari precepit. Qui vero confiteri refugiūt
maius peccatorꝫ onus acquirſit. Propterea
viſum eſt antiquis pontificibus vt velut in
theatro ſub teſtimōio eccleſiaſtici populi de=
licta pandātur. Et ad hanc cauſam preſby
terū bone conuerſationis feruantēq; ſecre
tum ac ſapientem virum ſtatuerūt. Ad quē
accedentes hi qui delinquebant delicta ꝓ
pria fatebantur. At ille ſcōm vniuſcuiuſq;

culpam indicebat ⁊ mulctam. Quod etiā ha
ctenus diligenter in occidentalibꝰ ſeruatꝛ
eccleſijs: ⁊ maxime apud romā vbi etiā lo=
cus eſt certus penitentium. Stant enī rei
⁊ velut in lamentationibꝰ conſtituti. Dum
enim ſacra celebratio fuerit adimpleta: illi
cōionem non ꝑcipientes cū gemitu ⁊ lamē
tatione ſemetipſos in terra ꝓſternūt. Ad
quos concurrens epūs ⁊ ipſe cum lacrimis
⁊ gemitu ſpirituali ꝓſternitur ⁊ omnis ec=
cleſie plebs fletibus inundatur. Poſt hoc
autē prior ſurgit epiſcopus/ ⁊ eleuat iacen
tes a terra. Tunc cōpetenꝛ ꝓ penitentibꝰ
facta orōne dimittit omnes. At illi afflicti
onibus ſponte vacātes: aut ieiunijs: aut ab
ſtinentia lauachri: aut ſuſpenſiōe ciborum:
aut rebus alijs que iubentur expectant cō
mune tempus quod decreuit epūs. Conſti=
tuto vero tempe velut quoddam debitum
exſoluētes afflictione peccatū curati cum
populo cōmunione participant. Hec ꝗ an=
tiquitus romani pontifices vſqꝫ ad noſtrū
conſeruauerūt tempus. Porro conſtanti
nopolim preſbyter ſuꝑ penitētes fuit vſqꝫ
ad illud tempus: quo quedam mulier nobi
liſſima dū peccata ſua fuiſſet confeſſa et ei
a preſbytero p̄ceptū vt ieiunaret: et deo opi
bus ſupplicaret dum hoc ſeruaret crebriꝰ
in eccliā cum dyacono ſe cōcubuiſſe cōfeſſa
eſt. Hoc dum populus agnouiſſet: ſeuiebat
ſuper ſacerdotes quaſi per eos facta fuiſſꝫ
iniuria ecclīe. Tūc nectariꝰ epūs remouit
dyaconum ſceleratum: et ꝗbuſdā ſuadenti
bus vt ſingulos ad cōmunicandū iudicio
conſcientie ſue relinqueret: etiam preſbyte
rum nequaꝙ ſuꝑ penitentes eſſe precepit
Et ex illo antiquitatis conſuetudo ſublata
eſt dum vt arbitror minora pctā pro pudo=
re confeſſionis ⁊ ſubtilitate examinantiuꝫ
patrarentur.

Socrates. Capitulū. xxxvi. A

Ignuꝫ itaqꝫ iudicio nō
tacere que apud alios geſta ſunt
id eſt apud arriāos: nouatianos
macedonianos: ⁊ eunomianos. Eccleſia nā
qꝫ diuiſa erat ⁊ apud ſemetipſos ſinguli cō
gregabantur. Quēadmodum enim ⁊ pro
quibus cauſis diuiſi ſunt ſermone procedē
te narrauimus. Hoc autem ſciēdū eſt quia
imperator theodoſius nullū horum perſe=
quebatur preter eunomium qui conſtanti=
nopoli collectas in domo faciebat ⁊ cōſcri
ptos a ſe libros recitabat: ita vt eiꝰ doctri=
na multi corrumperenꝛ. Pro qua cā B
eum mulctauit exilio: nullumqꝫ alium fati=
gauit neqꝫ ſibimet cōmunicare compulit:
ſed ſingulos per loca propria collectas ce
lebrare ꝑmiſit: et cultum tenere xp̄ianitatꝭ
ſicut precipere potuit ⁊ alios quidem ꝑmi
ſit foris ciuitatem oratoria fabricare. No=
uatianos aūt cōcordes ſue fidei intra vrbē
eccleſias habere conceſſit. De quibus pau
ca dicenda ſunt. Quadraginta annis age=
lius preſul fuit a temporibus cōſtantini vſ
qꝫ ad annum ſextum theodoſij. Qui cuꝫ ve
niſſet ad mortem ſiſinniū preſbyteꝝ ordīa
uit epiſcopum virum eloquentiſſimum ⁊ a
maximo philoſopho vna cū iuliano impera
tore litteris eruditū. Cūqꝫ populus noua
tianorum culparet ordinationē cur ñ mar
tianum potius ordinaſſet per quē ſub valē=
te nouatiani ſine perſecutione manſiſſent:
tunc agelius populi volēs placare triſtitiā
etiam marcianū ordinauerūt epiſcopum.
Et cum melecius habuiſſet in eccleſiam ꝓ
ceſſit ⁊ ſermonē fecit dicens. Marcianum
habetis poſt me/ poſt marcianuꝫ vero ſiſin
nium. Poſt paucos vero dies defunctus ē
Sub epiſcopatu vero marciani etiam eorū
ecclia ex hmōi cauſa diuiſa eſt.

Capitulū. xxxvij. A

Abbacius quidaꝫ ex iu
deo factus xp̄ianus: ⁊ a marciāo
ad preſbyteratus honorem ꝓue
ctus: nichilominus ſecte iudaice ſeruiebat
Cū quo ſcelere ambiebat epiſcopatū. Aſſu
mens ergo ſui deſiderij conſcios duos pre
ſbyteros theoctiſtū ⁊ macharium: nouita=
tem feſtiuitatꝭ paſchalis ſub valente impe
ratore conſtitutam in vico phrygie pazo de
fendere nitebatur. Et primū quidē quaſi ꝓ
eccleſie integritate cuſtodiēda dicebat nō
eſſe dignos quoſdam participatione ſacra
mentorum. Procedenti vero tempore ma
nifeſtatus eſt dum collectas proprias cele
braret. Inter hec marcianus cognoſcens
eius errorem ⁊ ordinationis ſue culpā: qm̄
vaneglorie homines preſbyteros ordīaue
rat: cum gemitu dicebat melius fuiſſe ſuꝑ
ſpinas ponere manus ſuas ꝙ ſabbaciū or=
dinaſſe preſbyterū. Proinde ſynodum in
ſangario bithinie nouatianoꝝ fecit epiſco=
poꝝ. Quo congregati euocauerunt eos vt
corā ſynodo cās diſſenſiōis ſue ꝓponerent
Cūqꝫ ſabbaciꝰ diſcordiā feſtiuitatꝭ paſchaꝛ
ſuā dicēt eē triſticiā: ⁊ oportere vt ſecū duꝝ

iudeoꝝ obſuationē eam celebrari firmaret
ſicut in pazo fuerit conſtitutū. eſtimantes
epl qm̄ ꝓpter ambitū ſabbaci⁹ talia perpe
traret: iuſiurandū ei impoſuerūt q꞉ nunq̄
deſideraret epatum. Quo iurante regulaꝫ
de paſche feſtiuitate ꝓtulerunt/ qua ſingu
lis liceret quo vellent celebrare paſcha: ne
ꝓpter diſcordiam feſtiuitatis diuiderēt ec
cliam. Cum antiq̄ eccliis primis licet diſ=
cordantes de tali feſtiuitate cōicaſſent/ tñ
alterutris ⁊ nouatiani in regia vrbe roma
ꝯſtituti nunq̄ fuiſſent ſecuti iudeos ſꝫ ſem
per poſt equinoxiū celebrarēt paſcha. Cū
hec ab eis tunc fuiſſet regula definita: ſab=
bacius iuramētis obſtrictus ſi qñ paſchal
feſtiuitas diſcordaret ille apud ſemetipſū
p̄cedentius ieiunabat. et notanē ſolēnē diē
paſche ſabbati celebrabat: ⁊ rurſus cū om̄i
bus in ecclia conueniebat ⁊ miſteriis frue
batur. Hoc ergo multis ānis faciēs latere
non potuit. Quapropter quidā ſimpliciuꝫ
⁊ maxime frigium ⁊ gallatoꝝ ex hac re iuſti
ficari credētes zelabanē eū ⁊ paſcha cū il=
lo celebrabant. Sed ſabbacius poſtea ⁊ re
moras collectas faciebat: paruiqꝫ pendēs
iuſiurandū ſuoꝝ ſequaciū ordinatur epūs.

Capitulum. xxxviij.

Ed michi non videt̄ hu
iuſmodi viros de feſtiuitate paſ=
che rōnabiliter contendiſſe neqꝫ
iſtos qui nūc ſequūtur iudeos. Nō enī mē=
te perceperunt: q꞉ iudaiſmo in xp̄ianitateꝫ
mutato illa ſubtilia ⁊ figuratiua legis mo=
ſaice quieuerūt: qđ hinc apparet iudaiſare
Nāqꝫ nulla gens xp̄iana ꝑcepit legē. E diuī
ſo aūt etiam apl̄s contradixit: nō ſolum cir
cūciſionē prohibens: ſed etiā de feſtiuitati
bus cōtentiones abiciendas monēs. Scri
bens enī ad galathas ait Dicite michi qui
ſub lege vultis eſſe legē ñ audiſtis? Et hīc
pauca loquēs ſeruū oñdit populū iudeorū
⁊ in libertatē vocatos qui accedūt ad xp̄m
Monet etiam nullaten⁹ obſeruandos dies
⁊ menſes ⁊ annos. Coloſenſib⁹ aūt ſcribēs
magna voce clamabat vmbrā fuiſſe obſua=
tiones antiquas. Quapropē inquit/ null⁹
vos iudicet in cibo aut potu/ aut ī ꝑte feſti
uitatis aut initio menſis: aut ſabbato q̄ ſūt
vmbra futuri Et ad hebreos idē apl̄s dicit
Mutato enī ſacerdotio neceſſarie legis mu
tatio fuit. Nō igit̄ apl̄s nec euāgelia acce
dentib⁹ ad p̄dicationē iugū ſeruitutis īpo=
ſuerunt: ſed feſtiuitatē paſche ⁊ alias cele=
britates honorādas eſſe dixerūt. Quapro
pter qm̄ diligunt hoīes hmōi celebritates
eo q꞉ in eis a laboribus requieſcūt: ſinguli
per ꝓuincias ſicuti voluerūt memoriā ſalu
taris paſſionis antiqtus ex quadā cōſuetu
dine celebrabant. Nō enī hoc ſaluator aut
noſtri apl̄i lege predicauerunt: nec penam
aut ſuppliciū aut maledictū ſicut lex moſai
ca iudeis: nobis euāgelia aut apl̄i ſunt mi=
nati: ſed ſolūmō ꝓpter derogationem iude
orum qm̄ in feſtiuitatib⁹ homicidium cōmi
ſerūt. In tp̄e azimoꝝ ſaluatorē paſſū ī euā
geliis eſt relatū. Intētio nāqꝫ fuit apl̄oruꝫ
non de dieb⁹ ſancire feſtiuitatē: ſed ꝯuerſa
tionē rectā ⁊ dei p̄dicare culturā. Michi ḡ
videtur q꞉ ſicut multa alia ꝑ ꝓuincias ad
ꝯſuetudinē venerūt: ſic ⁊ paſche feſtiuitas
tradita eſt eo q꞉ nullus apl̄oꝝ aliquid hinc
ſanxiſſet. Nā plurimi circa minorem aſiam
antiquit⁹ quartodecimo die obſuauere nō
reſpicientes ſabbati diem. Et hoc faciētes
nō tñ ſegregabātur ab illis qui aliter cele
brabant: donec romane ecclie victor epūs
excōicationem quatuordeci annis miſſiꝫ
in aſiam. Quo facto hyrine⁹ lugdunī galli=
canus epūs victoreꝫ epl̄a ſua culpauit dicēs
etiam veteres ita celebraſſe. Et q꞉ policar
pus ſmirne ciuitatis epūs: q̄ poſtea ſub gor=
diano prīcipe martyrio coronat⁹ eſt a nice
to epō romano cōicauerit nichil diſcernēs
de paſchali feſtiuitate cū ipē. xiiij. ānis eſſꝫ
ſicut euſebius in quinto ecclaſtice hyſto=
rie libro docet. Quidā igitur ſicuti dixi in
aſia minore quartūdecimū obſeruabāt diē
Quidā vero etiaꝫ circa oriētales ꝑtes ſab
batum cuſtodiebāt/ diſſonabant aūt circa
menſem. Nā alii iudeos licet integritatem
ꝯſeruarent ſequendos eē in ſacra feſtiuita
te dicebant. Alii vero poſt equinoxiū cele=
brabāt declinantes ſeq̄ iudeos ⁊ dicentes
q꞉ dum ſol eēt ī ariete paſcha celebrari de=
beret. Scđm āthiochenos aūt ꝫ antico mē
ſe ſm romanos aprili Et hoc faciendū non
ſequēdo modernos iudeos qui ꝑ oīa erra=
re noſcuntur ſed magis āṫiquos ⁊ ioſephū
Sic enim ille in tertio āṫiquitatis libro cō
ſcripſit. His itaqꝫ ꝯtendentibus oēs occi=
dentales vſqꝫ ad occeanum poſt equinoxiū
ex antiqua traditione paſcha celebraſſe cō
perimus: nec aliquādo habuiſſe diſcordiaꝫ
Non enī ſicuti quidam dicūt celebratū ſub
ꝯſtantino ꝯcilium/ feſtiuitatem paſche mu
tauit. Nā ipſe conſtantin⁹ diſcordantibus
ſcribens: monet vt iſti cū pauci eſſēt imita

rentur pſes. Cui⁹ epſe partẽ ponere non
omiſi. Sic enim poſt alia dixit. Eſt ei ordo
decorus quẽ omnes eccleſie in vniuerſum
orbem apud occidentẽ ⁊ meridiẽ et artuꝝ
poſite ſeruare noſcuntur. necnõ ẽt q̃dẽ ori
entaliũ. Quapropt̃ in pñti bene ſe habere
omnes eſtimauerunt: ⁊ ego ipſe: veſtre q̃q;
ſapientie placere pmiſi vt qđ in romana ci
uitate italia/affrica ⁊ vniuerſa egipto/ hiſ
pania/galiis/britannis/libia/tota hella=
dia/aſia/diecise/ponto/et cilicia/libenter
ſub vna concordia cuſtodit̃. Hoc etiam ſa=
pientia vr̃a ſuſcipiat cõſiderantes non ſo=
lum multitudinẽ p̃dictoꝝ locoꝝ et eccliaꝝ
numerũ: ſed etiam qꝛ hoc maxime orbe tis
omnes cõmuniter celebrare: qđ ratio ſub=
tilis videtur exigere nullã cum iudeorum
periurio habere cõionẽ. Talia ſiquidẽ con
ſtantinus. Sed aiunt quattuordecim ãnis
hanc obſeruationẽ iohannẽ apoſtolũ tradi
diſſe. Alii vero petrũ et paulũ apoſtolos ro
manis et occidentalib⁹ dicũt paſche tra=
didiſſe ſolennitatẽ. Sed nullus cõſcriptaꝫ
probationem horũ hr̃e dinoſcitur. Qꝛ ve
ro ex conſuetudine quadã per pꝛuincias ce
lebratur paſcha: hinc eſtimo ꝙ nulla reli=
gio eaſdẽ videatur ſeruare ſolẽnitates: nã
cũ vni⁹ ſint fid' ⁊ plurimi tñ diſponũt circa
paſche legitima. Unde pauca dicenda ſũt.
Nam in ipſis ieiuniis aliter apud alios in=
uenies obſeruari. Romani enĩ ſex ante paſ=
cha ſeptimanas p̃ter ſabbatũ et dominicã
ſub cõtinuatione ieiunãt. Illirici vero ⁊ to
ta hellas: alexandria quoq; ante ſex ſepti=
manas ieiunãt. Eaq; ieiunia quadrageſi=
mã vacant. Alii vero ante ſeptẽ paſche ſep
timanas ieiunioꝝ facere noſcũtur inicia ⁊
tres tñmodo ſeptimanas: hoc eſt q̃nis die
bus per intermiſſiones aliarũ duaꝝ ſepti=
manaꝝ ieiunantes: nichilominꝰ quadrage
ſimam vocãt. Unde miror: cũ numerũ ipm
nõ habeãt quõ q̃drageſimã vocẽt. Sꝫ etiã
ciboꝝ abſtinentiã non ſimilẽ habent. Nam
alii oĩno ab aĩalis obſeruãt: alii aĩantiũ pi
ſces ſolũmõ comedũt. quidã cũ piſcibus ve
ſcuntur ⁊ volatilib⁹ dicentes hec ſecundũ
moyſen ex aqua hr̃e ſubſtãtiã. Aliũ ꝟo etiã
caulib⁹ et ouis abſtinere noſcuntur: quidã
ſicco tñmodo pane veſcunt̃. Alii neq; hoc
Aliũ vſq; ad nonã ieiunãtes horã ſine diſ=
cretione ciboꝝ reficiuntur ⁊ innumere con
ſuetudines apud diuerſos inueniuntur. Et
qꝛ lectio nulla ex hoc inuenitur antiq̃: puto
apſos ſinguloꝝ hoc reliquiſſe ſentẽtie: vt vn⁹
quiſq; operetur nõ timore non neceſſitate
qđ bonũ eſt. Sed etiam circa celebritateꝫ
collectaꝝ q̃dam diuerſitas inuenitur. nam
dum per ecclias in vniuerſo terrarũ orbe
cõſtitutas die ſabbatoꝝ per ſingulas ebdo
madas ſacrificia celebrẽtur: hoc in alexan
dria et in roma: quadã priſca traditiõe nõ
faciũt. Egiptii vero alexandrie vicini: ⁊ the
baidis habitatores ſabbato q̃dem collec=
tas agunt: ſed dominica ſicut moris eſt ſa=
cramenta pcipiunt: nã poſtq̃ fuerit epula
ti ⁊ cibis oĩbus adimpleti circa veſpaꝫ obla
tione facta cõicant. Rurſ⁹ aũt in alexãdria
q̃rta et ſexta feria ſcripture legũtur: eaſq;
doctores interp̃tant̃ et oĩa fiunt p̃ter ſolẽ
nem oblationis morẽ. Origenes enĩ plu
rima in his dieb⁹ videtur edocuiſſe q̃ dum
ſapiẽs eſſet magiſter: et cõſideraret qꝛ im
poſſibilitas moſaice legis ad lr̃am eſſet in
firma rationẽ paſche ad modũ contẽplatõ
nis euertit: vnũ paſcha ſolũmodo verũ fie=
ri dicẽs qđ ſaluator celebrauit. Petr⁹ ad
uerſ⁹ contrarias poteſtates dum crucẽ ſu
ſciperet: hoc tropheo vteretur contra dia
bolũ. In eadẽ alexandria lectores et pſal=
mi pnũtiatores indifferẽter faciũt ſiue ca
thecumini: ſiue iã xpiani: dũ oẽs ecclie iaꝫ
fideles in his ordinib⁹ hẽri videãtur. Ego
quoq; cognoui i theſſalia cõſuetudinẽ aliã
Dum quidam cleric⁹ ante clericatũ legiti
me duxiſſet vxorem qꝛ cũ ea mixtus fuiſſꝫ
abdicat⁹ eſt: dũ in oriente cuncti ſpõtanea
voluntate et nõ aliq̃ neceſſitate etiã epi ſe
meripſos abſtineant. Plurimi enĩ eoꝝ etiã
epiſcopatus tempore ex legitima vxore ẽt
filios habuerũt. Hoc quoq; in theſſalia ſer
uare cognoui q̃m apud eos in diebus paſ=
che tñmodo baptiſatur. Quapropt̃ pluri
mi ſine baptiſmate moriũtur. In anthio=
chia vero ſyrie altare nõ ad orientẽ ecclĩe ſꝫ
magis ad occidentẽ habent. In helladia:
hieroſolimis: et theſſalia ad tp̃us veſperti
num orõnes ſimiles nouatianis conſtanti
nopolim degentib⁹ agunt. In ceſarea ca=
padocie et egipto die ſabbati ⁊ dñico circa
ad veſperã cũ lucernariis: epi atq; pƀri ſcri
pturas interp̃tant̃. In alexandria pƀr nõ
facit ſermonẽ. Ex hec res iniciũ accepit ex
quo arrius eccleſiã cõturbauit. Rome ſab
bata vniuerſa ieiunant: In ceſarea cappa=
docie: eos qui poſt baptiſma deliquũt a cõ
munione ſuſpendũt ſicuti nouatiani: et ma
cedoniani/in helleſponto faciunt et in aſia
Quattuordecimani nouatiãi circa frigiã

dinudos non recipiũt. Conſtãtinopoli ḋo
neq̃ aptè recipiũt neq; palã remouere no
ſcunt In occidẽtalib⁹ ḋo ptib⁹ apte recipi
unt. ¶ Soſomen⁹ ¶ Capitulũ.xxxix.

Montani ſiquidem quos
frigas nominãt pegrinã quadã
adinuẽtionem introducẽtes ſe-
cũdũ eã paſcha celebrãt Culpãt enĩ eos q̃
curſum lune requirũt ⁊ dicũt ſolares tm̃-
modo circulos ſequẽdos et mẽſes quidem
ſingulos eſſe dierũ xxx. deffinũt ⁊ ĩchoare
pmũ ab eq̃noctio vernali quod eſt ſecũdum
romanos viij kl'aprilis. Tũc iquit duo lu
minaria facta ſunt q̃bus tẽpa et anni mãi-
feſtant. Et hoc indicari eo q̃ lũa p octo an
nos cũ ſolo ↄcurrat et ãbo idẽ nouũ habe-
ant menſez eo q̃ octo annorũ curſus lune
compleatur et tanq̃ pncipiũ ſit pmi men-
ſis repntãt p̃dictaz diem in ſcripturis q̃r-
tãdecimaz et hanc eſſe dicũt viij kl'aprilis
ſecundũ quã ſemp celebrant paſcha. Si cõ
tingit etiã cõcurrere reſurrectiõis id ẽ do
minicã diem alioquĩ dominica ſupuenĩẽte
celebrant. Scriptum eſt enĩ inquit s quar
tadecima vſq; ad viceſimã pmaz eſſe cele-
brãdaz ¶ Soſomen⁹ ¶ Apud roma-
nos in vnoquoq; anno ſemel pſallent all'a
pmo die paſche ita vt romani velut p iura
mẽto habeant vt hũc hymnũ audire mere
ant. In qua eccl'ia neq; epũs neq; alter q̃ſ
q̃ coraz populo docet. Apud alexandrĩos
hoc opinabile eſt quia duz legunt euange-
lia n̄ ſurgit epũs: qḋ apud alios nuſq̃ fieri
noui vbi ſolus archidiacon⁹ hãc lectionez
legit. In alijs locis diaconi. In multis ḋo
eccl'ijs ſacerdotes ſoli Cõſtãtinopoli pma
die reſurrectionis dominice pontifex
¶ Socrates ¶ Capitulum.xl. A

Rouenerunt enim etiã
apud arrianos diuiſiões pp̃ter
huiuſmodi cauſam ſingule vide-
licet eoꝝ cõtentiones ad ineptos eos per-
duxere ſermões Cum enĩz in eoꝝz eccl'is
credat de⁹ pater eſſe filij verbi ex hoc apḋ
eos queſtio proceſſit ſi poſſibile ſit vt etiam
anteq̃ exiſteret fili⁹ de⁹ pater vocari potu
iſſet qm̃ dei verbum nõ ex patre naturalit
ſed ex non exiſtẽtib⁹ ſubſtitiſſe credebant
Circa pmum itaq; capitulũz errãtes rite
de puro nomĩe in certamẽ illicitũ irruerũt
Dorothe⁹ etei ab anthiochia euocat⁹ ab
eis dicebat non poſſe patrẽ eẽ neq; voca-
ri filio non ſubſiſtente Porro marin⁹ quẽ
a thracia ante dorotheũ vocauerãt occa-
ſionẽ inueniẽs opportunam dorotheo enim
erat aduerſ⁹ reſpõdit ſermonẽ de hac que
ſtione cõtrariũ. Et propterea ſũt inter eos
facte diuiſiones Diuiſiq; propter hoc ver-
bum ſeorſum ſinguli ſolennia celebrabant
Alij enĩ ſequebãtur dorotheum. Alij vero
marinũ dicẽtes quippe patrem ſemp eſſe
patrẽ etiam filio non extante. Vocabant ei
iſti pſathyriani eo q̃ quidã theotiſtus ſyr⁹
genere pſathyra ideſt duplicia vẽdẽs hãc
p̃poſitionẽ valde defenderet Hos quoq;
ſecutus ẽſt ſelentias gothoꝝ epũs: ſed iſti
quoq; paulo poſt ſepati ſũt cuz marin⁹ cũ
agapio diſcordiã habuiſſet qm̃ ipſe epm̃ fe
cerat epheſi. Verũ iſti nõ pp̃ter religionez
ſed propter p̃ſulatũ inimicicias int̃ ſe bel-
la q; geſſerunt. Gothi namq; defendebãt
agapiũ. Quãobrem plurimi clericoꝝ eorum
vanam gloriam fugiẽtes ad fidẽ cõſubſtã-
tialitatis vtiliter acceſſerunt. Arriani ſiq̃
dẽ xxxv ãnis diuiſi inter alterutros. poſtea
ſub impio theodoſij iunioris cõſulatu ple-
niter ab hẽſe pſathirinorũ recedẽtes vni-
ti ſunt veluti lege decernentes nũq̃ capi-
tulũ pp̃ter qḋ diuiſi fuerãt mẽorare. Sed
hoc cõſtãtinopolim geſtũ eſt. Verũ in alijs
ciuitatib⁹ ſub diuiſione mãſerũt. Nã et ip
ſe eunomi⁹ dudũ ab eudoxio qui euz cizici
ordinauit epm̃ ſegregat⁹ eſt occaſione p-
cepta eo q̃ ectiũ doctorẽ ei⁹ expulſuz ſuſci-
pe noluiſſet. Reliqui vero ab eo p ſciſmata
diuerſa ptiti ſunt. Pri⁹ itaq; theofroni⁹
q̃dã capadox eunomio verſare cõtẽtiones
edoct⁹ et aliq̃d de ariſtotelis cathegorijs
et periarmenias intelligẽs fecit libros q̃s
ḋ exercitio mẽtis intitulauit. Is ergo cũ
effodiſſet cõſectatores ſuos tanq̃ recedẽs
ab eis expulſus eſt et ſeorſũ colligẽs ſui no
minis heriſim dereliquit. In conſtantino
polim vero quidam eutichius ex tepidiſſi-
ma queſtione ab eunomianis diuiſus hac-
tenus collectas ſeorſuz facit vocaturq; ho
rum alij eunomotheos romãi Alij ve B
ro eunomothe euticiani verumtamen iſti
baptiſma corrupũt. Nõ em̃ i trinitate ſz in
xp̃i morte baptizant ¶ Capitulũ.xli.

Acta eſt igitur quodaz
tpe etiam inter macedonianos
diuiſio cum eutropius preſbiter
ſeorſum colligeret et neq̃q̃ ei carterius
conſentiret. fuerunt forſitan et alie diuiſi

ones hereſium ſʒ ego tanꝙ conſtantinopolitanꝰ atqʒ nutritꝰ que mihi clariora viſa ſũt ea narrare curaui ❡Soſo. ❡C.xlij.

A ſiquidem tempeſtate dicũt egipti fluuiũ erica ꝑmũ aſcẽſuʒ aque poſt terguʒ receſſiſſe. Quo facto egiptij ſeuiebant eo ꝙ non ſinerentur flumini ſacrificia ſolennia celebrare. Iudex aũt ſeditionem perſpiciens cõcitari nunciauit impatori. Uerum impator meliꝰ iudicauit diuine fidei ſeruiendum ꝙ pocula nili et preponere ſacrilegia pietati. Nunꝙ inquit currat ille fluuiꝰ ſi magicis artibꝰ et fluen ſanguinis vnde polluende ſunt ſacri paradiſi. Hoc acto poſt paululuʒ ita vberrime nilus effuſus eſt vt etiã altiꝰ ꝙ ſolebat fluctus ſpargeret. Cumqʒ ſolitas compleſſet menſuras et adhuc in culmen extolleretũr in terrorẽ nimiuʒ egiptũ ſunt redacti metuẽres ne et alexandriã et libye partes forte deſtrueret. Tũc enĩ fertur paganos alexandrinos in theatro clamaſſe quia velut ſenex et delirꝰ euanuiſſet nilus. Quãobrẽ pl̃imi egiptiorũ derogãtes paterne religioni ad xp̃ianitatis iura cõuerſi ſunt ❡Capitulum.xliij.

O ſiquidem tẽpore dicitur delatum coſtantinopolim ioannis baptiſte caput qđ herodias petijt ab herode thetrarcha. ferẽt enĩ inuentum caput a monachis macedoniani qui ꝑmuʒ qđẽ hieroſolimis habitabant poſtea vero ciliciam migrauerũt. Cũ ei ante hoc imperiuʒ mardoniꝰ maior domꝰ imperialis nũciaſſet hoc ĩpatori ꝑcepit valẽſ caput ſacrũ conſtantinopolim deportari. Qua iuſſione directi et imponentes vehiculo deportabant. Cumqʒ veniſſent ad locum qui vocatur pãtichiũ: eſt enĩ circa calcedoniã nequaꝙ poterat trahi vehiculuʒ: licet multis plagis burdones affligerent. Et cũ hoc inopinabile viderẽt vniuerſis/⁊ ipſi ſimul impatori ſacrũ hoc caput recondiderũt in vico appellato cõſilai. Erat enĩ poſſeſſio ipſa mardonij. Illo ſiquidem tpe aut deo aut ipſo propheta monẽte in hunc locũ vſqʒ perductũ eſt. Cũqʒ poſtea theodoſius impator has baptiſte reliquias voluiſſet auferre: ſolã referũt extitiſſe matronaʒ virginẽ ſacrã que eius cuſtodiã capitis exhibebat. Cui dũ ſepius imperator violẽt ſed cũ lachrymis ſupplicaret vt eũ ꝑmitteret ſua vota cõplere: hec putãs qꝛ ſicut tẽpore valentis etiã tũc non pateretur vlterius baptiſta portari/ ceſſit. At ĩpator amplectẽs ſua purpura thecã ĩ qua caput baptiſte iacebat: eãqʒ portans venit: et añ ciuitatẽ conſtãtinopolitanã recõdidit in ſeptimo miliario: ibiqʒ magnã ⁊ pulcherrimã deo edificauit eccl̃iam: crebroqʒ deprecatꝰ eſt matronã: promiſitqʒ dona gratiſſima ſi reconciliari vellet nec paſſa ẽ. Erat enĩ macedoniana hereſi violata: licʒ presbyter vĩcentius conſectator eius q̃ prophete ſepulchrũ equaliter obſeruabat conuerſus fuiſſet: et catholice cõicaſſet eccl̃ie. Ferunt eĩ qꝛ coniurationẽ habeant macedoniani nũquã ſe a ſua ſecta recedere. verũ is presbyter dũ ageretur de migratõe ſacri capitis: apud ſe diffiniuit qnia ſi ſequeretur baptiſta impatorẽ: et ipſe communicaret ei. quo facto conuerſus eſt. ❡Theodoricus.

❡Capitulum.xliiij.

Situr in anthiochia meletij maximi ſucceſſionẽ flauianꝰ accepit: qui cũ diodoro plurima pro ouibꝰ certamina paſſus eſt. Uoluerat enĩ paulinus eccl̃e ſuſcipe ꝑſulatũ: ſʒ põtificũ reſtitit chorus: dicẽs nõ oportere eũ q̃ conciliũ non recepat poſt illiꝰ mortẽ in eiꝰ ſede cõſiſtere: ſʒ eũ potiꝰ q̃ pl̃imis laboribꝰ effugerat: et pro ouiũ cura pericula ſuſtinuerat. Hoc factũ romanos et egyptios fecit infeſtos aduerſus orientales. Sed neqʒ morte paulini ĩimicicie ſunt deſtructe. Nã et pꝰ illũ cum euagrius eius ꝑcepiſſet ſedẽ ꝑſtiterũt flauiano vehementẽ infenſi licet euagrius preter eccleſiaſticã regulã fuerit ordinatꝰ. Solus eĩ paulinꝰ eũ ĩſtituerat: plurimas regulas ꝑuaricatꝰ eccl̃iaſticas. Nõ enim ꝑcipiũt vt ꝓ ſe quilibʒ ordinare poſſit ſed conuocare vniuerſos prouĩcie ſacerdotes et preter tres pontifices ordinationẽ fieri penitus interdicũt. Uerum tñ nihil horũ reſpiciẽtes euagrij ſunt amplexi cõionem et aduerſus flauianum auditꝰ ꝑncipis cõmouerunt. Qui frequenter impulſus deduxit eum ad vrbem cõſtantinopolim et rome proficiſci precepit. Porro flauianus excuſatione hyemis ꝓmiſſionẽ factam quia tempore oportuno pergeret romã/ tunc eſt reuerſus ad propria. Cũqʒ romani põtifices nõ ſolũ mirabil' damaſus ſʒ ẽt pꝰ eũ ſiricꝰ ⁊ anaſtaſius ĩpatori vehemẽter ĩſiſterent dicẽtes qꝛ tyrannos quidem

ꝓpꝛios debellarent. Qui vero xp̄i reſiſte=
rent legibus eos ſineret impunitos: rur=
ſus eū euocās: rome ꝓficiſci cogebat. Tūc
flauianus ſapientiſſim⁹ digna fiducia vſus
ait. Si qͥdem fide3 meā o impatoꝛ quaſi nō
rectā accuſant qͥdā: aut vitā dicunt ſacer=
dotio non eſſe dignā etiam ipos accuſato
res hr̄e iudices nō refuto: eoꝝq3 ſētentiā
gratā ter excipio. Si vero de ſede 7 p̄ſulatu
contendūt: nec litigo nec hec volētib⁹ ha=
bere reſulto: ſed abſcedo 7 me ab ep̄atu ſu=
ſpendo. Da igitur anthiochenā ſedem cui
cūq3 volueris impatoꝛ. Hanc ei⁹ foꝛtitudi
nem ſapientiāq3 mirat⁹ p̄nceps redire ad
patriā et cōmiſſā ſibi regere p̄cepit eccia3
Poſt aliquātum tp̄s rome denuo veniens
ĩperatoꝛ eaſdē ab ep̄is patiebat̄ querelas
q̄ſi flauiani tirannidē ſubdere noluiſſet At
ille ſpeciem tirannidis eos fari p̄cepit di=
cens ſe eē flauianū. Illis vero dicentibus
q2 nō poſſent cū imperatoꝛe contendē: mo
nuit vt de cetero eccleſie concoꝛdiā habe=
rent deponerentq3 certamē: et ſtultas con
tentiones extiguerent. Paulin⁹ inqͥt oli
eſt moꝛtu⁹. Euagri⁹ contra regulas oꝛdi
natus. Orientales aūt ecclie p̄ſulatū flaui
ano deferentes 7 aſia pōtus et trachia: ei⁹
cōmunioni coniuncte ſunt. Omnis illiric⁹
illū nouit ꝑ orientē ep̄is p̄ſidere. His flexi
monitōib⁹ heſpie ſacdotes ſoluturos ſe in
imicicias ꝓmiſerūt: et legatos mittendos
ab eo ſuſcipere. Hoc agnoſcens ſacratiſſi=
mus flauian⁹ miſit rome quoſdā laude di=
gnos ep̄os: et anthiochenos p̄ꝛos atq3 di
aconos: qͥbus pꝛeerat acatius berte in omi
terra pelagoq3 cantatus. Is cū aliis rome
veniens: longāq3 ſanans odii paſſionē: poſt
decē et ſeptē annos eccliis reſtituit pace3
Quod agnoſcentes egyptii inimicicias ex
tinguentes cōcoꝛdiā ſūt amplexi. Tūc igr̄
ecclie romane innocentius ſucceſſoꝛ ana=
ſtaſii p̄ſidebat vir pꝛudētia et ĩtellectu de=
center oꝛnatus alexādrine xp̄o theophil⁹

Socrates. Capitulū. xlv.

Res itaq3 publica eo tp̄e
ꝑ hm̄oi cauſa turbabatur in oc=
cidētis partib⁹. Gramatic⁹ qui=
dam nomie eugeni⁹ litterarū latinarū do=
ctoꝛ relinquens ſcolas ſuas in palacio mi=
litabat. Eratq3 imperatoꝛis antigraphe⁹
et ꝓpter eloquentiam a multis honoꝛaba
tur. Tunc ergo vt fertur nō mediocrit̄ co=
gitās coopatoꝛē aſſūpſit arbogaſtū de mi=
noꝛib⁹ galliis oꝛtū: militaris oꝛdinis ducē
vix ſeuū et necib⁹ p̄paratū. Quo facto de=
clinauit ad tyrannidē. Igit̄ vterq3 contra ĩ
peratoꝛē valentinianū necē machinabant̄
cubicularios coꝛrūpentes eunuchos. At
illi doꝛmientē p̄ncipē ſuffocarūt Hoc euge
nius repente cognoſcēs impio potitur he
ſperie. Agebatq3 q̄ tyranno poterat con=
uenire. Hec audiens theodoſi⁹ impe=
ratoꝛ: rurſus ſollicitudinib⁹ obſtrict⁹ ſcd̄a
certamina poſt maximū pꝛeparabat. Cōgre
gansq3 militarē virtutē 7 honoꝛium filiu3
deſignās impatoꝛē conſulatu ſuo et habū
dantii decimo die ianuarii mēſis denuo ad
partes heſperias magno ſtudio feſtinabat

Soſomenus. Interea cū
tum belli ꝯſiderans mittit ad thebaidā ad
iohannem monachū tunc pꝛeſciētia claru3
Ad quē deſtinauit eutropiū eunuchū ſibi=
met fideliſſimū vt aut eum ſi vellet venire
deduceret aut nolentē de euentu belli reqͥ
reret. At ille iohannem quidem deducere
nō pꝛeualuit: ſed mandatū retulit ei⁹ quia
bello vinceret et perimeret tyrānū: 7 poſt
victoꝛiā in italia moꝛeretur. Socrates.

Relictis ergo theodoſius ambob⁹ filiis
in vrbe conſtantinopolim: cum ꝑgeret cō=
tra eugeniū bellatur⁹ plurimi trās hiſtrū
barbari ſūt ſecuti cum eo pugnaturi cōtra
tyrannū. Paruoq3 tp̄e cu3 manu maxima
venit ad gallias. Illic enī p̄parabat bellū
vbi iam multa milia hēbat exercitus.

Theodoꝛicus. Cum igitur
in quodā monte oꝛatoꝛiū inueniſſet ibi noc
te dn̄o ſupplicabat et circa gallicantū ſo=
poꝛe cōpꝛeſſ⁹: vidit in ſōnis quaſi iaceret
in campo 7 aſtarent ei duo qͥdam viri in ve
ſtibus albis et eqͥs candidiſſimis reſiden=
tes: eūq3 iubentes habere fiduciā 7 diluculo
armare milites ad victoꝛiā. Dicebātq3
ſe pꝛo ſolatio deſtinatos. Quoꝝ alter iohā
nes euāgeliſta: alter ſe phillippum dicebat
apoſtolū. Hac viſione cōperta nequaq̄ ab
oꝛatione ceſſauit: ſed lachꝛimas vberio=
res effudit. Que viſio etiā alicui militi re=
uelata eſt et ꝑ diuerſos ꝑuenit ad pꝛĩcipe3
At ille. Non ꝓpter me inqͥt hec iſte vidit:
ſed ne quis crederet q2 finxi qđ ego vidi.
Ideoq3 etiā iſti mōſtratū eſt: nam p̄mo mi
chi hoc dn̄s cōia oſtēdit Socrates.

Fuit ergo cōgreſſio circa fluuiū
vocabulo frigidū. Igitur in parte qua ro=
mani ꝯtra romanos ꝯfligebant bella erāt
equalia. Unde vero barbari auxiliatores ĩ

peratoris/ pars eugenij potior eſſe videba
tur. Imperator aūt vidēs barbaros deperi=
re in maxima veniēs eſtuatione ꝓſtrauit ſe
metipꝫ ī terra/ adiutorē īuocās deū: ⁊ pe=
titione fruſtratꝰ nō eſt. Quidā eni bacuri
us magiſter militū eius repēte ſic cōforta
tus eſt. vt cū p̄mis ducibꝰ ꝯcurreret ad eā
ꝑtem qua barbari p̄mebāt. Quo facto diſ
rupit acies et in fugā mox vertit inimicos
ſitq; denuo ea hora miraculū: ventꝰ eī ve=
hementiſſimꝰ īſpirās: emiſſa iacula ab eu=
genij ꝑtibus ꝯtra eos denuo reuocabat/ ⁊
a ꝑtibus īperatoris ad hoſtes cū magͣ for=
titudine deferebat: tm̄ valuit īpatoris orō
Hoc itaq; modo dimicatione ꝯſūpta tyrā=
nus currēs ad pedes īpatoris exorabat ꝓ
mereri ſalutē. Qui circa pedes eius a mili
tibꝰ capite ſectꝰ eſt. Hec geſta ſūt ſeptima
decima die ſeptēbris mēſis ꝯſulatu archa=
dij tercio et honorij ſcd̄o. Arbogaſtis autē
tantoꝝ cauſa maloꝝ poſt duos ꝯgreſſionis
dies fuga lapſꝰ dū cognouiſſet qꝛ viuē nō
poſſet ꝓpo gladio ſe peremit.

¶ Soſomenus. ¶ Capitulum. xlvi.

A ſiquidē tempeſtate plurimi inter ep̄os effulgebāt ſicuti donatus euriahepri/ de quo dū prouinciales miracula multa teſtentur maximū tn̄ eſt qđ de dracone geſſit. Is enī circa pōtem in via publica iacēs: cibū habebat oues/ capras/ equos/ boues et om̄s abripiēs deuorabat. Ad quā beſtiā donatus ſine gladio ſiue quolibꝫ iaculo veniēs dū illa leuaſſet caput quaſi voratura virū tūc ille vexillū crucis ante faciē eiꝰ digito deſignās in aere in os eius expuit. Beſtia vero ſputū mox ori ſuo ſuſcipiēs expirauit Quā ſicut audiui octo paria boū in vicinū cāpum traxerunt. Et miſſo igne ꝯbuſta eſt ne aerem fetore corrūperet. Huiꝰ itaq; donati ſepultura inſignis eſt vbi oratoriū ex eiꝰ nomīe vocitatur: hn̄s fontē aquaꝝ quē ipſe fertur orationibꝰ īueniſſe. Nā dum eēt locꝰ inaquoſꝰ et illic ex itinere aliqñ veniſſet ſiūt qꝛ fatigatis q̄ cū eo erant oraſſet ⁊ mox aq̄ inundatio ꝓrupiſſet: ⁊ ex illo hactenꝰ ꝑmaneret. ¶ Capitulum. xlvij.

O tp̄e tomitanā ⁊ ſchitie eccliaꝝ theothimꝰ gubernabat vir in ph̄ia nutritꝰ: cuiꝰ virtutē diligētes barbari trās hiſtrū habitantes deū romanoꝝ eē p̄dicabāt. Diuinaꝝ in eo q̄ppe rex experimenta ſepiꝰ perceperunt Nā cū aliquo tp̄e iter faceret illiꝰ t̄re barbari occurrerūt ei. Et dū qui erāt circa eū terrore turbarent/ quaſi ꝯtinuo morituri ex equo deſcendēs orauit. Porro barbari neq; eū neq; ſequaces eius nec equos de q̄bus deſcenderāt videntes pertrāſierunt. Dum igr̄ crebro trāſeuntes ſcitas naturaliter feroces/ epulis/ muneribꝰ q; mauſuefaceret q̄dā barbarꝰ arbitratꝰ eū eē locupletē cepit inſidiari vt eū caperet alligarꝫ ⁊ trahēt. Cū hoc iā ꝑpaſſet ⁊ dextā ad hoc hr̄et ⁊ eī iactu laq̄aret manꝰ ī aere mox ligata ⁊ barbarꝰ ille īuiſibilibꝰ vīculis ē obſtrictus. Tunc aliis pro eo rogantibꝰ ſupplicauit deo theothimꝰ vt barbarꝰ ſolueretur. ¶ Capitulum. xlviij. E

O quoqꝫ tempore fuit epyphaniꝰ cyprioꝝ ep̄s ad cuiꝰ ſepulchrū hactenꝰ demones expelluntur. Is eī dū ſbām ꝓp̄a necitatē ſuſtinētibꝰ erogaſſet/ ⁊ multiſq; offerētibꝰ ei pecūias manu largiſſia diſpenſaret: ꝯtigit vt pecunijs deficiētibꝰ economꝰ ecc̄ie murmuraret. Quo facto aſſiſtens q̄dā ī domo q̄ manebat economꝰ ſacculū multarū pecuniaꝝ dedit: et ita diſpuit: vt nec q̄ dedit nec qui miſit agnoſceret. Quod factū oēs diuinū eē iudicauerūt. Aliud q̄q; eiꝰ/ libet referre miraculū. Quidā pauperes ſtudentes epyphaniū arte deludere vt eis aliquid daret: dū iter ageret vnus eoꝝ ſupinū ſe proſtrauit in terra / alter ſtabat q̄ſi mortuū deflens nec habens vnde eū ſepelire potuiſſet. Epyphaniꝰ aūt ſuperueniens orauit vt ſub q̄ete dormiret. Et ſepulture neceſſaria p̄buit ſicq; ꝯſolatꝰ eſt flentē dicens. Quieſce fili a lachrimis. Nō eī fletu reſuſcitari poterit. Eſt enī ineuitabile quod euenit. Cumq; diſceſſiſſet epyphaniꝰ cepit ille pulſare ſociū vt reſurgeret. Et cū hoc ſemel ⁊ ſcd̄o feciſſet dicēs ſurge/ hodie de tuis laboribꝰ epulemur: et ille penitꝰ nō ſētiret: cognoſcens vere mortuū cucurrit ad epyphaniū flens et petens vt eius ſocium ſuſcitaret. At ille conſolatꝰ eſt ne ferret ĝuiter quod euenerat. Non tamen defunctum denuo ſuſcitauit. Hoc enim credo proinde geſtū vt non dei miniſtri facile deludātur. Eo tempore fuit eas et zeno in paleſtine gaza philoſophātes. Et vir eas fertur dū pulcherrimā duxiſſet vxorē ter cū ipſa ſolū ꝯcubuiſſe ⁊ tres filios genuiſſe: poſtea

vitam monachicā apprime eē ſectatū. Zeno aūt epus vſq3 ad annorū centū habēs etatem nunq̄ ſolennibus minor fuit aut quieuit officijs ¶ Capitulum xlix.

Non ſolum hāc religionem hec tunc nobilitabant ſed etiam abacuc et micheē prophetarum corpora ſicut audiui hoc tempe ſuit oſſa reuelatione diuina: dum zebemius tūnc eleutheropolitanā gubnaret eccliā in vico quod prius vocabatur cella: in beretha ſſa predio qd diſtat ab vrbe q̄ſi ſtadios decem. Circa hunc locū ſepultura michee ſuit quem neſcientes quid dicerent prouinciales o fidelem memoriam vocitabant.

¶ Capitulum. l.

Igitur theodoſius imperator poſt laborem publicū corpore fatigatus et ſperans ſe ea egritudine nō moriturum potius de re publica cogitabat conſiderās que ſolēt hoīnib9 prouenire impatore moriente. Filiū itaq3 honorium de cōſtantinopoli velocit̄ euocauit ordinare volēs partes heſperias Cumq3 filı9 mediolanū veniſſet ex egritudine releuat9 circū deuictoria celebrabat et ante prandium quidē ſpectaculū quaſi ſen9 exhibuit. Poſt prandium repente p̄grauatus ad ſpectaculū venire non potuit filium tamen ludis adeē p̄cepit. Superueniente vero nocte defunctus eſt conſulatu olibrij et probini ſeptima decima die ianuarij menſis anno p̄mo ducenteſime nonageſime q̄rte olimpiadis. Vixit aūt imperator theodoſius annos ſexaginta ex quibus ſedecim iperauit ¶ Explicit liber non9.

¶ Incipiūt tituli libri decimi.

i De ſucceſſiōe arcadij et honorij
ij Quō honori9 ludū gladiatorum remouerit
iij De morte nectarij cōſtantinopolitani et ordīatiōe actib9 ꝙ iohis
iiij Quō eutropius prepoſit9 imperatoris fuerit interemptus
v De cōuerſiōe celticorū ꝑ iohānē
vi De gama mgr̄o militum eiuſꝙ rebellione
vij De queſtione int̄ egyptios mōachos exorta vtrū de9 corporeus ſit an incorporeus.
viij Quō hymni nocturni a iohāne ſunt incepti.
ix Quia epō ignacio angelorū deū laudātiū viſio ſit oſſa.
x De inimicis iohannis.
xi Quō epiphani9 ciprius iohanni fuerit inimic9.
xij Quō iohānes habuerit epiphanium inimicū.
xiij Cur auguſta q̄ui9 ꝛ per q̄s iohāni fcā ſit īimica: ꝛ quō exilio deportat9.
xiiij Quō ſit reuerſus ꝛ denuo a calūniatorib9 impetitus.
xv Qualit̄ iohā tractauit auguſtā.
xvi De iſidijs que iohāni fiebant.
xvij De ſcdā depoſitōe iohannis ꝛ de facto ſciſmate propter eum.
xviij De exilio ꝛ morte iohannis.
xix Quō illiric9 ꝛ occidēs propter iohānē ab orientalibus ſe ſuſpēdit epiſcopis.
xx De ordinatione arſatij cōſtantinopolitani ꝛ ei9 odio ꝑpt̄ iohēm
xxi De eutropio icōre ꝑꝑ iohē tēto
xxij De morte arſatij et ordinatione potificis attici.
xxiij De ſucceſſiōe diūſarū p̄riarcharū
xxiiij De cōcuſſionib9 q̄s barbari reipublice faciebant.
xxv Quō alexander āthiochen9 epiſcopus diſcordātē ꝑpl'm ad vnitatē reuocauit eccle.
xxvi Quō corp9 iohānis cōſtātinopolim fuerit reuocatum.
xxvij De laudib9 theodoſij minoris.
xxviij De miracul'ꝫ ꝑſas geſtis.
xxix De ſucceſſione pontificum.
xxx De virtutibus abde apō perſas epiſcopi.
xxxi De hormiſda apud perſas nobiliſſimo confeſſore.
xxxij De ſainna apud perſas ꝯfeſſore
xxxiij De beniamin ꝑſico diacono eiuſ ꝙ martyrio.
xxxiiij De theodoro anthiocheno epiſcopo et theodoro mompſueſceno pontifice
xxxv De fine imperatoris archadij.

¶ Incipit liber decimus.

¶ Socrates.

¶ Capitulū primū.

Eſūcto igitur the
odoſio ī eius imperio filij
ſucceſſerunt arcadiꝰ ī ori
ente: honorius aūt ī occi=
dēte. Hoc tpe in romana
damaſus pſidebat eccle=
ſia: ī alexādria theophilꝰ
hieroſolis ioānes: flauianꝰ anthiochenam
tenebat ſedē: cōſtātinopolitanā nectariꝰ.
Igit circa octauā diē nouēbris menſis eo
dē conſulatu: corpꝰ theodoſij delatū cū ſo=
lēni honore ab arcadio filio ⁊ ſepłture con
traditur. Pꝰ paucos vero dies id eſt viceſi
maſeptima eiuſdē mēſis etiā exercitꝰ qui
cum imperatore theodoſio fuerat contra
tyrannū reuerſus eſt. Et dū imperator ar=
cadius ſcōm cōſuetudinē ad portas occur
riſſet exercitui remeāti/: tunc milites rufi
nū prefectū imꝑatoris ꝑemerūt. Erat enī
ſuſpectus quaſi tyrannidē poſſꝫ aſſumere.
Dicebatur autē ꝙ hunos ipe in romanoꝝ
prouincias euocaſſet: qui tūc armeniā ⁊ ꝑ
tes orientis valde vaſtabant.

¶ Theodoricꝰ. ¶ Ca. ij.

Onorius itaqꝫ ſuſcipēſ
occidētis imperiū: ludū gladia=
toriū ꝗ dudū rome celebrabatur huiuſmo=
di cā remouit. Quidā tilemachius cōuer=
ſatione mōachica ꝓ hac cā ab oriente veīt
ad romā. Dūqꝫ nephādū illud ſpectaculū
agerent: et ipe intrauit ī ſtadiū. Et deſcēdēſ
nitebatur pugnantes aduerſum ſe gladijs
ſeparare. Cūqꝫ ſpectatores aduerſus cum
ſeuirent: et in effuſione ſanguinis graſſarē
tur: prouiſorē pacꝭ lapidibꝰ occiderūt. hoc
agnoſcens mirabilis imperator illum qui=
dem inter victores martyres numerauit:
nephandū vero ſpectaculū potiꝰ abſcidit.

¶ Socrates. ¶ Capitulū. iij.

Auco tempore tranſeū
te etiā nectarius conſtanti A
nopolitanus epūs defunctus eſt
cōſulatu ceſarij et attici ſeptīa ⁊ viceſima
die ſeptembrij mēſis. Hoc ergo ſtudia ge
nerantur in epiſcopatū alijs aliū ordinare
cupiētibꝰ. Nouiſſime vere placuit vt ab an
thiochia iohannes euocaretur ecclīe preſ=
byter. Erat enī eius doctrine fama mirabi
lis. Intra paucū ergo tpꝰ cōi decreto oīm
clericoꝝ et laicoꝝ imꝑator arcadiꝰ euoca=
uit eū ⁊ proptꝰ dignitatē ordīs cū adeſſent
ex impiali iuſſiōe plurimi epī: etiā theophi
lus venit alexandrinꝰ qui ſtudebat ꝗdē io
hanni detrahere: et yſidoꝝ ſuū preſbyteꝝ
ordinare. Diligebat enī eū qm̄ aliqn̄ B
ſuſtinuerat pro eo tale ꝑiculū. Cū īperator
theodoſius aduerſus maximū tyrānū dcer
taret theophilꝰ ꝑ yſidorū exenia miſit im=
peratori: et duplices miſit eplās mandans
vt alias epiſtolas nō vincēti daret. Porro
victori et numera/ et alias porrigeret lr̄as
Has dū yſidorus portaſſet rome veniēs vi
ctoriā ſuſtinebat: ſed nō diu latuit. Quidā
enim lector rapiens eplās demonſtrauit ī
peratori. Quaobrē yſidorus terrore ꝯpre
henſus in alexādriā fugit celare volēs qd
fuerat ei mandatū. Ob quā cām yſidorum
theophilꝰ diligebat. Hex palacij iudices ꝓ
poſuere iohannē. Cunqꝫ multi theophilūꝫ
accuſarent libellos ad eū ꝓ diuerſis cauſiſ
pn̄tibꝰ epīs obtulerunt. Tūc ꝓpoſitus pa=
lacij eutropius nomine: ſumēs accuſatiōeſ
ſcrīptas oſtendit theophilo dicēs: aut ordīa
iohannē/ aut accuſationes veniant ad exa=
mē. Hunc perterritꝰ theophilus iohannem
ordinauit epiſcopū. Qui ſuſcepit epiſcopa
tū ſextadecima die februarij menſis conſu
latu honorij imꝑatoris et eutiđiani prefe
cti. Quia vero iohānes vir fuit omni C
no preclarus ex libris quos r̄liquit cogno
ſcitur. Cuius vitam/ genus/ conuerſatōeꝫ
et quēadmodū ſit depoſitus ⁊ morte poſte
rius honoratur exponā. Iohānes itaqꝫ fu=
it anthiochenꝰ filius ſecūdi et anthuſe no
bilium perſonarū/ diſcipulus ſophiſte liba
nij et auditor andragachij philoſophi. Cū
qꝫ ſe ad aduocationē prepararet: cōſiderāſ
moleſtias litigantiū: iniuſtūqꝫ vite propoſi
tum potius elegit quietem. Et hoc fecit e=
mulatus euagrium: quoniam et ipſe dum
iſdē ſtudijs eēt vſus: ꝗetā magis ſecutus ē
vitam. Hoc ergo mutato ſchemate parit̄
et inceſſu diuinis lectionibus incumbebat
et frequentius ad ſanctam cōcurrebat ec=
cleſiam. Hec agens ꝑſuaſit etiā theodoro
⁊ maximo ꝗ fuerāt ꝯdiſcipuli eius apud ſo
phiſtam libanium: vt pomposam relinque
rent vitam et ſimplicem ſequerent. Quo=
rum theodorus poſtea epiſcopus mompe=
ſueſtene ordinatur eccleſie: maximus au=
tem ſeleucie iſaurie. Tunc itaqꝫ iſti fiunt
diſcipuli in lectōne diuina diodori atqꝫ car
terij qui eo tempore ſacris monaſterijs

preſſidebant. Sed diodoꝛ⁹ poſtea tharſi oꝛ
dinatus ep̄s multos conſcripſit libꝛos ſa=
cras ad litteras intuens ſcripturas. Poꝛ
ro iohānē degentē cū baſilio tūc a melecio
facto dyacono: ⁊ poſtea ceſarie cappadocie
preſule ꝯſtituto: zeno ep̄us a hieroſolimis
ėuertēs lectoꝛē in eccl'ia anthiochena cō
ſtituit. Jn quo adhuc in officio poſit⁹ librū
edidit contra iudeos. Poſt paucū vero tē
pus etiā dyaconatū a melecio ꝓmereus de
ſacerdotio aliū fecit librū: alioſq3 plurios
explanauit. Poſtea vero melecio in conſtā
tinopolitana vrbe defuncto recedēs iohā
nes a melecianis et neq3 paulino cōicans
trib⁹ ānis cōtinue ſub quiete degebat. Poſt
ea vero paulino moriente ab euagrio eius
ſucceſſoꝛe pb̄r oꝛdinat. Ante ep̄atū D
itaq3 hoc mō conuerſat⁹ eſt. Fuit eni vir
vt aiūt ꝓpter zelum caſtitatis ſeuerioꝛ/ ⁊
ampli⁹ q̄ hēbat a iuuētute ſua furoꝛi magi
q̄ reuerētie ſe pꝛebebat/ et propt̄ vite re=
ctitudinē incaut⁹ ꝓſpicē de futuris. Pro
pter ſimplicitatē vero oꝛis libertate ꝓſu=
ſu/ apud colloq̄ntes nō mediocriter vteba
tur. Docendo p̄cipuus erat/ vtilis ad coꝛ=
rigendos audientiū moꝛes/ in confabula=
tione vero arrogans a neſcientib⁹ putaba
tur. Cum ergo talis moꝛib⁹ eſſet ep̄atu ſu
ſcepto: maioꝛi faſtu q̄ debuerat vtebat cle
ricoꝝ ſuoꝝ coꝛrigere vitam volēs. Mox igi
tur in ip̄o initio cum clericis aſper videre
tur eccl'ie: erat plurimis odioſus ⁊ veluti fu
rioſum vniuerſi declinabant. Compellebat
eni eum vt velut oēs offenderet ſerapio dia
con⁹ eius qui aliqū pꝛeſentibus clericis hūc
ꝓtulit magna voce ſmonem. Nū q̄ poteris
o ep̄e hos coꝛrigere: niſi vno baculo ꝑcuſſe
ris vniuerſos. Quo dicto maioꝛa ꝯtra eum
odia cōcitata ſunt. Non poſt multū x̄o tp̄s
plurimos clericoꝝ pꝛo diuerſis exemit cau
ſis. At illi cōſpirantes aduerſus eū: etiam
derogationibus apud pp̄los vtebantur. Q̄ꝛ
rerum faciebat maximā fidem eo q̄ nec vl=
lum ſecū comedere pateret: nec ip̄e ad aliū
inuitatus accederet. Dicūt eni quidā pꝛo
pterea noluiſſe eū cū quocūq3 comedere eo
q̄ turpiter mādūcaret eſcaſq3 ꝑcipet. Alij
vero ꝓpter excellentē ciboꝝ continētiam:
hoc eum facere p̄dicabant. ❡ Soſomen⁹.
❡ Ego tn̄ quodam viro veraci referēte au
diui qꝛ propter abſtinentiā capite ⁊ ſtoma
cho ſepe dolebat. ⁊ iō pꝛandioꝝ epulas eui
tabat. ❡ Socrates. ❡ Poꝛro po=
pulus propter ſermones quos in eccl'ia fa=
ciebat diligebat eū: ꝑuipendens accuſato=
rum voces. Quales vero ſunt ei⁹ libꝛi non
opoꝛtet nunc dici qui legentibus poterūt
indicari. Jgitur dū clero tm̄mō eſſet inſen
ſus: machinationes cōtra eum non omino
valuerunt. Dū vero etiam plurimos ꝑcerū
obiurgare cepiſſet: tunc inuidia contra eū
maioꝛ accēſa eſt. Et quidē plurima dicebā
tur: multa quoq3 faciebant audiētib⁹ fidez
❡ Capitulum. liij. A

Jus derogatiōibus de
e dit augmentū omelia ꝯ eutropi
um tunc ꝓlata. Eutropius enim
eunuchus p̄poſitus impatoꝛis: ⁊ habēs cō
ſulis dignitatē volens in quibuſdā refugiē
tibus ad eccl'iam vindicare/ ſtuduit ab im=
peratoꝛibus legem poni: iubentē vt nullus
ad eccl'ias confugeret. Jmmo qui dudum
refugerent traherentur. Sed dei ſecutum
eſt repente iudiciū. Erat ergo ꝓpoſita lex
Poſt paucos x̄o dies cū ipſe eutropius of
fendiſſet impatoꝛem: īter refugas erat ec=
pud eccl'iam. Ep̄s vero eutropio ſub altare
iacente nimioq3 repercuſſo timoꝛe reſidēs
ſup ambonē vbi ſolebat pꝛius facere ꝯſue=
te ſermonē omeliā icrepatoꝛiā fecit aduer
ſus eum. Unde magis plurimos offēdebat
eo q̄ hoīe in infelicitate poſito n̄ ſolū miſe
ratus nō eſt ſed etiā nec obiurgare deſiſte=
ret. Jgitur eutropij tunc cōſulatus digni=
tatē habētis propter quedā vicia caput im
patoꝛ iuſſit auferri/ ⁊ ex oꝛdine conſulū ei⁹
nomen penitus abꝛogari. Quāobꝛē theo=
doꝛi ſolūmō qui cū eo cōſul fuit nomē aſcp̄=
tum eſt. Pꝛo diuerſis igitur cauſis mltos
ſepi⁹ fiducialiter obiurgabat ⁊ pluris erat
odioſus. Unde theophilus alexandrine ci=
uitatis ep̄s mox poſt oꝛdinationē cās eius
detectionis inq̄ſiuit: ⁊ quibuſdā pꝛeſentib⁹
de eo latenter obloquebatur. Multis etiā
longe poſitis ſcribebat. Contriſtabat etiā
nō ſolū pꝛo fiducia iohānis: ſed quia etiam
yſidoꝛū pb̄ꝛm ſuū ep̄z conſtātinopoleos oꝛ
dinare nō valuit. ❡ Theodoꝛicus. B
❡ Sacerdotib⁹ igr̄ iohēs ep̄s ſupplicabat
vt ſcd̄m eccl'iaſticas viuerēt ſāctiones q̄s
quicūq3 p̄uaricari pꝛeſumeret eos ad p̄ncl
pem ꝓhibebat accedere. Dicebat ei quia
nec deberēt frui honoꝛe ſacerdotij/ qui eo
rum vitā contennerēt imitari. Non ſolū ei
prouidentiā verbis cōſtantinopoleos ha=
bebat ſed etiā toti⁹ trāchie q̄ ſex prouīcijs
eſt diuiſa/ ⁊ q̄vndecī adminiſtrationib⁹ dif

penſat. His legibꝰ oꝛnabat etiã põticã re
gionẽ que totidẽ iudicibꝰ gubernari dino-
ſcitur. Cunqȝ cognouiſſet in fenice adhuc
demonibꝰ ſacrificia miſtrari / electos mo-
nachos ⁊ iperialibꝰ ſanctionibꝰ coarma-
tos aduerſꝰ cultores deſtinauit ydoloꝛuȝ:
dans pecunias tẽploꝝ deſtructoꝛibꝰ erogã
das: nõ ex erario publico ſed q̃s a fideliſſi-
mis mulieribꝰ oblatas ſpõte ꝑcipiebat.

¶ Capitulum. quintum.

Idens igitur etiaȝ po-
pulũ celticoꝝ arrianis retibꝰ la
queatũ / ⁊ cogitãs de eoꝝ capiẽ-
da ſalute cõſilium hmõi venationis īuenit
Eiuſdẽ nãqȝ lingue pb̃roſ: dyaconos: atq̃
lectoꝛes fecit: ⁊ vnã eis ecc̃iaȝ dedit. Qua
occaſſione multos eoꝝ cepit dũ et ipſe fre-
quenter illic iret / ⁊ per interpꝛetẽ celticũ
diuinas lectiones exponeret. Hec ergo in
tra ciuitatẽ crebꝛo faciens / plimos eiꝰ gẽ
tis arrianoꝝ ad apoſtolica dogmata reuo-
cauit. Apõ ſcythas aũt q̇dam erãt deſide-
rium ſalutis hñtes / quo nõ poterant ꝑue-
nire. Qđ iohannes agnoſcẽs q̃ſiuit viros
apl̃ico zelo feruentes / eoſq̃ direxit et deſi
derantibꝰ ſalutis gr̃aȝ miſtrauit. Ego aũt
etiã lr̃as eius legi / ad leonciũ ancyre pꝛe
ſulẽ q̇bꝰ indicauit ſcythas fuiſſe cõuerſos
in nr̃a ꝓuincia / ⁊ cognoſcens in quibuſdã
vicinia marchionis creuiſſe languoꝛẽ ſcri
pſit eiꝰ loci paſtoꝛibꝰ / vt eos pellerẽt. Inſu
per etiã p̈ncipis pꝛo hac cauſa pꝛoferri pe
tijt ſanctionẽ.

¶ Capitulũ. vi.

G Ainas q̇dã genere cel-
ticꝰ: cõcilio barbarꝰ ſtudio tyrã-
nico vehemẽter elatꝰ: eo t̃pe cũ
eſſet magiſter militũ multos ſue gẽtis: mł
tos etiã romanoꝝ ſub ſuo magiſterio hñs
terroꝛẽ plimis: etiã ip̄i p̈ncipi meditatiõe
tyrãnidis inferebat. Eratq̃ arrianus. Is
ergo rogauit imꝑatoꝛẽ vt intra ciuitatẽ ei
vnã daret ecc̃iaȝ. At ille eũ ſe placare pꝛo
miſit. Tũc euocãs iohãnẽ: eiqȝ potentiã il
lius meditatãq̃ tyrannideȝ dicẽs petebat
vt data ecc̃ia eiꝰ refrenaret intentionem
At ille virtute foꝛtiſſimꝰ noli inq̇t o impe-
ratoꝛ hec ꝓmittẽ: neq̃ ſanctũ canibꝰ dare
Non eñi potero deo benedicentes expelle
re ⁊ ſanctũ tẽplũ blaſphemantibꝰ īiuſte cõ
tradere. Neq̃ hũc barbaꝝ metuas īꝑatoꝛ
ſed ambos nos iube vocari ⁊ ſub ſilentio ī-
ter nos que dicũtur audi. Ego nanq̃ lĩguã
illius ſic frenabo vt non pꝛeſumat petere q̃
dari non expedit. Hoc audiens imperatoꝛ
ganiſus ẽ: ⁊ vtrũq̃ altera die vocauit. Tũc
gainas petitioneȝ ſuam poſcebat: iohãnes
cõtradicebat dicens. Non licet imperato-
ri pietatem cuſtodienti aliquid ꝯ mandata
diuina pꝛeſumere. Cunq̃ rñderet ille quia
oꝛatoꝛiũ ⁊ ip̄e habere deberet. Iohẽs ait.
Ubiq̃ tibi diuina domus aperta eſt vt nul-
lus te vetat oꝛare. At ille. Sed ego inq̇t al
terius ſecte ſum: ⁊ cum eis vnũ templũ ha
bere depoſco. Multos enim ꝓ romana re-
publica laboꝛes aſſumpſi: ⁊ nõ debeo ī mea
petitione contemni. Cui iohannes. Pluri
ma inquit p̄mia: ⁊ que tranſcendũt tua cer
tamina percepiſti Magiſter militum factꝰ
conſulari toga inſuper exoꝛnatus Et opoꝛ
tet te cõſiderare qui dudũ fueris: et qualis
mõ conſpiciaris: ⁊ que pꝛiſca paupꝑtas: ⁊ q̃
moderna ſubſtãtia. Quibus veſtibꝰ vteba-
ris anteq̃ hiſtrũ tranſiſſes ⁊ quibus nunc
vteris. Conſidera igitur qꝛ pauci laboꝛes
maxima tibi pꝛemia contulerũt ⁊ circa ho-
noꝛantẽ te non ſis ingratus. His ſermõibꝰ
tantus ille doctoꝛ obſtruxit os gaine: eum
q̃ cõpulit vt taceret.

¶ Socrates

B ¶ Igitur dum gainas adipiſci deſideraret
imperiũ qui dudum de ſua fide apud btãm
martyrem euphemiã in calcedonia impa-
toꝛi archadio ꝓmiſiſſet: diuerſa conſilia re
uoluebat ⁊ in ſua intẽtione inſtabat. Dũq̃
per diẽ nichil in vꝛbe conſtantinopolitana
agere potuiſſet machinatꝰ eſt vt nocte bar
baros mitteret qui palaciũ concremarent
Tunc eñi apte monſtratum eſt quõ deꝰ cu
ſtodiat ciuitatem. Miſſis eniȝ ab eo barba
ris ad incendiũ atq̃ pꝛedas: ãgeloꝝ turba
apparuit armatoꝝ ingens coꝛpus habẽtiũ
Illi vero putãtes eſſe milites abſceſſerunt
Cũq̃ hoc gaine fuiſſet nunciatũ: incredibi
le viſũ eſt Nouerat eñi qꝛ cunctus exercitꝰ
per ciuitates fuerat ꝯſtitutus. Quapꝛopť
denuo futura nocte alios deſtinauit. Cũqȝ
idem ei renũciatũ fuiſſet denuo enim ange
li eandẽ viſionẽ barbaris oſtendebant. No
uiſſime ipſe ingreſſus cum multitudĩe mi-
raculi ſumpſit expimentũ. Arbitratꝰ reue
ra qꝛ per diem quidẽ lateret exercitus: no
cte vero pꝛo eius cuſtodia põeretur. Et ita
dũ intra vꝛbẽ nichil poſſet implere egreſſꝰ
ad trachiã: apte hoſtilẽ monſtrauit intenti
onem.

¶ Theo.

¶ Cũ igiť

C aliquãtũ tranſiſſet tempus: diu meditataȝ
tyrannidẽ gainas patefecit. Collecto nãq̃

exercitu per trachias vniuerſa vaſtabat. Hoc agnoſcētes ⁊ iudices ⁊ ppl̄i terrebant̄ ⁊ neq̄ repugnare illi quilibet p̄ſumebat/ neq̄ʒ apud eū legatione fungi ꝓ̄ſ aperitatē barbaricā formidarēt. Tūc ġ tā̄q̄ metuētes reliquē īpator/ iohi viro ſctiſſimo onus legationis īpoſuit. Ac ille neq̄ʒ illi⁹ reſultationis memor neq̄ inimiciciarꝫ q̄ hinc exorte videbant̄ alacriter ē profect⁹ ad thracias At ille cognoſcēs legatū eiuſq̄ fiduciā ꝓ pietate ſic licēter aſſūptā/ occurrit ei longo itinere ei⁹q̄ dexterā ſuis oculis circunpoſuit. Inſup etiā ſuos filios ſacra ei⁹ genua oſculari p̄cepit. Hui⁹ virtutis iohannes fuit vt etiā valde terribiles humiliari cogeret ⁊ timere.

¶ Socrates. ¶ Capm. vij.

A tēpeſtate queſtio mota fuerat. vtrū deus corpore⁹ eſſet ⁊ hoīs hr̄et ſchema. An certe īcorpore⁹ ⁊ ſchemate humano oīmodis alienus. Ex qua q̄ſtione contētiones ⁊ certamia p̄rima ſurrexerūt: aliīs hoc affirmātib⁹: aliud aliīs maxime tn̄ ſimplices mōachoꝝ: corporeū et humane forme deū eē iudicabāt. Plurimi vero reprobantes illos deū incorporeū eē dicebant ⁊ forma corporea eē ſegregatū. Cū q̄bus theophil⁹ quoq̄ alexandrin⁹ cōſonabat ep̄s: ita vt in eccleſia corā pplo cōtra eos qui humane forme deū aſſeuerant cōtenderet/ ⁊ deū incorporeū ſuo dogmate definiret. Hec cognoſcētes egiptioꝝ monachi/ venerūt alexādriā et ſeditionē cōtra theophilū velut īpiū excitarunt/ ita vt eum occidere niterentur. Hoc ille cognoſcens cogitauit queadmodū euitaret mortē. Quos ſub blandimento ſuſcipiens hec eis locutus eſt Sic inquit vos video ſicut dei vultum. Hoc dicto mōachos a ſuo impetu reuocauit. At illi. Si vere inquit dicis q̄ dei vultus ſic eſt ſicut ⁊ noſter anathematiza libros origenis. Ex īpis enī quidam aduerſantur opinioni noſtre. Si ei hoc non feceris que impioꝝ ⁊ deo rebelliū ſunt a nobis ſine dubio ſuſtinebis. Ego inquit theophilus que vobis placēt facio: nolite in me ſeuire. Nam ⁊ ego inimicus ſum libroꝝ origenis ⁊ culpo ſuſcipiētes. Sic ergo monachos declinauit: ⁊ forſitan iō hec queſtio hactenus eſt oblata. Poſt hec huiuſmōi cauſa prouenit egypti monaſteriis Quattuor venerabiles p̄ſidebant viri dioſcorus: āmonius: euſebius: euthimius: germani qui pro corporis magnitudine longi vocabantur ſermone vitaq̄ʒ fulgentes et propterea apud alexandrinos egregii. Sʒ etiaʒ theophil⁹ eos honorabat epiſcopus. Quā ob rem dioſcorū violēter tractū: hermopoleos fecit ep̄m. Duos autē coꝝ rogauit vt habitarent cū eo: et vix vt epiſcop⁹ fieret īpetrauit. Factoſq̄ clericos eccl̄ie economos inſtituit. Cūq̄ illi eſtuarēt cur minus ꝓpoſitum ſue cōuerſationis implerent/ ⁊ procedenti tp̄e cū viderent aīas ledi/ dum ep̄us pecuniaꝝ haberet vitā et multum auri ſtudiū cōgregandi repudiabant eſſe cū eo/ et deſerti potius habitaculum diligebant. Dumq̄ ille neſciens eorū voluntateʒ ſibi eos adeſſe depoſcēt. Poſtea videns q̄ eis poti⁹ ipſe diſpliceret / iratus interminabatur eis. At illi hoc ꝑuipēdentes abſcedūt. Porro theophilus cum aīo feruens eſſet: niſus eſt vt viros illos q̄ qua poſſet arte vexaret. Et fratrem interī eorū dioſcorū habebat odioſum. Contriſtabatur enim q̄ eos turba diligeret: et coleret monachoꝝ et ſciebat q̄ eis aliter nocere nō poſſʒ niſi monachos obellaret. Probauerat quoq̄ q̄ crebro cū eis habito ſermone faterent̄ incorporeū eſſe deū. et non humane forme ne forte neceſſitate humane forme humana quoq̄ paſſio ſequeretur Et cū ſic theophilus ſaperet: tamē vt ſe vindicaret quod bene prius predicauerat immutauit. Mittens eī in heremū plurimos monachorū ſimpliciū et ſpiritali exercitatione carentiū eſt venatus dicens nō oportere ſequi dioſcorū neq̄ fratres eius dicētes incorporeū eſſe deū. Deus enī ſecundū diuinā ſcripturā et oculos habet ⁊ aures ⁊ manus et pedes ſicut et hoīes Dioſcorus autē eiuſq̄ʒ ſequaces ſequentes origenis dogma blaſphemiū introducūt quaſi deus nec oculos nec aures nec man⁹ habeat neq̄ʒ pedes. Hac ſeductione monachoꝝ plurimi ſunt decepti: ⁊ ſeditio feruētiſſima ſuſcitatur. Sed exercitati viri ſeducti non ſunt: ſimplices autē ardore fidei repēte cōtra fratres inſurgūt. Et facta diuiſione alterutros impetebant: theophili ſequaces origeniſtas: et impios appellabāt fratres Iſti vero ſequaces theophili humani formanos vocabant. Ob quā rem orta immani ſeditione theophilus cum armatorum multitudine venit in nitriā contra dioſcoꝝ eiuſq̄ʒ fratres. At illi vix fuga vix valuerūt declinare pericula.

¶ Capitulum octauum.

Cum hec i egypto fierēt
Iohannes conſtantinopolitanus
doctrina florebat. et apud cun=
ctos fauorabilis habebatur. Auritq; pm⁹
in nocturnis hymnis orationes ob huiuſ=
modi cauſa3. Arriani ſicuti dictū eſt foras
ciuitatem collectas agebant. Sabbato au
tem atq3 dñica intra portas ꝛ per portic⁹
congregati: hymnos et antiphonas ex ar=
riano dogmate cōpoſitas decātabant. Et
hoc maxima noctis parte facientes: dilucu
lo cū ipſis antiphonis per mediam ciuita=
tem egreſſi portā ad ſuam eccleſiā concur
rebant. Cumq; hoc crebro quaſi ad vitupe
rationem orthodoxo: ū facere nō ceſſarēt/
frequenter enī etiā hoc cantabant vbi ſūt
qui dicunt tria virtute vnū? Tunc iohan=
nes metuens ne ſimplices huiuſmodi can
tibus traherentur/ inſtituit ſuū populū vt
ꝛ ipſi nocturnis occuparētur hymnis: qua
tinus et illorum obſcuraretur opus et fide
lium profeſſio firmaretur. Studiū ergo io
hannis nimis vtile cū turbá periculiſq; fi
nitum eſt. Nam dū clariores hymni omou
ſianorū noctibus apparerent: fecerat eni3
etiam cruces argenteas que cū argenteis
cereis portabantur expenſas ad hec eudo
xia auguſta prebente. Tūc arriani zelo tra
cti vſq3 ad neces inſurgunt. Una ergo no=
cte facta cōgreſſione petra fronte percuſ=
ſus eſt briſon eunuch⁹ auguſte: qui ad hym
nos exercendos fuerat deputatus. Sed
etiam quidā ex populo vtriuſq; partis exti
cti ſunt. In his motus impator ꝓhibuit ar
rianós hymnos publice decantare.

¶ Capitulū. ix.

Jcendum tamen eſt vn
de ſumpſit initiū vt in ecclia an=
thiphone decantent. Ignati⁹ an
thiochie ſyrie tertius poſt aplm petrū ep̄s
q̄ etiam cū ip̄is degebat ap̄ſis vidit angelo
rū viſionem quō p anthiphonas ſctē trini=
tati dicebant hymnos. Iſq; modū viſionis
anthiochene tradidiſſe ꝓbatur eccleſie/ et
ex hoc ad cunctas trāſiuit eccleſias.

¶ Soſomenus. ¶ Capitulum. x.

Ertur enī quoniā inter
alia iohēs etiam ꝓ ſeueriano ga=
balenſi ep̄o odium auguſte cōce
perat. Is enī ſeuerian⁹ ꝛ anthiochus pto=
lomaidis ambo eloquentiſſimi ꝛ coram ec=
clīa docere pparati. Ueniens ergo pri⁹ an
thiochus conſtantinopolim eloquētia pro
motus atq3 pecuniis ditatus: in ſuam reuer
ſus eſt ciuitatem. Pro cui⁹ zelo ſeuerian⁹
poſtea venit. Videnſq; iohē3 q̄ frequenter
in ecclīa ſmone facto mirabilis apparebat
Eratq; honorabilis apud multos ꝓceres/
ꝛ apud ip̄m impatorē pariter et auguſtam
Cūq; iohēs perrexiſſet in aſiā huic cōmen
dauit ecclīam. Credebat enī eius blādimē
tis: q2 eum reuera diligeret. At ille magis
ſe auditoribus cōmendabat Quod du3 io
hannes audiſſet ſerapione nūciante zclat⁹
eſt. Reuerſoq3 ab aſia iohanne cōtigit trā=
ſeunte ſeueriano vt ſtudioſe nō aſſurgeret
ſerapio. At ille exaſperat⁹ clamauit. Si ſe
rapio cleric⁹ mortu⁹ fuerit: xp̄s ī humana
tus nō eſt. Ob hanc rem accuſatus a ſera=
pione velut iniurioſus ꝛ in deū blaſphem⁹
ciuitate pulſus eſt a iohanne. Quod augu
ſta cognoſcens p familiares ſeueriani mox
eum a calcedone fecit reuocari. Porro io=
hannes multis rogātibus eum videre refu
giebat donec in apl̄oru3 eccleſia eius geni
bus poneret auguſta theodoſiū filiū ſuum
ſupplicans ꝛ ſepe coniurans vt ſeuerianu3
ſuo recōciliaret affectu. ¶ Socrates.

¶ Interea monachi ab heremo ad conſtā
tinopolim veniunt cū dioſcoro ꝛ fratribus
cum quib⁹ yſidorus qui theophili amiciſſi
mus dudum ob hmōi cauſam poſtea fuerit
īimicus. Petr⁹ quidē archip̄ſbyter alexā
drine fuit eccleſie. Nunc theophilus ab ec=
cleſia odio faciente ꝓiecit culpans eum q̄ſi
mulierē quandā manicheam nō primitus
abrenunciantem hereſim in cōione ſacram
ſuſceperit. Cumq; petrus diceret ſe ea3 iuſ
ſu theophili ſuſcepiſſe illo negante yſidori
teſtimoniū petrus implorabat q2 hoc actū
non ignoraſſet epiſcopus. Eo tempore yſi=
dor⁹ rome degebat a theophilo miſſus ad
damaſum vt ei flauianum anthiochie recō
ciliaret epiſcopum. Uerum reuerſus yſido
rus petri reſponſionem veram eſſe firma=
uit dicens: quia mulier manichea cum epi=
ſcopi fuiſſet iuſſione ſuſcepta. Hinc accen=
ſus theophilus ambos expulit ab eccleſia.
Ob hanc ergo cauſa3 yſidorus cum dioſco
ro ꝛ reliquis conſtantinopolim venit vt pn
cipi ꝛ iohanni eius facta narraret. Hec io=
hannes agnoſcens honorabat principio vi
ros eoſq; fruebat orōib⁹. Cōione Xp̄o ſacra
cū eis aū cāe cognitōe3 pticipare nō voluit

His ita geſtis ꝑuenit ad theophilū ſermo falſus quaſi iohēs illis cōmunicaſſet vt eis ferret auxiliū. Parabatq3 vt non ſolū de dioſcoro ⁊ yſidoro ſemet vlciſceret̄: ſ3 etiã iohēm epātu deponeret. Miſit ergo ad ſingulaꝝ epōs ciuitatū eplās: celans intētionem ſuā culpans tm̄ origenis libros. Deinde epiphaniū cipri fecit amicū cū pri⁹ eius fuerit inimic⁹ tanq̄ de deo min⁹ ſapet/ eū q3 formā hoīs habere iudicaret Tūc ergo quaſi ex penitētia ei⁹ ſe profeſſus eſt ſequi ſectā: egitq3 vt ſynod⁹ epōꝝ cypri celebraret̄ quatinus libri dāpnarent̄ origēis. Porro epiphani⁹ ꝓpter nimiā ſui reuerentiam atq3 ſimplicitatem circūuentus: conſtituta ſynodo lectionem libroꝝ origenis interdixit. Miſitq3 lr̄as ad iohēm monens ſe vt ab origeniana lectione ſuſpenderet: ⁊ ſynodo cōgregata que placuerāt etiã ipſe firmaret: Theophil⁹ igit̄ famoſiſſimū epyphaniū circūueniens ⁊ agnoſcens ſua vota proficere: etiã ipſe collectis epīs libros damnauit origenis: q̄ pene ante ducētos defunctus eſt. annos: nō q2 hmōi habēt intētionē ſed ſtudens dioſcoro eiuſq3 nocere ſequacib⁹. Johannes aūt ꝑuipendēs que ab epyphanio ⁊ theophilo fuerant nūciata/ ī doctrina eccleſiaſtica laborabat/ ⁊ in ea quidē florebat Nichil tm̄ de his q̄ ꝯ eū cogitabant̄ ſepe curabat. Cūq3 theophilus iã manifeſto ſtudere videretur vt iohē3 epātu deponeret: tūc etiã inimici iohīs theophilum ſunt ſecuti: ⁊ multi clerici/ multi ꝓcerū palacij temp⁹ inuenientes oportunū: nitebant̄ vt ſynod⁹ ꝯſtantinopolim fieret ꝯtra iohēm. Et hoc tam ꝑ eplās ſibimet q̄ ꝑ verba mandabāt Auxit igitur odiū iohanni cauſa ſeueriani ⁊ anthiochi epōꝝ q̄ ſupra relata eſt.

¶ Capitulum .xi.

oſt paucum vero tēpus epūs epiphani⁹ cōſtantinopolim venit portās dāpnationem librorum origenis. Quib⁹ nō quidē ipm̄ origenē excōicatū decreuerant ſed libris tm̄ mō derogauerāt. Egreſſus ergo ad baſilicā ſācti iohīs miliario ab vrbe ſeptīo conſtitutā ⁊ collecta ibidē celebrata ordinatoq3 dyacono rurſus venit in ciuitatē: ⁊ inuitatiōe3 quidē iohīs declinauit cauſa theophili In ꝓpria vero māſione habitare magis elegit Et vocans tūc pn̄tes epōs damnationem librorum origenis legebat eis. Et quidam habentes epyphanij reuerentiā ſubſcribebant/ plurimi autē hoc facere recuſabant. Quoꝝ fuit etiã theotim⁹ ſcythie pſul: qui ita reſpondit. Ego inquit o epyphani neq3 ei qui dudum bene requieuit iniurias infero/ neq3 rem blaſphemã tentare preſumo: dāpnans ea que priores noſtri reſpuere noluerunt. ꝓinde neq3 malam doctrina3 in libris origenis eſſe conſpicio. Tunc ꝓferēs libros eius origenis legit/ et eccliaſticas expoſitiones oſtendit: ac poſtea ꝓcedens dicebat. Qui his contumelias inferūt neſciunt ſemetipſos. Hec ergo theothim⁹ vite rectitudine famoſiſſimus epyphanio reſpondiſſe fertur. Sed qm̄ detractores plurimi ſubripientes velut blaſphemū reſpuunt origenem pauca de his dicere nō videt̄ abſurdum. Viles hoīes/ ⁊ qui per ſemetipſos nequeunt apparere: vituperādo meliorem eſſe ſe aliquid conant̄ oſtendere. Hoc paſſus eſt primo methodi⁹ litie olimpi ciuitatis epūs. Deinde euſtachius pauci preſul tempis: ⁊ poſt eum appollinaris: nouiſſime theophilus. Iſti derogabant origeni ⁊ alteros ob aliam cām ad accuſationem ei⁹ accenderunt. Methodi⁹ igitur cū multū derogaſſet primitus origeni/ poſtea velut ex penitētia miratus virū: in dialogo quē actitulauit xenonē ſic ait. S3 quid ampli⁹ ego de illoꝝ q̄rimonijs factis contra origenem loquor. Dum enim culpant eū ꝓ quib⁹ putant cauſis: ⁊ nichil quaſi male credentem de ſancta trinitate reperiūt: oſtendūtur in eo magis pietatis ⁊ rectitudinis teſtimōia perhibere. Athanaſius aūt defenſor nicēi ꝯcilij libris proprijs contra arrianos voce clara teſtem ſue fidei hunc virum vocat: illius libros cōiungens ſuis: ⁊ hec dicēs Mirabilis inquit ⁊ laborioſiſſimus origenes hoc de filio dei nobis teſtimonium ꝑhibēs ait: coeternum eum aſſeuerās patri. Ignorant igitur ſemetipſos derogatores origenis etiam laudatorē ei⁹ athanaſium blaſphemātes. Hec de origene dicta ſufficiant Nūc ſequamur hyſtoriam.

¶ Capitulum .xij.

ohannes igitur cōſtātinopoleos īdignat⁹ nō ē cur abſq3 regulis in ei⁹ eccliã ordiationē fecerit epiphani⁹ ſ3 tm̄ rogabat vt iter epōs cū eo manēt. At ille nec manē ſe cū eo nec orare rn̄dit: niſi dioſcoꝝ q̄ cū eo erāt vrbe depellēt ⁊ ipſe ī libroꝝ origēis dāpnatōe3 ſubſcribēt. Johe hec facē differēte ⁊ dicēte nō oportē

ante catholicā cognitionē aliquid facē pe
tulanter/ ad hoc consilium ab inimicis io=
hannis epiphanius instigatur. Cū esset in
apostolorum ecclia celebranda collectio ꝓ
cedere faciunt epiphaniū: ⁊ coram omni po
pulo origenis damnare libros:⁊ adiudica=
re dioscoꝝ eiusqꝫ sequaces:simul quoqꝫ de
rogare iohanni velut eoꝝ defensori. hec io
hanni nūciantur. Altera vero die dum iam
venisset epiphanius ad eccliā hec per se=
rapionē verba mandauit. Contra regulas
multa gessisti o epiphani. Primū quidem
qꝛ ordinationē fecisti in eccl'a sub meo iure
ↄstituta. deinde quia me non iubēte l eis
auctoritate ꝓpꝛia sacra celebrasti. Rursus
qꝛ inuitatus excusasti:⁊ nūc denuo in teip
sum confidis. Quapropter obserua ne turba
tio nascatur in pplo ⁊ huius rei periculum
ipse suscipias. Hec cū audisset epiphanius
ab ecclesia formidatus abscessit. Cūqꝫ redi
turus esset ad cypꝛū:ferunt quidam hec cū
mandasse iohanni. Spero qꝛ non morieris
episcopus. At ille remādauit. Spero te ad
tuam patriā non redire. Hec vtrum vere di
cta sint nescio. Ambo tamē hūc habuere fi
nem. Nā nec epiphanius viuus ꝑuenit ad
cypꝛum sed in naue defunctus est:⁊ iohan=
nes post paululū epātu depositus est.

¶ Capitulum. xiiij.

Cumqꝫ epiphanius dis=
cessisset ꝑuenit ad iohēm qm̄ eu
doxia augusta eū contra iohēm
armasset/ et exhinc accens⁹ lingue vberta
te sermonē fecit in pplo cunctaꝝ mulieꝝ vi
tuperatione plenū. Hunc sermonē popul⁹
oīs arripuit quasi cōtra augustā ꝓlat⁹ eēt
et ita ꝑuenit ad aures impatoris. Quo au=
gusta cognoscens velut iniuriam suā narra
uit īpatori dicens illi⁹ magis esse cōtume
liam que eius vxori fiebat. Quamobrē ge
stum est vt theophil⁹ contra eū q̄ velociter
synodū celebraret. Quod etiā seuerianus
simul agebat Erat ei adhuc inimicus. Int'
hec theophilus venit multos simul epoꝝ
monens. Confluebant igr̄ plurimi iohan=
nis inimici. Aderant etiā quos epātu re=
mouerat. Omnes ergo concorditer in cal
cedona cōuenerūt vbi tunc erat epūs qui=
rinus multa contra iohannē loquens:ipiū
eum superbūqꝫ vocans. Epi vero delecta=
bant in talib⁹. Porro maruthas mesopo=
tameus epūs/ cirilli calcauit tūc pe
dem. At ille dolore cōstrictus cōstantino=
polim cum epis transire non potuit. alijs ve
ro sunt transuecti. ¶ Sosomenus.

¶ Postea vero cū dolore laboraret eius
crus freq̄nter est abscisū: qꝛ putredo pene
omē corp⁹ ei⁹ inuaserat:⁊ pedem aliū iā ser
pebat. Is ergo post paululū tpīs est defun
ctus. ¶ Socrates. ¶ Theophilo
aūt ab alexādria venienti null⁹ occurrit:nec
solenni honore potit⁹ est. Erat eni apertis
simus inimic⁹. Sed alexandrini naute qui
tunc venerant cū frumētis/ occurrētes eū
fauorabiliter susceperūt. Cūqꝫ venisset cō=
stantinopolim/ refutauit eccliā introire:
sed in vna domo augustaꝝ vocabulo placi=
diana tūc habitauit. Hinc ergo ceperunt
contra iohannē mouere causas/ et nō tam
de libris origenis memoria ferebāt sꝫ has
accusationes illicitas excitabant. His ita
preparatis/ cōuenientes epī in suburbano
calcedoniensi qđ rufini nomīe vocitatur.
vbi est in honore petri et pauli apostoloꝝ
basilica cōstituta/ euocauerūt iohannē satis
facturū ꝓ quib⁹ accusabatur: Iusseruntqꝫ vt
cum eo venirēt serapion: et tigrius eunu=
chus pbr ⁊ paulus lector. Isti eni simul ac
cusabant. Cunqꝫ iohannes euocantes ve=
lut inimicos recusaret/ vniuersalē synodū
fieri ꝓclamauit. At illi nichil morati quater
eū euocauerūt. Qui cū noluisset occurrere
sed synodū fieri ꝓclamaret. Damnauerūt
eū in nullo culpātes nisi qꝛ vocat⁹ noluit
obedire. Cūqꝫ hoc fuisset circa vesperā nū
ciatū popul⁹ ad seditiones maximas exci=
tat⁹ est Et nocte cōcurrentes eū trahi ab
ecclia nō sinebāt sꝫ clamabāt vt apud ma=
ius cōciliū de eo agitaretur eramē. Porro
iussio pricipis iminebat velociter eū eici ⁊ ex
ilio deportari. Hoc agnoscēs iohes tercia
dānationis die circa meridiē semetipꝫ po=
pulo ignorāte cōtradidit. Cogitabat enīꝫ
ne vlla ꝓpter eū seditio nasceretur. Et ille qđē
exilio ducebatur in pplo aūt seditio īporta
bilis ē exorta:ita vt etiā multi inimicoꝝ ei⁹
nūc mouerētur/ dicētes eū calūniā passuꝫ
quē paulo ante desiderabāt videre deposi
tū. Quāobrē clamabāt oēs ↄtra pricipem
atqꝫ cōcilium sacerdotū ⁊ maxime ↄtra theo
philū. Nō eni ei⁹ machinatio iā poterat la=
tere q̄ multis qđē indiciis apparebat ma=
xime qꝛ dioscoro ei⁹qꝫ fratrib⁹ mox post io
hannis deiectionē cōmunicauerat. Tūc igitur
etiam seuerian⁹ in ecclesia docēs iohanni
derogabat dicens. Et si in nullo alio vitu=
perādus iohes est eius tamē superbia cri=

men eſt damnatiõe ſufficiens. Omīa nāq;
peccata remittūtur hoībus ſuperbis autē
deus reſiſtit ſicut ſancte ſcripture docent.

Capitulum.xiiij. A

O Rta igitur imēſa ſediti
one populo diſcurrente et ad ipſa
regalia ꝓclamāte/ auguſta ꝑmo
ta rogauit imꝑatorē vt eum reuerti preci-
peret. Miſſo igitur tunc eunucho brisone
etiam neceſſitas iohāni nolēti vt in ciuita-
tem ingrederetur impoſita eſt. Poſt quidē
remeante cū multo ei honore ad eccleſiam
plebs occurrit. Et mox vt iohannes ingreſ
ſus eſt rogabāt vt in epiſcopali ſede reſide
ret: et populo ordinē pacis īpenderet. Quo
refutante atq; dicēte q2 hoc oporteret iu-
dicio fieri ſynodali/ et eos qui damnauerūt
ſuam ſententiā reuocare: accendebanť om
nes videre eum in loco proprio reſidentez
et verba doctoris audire. Qui licet diu tar-
daret ꝑualuit tñ populus et eū in ſede reſi
dere epāli coegit: et conſuete ordinem prebe
re pacis. Coactus etiā ſermonē fecit in po
pulo. Hec cauſa aliam prebuit inimicis oc
caſionem. Et primū quidē de heraclide or
dinatione contra eū mouere dicebatur the
ophilus queſtionē: vt iohannē huius rei oc
caſione deponeret. verū heraclides nō ade
rat. Iudicabatur aūt veluti pñs quaſi quoſ
dā iniuſte cecidiſſet: cathenisq; vinctos mi
ſiſſet in pompā epheſi ꝑ mediā ciuitatem.
Cūq; pars iohānis diceret auditorium de
bere iuſte conſtitui: alexādrini cōtendebāt
vt heraclidis accuſatores ſuſciperentur.
Hinc ergo ſeditio et cedes inter conſtātino
politanum populū et alexādrinū vehemenſ
eſt exorta. Ob quā rem plurimi vulnerati:
pauci etiā mortui ſunt. Hec vidēs theophi
lus repente diffugit in alexandriā. Quod
etiā alij fecerunt epiſcopi preter paucos q
perſonā iohānis amplectabanť. His B
ita geſtis reprehenſibilis theophilus ē in-
uentus. Cuius auxit inuidiā q rurſus ori-
genis libris īcumberet. Qui dū ab aliquo
fuiſſet interrogatus: quō ea que abdicaue
rat rurſus amplecteretur ita reſpōdit Ori
genis libri ſimiles ſunt prato floribus vniū
ſis pleno: quicqd ergo in eis bonū inuene-
ro hoc decerpo Si quid vero michi ſpinoſū
occurrerit: hoc quaſi pungat omitto. Hec
ergo theophilus ait nō ꝯſiderans ſalomo
nis ſapientiſſimi verba dicētis: q2 verba ſa
pientum ſicut claui aculei ſunt. Ob hāc er
go cauſā apud oēs theophilus reprehenſi
bilis videbatur. Porro dioſcorꝰ hermopo
leos epūs poſt paululū fuge theophili mor-
tuus eſt: claraq; ſepultꝰ in baſilica apō ili-
cem conſtituta: vbi propter iohānē ſynodꝰ
fuerat celebrata. Theodoricus. C

Miſſus ergo tūc iohānes in exilium ad
orificiū habitabat ponti quod vocatur hye
ron. Cūq; per noctē terremotus ciuitatez
regiā inuaſiſſet: legati matutino mitteban
tur ad eū rogātes vt velociter reuerterer
ad ciuitatē: et ab omnibus eiꝰ pericula remoue
ret. Sed et alij poſt illos: et rurſus alij deſti-
nati ſunt ita vt legatis boſforus impleret.
Quod dū fideliſſimus populus agnouiſſet
fluctus ꝓpontidis nauibꝰ eſt opertꝰ. Om
nes enim occurrerūt cereos et lampades ac
cendētes ꝓ reuerſiōe paſtoris. Soſo-
menus Interea cū theophilꝰ D
nauigio in hierapolim aduenisset mortuo
eius ciuitatis epō: nilammonē monachum
elegerunt ciues. At ille cū crebro refuge-
ret: et theophilus ſuadebat ne ſacerdotiuz
refutaret. Tūc ille rñdit dicēs. cras quod
dño placet implebitur. Altera vero die ve-
niētes ad cellā eius cogebāt eum. Tūc ni-
lammon prius inqt: Oremus. Quod dum
theophilꝰ laudaſſet ſimul orabat. Nilāmō
autem repente terminum vite cū illa orōe
ſuſcepit. Socrates. Cap.xv.

I Ohannes itaq; doctri-
nis occupabať: ordinauitq; ſera
pionē heraclie tracēſis epm. Vñ
contra eum maius odiū excitať. Poſt pau
lulum namq; hec cōtigiſſe noſcūtur. Augu
ſte eudoxie ſtatua argētea conſtituta eſt in
colūna porphiretica clamide circūamicta
eratq; poſita: nec ꝓrſus longe ab eccle
ſia ſophia quā platee tm̄mō diuidebat iter
Illic ergo conſuete luſus publicus occur-
rebat. Porro iohānes ad iniuriā hoc arbi
tratus eccleſie conſueta fiducia rurſus ſuā
armauit linguā. Et cū oporteret pncipes
ſupplicatiōis verbo deflectere vt a tali luſu
recedereť hoc nō fecit ſ3 ī petu ſui vſus eio
quij: iubētes fieri talia lacerabat Auguſta
vero rurſus ad ſuā hec trahebat iniuriā et
denuo ꝑparabat vt aduſus eū ſynodꝰ celebra
reť epōꝝ. Hoc ſentiēs iohēs illā famoſiſſi-
mā ī eccīa ꝓtulit omeliā cuiꝰ initiū ē. Rurſꝰ
herodias veſanit rurſusq; turbať. Denuo

ſaltat: denuo caput iohis ĩ mēſorio ↄcupiſ-
cit accipe. Quod factū āpliꝰ ad iracūdiā accē
dit auguſtā. ❡Soſomenꝰ. ❡Ca. xvi.

Preterea quidā hō cōpre
henſus eſt ꝙ iohēm volebat occi
dē: traditꝰq3 ad ſuppliciū pfecto
a iohāne ne puniretur ereptus eſt. Poſt-
ea vero etiā helpidij pbři ſeruꝰ: curſu ĩ ep3
accedēs eū interimē nitebat. Et dū a quo-
dam teneret ⁊ ipm repēte pcuſſit illū ⁊ aliu3
aſtantē ⁊ tertiū. Tūc clamore facto multiſ
ↄuenientibꝰ plures ibi interemit: nouiſſime tē
tus ⁊ traditus eſt. Ex illo tpe iohēm ppłus
cuſtodiebat noctibꝰ ⁊ diebus ad eiꝰ circum
ſedētes domū. ❡Socra. ❡Ca. xvij.

Poſt paululū vero ade-
rant epi: leōcius ancyre galacie:
āmoniꝰ laodicie: breſon thracie:
philippenſis. acacius berie ſyrie: ⁊ alij qui-
dam his pñribus accuſatores epi: denuo
mouebant. iohēs itaq3 cōfidebat in talibꝰ
rogans vt accuſatio decēter flagitaretur.
Cūq3 ſupueniſſet feſtiuitas natalis ſalua-
toris impator ſolēniter ad ecclīa3 non de-
currit ſ3 mādauit iohāni q: nō ei cōicaret
niſi criminibꝰ prius exueret. Cūq3 ꝓ ſecu-
ritāte iohis accuſatores eiꝰ valde pterre-
rent: pñtes epi nichil aliud requirebant niſi
q: poſt depoſitionē nō ſeruato decreto cōſi
lij reſedīſſet ĩ ſede. Cūq3 ille rñderet quia
lxv epi cōicātes ei decreuiſſent leoncius ⁊
alij reclamabant dicentes. Sed plurimi te
o iohēs depoſuerūt. Cūq3 denuo iohannes
hāc regulā nō orthodoxoꝝ ecclīe ſed eē fir
maret arrianoꝝ: nā in anthiochia ↄgrega-
ti ꝓ damnatione fidei de cōſubſtātialitate ꝓla-
te odio athanaſij hāc regulā ꝓtulerit. Tūc
illi nō recta ſatiſfactōe dānauerūt eū: nō in
telligētes q: dū hac regła vterent athana
ſiū quoq3 depoſuerūt. Hec acta ſunt circa
feſtiuitatē paſche. Mādauitq3 impator io
hanni nō ſe poſſe ad ecclīam venire q: eu3
duo cōcilia cōdemnaſſent. Vacabat ḡ iohā
nes: ⁊ nequaꝙ in ecclīa deſcēdebat. Mox
igitur oēs ei fauentes ab ecclīa recedētes
paſcha quidē in thermis q̄ ↄſtantiniane vo
cantur celebrauerūt. Cū quibꝰ plurimi epo
rum: pbřoꝝ: ⁊ ſacri ordinis clericoꝝ: cōmo
ti ſunt: collectiōes ſeorſu3 per loca diuerſa
celebrātes. vnde etiā iohānite vocati ſunt
Porro iohēs duobꝰ mēſibus nuſꝙ ꝓceſſit
dō ec pncepa eū duci iuberet ĩ exiliū. Et ille
quidē tractꝰ ab ecclīa ducebat. Quidā vo
iohānitaꝝ ea die ecclīam incēderūt. Qua
ardēte flans vētus/ etiā baſilicā ſenatꝰ pa-
riter ↄphendit. Quod actū ē viceſima die
ianuarij menſis: ↄſulatu honorij ſexto ⁊ ari
ſteni. Ob quā rē optatus pfectꝰ vrbis cū
paganꝰ eſſet odio xpianoꝝ plurimos iohan
nitaꝝ diūſis tormētoꝝ generibꝰ laniauit.
❡Theodoricus. ❡Capitul. xviij.

Iohannes igitur nō ſolū
ex ciuitate pulſus eſt ſ3 etiā ĩ qn
dam puulā ciuitatē at3 deſertā
armenie cucuſſo deſtinatꝰ eſt. Inde rurſus
ad pytyuntem vbi fines ſūt ponti impijq3
romani: que loca crudelibꝰ barbaris ſūt vi
cina. S3 clemēs dñs nō pmiſit victorē ath
letā p loca talia diu morari. ❡Soſom.
❡Inter hec innocentiꝰ romanꝰ antiſtes
audiēs de iohe moleſte ferens: volēſq3 ge
nerale celebrari ↄciliū: ſcripſit iohāni ⁊ cle
ro ↄſtantinopoleos qđ nō oporteret iohan
ni ſucceſſorē dari nec eiꝰ clero alio parē pō
tifici: q's ꝓlixitatis cauſa nō trāſtuli. B
Aiunt eni iohē3 cū exilio duceret p viſiōe3
cognouiſſe diē qua moriturꝰ eēt: oñſa3 ſibi
a baſilico martyre in eumanis/ vbi cū eſſet
itinere fatigatus dolorē capitis nō ferens
⁊ ardorē ſolis vitā lāguore finiuit. ❡Socr.
❡Quartadecia die mēſis ↄſulatu honorij
ſepties ⁊ theodoſij ſecūdo. ❡Theod. xix.

Uius igit iniuſtitie cās
h abominati ſūt pcipue europe pon
tifices ab eoꝝ nāq3 ſe ſuſpēdert
cōione/ parit oēs illirici eiꝰ ptis effecti ſūt
Orientales aūt pmi qdē iuſticiā decliaue
rūt corpꝰ tñ ecclīe diuidē noluert. Eoꝝ mo
riēte illo olim doctore fratꝝ: mō piꝰ occidē-
tales epi egyptioꝝ ⁊ oriētaliū boſſorenſiu3
at3 tracēſiū ſē āplexi cōionē: quā illiꝰ ſactiſ
ſimi viri nomē int pdeceſſores pōeret epo.
Et acaciū qdē ꝙ pꝰ eū ordiatꝰ ē: nullo hūert
ſmōe dignū. Atticū vo arſatij ſucceſſorē le
gatōe3 crebro mittētē ⁊ pacipigra poſtulā
tē diptic ſcpto iohis noie poſtea ſuſcepert

❡Socrates. ❡Cap. xx.

Paſactis itaq3 diebus
pauci arſatiꝰ ↄſtātinopoleos ordi
nāt epūs nectarij frat/ valde lōgeuꝰ ⁊ vltra
octogīta ānoꝝ/ ꝙ māſuetiſſime nimis rege
bat epātū. ❡Soſom. ❡Cuiꝰ opi . B
nio derogauit poſtea qđ de iohis amatori-
bꝰ agebat. Nā cū arſatio cōicare nollēt nec
orōe3 hře cōe3: ſ3 ſicuti dictū ē ſeorſū ĩ p lo
ca ſecreta vbi a citra ſ ſe celebrarēt hec ille
renūciauit impatori. Cūq3 iuſſiſſet vt eos

manu militari turbaret lapidibus atq; fu-
ſtib⁹ pplz ꝯūtit ī fugā. Nobiliores āt ⁊ ꝓni
ores ī amore iohīs redegit ī carcerē. Por
ro milites vt aſſolet accepta fiducia: predā
circa mulierū ornamenta faciebant zonas
aureas: dextralia: monilia: libatoria: anu-
los: dyademata: ⁊ cū ipſis auribus eaꝝ au-
ferentes inaures. Ob quā rem turba maxi
ma ⁊ gemitus in ciuitate ꝓuenit. Nec ſic
tamen illi affectum deposuere iohānis. Ve
rum publice plurimi cōuenire nec ī platea
nec in balneo preſumebāt. Quibuſdā etiā
erat domi quoq; manere periculoſum: ita
vt ciuitatem declinarēt. Multi ſiquidē vi-
ri plurimeq; mulieres nobili genere ꝓcere
ate/ virginitate atq; virtute vite laudabi-
les fugerunt. ¶ Socrates. B

¶ Eo tempore etiā grando vehemēs con
ſtātinopolim ⁊ circa eius ſuburbana deſcē
dit. Quod actū eſt cōſulatu eodem honori
ſexto/ ⁊ ariſtene die .xxx. ſeptembris mēſe.
quod dicebant dei iracūdia geſtum/ eo ꝙ ſi
ne iudicio iohannes fuerat condemnatus.
Quibus verbis crementū dedit mors au-
guſte ꝯtinue conſecuta. Quarta nanq; die
poſt grandinē eſt defuncta. ¶ Soſo.

¶ Tunc enim ⁊ cyrinus calcedonēſis epūs
qui iohēz crebro lacerauerat ſecto pede de
functus eſt. ¶ Socrates. ¶ Alij
tamen dicebāt iohannem hoc iuſte perpeſ
ſum eo ꝙ multas ecclīas nouatianoꝝ quar
todecimanoꝝ ⁊ alioꝝ obtuliſſet hereticorū

¶ Soſomenus. ¶ Capitulū .xxi. A

Eo ſiquidē tempore qui
dam lector eutropius eſt detēt⁹
ꝗſi ⁊ ipſe in ecclīaz miſiſſet ignē
Qui dum multa fuiſſet tormenta ꝑpeſſus
redactus in carcerem poſt paululum eſt de
functus. Quid aūt de eo ꝯtigerit exiſtimo
eſſe memorādū. Quidā vidit in ſomnis aſti
tiſſe altari virū pulchritudine ⁊ magnitudi
ne decoratū/ quaſi in honore martyris ſte-
phani conſiſtentē: ⁊ quaſi cogitantez eo ꝙ
boni viri nuſꝗ̄ inuenirentur/ atz totā ſe cir
cuire ciuitatē: ⁊ niſi eutropium nullum pe-
nitus inueniſſe. Cūq; is ꝗ̄ viderat euigilaſ
ſet ſomniū retulit fidelibus viris. Deinde
requirens eos qui a prefecto comprehenſi
fuerant ⁊ verberibus macerari inuenit eu-
tropiū: eiq; retulit viſionem. At ille flens/
orōnem ſibi dari ab eo qui viderat implora
uit. Cūq; diuerſos prefectus affligē B
ret: nec perſonas incendij reperiret/ etiam
mulieres quaſdā tenēs ſuadebat vt epiſco
pi cōmunionē ampiecterent arſatij: ⁊ mixte
quidem declinauerūt. Olimpias aūt iniu-
ſtū credens nequicie ſatiſfacere dixit. Adi
ce michi caluniatores ⁊ violētias maiores
impone: michi vero fas non eſt cōmunicare
⁊ ea facere ꝗ̄ piīs nō licet ꝑpetrare. Quaz
dum nequiſſet declinare prefectus vt com
municaret arſatio. tunc demiſſā ⁊ poſt pau
cum tētam multo nudauit auro: hoc modo
credens eius frangi conſtantiam. Eo tem-
pore tigrius presbyter veſte nudat⁹: ⁊ dor
ſo ceſus ita tenſus eſt vt pedū eius ac ma-
nuum articuli ſoluerentur.

¶ Socrates ¶ Capitulum .xxij.

Arſatius itaq; cuz pau-
cum vixiſſet tempus defunct⁹ eſt
conſulatu ſequenti ſtiliconis ſe-
cundo: ⁊ antemij vndecima die nouembris
menſis. Quo moriēte de epiſcopatu cōſtā
tinopolitano magna cepit eſſe contentio.
Et propterea cū quattuor vacaſſēt mēſes
ſequenti conſulatu archadij ſexto: ⁊ probi
atticus ordinatur epūs genere armenius/
habitu monachus: a iuuentute ſua natura
li ſapiētia decorat⁹.

¶ Soſomenus. ¶ Capitulum .xxiij.

Preterea cū ſiricius qui-
nq; annis romanoꝝ rexiſſet epatū
anaſtaſius ei ſucceſſit. Poſt quē
innocentius pōtificatus iura ſuſcepit. De
functus quoq; eſt etiam flauianus: nō con
ſentiens in damnatōe iohannis. Flauiano
moriente porphirius anthiochenum ſuſce
pit epatum. Et qm̄ plurimi contra iohānē
conſenſerant ꝓpterea in cōſtantinopolita
na vrbe multa diuiſio facta ē/ ita vt miſſas
apud ſemetipſos plurimi celebrarent ⁊ ſcā
dala prouenirent: qm̄ propter gratiam ar-
ſatij atq; porphirij necnō ⁊ theophili alexā
drine ciuitatis epi dudū ſtudio ꝓcerum po
ſita lex fuerat: iubens oēs in eccliam cōue-
nire ⁊ qui nō cōmunicarent ꝓcul expellerē
tur. ¶ Capitulum .xxiiij.

Eo tempore cum diſcor
dia ſacerdotum etiam res publi
ca magnis cōcuſſionibus turba-
batur. hunni nanq; tranſeūtes hiſtrū trachiā
deuaſtabant. Iſaurici quoq; latrones maxi
ma multitudine cōgregata vſq; ad carios
⁊ feniciam venientes/ vrbes ⁊ vicos ī medio

poſitos populati ſunt. Per idem tempus ſtillicon magiſter armorum erat apud honoriũ magna predit⁹ poteſtate: habebatq; ſub ſe romanorꝫ pl'imos atq; gẽtiliũ. Qui cõtractis inimicicijs cũ archadij ducib⁹ cogitabat cõgredi cõtra eos. Tũc ergo agẽſ cũ honorio alaricũ regẽ gothorꝫ fecit ordinare magiſtrũ militũ/ et acceſſit aduerſus illiricũ: eiq; iouiũ prefectũ cõſtituit vt arma cõtra romanos attolleret: ac prouinciales honorij ſubderet ditioni. et cũ alaricus barbaros ſub ſe cõſtitutos et per dalmatias habitãtes ꝯgregaſſet venit ad epyrum: vbi multo tp̃e cõmoratus reuerſus ẽ in ytaliã q: cũ diſcedere voluiſſet honorij litteris eſt detent⁹ ſicut ipſe confeſſ⁹ eſt.

¶Theodoricus. ¶Capitulum.xxv.

A tempeſtate cyrillus theophili cõſobrin⁹ alexandrinũ ſuſcepit epiſcopatũ. Hieroſolimorum ecclie p̃ſidebat iohãnes vir mirabilis ſucceſſor cyrilli. Anthiochie autẽ alexander. vir ſermone doctus. ⁊ vir virtutẽ oſtendens magnis opib⁹. Is enĩ porphirio ſuccedens qui poſt flauianũ fuerat ordinatus multa reliqt monimẽta clemẽtie. Flauian⁹ eadẽ ſapiẽtie ſubtilitate florebat. Porro ſacratiſſim⁹ alexander cõuerſatione ſũmoq; philoſophie eloq ⁊ et plurimis bonorum beneficijs habundabat. Js nãq; etiã partẽ euſtachij quã dudũ paulin⁹ flectere non potuit nec poſt illũ euagri⁹ p̃cibus vſ⁹ cetero corpori copulauit: egitq; feſtiuitatem qua ſimilẽ nemo potuit aliqñ videre. Nam dũ oẽs fideles ſũpſiſſet ſacerdotes ſimul ⁊ pplos: venit ad locũ vbi euſtachiani congregabant. Simulq; pſallentes ⁊ vnũ canticũ ſub quadã cõgruentis p̃dicantes: a porta vltima ciuitatis vſq; ad maiorem eccliam totã plateã cõpleuit hoĩbus ⁊ oſtẽdit fluuiũ rationalẽ ⁊ ad inſtar fluminis decurrentis. Nec iudei vidẽtes: et arriani: et que reliquie paganorꝫ ingemuerũt: cõſiderantes alio fluuios: in mare ecclie cõcurrẽtes. Js ergo pontifex iohãnis magni vocabulũ in eccliaſticis diptichis p̃mus iſeruit

¶Capitulum.xxvi.

Uius doctoris reliquie h ſequẽti tp̃e in regiã deuecte ſũt ciuitatẽ. Rurſũq; fideliſſim⁹ popul⁹ p pelag⁹ quaſi per terrarꝫ currẽs vndas boſſorꝫ lãpadib⁹ et cereis obuolauit. Hunc ergo theſaurꝫ illi ciuitati recõdidit iperator. Qui ſui aui et vocabulũ ſortit⁹ eſt et pietatẽ ſeruat iuiolabilẽ. Js in eius loculo defigens oculos atq; frontẽ ꝓ archadio et eudoxia genitoribus ſupplicauit vt ignorãter delinquẽtib⁹ veniã cõdonaret. Dudũ enĩ mortui ſũt eius parentes hunc orphanũ relinquentes. Sed patrũ et progenitorꝫ deus experimẽta pupilli eũ ſentire non pertulit. Nã et pie nutriri fecit: ⁊ ſine cõcuſſionis metu cuſtodiuit eius imperium: atq; tyrãnorꝫ cõſilia refrenauit.

¶Capitulum.xxvij. A

Seni beneficiorꝫ ſẽper i memor honorabat beneficij largitorem: habebatq; participes hymnorum ſorores ſeruantes cõuerſatione virginitatem et epulas maximas iudicantes ſacrorum meditationes eloquiorũ theſaurꝫ mandibilẽ eſtimantes man⁹ egentiũ. Rex ipſe p̃nceps multis p̃conijs adornatur: maxime vero clementia: manſuetudine: animi trãqllitate nũq̃ recipiens tempeſtatẽ fide vera atq; probabili. Cuius iudiciũ nos cõuenit oſtendẽ manifeſtũ. Quidam vir cõuerſatione qdem monachi B ca:ꝫ aſperior cõſilio. adijt ipatorẽ pro aliq cauſa rogãs. Cũ hoc crebro feciſſet nec ea pro qbus poſtulauerat ipetraſſet eũ ab eccleſiaſtica cõione prohibuit: et poſita eius obligatione diſceſſit. Rex fideliſſim⁹ iperator ad palaciũ reuerſ⁹ tp̃e prãdij aſtantib⁹ prãſorib⁹ ait: nõ ſe ſumpturꝫ cibũ niſi pri⁹ eius cinguiũ ſolueretur. Ob quã rez miſit ad ciuitatis ep̃m rogans vt iuberet ei qui ligauerat quatin⁹ eius vincula ſolueret. Cumq; dixiſſet ep̃us nõ debere a quolibet obligationẽ recipere: et mandaſſet q: ſolutus eẽt: ille tñ eius nõ ſuſcepit ſolutionem donec qui ligauerat multo labore requiſitus: et cõionẽ quã prohibuerat reddidiſſz Jdolorꝫ igit templa q̃ fuerant derelicta a fundamẽtis euelli fecit: vt poſteri neq; veſtigiũ erroris p̃ſtini reperirẽt. Hũc eĩ C ſenſũ etiã in ſua lege cõſcripſit. Quãdo igitur roylas dux ſcythie trãſiuit hiſtrũ: et cũ inumero exercitu vehemẽter thracias populatus eſt ipſãq; regiã ciuitatẽ obſidere ſe et ſubuertere minabat: ſupernis iaculis atq; fulmib⁹ eũ maieſtas diuina ꝑcutiens et ip̃z et oẽm ſimul cõcremauit exercitũ.

¶Capitulum.xxviij. A

t Ale aliquid a domino
eius cōſolatore etiā partico pre
lio geſtū eſt. Nā cū illi romanos
vacare cognouiſſent ⁊ ciuitates in cōfinio
cōſtitutas debellarēt/ paciſcꝫ pacta trāſcē
derent vaſtatis finibꝰ nemo ferebat auxili
um. Imꝑator nāqꝫ de pace p̄ſumēs duces
et milites ad alia bella direxerat. Tunc er
go ymbre vehemētiſſimo ⁊ grandine depo
ſita/ vlterius eos dens accedere nō ꝑmiſit
eorꝫ ligauit curſū ita vt viginti diebꝰ to=
tidem ambulare ſtadia nō valerēt. Duces
vero venientes ⁊ cōgregantes exercitum
p̄mo bello obſidētes vrbem īꝑatoris voca
bulo noīatā reprobi ſunt inuēti. Cū B
eni plus q̄ triginta diebꝰ gororanꝰ rex p̄=
dictā obſideret vndiqꝫ ciuitatē ⁊ multa ma
chinamenta cōſtrueret ⁊ turres cōtra mu
ros ciuitatis excelſas edificaret/ ſolus en
nomiꝰ ſacratiſſimꝰ eiꝰ ciuitatis ep̄s reſti=
tit/ et īpetū molimīnis eoꝝ machinaſqꝫ de
ſtruxit. Et licet duces noſtri hoſtibꝰ bellā
do ceſſiſſent: et obſeſſi ciues reſiſtere nō au
derēt iſte ſolus pugnando ſine vaſtatione
reddidit ciuitatē. Unus itaqꝫ partis hoſti
lis vir dū cōſuete blaſphemaret ⁊ rapſacis
atqꝫ ſennacherib verba ꝓfunderet: et cū
veſania minaret̄ ſacrū ſe cōcrematurū tē=
plum: ille vir ſanctiſſimꝰ nō ferens huiꝰ in
ſaniā: iuſſit arcu baliſtā poni iuxta propug
culum qđ apoſtoli thome videbat̄ hr̄e vo=
cabulū: et maximo in eo lapide coaptato in
nomīe indīt eius qui eſt blaſphematꝰ: lapi=
dem teuſo arcu dimittere. Tūc lapis diuiſ
ſus veniēs vſqꝫ ad faciē nephādiſſime blaſ
phemantis: vultū eius valde corrupit: ca=
put contriuit: cerebrūqꝫ in terra diſperſit.
Hoc cū dux exercitꝰ cognouiſſet qui ſe ciui
tatē capturū eſſe minabat̄ ſiluit: ⁊ rebꝰ ip=
ſis victū ſe eſſe ꝓfeſſus eſt: ⁊ metuens q̄ſt=
uit pacē. Sic ergo rex oīm fideliſſimū hūc
p̄ncipē cōſeruauit cū et iſte ſeruitutē profi
teat̄ ⁊ cōpetēs offerat dn̄o miniſteriū.

Capitulum. xxix.

Fter hec innocētio mi=
rabili romane vrbis antiſtiti ſuc
ceſſit bonifacius: bonifacio zozi
mꝰ: zozimo celeſtinꝰ: hieroſolimis vero pꝰ
iohānē praylius ſuſcepit eccl̄ie p̄ſulatum.
Uerum in anthiochia poſt ſacrū alexandꝝ
theodorꝰ caſtitatis ſpeculū eccl̄ie pōtifex
ordinatur: manſuetudine ⁊ puritate cōuer
ſationis ornatus. Is eni cohortē appolli=
naris ſacris ouibꝰ miſcuit: rogans eos vt
vnirētur ouilibꝰ. Ea ſiquidē tēpeſtate diſ=
gerdis perſaꝝ rex cōtra eccl̄ias hmōi cau=
ſa bella cōmouit. Capitulū. xxx.

a Bdas quidē erat ep̄us
plimis virtutibus adornatꝰ. Is
nō mediocriter vſus zelo diuino
pyri id eſt focos eorum ſeu veſtā deſtruxit.
Pyria nāqꝫ pagani vocant tēpla in quibꝰ
ignē ſeruāt: deū eni arbitrant̄ ignem. Hoc
dū rex cognouiſſet a magis euocauit abdā
Et p̄mo q̄dem māſuete culpauit factū: pre
cipiēs vt pyrion rurſus edificaret. Illo re
ſiſtente: et hoc nequaq̄ facere confirmāte
vniuerſas ſe rex deſtructurū interminat̄ ec=
cleſias: cuiꝰ interminationē terminꝰ ſubſecu
tus ē. Nā priꝰ illū virꝝ occidi p̄cipiens de=
ſtrui quoqꝫ eccl̄ias īꝑauit. Ego ſiquidē de
ſtructionē veſte nō reoꝝ opoītune cōmiſſā
neqꝫ eni ſanctꝰ apl̄us dū veniſſet athenas
et ciuitatē repletā ydolis cōſpexiſſet: aras
ab illis honoratas deſtruxit: ſed ratōe ig=
norantiā redarguit: et veritatis iura mon
ſtrauit. Marō deſtructū tēpliū reedificare
noluit: ſed necē magis elegit nimis āmi=
ror ⁊ plimis eū honorandū coronis exiſtio
Tale eſt eni ignē adorare q̄le eius edifica
re tēpliū. Hunc ergo ſumens tempeſtas ini
ciū ſeuiſſime atqꝫ ferociter circa pietatis
alumnos ītumuit: ⁊ triginta iugiter ānis
fluctuatio dura permanſit a magis veluti
q̄buſdā ꝓcellis agitata. Magos eni appel
lant ꝑſe eos qui elemēta deificāt. Quoꝝ
fabulas in alia cōſcriptione mōſtrauimus:
in qua honorꝝ interrogationibꝰ dignas ſolu=
tiones obtulimꝰ. Gororanis itaqꝫ filiꝰ diſ
gerdis poſt p̄ris mortē: cū īpio etiam con
tra xp̄ianā pietatē bella ſuſcepit. Quas ei
tormentoꝝ ſp̄es ⁊ ſuppliciorꝝ adinuētiōes
piis intulerit nō ē facile nūc narrare. Alio
rum nāqꝫ manꝰ excoriauerūt: alioꝝ dorſa:
alioꝝ capita a frōte inchoantes vſqꝫ ad cer
uices nuda cute reliquerūt. Alios ſectis ꝑ
mediū calamis: nudos operiētes: et ipſas
ſectiones calamoꝝ carnibꝰ aptantes capi
te vſqꝫ ad pedes funibꝰ ſtringētes: poſtea
calamos ex eoꝝ mēbris violenter trahebāt
vt acute ſectiōes calamoꝝ dū trahebātur
eorum carnes ſecarent: et tormento ama=
riſſimos dolores inferrent. Deinde fodiē=
tes lacus et eos vndiqꝫ obturantes ſoricū
maioꝝ greges in eis miſerunt: eiſqꝫ pabu

lum athletas dederũt ꝑ ſe ligantes manꝰ coꝛum ⁊ pedes ne poſſẽt a ſe beſtias remouere. Sed et alia toꝛmẽta ſeueriora nimis exercuerũt: habẽtes doctoꝛẽ veritatis inimicum: ſed nõ potuerũt athletarũ deuincere fortitudinẽ. Sponte nãq; currebant vt occaſione huiꝰ moꝛtis incoꝛruptibilis vite dona perciperẽt. Duoꝛũ tamẽ aut triũ memoꝛabor vt per hos reliquoꝝ fortitudo monſtretur. ¶ Capitulum.xxxi.

Hormiſda quidã valde nobilis apud perſas erat: qui patrẽ prefectũ habuerat. Hũc dũ rex agnouiſſet eſſe xpianũ deduci fecit et imꝑauit vt ſalutarẽ negaret deũ. At ille: nec iuſtũ inquit nec vtile ꝑcipis imꝑator. Nam qui docetur vt deũ oĩm facile cõtẽnat ac neget: facillime quoq; ſpernit imꝑatoꝛẽ cũ et ipſe ſit ꝑticeps nature moꝛtalis: et ſi ſũmo ſupplicio dignꝰ eſt qui tua ſceptra contemſerit impatoꝝ: multiplicibꝰ toꝛmentis ſubdendꝰ eſt qui cũctoꝝ negauerit creatorem. At imꝑator cũ debuiſſet mirari prudẽtiam fortiſſimũ diuitiis et dignitatẽ nudauit athletã: iuſſitq; vt nudus traheret camelos exercitus. Cumq; ꝑlurimi tranſiſſent dies: reſpiciẽs de ſuꝑioꝛibꝰ imꝑator vidit illũ eminentiſſimũ virũ ſolis radiis inflammatũ ⁊ pulueris ſqualoꝛe cõpletũ: patrieq; nobilitatis memoꝛ: eũ ad ſe iuſſit adduci ⁊ ex lineis veſtibꝰ operiri. Deinde putãs q̄a tam precedenti afflictione q̄ eius miſeratione molliret: vel nũc inq̄t illa obſtinatione ꝑuatꝰ nega filiũ fabri. At ille dei zelo cõpletus diſrupit veſtem et iactauit dicens. Si ꝓpter hoc me putas a pietate recedere habe donũ cũ impietate quã poſſides. Hanc eiꝰ fortitudinẽ cõtẽplatꝰ: nudũ eũ a ſuo ꝓiecit impio. ¶ Capitulum.xxxii.

Alium quoq; mille famulorũ dñm reſiſtentẽ ſibimet negare creatoꝛẽ oĩm nõ ferentẽ requirens q̄s ſeruoꝝ eiꝰ eẽt feuiſſimꝰ ei alioꝛũ ſeruoꝝ tradidit dñatũ. Cui etiã ipſũ quoq; dñm ſeruire ꝑcepit: ſil' ⁊ eius vxorem per hoc putans ꝓpugnatoꝛẽ ſe flectere veritatis. Sed ſpe ſua deceptꝰ eſt: hẽbat enĩ ille domũ in petra conſtructam.

¶ Capitulum.xxxiii.

Beniamin etiam dyaconum compꝛehendens clauſit in carcerem. Cumq; duo tranſiſſent ãni ſuperuenit legatarius romanoꝝ pꝛo aliis cauſis acturꝰ. Et dũ hec agnouiſſet poſtulauit a rege vt dimitteret dyaconus. Porro rex iuſſit vt ꝓmitteret beniamin q' nulli magoꝝ doctrinã xpianam predicare preſumeret: ⁊ dimitteretur extra. Tunc legatariꝰ q̄dẽ cuſtodire beniamin q̄ rex preceperat cõpꝛomiſit. Beniamin autẽ audiẽs monita legatarii impoſſibile eſt inquit nõ me participare lumẽ aliis quod ipſe ꝑcepi. Quanto enĩ ſupplicio dignꝰ ſit qui talentũ abſcõdit ſacra euãgelioꝝ teſtatᷣ hiſtoꝛia. Sed rex hoꝝ tunc nichil agnoſcẽs: iuſſit eũ abſolui a vinculis. At ille predicare nullatenus quieſcebat. et capiens eos q̄ ignorantie caligine tenebantur: intelligibili luci iugiter offerebat. Cumq; trãſiſſet annus regi geſta illius nunciantur. Tunc deductũ ad ſe negare iuſſit quẽ adoꝛabat deũ verũ. Ille requiſiuit a rege dicens: quo dignus honoꝛe eſt qui ſuũ derelinquẽs regnũ: inuadere ſtuduerit alienũ? Cumq; dixiſſet rex: moꝛte nouiſſimoq; ſupplicio: ſapientiſſimꝰ vir ille reſpondit. Quid ergo nõ iuſte patiatᷣ homo qui factoꝛem mundiq; creatoꝛẽ nutritoꝛẽ ac ſaluatoꝛẽ deſerens: vnũ cõſeruoꝝ ſuoꝛũ deificare voluerit et debitum illi cultũ iſti magis obtulerit? His ſermonibus rex accenſus: viginti calamos acui: et totidẽ vnguibꝰ digitoꝛum eius manuũ atq; pedum precepit infigi. Cumq; hoc ſuppliciũ ab eo deriderĩ cõſpiceret: aliũ rurſꝰ calamũ acutum in eius femoꝛe vnde humana oꝛigo deſcendit iuſſit immitti. Cumq; crebꝛo eiiceretur et rurſus induceretᷣ: ineffabiles ei dolores opabantᷣ. Poſt hoc vero ſuppliciũ impiꝰ atq; ferox virgã groſſã ſpinis vndiq; plenam: per eius meatum iuſſit induci: et hoc modo ſpiritum fortiſſimus decertatoꝛ emiſit. Sed et alia multa ab illis impiis ſunt preſumpta. Nec tamen mirandum eſt/ quia illoꝛum ferocitatem et impietatẽ longanimiter deus omnium patiatur quãdo ante imperium maximi conſtantini quicunq; fuerunt romanoꝛum imperatoꝛes/ contra veritatis miniſtros vehementer inſanierũt. Dioclecianꝰ nanq; paſſionis ſalutaris die in omni imperio romanoꝛum deſtruxit eccleſias. ſed nouẽ tranſactis ãnis iſti q̄dẽ denuo floꝛuerũt ⁊ multiplicem magnitudinẽ ſuſceperũt. Ille vero pꝰ rabiẽ ſue

impietatis extinctus eſt. Nā et bella hmōi
futura dñs ṗdixit: ⁊ eccliē victoriā ṗdica-
uit. Nos tñ ipe q̄q3 res edocēt q2 pl⁹ nob
vtilia ſūt bella q̄ pax q2 pax delicatos nos
remiſſos facit ⁊ timidos. Porro bellū et
mentē acuit ⁊ p̄ntia quaſi tranſeuntia cō-
tēnere pſuadet. Sed hec q̄dē ⁊ in alio ope
crebius enarrauimus. Capitu.xxxiiij.

Illo quoq3 tpe quo ſa-
cratiſſim⁹ theodor⁹ anthioche-
nam regebat eccliā3 theodorus
monipſueſtie quidē epus: ſed toti⁹ doctor
ecclie: dū cōtra vniuerſam cohortē hereti
coꝝ fortiter dimicaſſet terminū vite ſorti-
tus eſt. Is enī diodori quidē magni doctri
na potit⁹ eſt. Johānis xo ſacratiſſimi fuit
ſocius atq3 cooperator. Cōmuniter enī dio
dori pocula ſpūtalia ſunt adepti: qui ſex ⁊
trigita annis manſit in p̄ſulatu: et cōtra ar
rij eunomijq3 acies fortiſſime pliatus ē: in
ſidiaſq3 latronis appollinaris extinxit: op-
timaq3 paſcua diuinis ouib⁹ preparauit.
Cui⁹ frater policroni⁹ apamenā rexit ec-
cliam: ⁊ gr̄a ſermonis: et claritate cōuerſa
tionis ornat⁹. ℭ Socrates. ℭ Ca.xxxv.

Non multo poſt tpe quā
n ioh̄es defunct⁹ eſt mortuꝰ ⁊ ar
chadius impator vir mitis ⁊ de
tus: et circa finē vite pro hmōi cauſa ve-
nerabilis eſtimatur. In vrbe cōſtantinopo
lim dom⁹ eſt maxima hn̄s cognomē carie
id eſt nucis. Eſt enī in ei⁹ domus veſtibulo
arbor nucis: in qua ſermo ē eo q̄ fuerit ap
penſus martyr acacius et defunctus. Ob
quā rem etiā oratoriū illic eſt edificatum.
Hunc archadi⁹ videre volens ad orationē
venit votoq3 cōpleto reuertebat. Proīde
cūcti circa oratoriū habitantes / volentes
ipatorē vidē currebāt: et alij quidē foras
domū ṗceſſerāt: vt meli⁹ aſpectū p̄ncipis
⁊ ordinē viderēt obſequij: alij vero ſeq̄ban
tur. Dūq3 oēs cū mulierib⁹ atq3 filijs ſimul
q3 mācipijs extra domū fuiſſēt egreſſi: re-
pēte maxima dom⁹ oratorio coherēs ſubi-
to tota corruit: clamorq3 cū āmiratōe ſecu
tus ē q̄ſi orō p̄ncipis tātos a ruine imīnē-
tis piculo liberauit. Archadi⁹ itaq3 relic-
to ānoꝝ octo filio theodoſio de q̄ iā p̄ra ſūt
narrata defunct⁹ ē: pſulatu baſſi ⁊ philip
pi p̄ma die maij mēſis: āno ſc̄do ducenteſi-
me nonageſime ſeptīe olipiadis. Is g̃ cu3
p̄re q̄dē theodoſio tredecī regnauit ānis p⁹
mortē xo p̄ris q̄ttuordecī: vixit ānis trigi
ta et vno.

ℭ Explicit liber decimus.

ℭ Incipiūt tituli libri vndecimi:

i Qualis theodoſij minoris iperiuꝫ
prefectus regebat athemi⁹.
ij De attico epō eiuſq3 morib⁹.
iij De theodoſio epō ſynnade ⁊ q̄-
admodū illic macedonianī pūſit
iiij Quō iude⁹ paliticꝰ per baptiſ-
ma ſit curatus.
v De ſabbatio hereſiarche eiuſq3
ſequacibus.
vi De morte theodorici atrianorū
epī ⁊ ordinatione barbas ⁊ que
ſub eo ſint geſta.
vij De ordinatōne cirilli alexandri
ni pontificis
viij Quō apd̄ pſas p maruthā epm
ſit xp̄ianitas dilatata.
ix Quēadmoduꝫ ytaliam vaſtarit
alaricus.
x De celeſtino romano pōtifice et
quō nouatianos fuerit inſecut⁹:
et de ſabbatio
xi De ſeditiōe ⁊ necib⁹ xp̄ianoꝝ q̄
p iudeos alexādriā pueneriīt.
xij De hipacia philoſopha quō ī ale
xandria fuerit interempta.
xiij Quō iudei preſumptiōis ſue pe-
nas exoluerint.
xiiij De iudeo qui dū ſepe baptiſare
tur aqua fontis abſceſſit.
xv. Quō diſgerd⁹ rex pſaꝝ xp̄iāos
fuerit pſecut⁹ ⁊ a rōanis uict⁹
xvi Quō acati⁹ epūs amide captiuoſ
pſaꝝ redemit a romanis militi-
bus vēditis vaſis eccie ⁊ paſtos
cū ſūptib⁹ ad p̄pa deſtinauit.
xvij De eudocia vxore theodoſij ⁊ de
laudib⁹ ipſius theodoſij.
xviij Quō iohes tyrann⁹ in occidēte
fuerit ſuperatus.

ℭ Incipit liber vndecimus.

ℭ Socrates. ℭ Capitulū p̄mū.

Sed archadio ipe
ratore defuncto: honori
us q̄dem eius frater re-
gebat heſperias: orienta
tales aūt prouīcie ſub di
tione manebāt theodoſij
minoris: cū eſſet annoꝝ octo: anthemio p̄-
fecto om̄ia diſponēte. Erat enī iſte nepos

phillippi ꝙ paulū epm ſub cōſtancio ab ec=
cleſia expulerat : et macedoniū introduxe
rat. Js enī muro maximo vrbē cōſtantino
polim circūdedit. Qui vir ſapientiſſim⁹ in
ter illius illi⁹ tpis hoīes: et putabat ⁊ erat
et nichil incōſulte faciebat: ſed cū multoꝝ
cōſilio q̄ erant agenda tractabat ⁊ maxie
ſophiſte troilo ſe credebat. ¶ Ca.ii.

Jmperatore igit̄ octo
ānos agente: terciū annū attic⁹
habebat epatum vir clar⁹ ⁊ eru
ditus venerabilis atq̄ prudens. Unde ēt
eccliās ſub eo magnū ſumere cōtigit īcre
mentū. Nō eni ſolis ꝓpe fidei ꝑſonis mu=
nificus erat: ſed etiā hereticis miraculum
ſue ſapiētie demōſtrabat: q̄s fatigare qui=
dē nolebat. Cū vero eos terrere tētaſſet/
denuo manſuetudinē oſtendebat. Et inter
hec nō negligebat eloquiū. Laborabat eni
circa veteꝝ lectiones noctib⁹ eis incūbēs
Quapropt̄ nō eu3 monebāt philoſophice
aut ſophiſtice lectōes. Erat enī et cōſabu=
lantib⁹ gratus/ et cū triſtibus meſt⁹ ⁊ ab=
ſolute ſcđm aplm oībus omīa factus eſt.
Primo qđem cū pbr̄ eſſet libros faciebat
et meditatos corā ecclīa recitabat. Poſt
ea vero etiā fiduciā cu3 labore ſortit⁹ ſub
oculis doctrinā laudabilē proferebat. Nō
tñ tales erant ei⁹ ſermones vt etiā ab au=
ditorib⁹ ſcripture traderent̄. Que vͦo ei⁹
tpibus memorāda ꝓuenerīt enarrabo.

¶ Capitulum tertium.

Jn ſynnada pacatiane
frigie ciuitate/ theodoſi⁹ quidā
erat epꝯ ⁊ macedonianos cū il=
lic plures eſſent inſequebat̄/ et nō ſolū eos
ciuitate ſed etiā ab agris nimia crudelita
te pellebat dū orthodoxoꝝ ecclīa ꝑſecutio
nes īferre nō ſoleat. Q̄d ille nō zelo recte
fidei/ ſed pro pecuniaꝝ amore faciebat. Cō
tra quos vniuerſos tā clericos q̄ꝫ iudices
ꝓuinciales armabat/ et precipue agapitū
eoꝝ turbabat epm. Cumq̄ iudices prouin=
cie ad inferenda tormēta ſibi ſufficere non
putaret: cōſtantinopolim eſt ꝓfectus vt p̄
fectoꝝ ſolatia mereret̄. Jbiq̄ poſito theo=
doſio ꝓpt̄ hmōi cauſam: agapitus macedo
nianoꝝ epus ad meliorē ſe contulit parte3
Habitoq̄ tractatu cū oī clero ⁊ euocās po
pulum ſibimet ſubiacentē ſuaſit eis vt con
ſubſtantialitatis ſuſciperent fidem. Hoc fa=
cto repēte cu3 maxima multitudine magī
cū omī vt ita dixerim ciuitate ad orthodo
xoꝝ eccliās venit: et orōne facta: ſedem in
qua theodoſius preſidere ſolebat obtinuit
Tūc vniens pplm ⁊ de cetero fidē cōſubſtā
tialitatis docēs: eccliam tenuit ſynnadēſē
His itaq̄ geſtis nō poſt multū tpis theo=
doſi⁹ cū p̄fectianoꝝ venit auxilio. Et nihil
ſciens hoꝝ q̄ fuerant geſta ad ecclīam pro
perauit. Ex qua ab oībus expulſ⁹: rurſ⁹ cō
ſtantinopolim remeauit: et apđ ep̄3 atticū
q̄ fuerant cōtra eū geſta depoſuit: q̄ꝫadmo
dum irrationabilit̄ epatu fuiſſet expulſus
Attic⁹ aūt cognoſcens vtilē cām eccleſie
ꝓueniſſe: theodoſiū qđem verbo cōſolatus
eſt vt patient̄ ferret/ ꝓ ponēs aūt cauſis ꝑ
ſonalib⁹ gñalē vtilitatē ſcripſit agapito vt
teneret epatū nichilq3 de inimicitijs cogi
taret theodoſij. ¶ Capitulū.iiij.

Hoc igit̄ vnū eſt rerū vti
liū/ que attici tpibus in ecclīa ꝓ
uenerūt. Sed neq̄ miraculoru3
aut ſanitatū hijs defuit cauſa tpibus Qui
dā nāq3 iudeus cū paraliticus eēt: ꝑlimis
annis in lecto iacebat. Cumq̄ oīs medicīs
ei fuiſſet exhibita : et cūctoꝝ iudeoꝝ nichil
orō ꝓualeret nouiſſime ad baptiſmatis xpīāi
grām ꝯfugit/ huic ſoli xp̄ianis medicamī ſe
ꝯmittens: hoc velocit̄ epo attico nūciatur
Quē cathecuminū factū ⁊ ſpē xp̄i promit=
tens: deportare cū lecto p̄cepit ad baptiſ=
mū. Ter iudeus paralitic⁹ baptiſmū vera fi
de ſuſcipiēs cū de fōte fuiſſet leuat⁹ egri=
tudine repente priuat⁹ eſt : ⁊ de cetero ſa=
nus fuit. Hāc igr̄ curā xp̄⁹ xp̄i etiamnr̄is
tpib⁹ demōſtrauit. Qua cā plīmi pagano
rum credētes baptiſati ſūt. Judeos ſūt l3
ſigna q̄rentes: hec tñ nō ꝓuocauerunt ad
fidē. His ita apđ xp̄ianos geſtis: ꝑlimi pul
pendētes in ſua nequicia ꝑmāſerunt. Et nō
ſolū iudei tātis ꝓdigijs reſultabāt ſ3 etiā
ſeq̄ces eoꝝ ſimilis ſapuiſſe cōuicti ſunt.

¶ Capitulum quintum.

Abbatius itaq3 cuius
ſ ſudū fecim⁹ mētionē nolēs ī ſuo
ordīe manē pb̄rat⁹ deſiderabat
epatū. Hiſdēq̄ tpib⁹ receſſit ab ecclīa no=
uatianoꝝ occaſionē hñs q̄ſi ꝓpt̄ obſeruatō
nē paſche iudaici. Faciebatq̄ collectas cō
tra ſiſinniū ſuū ep̄3 in loco ciuitatis q̄ xerolo
fus appellat̄ in archadij foro. Jllic eī rem
ꝯmiſit valde ꝑiculoſā. Die nāq3 feſtiuitatꝭ
ī euāgelica lectōe vbi ſcp̄tū ē erat enī paſ=
m iū

cha iudeoꝝ: v̾ba q̄ nuſq̄ ſcꝑta neqꝫ audita ſūt ꝑſūpſit adijcē idest maledict⁹ qui ꝑter azimas celebꝛauerit paſcha. Hoc auditum ꝓcucurrit in pplꝫ: ⁊ ſimplices decepti / nouatianoꝝ laicoꝝ ↄuenerunt ad illū; Nō tm̄ malū nō remāſit inultū: ſed in finē peſſima ei⁹ falſitas eſt ↄuſa. Poſt paululū enī duꝫ ad quādā feſtiuitatē multi cōcurrerent vt vigilias ſolite celebꝛarent formido ſubito demonica irruit ſup eos quaſi ſiſinni⁹ eoꝝ epīs veniret cū maxima multitudīe. Facta qꝫ turba quippe nocte ⁊ in anguſtie loco cōpti ſemetipos ↄtriuerūt: ita vt vltra .lxx. homines moꝛerent. Hoc factū plurīos a ſabbacianoꝝ ſecta ꝓhibuit: quidā vero ī ei⁹ ruſticitate māſerūt. ¶ Cap. vi.

Odem tēpoꝛe doꝛotheus arrianoꝝ pꝛeſul quē ab anthiochia conſtantinopolim tranſtulerunt: cū centū decem ⁊ nouē vixiſſet ānos defunctus eſt conſulatu honoꝛij ſeptimo: ⁊ theodoſij ſecūdo: ſexta nouembꝛij menſis. poſt quē arriane ſuperſtitionis barbas oꝛdinatur epīs. Sub hoc itaqꝫ barba ꝑ duos pbr̄os eloquētiſſimos arrianoꝝ religio floruit: quoꝝ alter thimotheus / alter geoꝛgius dicebat. Sed geoꝛgi⁹ doctrina helladica erudit⁹ erat: thimotheus ſacris litteris incumbebat. Et geoꝛgius quidem ſemper ariſtotelem ⁊ platonem habebat in manibus. Thimotheus oꝛigenem ita vt etiā lingua hebꝛaica loq̄ret. Thimothe⁹ dudū pſalthirianoꝝ fuit hereſeoꝛuꝫ: geoꝛgiū barbas pbr̄m oꝛdinauit. Thimotheū itaqꝫ ego ipſe vidi ⁊ cognoui q̄ꝫ amodū interrogantibus erat reſpondere parat⁹ / ſoluens obſcuriſſimas q̄ſtiones. q̄ in diuinis īueniuntur. eloquijs: teſtē vocās veraciſſimū oꝛigenē. Michi tm̄ videt mirabile quō tales viri in arrianoꝝ lege māſerunt quoꝝ vn⁹ quidē platonem ſemꝑ habebat in manib⁹. Alter reſpirabat iugit oꝛigenē dū nuſq̄ plato ſcd̄am vel terciā cām ſicut ipſe nomiare ſolet initiū ſubſiſtētie aſſerat ꝓcepiſſe: et oꝛigenes coeternū vbiqꝫ fateatur filiū patri. Qui lꝫ in ſua ſententia manſerint: religionē tm̄ arrianā perduxert latēter ad melioꝛa. Multas nāqꝫ arrij blaſphemias doctrinis pꝛopꝛijs expulerūt. ¶ Capm̄ ſeptimum.

Ater hec defuncto theophilo paſſione litargica conſulatu honoꝛij nono: ⁊ theodoſij q̄nto: facta contentione ꝓpter epātū inī thimotheū ⁊ cirillū die tertia moꝛtis theophili cirill⁹ oꝛdinat epīs: ⁊ maioꝛi faſtu q̄ꝫ theophil⁹ tenebat xp̄atū. Qui mox epāt⁹ ſui ꝑncipio nouacianoꝝ claudēs eccl̄ias: oīa vaſa eoꝝ ſacra percepit epīmqꝫ eoꝝ theopōpum reb⁹ q̄s hēbat oīb⁹ ſpoliauit. ¶ Ca. viij.

O tēpe apud perſas eſt xp̄ianitas dilatata. Inter romanos eī ⁊ perſas ſemꝑ pꝛopē diuerſas cās mittūtur legationes. Tūc ergo caſus attulit: vt maruthas meſopotamenus epīs cui⁹ dudū meminim⁹: a romanoꝝ impatoꝛe ad ꝑſaꝝ deſtinaret regē. Qui multam reuerentiā apud marutham īueniēs: eū decenē honoꝛabat ⁊ tanq̄ diuinū reſpiciebat virū. Hoc factū moꝛdebat magos metuentes ne regē xp̄ianū fieri ſuaderet. Nā cum doloꝛe capitis multo tpe toꝛqueret: magis eū curare nō valētib⁹ maruthas oꝛōnibus fecit incolumē. Ob hanc ḡ cām moliti ſunt quādā magi fallaciā. Et qm̄ perſe ignē colunt: cōſueuitqꝫ rex in quadam domo ignē ardentē ꝑpetuo ſuppliciter adoꝛare: magi ſub terra hoīem quendā abſcōdētes tp̄e q̄ rex ſolebat oꝛare ⁊ eū talia clamare fecerūt Mitte foꝛas regē: impie eī egit: q ſacerdotē xp̄ianoꝝ iudicat eē venerandū. Hec audiens diſgerdis ꝑſarū rex: lꝫ reuerētiā hr̄et / tm̄ maruthā abiicere cogitabat. Porro maruthas x̄pe dō venerabil hō vacabat oꝛōib⁹ per quas inuenit dolū magicis artib⁹ fabꝛicatū. Veniēſqꝫ ad regē noli inq̄t illudi rex: ſed ingreſſus dū audieris vocē fodi iube ⁊ doli cās inuenies. Non enī ignis loquit ſꝫ hoīm molimina hmōi eſſe noſcūtur. Hoc dicto flexus eſt ꝑſaꝝ rex. Et rurſus ingreſſus vbi ignis inextinguibilis ſeruabat cum audiſſet vocē iuſſit fodi locū. Tunc qui mittebat quaſi diuinā vocē inuētus arguit. Iratus itaqꝫ rex magoꝝ gen⁹ vſqꝫ ad decimaꝫ iuſſit īminui poꝛtionē. Hoc facto maruthe dixit vt tēpla que vellet edificaret. Ex hoc apud perſas ſumpſit xp̄ianitas incremētū. Tūc igit maruthas a perſis cōſtantinopolim remeauit. Et nō longo poſt tp̄e rurſum deſtinatus eſt. Iterūqꝫ magi machinabantur ne eū ſuſcipet rex. Fecerūtqꝫ fetoꝛem quēdā in locū vnde rex tranſire ſolebat: et q̄ſi a xp̄ianis factū fuerit derogabāt. Cūqꝫ rex ſuſpectos iam habēs magos hoc cū ſtudio requiſiſſet denuo ab eis concinnatum eſſe cognouit. Quāobrem plurimos eoꝛuꝫ

ſupplicijs tradidit. Maruthamvero potiori honore coluit: ⁊ romanos valde dilexit. eorq3 ãplexat⁹ eſt pacẽ. Qui pene xp̄ian⁹ fieri potuit dũ aliõ miraculũ per maruthã ⁊ ablatem pſidis ep̄m ꝑueniſſet. Ambo nãq moleſtũ demonẽ a regis filio propulerũt orõnibus vacantes atq ieiunijs. Poſt hec alijs diſgerde, defuncto añq fieret xp̄ian⁹ ad eius filium peruenit imperium. Cui⁹ tẽpore inter perſas atz romanos pacta ſoluta ſunt.

¶ Capitulum.ix.

Er idem tempus innocentius primus rome nouatiãos pſequi cepit: multoſq eorum tulit eccleſias. Quo tempe roma eſt a barbaris depredata. Alaricus enim quidã barbarus ditioni romanoꝝ: ⁊ theodoſio impatori ſubiectus/ atq3 contra eugeniũ tyrannũ ſolatia prebens: ⁊ ꝓpterea romanis dignitatibus honoratus: felicitatẽ ſuã nõ ferens: imperare quidem nõ elegit: ſed diſcedens ab vrbe conſtantinopolitana venit ad partes heſperias. Cũq3 veniſſet illiricũ oĩa ſubuertebat: ⁊ tranſiẽs theſſaliã habita cõgreſſione circa fluuium pinũ apud nicopolim epyri/ pene tria milia viros eius theſſalij peremerunt. Poſt hec aũt quicqd eis incurreret deſtruentes: nouiſſime rome venerunt. Quã vaſtãtes plurima quidem miraculoꝝ eius igne concremauerũt: pecunias autem abripuerũt: multoſq ſenatorij ordinis diuerſis ſubdidere ſupplicijs. Deridenteſq romanoꝝ regnũ/ imperatorem fecerũt quendã noĩe atalũ: quẽ vna die tanq impatorẽ fecerũt procedere: altera vero ſerui ſchemate miniſtrare. Hec dũ egiſſet alaricus in fugam repẽte conuerſus eſt fama ꝓcedente q theodoſius imperator contra eum miſiſſet exercitum: que fama non fuit ficta ſed vera: nanq exercit⁹ veniebat. Fertur itaq3 q cum alaricus pergeret romã vir quidam venerabilis cõuerſatione monachus eum monuiſſz: vt mala talia facere non auderet: neq necibus gauderet aut ſãguine. At ille. Nõ inquit ego volens romã proficiſcor: ſed quidam quotidie michi moleſt⁹ ẽ torquẽs ⁊ dicẽs Perge ⁊ romã deſtrue ciuitatem. Hec etiam de his dicta ſufficiant.

¶ Capitulum.x.

Ater hec celeſtinus rome ordinatur ep̄s: qui etiã nouacianorum abſtraxit eccleſias ⁊ eorũ epiſcopum nomine ruſticulũ in occulto coegit celebrare collectas: vſq3 ad illud nanq3 tp̄s plurimas nouaciani habebãt eccl̄ias. Porro conſtantinopolitani non talia pertulerũt ſed eũ eos diligerent etiam ĩtra vrbem eos collectas facere permiſerunt. Moriente vero ſiſinnio nouatianoꝝ ep̄o criſantus ad epiſcopatũ trahebatur: vir multis romanorum dignitatibus honoratus. Quo fugiẽte ſabbacius ſe tempus oportunũ ad ep̄atũ inueniſſe credens/ fecit quoſdam ignobiles ſibi manus ĩponere iuſiurandũq3 qd prebuerat paruipendens. Cuius mores cũ populus abhorruiſſet: chriſantum per loca oĩa requirebant. Quẽ inueniẽtes in bithinia inuitũ ſacerdotium ſuſcipere coegerũt Qui nichil pcipiebat eccl̄ie niſi vñico die duos panes.

¶ Capitulum.xi.

A ſiquidez tempeſtate iudeoꝝ genus ab alexandria eſt hmõi cauſa ꝓiecta. Alexandriorum populus pluſq alie generatões ſeditionibus deditus eſt: qui ſi occaſionẽ acceperit importabilia mala cõmittit. Nam p̄ter ſanguinem nõ ceſſat a lite. Cõtigit itaq tũc vt inter alterutros contentões haberent/ non propter neceſſariaz cãm: ſed propẽ ſtudiũ pantomimoꝝ: q enim is q die ſabbatorũ ſaltabat plurimũ habebat pplm iudeoꝝ dum vacantes non auditioni legis ſed theatris occuparẽtur: ea dies litigioſa extitit inter partes. Cũq hoc aliquatenus fuiſſet ab alexandrie prefecto correctum: nichilominus mãſere iudei partis alterius inimici. Et cũ eſſent ſemp xp̄ianis infenſi ꝯ pantomimos eoꝝ amplius dimicabant. Tunc igitur oreſtes prefectus alexandrie feſtiuitatẽ quandã quã policiã vocãt/ in theatro celebrabat vbi ⁊ aderant quidã armatorũ cirilli: diſpõnes prefecti volentes agnoſcẽ. Inter quos quidã noĩe gerax doctor puerilium litteraꝝ: et cirilli feruentiſſimus vehementer auditor: ac ſollicitus plauſus in eius expoſitionibus excitare. hũc itaq geracẽ cũ vidiſſet ĩ theatro iudeoꝝ turba: clamabat aduerſus eum q ꝓ nichilo veniſſet niſi vt in theatro ſeditiones inter pp̄los excitaret. Verũ horeſtis dudũ habens odiũ contra cirilli ſuperbiam: arreptũ geracem publice fecit in theatro agitari verberib⁹. Hoc cirillus agnoſcens: ꝓuocatis priorib⁹

iudeoꝝ (vt decebat āmonuit) ne cōtra xp̄ia
nos ſeditiones excitarēt. Porro turba iu
deoꝝ hoc paruipēdens maiora cōtra xp̄ia
nos tractauere molimina. Dantes itaqꝫ ſi
bi met ſignū vt anulum factū ex palma oēs
haberēt in digito ꝯ xp̄ianos hoc mō dimi=
cauerūt. Fecerūt enim quoſdā de ſuis vna
nocte per oēs ciuitatis diſcurrere regiōes
clamantes qm̄ alexādrina arderet eccleſia
Ob quā rem xp̄iani vndiqꝫ concurrebant/
quaſi eccl'ie flāmas extinguerēt. Porro iu
dei ignorātes interimebant: ſemetipſos
per ſignū ānuli cognoſcētes: ac ꝑcentes al
terutris. Facto aūt die latere nequiuerūt
Ob hanc rē ꝯmotus cirillus cū maxia mul
titudine ſynagogi aſtitit iudeoꝝ: ꝛ illas q̄=
dē abſtulit/ iudeos aūt expulit ciuitate eo
tūqꝫ ſubāꝫ diripere populis imꝑauit. Hoc
ergo modo iudei a temporib⁹ alexādri ma
cedonis illā habitātes vrbē: tunc nudi ꝓ=
ſus expulſi ſunt: ꝛ per ſingula loca diſperſi.
Adamanchius vero medicine ſophiſta cō=
ſtantinopolim veniens a xp̄ianis ſe fore ꝑmit
tens: poſtea reuerſus in alexandriā ē. Igit̄
alexandrie p̄fectus horreſtes valde contri
ſtabatur eo q̄ populoſam vrbem ita deſola
tā repente conſpiceret. Unde etiā principi
retulit quod ꝓueīt. Sed ꝛ cirill⁹ delicta iu
deoꝝ imꝑatori nō tacuit: ꝛ horreſtis amici
cias cogente populo poſtulauit. Cunqꝫ p̄fe
ctus amiciciaꝝ verba refutaret euangelia
obtulit ei cirillus. Et dum neqꝫ ſic ei⁹ cor=
da ſubigerentur: hec denuo ꝓuenerūt Mō
nachoꝝ quidā in monte nitria cōſtituti fau
tores theophili ex illo quo cōtra dioſcoruꝫ
īiuſte fuerit coarmat⁹ etiā pro cyrillo libē
ter ꝑlia ſuſceperūt. Relictiſqꝫ monaſteriis
viri pene q̄ngenti et venientes ad ciuitatē
ꝓcedentē in carpento p̄fectū īmolatorē
ydoloꝝ paganūqꝫ clamabāt. At ille putās
īmiſſione cirilli factū: clamare cepit. Xp̄ia
nus ſū/ et ab attico cōſtantinopolim bapti
ſat⁹. Illis hec v̄ba deſpicientib⁹ āmoni⁹
q̄dā eoꝝ p̄fectū petra ꝑcuſſit ī capite. Qui
repēte cōpletus eſt ſanguīe ꝛ recedentib⁹
officiis atqꝫ lapidū īpetū declinantib⁹ cū
paucis remanſit. Inter hec ꝓplus cōcurre
bat vt p̄fecti vindicaret iniuriā. Detentū
qꝫ āmoniū tandiu verberib⁹ caſtigauit do
nec traderet morti. Nō poſt multū hec nū
ciantur īꝑatori. Corp⁹ aūt āmonii ſumens
ciril⁹: in q̄dā eccl'ia ſepeliuit eiqꝫ aliud no
men impoſuit vt non pro ſua culpa: ſed ꝓ
xp̄o mortu⁹ crederet̄. Cui laudes q̄ſi mar=
tyribus offerebat. Sed qui vere nouerant
q̄ꝛ dignas ſuſceꝑat ꝓ ſuo ſcelere penas: ci
rillum valde culpabāt. Sed neqꝫ in hoc ſo
lūmodo cirilli et horreſtis aduſitas cōquie
uit: q̄n poſt hec aliud eſt exortū. ¶ Ca. xii.

Erat in alexandria q̄dā

mulier hypacia nomīe filia theo
nis ph̄i: ꝛ in tantū erudita vt ſuꝑ
ph̄os eius tꝑis emineret: et in platonicam
ſcolā a plotino venientē: ſuſciꝑet ip̄a ſucceſ
ſionē atqꝫ oēs philoſophicas lectiones ex=
poneret. Quaproꝑ̄ oēs currebāt ad eam
ꝓpt̄ honeſtam doctrine fiduciā. Veniebat
ei etiā ad iudices: nec hēbat vllā verecūdiā
apud iudicē ꝑmixta viris dū eā cuncti pro
ſui caſtitate venerarēt̄. Tūc ḡ īuidia ꝯ hāc
ſeuꝫ ē accēſa. Dū ei crebro ꝯgēt ad horre
ſtē eccl'iaſtic⁹ ꝓpl's mor⁹ aduſ⁹ eā ē tāqꝫ ip̄ſa
eum ob amiciciis ꝓhiberet ep̄i. Quāobrē
conſpirantes viri acerrimo feruore pulſati
quorum dux erat quidā petrus lector obſ=
uauerunt mulierem ad propria remeantē/
eamqꝫ de vehiculo deponentes ad eccleſiā
que vocatur ceſaris traxerunt/ ꝛ veſtib⁹ ex
utam lapidibus ꝑemerūt. Quā poſtea mē
bratim dilacerantes in loco qui dicitur ci=
narus igne concremauerunt. Hec res non
mediocrē liuorem cirillo ꝛ alexandrine cō=
cuſſit eccl'ie. Aliene nāqꝫ ſunt a xp̄ianis ce
des ꝛ pugne. Hec igit̄ acta ſunt quarto an
no epiſcopatus cirilli: cōſulatu honorii dex
cimo: ꝛ theodoſii ſexto: menſe martio ieiu=
niis exiſtentibus. ¶ Capitulum. xiii.

Post paucum vero tem=

pus iudei rurſus illicite contra
xp̄ianos agentes/ puniti ſunt in
loco qui dicitur neſtar: poſito inter calcidē
ꝛ ancirā ſyrie. Hic itaqꝫ iudei cōſueta que
dam riſibilia celebrantes per ebrietatē ac
cenſi inter alia xp̄ianis ip̄iqꝫ xp̄o derogare
ceperunt deludētes cruci ꝛ ſpem in eo qui
eſt crucifixus habētib⁹. Comp̄hendentes
igitur infantulum chriſtianuꝫ alligatū cru
ci ſuſpenderunt. Et primū quidem delude
bant ꝛ irridebant ei. Poſtea vero correcti
veſania ip̄m infantulū verberibus ꝑemerūt
Ob hoc ergo dira congreſſio inter eos atqꝫ
xp̄ianos exorta eſt. Quod dum principes agnou=
iſſent prouinciaꝝ iudicibus mandatū eſt
vt hmōi quererentur auctores ꝛ punirent̄
ꝛ hoc modo dignam vltionem ſue nequicie
receperunt. ¶ Capitulum. xiiii.

¶ Capitulum. xiiij.

A ſiquidē tempeſtate
iudeus quidā ſeductor: ficta xp̄i
anitate crebro baptizabat̃ ⁊ hac
arte pecunias congregabat. Cūq; multis
hereſibus illuſiſſet arrianoꝝ atq; macedo=
nianoꝝ: poſtremo ad eccliam venit orho=
doxoꝝ. Cui dū tp̄s ieiunioꝝ fuiſſet impoſi=
tum / multiſq; adhuc diebus occuparet̃ ce=
pit feſtinare vt quaſi in feruenti ſtudio bap
tiſmatis dona perciperet. Preparat̃ bap=
tiſma ⁊ veſtis congrua baptiſmatis. Cūq;
fons fuiſſet impletus deducitur iudeus ad
baptiſandū Tunc dei quedā inuiſibilis virt⁹
aquam diſparere precepit. Cūq; preſentes
nō cogitantes dei virtutē aquā per cuniculum
proprium defluxiſſe ſuſpicarent̃: dilligē
ter vndiq; clauſum rurſus impleuerūt fon
tem. Et denuo deducto iudeo aqua diſpuit
Tūc ſacerdos. Quid mali inqt feciſti o hō
An certe neſciēs baptiſma iā potitus es?
Ob hanc rem cū diuerſi concurrerent: q=
dam iudeū recognouit quē baptiſarū ab at
tico ep̄o ip̄e ſuſcepat. Et hoc mō illi⁹ frauſ
vniuerſis apparuit.

¶ Capitulum. xv.

Anterea defuncto diſger
do rege perſaꝝ: eius filius bara=
banis ei ſucceſſit. Hic inſtigatus
a magis crudelibus torquebat ſupplicijs
xp̄ianos. Cunq; xp̄iani apud perſas oppri=
merent̃ ꝯfugiūt ad romāos eorū petentes
auxiliū. Quod attic⁹ ep̄s libenter excipiēs
eoſq; quantū erat poſſibile fouens que ge=
ſta fuerant theodoſio nūciauit imperatori
Eo quoq; tp̄e etiam alia cā ꝓuenerat que
romāos perſis faciebat infenſos. Nā ꝑ ſe
aurifoſſores quos a romanis ad mercedē
acceparant reddere cōtemnebant: ⁊ q2 one=
ra negociatoꝝ romāoꝝ violēter abſtulerāt
Cū illa ergo ingratitudine etiā xp̄ianoꝝ
ad romāos cōfugientiū eſt adiecta. Mox ꝙ
perſarū rex legatos mittit: repetens fugiē
tes. Porro romāi nequaq̄ ad ſe ꝯfugien=
tes reddē voluerūt: nō ſolū ſupplices libe=
rare ſtudēres ſ3 ꝓ xp̄ianitate libent̃ oīa ſu
ſtinere. Quāobrē dimicare q̄ ꝑituros xp̄ia
nos tradē poti⁹ elegerūt Solutis igit̃ propt̃
hoc pactis bellū crudele cōmiſſū eſt.

De quo abſurdū nō eſt pauca narrare. Ro
manoꝝ igit̃ īpator miſit exercitū: cui p̄fuit
milicie magr̄ ardabur⁹. Is eni ꝑſicā regio
nē ꝑ armenie fines ingrediēs: vnā ei⁹ ꝓui
ciam azamenſē valde vaſtauit: cui cū plimo
exercitu narzeus dux parthoꝝ regis occur
rit. Factaq; cōgreſſione deuictus ē. Quo
facto cogitauit per meſopotamiā romāoꝝ
ꝓuinciā ſine cuſtodia cōſiſtentē inuadere:
⁊ hoc mō de romāis vlciſci. Sed romanoꝝ
ducē narſei cōſiliū latere nō potuit. Depre
datus enim azazenā velociter regionem ⁊
ipſe meſopotamiā venit. Et iō narſe⁹ l3 mlt
tum habuiſſet exercitū: romanoꝝ terras in
troire nō potuit: ſed veniens ad niſibin ꝑſa
rū ciuitatē in cōfinio conſtitutā ardaburio
mandauit vt diē ⁊ locū ſtatueret prelioꝝ
At ille venientib⁹: Nūciate inqt narſeo q2
nō qñ tu volueris: romanoꝝ pugnabūt im=
patores. Verū impator deo ſoli ſpē belli cō
mittens deſtiauit exercitū. Et q2 fideliter
deo ſupplicās repēte impetrauit auxilium
hinc dat̃ agnoſci. Dū igit̃ cōſtantino=
polim ꝓ euentu belloꝝ eſtuatio magna cō=
ſurgeret: angeli dei iter agentibus per bi=
thiniam ad vrbē cōſtantinopolim ſe demō=
ſtrauerūt / iubētes vt confiderent ⁊ orarēt
⁊ deo crederēt q2 romāos victoria ſequere
tur: dicentes ſe mediatores belli directos
a deo. Hoc auditū nō ſolū ciuitatē ſed etiā
milites cōfortauit Cunq; ad meſopotami=
am bellū fuiſſet de armenie regione trāſla
tum romāi perſas niſibi clauſos fortit̃ obſi
debant: ligneas turres facientes aduerſus
eos: eaſq; ꝯ muros applicantes ⁊ plurios
de muris cōtra ſe pugnātiū ꝑimētes

Porro bardebanes perſaꝝ rex audiēs aza
zenam regionē ab eis fuiſſe vaſtarā: et eos
qui in niſibi clauſi videbātur obſeſſos ſeip
ſum cū magno exercitu p̄parauit occurre=
re. Miratuſq; romanoꝝ virtutem: ſarrace=
noꝝ ſolacia poſtulauit. Quoꝝ tunc erat rex
alamundarus vir fortis ⁊ ꝑliator ꝗ dū mul
ta milia ſarracenoꝝ haberet / perſarū regi
victoriā promittebat: ſeq; ei anthiochiam
ſyrie traditurꝝ ſed nō contigit qđ putauit.
Deus eī oīb⁹ ſarracenis quendā irrōnabi=
lem metum latenter iniecit: ita vt putarēt
ſibimet romanos inſiſtere. Turbatiq; nec
habentes quo fugerent in fluuiū effraten
ſemetip̄os armati proiiciebant. vbi pl⁹ cen
tum milia viroꝝ necati atq; conſumpti ſūt
His ita prouenientibus niſibin obſidētes
cum audirent perſarum regē plurimos ele
fantos adducere perterriti: cuncta quidē
obſeſſionis machinamenta concremauer̃t
⁊ ad propria loca reuerſi ſūt. Qui vero cō=

greſſiões poſtea ꝓuenerūt. Et quō arrobi das alter romanoꝝ magiſter militū fortiſſimū perſarum monachum interemit. Aut quō ardaburiꝰ ſeptem fortiſſimos perſarū duces inſidijs captos occidit: vel quō biacianꝰ alter dux romanoꝝ reliquos ſarracenos extinxit ꝑtereundum eſt ne videar mltum a propoſita relatione digreſſus. E

Que tunc igitur gerebantur velociter imꝑatori theodoſio nūciata ſunt. Quō autē hec cito cognoſceret indicare nō piget. Inueñt quēdā virū animi habitu corꝑiſq; fortiſſimū noīe palladiū qui tāta velociter veredos agebat: vt tribus diebuſ perueniret ad terminos romanoꝝ atq; perſarū ꝛ rurſus totidem remearet ad conſtantinopolī ciuitatem. Ita eni etiam alios romāi imperij termīos velociter tranſibat. De quo qdam eloquentiſſimus ſic ait. Iſte vir cū ſit lata romana reſpublica eam ꝑuulam ſua velocitate demōſtrat. Quē etiam pſarū F rex ſepius āmiratus eſt. Romanoꝝ igitur īperator licet videret apte ſibi collatam a deo victoriam ꝓueniſſe/ tamen pacē non diſſimulauit expetere/ miſitq; helionem virū prudentē ꝛ honoratū vt cū pſis de pace loqueretur. Qui dū veniſſet meſopotamiā vbi erant foſſata romanoꝝ miſit ꝓ pace petenda legatariū quendā maximū virū eloquentiſſimū ardaburij militie magiſtri cōſiliariū. Qui pro pace veniens ad perſarū regem miſſum ſe nō ab imperatore ſʒ a ducibus aſſerebat dicens: qꝛ hoc bellū ꝓ ſui ꝯtemptu neq; ꝑueniſſʒ ad principem. Cū q; paratus eēt vt legatarij verba ſuſciperet qꝛ fame ciuis laborabat exercitus: veniens numerꝰ qui apd eos īmortaliū appellatur. eſt enim decē milia viroꝝ valde fortiſſimoꝝ non prius dixerūt pacē cum romanis eē faciendā ꝙ ipſi eos ſiue cuſtodia conſtitutos inuaderent. Quibus verbis perſuaſum eſt regi vt ſe a pace ſuſpenderet. Tunc legatarium quidē clauſū ſeruari fecit/ ꝛ miſit numerū immortalium dimicare contra romanos. Qui veniētes in duas acies diuiſi medios habuere romanos. Porro romani vnam perſaꝝ videntes aciē contra eam ſe ꝑparabant/ aliam non videbant que paulatī acceſſit ad pugnā. Cunq; ergo iam cōgreſſio pene eſſet in opere: dei ꝓuidentia ex quodam colle exercitus alter appuit romanorum cum duce ꝓcopio. Qui cū videret ſocios in periculo inſtabat a dorſo perſaꝝ. Tūc in medio cōcluſi qui circundederant prius romanos in momēto ab eis extincti ſunt. Quo facto romani ad alios qui erant ī ſubſidijs poſiti concurrerunt/ eoſq; fortiṫ iaculati ſunt. Sic igitur qui immortales appellabanṫ oēs mortales apparuerūt: pc̄as exigente xp̄o de gente perſaꝝ/ eo ꝙ plurimos eius famulos occidiſſent. Porro rex perſaꝝ infortunij ſui cauſam agnoſcens: ſimulabat ſe neſcire qd geſtū eſt. Suſcepitq; legationem dicēs legatario romanoꝝ. Nō bello cedēs pacē amplector ſed tibi preſtare volens: qꝛ oīm romanoꝝ te ſapientē eē cognoſco: ꝛ hoc mō bellum ꝓpter xp̄ianos exortum de parthoꝝ regione ceſſauit. Cōtigit enim cōſulatu honorij tertiodecimo ꝛ theodoſij decimo.

Capitulum .xvi.

t Unc igiṫ acaciū amide ciuitatis ep̄m actus optimꝰ reddidit clariorem. Cū enī romani milites captiuos pſaꝝ de azazena regione vaſtata reddere regi ꝑthoꝝ nullo modo vellent: captiui fame conſumebanṫ dū eſſent circa ſeptem milia/ quod perſaꝝ regem nō mediocriter contriſtabat. Tūc igitur acacius cōuocans clericos ſibi ſubiectos: viri inquit fratres deꝰ noſter nec diſcis nec calicibus opus habet. Nam neq; comedit neq; bibit. Et qꝛ multa vaſa aurea ꝛ argentea eccl'ia noſtra ex oblatione xp̄ianoꝝ habet/ cōuenit ex his liberari exercitum captiuorum/ egentibuſq; cibos offerri. Hec ꝛ his ſimilia cum dixiſſet cōflauit vaſa ꝛ militibus dedit precium captiuoꝝ. Quos dum recreaſſet cibis datis ſumptibus ad regē ꝓpriū deſtinauit. Hoc mirabile opus acacij perſarum rex magis obſtupuit/ qꝛ ꝛ bello romani ꝛ beneficijs euiciſſent. Aiunt enī qꝛ etiā deſideriū habuerit perſaꝝ rex vt videret acaciū/ ſed hoc theodoſiꝰ ꝓhibuerit īꝑator.

Capitulum .xvij.

v Ictoria ſiquidē auxilio dei collata romani plurimi pollētes eloquijs: conſcribebant laudes imꝑatoris. Cuius vxor heroico metro poemata multa cōfecit. Erat enim eloqns filia leonci ſophiſte athenienſis/ a patre oībus lectionibꝰ erudita. Quā dum imperator ductꝰ eſſet vxorem xp̄ianā atticꝰ fecit ep̄s: ꝛ in baptiſmate cum prius vocareṫ ar

thenais eudochie nomē īpoſuit. Multi er=
go ſicuti dixi volentes innoteſcere: alij ſuā
facundiam demōſtrare: precōia impatoria
conſcripſerūt. Ego vero nec innoteſcē cu=
piens/ nec facundiā ſermonis oſtēdere cū
veritate impatoris bōa memorare ſtudeo
q2 ſunt damnoſa ſi tacentur. Primū itaq3
regaliter natus atq3 nutritus nihil habuit
tepidū ſed ſic fuit ſapiens vt inter cōfabulā
tes experimentu3 oīm crederetur habere
cauſaꝝ. Perdurabat in frigore ſitir ⁊ eſtu.
Plerūq3 ieiūabat/ ⁊ maxime quarta feria
⁊ ſexta ſtudio xpianitatis nec aliter q̄ mōa
ſterium regalia videbantur. Ipe nanq3 ma
tutino ad ſuas ſorores pergēs diuinas di=
cebat laudes. Quāobrem etiam ſacras lit
teras ſine codice recitabat. Loquentibus
epis velut olim ſacerdos tactus ex diuīa le
ctione reſpōdebat. Cōgregabatq3 ſacros
codices ⁊ quoſcunq3 quilibet eoꝝ interpre
tes ſeu expoſitores conſcripſiſſe videbant
plus q̄ ptolomeꝰ ſtuduerat filadelfꝰ. Pa
tientia atq3 clementia vniuerſis hominibꝰ
eminebat. Nā iulianus impator licet phi=
loſophus diceretur: non tamē anthiocēſiū
portauit iniuriam: ſed maxīa theodoro tor
menta indignatus impoſuit. Porro theo
doſius multum gaudens ſilogiſmis ariſto=
telis: philoſophiam exercebat opibus: irā
triſtitiam: libidinēq3 deuincēs ⁊ in nullo ſe
vlciſci deſiderans. Dū igitur a quodam fa
miliariū interrogaretur: cur nullū ſe leden
tium morti ſubiceret: vtinā inquit eſſet mi
chi poſſibile ad vitam etiā mortuos reuoca
re. Quē dum alter ꝑ ea cauſa requireret:
non eſt inquit magnū neq3 difficile hoiem
mori. q2 neq3 deo ſoli ſemel mortuum ex pe
nitentia ſuſcitare. Sic enim fuit clemēs vt
ſi quando qſpiam dignū aliquid morte cō=
mitteret: nec vſq3 ad ciuitatis portas mori
turus ꝑueniebat: ſed ex eius clemētia con=
tinuo reuocatio ſequebatur. Dū aliquo tē=
pore ipe in amphiteatro conſtantinopole=
os expectaret cepit clamare populus: cru
dele/ beſtie artifex ꝓ bolis pugnet. At ille
neſcitis inquit q2 conſueuimus nos expe=
ctare clementer? Tanta enim pietate ꝓcel
luit vt omēs quidem deo conſecratos hono
raret: ꝓcipue tamē quos audiebat venerā
da actione pollere. Fertur autem q2 dum
conſtantinopolim epiſcopus chebronenſis
fuiſſet mortuus / ſagum eius valde ſordi=
diſſimum queſierit/ eoq3 circūamictus ſit:
credens ſe aliquid ex defuncti ſanctitate ꝓ
mereri. Cū aliquādo aeris tempeſtas eſſet
⁊ illic circū propter populū expectaret: ple
no circo tempeſtas vehemētius agebatur
multo ymbre diffuſo. Dumq3 hoc fieret ſu
am voluntatem impator aperuit/ fecitq3 ꝑ
preconem clamari q2 melius eēt ſpectacl3
contemnere ⁊ omēs rogare deū vt illeſi ab
imminente tempeſtate ſeruarentur. Quo
dicto cūcti deo magno gaudio ſupplicātes
hymnos concorditer offerebant/ ⁊ tota ci=
uitas velut vna pſallebat eccliā. In medio
aūt hoꝝ imperator exiſtens ꝓuato ſchema
te properabat. Nec ſpe ſua fruſtratus eſt.
Repente nanq3 aer ad ſerenitatē diuia cle
mentia reuocatus: annū prebuit frugibus
vniuerſis vberrimū. Si quando bella mo=
uerentur ſcdm dauid confugiebat ad deu3
ſciens eum prelioꝝ auctorē: inimicos orati
onibus ſuperabat.

Capitulū. xviij.

Oſt paululum itaq3 tē=
pus pſici belli defuncto impera=
tore honorio/ conſulatu aſclepio
doti ⁊ mariniani auguſto menſe/ quomodo
iohannem tyrannum deo ſe committēs ſu
perauerit enarrabo. Sicut enim tunc ſub
ſub moyſen hebreis cōtigit rubrum tranſi
re mare/ talia etiam eius ducibus euenerūt
dum eos mitteret cōtra tyrannum. Defun
cto ſiquidē ſicuti diximus honorio pricipe
cognoſcens theodoſius celauit factum: et
alia dicendo diuerſoꝝ ſuſpitionibus obuia
uit. Inter hec mittit magiſtrum militu3 in
ſalonas ciuitate3 dalmatiaꝝ: vt ſi qua bel=
loꝝ cōmotio proueniret circa partes heſpe
rias vicinis adiutor eēt. Quo facto mortē
patrui patefecit. Inter hec iohēs primꝰ im
perialium conſcriptorum nō ferēs ſuā feli=
citatem imperium cōtendit arripere. Mi=
ſitq3 legatos ad imperatorem theodoſiu3
petens vt eius ſuſciperet imperiū. At ille
legatos quidem recluſit in carcere miſitq3
magiſtrum militum ardaburium qui mul=
tum laborauerat apud perſas hic ſalonam
veniens exinde nauigauit aquileiam. Con
tigitq3 ventum aduerſum flare ita vt tyran
ni manus incideret. Quo capto ſperabat
ad neceſſitatem peruenire theodoſium: vt
per hoc eum decerneret impatorē ſi vellet
magiſtrū militū liberare. Impator tū vt au
diuit factū eſtuabat ne qd mali ardaburiꝰ

ſuſtineret. Aſpar vero ardaburij filius B
cognoſcens patrem a tyranno teneri: et multa milia barbarorum in ſolatio tyranni conſiſtere quid faceret ignorabat. Quo tūc imperatoris orōne preualuit. Angelus enim dei ſub ſchemate paſtoris educebat aſparē: et oēs qui cum eo erant ac per paludem adiacentem rauēne ad loca ſperata peruenerunt In ea nāq ciuitate tyrannus degēs habebat exercitūm vnde nullus aliqñ tranſiſſe fertur. Tunc ergo deus inadibilē terrā fecit adibilē. Tranſeuntes nanq per ſiccā paludis aquam apertaſq inuenientes ciuitatis portas tyrannū quoq detinuerunt. ℂ
Tunc ergo piiſſimus imperator reuerentiā quā circa diuinitatē habebat oſtendit. Dū enim circū expectaret nunciatum eſt ei tyrannum fuiſſe peremptum. Quāobrem ſermonem fecit in populo dicens venite ſi placet relinquentes hanc volūtatem et pergētes ad eccliā gratificos deo ſoluamus hymnos cuius manus tyranni preſumptionibus obuiauit. Quo dicto ſpectaculo ceſſante per medium circū cuncti cū eo concorditer gratias agentes ad eccleſiam peruenerūt ita vt tota ciuitas vna videretur ecclia. Venienteſq ad locū orōnis iugi die gratias dño retulerunt.

ℂExplicit liber vndecimus.

ℂIncipiūt tituli libri duodecimi.

i De ortu valētiniani principis filij placidie.
ij De bonis actibus attici conſtātinopolitani pōtificis.
iij De ordinatione ſiſinnij et moribus ipſius et qr proclus ordinatus cizici nō ſit ſuſceptus.
iiij De ordinatione neſtorij et q̄ ſub eo in eccliis mala peruenerūt.
v De epheſino cōſilio contra neſtorium
vi Quō iohānes anthiochenus cirillum damnauerit.
vij De ordinatione maximiani conſtantinopolim.
viij Quanti epi ex alijs ad alias eccleſias ſunt mutati.
ix Quō apud cretam quodā iudeo dicēte ſe eſſe moyſen plurimi iudeorum deceptōne ſint mortui et reliqui facti ſunt xpiani
x De magno incendio conſtātinopolim facto et morte maximiani atq conſtitutiōe procli.
xi De conuerſatōe et moribus procli
xij De victoria barbarorum
xiij Quō filia theodoſij valentiniāo ſit iuncta
xiiij Quō corpus iohīs epi ſit conſtantinopolim reuocatum
xv Quō eudocia vxor imperatoris ad hieroſolimā properauit.
xvi Quia proclus thalaſſiū ſenatorē auctoritate ſua ceſarie cappadocie fecit epm.

ℂIncipit liber duodecimus

ℂCapitulum primum.

Gitur occiſo tyrāno cogitabat theodoſius imperator cui deberet heſperiarum regna cōmittere Tunc valētinianus erat valde puer / natus ex mīe placidia eius quidē amita filia theodoſij maioris theodoſij / archadii et honorij ſoror de patre cōſtantio qui ab honorio imperij iura ſuſceperat: paruoq tempe cū eo regnauerat. Hunc ergo valentinianum conſobrinū ſuum ceſarem factum: mittit ad partes ytalie: cum quo matrem pariter placidiam eiq vniuerſam diſpōnem commiſit imperij. Cumq voluiſſet ipſe quoq ytaliam pergere vt conſobrinū ad imperij culmē eueheret: quatinus ſui vigore tyrānorum remoueret audaciā / veniens vſq ad theſſalonicam languore prohibitus eſt. Quāobrē coronam imperialem poſt hec conſobrino per patricium ſtiliconē mittēs conſtantinopolim remeauit. Hec de talibus retuliſſe ſufficiat

ℂCapitulum .ij.

Sic atticus epiſcopus cauſas ecclie ſapiā mirabiliter diſponebat doctriniſq populum ad virtutis ſtudia prouocabat. Cūq videret diuiſam eccliam: cū iohannite ſeorſum apud ſemetipſos ſacra ſolēnia celebrarent: iuſſit vt in orōibus memoria iohānis haberetur ſicut aliorum dormientiū eporum fieri conſueuit. per hoc ſperans plurimos ad eccliam reuocare. Largus aūt ſic erat vt nō ſolū paupibus ſuarum prochiarum ſed etiam in vicinis ciuitatibus multas pecunias pro egentiū conſolatōe tranſmitteret Calliopio nanq pbro ecclie nicene trecētos aureos dirigēs hec

ſcripſit calliopio attic⁹ in dño ſalutē. Cogꝫ
ui decē milia eſurientes in ciuitate a piis ex
hibenda egere miſericordia. Decem milia
vero cū dico multitudinē intelligo nō pfe-
ctum numerū cōprehēdo. Quia igitur ego
quidē habeo pceptū numerū datū ab eo qui
manū hʒ munificā: et pbet congruis diſpē
ſationibus ⁊ contigit aliquos indigere ha
bentes: non tñ qui neſcientes/ ſuſcipiēs o
cariſſimū michi caput hos trecentos ſoli-
dos expende ſicuti volueris: et maxime il
lis qui petere confundūtur/ ⁊ nō eis qui ꝓ
pter vite vētrē magis negociant̄ ex talib⁹
Noli igitur vel religionē in hac parte con-
ſiderare ſed vnā tm̄mō rem obſerua vt nu-
trias indigentes: nec cogites ſi q̄ nr̄a ſunt
ſapere nō videntur. Sic igit̄ attic⁹ etiā pro
cul indigentiū habebat curam ſʒ etiā ſup-
ſtitionē aliquorū ſtudebat abſcidere. Audi
ens etenī nouatianos iudaicū paſcha ſeqn
tes propter ſabbacium fuiſſe diuiſos: eiuſqꝫ
corpus ab inſula rhodi vbi mortuus fuerat
tranſlatum ⁊ plurimos ad tumulū ei⁹ ora-
re noctant̄/ mittēs in aliud ſepulcrū corp⁹
ſabbacii iuſſit abſcondi. Ac illi conſueteve
nientes effoſſūqꝫ reperientes tumulū: de
cetero eū locū colere quieuerūt. Erat enim
circa noīa locorū ſtudioſus. Nam dū quidā
portus in ore ponti euxini cōſtitut⁹ ex anti
quo farmacus appellaret̄. i. venenari⁹ mu-
tato noīe eū locū ſenatoriū noīauit: ne dum
ibi collecte pdicarent̄ noīe blaſphemo loc⁹
ipe deſignaretur. Sʒ ⁊ aliū locū argyropo
lim ꝓ hmōi cā noīauit chriſopolis. i. in ca-
pite boſfori cōſtitutū. Cuius mētī antiquo
rum faciūt mentōnē. de q̄ ciuitate xenofon
in primo libro heliadicorū dicit q: eam mu-
rauit alchibiadis ⁊ in ea ꝯſtituit vt q nauī-
gabant de ponto: decimas ibi preberent.
Uidēs ergo atticus locū in ꝯtra ripa chri-
ſopoleos poſitum delectabilē ⁊ decorū ait.
Argiropolis noīetur. Qui loc⁹ ei⁹ repēte
cognomē obtinuit. Igitur quibuſdam di-
centibus ei non debere nouatianos intra
ciuitatē miſſas facere. Neſcitis inquit q̄-
tum nobiſcū in perſecutione conſtātii atqꝫ
valentis fuerint paſſi: qui etiam teſtes ſūt
nr̄e fidei. Nā cū dudū ecclīa fuerit diuiſa
iſti circa fidē nichil innouauerūt. Pro epī
ordīatiōe aliqn̄ veniēs in nicēā: aſclepiadē
nouacianorū vidit epm valde ſenē īterroga
uitqꝫ qt in epātu annos hr̄et. Quo rn̄dēte
quinqꝫginta. Felix inqt hō es tanto tpe bo
ni opis curā hn̄s. Super hec ait. Ego quidē
nouatū laudo nouatiāos nō approbo. Tūc
aſclepiades. Quō hoc dicis epē? Uerū a tri
cus: illū inquit laudo qm̄ his qui ſacrifica-
uerant cōicare nō voluit: hoc etiā ego ipſe
feciſſem. Nouacianos aūt nō laudo: q: pro
vilibus viciis laicos gratia cōionis exclu-
dunt. Aſclepiadis dixit. Extra ſacrificādi
inquit pctm̄ etiam alia pluria ſunt delicta
ſcdm̄ ſcripturas que ducūt ad mortē: pro-
pter quas vos quidam clericos: nō aūt cōi
care etiam laicos prohibemus deo ſoli eorū
remiſſionis iudiciū cōmittentes. Atticus
igitur etiā ſuā pſcribit mortem. Nam cū a
nicea diſcederet calliopio pbr̄o dixit. Ante
autūnū conſtantinopolim venire feſtina ſi
viuū me denuo videre deſideras. Si tarda
ueris non videbis. Quo dicto mentitus nō
eſt. Anno nanqꝫ viceſimo pmo ſui epat⁹: de
cimo die menſis octobris eſt mortuus: con
ſulatu theodoſii decimo ⁊ valētiniani ceſa
ris primo. ¶ Capitulum. iii.

Quo theodoſius impe
rator a theſſalonica reātens ei⁹
exequias non inuenit. Ante vnū
nāqꝫ diem quā ingrederetur ille ſepultus
eſt. Poſt paucos vero dies. i. viginti tres
menſis octobris nunciatū eſt q: valētinia-
nus infulas ſuſcepiſſet imperiū. Poſt obi-
tum igit̄ attici fit maxima de epī ordīatiōe
contentio: aliis aliū poſtulantib⁹ quidam
philippū pbr̄m q̄rebant: alii proclū item
pbrm. Sed oīs popul⁹ communit̄ deſidera-
bat ordinari ſiſinnium qui et ipſe pbr quidē
erat. In nulla tñ ciuitate ordinat̄: ſʒ in ſub
urbano conſtantinopolis cui nomē oliua ē
miniſtrabat. hoc ſuburbanū eſt poſitū ꝯtra
faciē ciuitatis vbi dies aſcenſionis ſalua-
toris ſolenniter celebratur. Hunc ergo vi
rum oēs laici diligebant pro ſui reueren-
tia: et maxime q: fouebat paupes vltra ſui
menſurā. Preualuit ergo votū laicorū ⁊ ſi
ſinnius ordinat⁹ eſt viceſimaoctaua die fe
bruarii menſis: cōſulatu ſequēti theodoſii
duodecimo: ⁊ valentiniani iunioris ſecūdo
Philipp⁹ autē preſbyter cui ppoſit⁹ fue-
rat ſiſinnius in hyſtoria xp̄iana in q̄ trigīta
ſex libros ipſe cōſcripſit ordinationē ſiſin-
nii valde lacerauit derogans ordinato ⁊ pa
riter ordinantib⁹ ⁊ maxime laicis. Is e ni
philipp⁹ a iohē epō dyacon⁹ ordinat⁹: mlt̄
ta quoqꝫ cōſcpſit ꝯtra iulianū imperatorē/
cui⁹ tñ hiſtoria michi multā videt̄ hr̄e cō-
fuſionē/ et nō ſatis ꝓdeſſe legentib⁹. Si-

Anno igiť ordiato cõtigit epꝫ obire cizicenũ. Tũc ſiſinni⁹ ꝓclũ in cizico ꝯſecrauit: q anteꝗ̃ ꝓficiſcẽtur ad ciziciũ ciues recedẽtes dalmatiũ mõchũ epm̃ ſibimet ordinarunt ꝑuipẽdẽtes regulã q̃ iubeť preter conſtã-tinopolitanũ epm̃ ordinatiões fieri nõ de-bẽ. Q̃d ideo cizicẽni neglexerũt q2 attico ſoli hec lex ꝑſonaliť ꝑſtita videbať. Manſit ğ ꝓcl⁹ ñ hñs ecclĩã ꝓp2tã / q tñ ĩ doctrina ecclĩaꝝ cõſtãtiopoleos valde florebat. Igiť ſiſinni⁹ cũ duos ĩ epatu compleuiſſet ãnos defũct⁹ ẽ cõſulatu hierij ⁊ ardeburij viceſimaq̃rta die decẽbrij mẽſis vir famoſiſſim⁹ caſtitate et rectitudie vite ſue maſuet⁹ moribus ſine vllo figmento remotus a cauſis Quãobrẽ curioſis viris triſtis et inefficax videbať.

Capitulum. iiij.

Defuncto ſiſinnio ĩꝑato-rib⁹ viſũ ẽ nullũ ex ecclĩa cõſtan-tinopolitana ordĩare põtificẽ eo ꝙ cẽnt vane glĩe ⁊ ſibimet arrogãtes. Cuꝫ itaqꝫ mlti philippũ plimi ꝓclũ habẽ deſiderarẽt. interea ab ãthiochia viſũ ẽ vocari debẽ antiſtitẽ. Erat eni ibi qdã neſtori⁹ noĩe gñe germanicieñſis bone vocis ⁊ ſimiľ eloqĩ. Ideoqꝫ euꝫ q̃ſi opportunũ doctrinis euocauerũt. Cũqꝫ trãſiſſẽt tres mẽſes neſtorius venit ab ãtiochia q caſtitate inť ꝑlĩmos ꝑ̃cipu⁹ habebať. Quib⁹ aũt fuerit moribus inſtitut⁹ ſapiẽtes a ꝑ̇mo ei⁹ ſmone nõ latuit. Ordinat⁹ eni decima die mẽſis aplis cõſulatu felicis ⁊ tauri mox illã deuulgatam corã oĩ populo ꝓtulit vocẽ faciẽs ſmoneꝫ ad ꝑ̃ncipẽ. Da mihi inquit o imꝑator fraꝫ purgatã hereticis ⁊ ego celũ tribuo. debella mecũ hẽticos ⁊ ego tecũ debellabo ꝑſas Hec cũ dixiſſꝫ lꝫ qdã odio habẽnt hẽticos tñ leuitas ſẽſus ei⁹ ⁊ idignatõnis iniciuꝫ ⁊ vane glĩe tumor ei ſvalde diſplicuit q2 neqꝫ ꝑuulũ tp̃s ſuſtinens ad talia verba deſcendit ⁊ ſcõm ꝓuerbiũ vt ita dicã cũ neqꝫ ciuitate adhuc guſtaſſet aquã ꝑſecutor feruẽtiſſim⁹ apparebat. Quita vero ordĩatiõis die oratoriũ arrianoꝝ in q latẽter cõueniebãt auferre volẽs / eos ad tãtã furorem ꝑduxit vt eundẽ oratoriũ cõcremarẽt. Que cauſa etiã vicinas cõſũpſit edes ſbaqꝫ vehemẽs in ciuitate prouenit. Verũ arriãi ſemetiꝑ̃os defẽdere ꝑparabãt ſꝫ eoꝝ cõſiliũ cuſtos ciuitatis dñs impediuit. De cetero aũt ipm neſtoriũ vocabant icendiũ nõ ſolũ hẽtici ſꝫ etiã q ei⁹ fidei cõcordabãt. Nõ eĩ eos ſiľe patiebať ſꝫ ſp ꝯ hereſes machiat⁹ quãtũ ad ſe ſubuertit fundit⁹ ciuitatẽ. Nouacianos autẽꝫ de populari tentabat eo ꝙ paul⁹ coꝝ epũs ꝑditus eẽ reuerẽtis diceret ſed proceres eius ĩpetũ refrenarũt. Quãta vero circa aſiã / lidiã / cariam / cõtra q̃rtodecimanos mala cõmiſerit et quãti propter eũ circa miletũ et ſardis facta ſeditione ſint mortui nũc omitto. Quã v̉o propť hec et ꝓpť ineffrenatã linguã recepit vltiõnẽ poſt pauca narrabo. Nũc itaqꝫ res memorabilis indicãda eſt. Quedã inſula vltra rheuũ fluuiũ ẽ burgundionũ. Iſti vitã q̇etã agũt: et pene oẽs fabri lignoꝝ ſunt ex q̃ mercede paſcunť: quorũ regionẽ huni crebra ĩuaſione vaſtabãt et plurimoſ occidebãt. At illi licet anxietate cõſtricti: ad nullum ſe tamẽ hominẽ cõtulerunt: ſed alicui deo ſe cõmittere cogitabãt. Tũc audientes q2 romanoꝝ de⁹ fortiť adiuuat ſe timẽtes: oẽs cõi cõſilio ad credulitaẽ chriſti cõfugiũt. Venientẽſqꝫ in vnã ciuitatẽ galliaꝝ rogabãt vt ab epo chriſtianoꝝ baptiſma mererenť. At ille eos ſeptẽ diebus faciẽs ieiunare et imbuẽs fide baptizãs eos octaua die abire ꝑ̃cepit. Qui ſumpta fiducia contra tyrannos alacriť feſtinabant et ſpe ſua priuati nõ ſunt. Nã cũ rex hunoruꝫ noĩe ſuptarus ꝑ noctẽ fuiſſet ciboꝝ nimia voracitate corruptus: burgundiones gentẽ inimicã ſine duce repiẽtes et pauci pluribus reſiſtentes facta cõgreſſione viceꝛt Nã cũ eſſent iſti tria milia circa decẽ milia ꝑemerũt: ⁊ ex illo cũcta gẽs feruẽtiſſime ĩ xp̃ianitate ꝑmãſit. Eo tp̃e barbas arrianorũ epũs eſt defunct⁹ cõſulatu theodoſij terciodecimo ⁊ valẽtiniani tercio viceſimaq̃rta die iunij mẽſis: in cuius loco ſabbaci⁹ ordinatur. Neſtori⁹ itaqꝫ agẽs ꝑ̃ter cõſuetudinẽ ecclĩe ꝯtrã ſe plurimos icitabat: ſicut eius actus oſtendunt. In germẽſi etenim helleſponti ciuitate antoni⁹ erat epũs: qui cognoſcẽs inſtãtiã neſtorij aduerſus hereticos: macedonianos et ip̃e perſequi feſtiabat q̃ſi patriarche imitat⁹ imaginẽ. Porro macedaniani aliquãtuluꝫ ſunt perpeſſi. Cũqꝫ antonius vehementer inſiſteret iam moleſtiam non ferentes ad ſcelus ſe duriſſimũ contulerũt. Mittẽtes eteni quoſdaꝫ viros et quod rectũ eſt ſecundo loco ponẽtes interemerũt eũ. Hoc factũ macedonianorũ neſtorio maioꝛis ꝑſecutõis dedit occaſionẽ. Perſuaſit eni imꝑatoribus vt eorũ ecclĩe tollerentur. Quãobrẽ cõſtantinopo.

li eis eccl̃ia ablata eſt ante murū veterē po
ſita ciuitatis/ et cizico/ et alie plurime q̄s
habebāt in helleſpōto: quorū aliqui ad ec-
cleſiam confugerūt in conſubſtātialitatis
fide conſentientes. Sed ſicut ait ſcri- C
ptura ebrioſis vinū non deeſt: neq̄ contenti
oſo lites: ſic quoq̄ neſtorio amāti pſecutio
nes euenit vt pſequeret̄ ſemp eccl̃iam dei.
Erat cū eo anaſtaſius preſbyter ab anthi-
ochia parit̄ deſtiat⁹ quē nimis honorabat
et veluti cōſiliariū habebat in cauſis. Ali-
quādo igitur corā eccl̃ia anaſtaſius docens
ait. Dei genitricē mariam nullus appellet
Maria enim homo fuit: et deū ab homine
generari nimis eſt impoſſibile. Hoc cuȝ au
ditū fuiſſet plurimos clericoꝝ ⁊ laicorū pa
riter cōturbabat. Olim nāq̄ didicerāt de
um parit̄ et hoīem chriſtū ⁊ nullatenus eū
ꝑ diſpenſationē velut hominē a diuinitate
ſepari credētes apoſtolice voci q̄ dicit. Et
ſi cognouim⁹ ſecūdū carnē chriſtū: ſed nūc
nequaquā cognoſcim⁹. Quapropter relin
quētes de chriſto ſermonē ad ꝑfectionē ꝓ
cedam⁹. Tumultu ſiquidē ſicuti dixi in ec-
cleſia facto: neſtori⁹ anaſtaſii ſermonē fir-
mare volens et non redarguere velut blaſ
phemum qui videbatur ab eo honorari: fre
q̄nter ex hoc corā eccl̃ia docuit. Et cum ma
iori cōtētione q̄onē hanc agitabant ſermo
nem dei genitricis hūtes: vnde diuiſio na-
ta eſt in eccleſia: et velut ī nocturna lite di
uiſi nunc his nūc aliis conſentiebant ⁊ ver
ba ꝓpria d̄negabāt. Neſtori⁹ apud multos
in ea erat opinione qȝ purū hoīem diceret
chriſtum et tanq̄ pauli ſamoſateni atq̄ fo
tini dogma in eccleſias introduceret. Sed
de his maxima queſtio nata eſt et tumult⁹
ita vt vniuerſalis ſynodus ageret̄. Ego ve
ro legens neſtorii libroſque ītellexiſſe cō
peri hunc viruȝ et cum veritate cōſperi ne
q̄ pro eius inimiciciis neq̄ pro gratia alte
rius explanabo. Non mihi videtur neſtori
us neq̄ ſamoſatenū ſecutus paulū neq̄ fo
tinū neq̄ omnino puꝝ hominē dixiſſe chri-
ſtum ſed ſermonē tantūmō quaſi metuen-
dū expauiſſe. Et hoc paſſum quia decenter
non erat eruditus. Qui dū naturaliter elo
quens fuiſſet ſe putabat edoctum et libris
antiquorum interpretū dedignabat̄ incū-
bere omniſq̄ ſe meliorē putabat eſſe: igno
rans quia in catholica iohannis epiſtola
in antiquis exemplaribus habeatur. Om-
nis ſpiritus qui ſoluit ieſum a deo non eſt.
Hunc enim ſenſum ex veteribus exempla-
ribus abſtulerunt: qui ſeparare volunt ab ho
minis diſpenſatione diuinitatē. Quapro-
pter veteres interpretes hoc ipȝ dedigna
ti ſunt quoniaȝ aliqui adulterati ſunt hāc
epiſtolā ſoluere hominē a deo volētes. Eſt
enim humanitas copulata diuinitati et iā
nō ſūt duo ſed vnum. Hac ratione confidē-
tes antiqui mariā dei nō timuerunt dicere
genitricem. Pamphilus enim euſebii ter
cio libro de vita conſtantini dixit. Etenim
et generationem ſuſtinere qui nobiſcum
eſſe deus propt̄ nos voluit et locus ei⁹ in-
carnate generationis nominatus eſt apud
hebreos bethleē. Quāobrē et helena au-
guſta deo amabilis locū amplū vbi dei ge-
nitrix peperit mēoriis mirabilib⁹ adorna-
uit: hanc ſacratiſſimā ſpeluncā decenter ir
radians. Sed origenes ī primo thomo de
ep̄la pauli apoſtoli ad romāos ait. Quō di
genitrix dicatur latius animaduerto. Ap-
paret igit̄ neſtoriū ignoraſſe lectiones an-
tiquorū. Quapropter ſicut dixi in ſermōe
ſolo moratus eſt et non ſolū eum ſermoneȝ
exanimo dedit ſed etiā omnino deuȝ eſſe q̄
natus eſt denegauit. Nos eī fatemur quo-
niā qui de ſancta virgine natus eſt crucifi-
xus eſt domin⁹ eſt ⁊ glorie ſicut dixit ap̄ls.
Si enim cognouiſſent nunq̄ dominū glo-
rie crucifixiſſent. Porro neſtorius dicit.
Noli gloriari iudee non crucifixiſti deum:
tanq̄ ipſe domin⁹ glorie idē nō ſit de⁹. Nā
quia purum non dicit hominē chriſtum ſi-
cut fotinus: aut paulus ſamoſatenus etiā
omelie quas fecit oſtendunt. Nuſquā eniȝ
dei verbi ſubſiſtentiā perimit/ ſed vbiq̄ eū
ſubſiſtere confitetur et habere ſubſtantiaȝ
non ſicut fotinus et ſamoſatenus eius exi-
ſtentiam perimentes. Hoc enim et ma-
nichei a montano dogmatiſare preſumūt.
Sic igitur neſtorium inuenio ſapuiſſe ex e-
ius libris. Non ergo mediocrē cōcuſſionē
orbi terrarum tepidiſſima neſtorii ratioci
natio concitauit. ¶ Interea contigit D
ſcelus quoddam ī eccleſia prouenire. Ser
ui quidam potentium genere barbari do-
minum crudelem experti: ad eccleſiam cō-
fugerunt: et portātes gladios ingreſſi ſūt
ad altare. Cumq̄ rogarentur exire nullo
modo voluerunt ſed impediebant ſolēnia
celebrari: plurimis diebus gladios tenen-
tes euaginatos: et parati ſe vindicare: et
omnibus ad eos accedentibus inſiſtebant
Qui poſtremo vnum clericum perimētes
et aliū vulnerantes: etiā ſemetipſos intere

runt. Quo facto quidā tranſtūtiū hoc ſce
lus nichil boni eccl̄ie ſignificare p̄dixit/
nec veritate priuatꝰ eſt. Significabat eniʒ
ꝑpl̄i diuiſionē ⁊ dilectionē eius qui fuerat
cauſa diuiſionis. ¶ Capm̄. v.

On mltō poſt tp̄e iuſſio
p̄ncipalis ep̄os vndiq̄ ad ephe-
ſum cōuenire p̄cepit. Mox ergo
poſt paſchalem feſtiuitatem: neſtorius cuʒ
maxīa multitudine venit ad epheſū: inue
nitq̄ʒ plurimos epiſcopoꝝ ibi fuiſſe colle-
ctos. Porro cirillus alexādrinꝰ modicuʒ
retardatus: circa penthecoſten occurrit.
Quīta vero die poſt penthecoſtē: ⁊ iuuena
lis hieroſolimoꝝ venit. Porro iohāne an
thiocheno tardante mouebāt p̄ntes ep̄i q̄
ſtionē. Cirillus aūt alexandrinꝰ ep̄s: deflo
ratiōes quaſdā libroꝝ neſtorij faciebat eū
turbare volens. Et ei erat inimicus eius.
Et cū plurimi deū confiteant̄ eſſe ieſū/ ego
inquit neſtorius bimēſtrem ⁊ trimēſtrē nequāq̄
cōfitear deū. Qua grā mūdus ſit a ſangui
ne vr̄o et amodo ad vos nō venio. Dū hec
itaq̄ dixiſſet cū reliq̄s cōgregabatur ep̄is
qui eius ſententiā ſeq̄bantur. Prītes er-
go in duos ordines ſūt diuiſi. Porro ciril
lus cū ſuis facto conſilio neſtoriū vocaue-
rūt. At ille non obediuit. Differens in pre
ſentiā iohis anthiocheni. Qui vero circa
cirillū omelias neſtorij q̄s de hac q̄ſtiōe ꝓ
tulerat ſepius relegentes. et ex ipſis iudi-
cantes eū velut blaſphemantē dei filiū dā
nauerunt. Hoc facto: qui circa neſtoriū ali
ud apō ſe ꝯciliū facientes dānauere cirillū
et cū eo mēnonem epheſine ciuitatis ep̄m
Non vero poſt multū venit etiā iohannes
anthiochenꝰ ep̄s/ ⁊ cognoſcēs q̄ geſta ſūt:
indigāꝑ ꝯtra cirillū tanq̄ ſeditionis au-
ctorē: eo q̄ ſic feruentiſſime neſtorij feciſſʒ
dānationē. Porro cirillꝰ cū iuuenale vo-
lens ſe vlciſci ꝯtra iohēm dānauit etiā ipʒ
His tali mixtione cōfuſis cognoſcēs neſto
rius ꝯtentionē/ ad quādā ꝓnitiē peruenīſ
ſe: dei genitricē mariā vocabat dicens. Di
catur inq̄t etiā dei genitrix maria ⁊ ea que
offertur triſticia cōq̄eſcat. Sed nullꝰ eum
ex penitentia talia dicentē ſuſcepit. Qua-
propꝝ hactenꝰ dānotus et in exiliū miſſus
oaſin habitare dinoſcitur. Hūc ergo ter-
minū ſynodus habuit q̄ geſta ſūt cōſulatu
baſſi ⁊ anthiochi viceſima octaua die iunij
mēſis.

¶ Capitulum ſextum.

Orro iohānes veniens
anthiochiā et p̄ſſimos ep̄oꝝ col-
ligēs: dānauit cirillū cū iā eſſet
in alexādria. Poſt pauluū vero tp̄s inimi
citias reſoluētes/ ad grāʒ ſūt regreſſi ⁊ ſe
des alterutris reddiderūt. Poſt dānatiō
nē vero neſtorij/ dura cōſtantinopolim tur
ba cōtra eccl̄iam facta eſt. Diuiſus eſt nā-
q̄ʒ ppl̄s ꝓpꝝ tepidum eius ſicut dixi tra-
ctatū. Clerici tñ oēs cōi decreto eum ana-
thematiſauerūt. Sic ei nos xp̄ani ꝯ blaſ-
phemos ꝓlatū ſolemꝰ appellare decretuʒ
qđ euʒ vult in marmore ſcriptū manifeſtū
cunctis oſtendimꝰ. ¶ Ca. vij.

Is ita ꝓuenientibus de
electiōe ep̄i q̄ſtio rurſꝰ exorta eſt
et multi philippū cuiꝰ iā feci me
moriam plurimi prociū eligebāt. Potuit
q̄ʒ proclus tenere pontificatū/ niſi q̄daʒ ꝓ
cerū prohibuiſſēt dicētes regulā eccl̄iaſti
cam nō permittere eū qui alterꝰ ciuitatis
ep̄s noīatus eſt ad alterā migrare ciuita-
tem/ qđ dictū ppl̄s reuocauit. Cūq̄ʒ quat
tuor trāſiſſent menſes: poſt neſtorij danna
tionē maximianꝰ ordinat̄ ep̄s: in monachi
ca q̄dē vita pbꝛoꝝ tñ collegio conſtitutus
Is tnī opinionē reuerendi viri olim habu
erat eo q̄ ꝓprijs ſūptibꝰ monumēta fabri
caret vt in tis religioſoꝝ corpora ſepeliret
Erat eī ydiota ſermone ⁊ ſub q̄eti viuere
potius eligebat. ¶ Ca. viij. A

Uia vero q̄dā dicebāt
eccl̄iaſticā regulā prohibere ne
proclus cōſtātinopolitanā tene-
ret eccl̄iam: cū cizico fuiſſet ordinatꝰ volo
pro hac re pauca narrare. Nō eī michi hoc
xͤe dixiſſe videnꝝ: ſed aut inuidia faciēte āt
ignorātes eccl̄aſticā ſanxionē ꝓhibuerūt
que frequēter in eccl̄ijs vtiliter facta no-
ſcunꝝ. Euſebius itaq̄ʒ pāphili in ſexto ec-
cleſiaſtice hiſtorie libro/ alexandrū vnꝰ ca
padocie ciuitatis ep̄m refert q̄ cū veniſſʒ
cā orationis ad hieroſolimā: tentus ſic ab
tius ciuibꝰ ⁊ in locum narciſci ep̄i conſtitu
tus: et de cetero oī vita ſua ipſi eccl̄ie pre-
ſediſſe. Sic igr̄ apō veteres ſine vlla diffe-
rētia de ciuitate ad aliā migrabat ep̄s dū
vtilitas euocaret. Oportet autē etiā regu
lam huic operi copulari vt oſtēdatur quia
mētiti ſunt qui proclum inthronizare pro
hibuerunt. ¶ Regula octauadecima.

Si quis epūs ordinatus ad parrochiā in q̄ ordinat⁹ ē minime pficiſcit nō ſua cl-pa: ſed ſine pplo reſpuēte aut ppt̄ quālibꝫ aliā cām nō neceſſitate factā hūc honore miniſterioqꝫ participari tantū: nec eū miſceri rebus eccliē ī qua collectas celebrat eccleſia: ſed ſuſtinere quod prouincie ſynodus ſuo iudicio terminauerit. Hec itaqꝫ regula eſt. Quia vero plurimi epiſcoporū ex aliis ciuitatibus ad alias ppt̄ vtilitates tpo҃ ſunt migrati noīa eo҃ qui ſunt mutati ſubdim⁹. Perigenes in petris ordinat eps: et qm̄ ciues ei⁹ eū ſuſcipere noluerūt romane ciuitatis epūs iuſſit eum inthroniſari l chorinto metropoli defuncto ei⁹ epo eiqꝫ donec aduixit ecclie pfuit. Gregorius nazanzenus prius vnius capadocene ciuitatis fuit eps: deinde nazanzo conſtitutus eſt. Melecius prius in ſebaſtena eccleſia pfuit/ et poſtea anthiochie pſul eſt cōſtitutus: doſitheū ſelēcie epm. Alexāder āthiochenus eps in tharſū cilicie demigrauit. Reuerenci⁹ ab arſis phenicie in thirū migratus eſt. Johēs de gordo lydie mutat⁹ eſt in pconiſſum/ ꝛ in ea preſidet eccleſia. Palladius ab hellinopoli mutatur ī aſpona. Alexander ab hellinopoli in adrianos mutatus ē. Theoſebi⁹ ab apamia aſie trāſfertur l eudoriopolim que du dū ſalambria vocabatur. Policarpus de vrbe ātapriſiena miſſe in nicopolim thracie mutatus eſt. Hierophil⁹ de trapezapoli phrigie/ migratus eſt in plutinopoli thracie. Optim⁹ ab argadamis phrigie in anthiochiam pſidie migratur. Siluan⁹ a philippo polithracie mutatur in troadā. Tantos igitur quātos ad preſens inuenimus ex ppriis ciuitatib⁹ ad alias migraſſe nos memoraſſe ſufficiat. De ſiluano tū qui ex philippopoleos thracie in troada migrat⁹ eſt/ vtile iudico pauca narrare. Siluanus quidam R rethor fuit prius throili ſophiſte: ꝛ ad pfectum xpianus/ vitamqꝫ monachicam diligens. Js enī doctoris pallio vti deſpexit: Quē poſt hec atticus eps cōprehendēs epiſcopū philippopoleos ordinauit. At ille tribus annis in thracia degēs nec frigora ferre valēs cū haberet corpus valde debile atꝫ ſubtile/ rogauit atticū vt eū in locū alium conſtitueret dicēs nō ob aliam cām niſi propter frigus ea loca vitare. Cumqꝫ alter p eo fuiſſet ordinatus manſit ſiluan⁹ cōſtātinopolim vitam monachicā perfecte cuſtodiens. Tantūqꝫ ſine vlla fuit arrogantia vt plerūqꝫ in tanta multitudine ciuitatis ſol⁹ de ſparto pcederet. Quodā vo tpe pretereunte/ troiane preſul ecclie moritur. Troianiqꝫ venerūt petentes epm. Cūqꝫ cogitaret atticus quem ordinare deberet/ ſubito contigit ad eū ſalutandum venire ſiluanū. At ille videns eum mox cogitare ceſſauit. Tunc ad ſiluanū. Non habes inq̄t vlterius occaſionem p qua eccīaſticas curas poſſis effugere. Troiana nāqꝫ nō hꝫ frig⁹ ſed ecce apparat⁹ eſt tuo corpori oportun⁹ a deo locus. ppara ergo temetipm ꝛ ad troiā cōtinuo pficiſcē. Migrat ergo ſiluan⁹. Quo facto: miraculū qd̄ īter ei⁹ man⁹ acceſſerit enarrabo. Nauis maxima q̄ grandes colūnas deuexit/ nup in littore troiano fabricabat. Cūqꝫ eam ad mare voluiſſent deducere/ multis funib⁹ atꝫ pplo trahēte nullaten⁹ mouebat. Quod dū plurimis diebus agerek ſuſpicati ſūt nauē a demonio retineri. Tūc ad ſiluanū venientes epm rogauerunt eū vt in eo loco daret orōem credētes hoc mō trahi nauē. At ille humili ſermōe dicebat ſe eē pctorē/ aſſerens hoc op⁹ alicui⁹ eſſe iuſti/ nō tū ſuū. Quē dum rogaſſent venit ad littus. Factaqꝫ orōne tetigit vnum funē: iubens vt inſiſterent opi cum labore. Tūc illis pbr̄is impellentib⁹ curſim nauis ad mare pceſſit/ hoc miraculū reuerentiā illius viri cunctos fecit habere puinciales Qui dū eēt etiā in aliis reb⁹ exim⁹/ vidēs clericos etiā de contētiōe litigantiū negocia facientes: nullū clericū aliqn̄ iudicare pcepit ſed petitiōes poſtulantiū ipſe ſuſcepit. Rogabat vnū fideliū laico҃ amatorēqꝫ iuſticie vt ipe litigantib⁹ intereſſet ꝛ terminū iuſticie definiret. Ob quā rem maximā apud oēs gloriam ꝯſecutus eſt. Cū igr̄ maximian⁹ in vrbe cōſtantinopolitana ordinatus fuiſſet eps/ conſulatu baſſi ꝛ anthonij quinta ꝛ viceſſima die menſis octobris cauſe eccīaſtice quieuerūt. Ca. ix.

Irca hoc tēpus multi iudeo҃ in creta xpiani facti ſunt ppt̄ hmōi paſſionē. Quidā ſeductor iude⁹ finxit ſemetipm eſſe moyſen ꝛ celitus deſtinatū/ vt iudeos illā inſulā habitantes p mare duceret ipm ſe eē dicēs qui olim filios iſrl̄ p rubrū mare ſaluaūat. Circuibat itaqꝫ toto ānovnāquāqꝫ illi⁹ īſule ciuitatē/ ſuadebatqꝫ iudeis vt crederēt/ monēs vt oēs pecunias atꝫ poſſeſſiōes relinq̄rēt. Cū vtiqꝫ deducti p ſiccum mare ad re-

ꝓmiſſiōis gaudia ꝑuenirent. At illi ac ſpe capti omne opus ꝓpriū negligebant cōtē-nentes etiam poſſeſſiones ſuas: ⁊ dimittentes eas quibuſcunq; perſonis. Cūq; deuenisset dies quā deſignauerat ſeductor ille iudeus eo precedēte ſequebantur oēs cum ꝯiugibꝰ ⁊ pueris deduxitq; ad quendā rupem decliuius incumbentē: iuſſitq; vt thomoꝝ ſchemate ſemetipſos enoluerent. Hoc igitur faciebant priores. Et cū venirēt ad rupes repente moriebant tam dilacerati acutis rupibus q̄ in aqua necati: plus tamē mori potuerūt niſi deo ꝓuidente quidā viri xp̄iani ſuꝑuenissent piſcatores atq; negociatores qui alios cū necarent eripientes recreauerūt. Tunc malū eoꝝ ſtulticie ſentientes alios ne ſemetipſos iactu interficerent tenuerūt: nunciantes eoꝝ mortē qui primo ceciderant. Qui etiā cognoſcētes ſeductionem culpabant ſe eo q̄ facile credidiſſent Cūq; voluiſſent illū perimere ſeductorem cōprehendere nequiuerunt. Repente nanq; diſparuit: deditq; ſuſpitionē q: demon fuiſſet erroneus humano ſchemate circū-amictus. Pro hac itaq; paſſiōe multi tūc cretenſiū iudeoꝝ ad xp̄ianā conuerſi ſunt fidem.

Capitulum. x. A

Nterea incendiū in ciuitate constātinopolitana factū paulatim ꝑuenit ad termas que vocantur achilice / deinde ad locum qui dr̄ pelargus ita vt nouacianoꝝ comp̄hendere tur eccl̄ia. Tunc fertur pauiū eoꝝ ep̄m int flāmas eccl̄ie reſtitiſſe ſupplicantē deo ne eccl̄ia cremaretur. Qui locus ereptus eſt: ⁊ hactenꝰ ſeptimadecīa die menſis augusti apud nouacianos collectio celebrat. Hunc tū locū non ſolū xp̄iani ſ; etiā pagani ex eo tꝑe venerāt. Maximianꝰ igr̄ cū duos B annos ⁊ ſex menſes eccl̄iā gubernaſſet defunctus eſt / conſulatu ariobinde ⁊ aſparis die duodecīa menſis aprilis: i ſeptīana maiore ieiunioꝝ feria quīta. Tūc igit theodoſius impator ſapient cām ꝓſperit ne rurſꝰ de ep̄atu ſeditiōis q̄ſtio aut tumultus in eccl̄ia naſceret. Cū adhuc ḡ corpus maximiani iaceret p̄ntibꝰ ep̄is: p̄cepit inthroniſare ꝓclum. Quod etiā romani ep̄i celeſtini littere firmauerūt q̄s ad cyrillū alexādrine deſtinauit ep̄m: ⁊ ad iohēm anthiochenum ⁊ rufū theſſalonicēſem dicēs q: nichil ꝓhiberet alterꝰ ciuitatis electē ep̄m in aliā deinugrari. Inthroniſatꝰ igit ꝓclus exequias maximiani corpis celebrauit: de quo tp̄s ē vt pauca dicamꝰ.

Capitulū. xi.

Roclus ab etate prio lectōr fuit apd doctores tū obſeruans zelator quidam rethorice. Qui dū ad ꝑfectā veniſſet etatē ꝑleruq; cū attico erat epiſcopo excepto: ſermonū eius. Et dum proficeret ab attico dyaconus ordinat postea p̄br. A ſiſinnio vero ciziсi conſecratur ep̄s. Hec eadem ei p̄mitꝰ prouenerūt: poſtea thronū cōſtantinopolitane ſortit eccl̄e. Erat eī vir moribus optimꝰ et ab attico vtiliter eruditus: oīa eius imitabat. Sed in iſto patientia potior apparebat. Et ille q̄dem hereticis ſe terribilem oportune mōſtrabat: iſte xō oībꝰ mitis erat: et ſic eos potiꝰ q̄ violent flectē nitebatur nullā hereſim fatigare volēs: in hac parte theodoſiū imitatꝰ impatorē. Ille nāq; iudicabat cōtra culpabiles ſp̄ialit nō vti poteſtate. Hec aūt paruipendebat ſi quis de do nō ita ſaperet ſicut ipe. In his igr̄ etiā īpator laudabat eū: cū ⁊ ipſe veros ſacerdotes imitaretur ⁊ nequaq̄ ꝑſequi volentes amitteret. Ego tamē preſumptiue dico: q: manſuetudine oēs veros ſacerdotes euicerit. Ob quā cauſā hoſtes ſuos extra belli certamīa ſubiugabat: ſicut oſtēditur in iohe tyranno ⁊ facta poſt hoc perditiōe barbaroꝝ.

Capm̄. xii.

Oſt interitū nāq; tyrāni: barbari quos ille cōtra romanos ſuū euocauerat in auxilium pati erant romanoꝝ fines inuadē. Hec audiens impator ꝯſuete hanc ſollicitudinem deo cōmiſit: ⁊ orōnibus occupatꝰ cito promeruit qd̄ q̄ſiuit. Que enī prouenerūt barbaris enarrāda ſūt. Dux enim eoꝝ nomīe rugas fulmīe ꝑcuſſꝰ interijt. Secutaq; peſtis maximā partē eoꝝ hoīm interemit. Et nō ſolū hoc ſuffecit ſed etiā ignis de celo d̄ſcendens plīmos qui videbant remanſiſſe cōſumpſit. Que res barbaros in formidine magna cōſtituit nō ſolū q: cōtra gentē romanoꝝ fortiſſimā arma leuare preſumpſerāt: ſed q: ſic eos a forti deo cōſpiciebāt. Tunc eī proclꝰ ep̄s de prophetia ezechiel corā eccl̄ia faciens ſermonē: de collata ſalute ab omnibus eſt laudatꝰ. Cuiꝰ prophetie xba ſunt hec. Et tu fili hoīs prophetiſa in gog p̄ncipe moſoch et tubal. Iudico eī cū morte et ſanguine et ymbre diluuij ⁊ la

pidibꝰ grādinis: et ignē et ſulphur pluam ſup eū ⁊ oēs qui cū eo ſunt. Et poſt pauca Et ſcient quia ego ſum dñs.

Capitulum .xlij.

Gitur imꝑatori ꝓpter ſuam manſuetudinē ⁊ alia pluri ma preſtitit deus quoꝝ vnū illd eſt. Erat ei filia ex eudoxia nomie eudoxia. Hanc valētinianꝰ ꝯſobrinꝰ eiꝰ heſperiaꝝ partiū ab eo factꝰ īꝑator petijt vxorē. Cū qꝫ theodoſius ānuiſſet cogitabat in medio itineris q̊dā loco nuptias celebrare. Placueratqꝫ vt theſſalonicā ambo venirent. Inter hec nunciauit valētinianꝰ ne fatigaretur theodoſiꝰ: ipſe ei venturū ſe conſtantinopoli ꝯpromiſit. Cūqꝫ ergo partes muniſſet heſperias: cōſtantinopolim venit ad nuptias. Quibus celebratis ꝯſulatu yſidori ⁊ ſenatois vxore ſūpta reuerſꝰ eſt.

Capitulum .xliij. A

On multo poſt eṗs proclus eos q̄ propt̄ iohis depoſitionē ſegregabātur / eccliē reſtituit. Sapientiaqꝫ ſua eoꝝ triſtitiā mitigauit hoc mō. Corpꝰ enī iohis in cumanis ſepultū: tricesimo quīto anno poſt depoſitōnem ꝯſtantinopoli iubente imꝑatore reuocauit / et publice diuulgatū in eccl̄a aplo͞ꝝ multo honore recōdidit. Qd̄ actū ē ſecies decies ꝯſulatu honorij theodoſij ſeptīadecima ianuarij menſis die. Paulꝰ q̊qꝫ B nouatianoꝝ eṗus eodē conſulatu viceſima iulij mēſis die defunctus ē. Qui cū egrotaret nec dietā ꝯſuetam tranſgreſſꝰ eſt: nec orationes ſolitas pret̄miſit. Cūqꝫ eēt mortivicinus euocauit ōs clericos ſuos dicēs Cogitate eṗm eligē donec viuo: ne pꝰ hec turbas eccliē noſtre ſuſtineant. Illis vero ei potiꝰ electionē dantibꝰ: paulus ait. Ergo ſcriptā michi hmōi date profeſſionē: qꝫ ipſum eligetis quē ego decreuero. Quibꝰ hoc facientibꝰ atqꝫ ſubſcribētibꝰ marciani pbr̄i nomē in carta cōſcpſit atqꝫ ſignauit Fecitqꝫ priores ſimiliter ſignare preſbyteros: eāqꝫ cartā apud marchum depoſuit ſchitaꝝ eccleſie nouatianoꝝ eṗoꝝ dicens. Si vixero michi redde. Si mortuus fuero hic inuenſeris qui debeat ordinari. Poſt cuiꝰ obitum tertia die reſignantes: in marciani nomē inuenientes eiuſqꝫ laudantes electionē: ſine vlla mora miſerūt in thiberiade frigie vbi tunc habitabat. Et ꝯprehenſum deduxerūt viceſimaꝑma die eiꝰ mēſis et ordinarunt epiſcopum.

Capitulum .xv.

Heodoſius igit̄ īꝑator pro beneficijs a deo ſibi collatis gratias referebat pluribꝰ honoribus xp̄o ſua vota compenſans / cōiugēqꝫ ſuā eudoxiam ad hieroſolimā deſtinauit. Hoc ei et ipſa votū habuerat ſi filiā viderꝫ nuptā. Que tā hieroſolimis eccl̄ias cōſtitutas q̄ per ſingulas ciuitates poſitas honorauit et cū ꝑgeret ⁊ cū denuo remearet.

Capitulum .xvi.

p Roclus aūt eṗus eodē tp̄e ſeptīodecimo īꝑatoris theodoſij cōſulatu: rē mirabilē operatus eſt quā nulliꝰ priloꝝ fecit eṗoꝝ. Cum ei firmus eṗs ceſarie capadocie mortuꝰ fuiſſet: aderant ceſarienſes petentes eṗꝫ. Cū qꝫ cogitaret quē eis ordinare debuiſſet cōtigit vt ad eū ſalutandū die ſabbato ſenatores vniuerſi venirent. Inter q̊s thalaſſius qui prefecturaꝫ illirici miniſtrauerat dignitatem. Cunqꝫ futurꝰ eſſet ſicut habebat fama orientalē regē prefecturā: miſſa manu proclꝰ pro prefecture dignitate epiſcopatū ei ceſariane ciuitatis īpoſuit. Hec equidē in eccl̄a illo tp̄e gerebant̄. Nos autē hic terminū faciamus hiſtorie in pace gubernari cunctas eccl̄ias exorantes. Nos ergo o ſacratiſſime homo dei theodore tuā compicuimꝰ iuſſionē finē facientes hiſtorie. In anno ſecundo trecenteſime q̄nte olimpiadis conſulatu ſepcies decies imperatoris theodoſij percontulimus.

Hiſtorie eccleſiaſtice explicit liber duodecimꝰ ⁊ vltimꝰ. Gloria indiuidue trinitati Pax legentibus. Credulitas audientibꝰ Vita facientibus. Amen.

Incipit tabula huius libri.

¶ Abacuth.
¶ Inuẽtio corporũ ſcõrũ prophetaꝝ abacuth et michee.libro.ix.c.xlix.
¶ Achacius.
¶ Quõ achacius heretic⁹ ceſarieñſis ep̃s p̃uenit imperatorẽ cõſtantiũ et ad ptẽ hereſis ſue traxit eum.li.v.c.xxv.
¶ Quõ achacius nomẽ ſimilitudinis filij ad patrẽ extiguẽ molliebat. li.v. c.xxix. C.
¶ De arbore ĩ qua paſſus eſt ſanct⁹ miles achacius.li.x.c.xxxv.
¶ De beato achacio amide ciuitatis ep̃o ⁊ ei⁹ claris actib⁹ ⁊ beneficẽtia in ĩimicos. li.xi.c.xvi.
¶ Acepſimas.
¶ De paſſione ſancti acepſime ⁊ ſocioꝝ ei⁹ li.iij.ca.ij.G.
¶ Geſta acepſime ⁊ zeumacij monachorũ li.viij.ca.vi.A.
¶ Aceſius.
¶ Quõ requiſitus aceſi⁹ hereticus a conſtantino cur non cõicaret cum orthodoxis hereſis rõnez aſſignauit.li.ij.ca.xiij.B.
¶ Accuſatio.
¶ Quõ conſtantin⁹ accuſatores ep̃oꝝ noluit audire ſed libellos accuſationũ audire fecit.li.ij.ca.ij.A.
¶ Acticus.
¶ Quomõ acticus arſatio ſucceſſit in cõſtãtinopolitano ep̃atu.li.x.c.xxij.
¶ De bonis moribus ⁊ p̃claris geſtis eiuſdem li.xi.ca.ij.
¶ De eodem et quomõ mortez ſuã p̃dixit li.xij.ca.ij.
¶ Agapitus.
¶ Quomõ agapit⁹ macedoni⁹ ſynadenſẽ ep̃atũ tenuit expulſo theodoſio ꝓpt̃ eccl̃ie vnionẽ quã fecerat li.xi.ca.iij.
¶ Alaphio.
¶ Quomõ alaphio vir litterat⁹ p̱ btm̃ hylarionẽ a demone curatus xp̃ian⁹ fact⁹ ſit li.vi.ca.xxviij.B.
¶ Allaricus
¶ De allarico Rege gothoꝝ li.x. ca.xxiiij
¶ Quõ allaricus romã vaſtauit ⁊ de mirabili hui⁹ deſtructiõis occaſiõe li.xi.ca.ix
¶ Affrates.
¶ Sancti affratis monachi conſtãtia ⁊ geſta li.viij.ca.iiij.
¶ Alleluya.
¶ Quõ olimpus p̃bus in tẽplo ſerapis audiuit neminem illic exñte cantare alleluya li.ix.c.xxvij.B.
¶ Alexander.
¶ Quõ alexãder alexãdrinus ep̃us arriũ excõmunicauit. li.i.ca.xij.B.
¶ Exẽplar ep̃l'e eiuſdẽ alexãdri ad vniuerſas eccl'ias ꝯ arriũ et euſebiũ nychomedie li.i.ca.xiij.
¶ Exẽplar ep̃l'e eiuſdẽ alexãdri ad alexandrum conſtatinopolitanuz contra impium arrij dogma.li.i.ca.xiiij.
¶ Quõ alexander cõſtãtinopoleos ep̃us caſum eccleſie ꝯtra arriũ deo orõnib⁹ ꝯmẽdabat li.iij.ca.x.B.
¶ Geſta alexandri anthiochene ciuitatis ep̃i.li.x.ca.xxv.
¶ Ambroſius
¶ Electio bti ambroſij in mediolanũ ep̃m li.vij.ca.viij.B.
¶ Quõ beatus ãbroſi⁹ rep̃hendit imꝑatorem valentinianũ ꝓpter ſuos iudices mal'e iudicantes li.vij.ca.viij.C.
¶ Quõ iuſtina imꝑatrix ꝓpter arrianam hereſiz ĩfeſta fuit btõ ãbroſio li.ix. ca.xx.C
¶ Cõſtantia ambroſij in rep̃hẽſione theodoſij magni.li.ix.ca.xxx.
¶ Lex quã ꝓferre curauit ambroſi⁹ p̱ theodoſium.libro.ix.ca.xxx.B
¶ Quomodo correxit theodoſium propt̃ chori introitum.li.ix.ca.xxx.C.
¶ Ammonius.
¶ Celibatus et caſtitas ammonij mõachi et ſponſe ſue. li.i.c.x.G.H.I.K.
¶ Itẽ d geſtis eiuſdẽ li.viij.c.i.H. itẽ. A.D
¶ Bellum monachorũ ꝓ cirillo alexãdrino ꝯ horreſtẽ p̃ſectũ quoruz dux erat alter ammonius.li.xi.c.xi.B.
¶ Anaſtaſia.
¶ Oratoriũ ſancte anaſtaſie.id eſt reſurrectionis chriſti.et quare ſic vocat̃. li.ix. c.ix.
¶ Amphilochius
¶ Quõ ad ſapiẽtiſſimaz ſuaſionez magni amphilochij theodoſi⁹ magn⁹. arrianorum cõſiliabula prohibuit.li.ix.ca.xxv.
¶ Angelus
¶ Quõ p̱ angeloꝝ viſionez tribus vicibus gaynas tyrannus repulſus ab vrbe cõſtãtinopoleos.li.x.ca.vi.B.
¶ Quõ ſc̄ti angeli viſibiliter apparuerunt promittentes victoriã cõtra ſarracenos ⁊ perſas.li.xi.ca.xv.C.
¶ Ammon.
¶ Geſta ſancti ãmon.li viij.c.i.K.
¶ Anthonius.
¶ De virtutibus et vita magni anthonij.

li.i.ca.xi.D.

¶ Quomodo beatus anthonius vidit animā beati āmonij ī celū deferri.li.i.ca.xi.K.

¶ Sōniū btī anthonij circa ventura hēsuz piculis.li.vij.ca.v.B.

¶ Quoddā scti anthonij dictuz notabile li.viij.ca.i.S.

¶ Quō btūs anthoni⁹ cōtra arrianā hēsim ꝓfect⁹ est alexandriā.li.viij.ca.v.B.

¶ Quō didimuz cōsolatus ē sup oculoꝝ amissione.li.viij.ca.viij.B.

¶ Anthiphona.

¶ Qua occasiōe anthiphone in ecclia alexandrina fuerīt decātate.li.x.ca.ix.

¶ Antropomorfita.

¶ De ortu heresis antropomorfitaꝝ dicētiū deū hr̄e corporea mēbra. li.x.ca.vij.B.

¶ Apolinaris.

¶ Apolinaris heresiarcha ꝛ eius heresis li.v.ca.xliij.

¶ Ortus heresis apolinaris laodiceni.li.ix.ca.iij.B.

¶ Epl'a damasi ad orientales epos sup dānatione apolinarij ꝛ thimothei.li.ix.ca.xv.

¶ Quō p iulianū apostatā prohibita lectura poetaꝝ xp̄ianis apolinaris syr⁹ bibliā metrico carīne cōposuit.li.vi.ca.xxxvij.A.

¶ Apolo.

¶ Quō phicij apollinis tēpliū incensuz est: ꝛ simlachrū ī puluerē r̄dactū.li.vi.ca.xxxi.

¶ Respōsa apolinis delphici ad licinium. li.i.ca.viii.B.

Respōsū apolinis delphici ad iulianum.li.vi.ca.xliii.A.

¶ Apelles.

¶ Gesta sancti apellis mōachi.li.viii.ca.i.M.

¶ Apolonius.

¶ Gesta scti apolonii mōchi.li.viii.ca.i.A.

¶ Archadius.

¶ Quō theodosius magn⁹ archadiū designauit imperatorem.li.ix.ca.xviii.

¶ De impio archadii ī oriēte et quō exercitus ei⁹ interfecit pfectum suum.li.x.ca.i.

¶ Mors imperatoris archadii et ei⁹ quodam mirabili signo.li.x.ca.xxxv.

¶ Armenia.

¶ Conuersio gentis armenorum ad fidez li.iii.ca.i.

¶ Arrius.

¶ De initio arrii heretici ꝛ ortu heresis arriane.li.i.ca.xii.A.

¶ Quō excōmunicat⁹ ē p alexandrū alexandrinum epm.li.i.ca.xii.B.

¶ Due epl'e alexandri alexādrini contra arrium.li.i.ca.xiii.et xiiii.

¶ Epl'a arrii ad eusebiū nychomedie epz. li.i.ca.xv.

¶ Quō arrius p suos complices laborauit vt ad ꝯmunionē reciperet.li.i.ca.xix.A

¶ Occasio cōgregādi conciliū eccl'ie ī nicena ꝑpter arriū.li.i.ca.xxi.C.

¶ Quod nōnulli epoꝝ in cōcilio niceno ꝑtem defēdebāt arrii licz occl'te.li.ii.c.v.A.

¶ Quō in cōcilio niceno omēs preter paucos vnanimiter arriū damnauerunt.li.ij.c.v.F.

¶ Qj sancti patres nomine cōsubstātialitatis in trinitate propter arrij blasphemiam inuenerunt.li.ij.ca.vij.B.

¶ Edictum constantini magni de damnatione arrij et combustione libroꝝ eius.li.ii.cap.xv.

¶ Expositio fidei fallax quā fecit arri⁹ coram constantino post reuocationē eius ab exilio.li.iii.ca.vi.A.

¶ Quomodo hec expositio examinata est in concilio hierosolimitano:et ab hereticis recepta.li.iii.ca.vi.B.

¶ Quomodo episcopi arrij sequaces p falsas accusatōnes procurauerūt beatū athanasium in exiliū mitti.li.iij.ca.viij.

¶ Quō arri⁹ p potestatē eusebij nychomedie renitēte alexādro cōstātinopolitano iubēte pn̄cipe voluit in ecclesie cōmunionez recipi.li.iij.ca.x.A.

¶ Quō constantinus rursus examinauit arrium et respondēdo cautū plurium commisit arrius.li.iij.ca.x.C.

¶ Nephanda diuino iudicio arrij mors.li.iij.ca.x.D.

¶ Quomodo latrine in quibus ceciderūt arrij intestina postea per quendā arrianuz in domū sunt edificate.li.iij.ca.x.E.

¶ Quō constantin⁹ letabat super diuino iudicio in arriū facto.li.iij.ca.xij.A.

¶ Quomodo arriani catholicos ī naue cōcremauerunt.li.viij.ca.ij.

¶ Quomodo orientalis regio labefacta ē arriana heresi: occidentalis vero non.lib.ix.cap.iiij.B.

¶ Quomodo arriani ab ecclesia pulsi sunt libro.ix.ca.x.

¶ Rumoris falsi conficti p arrianos in odium theodosii magni.li.ix.c.xxiij.B.

¶ Diuisio arrianorum inter se propter nomē paternitatis.li.ix.ca.xl.A

¶ Arsenius.

¶ Arsenij gesta.li.viij.ca.i.A.

Tabula.

¶ Arthemius.

¶ Paſſio arthemij ducis egypti. li.vi. ca. xxxvi.

¶ Arſecius.

¶ De morte arſatij ſucceſſoris in ſedem iohannis criſoſtomi.li.x.ca.xxij.

¶ Aſpar.

¶ Quomodo aſpar ãgelico ductu per paludes cũ ſuo exercitu vſqȝ rauẽnã peruenit vbi tyrãnũ iohãnẽ interemit.li.xi.ca.xviij.A

¶ Aſterius

¶ Quõ aſterius ſophiſta ſcripſit libros ꝓ confirmatione dogmatis arriani. li.iij. capitulo.ix.A.

¶ Athanaſius.

¶ Relatio athanaſij ad afros de geſtis cõtra arriũ in concilio niceno.li.ij.ca.vij.A.

¶ Quõ poſt beatũ alexãdrũ athanaſi⁹ ſuſcepit epiſcopatum alexandrine eccleſie l. iij.ca.iiij.

¶ Quomõ contra athanaſiũ inſurrexerĩt arriano: um e῀poꝛũ accuſationes et inſult⁹ li.iij.ca.v.

¶ Quõ athanaſius imperatori cõſtantio fecit querimoniã de iniuſta dãnatione ſui ĩ concilio ſyri ꝑ fautores arrij.li.iij.ca.vi.C.

¶ Quõ athanaſius ꝑmo miſſus eſt in exilium apud treuerim gallarũ.li.iij.ca.viij.

¶ Quõ conſtantin⁹ iuſſit ab exilio reuerti athanaſium.li.iij.ca.xij.C.

¶ Reuerſio athanaſij in alexãdriã et epl'e quas ſcripſit conſtanti⁹ pro eo eccleſie alexãdrine.li.iiii.capi.ii.

¶ Quõ iterum per conſtantiũ athanaſius a ſede ſua pulſus eſt.li.iiii.ca.iii.A.

¶ Quomodo conſtantius arrianis fauendo athanaſium depoſuit. li.iiii.ca.v.

¶ Quomodo athanaſius oſtendit conſtanti inſidias fidei ab arrianis factas et quomodo ſuꝑ his ſcripſit conſtantio fratri ſuo libro.iiii.capi.vii.

¶ Calumnie producte contra beatũ athanaſiũ per arrianos in concilio anthiocheno.li.iiii.ca.ix.D.

¶ Aſ gregorio intrante alexandriã cum multitudine militum athanaſius miraculoſe euaſit et romam profectus eſt. libro iiii.capitulo.xi.

¶ Reuerſio ſecunda athanaſii in alexandrinam ſedem: et detractiones arrianorũ contra eum.li.iiii.ca.xvii.

¶ Fuga iterata athanaſii eo ꝙ conſtantius arrianorum conſilio iuſſerat eum occidi.li.iiii.ca.xix.A.

¶ Quomodo accuſantes athanaſium coram conſtante imperatore defecerunt ĩ ꝓbatione: nec ſe potuerũt purgare.libro.iiii capitulo.xx.A.

¶ De tribus epiſtolis athanaſio ſcriptis. ab imperatore conſtantio vt ad ſe reuerteretur.li.iiii.ca.xxvi.xxvii.xxviii.

¶ Quomodo a conſtantio receptus eſt athanaſius poſt exilium.li.iiii..ca.xxx.

¶ Quomodo athanaſius hieroſolymis celebrare fecit conciliũ.li.iiii.ca.xxxiiii.

¶ Quomodo iterum athanaſius conſtantii furorem declinans fugit et latuit.libro. iiii.cap.xxxviii.

¶ Quomodo athanaſius iuſſus occidi miraculoſe euaſit manus militũ.l.v.ca.i.et.ii.

¶ Epiſtole athanaſii conſolatorie ad virgines dilaceratas per georgiũ.li.v.ca.iiii.

¶ Quomodo athanaſius rurſus inſidias a conſtantio paſſus manus eius euaſit.lib. v.ca.xxvi.

¶ Quomodo per cornicule vocem futura predixit.li.v.ca.xxvii.

¶ Quomodo athanaſius in alexandriã reuerſus eſt.li.vi.ca.xviii.

¶ Quomodo athanaſius ſcribit pro ſatiſfactione ſue fuge.li.vi.ca.xxii.

¶ Quomodo iterum athanaſi⁹ iuliani iuſſu pulſus eſt li.vi.ca.xxvi.

¶ Quomodo athanaſius factus eſt amicus iouiniani imperatoris.li.vii. c.v.A.

¶ Quomodo valens voluit athanaſium alexandriam permanere.li.vii.ca.xxvii.

¶ Mors beati athanaſii alexandrini. lib. vii.ca.xxxvi.B.

¶ Augurium.

Quomodo auguratus eſt athanaſius per corniculam.libro.v.ca.xxvii.

¶ Azanis.

¶ Paſſio ſancti azanis eunuchi regis perſarum.libro.xii.capi.ii.E.

¶ Baptiſmus.

¶ Quomodo theodoſius magnus in bap baptiſmate apud theſſalonicam curatus ẽ li.ix.ca.vi.

¶ Quomodo quidam iudeus apd̃ conſtãtinopolim baptiſatus illico ſanitatem recepit.libro.xi.cap.iiii.

¶ Quomodo ad oſtendendũ cuiuſdam iudei ſepius baptiſati fraudem aqua a vaſe baptiſterii repente diſparuit.li.xi.ca.ix.

¶ Barabanis.

¶ Quõ barabanis rex perſarum ꝑſequitur chriſtianos.li.xi.ca.xv.A.

¶ Quõ bellat ꝯ romanos.li.xi.c.xv.B
¶ De acie barabanis imortali que facta est mortalis.li.xi.c.xv.F.
¶ Barbas
¶ Quõ poſt theodoricuȝ ordinat barbas arrianoꝝ eṗs.li.xi.c.vi.
¶ Barſis.
¶ Barſis epiſcopi ediſſe geſta et exilium. li.viij.capitulo.xvij.
¶ Baſilius
¶ Quõ cõtra epl'as iuliani egregie ſcripſit ad eundẽ baſilius capadoces li.vi.capitulo.xxxvij.
¶ Quõ beatũ baſiliũ capadocenũ perſecutus eſt valens imperator ſed deo obſtãte nichil potuit in eũ li.vij.c.xxxvi.A
¶ Paſſio ſancti baſilij eccleſie ancirane presbyteri li.vi.c.xiiij.
¶ Beniuolus
¶ Quõ beniuolus miles cinguluȝ militie ſpõte ſoluit ne in fidei detrimentũ iuſtine preceptum adimpleret li.ix.c.xx.D
¶ Beniamin
¶ Geſta ſancti beniamin monachi li.viij. capitulo.i.P
¶ Paſſio ſancti beniamin dyaconi libro x.capitulo xxxiij.A
¶ Bichor
¶ Paſſio ſancti bichor epi ſub ſapore rege perſarum li.iii.c.ii.D.
¶ Bizancium
¶ Quõ cõſtantin' magn' diuinit' monit' eſt bizanciũ edificare q̃ eſt cõſtantinopolis et illic habitare li.ij.c.xviii.E
¶ Quõ bizanciũ id eſt conſtantinopolim rome equauit li.ij.c.i.
¶ Blaſphemia
¶ Quõ prefecti iuliani blaſphemantes in xp̄m grauiter puniti ſunt li.vi.c.xxxii.
¶ Quomodo blaſphem' ſagitta percuſſ' interijt li.x.c.xxviii.B
¶ Bonũ eccleſiaſticum
¶ Quõ cõſtãtin' ſingulas ecclias prouinciales dotauit regio fundo li.i.c.ix.D.
¶ Britannio
¶ Quomodo britannio tyrannice inuaſit imperium li.iiij.c.xxxvii.
¶ Quomodo britannionem conſtancius in gratiam recepit li.v.c.v.
¶ Burgundo
¶ Qua occaſione burgundiones conuerſi ſunt ad fideȝ chriſti libro duodecimo capitulo iiij.B
¶ Buſiris
¶ Cõſtantia buſiris pro fide chriſti q̃lis eſſet hereſi eucratiſtarum notat' libro.vi. capitulo.xiii.B
¶ Caſtitas.
¶ De admirabili caſtitate ammonij monachi li.i.xi.c.G.D.
¶ Cecitas
¶ Quas grãs egit maris calcedonie eṗs pro ſua cecitate li.vi.c.vi.
¶ Quomodo beatus anthonius didimuȝ ſuper ſua cecitate conſolatus eſt libro.viii. capitulo.viii.B
¶ Cirillus
¶ Paſſio ſancti cirilli dyaconi ꝛ punitio eorũ q̃ de ei' iecore mãducauerũt libro.vi. capitulo.xv.C
¶ Quomodo in concilio ſeleucie cirillum hieroſolimorum epiſcopũ arriani damnauerunt li.v.c.xxxvij.
¶ Qui epi cirillo depoſito hieroſolimorũ rexerũt eccliam li.v.c.xl.B
¶ Quomodo alius cirillus theophilo in ſede alexãdrina ſucceſſit.li.xi.c.vii.
¶ Concilium nycenũ.
¶ Occaſio congregandi nycenum concilium li.i.c.xxxi.C
¶ De his qui ad nycenum cõcilium cõuenerunt.li.ij.c.i.A
¶ De quibus regionib' interfuerũt huic concilio epi li.ij.c.i.C
¶ De numero epiſcoporum exiſtentiuȝ in concilio quibus oĩbus conſtantinus neceſſaria miniſtrabat li.ii.c.i.D
¶ Quomodo nõnulli epiſcoporũ p̃tẽ arrij tuebant licet occulte li.ii.c.v.A
¶ Quomõ ſubſellia et ſedes pro numero epiſcoporum parari fecit conſtantinus et ipſemet ſedit in inferiori ſede libro ſecũdo capitulo quinto B
¶ Quomodo magnus euſtachius anthiochenus preſul prius ſedit et benedixit. li. ſcdo.c.v.D
¶ Quomodo conſtantinus omnes monuit ad pacem et ipſos in queſtionibus diffiniendis ſequi ſcripturas apoſtolorũ et prophetarum li.ii.c.v.E
¶ Q' omnes preter paucos vnanimiter arrium cum ſua doctrina damnauerunt libro ii.capitulo v.
¶ Q' euſebius nychomedie in pleno concilio ſcripturam protulit blaſphemie que illic cito rupta fuit li.ii.c.vi.
¶ Relatio athanaſij ad aphros de geſtis i concilio nyceno li.ii.c.vii.A

¶ Quomodo ſancti patres inuenerunt in
concilio nomen conſubſtantialitatis ꝓpt̄
vnitatem trium perſonarum.libro ſecun=
do.cap.vii.B.
¶ Quomodo viginti ſanctiones de cōuer
ſatione eccleſiaſtica in eodē concilio cōſcꝑ
ſerunt.li.ii.ca.vii.C.
¶ Quomodo ſabinus eccleſie tracen̄ ep̄s
ſacro detraxit concilio.libro.ii.cap.viii.
¶ Symbolum niceni concilii.li.ii. c.ix. A.
¶ Quod trecentū ſeptē ⁊ decē ep̄i āplexi
ſunt fidem ⁊ quinq̄ qui huic fidei ſubſcri=
bere noluerunt in exiliū deportati ſunt.li.
ij.ca.ix.B.
¶ Ep̄la euſebij pāphili de fide nicē̄i cōcilij
ad paleſtinos. li.ij. ca.xi.
¶ Ep̄la niceni cōcilij ad alexādrinā eccl̄iā
li.ij.ca.xij. A.B.
¶ Quō ꝯcitiū nicenū ordinauit celebrare
paſcha.li.ij.ca.xij.C.
¶ Quō ep̄s nouatianoꝝ euocatus ad cō=
citium fidei conſubſtantialitatis conſenſit
li.ij.ca.xiij. A.
¶ Quō paſnucius impediuit decretū de
vxoribus abiciendis poſt conſecrationem
ſacerdotum ep̄oꝝ dyconoꝝ ⁊ ſb̄dyaconoꝝ
prius coniunctorū.li.ii.ca.xiiii.A.
¶ Quō magn⁹ cōſtātinus euocauit omē
ſynodum ad conuiuiū ⁊ eis valedixit. li.ii.
ca.xiiii.B. ¶ Concilium.
¶ Palma ſynodus hieroſolimoꝝ vbi he=
retici arriū ſuceperūt.li.iii.ca.vi.B.
¶ Quō in cōcilio tyri fautores arrii atha
naſiū dānauerunt.li.iij.ca.vi.C.
¶ Quō ꝯſtantin⁹ ꝑ ep̄las ſuas diſſoluit cō
citium tyri.li.iii.ca.vii.
¶ Quō euſebi⁹ nichōedie abſq̄ auctorita
te iulii rōani pōtificꝭ celebrare fecit ꝯciliū
anthiochenū vbi dānauerūt beatum atha=
naſium.li.iiii.ca.ix.B.D.
¶ Symbolū ab hereticis fctū in ꝯcilio ā=
thiocheno.li.iiii.ca.x.A.
¶ Ep̄i q̄ rome patiebant̄ exiliū tp̄e cōſtā=
cii impatoris ꝓpter fidē concilii niceni.li.
iiii.ca.xv.A.
¶ Quō iuli⁹ pontifex roman⁹ irritauit oīa
facta in cōcilio tyri.li.iiii.ca.xix.B.
¶ Quod occidētales ep̄i noluerūt recipe
geſta in conciliis arrianoꝝ neq̄ portitores
eorum.li.iiii.ca.xx.B.
¶ Quō iuſſu cōſtancii cōuocatū eſt ſardi=
cenſe cōcilium.li.iiii.ca.xxi.A.
¶ Numer⁹ ep̄oꝝ tam orientaliū q̄ occidē
talium epiſcopoꝝ conuenientiū in cōcilio ſar
dicenſi.li.iiii.ca.xxiii.A.
¶ Diuiſio facta ī cōcilio ꝑ arrianos ⁊ q̄ a=
liūde ſuū celebrauerūt ꝯciliū.li.iiii.c.xxiii.B.
¶ Quō cōciliū ſardicēſe dānauit accuſa=
tores athanaſii ⁊ fidē niceni ꝯcilii robora=
uit li.iiii.ca.xxiii.C.
¶ Ep̄la ſardicēſis ꝯcilii ad vniūſos catho
licos de dānatiōe arriāe hereſis ⁊ arriāoꝝ
ep̄oꝝ ⁊ iuſtificatiōe athanaſii ⁊ alioꝝ ortho
doxoꝝ ep̄oꝝ.li.iiii.ca.xxiiii.
¶ Quomō athanaſius hieroſolimā veni
ens fecit ibi celebrare concilium hieroſoli
mitanum.li.iiii.ca.xxxiiii.A.
¶ Exemplar epiſtole hieroſolimitāe ſyno=
di pro athanaſio.li.iiii.ca.xxxvi.
¶ Quō impator conſtantius iuſſit conci=
lium ſyrinium congregari li.v.ca.vi.
¶ Symbolum fidei editum in cōcilio ſyri=
nio preſente conſtātio vnacū viginti q̄nq̄
canonib⁹.li.v.ca.vii.
¶ Secunda explanatio fidei facta in eodē
cōcilio mītū a fide diſſona.li.v. ca.viii. A.
¶ Qō ibi photini dogma damnatum eſt.
li.v.ca.viii.B.
¶ Quō oſyus cordube violētatus ſyrinio
ſubſcripſit ſymbolo.li.v.ca.ix.
¶ Quō conſtantius vocauit ep̄os ad ꝯcili
um in ciuitate romana.li.v.ca.xii.B.
¶ Quō in cōcilio mediolano q̄rebant ep̄i
heretici vt confirmaretur eoꝝ ep̄oꝝ depoſi
tio quos antea depoſuerant.li.v.ca.xiiii.
¶ Quomodo aduerſati ſunt occidētales
epiſcopi arrianis querentibus depoſitiōē
athanaſij in concilio mediolano libro.v.ca
pitulo.xv.B.
¶ Quomodo conſtantius duo conciliis vo
luit celebrari.vnū in arimino pro occiden=
talibus epiſcopis.aliud in nychomedia ꝓ
orientalibus.libro.v.ca.xvi.C.
¶ Concilium ariminen̄ et geſta eius.libro
v.ca.xx.A.
¶ Symbolum quod eidē cōcilio preſenta=
uerunt vrſatius et valens heretici.libro.v
capitulo.xx.B.
¶ De contentionibus in eodem cōcilio fa
ctis.lib.v.capi.xx.C.
¶ Epiſtola miſſa imperatori conſtantio a
concilio arimino contra vrſatium et valen
tem libro.v.capitulo.xxi.
¶ Quomodo conſtantius plus honorauit
vrſatium et valentem hereticos q̄ conci
lium.libro.v.ca.xxi.B.
¶ Epiſtola conſtantii ad concilium arimi=
nenſe.libro.v.cap.xxii.

¶ Epiſtola concilij iterum ad conſtantiū
et diſſipatio concilij preter licentiā impe
ratoris.libro.v.cap.xxiiij.
¶ Epiſtola damaſi romani epiſcopi illiricis
directa pro fide niceni concilij in cōcilio a-
riminenſe roborata.li.v.ca.xxix.
¶ De his que ſcripſit athanaſius de con-
cilio ariminē.li.vi.ca.xxx.
¶ Quomodo voluit conſtantius ſecundū
conciliū in nicea celebrari in derogationē
pmi:ſed ñ paſſus eſt deꝰ.li.v.ca.xxxiij.B.
¶ Geſta in concilio ſelentie: et de pluribus
eiuſdem ſeſſionibus.li.v.ca.xxxiiij.
¶ Damnatio ecij et macedonij in concilio
conſtantinopolitano.li.v.ca.xxxvi.
¶ Qui in huiuſmodi concilio depoſitus eſt
cyrillus.li.v.ca.xxxvij.
¶ Exemplar epiſtole miſſe ab hereticis q̃
tenuerant ſynodū conſtantinopolitanam.
li.v.ca.xlij.B.
¶ Concilium alexandrinum cum athana-
ſio vbi de diuinitate ſpiritus ſancti diffini-
tum eſt.li.vi.ca.xx.
¶ Quomodo in eodem diffinitū eſt de dif
ferentia ſubſtantie et ſubſiſtentie.libro.vi.
capitulo.xxi.
¶ Quomodo valentinianus precepit ce-
lebrari concilium yllirycum.libro ſeptimo.
capi.viij.D.
¶ Quomodo certis eccleſiis mādauit va-
lentinianus que in eodē cōcilio geſta ſunt.
libro.vij.ca.ix.
¶ Epiſtola concilij yllirici eccleſiis diſcor
dantibus a fide niceni concilij.libro.vij.ca
pitulo.x.
¶ Conciliū lāpſacenū.li.vij.ca.xij.A.
¶ Quomodo a valente impedita eſt ſyno-
dus tharſi et ab hereticis ſoluta.libro.vij.
capitulo.xxviij.
¶ Quomodo theodoſius magnus conuo-
cari fecit concilium conſtantinopolitanū
centum quinquaginta epiſcoporum.libro.
ix.capi.xij.A.
¶ Decreta concilij conſtantinopolitani.li
bro.ix.ca.xiij.
¶ Qui ibi decretum eſt conſtantinopolita-
num eſſe primam eccleſiam dignitate poſt
romanam.libro.ix.ca.xiij.
¶ Epiſtola orientalium epiſcoporū ad da
maſum ſuper excuſatione de non eundo ad
concilium romanum.li.ix.ca.xv.
¶ Decreta plurima romani concilij.libro
ix.capitulo.xvi.
¶ De quadam alia ſynodo particulari cō-
ſtantinopolitana.li.ix.ca.xix.
¶ Quomodo beatus iohānes criſoſtomꝰ
appellauit ad conciliū vniuerſalis eccleſie
ſuper iniuſta eius damnatōne per theophi
lum et eius complices.li.x.ca.xiij.
¶ Concilium epheſinum contra neſtoriū
li.xij.ca.v. ¶ Confeſſio.
¶ Quomodo ſolennis penitentia ab eccle
ſia conſtantinopoli ablata eſt.libro.ix.capi
tulo.xxxv. ¶ Conſecratio.
Qui non niſi a tribus epiſcopis debeat epi
ſcopus conſecrari.li.ix.ca.xliiij.
¶ Conſtantia.
¶ Exemplum quomodo fide inconſtantes
ſunt indigni principibus aſſiſtere.libro.i.
capitulo.vij.B.
¶ Conſtantia nobilis viri qui filium negā
tem fidem a ſe repulit.libro ſexto.capitulo
xliiij.C.
¶ Conſtantinus magnus.
¶ Creatio conſtantini magni in imperato
rem.li.i.ca.iiij.A.B.
¶ Quomodo cōſtantinus decus īperij ro
mani mutauit ī ſignum crucis.li.i.ca.v.A.
¶ Quedam falſa opinio grecorum de ba-
ptiſmate conſtantini et eiuſdem reproba-
tione.libro.i.ca.vi.
¶ Quomodo conſtantinus terra mariq̄
licinium vicit.libro.i.ca.viij.C.
¶ Quomodo conſtantinus gratias age-
bat de eo q̄ dominus eum miniſtrum feciſ
ſet pacis eccleſiaſtice.li.i.ca.ix.A.
¶ Quomodo conſtantinus omia infirma-
uit que per p̄deceſſores ſuos facta fuerāt
contra fidem chriſti.li.i.ca.ix.B.
¶ Quomodo conſtantinus omnes ab īfa-
mia relaxauit quos p̄deceſſores ſui perſe-
cutores eccleſie infames fecerant.libro.i.
capitulo.ix.C.
¶ Qui martyrum ſubſtantiam que fiſco ad
dita fuerat reſtituit.li.i.ca.ix.D.
¶ Qui diuinationibꝰ eius tempore nō erat
locus.libro primo ca.ix.E.
¶ Quomodo tempore eius edificabantur
eccleſie.li.i.ca.ix.F.
¶ Quomodo gothi ab eo petierunt grati
am qui alias nationes ſuperabant.libro.i.
capitulo.ix.G.
¶ Quomodo ſingulas eccleſias prouinti-
ales regio fundo dotauit.li.i.ca.ix.H.
¶ Quomodo ſignū crucis honorabat fer-
uens in dei ſeruitio.li.i.ca.ix.J.
¶ Quomodo ſupplicium crucis prohibuit
et in nūmiſmate iuſſit imprimi.li.i.ca.ix.K.

¶ Quō cōſtantinꝰ proletariā legē aduer
ſus vgines a predeceſſoribꝰ editam irrita
uit.libro pmo .c.ix.D.M.
¶ Quō placuit ꝯſtantino vt de ciuilibꝰ fo
ris formari poſſet appellatio coram epiſco
pis.libro.i.ca.ix.O.
¶ Quō cōceſſit oēs in eccliīs manumiſſos
ſub teſtimonio ſacerdotū romana ciuilita
te frui.li.i.c.ix.P.
¶ Quō ꝯſtantiuꝰ dolebat ſciſma eſſe ī ec-
cleſia ꝓpt̄ doctrinas.li.i.c.xix.B.
¶ Exēplar epl̄e ꝯſtātini magni ad alexan
drū alexādrie epz ⁊ ad arriū.li.i.ca.xx.
¶ Quō grauit̄ ferebat diſſenſionē de paſ-
chs celebrādo.li.i.c.xxi.
¶ Quō in ꝯcilio niceno ꝯſtantinus noluit
cognoſcere de cauſis ſacerdotū ſ; libellos
ardere iuſſit.li.ij.c.ij.A.
¶ Quō ſubſellia et ſedes pro epīs parari
fecit ⁊ in infima licentia prius petita ſedit
libro ſcđo.c.v.B.
¶ De hūilitate ꝯſtātini īpatoris libro ſe-
cundo ca.v.A.
¶ Quō ꝯſtantinꝰ omēs de cōcilio monuit
ad pacē ⁊ vt ī q̄ſtiōibꝰ diffiniēdis ſcp̄turas
apl̄oꝝ ⁊ ꝓphaꝝ ſeq̄rētur.li.ij.c.v.E.
¶ Rñſū meōratu dignū ꝯſtātini ad aceſiū
nouatianoꝝ epm.li.ij.c.xiii.A.B.
¶ Uicēnalia ꝯſtantini et quomō totā ſyno
dū vocauit ad cōuiuiū.li.ii.c xiiii.B.
¶ Edictuz ꝯſtātini de dannatione arrii et
ꝯbuſtione libroꝝ ſuoꝝ.li.ii.c.xv.
¶ Epl̄a pulcherrima quā ſcripſit ꝯſtātinꝰ
euſebio ceſarieñ ſuper confectione ſacroꝝ
libroꝝ.li.ii.c.xvi.A.
¶ Quō purgare fecit dñi cuz ſepulchrū a
ſordibꝰ ydoloꝝ deſtruendo tēplū veneris
ibidē edificatū.li.ii.c.xvi.B.
¶ Quō iperator letus poſt ꝯciliū nycenū
vbiq; erigebat eccliās.li.ii.c.xviij.A
¶ Quomodo voluit edificare ylion et mo
nitus eſt a deo edificare bizanciū libro .ii.
capitulo.xviii.B.C.
¶ Quō conſtantinus paganoꝝ templa de
ſtruxit.li.ij.ca.xviij.D.
¶ Pars epl̄e conſtantini cōtra crudelita
tem euſebij nychomedieñ.li.ij.c.xxij.B.
¶ Epl̄a cōſtantini omi fide ornata ad ſa-
porem pſarū regē pro ſedatione pſecutio-
nis in xp̄ianos.li.iij.c.iij.
¶ Qua occaſione cōſtantinus arriū ab ex
ilio reuocauit.li.iij.c.vi.A.
¶ Quomodo expoſitionem nouam quam
fecerat arrius miſit conſtantinꝰ ad examē
epiſcoporum hieroſolimis cōgregatorum
libro.iij.ca.vi.B.
¶ Epl̄a ad eos qui erant in cōcilio tyri vt
ad eū venirēt.li.iij.c.vij.
¶ Quomodo per falſas accuſationes mi-
ſit athanaſiū in exiliū apud treuerim galli
arum li.iij.c.viij.
¶ Quomodo conſtantinus rurſus exami-
nauit arrium.li.iii.c.x.C.
¶ Quomodo contra nouatiāos ſriges va
lentinianos marcioniſtas ⁊ paulianiſtas le
ges edidit.li.iij.c.xi.
¶ Quō letabat̄ de diuino iudicio ſup arri
um facto.li.iij.c.xii.A.
¶ Quō tres filios ſuos deſignauit ceſares
li.iii.c.xii.B.
¶ Quō apud nychomediā circa finē bap-
tiſatus eſt.li.iii.c.xii.C.
¶ Quō athanaſiū iuſſit ab exilio reuerti.
li.iii.c.xii.C.
¶ Quomodo facto teſtamento defunctus
eſt ⁊ corpus eius cū honore ſepultum eſt.li
bro.iii.c.xii.D.

¶ Cōſtātinꝰ filiꝰ ꝯſtātini magni

¶ Epiſtole quas ſcripſit iſte conſtantinus
pro athanaſio alexandrine eccleſie.lib.iiij.
capitulo.ij.
¶ De morte eiꝰ in bello.li.iiii.c.iiii.

¶ Cōſtācíꝰ pr̄ ꝯſtātini magni.

¶ Quomodo ſub iſto ꝯſtantio eccleſia xp̄i
pacē habebat.li.i.c.vii.A.
¶ Quō ꝓbauit qui eſſent fideles imꝑato-
ri.li.i.c.vii.B.

¶ Cōſtācíꝰ filiꝰ ꝯſtātini magni.

¶ Quo medio cōſtancíꝰ in arrianū dogma
declinauit.li.iiii.c.i.
¶ Quō athanaſiū ab alexādria expulit. li.
iiii.c.iii.A.
¶ Quō arrianis fauēs athanaſiū depoſu-
it.li.iiii.c.v.
¶ Quō conſtancíꝰ ordinari fecit euſebiuz
nychomedꝰe in epm conſtantinopolitanuz
li.iiii.c.ix.A.
¶ Quomodo vindicatus eſt conſtantiꝰ in
vrbem conſtantinopolitanaz propter mor
tem magiſtri militū.li.iiii.c.xiii.C.
¶ Quō fabricauit eccliam ſancte ſophie.
li.iiii.c.xviii C.
¶ Quō cōſtācius iuſſit athanaſiū occidi.li
bro.iiii.c.xix.
¶ Exemplar triū epl̄aruz quas ſcripſit cō
ſtantius athanaſio vt ad ſe reuerteretur.li
bro.iiii.c.xxvi.xxvii.xxviij.
¶ Quomodo receptꝰ eſt athanaſius a con

ſtancio eū ſupplicatiōe vni⁹ eccle̅ ꝓ arrianis in alexādria.li.iiii.c.xxx.
¶Epiſtole ꝓ athanaſio vniuerſis epis et pb̄ris.li.iiii.c.xxxi.
¶Epiſtole pro eodem alexandrine eccle̅.li.iiii.c.xxxii.
¶Ep̄le neſtorio iudici ꝓ abolitiōe eoꝝ q̄ ꝯ athanaſiū geſta erant.li.iiii.c.xxxiii.
¶Quō ꝯſtanci⁹ bellum ꝑſicū amiſit.li.iiii ca.xxxv.B.
¶Quō iteꝝ athanaſi⁹ iuſſus eſt occidi ab eo.li.v.c.i.ꝛ.ij.
¶Quō cōſtāci⁹ caſtrametat⁹ ꝯ bertramonē tyrānū.li.v.c.v.
¶Quō cōſtanci⁹ mirabiliter fauebat arrianis.li.v.c.xv.A.
¶Quō per conſtanciū liberi⁹ roman⁹ pōtifex ꝛ euſebi⁹ vercelleñ. ꝛ alij multi ſūt exilio depoꝛtati.li.v.c.xvi.A.
¶Dyalogus inter conſtanciū ꝛ liberiū papam.li.v.c.xvii.A.
¶Quō ꝯſtāci⁹ reuocauit liberiū ad p̄ces romanaꝝ mulieꝝ.li.v.c.xviij.
¶Qꝛ cōſtancius plus honoꝛauit vꝛſatiuꝫ ꝛ valentem hereticos q̄ꝫ concilium arimineñ.li.v.c.xxi.B.
¶Quō per terre motum ꝓhibitus eſt cōſtanci⁹ ne ſecundū cōcilium celebraret ī nicea.li.v.c.xxxiij.B.
¶Quomodo conſtancius volebat verbuꝫ conſubſtantialitatis a ſymbolo fidei remoueri.li.v.c.xlvi.
¶Quō iulianus apoſtata inuaſit imperiū ꝛ de morte cōſtancij.li.v.c.l.

¶Conſtans.

¶Quomodo conſtans filio conſtātini ſucceſſit.li.iiii.c.iiii.
¶Quō conſtās ſcripſit cōſtātio fratri ſuo ꝓ athanaſio.li.iiii.c.vii.
¶Quomodo conſtans ſubiecit ſibi frācos li.iiii.c.xiij.B.
¶Quō conſtans ſcripſit cōſtancio mittēs legatos ad eum ꝓ catholicis ꝛ de calunnia quā paſſi ſunt legati eius.li.iiii.c.xxv.

¶Copres.

¶Scti copres monachi geſta.li.viij.c.i.A

¶Crux.

¶Quō ſignū crucis oſtenſum eſt conſtantino.li.i.c.iiii.D.
¶Quomodo cōſtātin⁹ decus īperij mutauit in ſignum crucis.li.i.c.v.A.
¶Quomodo quidaꝫ veſtitutus ſigno crucis in prelio illud alteri tradendo percuſſ⁹ interiit.li.i.c.v.B.
¶Quomodo conſtantin⁹ ſignum crucis ꝟnerabat.li.i.c.ix.I.
¶Quomodo ſupplicium crucis ꝓhibuit ꝛ crucem in ſuo nūmiſmate iuſſit imprimi.li.i.c.ix.L.
¶Inuentio ſancte crucis per helenam imperatricem cum miraculis ibidem factis.li.ii.c.xviii.F.
¶Quid fecerit conſtantinus de ligno crucis.li.ii.c.xviii.M.
¶Quidam ſanatur a podagra adorando crucē xp̄i.li.ii.c.xix.B.
¶Quō iulianus apoſtata demones euocatos crucis virtute fugauit.li.vi.c.i.E.
¶De ſigno crucis inuento corona circumdato in viſceribus pecoris immolati ꝛ arulē veſtib⁹ ſpicio eius.li.vi.c.ii.B.
¶Quō ſignū crucis apparuit in iudeoꝛū volentium reedificare templum hieruſalem libro.vi.capi.xliij.
¶Quomodo in templo ſerapis inuente fuerunt lr̄e crucis.li.ix.c.xxix

¶Dalmacius.

¶Quomodo dalmacius conſtancij conſobrinus occiſus eſt.li.iiij.c.xxxv.A.

¶Damaſus.

¶Epiſtola damaſi romani epiſcopi illirici ep̄is directa pro fide nicena in concilio ariminenſi roboꝛata.li.v.c.xxix.
¶Ordinatio ſancti damaſi pape.libro octauo.capi.x.
¶Ep̄la damaſi ad oriētales ep̄os ſup dānatiōe appollinaris ꝛ thimothei.li.ix.c.xv.

¶Dedicatio.

¶Quomō blaſphemantes in tēplū ꝛ vaſa templi ſunt a deo mirabiliter percuſſi ꝛ illud exemplū predicari poteſt in dedicatōe eccleſie.li.vi.c.xxij.
¶Quō deus nō libenter accipit munera ꝛ edificia infideliū patet in templo edificato a iuliano.li.vi.c.iij.
¶Quō in tēplis gētiliū hoīes inſimebāt in nr̄is aūt viuificant.li.vi.c.viij.
¶Quō iulianus eccleſie vaſa inhoneſte tractans plaga inſanabili percuſſ⁹ eſt vermium horroꝛe.li.vi.c.x.

¶Dyoclecianus.

¶Mors dyocleciani.li.i.c.v.C.
¶Quō dyoclecian⁹ in quadā die veneris ſancta in omni romano impio deſtruxit eccleſias.li.x.c.xxiij.B.

¶Theodorus.

¶ Quō beatus dyodorus monach⁹ sub ꝑ=
secutiōe valētis pascebat ecclīaʒ.li.viij.ca.
iij.B.
¶ Didimus.
¶ Gesta sctī didimi doctorꝭ.li.viij.c.viij.
¶ Dyoscorus
¶ Gesta scī dyoscori mōachi.li.viij.ca.x.
¶ Diuinatio.
¶ Q̄ď diuinatōibus cōstantini tp̄e nō pa=
tebat locus.li.i.c.ix.E.
¶ Q̄ď psis aggrediētib⁹ romanū ip̄is iuli
anus cōsuluit ydola.li.vi.c.xliij.B.
¶ Donatus.
¶ Gesta ⁊ miracl'a.s.dōati epī.li.ix.c.xlvi.
¶ Dorotheus
¶ Gesta.s.dorothei mōachi.li.viij.ca.l.M.
¶ Eas.
¶ De sctō eas monacho.li.ix.c.xlviij.B.
¶ Ecius.
¶ Ecij heretici mores ⁊ hēsis.li.v.c.xiij.
¶ Quō eudoxi⁹ germanice ep̄us eciū hēti
cū fouere voluit.li.v.c.xix.
¶ Quō eci⁹ suadētibus flauiāo ⁊ dyodoro
mōachꝭ ab officio sit suspēs⁹.li.v.c.xxxij.A.
¶ Dānatio ecij ⁊ ei⁹ depositio.li.v.c.xxxvi.
¶ Effrem.
¶ Gesta sctī effrem mōachi.li.viij.c.vi.B.
¶ Electio.
¶ Quō tp̄e cōstātini apud pp̄lʒ residebat
ep̄oꝝ electio sup̄iore epī electōnē approbā
te.li.ij.c.xij.B.
¶ Quō p⁹ mortē alexādri ꝯstātinopoleos
orta ē seditio ꝓ electōe pōtificꝭ.li.iiij.c.viij.
¶ Quō nō obstāte cleri ⁊ pp̄li electōe ꝯstā
tius impator introduxit in ep̄atū eusebiuʒ
nichomedie arrianū.li.iiij.c.ix.A.
¶ Quō eccl'ia cōstātinopoleos propť elec
ctionē p̄sulis diuidiť.li.iiij.c.xi.B.
¶ Quō valētiniano impatori obtuleřt epī
electionē mediolani epī sed renuit.lib.vij.
capitulo.viij.A.
¶ Quō mortuo attico ꝯtētio fit de electio
ne epī ꝯstātinopolitani inter clerū ⁊ pp̄lm:
⁊ p̄ualuit pp̄ls.li.xij.c.ij.
¶ Diuisio in electione epī cōstātinopoli
tani.li.xij.c.vij.
¶ Eleusius
¶ Quō sub persecutiōe valētis eleusius in
arriū dogma cōsensit coactus li.vij.c.xviij
¶ Emaus.
¶ De fonte in emaus curāte varias īfirmi
tates vbi xp̄s appūit cleophe.li.vi.c.xlij.A
¶ Emilianus
¶ Passio scī emiliani martyrꝭ.li.vi.c.xvi.
¶ Epyphanius.
¶ Aliq̄ gesta scī epyphanij.li.viij.c.i.A.G
¶ De gestis ⁊ morib⁹ ei⁹.li.ix.c.xlviij.A.
¶ Quō epyphani⁹ cipri ⁊ theophil⁹ īpru=
dent̄ dānaueřt libros origēis.li.x.c.x.
¶ Dyalog⁹ inter epyphaniū ⁊ iohēʒ criso
stomū.li.x.c.xij.
¶ Ethybolus
¶ Quō ethybolus sophista pp̄ iulianū ne=
gauit fidē xp̄i.li.vi.ca.xxxviij.
¶ Euagrius
¶ De gestis sancti euagrij ⁊ scriptis eius.
li.viij.ca.i.F.G.Item.A.E.
¶ Eudoxius.
¶ Quō eudoxi⁹ germanici⁹ fouebat eciuʒ
hereticū.li.v.c.xix.
¶ Quō eudoxi⁹ heretic⁹ anthiochene ec=
clie sedē abripuit ⁊ inde expulsus est.lib.v.
ca.xxxiij.A.
¶ Quō inuasit ꝯstantinopolitanā sedē.li.
v.c.xxxix.A.
¶ Quō eudoxi⁹ de heresi accusat⁹ negauit
corā īpatore q̄ď sc̄pserat.li.v.c.xlij.A.
¶ Quō eudoxio defūcto aliū arriani ordi=
nauerunt.li.vij.c.xxix.
¶ Eugenius.
¶ Quō eugeni⁹ gramatic⁹ tyrannidē īua
sit.li.ix.c.xlv.A.
¶ Eunomius
¶ Eunomi⁹ notari⁹ ecij ⁊ de heresi eoꝝ.li.
v.ca.xliij.
¶ Quō eunomi⁹ a sede anthiochena depo
situs est.li.v.ca.xliij.
¶ Eunomij heretici calliditas.li.vij.c.xix.
¶ Quō eunomi⁹ ab eudoxio sepat⁹ est.li.
vij.ca.xxvi.
¶ Quō placella xp̄ianissima theodosij ma
gni cōiūx impediuit ne eunomi⁹ verbū ha
beret cū theodosio.li.ix.c.xi.
¶ Quō theodosi⁹ eunomiū misit in exiliū
li.ix.c.xxxvi.A.
¶ Quō quidam vir dei eunomi⁹ ep̄s sagit
ta fecit blasfemū pcutere.li.x.c.xxviij.B.
¶ Eusebius nychomedie.
¶ Exemplar ep̄l'e eusebij nychomedie ad
paulinū tyri ep̄m.li.i.c.xvi.
¶ Quomodo eusebius pro arrij dogmate
armabatur imperatoris familiaritate.li.i.
capitulo.xvij.
¶ Quomodo eusebius nychomedie in ꝯci
lio niceno scripturam ꝓtulit blasphemie q̄
cito rupta fuit.li.ij.c.vi.
¶ Quō eusebius libellum penitentie de=
dit.li.ij.cap̄.x.B.

¶Libellus penitentie euſebij ⁊ theognij li.ij.c.xvij.
¶Quō euſebi⁹ nychomedie inuaſit ep̄atū ꝯſtantinopolitanū.li.ij.c.xxij.A.
¶Quō iterū dānati ſunt euſebius nychōe die ⁊ theognius nicen⁹ ep̄s. et iterū in gratiam recepti ſunt.li.ij.c.xxiij.A.
¶Quō poteſtate euſebij nycho.apud princip̄e arrius recipi credidit in eccl'ia cōſtantinopolitana.li.iij.c.x.A.
¶Quō voluit poſt morte cōſtantini confirmare dogma arrij: ⁊ quo medio factus ſit amicus conſtancij.li.iiij.c.i.
¶Quō ſcripſit iulio romāo pontifici calūnias in athanaſiū.li.iiij.c.vi.
¶Quō ꝯſtanci⁹ ordinare fecit euſebiū in conſtātinopolitanū ep̄m.li.iiij.c.ix.A.
¶Quō celebrare fecit cōciliū anthiochenum abſq; auctoritate iulij romani pontificis.li.iiij.c.ix.B.
¶Quō contra athanaſiū ſcripſit iulio romano pontifici:ſed reſponſū nō audiuit qa vita priuatus eſt.li.iiij.c.xij.A.
¶Euſebius ceſarieñ.
¶Quō euſebi⁹ pamphili ſubtiliter nomē conſubſtātialitatis interpretatus eſt.li.ij.ca.x.B.
¶Ep̄l'a euſebij pāphili de fide niceni cōcilij ad paleſtinos.li.ij.c.xi.
¶Quō conſtantinus euſebio ſcripſit ſup confectione ſacrorū librorū.li.ij.c.xvi.A.
¶Quō euſebius paleſtine qui ⁊ pamphili reſpuit epiſcopatū āthiochenū.li.ij.c.xxiiij
¶Quō ꝯ marcellū ancyre galacie ſcripſit euſebi⁹ tres libros.li.iij.c.ix.B.
¶De morte euſebij ceſarieñ.li.iiij.c.iij.B.
¶Euſebius vercelleñ.
¶Quō euſebius per conſtātiū in exiliū deportatus eſt.li.v.c.xvi.A.
¶Quomodo ip̄e cum lucifero caralleñ.regulam eccleſie corruptam reparabant.lib.vi.c.xix.
¶Quomodo reprehendit ordīationes luciferi ep̄i.li.vi.c.xxiij
¶Martyrium magni euſebij per mulierē li.ix.c.iij.C.
¶Euſebius ſamoſatenus.
¶Conſtantia euſebij ſamoſateni.libro.v.capi.xlix.
¶Exiliū eius ⁊ amor populi ſui ad ap̄lica dogmata.li.vii.c.xvi.
¶Eulogius
¶De geſtis ſcti eulogij edīſſe ciuitatis epiſcopi ⁊ ei⁹ exilio.li.vii.c.xxxiii.⁊.xxxiiii.
¶De ſancto eulogio monacho ⁊ geſtis ei⁹ li.viii.c.i.P.
¶Euſtacius
¶Ordinatio magni euſtacij in anthiochia li.i.c.iiij.A.
¶Quō primus in cōcilio niceno ſedit ⁊ bñdictionē fecit.li.ii.c.v.D.
¶Falſa accuſatio contra eundem ficta ꝑ euſebium nychomedie propter quam mittitur in exiliū.li.ii.c.xxiiij.A.
¶Euticianus.
¶Geſta ſcti euticiani mōachi.li.i.ca.xi.L.
¶Euticiana hēſis ⁊ ort⁹ ei⁹.li.ix.c.xl.B.
¶Eutropius.
¶Quō eutropi⁹ conſul qr īmunitatē eccleſie certa lege deſtruere fecit hac īmunitate iuſto iudicio priuat⁹ eſt.li.x.c.iiij.A
¶De morte eutropij viri dei ⁊ viſiōe facta euidā de eo.li.x.c.xx.A.
¶Feſtum.
¶Quomodo reuerebatur cōſtantin⁹ magnus dñicū diem.li.i.c.ix.K.
¶Fides.
¶Quare gētiles potius q̄ iudei fidē xp̄i ſusceperūt.li.i.c.ii.A.
¶Quomō in fide vacillātes īdigni ſūt p̄ncipibus aſſiſtere de hoc exemplū in illa ꝓbatione quā fecit ꝯſtāci⁹.li.i.c.vii.B.
¶Quō per fidē ſenioris ſimplicis cōuicit maxim⁹ dyalectic⁹.li.ii.c.iij.
¶Multiplicitas ſymbolorū ⁊ expōnū fidei qb⁹ diuiſi ſūt inť ſe heretici.li.v.c.xxxviii.
¶Pulchrum exemplum ꝓ militibus quō oīa ꝓpter tuendā xp̄i fidem ſunt relinquēda.li.ix.c.xx.D.
¶Exēplū pulchrū quō p̄ncipes fidei rebelles multis bellis rotanť.li.ix.c.xxi.C.D.
¶Filippus.
¶Quō in neceſſitate beat⁹ philipp⁹ ap̄ls apparuit theodoſio tanq̄ adiutor ſibi ī bello a deo ordinat⁹.li.ix.c.xlv.D.
¶Filoſophus.
¶Quātū honoris antiq̄tus ſolebāt pricipes ph̄is exhibē pulchra exēpla.li.i.c.i.B.
Flauianus.
¶Quō flauianus ⁊ dyodorus primi inuenerunt per duas ptes chori decātare pſalmos.li.v.c.xxxij.B.
¶Quomodo ſancti flauianus ⁊ dyodorus ꝑ valentij paſcebant eccleſiam anthiochenam.li.viii.c.xxxvi.
¶Diuiſio facta ꝓpť ip̄m flauianū tūc anthiochenorū ep̄z.li.ix.c.xx.A.Item.c.xliiij
¶Quomodo flauianus damaſo pape re=

cōſiliatus eſt et facta eſt cōcordia in anthiochena eccl'ia.li.ix.c.xxvi.

¶Quomodo flauian⁹ nō conſenſit depoſitioni beati iohannis criſoſtomi et de morte flauiani.li.x.c.xxiij.

¶Fotinus.

¶Quō fotinus eſt ab ep̄atu depoſit⁹ ⁊ dānatū fotinianū dogma.li.v.c.viij.B.

¶Francia.

¶Turbatio reipublice ꝓpt̄ frācoꝝ gent̄e circa gallias ɔſtitutā.li.iiij.c.x.B.

¶Quomodo conſtans ſubiecit ſibi francos.libro.iiij.c.xiij.B

¶Friges.

¶Quō conſtantin⁹ ꝯ̄ friges leges edidit eoꝝ eccl'ias catholicis applicādo.li.iij.c.xi.

¶Furtum.

¶Quidā curat⁹ eſt a beato āmonio ꝓ furti reſtitutionē.li.i.c.xi.F.

¶Gallus.

¶Quō gallus in tyrannidē verſus a conſtancio īteremptus eſt.li.v.c.xi.B.

¶Gainas.

¶Quomō gainas tyrān⁹ ab archadio petijt vnā eccleſiā ꝓ arrianoꝝ ſecta ſed ei reſtitit criſoſtom⁹.li.x.ca.vi.A.

¶Quō predict⁹ tyrann⁹ trib⁹ vicib⁹ a nocumento vrbis cōſtantinopoleos repulſus eſt per angeloꝝ viſionē.li.x.c.vi.B.

¶Quō gainas obui⁹ iuit cū filijs ſuis btō iohanni ad eū legato ⁊ qualiter eum īmutauit.libro x.ca.vi.C.

¶Gentiles.

¶Quare gētiles poti⁹ ꝙ̄ iudei xp̄i fidem ſuſceperūt.libro.i.ca.ij.A.

¶Georgius.

¶Quāta mala fecit georgi⁹ in alex̄ādria athanaſio abſente.libro.v.c.tercio.

¶Quō iterū georgius cū multa cede alexandrinā ſedē inuaſit.li.v.c.xxviij.A.

¶Quomodo mōachi huic derogabāt.li.quinto.c.xxviij.B.

¶Quō alex̄ādrinā crudeliter regebat eccleſiam.libro v.c.iiij.A.

¶Quō ꝓ paganos occiſ⁹ eſt.li.vi.c.ix.

¶Gracianus.

¶Bona initia gratiani īꝑatoris.li.ix.c.ij.

¶Quomodo dolo maximi tyranni eſt interēptus.libro.ix.ca.xxi.A

¶Gregorius.

¶Quomodo gregoriū quendā arriani depoſuerūt a ſede alexandrina quē tū̄ antea inſtituerant.libro .iiij.capitulo.xiiij.

¶Quid beatus gregori⁹ nazanzen⁹ ſenſerit de apoſtata iuliano cum ſtuderet athenis.libro.vij.c.ij.C.

¶Trāſlatō eiuſdē ī ɔſtātīopolī.li.ix.c.viij

¶Geſta gregorij pontici origenis diſcipuli viri ſancti.li.viij.c.viij.C.

¶Gothus.

¶Quō gothi ī demētiā arrianā ꝑualētis interceſſionē deuenerūt.li.viij.c.xiij.A.E.

¶Helena.

¶Quomodo beata helena ſepulchrū hieroſolimoꝝ adiens xp̄i crucē clauos ⁊ titulū inuenit.li.ij.c.xviij.E.

¶Qd fecerit de clauis xp̄i.li.ij.c.xviij.G

¶Tranſit⁹ ſancte helene.li.ij.ca.xviij.F.

¶Helyas helyn.

¶Dō ſcis mōachis heli ⁊ helya.li.viij.c.i.K.

¶Hereſis.

¶Hereſis arriana orit̄.li.i.c.xij.A.

¶Hereſis melecianoꝝ orit̄.li.i.c.xviij.

¶Hereſis macedonianoꝝ orit̄.li.iiij.xxij.c

¶Hēſis eciāoꝝ ⁊ eunoīanoꝝ orit̄.li.v.c.xiij

¶Hereſis apollinaris oritur.li.v.c.xliiij

¶Hereſis luciferiana oritūr.li.vi.c.xxiij.

¶Hereſis audianoꝝ oritur.li.vij.c.xi.A.

¶Hereſis meſſalianoꝝ qui orātes aut euthiſiaſte dicūtur oritur.li.vij.c.xi.B.

¶Hereſis nouatiana oritur.li.viij.c.ix.

¶Hereſis eutheciana orit̄.li.ix.c.xl.B.

¶Hēſis ātropomorfitaꝝ orit̄.li.x.c.vij.A.

¶Hereſis neſtoriana orit̄.li.xij.c.iiij.C.

¶Heridanus

¶Naka herdani fluuij ꝗ̄ ⁊ pad⁹.li.i.c.vij.C

¶Hyberia

¶Conuerſio gentis hiberoꝝ ad fidem.li.iij.capitulo.i.A.

¶Hylarius.

¶Quō btūs hylar⁹ pictaueñ ɔſubſtātialitatis fidem ſuis ſcriptis edocuit.libro.vi capitulo xxiiij.

¶Hylario.

¶Geſta hilariōis monachi.li.vi.c.xij.A.

¶Quō alaphionē virū litteratū cōuertit ad fidem.li.vi.c.xxviij.B.

¶Hymnus.

¶Quomō per diuerſos hymnos in anthiochia decantatos ꝑplus ſuā hereſim oſtendebat.li.iiij.c.xxxv.C.

¶Quomō iohes criſoſtom⁹ pri⁹ hymnos nocturnos apud greciā fecit decantare.li.x.capitulo.viij.

¶Hypacia.

¶Hypacia illuſtris mulier ſupaeniens in doctrina philoſophorū floret et mors eius habetur.libro.xi.ca.xij.

¶Honorius.
¶De ortu honorij principis. li.ix. c.xxi. E
¶Quomodo theodosius magn⁹ designauit honoriū imperatorem.li.ix.c.xlv. B.
¶Quomodo honorius ludum gladiatoꝝ rome interdixit.li.x.ca.ij.
¶Hormisda.
¶Sancti hormisde gesta: et passio xi⁹. li. x.c.xxxi.
¶Jacobus nisibenus.
¶Gesta sancti iacobi nisibeni ⁊ eius miracula.li.v.c.xlv.
¶Jdolum.
¶Quomodo tempore cōstantini idola cōflata sunt et templa veneris et asclepij destructa.li.ij.c.xx.
¶De idolis serapis et symie. li.ix.c.xxvij. ⁊ xxviij.
¶Jesus.
¶Quomodo alexander in noīe iesu fecit dialeticum obmutescere.li.ij.ca.iiij.
¶Jgnacius.
¶Quomodo beatus ignacius diuinitus admonitus primo apud anthiochiam decantare fecit antiphonas.li.x.c.ix.
¶Jlion.
Quomodo constantinus edificare voluit ilion sed prohibitus ē.li.ij.ca.xviij. B
¶Jnnocentes.
¶Quō christus fugiens in egyptum propter innocētiū mortem īuenit arborē que se sibi inclinauit.li.vi.ca.xlij. B.
¶Jnnocētius.
¶Quō innocētius pontifex roman⁹ egre tulit exiliū beati iohannis chrisostomi.li.x ca.xviij. A.
¶Johannes baptista.
¶Quomodo quidā opinantur iohānē baptistā et helyam fuisse initiū conuersatōis monachorum.li.i.c.xi. B.
¶Ossa iohannis baptiste per iulianum cōcremata.li.vi.ca.xv. B.
¶Jnuentio capitis eiusdē cum quibusdā miraculis.li.ix.ca.xliij.
¶Johannes euāgelista.
¶Quomodo sanctus iohannes apparuit theodosio magno tanq̄ eius adiutor cōtra tyrannū.li.ix.ca.xlv. D.
¶Johannes anachorita.
¶Gesta sācti iohānis mōachi.li.viij.c.i. J
¶Quomō ad eū misit theodosius ad sciēdū de fortuna belli.li.ix.ca.xiv. C.
¶Johannes crisostom⁹.
¶Electio iohānis crisostomi ī epm cōstātinopolitanum.li.x.ca.iij. A.
¶Gesta et vita eiusdē ante episcopatū. li. x.ca.iij. C.
¶Quomodo gayne tyranno in faciē restitit.li.x.ca.vi. A.
¶Qualē curā gērebat ecclīaꝝ. li.x. c.iiij. B.
¶Quō eo mediāte gēs celticoꝝ ⁊ scitarū ꝑ pte ad fidē ꝯuersa ē.li.x.c.v.
¶Quō gaynas tyrann⁹ obuiā veīt iohāni legato ad eū.li.x.ca.vi. C.
¶Quomodo iohānes pri⁹ fecit hymnos decantare ꝑ cōstātinopoli et per greciam. li.x.ca.viij.
¶Multiplex odiū cā ī iohēȝ excitā.li.x.c.x
¶Dyalogus int̄ epyphaniū ⁊ iohānē: ⁊ q̄tū derogauit ei epyphani⁹.li.x.ca.xij.
¶Quomodo a theologo iniuste eū dānante aduniuersale ꝯciliū appellauit.li.x.c.xiij
¶Quomodo post exiliū procurante augusta reuersus ē ꝯstantinopoli.li.x.ca.xiiij. A
¶Quō ꝑpt̄ terre motū sedādū ꝯstantinopolis sit reuersus.li.x.ca.xiiij. C
¶Qua ratione eudoxa augusta ꝯcepit odiū contra iohannē.li.x.ca.xv.
¶Quō plēs voluerīt occidē iohēȝ. l.x.c.xvi
¶Quō iohēs criso.scdo falso dānat⁹ ē: ⁊ ī exiliū missus.li.x.ca.xvii.
¶Quomodo roman⁹ pontifex egre tulit exiliū eius.li.x.ca.xviii. A.
¶Quō beat⁹ iohānes crisostom⁹ sciuit ꝑ reuelationē diē mortis sue.li.x.c.xviii. B.
¶Quō omnes epi europe et plurimi oriētaliū propt̄ iniustā iohīs damnationē se suspenderūt a cōione dānātiū.li.x.c.xix.
¶Quō pplus nolebat successori epo ꝑpt̄ iohānē ꝯicare.li.x.ca.xx. A.
¶Punitio dīna q̄ dicit̄ ꝓcessisse ex īiusta iohis damnatione.li.x.ca.xx. B.
¶Persecutō ī fautores iohis.l.x.c.xxi. B
¶Quō theodosi⁹ iunior reliqas magni iohānis ꝯstātiopoli fecit trāsferri.l.x.c.xxvi
¶Johannes tyrannus.
¶Quō iohānes tyrānēs īuasit occidētale imperium: et quomodo miraculose captus postea interemptus est.li.xi.ca.xviii.
¶Jndia.
¶Conuersio gētis indoꝝ ad fidē. libro. tercio.ca.i. A.
¶Josephus.
¶Assertio iosephi de dn̄o iesu christo. li.i. cap.ii. B.
¶Jouinianus.
¶Creatio iouiniani in imparotē.li.vii.c.i.
¶Quō iouinianus ab athanasio petiit regulā fidei. li.vii.ca.iii. A.

¶ Quō ſcripſit legē vt darētur frumenta
eccliſs q̄ apoſtātin⁹ ordinauerat.l.vii.c.iii.B

¶ Q; prohibuit paganoꝝ tēpla ⁊ quō mul
ti arriani per ip̄z fidez niceni cōcilii ample
xati ſunt.li.vii.c.iiii.A.

¶ Quō legez ſcripſit pro virginib⁹ ſacris
li.vii.c.iiii.B.

¶ Mors iouiniani benigniſſimi imperato
ris.li.vii.c.vi.

¶ Iſaac.

¶ De cōſtantia ⁊ ꝓphetia ſancti iſaac mo
nachi.li.viii.c.xiii.D.

¶ Iſidorus.

¶ Geſta ſancti iſidori abbatis.libro.viii.
capi.i.Item c.i.R.

¶ Iudeus.

¶ Quō iudei tentauerūt rebellare roma=
nis.li.v.c.xi.A.

¶ Erectio iudeoꝝ extra alexandriā.libro.
xi.capi.xi.A.

¶ Quō iudei infātulū crucifixerūt libro.xi
capitulo.xiii

¶ Quō fraus cuiuſdā iudei ſepi⁹ baptiſa=
ti apparuit.li.xi.c.xiiii.

¶ De ſeductōe q̄dā iudeoꝝ cretēſiū ⁊ aliq̄
rum conuerſione ad fidem.li.xii.c.ix.

¶ Quō iudei īpediti ſūt diuinitus ab edi=
ficatione tēpli hierl'z li.vi.c.xliii.

¶ Iulianus ſaba.

¶ Quō vir dei iulian⁹ ſaba ea die qua mor
tuus ē iulian⁹ cognouit mortē ei⁹.li.vi.c.xlv.

¶ Iulianus monach⁹.

¶ Geſta iuliani monachi.li.viii.c.v.A.

¶ Iulianus apoſtata

¶ Quō iulian⁹ a cōſtantio ceſar creat⁹ in
gallias belli cā direct⁹ ē.li.v.c.xii.A.

¶ Quō rōanū inuaſit īperiū.li.v.c.l.

¶ De genē ⁊ initiis iuliani.li.vi.c.i.A.

¶ Quō p ſignū crucis demones euocatos
fugauit li.vi.c.i.C.

¶ Quō ad gallias deſtinatur et de ei⁹ vic
toria.li.vi.c.i.D

¶ Quō iulian⁹ a militib⁹ coronat̄ auguſt⁹
li.vi.c.i.E.

¶ Quō pro vana gloria in p̄ncipio ſui īpe
rii ſe geſſerit.li.vi.ca.i.F.

¶ Quō īpudenter fidem xp̄ianā negauit
li.vi.c.ii.A.

¶ Prodigiū q̄ futur⁹ eēt fidei aduerſari
us.li.vi.c.iii.

¶ Quō ſe ōmū oſtendit xp̄ianis inimicū
li.vi.c.iiii.A.

¶ Quō in odiū xp̄ianitatis ceſaree capa=
docie nomē cōmutauit.li.vi.c.iiii.B.

¶ Q; xp̄ianos noluit p tormēta ſed p blā
dicias euertere.li.vi.c.v.

¶ Quō maris ep̄s calcedonie publice vo
cauit eū apoſtatā.li.vi.c.vi.

¶ Quō priuilegia ⁊ honores oīm eccl'aſti
coꝝ abſtulit ⁊ eos vexauit.li.vi.c.vii.

¶ Quō īhōeſte tractans vaſa ecclīe ⁊ di=
ripiēs pcuſſ⁹ eſt horrore x̄miū.li.vi.c.x.

¶ Perſecutō facta ſub eoḋ.li.vi.c.xv.A.

¶ Leges q̄s tulit ī xp̄ianos.li.vi.c.xvii.

¶ Quō doloſe agebat ꝯ xp̄ianos libro.vi.
capitulo.xxvii.

¶ Qua rōne titum boſtrēſiū ep̄m pepulit
li.vi.c.xxviii.A.

¶ Quō voluit pagāitatē dilatar̄ īducēdo
ſcōs mores ⁊ cerimōias xp̄iāoꝝ.l.vi.c.xxix

¶ Quō iulian⁹ remouit crucē a nūmiſma
te ſuo ⁊ quō multos milites decepit.li.vi.
capi.xxx.A.

¶ Quō oēs cibos et fontes ꝓphanauit.li
vi.capi.xxxiii.A.

¶ Quō ꝓhibuit lecturas poetaꝝ xp̄ianis
li.vi.c.xxxvii.A.

¶ Quō ꝯ eū ſcp̄ſit baſili⁹ magnus li.ſexto
capitulo.xxxvii.

¶ Quō per collectas pecuniaꝝ oppreſſit
xp̄ianos.li.vi.c.xxix.

¶ Quō ab anthiochenis pro barba ſua et
aliis hmōi eſt deriſ⁹.li.vi.c.xl.

¶ Q; ymaginē xp̄i deponēs ſuā ibi poſuit
q̄ ſtatim fulmīe icta ē li.vi.c.xli

¶ Quō precepit iudeis edificare tēplum
hierl'z.li.vi.c.xliii.

¶ Quō iulian⁹ ꝯſuluit ydola pro bello p=
tico.li.vi.c.xliiii.A.

¶ Quō poſt preliū ptīcū īrendebat xp̄ia=
nis inferre preliū.li.vi.c.xliiii.B.

¶ Quō q̄dā pedagog⁹ ſolerter p̄dixit iuli
ani mortē.li.vi.c.xliiii.D.

¶ Quō īprouidie multū duxit ī ptīā ex=
ercitū.li.vi.c.xlvi.A.

¶ Quō regi pſaꝝ iāvicto ⁊ ſupplicanti no
luit ānuere.li.vi.c.xlvi.B.

¶ Mors iuliani et varie opīones de eius
morte.li.vi.c.xlvii.

¶ Nephādiſſima homicidia ei⁹ ad auſpi=
cia ⁊ diuinatōes faciēdas.li.vi.c.xlviii.

¶ Quō niſ⁹ ē pūtē ſacā ſcp̄t̄aſ.l.vii.c.ii D

¶ Quid de eo ſenſerit gregori⁹ nazāzen⁹
cū ſtuderet athenis vterq̄.li.vii.c.ii.C.

¶ Iulius.

¶ Quō iuli⁹ roman⁹ pontifex pro ep̄is ex
ulib⁹ ſcripſit auctoritatiue vt ſuis ſedibus
reſtituerent̄.li.iiii.c.xv.B.

¶ Quõ econtra iulio ſcripſerunt pontifices arriani.li.iiij.ca.xvi.
¶ Quõ iulius irritauit oĩa facta in concilio tyri.li.iiij.ca.xix.B.
¶ Quõ iulius ꝓ athanaſio alexãdrino populo ⁊ eccleſiaſticis viri affectuoſiſſime ſcripſit.li.iiij.ca.xxix.

¶ Iuuencius.
¶ Paſſio ſanctoꝝ iuuencij et maximiani ſub iulião apud ãtiochiã.li.vi.ca.xxxiiij.B

¶ Kalende.
¶ Quõ ĩ kalendis ianuarij imꝑatores dare ſolebant munera militib⁹ ſub quo ꝑtextu multos militũ decepit iuliã⁹.l.vi.c.xxx.A

¶ Leoncius.
¶ De malicia leoncij epi ãtiochẽi arriani.li.v.ca.xxxij.C.

¶ Lex.
¶ Leges conſtantini magni pro chriſtiãiſ et maxime ꝓ eccleſijs ⁊ eccleſiaſticis viris.li.i.ca.ix.
¶ Leges quas tulit cõſtantinus in hereticos.li.ij.ca.xi.
¶ Lex theodoſij prohibens mulieꝝ adulteria.li.ix.ca.xxiiij.B.
¶ Edictũ legis ambroſiane.li.ix.c.xxx.B.
¶ Quõ lex ambroſiana furorez imꝑatoris theodoſij mitigauit aduerſ⁹ anthiochẽos.li.ix.ca.xxxij.B.

Libanius
¶ Quõ libanio ſophiſte irridẽti fidẽ chriſti quidã ſollerter reſpõdit.li.vi.ca.xliiij.D
¶ Quõ libanius fĩo ſcripſit de laudib⁹ iuliani.li.vij.ca.ij.A.

¶ Libertas.
¶ Quõ libertate eccłie caruit entropius q̃ ea libertate ꝑuauerat eccłiã.li.x.c.iiij.A.

¶ Liberius.
¶ Quõ iulio pape ſucceſſit liberius.libro.v.capi.xij.C.
¶ Quõ liberius cum alijs multis a cõſtãtio ꝓpter fidem trinitatis ĩ exiliũ deportatus eſt.li.v.ca.xvi.A.
¶ Dyalogus magne conſtãtie inter liberium ⁊ conſtantiũ hẽticũ.li.v.ca.xvij.A.
¶ Quod liberius in exilium apud tracias miſſus eſt.li.v.c.xvij.B.
Quod ad ꝑces ⁊ ſuggeſtionẽ mulieruz romanorum conſtantius eũ reuocauit ab exilio.li.v.ca.xviij.
¶ Epła liberij ad macedõianoſ.l.vii.c.xxv

¶ Licinius.
¶ Conuerſio licinij in paganiſmũ ⁊ occaſio belli cõtra conſtãtinũ.li.i.ca.viij.A.
¶ Quõ terra ⁊ mari a cõſtantino vict⁹ eſt li.i.c.viij.C.
¶ Quomõ per oracula apollinis ſeductus eſt.li.i.c.viij.B

¶ Litteratus
¶ Quõ viri litterati ãtiquit⁹ a ꝑncipibus honorabantur.li.i.ca.i.B.

Lucifer.
¶ Quõ lucifer carailẽ cũ euſebio vcelleñ reparabat ſ̃gulã eccłie corruptã.li.vi.ca.xix.
¶ Quõ ordinatiões luciferi reꝑhendit euſebius ⁊ de ortu hereſis luciferianorum.li.vi.capi.xxiij.

¶ Lucius
¶ Quõ luci⁹ arrian⁹ ꝓ petro alexandrio ordinatur ꝑ valentez epũs.li.vij.ca.xxxviij
¶ Quõ ſanctos monachos expulit ab egypto.li.viij.ca.xxxix

¶ Macharius.
¶ Quõ ambo macharij in quẽdã inſulam deuenientes paganoꝝ totã inſulã cõuertũt ad fidem.li.vij.ca.xxxix.
¶ Geſta eorũdem.li.viij.ca.i.E.et.T

¶ Macedonius.
¶ Interemptio hermogenis magri militũ ꝓpter intruſionez macedõij heretici in epatũ conſtãtinopolitanũ.li.iiij.ca.xiij.A item ca.xviij.A
¶ Quõ macedõi⁹ aꝑte blaſfemauit ĩ filiũ et ſpiritũ ſanctum.li.iiij.ca.xxij.
¶ Tyrãnis macedonij apud cõſtantinopolim.li.iiij.ca.xxxviij.
¶ Quõ turbabat eccłiam cõſtãtinopolitanam varijs tormẽtis affligẽdo catholicos.li.v.ca.xxxi.A.
¶ Quõ ꝓpter trãſlatõnẽ corporis cõſtãtini magni meruit irã cõſtãcij.li.v.ca.xxxi.B.
¶ Depõ ⁊ deiectio macedonij ĩ ſynodo cõſtãtinopolitana.li.v.ca.xxxvi.
¶ Quõ macedoni⁹ in conſubſtantialitate filij dei ꝯſẽſit ſʒ ſpiritũ ſctm̃ deum eſſe negauit.li.v.ca.xli.
¶ Error macedonianoꝝ ⁊ quõ ab alijs hereticis ſunt diuiſi.li.vi.ca.xxv.
¶ Quõ macedoniãi niccã fidẽ ꝓfeſſi ſunt li.vii.ca.xxiii.⁊.xxiiii.
¶ epła liberij ad macedõianoſ.li.vij.c.xxv
¶ Quõ receſſerunt macedoniãi ab orthodoxis.li.ix.ca.v.
¶ Quõ macedõiãi diuiſi ſũt int̃ ſe.li.ix.c.xli
¶ Paſſio ſanctorum martyrum macedonij theodoli ⁊ taciani ſrigũ.li.vi.ca.xiii.A.
¶ Quõ macedonius monachus vir dei furorem iudicum ⁊ theodoſii pro anthiochenis temperauit.li.ix.ca.xxxii.C.

¶Magis.
¶Quō maximus epheſius magus propt̄ magiam iuſſus eſt occidi.li.vi.ca.i.B.
¶Nephāda q̄ fiūt in magicis.li.vi.c.xlviij
¶Magnentius.
¶Quō magnētius tyrānus inuaſit īperium.li.iiij.ca.xxxvij.
¶Quō victus a conſtātio ſeipʒ interemit li.v.ca.x.A.
¶Marcus.
¶Paſſio ſcī marci arethuſe ciuitatis epiſcopi.li.vi.ca.xii.C.
¶Marci monachi geſta.li.viii.ca.i.S.
¶Marcellus.
¶Quō marcellus ancyre galacie ſcripſit cōtra aſterium ſophiſtam.li.iii.ca.lx.B.
¶Quō beatus marcellus apamie martyr tēplum iouis quaſi miraculoſe deſtruxit.li.lx.ca.xxiiii.
¶Marcioniſte.
¶Lex cōſtātini contra marcioniſtas.li.iij capitulo.x.
¶Maris.
¶Quō maris epūs calcedonēſ cecus iulianum vocauit apoſtatā.li.vi.ca.vi.
¶Maruthas.
¶Miracula que fecit apud ſigerdē pſarū regē maruthas epūs.li.xi.ca.viii.
¶Martir.
¶Quō martyrū ſubāʒ q̄ fiſco adiudicata fuerat lege reſtituit cōſtātinꝰ.li.i.c.ix.D.
¶De zelo et amore martirii pſchra exemplo.li.vi.ca.xxx.B.ꝛ li.vii.ca.xxxii.
¶Matrimoniū.
¶Quō paſnucius noluit in ſynodo nicēa matrimoniū epoꝝ ꝛ pbroꝝ diſſolui.li.ii.ca.xiiii.A.
¶Quō ſacras ꝟgines nudauerunt heliopolite q̄r fuerat ꝓhibita cōſuetudo fornicādi virgines anteq̄ nuptiis traderentur libro.vi.capi.xii.B.
¶Lex quā ꝓtulit valētinianꝰ d̄ duabꝰ vxoribꝰ ī matrimonio habēdis.li.viii.ca.xi.C.
¶Maxentius.
¶Mors maxentii tyranni.li.i.ca.v.C.
¶De eius tyrannide et crudelitate.li.i.c.primo.C.
¶Maximꝰ.
¶Quō maximus tyrānus contra gratianum ſurrexit.li.ix.ca.xx.B.
¶Quō dolo maximi occiſus eſt gratianꝰ li.ix.capitulo xxi.A.
¶Quō iſte maxiꝰ valētiniāo iuniori mādanit vt bella ſolueret ꝯ eccīas.li.ix.ca.xxi.C.
¶Quō theodoſius maximū vicit ꝛ de morte maximi.libro.ix.ca.xxiii.
¶Meleciani.
¶Meleciana hereſis oritur.li.i.ca.xviii.
¶Melecius.
¶Ordinatio ſancti melecii in anthiochiam.li.v.ca.xlvii.ꝛ xlviii.
¶Quō iuſſu gratiani recepit eccleſias āthiochie.li.ix.ca.iii.B.
¶Sōniū theodoſii magni vidētis melecium īponētē ſibi coronā impii.li.ix.ca.iiii.
¶Quō theodoſiꝰ ī ꝯcilio ꝯſtātinopolitano int̄ oēs epōs ex ſomnii viſione cognouit magnū meleciū quē nūq̄ viderat.li.ix.c.xii.A
¶Melas.
¶Scī melas abbatiſ geſta.li.viii.c.i.A.F.
¶Michael.
¶Eccleſia q̄ michaeliū appellat̄ ī honore ſcī michaelis ꝛ miracula q̄ illic fiunt.li.ii.capi.xix.A.B.
¶Migadia.
¶Cōuerſio migadoꝝ ad chriſtū.li.ii.c.xxi.
¶Mileſius
¶Paſſio ſcī mileſii ſb rege pſaꝝ.li.iii.ca.xxi.
¶Miles.
¶Quō milites zelabāt ad fidē.li.viii.capitulo.xiii.C.
¶Micheas
¶Trāſlatio corporis ſcī michee prophete.li.ix.ca.xlix.
¶Moyſes.
¶De ſctō moyſe abbate.li.viii.ca.i.X.
¶Mulier emorroyſſa
¶Ymago quā fecit mlier emorroyſſa ī honore chriſti ꝛ quō iulianus eam deſtruxit.li.vi.capi.xii.
¶Monachus.
¶Cōmēdatio vite mōaſtice q̄ olim fuit apud egiptios.li.i.ca.xi.A.
¶Alii dicunt helyam alii iohānem baptiſtam fuiſſe initium conuerſationis monaſtice.li.i.ca.xi.B.C.
¶Quō gloria monachorum eſt eſſe in heremo.li.i.ca.xi.E.
¶Conuerſatio plurimoꝝ monachorum ī heremo.li.viii.ca.i.
¶Nepotianus
¶Quō nepotianus tyrannus inuaſit imperium.li.iiii.ca.xxvii.
¶Neſtorius.
¶Neſtoriꝰ ordinat̄ epiſcopus cōſtantinopolitanus.li.xii.ca.iiii.A.
¶Neſtoriana hereſis cōtra dei genitricē oritur.li.xii.ca.iiii.C.
¶Prodigiū qd̄ cōtigit ī eccā ꝯſtātīopolitana dſignās neſtorii eiectionē.li.xii.ca.iiii.D.
¶Depō neſtorii.ꝑ ꝯciliū epheſi.li.xii.c.v.

¶ Nilamon.
¶ Quō beatꝰ nilamō ep̄atū refugiēs mortuus eſt.li.x.c.xiiij.D.
¶ Nilus.
¶ Qͥ cōſtantius menſurā nili non ampliꝰ in templo ſerapis ſed ī eccleſijs portari iuſſit.li.ij.c.xviij.R.
¶ De augmēto nili ⁊ ceſſatiōe pollutionū paganoꝝ q̄ ꝓpter nilū fiebant.li.ix.c.xlij.
¶ Nouacianus.
¶ Leges ꝯ nouacianos a cōſtantino edite li.iij.c.xi.
¶ Nouacianoꝝ hereſis oritur.li.viij.c.ix.
¶ Quō theodoſiꝰ nouacianos in vrbibꝰ dimittebat ꝑꝑ ꝯſbālitatꝫ fidē.li.ix.c.xxxvi.B
¶ Quō nouaciani a roma expulſi ſunt.li.xi ca.x.
¶ Qͥ nouacianꝰ paulus inter flāmas reſtitit incendio.li.xii.c.x.A.
¶ Qͥ paulꝰ nouacianoꝝ ep̄s moriēs alium ſibi ſucceſſorē elegit.li.xii.c.xliij.B.
¶ Onager.
¶ Calūnia cuiuſdā onagri quā facere voluit quibuſdā ſanctis ep̄is legatis a conſtātē intrudēdo mulieres in eoꝝ hoſpicio.li.iiij.ca.xxv.B.
¶ Origenes.
¶ Quō epyphaniꝰ cipri ⁊ theophilꝰ alexādrinꝰ impudenter damnauerūt libros origenis.li.x.c.x.
¶ Quale reſponſuꝫ dedit beatus theothimus epyphanio ſuꝑ dānatione libroꝝ origenis.li.x.c.xi.
¶ Oſyus.
¶ Quō oſyus cordube ⁊ alij plures ornabant eccliam dei.li.i.c.x.A.
¶ Quō miſſus eſt a conſtātino vt eccliam ſedaret ſuꝑ facto arrij.li.i.c.xxi.
¶ Quō fuit euocatꝰ ad cōciliū ſyrintū.li.v capitulo.vi.
¶ Quō oſyus ſubſcripſit violētatus concilio ſyrinto.li.v.c.ix.
¶ Laus oſij cordube ⁊ exiliuꝫ eius ꝓ fide.li.v.c.xvi.B.
¶ Pafnucius.
¶ Quō pafnucius habens oculū erutuꝫ ꝓ chriſto ornabat eccleſiam.li.i.c.x.A.⁊ li.ij.capi.i.B.
¶ Quō ip̄e vir nuptiaꝝ iexptꝰ ꝓhibuit tñ ſeꝑationem vxoꝝ in conſecratione ep̄oruꝫ ⁊ pb̄roꝝ.li.i.c.[illegible] 14 · A.
¶ Palladius
¶ Quō palladius quidā erat velociſſimus curſor.li.xi.c.xv.E.
¶ Pambo
¶ Geſta ſancti pābo monachi.li.viii.c.i.D
¶ Paſcha.
¶ Quō grauiē ferebat ꝯſtātinꝰ diuiſioneꝫ xp̄ianoꝝ de paſcha celebrādo.li.i.c.xxi.A.
¶ Ordiatio in ꝯcilio niceno de celebratōe paſche ꝯformiē ad romāos.li.ij.c.xii.C.
¶ Mutatio celebritatis paſche per nouacianos.li.viij.c.ix.
¶ Quō ſabbacius nouacianus iudaiſabat paſca celebrādo iudeoꝝ more.li.ix.c.xxxviij
¶ Diuerſitas celebrandi paſcha apud diūſas ecclīas.li.ix.c.xxxviij.
¶ Quomodo mōtani diūſimode celebrāt paſcha.li.ix.c.xxxix.
¶ Paulus.
¶ Geſta ſctī pauli ſimplicꝫ.li.i.c.xi.F.
¶ Pauli neoceſarie ep̄i geſta.li.ij.c.i.B.
¶ Quō paulꝰ cōſtantinopolitanꝰ iuſſu cōſtancij in exiliū theſſalonice deductus ē.li.iiii.c.xviij.A.
¶ De morte eius ⁊ martyrio.li.iiij.c.xxi.b
¶ Pauli nouaciani miraculum in extinctione ignis.li.xii.c.x.A.
¶ Leges ꝯ paulianiſtas.li.iij.c.xi.
¶ Pauli libienſis geſta.li.viij.c.i.y.
¶ Pauli conſtantinopolitani funꝰ cōſtantinopolim delatū eſt.li.ix.ca.xvii.
¶ Perſa.
¶ Quō xp̄ianū nomē apud ꝑſas dilatatuꝫ eſt.li.iij.c.i.B.
¶ Perſecutio.
¶ Sub ſapore rege perſarū ſeuit ꝑſecutio in chriſtianos.li.iij.c.ij.
¶ Perſecutio ſub iuliano imꝑatore.li.vi.c.xi.xij.xiij.xiiij.xv.xvi.⁊.xvij.
¶ Perſecutio ſub ſigerde ꝑſaꝝ rege.li.x.ca.xxx.xxxi.xxxij.xxxiij.
¶ Perſecutio xp̄ianoꝝ ſub rege ꝑſaꝝ barabanis.li.xi.c.xv.
¶ Petrus
¶ Quō petrꝰ exilij beati athanaſij particeps in alexādrina ſede ſucceſſit:⁊ pulſꝰ romā abijt.li.vij.c.xxxvij.
¶ De reditu petri ī alexādriā.li.viij.c.xliij
¶ Pyamon.
¶ Geſta.ſ.pyamōis mōachi.li.viij.c.i.Q.
¶ Pior.
¶ Geſta ſci pior mō.li.viij.c.i.B.Itē A.C
¶ Pachonius.
¶ De ſctō pachonio monacho.li.viij.c.i.Z
¶ Placella.
¶ De ſanctis moribꝰ ⁊ monitionibꝰ placelle imperatricis.li.ix.c.xxxi.

Tabula

¶Quō īpediuit ne eum omīꝰ hēticꝰ cū viro ſuo theodoſio x̄bū hr̄et.li.ix.c.xi.
¶De ymagine placelle quā anthiochē̄i ꝑ vrbē traxerūt.li.ix.c.xxxij.A.
¶Porphirius.
¶Quō porphirius fuit maximꝰ pꝰoꝝ detractor.li.vij.c.ij.B.
¶Quō a fide xp̄i apoſtatauit.li.vii.c.ii.E
¶Princeps
¶Quō principes viros litteratos honorabant antiquitus.li.i.ca.i.B.
¶Q̄ꝫ malū ſit pn̄cipes malos ꝓpe ſe habere ſeductores pꝫ in conſtantio in fide ſeducto.li.iiij.c.i.
¶Quāti periculi ſit regibus in bellicis actibus q̄ ſunt rōnis a ſuis aduerſariis reſpuere pꝫ ī iuliāo īpatore.li.vi.c.xlvi.
¶Quō pn̄cipes fidei rebelles multis bellis q̄ſſant pꝫ in valēte.li.ix.c.xxi.C.D.
¶Priuilegiū.
¶Quō conſtanciꝰ ordīauit ꝙ de iuriſdictionibꝰ ciuilibꝰ appellaret qui vellet ad iudiciū ep̄oꝝ.li.i.c.ix.O.
¶Conceſſit etiā oēs ī eccl'iis manumiſſos ſub teſtimōio ſacerdotū romana ciuilitate frui.li.i.c.ix.P.
¶Procopius.
¶Quō ꝓcopiꝰ inuaſit tyrannidē ꝛ de eius ſuffocatione.li.vij.c.xv.
¶Protogenes.
¶Geſta ſanctoꝝ ꝓthogenis ꝛ helyodori.libro.viij.c.i.A.N. ¶Proclus.
¶Quare ꝓclus nō fuit poſt neſtoriū ī ep̄z ꝯſtātiopolitanū ſublimatꝰ.li.xij.c.viij.A.
¶Quō poſt maximianū in ep̄m eſt ordinatus.li.xij.c.x.B.
¶De moribꝰ procli.li.xij.c.xi.
¶Quō reduci fecit corpꝰ ſcti iohīs criſoſtomi ꝯſtātinopolī.li.xij.c.xiiij.A.
¶Quō ꝓclꝰ quendā prefectū ceſarieñ.ciuitatis fecit ep̄m.li.xij.c.xvi.
¶Pſalmus.
¶Quō apꝺ āthiochiā pmo īuētū ē ī duas ptes decātare pſalmos.li.v.c.xxxij.B.
¶Publia.
¶Publia mulier noīatiſſima ꝯtūelias et alapas recepit a iuliano.li.vi.c.xxxvi.B.
¶Puſticius.
¶Paſſio ſcti puſticij magr̄i artificū regis perſaꝝ ꝛ eius magnanimitas ꝛ etiā filie eiꝰ virginis.li.iij.c.ij.D.
¶Quadrageſima.
¶Exemplum ſpiridonis quō cibi in q̄drageſima ꝓhibiti poſſunt ī neceſſitate comedi.li.i.c.x.E.
¶Reſtitutio.
¶Exemplum ſpiridonis quō eos qui alioꝝ bona recipiunt bona fugiunt.li.i.c.x.C.
¶Exemplum de eo qui curatus eſt a beato āmonio per reſtitutionē furti.li.i.c.xi.J
¶Romana ſedes.
¶Quō tpe conſtancij regula erat eccleſiaſtica ꝙ ſine auctoritate romani pōtificis ñ poterat conuocari vniuerſale cōciliū.li.iiij.ca.ix.C.
¶Quō romana ſedes tunc tp̄is erat oībus orientalibus eccleſiis ſupior pꝫ ꝑ executionē.li.iiii.c.xv.B.C
¶Quō pōtifices oriētis arriāi ſcripſerūt iulio romano pontifici cōfitentes romanā ſedē oībus eē ſupiorē: poſtea tñ ex malicia ꝯdicere volentes.li.iiij.c.xvi.
¶Quō iulius romanꝰ pontifex irritauit oīa facta ī cōcilio tyri vbi ondit ſupioritas romane ſedis.li.iiij.c.xix.B.
¶Decretum ꝙ poſt romanā eccleſiam pma dignitate eſt conſtantinopolis eccleſia li.ix.c.xiij. ¶Romanus.
¶Quō romanus quidā iuuenis miles voluit quia martyr eſſe non potuit. li.vi.capitulo.xxx.B.
¶Sabatius.
¶Quō ſabacius celebrando paſcha iudaizabat.li.ix.c.xxxvij.
¶Quō diuiſit eccl'iaz nouacianoꝝ.li.xi.capitulo.v. ¶Sabinus.
¶Sabinus eccl'ie tracen.ep̄s detraxit cōcilio niceno.li.ij.c.viij.
¶Sacra ſcriptura.
¶Exemplum pulcherrimū ſancti ſpiridonis contra illos qui dedignantur vti rethorica ſacre ſcripture.li.i.c.x.D.
¶Sarraceni.
¶Quō ſarraceni angeloꝝ medio miraclo ſe victi ſunt.li.xi.c.xv.D.
¶Sayn.
¶De his que paſſus eſt ſayn dn̄s mille ſeruoꝝ ſub diſgerde rege pſaꝝ.li.x.c.xxxij.
¶Sapor.
¶Sapor rex perſarum perſequitur xp̄ianos.li.iij.c.ij. ¶Sepulchrum
¶Quō conſtātinꝰ purgari fecit dn̄icuz ſepulchrū a ſordibꝰ ydoloꝝ.li.ij.c.xvi.B.
¶Serapion.
¶Geſta ſerapionis abbatis.li. viij.c.i.M.
¶Serapis.
¶Q: nili menſura non plus ſerapidi offerebatur.li.ij.c.xviij.K.

¶Q; templū mitriū ⁊ ſerapis deſtructum eſt.li.ix.c.xxvij.A.
¶Quomodo in eodem templo ſerapis añ deſtructionem decantatū eſt alleluya.li.ix.c.xxviij.B.
¶De fabula ſerapis.li.ix.c.xxviij.B.
¶Quō in tēplo ſerapis invēte ſūt littere crucis.li.ix.c.xxix.

¶Sibila.

¶Quare voluit deus ſiblias apud gētiles ꝓphetare.li.i.c.ij.

¶Sigerdis.

¶Occaſio perſecutionis in chriſtianos facta per ſigerdem regem perſarum.li.x.capitulo.xxx.
¶Quō ſigerdis quaſi fuit conuerſus ad fidem.li.xi.c.viij.

¶Siluanus.

¶Geſta ſancti ſiluani troiani epī.li.xii.capitulo.viii.B.
¶Quomodo ſiluanus tyrannus occiſus ē li.v.c.x.B.

¶Symeon.

¶Accuſatio ſymeonis epī ſelēcie apud regem pſaꝝ.li.iij.c.ii.A.
¶Paſſio ipſius ſymeonis cum alijs cētū li.iii.c.ij.C.

¶Siſinnius.

¶Quō poſt atticū conſtantinopolitanum cum diuiſiōe cleri ⁊ ppl̄i electus eſt ſiſinniꝰ li.xii.c.iij.

Sophia.

¶Quō conſtanciꝰ edificauit eccl̄iam ſancte ſophie.li.iiii.c.xviii.C.
¶Dedicatio ſc̄te ſophie.li.v.c.xxxix.B.

¶Spiridon.

¶Geſta ſancti ſpiridonis abbatis.li.i.capitulo.x.

¶Spiritusſanctus.

¶Quō ſpūſſanctus per fidē cuiuſdam ſimplicis ſenioris quendā maximū dyalecticū cōuertit ad fidē.li.ij.c.iii.B.
¶Quō in virtute eius alexander fecit alterum obmuteſcere.li.ii.c.iiii.

¶Stephanus.

¶Quō ſtephani āthiocheni arriāi cognita eſt iniquitas ⁊ propter hoc ductus eſt in exiliū.li.iiii.c.xxv.B.
¶Geſta ſtephani monachi.li.viij.c.i.A.B

¶Superſtitio.

¶Quō per ſupſtitiones liciniꝰ ſeductꝰ eſt li.i.c.viij.B.
¶Quō diuinatōibꝰ tp̄e conſtantini ñ erat locus.li.i.c.ix.E.
¶De malis hoībus p̄ ſupſtitōnem deificatis.li.vii.c.ii.F.
¶Quō valens per ſupſticioſam demōis interrogatiōnē ⁊ rñſionē multos occidebat.li.vii.c.xxxv.

¶Tabua.

¶Paſſio mirabilis beate tabue virginis et ancille eiꝰ ⁊ aliaꝝ mulieꝝ.li.iii.c.ii.F.

¶Themiſtius.

¶Quō p̄ themiſtij libellū valēs aliquo mō mitigatus eſt.li.viij.c.xii.

¶Theodoricus

¶Mors theodorici arrianorum epiſcopi.li.xi.c.vi.

¶Theodorus.

¶Geſta ſcī theodori epī ⁊ magni eccl̄ie doctoris.li.x.c.xxxiiii.

¶Theodoſius magnꝰ

¶Quō theodoſius ꝯtra barbaros miſſus victoriam maximā obtinuit.li.ix.c.iiii.A.
¶Quō apud theſſalonicā baptiſatꝰ eſt et ab infirmitate ſua curatus.li.ix.c.vi.
¶Profeſſio eius de fide conſtātinopolim miſſa.li.ix.c.vii.
¶Quō ab eccleſijs conſtantinopolis arrianos expulit.li.ix.c.x.
¶Quomodo ab uxore impeditus ne cū eunomio heretico verbum haberet.li.nono.capitulo.xi.
¶Quō ꝯuocauit ꝯciliū ꝯſtātinopolitanū.li.ix.c.xii.A.
¶Quō ex viſiōe ſōnij cognouit magnū meleciū.li.ix.c.xii.B.
¶Quō ꝯſignit archadiū īpatorē.li.9.c.18
¶Quō ad vnionē eccl̄ie faciēdā ꝑelegit veteꝝ doctoꝝ expōes q̄ diſputatōes.li.ix.c.19
¶Quō theodoſiꝰ ſepſit valētiniāo iſta bella ꝓcedere:qꝛ rebellꝰ cēt fidei.li.ix.c.xxi.C.
¶Quō maximū tyrannū vicit.li.ix.c.xxiii.
¶Quō ſymacho pepcit theodoſiꝰ (A.C li.ix.c.xxiij.D.
¶Quō piſtrinū rome deſtrui iuſſit.libro nono capi.xxiiii.A.
¶Q; ſcandala mulierum adulteraꝝ lege prohibuit.li.ix.ca.xxiiii.B.
¶Quō ſuadēte amphilocio arrianoꝝ cōciliabula prohibuit.li.ix.c.xxv.
¶Quō fecit ſubuertere templa in alexandria.li.ix.c.xxvii.⁊.xxviii.
¶De mirabili obediētia theodoſii ad ambroſiū ⁊ eiꝰ pacientia ⁊ occaſio omniū iſtorum.libro nono.c.xxx.
¶Quō placatꝰ ē āthiochenis.li.ix.c.xxxii.
¶Quō oīa tēpla paganoꝝ ⁊ feſtiuitates deſtruxit.li.ix.c.xxiii.
¶Quō miſit eunomium in exilium.libro nono capitulo xxxvi.A.

¶Quō deſignauit honorium imperatorē libro nono.ca.xlv.B;
¶Quō miſit ad iohē3 anachoritā vt ſciret de euētu belli ⁊ de apparitōib⁹ ſibi factis ⁊ de victoria belli.li.ix.c.xlv.
¶Mors felicis imperatoris magni theodoſij. li.ix.c.l.

¶Theodoſius iunior.
¶Quō theodoſius iunior fecit reliquias magni iohannis cōſtantinopolim d⁹ferri. libro.x.capi.xxvi.
¶Quomodo vinculū excōmunicationis quo quis eū ligauerat āteqū comederet voluit ammoueri.li.decimo.c.xxvij.B.
¶Quō deus pugnauit pro illo contra ſcitarum exercitū.li.decimo.c.xxvij.C.
¶Miracula pro eo facta pugnādo contra perſas.li.decimo.c.xxviij.A.
¶De īpio theodoſij iunioris.li.xi.c.i.
¶De vita laude et optimis morib⁹ ei⁹.li.xi.c.xvij. Itē.li.i.c.i.C.Itē.li.x.c.xxvij.A.
¶Reuerentia et gratiaꝝ actiones q̄s habuit ad deū pro audita victoria.libro vndecimo capi.xviij.C.
¶Quō valentinianū cōſobrinū ſuū ceſarē fecit.libro.xij.c.i.
¶Quō barbari inuadētes īperiū per ei⁹ orationem diuinitus ſunt conſumpti.libro xij.capitulo.xij.
¶De nuptijs filie ei⁹ cū cōſobrino ſuo valentiniano iuniore.li.xij.ca.xiij.

¶Theophilus.
¶Quō theophilus alexandrie ſuſcepit epiſcopatum.li.ix.c.xxij.
¶Quō templum mitrium et ſerapis deſtruxit.li.ix.capi.xxvij.
¶Quomodo paganoꝝ fraudes in ydolis manifeſte oſtendit.li.ix.capi.xxviij.
¶Quō fuit aduerſari⁹ iohannis criſoſtomi.libro.x.capi.iij.B.
¶Quō damnauit male libros origēis. li. decimo capitulo decimo.
¶Quō īiuſte iohē3 dānauit.li.x.c.xiij.
¶Quomodo legebat libros origenis q̄s dānauerat.li.x.ca.xiiij.B.
¶Mors theophili per paſſionem letargicam.libro.xi.capi.vij.

¶Theonas.
¶Sci theone abbatis geſta.li.viij.c.i.K.

¶Theotimus.
¶geſta ſci theotimi epī ſcitaꝝ.li.ix.c.xlvij
¶Quō ſollerter reſpōdit epiphanio ſup īiuſta dānatōe libroꝝ origenis.li.x.capi.xi.

¶Tyrannus.
¶Tyrannidē occupāt magnēci⁹ britrannio ⁊ nepocianus.li.iiij.c.xxxvij.
¶Tyrān⁹ ſiluan⁹ occidit.li.v.c.x.B.
¶Gallus tyrān⁹ interimit.li.v.c.xi.B.
¶Procopi⁹ tyrānidē īuaſit.li.vii.c.xv.
¶Maxim⁹ tyrānidē īuaſit.li.ix.c.xx.B.
¶Eugenius gramaticus tyrannidem inuaſit.li.ix.capi.xlv.A.
¶Gaynas tyrannus conſtantinopoli aduerſatur.li.x.capi.vi.
¶Iōhes īuadit tyrānidē. li.xi.c.xviii.A.

¶Terre motus.
¶Terre mot⁹ in anthiochis durans per annum.li.iiii.capi.x.C.

¶Trinitas.
¶Quō nomen conſubſtātialitatis in trinitate inuentū eſt.li.ii.c.vii.B.
¶Quō arrius blaſphem⁹ trinitatis mortuus eſt.li.iii.c.x.D.
¶Quomō beat⁹ meleci⁹ articulum de trinitate per digitos ſuos oſtendebat.li.v.ca.xlvii.⁊.xlviii.
¶Conciliū in quo de diuinitate ſpirit⁹ ſācti actum eſt.li.vi.ca.xx.
¶Somniū beati anthonii quod erat preſagiū hereſū circa materiā de trinitate. li. vii.capi.v.B.
¶Quō blaſphemātes trinitatē arriāos ſollerter multum expellere fecit amphilochius. li.nono.capi.xxv.

¶Valens īpator.
¶Creatio valentis fratris valentiniani ī imperatorem.li.vii.c.vii.
¶Quomodo valens cepit arrianis fauere et orthodoxos in exilium mittere. libro vii.capi.duodecimo.B.
¶Quō ab eudoxio heretico baptiſma arrianū ſuſcepit.li.vii.ca.xiii.
¶Quō ſanctoꝝ epoꝝ quoſdā in exiliū miſit quoſdā ſubmerſit.li.vii.c.xiiii.
¶Quō iuſſit oēs catholicos a cōſtantinopoli expelli.li.vii.c.xx.
¶Q̄ deſtrui fecit muros calcedoneſ vrbis.li.vii.c.xxi.
¶Q̄ terremotib⁹ maximis non eſt territus quī exilio deportaret epiſcopos catholicos.li.vii.ca.xxii.
¶Quomodo impediuit ſynodum tharſi. libro.vii.capi.xxviii.
¶Quō catholicos miſſos ad iuſticiā ſibi petendā de iniuriis fecit ſubmergē, libro ſeptimo capi.xxx.
¶Q̄ arrianū epiſcopū iuſſit ordinari ↄſtātinopoli alios in exiliū mitti.li.vii.c.xxix.

¶ Quō voluit ſubuertere vrbem ceſarieñ et multos orthodoxos necabat in flumine li.vij.capi.xxxi.
¶ Quomoodo multos ſanctos in exilium miſit.li. vij.c.xxxiij.
¶ Quō interrogatōe demonis multos q̄s poſt ſe credebat regnaturos occidebat. li. vij.capitulo.xxxv.
¶ Q̄ magnū baſiliū nō miſit in exilium.li. vij.capi.xxxvi.A.
¶ Perſecutio valentis in alexandria.lib. vij.capitulo.xl.
¶ Q̄ ab eccleſijs expulit catholicos.libro viij.capi.iij.A.
¶ Perſecutio grādis valentis cōtra xp̄ianos.li.viij.capi.vij.
¶ Quō mitigatus eſt per libellū themiſtij li.viij.c.xij.
¶ Q̄ gothi eo mediante arriani facti ſūt libro.viij.ca.xiii.A.C.
¶ Mors īhoneſta valētis.li.viii.c.xv.
¶ Q̄ vxor valentis valēte mortuo gothis reſtitit.li.ix.c.i.

¶ Valentinianꝰ maior.

¶ Valentinianꝰ ſacerdotē ydoloꝝ percutiens pro aque aſperſione a iuliano in exilium miſſꝰ eſt.li.vi.c.xxxv.
¶ Creatio valētiniani ī īꝑatorē.li.vij.c.vij
¶ Quō epi valentiniano obtulerūt electōnē epi mediolani ſed renuit.li.vij.c.viij.A.
¶ De gratijs quas egit deo ꝑ electōe beatiſſimi ambroſij.li.vij.c.viij.B.
¶ Quō precepit celebrare conciliū ylliricum.li.vij.c.viii.D.
¶ Quō certi eccleſiis mādauit que facta ſunt in illo ꝯcilio.li.vii.c.ix.
¶ De morte eiuſdē.li.viii.c.xi.A.
¶ Quō duas duxit vxores.li.viii.c.xi.C
¶ Quomodo reſpuit auxilium ferre valēti fratri ſuo propter eiꝰ īfidelitatem. libro viii.capitulo.xiii.B.

¶ Valentinianus iunior.

¶ Creatio valentiniani iunioris in īꝑium libro.viii.c.xl.B.
¶ Quō ꝯſenſit in īꝑium maximi tyranni. libro.ix.capi.xxi.B.
¶ Quō ꝓpꝉ matrē ſuā īpugnabat eccleſiam.li.ix.c.xxi.C.D.
¶ Quō procuratione eugenii tyranni occiditur.l.ix.c.xlv.A.
¶ Valētinianꝰ ꝯſobrinꝰ theodoſii iunioris ceſar creaꝉ ſed aliꝰ a predicto valentiniano.li.xii.c.i.
¶ Quomodo iſte duxit vxorē filiā theodoſii li.xii.c.xiii.

¶ Virgo.

¶ Quō ꝯſtātinꝰ legē proletariā aduerſus virgines a ſuis predeceſſoribꝰ editam irritauit.li.i.capi.ix.M.
¶ Quā pulchrā legem pro virginibꝰ edidit.li.i.c.ix.M

¶ Vrſacius et valens.

¶ Vrſaciꝰ ⁊ valēs ab athanaſio ſuꝑati cōſenſeꝛūt ꝯſubſtātialitati.li.iiii.c.xxxiiii.B.
¶ Quō declinabāt ſemꝑ ad ꝑtez valentiorem vel hereticoꝝ vel catholicorum. libro v.capitulo.xx.A.
¶ Symbolū vrſacii ⁊ valētis in ꝯcilio arimino.li.v.c.xx.B.
¶ Quō celebrauerūt cōciliū apd̄ nice vrbē tracie vt ſub hoc noīe niceno ſuū errorē colorarēt.li.v.c.xxv.
¶ Geſta beati vrſacii prius militis poſtea monachi apud niceā.li.v.c.xxxiii.C.

¶ Vſtazadis.

¶ Paſſio ſcī vſtazadis militis et nutritoris regis pſaꝝ.li.iii.c.ii.B.

¶ Zeno.

¶ Paſſio ſcōꝝ zenonis euſebii nectarii et neſtoris.li.capi.xi.
¶ Geſta ſancti zenonis monachi.libro.ix. capitulo.xlviii.B.

¶ Zeumacius.

¶ Scī zeumacii mōac. geſta.li.viii.c.vi.A

¶ Zoylas.

¶ Quō deꝰ pugnauit ꝯtra zoylā ducē exercitus ſcithaꝝ.li.x.c.xxvii.C.

¶ Finit tabula.

Inc
1382